N. P. ARCADIAN

INGINER ÎN MINISTERUL INDUSTRIEI ŞI COMERŢULUI
DOCTOR ÎN ŞTIINŢE POLITICE ŞI ECONOMICE

INDUSTRIALIZAREA ROMÂNIEI

EDIŢIA II

CUPRINSUL

INTRODUCERE

INDUSTRIA, ca și oricare alt element al vieții sociale, este o categorie istorică, generatoare de situațiuni demne de cel mai viu interes, în fiecare din cele trei manifestări, economice, intelectuale și morale ale vieții omenești.

Acestei vaste contingențe cu totalitatea domeniului de activitate omenească, îi corespunde pentru industrie o noțiune cu conținut variabil.

In accepțiunea cea mai largă, industria este sinonimă cu a ști a face ceva, cu abilitatea de a face un lucru determinat, spirit de invenție; iar sub aspectul filozofic, ea ne apare ca una din principalele manifestări ale geniului omenesc. Incadrată în limitele ei extreme, industria cuprinde cunoștința legilor și fenomenelor naturii și aplicațiunea lor în vederea producțiunii; de aci, un considerabil număr de procedee de artă și meșteșug, al căror scop este de a multiplica creațiunile, acele creațiuni ce nu pot fi de nimeni oprite, care au transformat lumea și care fac într'adevăr din industrie una din cele mai frumoase manifestări ale geniului omenesc. Industrie mai înseamnă în fine, o profesiune mecanică sau mercantilă, un meșteșug.

Intrucât prin artă nu înțelegem decât aplicațiunea procedeelor prin cari omul face o lucrare, produce o operă, exprimă sentimentele și gândurile sale, după oarecare reguli și tradițiuni, deci adresându-se inteligenței și sentimentelor și întrucât manifestările artei sunt multiple, dar arta nu este decât una singură și deci nu putem concepe o linie de demarcație între lucrările de artă creiate de industrie și cele creiate de imaginația pictorului sau sculptorului, principiul fiind că arta își are vieața sa proprie în afara necesității aplicațiunilor sale, arta și industria nu pot fi separate, fără a șoca logica și realitatea; arta nu poate fi decât perfecțiunea meșteșugului.

Industria ne dă poate singură, măsura productivă a omului; ea se întinde asupra tuturor activităților omenești, având drept scop produ-

cerea de *utilități*. Ea crește indefinit puterea de producție a omului și pe cale de consecință, totalul bogățiilor sociale.

In acest sens industria are un înțeles profund: geniul industrial scutind pe om de muncile penibile, îi permite de a cultiva facultățile sale morale și intelectuale; este cel mai remarcabil rezultat. Progresul intelectual presupune în prealabil progresul industrial.

Căutând să încadrăm tot acest cuprins în limitele unei definițiuni, el va fi restrâns desigur foarte mult; este de natura unei definițiuni. Industria ar fi astfel, arta de a extrage materiile prime pe care omul le cere naturii, pentru a le lucra și a le face apte uzului său. Definiția se lărgește însă foarte mult, dacă alăturăm industriei nu numai produsele care sunt obiectul unei munci oarecare condusă de inteligență, dar încă, toate operațiile cari concurează la creșterea bogăției națiunilor.

Industria este tot atât de veche ca și omenirea și datează din momentul când omul a avut ideea de a adapta lucrurile înconjurătoare uzului său propriu, făcându-le să suporte o transformare oarecare; este de o generală aplicațiune a spiritului omenesc și putem spune chiar că industria nu este numai de domeniul exclusiv al omului de vreme ce albinele și furnicile o practică și încă sub forma ei cea mai înaltă, pe baza principiului deviziunii muncii, iar castorii își construesc case a căror soliditate ar putea fi cu drept cuvânt invidiată de multe populațiuni omenești pe jumătate sălbatice.

In societățile primitive, toate funcțiunile fiind reunite în aceleași mâini, de abia mai târziu când apare o oarecare specializare, putem spune că apare și industria propriu zisă, când oamenii, în loc de a exercita succesiv toate meșteșugurile necesare vieții, se consacră exclusiv unei funcțiuni determinate; industria se naște din diviziunea muncii și progresul ei este în funcțiune de această diviziune.

Astfel, industria este o formă de natura evoluției societăților; îi datorează ei progresul și splendoarea la care a ajuns astăzi. A mers întotdeauna în desvoltarea ei tot înainte și a stagnat numai atunci când îi lipseau în special două elemente ce-i sunt indispensabile: știința și libertatea. Industria fiind doar, acțiunea condusă de inteligență (Ch. Dunoyer), executată sub conducerea agenților intelectuali și cu mijloacele puse la îndemână de știință, cunoscând apoi că toate progresele sunt *solidare*, putem înțelege de ce o industrie nu se poate desvolta fără știință și fără libertate.

Indrumarea oamenilor către desvoltarea industrială şi deci progresul pe care l-a urmat industria de-a-lungul firului ei evolutiv, are una din cele mai înalte explicaţiuni, care se rezolvă în universalul principiu al *minimului de efort*; în evoluţia societăţilor omeneşti, există o lege care le forţează să se mişte în fiecare moment, în vederea obţinerii de foloase economice, în direcţiunea în care întâlnesc cea mai mică rezistenţă, care cere în raport cu avantajul urmărit, cea mai mică cheltuială de energie [1]).

Astăzi, industria este o *forţă* care-şi imprimă caracterul pe un vast plan în fiecare din cele trei domenii, economic, intelectual şi moral, în care omul se manifestă şi care definesc sistemul social actual.

Cunoştinţa rolului industriei în economicul prezent, am început s'o avem aproape intuitiv; concentrarea industrială şi financiară, triumful lucrului în serie şi al producţiei standardizate, supraproducţia de bunuri, decalajul între capacitatea de producţie şi capacitatea de consumaţie, şomajul, sunt tot atâtea aspecte ale dominaţiei industriei pe terenul economic.

Apoi concepţiunile şi situaţiunile noui impuse pe terenul intelectual şi moral de către civilizaţia industrială, de progresele tehnicei şi ştiinţei, nu sunt mai puţin întinse şi profunde. Ele explică triumful anumitor concepţiuni şi doctrine politice şi sociale, viteza gândirii contimporane (astăzi viteza este o obligaţie şi spontaneitatea o condiţie de succes),

---

[1]) Principiul minimului de efort, de cea mai generală aplicaţiune în natură, în mediul fizic ca şi în cel social, într'o splendidă formă matematică, este enunţat în modul următor: printre toate mişcările prin care ne putem imagina că un corp social trece dela una din poziţiile sale către alta, satisfăcând ecuaţiile de legătură ce-i sunt impuse, mişcarea efectivă ce o ia sub acţiunea forţelor ce îi sunt aplicate, este aceea care face minimă expresiunea:

$$\sum \int_{t_0}^{t} mv^2 \, dt,$$

adică suma tuturor integralelor într'un interval dat, al produselor forţelor vii a fiecărui individ care compune corpul social prin elementul de timp, este un minimum (Sp. C. Haret, «Mécanique sociale». Gauthier-Villars. Paris, 1910, pag. 130). Această lege universală ne arată pentru ce omul a trecut din starea primitivă la aceea de vânător, păstor, agricultor şi faţă de rentabilitatea mai mare a industriei, la industrie. Se vede iarăşi tot de aci cât de hibridă şi în contradicţie cu imperativele naturale, sunt afirmaţiunile celor cari punând la îndoială oportunitatea şi eficacitatea industriei la noi, doresc o reîntoarcere la preocupările pur agricole, pentru a rămâne şi mai departe o ţară de ţărani.

lucrul mecanic calculat și efectuat în afara eforturilor intelectuale ale unora, alături de cel mai mare surmenaj al facultăților terorizate de angrenajul industrial, al altora.

« Omul, măsura tuturor lucrurilor », vechea formulă a filozofului grec, ne arată ca derivând din fetișismul tehnicei, idolatria banului și nebunia câștigului, speculațiunile fără frâu, « krachuri-le » alternând cu « boomuri-le », toată panorama vieții actuale și viitoare, atât de magistral notată de Duhamel în ale sale « Scènes de la vie future » unde o barbarie științifică ne obsedează; în care confortul cel mai rafinat și cel mai generalizat nu va împiedica totuși atrofierea creerului; unde cu radiofonia și fonografele muzica se consumă ca și conservele; unde vieața individuală și vieața de familie dispar în fața cluburilor și a vieții de « Blockhaus », unde mulțimi uniforme se mișcă ca turmele către posomorâtele plăceri ale spectacolelor abrutisante, dând fiecăruia o aparență oblică și impersonală, creind acea « identitate de gândire, de costume, de morală și vocabular », care caracterizează cetățenii americani și acea concepție de vieață, în virtutea căreia « toată lumea își ia biletul său pentru cel mai bun cimitir » toți fiind supuși aceleiași discipline și aceluiași « standard », așa cum ne arată Sinclair Lewis în « Babbit », romanul societății americane.

Dar atunci cum mai putem judeca toate acțiunile celor ce împing omenirea către acest totum industrial? Nu este nimic contra specificului omenesc! Ceea ce azi e considerat ca o cucerire, va fi socotit mâine ca un lucru indiferent, sau mic și invers. Atâta luptă pentru așa puțin, se va zice; dar nu asta importă. Acțiunile omenești — așa cum spunea odată d-l N. Titulescu — nu sunt nici mari, nici mici; ele sunt sau nu sunt conforme *evoluției generale*. Acesta este singurul criteriu după care ele trebuesc judecate. Omenirea, după menirea ei tot mereu în mișcare, mereu nemulțumită de prezent, căutând viitorul, este într'o continuă evoluție. Știința contimporană însăși ne predică că legea naturală prin excelență e aceea a *evoluției*; legile naturale departe de a exclude ideea de schimbare, o presupun întotdeauna.

Fără a insista cu multe amănunte în ceea ce se numește *fundamentum divisionis*, o clasificare a industriei se poate face în mai multe moduri, după punctele de vedere la care ne referim. Astfel, din punct de vedere al raportului lor de mărime, industria se divide de obiceiu în două mari categorii: *industria mare* și *mica industrie*, cuprinzând industria casnică și meseriile. Limitele cuprinsului fiecăreia din ele sunt însă fixate în mod

convențional, neavând criterii absolute care să ne servească drept puncte de referință.

J. B. Say, clasifica industriile în: extractive, manufacturiere și comerciale, clasificare ce avea două defecte: confunda industriile miniere cu agricultura și introducea în aceeași clasă a clasificației, industria transporturilor și comerțului. Mai târziu *Dunoyer* corijează primul defect, separând agricultura de industriile extractive, dar agravând cel de al doilea defect, eliminând pur și simplu din nomenclatură industria comerțului.

Astăzi, se pare că economia politică a ieșit din aceste ezitațiuni oprindu-se la o clasificare logică care cuprinde cinci grupe:

1. *Industrii extractive*, care extrag din sânul naturii, fără însă de a le modifica structura intimă, substanțele utile omului. Astfel sunt pescuitul, vânătoarea, exploatarea pădurilor, a minelor și a carierelor.

2. *Industrii agricole*. Ele se adresează de asemenea pământului pentru a produce substanțele utile, dar prin mijlocul unei metamorfoze pe care omul o conduce, grație cunoștințelor trase din legile vieții vegetale și animale.

3. *Industrii manufacturiere*. Rolul lor este de a transforma materiile prime pe care ni le procură industriile extractive și agricole.

4. *Industrii comerciale*. Asigură funcționarea schimburilor, egal indispensabile producției și consumației bogățiilor.

5. *Industriile transporturilor*, care servindu-se de orice mijloc de comunicație, facilitează deplasarea bogățiilor, mărindu-le utilitatea prin apropierea lor de cei care le cer, întrucât după cum spune P. Leroy-Beaulieu în al său « Précis d'économie politique », multe lucruri nu au utilitate decât sub condițiunea de a fi transportate din părțile ce le-au produs în exces pentru nevoile locale, în alte părți care ar suferi de nu le-ar avea.

Această clasificare simplă și în același timp completă, ne permite a ne da seama și de rolul ce fiecare industrie îl îndeplinește și de concursul ce ele dau operii generale de producție. Regularitatea mișcării economice depinde de legea de proporționalitate care trebue în mod constant observată în desvoltarea diferitelor ramuri, dat fiind că toate progresele sunt solidare.

Importanța lor absolută este considerată azi complimentară și de grad egal, repudiindu-se astfel fiziocratismul care atribuia numai industriilor agricole și extractive caracterul productiv al plus-valutei

oferite, celelalte numai reproducând sub altă formă, echivalentul exact al muncii şi capitalului deja folosit.

Eroarea de a nu voi să se vadă că chiar atunci când numai se transformă şi se transportă produsele, sau a le pune la dispoziţia consumatorilor, se creiază *un plus de utilitate*, a fost părăsită.

Privită în natura ei obiectivă, industria derivă din legea substituirii eterogenului, omogenului şi există ca o entitate de sine stătătoare, independentă de forma de organizare economică a societăţii, de metodele capitaliste sau socialiste; se pare totuşi, că forma care-i prieşte mai bine, este forma *sistemului economiei individualiste*. Este dealtminteri stabilit că istoriceşte lumea industrială s'a format spontan fără nicio acţiune guvernamentală.

Sunt însă o serie de condiţiuni în cari o industrie progresează sau piere prin absenţa lor; în ordinea importanţei, ar fi următoarele:

Regimul vamal, mai mult sau mai puţin protecţionist, mai ales pentru o industrie — indiferent tânără sau bătrână —, care nu şi-a consolidat existenţa prin instalaţiuni perfecţionate şi amortizate, prin asigurarea mânei de lucru formată printr'o serioasă şi tradiţională pregătire, printr'o conducere de calitate şi printr'o asigurare a debuşeului extern sau cel puţin al consumului intern, pentru a permite astfel funcţionarea întreprinderii la volumul de producţie ce dă randamentul optim.

Materiile prime şi *combustibilul* de cari o industrie este legată.

Debuşeul, adică vânzarea produselor la un preţ remuneratoriu, atât de esenţial în practică pentru funcţionarea întreprinderii şi pe care doctrina caută a-l alătura ca al patrulea factor de producţie pe lângă ceilalţi trei, natura, munca şi capitalul.

Securitatea, o condiţie esenţială pentru existenţa industriei; confienţă în instituţiunile publice şi private şi în mersul lor normal, ceea ce de multe ori numai o *politică economică naţională*, serioasă prin stabilitatea ei şi energică prin consensul unanim al ţării, o poate da. Industria cere într'adevăr un regim economic şi politic de mare stabilitate, bine hotărît şi de cât mai lungă durată; o bună politică externă şi o politică internă nesguduită de lupte anarhice. Investiţiile industriale presupun un minimum de securitate şi garanţia unei stabilităţi efective.

Libertatea muncii, restrânsă numai de interesele generale naţionale, în niciun caz de interesele unei clase (corporaţii).

Creditul, sufletul industriei, este una din condițiile esențiale de succes. El a fost unul din principalele elemente ce au asigurat prosperitatea industriei engleze.

Căile de comunicații, cu atributele lor de rapiditate, regularitate și cost mic.

Legislație sănătoasă și *instituțiuni industriale* și *comerciale*: camere de comerț și industrie, camere de comerț internaționale, tribunale de comerț, burse de valori și mărfuri, un corp consular și de atașați comerciali, învățământ tehnic, etc.

In afară de aceste elemente de bază, mai pot fi o serie de situațiuni favorabile, grație cărora o industrie ia un mare avânt, cum de exemplu: *bogăția generală a țării*, *bogăția populației și echitabila ei repartiție*, importante pentru a asigura industriei capitaluri disponibile și o mare putere de consumație, în fine, *un nivel de cultură ridicat* al populației, care-i desvoltă aptitudinile, spiritul de întreprindere și dorința unui trai mai bun.

Din punct de vedere al oamenilor ce o conduc, desvoltarea industriei depinde în primul rând de cei ce i se dedică, însă incontestabil depinde și de sprijinul pe care aceștia îl găsesc la Stat.

IMPORTANȚA INDUSTRIEI poate fi cercetată din cel puțin două puncte de vedere, după cum ne referim la desvoltarea la care ea a ajuns azi, sau la rolul și înrâurirea ei în variatele domenii ale activității omenești.

1. Desvoltarea actuală a industriei este impresionantă atât prin răspândirea ei în spațiu pe toată suprafața pământului, cât și prin intensitatea ei. Iată de exemplu, *raportul numeric* între populațiunile a 21 de state principale, ocupate în industrie și agricultură, cele două mari ramuri de producțiune ale activității omenești. Din totalul populației active, 37% activează în industrie, 35% în agricultură și 28% în celelalte ocupațiuni.

Intensitatea producției industriale este de asemenea remarcabilă. Astfel, după « Les forces économiques du monde » publicația lui Dresdner Bank, vedem că în valoarea producției totale mondiale din 1928 industria se clasează în primul rând cu 15.500 miliarde lei, apoi agricultura cu 11.500 miliarde lei și în fine industriile extractive cu 1.600 miliarde lei.

Dacă luăm exemplul celei mai mari Puteri din zilele noastre, exemplul Statelor-Unite, vedem că activitatea lor industrială se clasează cu impresionantul procent de trei pătrimi în producția totală a Statelor-

POPULAŢIA ACTIVĂ DE AMBELE SEXE, DUPĂ PROFESIUNE, IN 21 DE STATE

STATELE	Anul recensământului	Populaţia activă		Populaţia		% din totalul populaţiei active în		
		Mii de locuitori	% din total	Industrială (Mii de locuitori)	Agricolă (Mii de locuitori)	Industrie	Agricultură	Celelalte
Belgia	1921	3.134	42	1.703	477	55	15	30
Elveţia	1920	1.744	45	918	486	52	28	20
Anglia	1921	20.257	41	10.066	2.120	50	10	40
Germania	1925	33.528	54	14.652	9.735	44	29	27
Olanda	1920	2.723	40	1.191	623	44	23	33
Cehoslovacia	1921	5.815	43	2.415	2.424	41	42	17
Danemarca	1921	1.366	42	437	451	41	43	16
Statele-Unite	1920	41.614	41	16.787	10.900	40	26	34
Australia	1921	2.340	43	924	524	40	22	38
Franţa	1926	21.394	53	8.195	8.130	38	38	24
Canada	1921	3.173	36	1.160	1.081	37	34	29
Norvegia	1920	1.071	41	368	336	34	31	35
Austria	1923	3.603	55	1.198	1.439	33	40	27
Suedia	1920	2.945	50	897	1.040	32	35	33
Argentina	1914	3.171	41	938	530	30	17	53
Italia	1921	18.537	48	5.354	10.202	29	55	16
Ungaria	1920	3.652	46	887	2.126	24	58	18
Portugalia	1910	2.742	46	634	1.442	23	53	24
Grecia	1928	2.744	44	509	1.460	19	53	28
Polonia	1921	13.915	54	1.504	10.265	11	73	16
Bulgaria	1920	2.635	54	244	2.143	9	81	10
Total		192.105	46	70.981	67.944	37	35	28

Unite, îndemnându-ne a afirma că Statele-Unite sunt întâia Putere în lume, tocmai fiindcă industria lor este întâia în lume, ea singură contribuind cu 52% în producţia mondială.

Producţia Statelor-Unite în anul 1925, după « Statistical abstract of the United States »

Producţia agricolă	13.034 milioane dolari	
Producţia lemnului	2.232 » »	
Producţia pescuitului	104 » »	
Total	15.370 milioane dolari	18%

Producția minieră	5.678	milioane dolari	7%
Producția industrială	62.714	» »	75%
Total	83.762	milioane dolari	100%

BOGĂȚIILE NAȚIONALE ȘI VENITUL NAȚIONAL AL DIFERITELOR STATE

TARIFELE	Avuția națională				Venitul național			
	1913—1914		1928		1913—1914		1928	
	Miliarde lei	Mii lei pe cap	Miliarde lei	Mii lei pe cap	Mili, arde lei	Lei pe cap	Miliarde lei	Lei pe cap
Statele-Unite . . .	33.240	344	70.520	588	6.000	62.120	14.944	124.520
Anglia	11.200	264	[2]) 18.080	400	1,780	41.800	2.860	62.680
Elveția	1.000	260	1.880	468	128	33.160	236	58.920
Franța	10.200	248	11.840	288	1.280	30.680	1.644	39.920
Belgia	1.800	232	[3]) 1.800	232	244	31.680	[2]) 280	35.880
Olanda	1.460	232	—	—	196	31.560	480	62.520
Germania	11.200	188	14.000	220	1,700	28.560	2.740	43.080
Suedia	800	144	[1]) 1.600	264	116	20.760	268	44.280
Cehoslovacia . . .	1.880	136	[1]) 2.400	172	248	17.760	[4]) 364	25.200
Danemarca	420	132	[3]) 1.000	288	84	28.040	160	45.760
Norvegia	320	132	[4]) 620	220	56	19.880	140	53.480
Austria	840	128	940	140	148	22.240	176	26.560
Spania	2.480	124	[3]) 5.200	236	348	17.080	[1]) 560	25.680
Italia	3.720	100	4.760	116	648	17.600	972	23.720
Polonia	2.760	100	[1]) 2.880	100	360	12.800	376	12.680
ROMÂNIA	1.460	96	2.120	120	160	9.880	280	15.720
Bulgaria	400	96	[3]) 340	82	60	13.320	[3]) 56	10.320
Jugoslavia	1.120	88	[3]) 1.520	116	152	11.800	[3]) 176	13.720
Finlanda	280	88	[3]) 480	132	40	12.400	[3]) 64	17.880
Letonia	180	72	[3]) 180	96	28	10.960	30	15.880
Ungaria	520	68	940	108	92	11.600	148	17.160
Estonia	80	68	—	—	14	12.160	2	15.860
Rusia	8.410	64	[3]) 8.800	60	1.308	9.560	1.980	13.000
Lituania	140	56	—	—	2	9.400	5	12.160
Japonia	2.680	52	[2]) 7.040	116	400	7.560	[2]) 920	14.960

[1]) După statistica pe 1924.
[2]) Idem pe 1925.
[3]) Idem pe 1926.
[4]) Idem pe 1927.
Valorile sunt date în lei stabilizați.

2. Privind acum importanța industriei din punctul de vedere a rolului și înrâurirei ei în domeniul economic al activității omenești, putem spune că industria este stăpânitoare. Din tabloul ce urmează, vedem că în *fruntea țărilor cu cea mai mare bogăție națională și cu cel mai mare venit pe cap de locuitor, stau țările industriale iar pe treapta cea mai de jos a scării, stau țările agricole.*

Situația dată de tablou, are un înțeles adânc și trebue reținută; *această înaltă bună stare materială a țărilor industriale, ne explică de ce tocmai aceste țări sunt beneficiarele și a celor mai mari puteri spirituale.* In al doilea rând, *concluziunea care se impune pentru România este că ea va trebui să tindă către o activitate productivă națională, armonizată prin îmbinarea ocupațiilor agricole și industriale.* Altfel ținând seama că poporul care dispune atât de puterea materială cât și de cea spirituală, va domina pe cel care dispune în mai mică măsură de cele două forțe, România nu se va găsi în situațiunea de a rezista tendințelor de dominațiune a unei țări de către o altă țară — tendințe atât de precis descoperite în manifestările de astăzi ale anumitor state — și cari în viitor ar putea îmbrăca forme concrete în massa slavă ce ne înconjoară din toate părțile.

JUSTIFICAREA INDUSTRIEI, se prezintă de obiceiu ca o problemă complicată dar esențială prin importanța ei, în țările unde structura agricolă de până atunci și ideologia agricolă corespunzătoare, se văd devansate de îndrumarea industrială pe care acele țări o iau sub imperativul legilor de evoluție a societăților omenești și al condițiunilor speciale ale economiei lor naționale.

In România, această problemă a fost pusă mai mult în urma războiului, și de puține ori din serioase preocupări și cu absolută obiectivitate, cât mai ales pentru a fi lansată în doctrina partidelor politice, sau folosită pentru a proba idei în mediul politicii noastre, atât de caracteristic oglindită în ceea ce Spiru Haret nu vedea a fi decât « o țesătură de expediente, de mărunte finețe, de mărunte intrigi, de mici infamii și cari adesea nu erau nici chiar atât de mărunte ».

Atunci când se fac aprecieri asupra oportunității, existenții sau necesității industriei la noi în țară, problema este defectuos tratată, dacă este privită unilateral, *ut singuli*, din punctul de vedere individual mai mult sau mai puțin subiectiv al celui ce o face; problema industriei românești trebue privită *universitates*, din punctul de vedere al colectivității și al economiei naționale.

Există o serie întreagă de consideraţiuni cari impun alături de agricultură şi activitatea industrială, într'un ansamblu economic naţional.

1. In primul rând, după cum am văzut mai înainte, industria este o formă impusă de evoluţia spre mai bine a societăţilor omeneşti, prin ceea ce am numit *legea efortului minim;* este deci o formă evolutivă naturală, mai presus de posibilităţile de acţionare ale câtorva.

2. Dar, după cum arată Charles Gide în « Cours d'economie politique », « biologia ne învaţă că desvoltarea unei fiinţe organizate şi rangul său pe scara vieţii, sunt în raport cu varietatea şi multiplicitatea funcţiunilor sale şi cu diferenţierea organelor care le îndeplinesc. Acelaşi caz se petrece şi cu un popor; dacă vrea să se ridice la o vieaţă intensă şi bogată, trebue să se sforţeze *să multiplice într'însul toate formele de activitate socială,* toate energiile şi să se îngrijească prin urmare, ca să nu vină concurenţa străină şi să le distrugă una după alta ».

3. Industria este apoi un factor important al economiei naţionale, al cărei obiect este considerat astăzi a fi acela, arătat de Adam Smith în « An inquiri into the nature and causes of the Wealth of nations », ca fiind al economiei politice: « economia politică îşi propune două lucruri distincte: să înlesnească poporului îmbelşugarea sa; al doilea, să procure statului un venit suficient pentru serviciul public ». Mărirea bogăţiei ar fi deci un alt argument care pledează pentru desvoltarea industrială, atât de bine şi peremtoriu exemplificat în tabloul precedent al bogăţiei şi venitului naţional al celorlalte state.

Intr'adevăr, prin industrie se ajunge la *o creştere a avuţiei naţionale,* prin construcţiile fabricilor instalate, prin munca utilizată, şi graţie tehnicei care progresează mult mai repede în industrie decât în agricultură, prin viteza producţiei; industria măreşte potenţialul economic al unei ţări.

In Uzina Ford din Detroit, se scurg în mediu 48 de ore pentru a efectua operaţiile de fabricaţie a principalelor piese şi montajul automobilelor. Acest timp redus de fabricaţie, este rezultatul a 15 ani de studii şi încercări asupra organizării muncii; dela 21 de zile în timpul războiului, a fost redus la 14 zile în 1920 şi la 48 de ore în 1927.

In agricultură, capitalul rulează odată în decursul unui an; în industrie de obiceiu de două ori; în comerţ de trei sau patru ori într'un an. Indoind capitalul investit în agricultură, randamentul nu va deveni de două ori mai mare; pe când îndoind capitalul investit în industrie,

randamentul se poate îndoi sau chiar întrei, fenomen încadrat în așa numita lege a randamentului neproporțional în agricultură și căreia Ricardo a vrut să-i atribue caracterul unei legi eterne [1]).

Și dacă trebue să vedem *în muncă* baza prosperității unei națiuni e de ajuns a cunoaște că în timp ce în agricultură se muncește cel mult cinci luni pe an, în industrie se muncește 12 luni pe an.

Pentru a reveni la definițiunea lui Adam Smith, trebue să menționăm de asemenea că la noi în țară, industria contribue cu 33%—50% în veniturile Statului.

4. Astăzi, din cauză că aliații firești și puternici ai României sunt îndepărtați, ne vedem nevoiți a ne crea o independență economică, în primul rând din *considerațiuni militare*. După cum observă Gh. Gide, dat fiind caracterul de integrare al războaelor moderne, care mobilizează pentru nevoile lor nu numai toți oamenii, dar și toate produsele, nu mai sunt industrii de care să se poată spune că sunt nefolositoare războiului de apărare națională și ne vedem astfel aduși să proteguim totul pentru garantarea independenței naționale [2]). Fiecare țară se sforțează astăzi să-și rezerve nu numai producția alimentară și a materiilor prime, dar și toate industriile, cu deosebire acelea pe care Englezii le numesc industrii-chei (kei-industries), adică cele indispensabile la funcționarea altor industrii.

Autarhia economică se legitimează prin nevoia națiunilor de a avea la îndemână în caz de războiu, atât produsele uzinelor și laboratoarelor pentru trebuințele armamentului, cât și produsele alimentare pentru hrana apărătorilor țării precum și a națiunii întregi. Tehnica războaelor moderne se bazează pe progresul tehnicei armamentului și a întregii mobilizări industriale. România fiind înconjurată de inamici probabili, trebue să-și asigure o desvoltare industrială completă, cu prețul independenței mișcărilor ei.

Astfel puterea de expansiune a unui popor în timp de pace precum și puterea lui de acțiune și de rezistență în timp de războiu, depinde de desvoltarea lui industrială; puterea Angliei a mers crescând cu industrializarea economiei ei naționale; însemnătatea mondială a Germaniei nu începe decât după desvoltarea vertiginoasă a industriei germane în

---

1) *O. A. Anastasiu*, « Industriile sătești în raport cu localizarea marei industrii.

2) *Ch. Gide*, « Cours d'economie politique », Tome V, Paris, 1919, pag. 408

urma războiului victorios din 1870. Cele două mari state din afară de Europa, Statele-Unite și Japonia, sunt țările cu industria cea mai desvoltată în sfera lor de acțiune.

Chiar presupunând că s'ar ajunge cu timpul la o dezarmare generală și securitatea României ar fi garantată, totuși trecerea României spre un stat jumătate agricol, jumătate industrial, rămâne totuși binevenită după cum am văzut mai înainte, din punctul de vedere al creșterii bogăției naționale, așa după cum observă și Roscher [1]: « industria îngăduie nu numai o nemăsurată mărire a veniturilor națiunii și a numărului poporului dar asigură națiunea și împotriva unei prea mari atârnări de capriciile climei sau de o eventuală secetă ».

5. Dar o țară fără industrie este fără îndoială săracă deoarece nici agricultura ei nu poate face progrese mari decât paralel cu desvoltarea industriei; în țările unde agricultura se reazemă pe o industrie viguroasă, ea găsește pentru cea mai mare parte din produse, consumatori chiar în țară. Desvoltarea producției agricole intensivă a fost favorizată în țările care au o clasă industrială numeroasă și prosperă; astfel desvoltarea industrială nu face umbră agriculturii, ea constitue din contră un sprijin puternic al ei. In plus, pentruca agricultura să dea un randament mai mare, ea are nevoie de mașinile și de mijloacele de comunicații moderne, pe care le procură industria; pentru ca fertilitatea solului să nu scadă, agricultura are nevoie de îngrășăminte chimice pe care numai industria le poate produce.

6. Se va spune totuși că o țară agricolă să cultive numai agricultura, fiindcă importul tuturor produselor ce lipsesc unei țări agricole poate compensa absența industriei. Lucrul nu este totuși atât de simplu. Această soluție nu este posibilă pentru o țară agricolă, decât sub condițiunea unui nivel de trai al populațiunii acesteia, unui standard al vieții, foarte scăzut; altfel, exportul produselor brute ale agriculturii, nu va putea compensa importul produselor fabricate.

Intr'adevăr, dacă luăm comerțul exterior al României pe anul 1932 și calculăm valoarea mărfurilor pe unitate, constatăm că tona de marfă exportată costă 1840 lei, în timp ce tona de marfă importată ne costă 27.000 lei, și pe drept cuvânt, deoarece industria este aceea care prin activitatea sa încorporează o valoare enormă produsului fabricat. Exportul total al produselor agriculturii noastre, de abia a completat plata

[1] *Roscher*, « Nationalökonomie des Ackerbaues », Stuttgart, 1885, pag. 56.

datoriei noastre externe; cu ce am putea plăti importul și celelalte sarcini ale Statului dacă nu am dispune și de marile valori produse de industria națională?

Și atunci se pune întrebarea: în ce condițiuni și cu prețul căror sacrificii face o țară agricolă schimbul produselor ei cu produsele țărilor industriale?

Răspunsul a venit în timpul din urmă, îmbrăcat în haina unei convingătoare forțe de argumentație și adevăr; d-l *M. Manoilescu*, în lucrarea «Théorie du protectionnisme et de l'échange international», crezând mai puțin în logica oamenilor și mai mult în logica faptelor, și împingând analiza producției și schimbului țărilor agricole și industriale în realitatea obiectivă a celor două mari ramuri productive, agricultura și industria, ne arată că *52% din populațiunea activă a națiunilor, muncește pentru a realiza un venit agricol de abia de 20% din venitul total al națiunilor în timp ce 48% din aceeași populație activă, produce restul de 80% din venitul lor total.*

Industria este în mediu de 4 ori mai productivă decât agricultura; ea creiază deci valori de schimb de 4 ori mai repede și mai intens decât agricultura. Se probează astfel superioritatea intrinsecă, calitativă, a industriei asupra agriculturii [1]).

In România, *productivitatea* [2]) medie pentru ansamblul industriei este de circa 100.000 lei pe an, în timp ce în agricultură este de 25.000 lei de om și pe an, iar astăzi a scăzut la 15.000 lei.

---

[1]) Meritul doctrinei fundată pentru prima oară în economia politică de către d-l *Mihail Manoilescu*, este imens. Totuşi, ideea că « o industrie care beneficiază de o protecţie raţională, reprezintă pentru ţară un beneficiu direct, economic şi actual, şi că departe de a constitui un sacrificiu pentru ţară, ea constitue tocmai din contra, un câştig net pentru economia naţională », faţă de prenoţiunile intrate în mintea tuturor de când Adam Smith fondează faimoasa teorie a liberului schimb şi a comerţului internaţional, atât de scumpă britanicilor, şi decând Fr. List formulează principiul protecţiunii industriale, care după el presupune în perioada de consolidare a industriei un sacrificiu pentru ţară, recompensat însă prin avantajele ulterioare, nu va putea scoate atât de curând lumea din somnul dogmatic în care se găseşte de un secol şi jumătate. Cadrele vechei concepţiuni, sunt totuşi deja sparte de vieaţa reală: unanimitatea statelor aplică astăzi un protecţionism industrial iar fenomenul de linie seculară al *descentralizării industriale* în lumea capitalistă mondială este desprins şi arătat de d-l Manoilescu în toată realitatea lui.

[2]) Productivitatea sau intensitatea de producţie, este valoarea producţiei nete medii, realizată de un agent producător în cursul unui an.

Inferioritatea economică a României agricole față de țările industriale, am văzut-o deja și din cel mai concret exemplu ce ni l-a dat tabloul arătând averea și venitul național al diferitelor state; vedem din acest tablou că România, o țară atât de bogată cum ne place să o spunem, este cu cele 120.000 lei reprezentând bogăția națională pe cap de locuitor, de 3 ori mai puțin bogată decât statele industriale (și dacă ținem seama de desimea populației la noi și în țările industriale, bogăția noastră apare cu mult mai mică) iar venitul național pe cap de locuitor într'un an, este de 4 ori mai mic decât cel al statelor industriale.

Rezultă deci că România, cu o productivitate națională atât de slabă, nu posedă în mod real mijloacele de a plăti produsele străine importate, decât cu o singură condiție: de a trăi reducându-și trebuințele la minimum, de a trăi la un standard de vieață, enorm de scăzut față de cel al țărilor « civilizate » cari astăzi sunt țările industriale [1]).

Intre schimbul pe care-l face astăzi o țară pur agricolă cu țările industriale și între schimbul pe care-l fac țările sălbatece din continentele înapoiate cu țările industriale, nu este o diferență de esență ci numai una de grad.

România va trebui să înlesnească agenților ei producători deplasarea lor dela o ramură de activitate către o alta cu o mai mare productivitate această deplasare producând o variație în sensul pozitiv a venitului ei național; ea va trebui să încurajeze îndrumarea surplusului populației agricole către activitatea industrială, fiindcă nu mai putem rămâne la actualul *statu quo economic* bazat pe producția netă de 20.000 lei a muncitorului agricol.

7. Un sistem economic unitar prin armonizarea activității agricole cu activitatea complimentară industrială, ne-ar asigura în plus o altă serie de avantagii.

In țara noastră unde populația agricolă se înmulțește relativ repede, prisosul de populație nemai găsind loc la sate, poate fi absorbit de industrie, evitând astfel pauperismul agricol, fenomenul obișnuit până de curând al țărilor pur agricole. Industria oferă o mai mare și mai promptă *capacitate de absorbție* a muncitorilor; ea desvoltând în plus și schimburile comerciale, atât *clasa mijlocie* cât mai ales *muncitorii*

---

[1]) Se cunoaște într'adevăr umilul nivel de trai a 80% din populațiunea țării noastre, al sătenilor, și cum, plecând dela această realitate, tratamentul preferențial a fost admis în discuție la Societatea Națiunilor, tocmai cu scopul de a găsi mijlocul pentru a mări puterea de cumpărare a țărilor agricole.

intelectuali care își caută plasament în profesiuni libere, își vor găsi un larg câmp de activitate.

Chiar pe lângă o agricultură înfloritoare, trebue să avem o industrie care să acopere pe cât e posibil nevoile consumației interne, pentru ca să nu fim nevoiți a cumpăra totul din străinătate și a rămânea astfel fără *bani* în țară. In catehismul german: « Cele 10 porunci ale consumatorului » una glăsuește: « nu uita că atunci când cumperi un produs străin, micșorezi tot cu atât forța patriei ». Dacă prin reducere la absurd am admite că nu am avea deloc o industrie, atunci anual ar trebui să treacă peste hotare 45—60 de miliarde lei, cât însumează producția industriei noastre; întreg mecanismul financiar al statului s'ar prăbuși.

Apoi, o organizare economică rațională, ne va conduce la a transforma pe loc mărfurile ancombrante, pentru a economisi și cheltuelile de transport și de manipulație considerabile și pentru a reține în țară sumele cuvenite mânei de lucru, necesară transformării lor; în cele 7 miliarde lei produse manufacturate importate în 1932 sunt încorporate 3 miliarde lei salarii pe care România le plătește străinătății, într'un timp când disponibilitățile muncii noastre naționale sunt atât de mari.

Industria fiind cea mai intensă formă de activitate națională iar pe de altă parte condițiunile țării noastre îngăduind un bun coeficient de findustrializare și un foarte mare coeficient de participare națională prin ea putem rezolva și probleme ce interesează agricultura. Vrem astăzi de exemplu să intensificăm producția agricolă la hectar la o dată și un sfert; fiindcă pe cale agricolă propriu zisă nu este atât de ușor, mult mai lesne se ajunge la acelaș rezultat dacă în loc de a exporta grâul, am exporta făină, căreia i-am încorporat în plus 19% din valoare.

8. Un alt argument tras din criza actuală, din așa numită tragedie a statelor agrare. este următorul: structura economică a unui stat agrar este strâns legată de soarta agriculturii; or, în ultimii ani prețurile mondiale ale produselor agricole au înregistrat o scădere catastrofală, iar prețul articolelor industriale, importate în cantități enorme de statele agrare au rămas într'o vădită disproporție cu cele agricole; în acelaș timp, statele agrare au sarcinile rezultând din dobânzile și amortismentele datoriilor externe cele mai mari, tocmai din cauza importului masselor de produse industriale în timpurile de criză (de războiu); se explică astfel situația quasi falimentară în care se găsesc statele agrare din cauza golului bilanțului economiei lor naționale: pasivitatea balanței comerciale ca urmare a scăderii prețului produselor agricole și deficitul bugetar

ca urmare a serviciului dobânzilor și amortismentelor către străinătate; în plus rezerva capitalului străin față de nevoile economiei statelor agrare, care după cum am văzut nu sunt dintre cele mai bogate și retragerea creditelor streine pe termen scurt.

Exemplul unor țări cu economie jumătate agricolă, jumătate industrială, mai bine decât statele pur agricole sau pur industriale, ne dau din contra, reconfortantul exemplu al unei comportări mlădioase și sigure, chiar în timpul unei crize atât de profundă ca cea actuală [1]).

[1]) In ceea ce priveşte *industrializarea României, ea nu este numai o problemă internă ce ne interesează exclusiv ci are contingențe și cu politica internațională.* După războiu mai ales, această politică economică internațională, este expresia unei adevărate lupte: a unor popoare pentru menținerea situațiunilor dobândite, a altora pentru redobândirea situațiilor pierdute; lupte al căror ecou ajunge la noi, azi ca şi acum câțiva ani în 1927 prin aşa zisul *Manifest al bancherilor*, sub forma invitațiilor amabile de a renunța la industrializarea țării noastre.

In acelaşi timp însă, printr'o curioasă și anormală evoluție dela industrialism spre reagrarianism, statele mari industriale ca Germania, Franța, Italia, se îndrumează spre autarhia economică cea mai absolută, atât din intenția de a protegui cultura lor agricolă cât şi din aceea de a încheia un ciclu propriu de producție şi consumație industrială mărită prin ridicarea nivelului puterii de achiziție a agricultorilor. Fără a consimți ca țăranul francez, german sau italian să vândă ceva mai ieftin pentru ca țăranul dela Dunăre să poată respira, *ultra-protecționismul agricol al statelor industriale*, a ridicat în calea importului de cereale barierele vamale la un nivel de ordinul 200% şi 300%, niciodată atins de tarifele de import ale statelor agrare pentru articolele industriale ale occidentului, şi a instituit întreaga serie de contingente şi şicane prohibitive, încăpățânându-se să producă grâu acolo unde condițiile de producție sunt neprielnice şi posibile numai cu sforțări uriaşe, cu investițiuni disproporționat de mari şi la nivelul unui foarte mare cost de producțiune.

Exemplul tipic al schimbului dintre statele industriale şi Bulgaria, țară lipsită de industrie, nu ne arată ca aceasta să aibă vreun avantaj din situația ei de stat pur agricol; din contra, dacă îi comparăm situația cu a României, ea se găseşte într'o situație mult mai gravă. Luând ca bază anul 1929 şi comparând *indicii prețurilor de gros* ai produselor de import şi export, constatăm că în timp ce România îşi vinde produsele exportate cu 40% mai ieftin ca în 1929, şi are produsele industriale cu 39% sub nivelul de acum patru ani, echilibrul prețurilor fiind pe cale de a se restabili, în Bulgaria produsele exportate se vând azi cu 60% mai ieftin ca acum patru ani şi cumpără produsele industriale numai cu 24% mai ieftin ca în 1929. Neavând concurența indigenă, bulgarii plătesc produsele importate mai scump decât le plătim noi industriei noastre, din cauza industriei străine cartelate care impune prețuri de monopol.

Agricultura noastră, găsindu-şi din ce în ce mai greu şi mai nerentabil debuşeuri externe, va trebui să se mulțumească cu debuşeul intern, adică al oraşelor

INDUSTRIA IN CADRUL POLITICII ECONOMICE ROMÂNEŞTI. In urma desvoltărilor de până acum, condiţiunea noastră economică începe a se concretiza. România, a fost înainte de toate o ţară agricolă, ceea ce a constituit pentru ea un avantaj preţios şi o cauză de netăgăduită superioritate asupra altor ţări. Dar, pe de altă parte, faţă cu mişcarea industrială a secolului al XIX-lea, care a adus modificări atât de profunde în raporturile dintre factorii economici ai producţiunii, creînd noi clase sociale şi noi trebuinţe, punând în plin marea problemă a concurenţei dintre popoare, România nu putea să-şi mărginească activitatea rămânând la cultura solului şi creşterea vitelor. Pentru a satisface o cerinţă de echilibru şi pentru a tinde spre nivelul celorlalte naţiuni, ne-am creat o industrie naţională.

Vom putea ajunge în acest mod, prin jocul desvoltării integrale a

---

Insă oraşele nu au putere de cumpărare decât dacă activează în industrie; iată deci cum însăşi situaţia economiei mondiale ne împinge la o protecţie a industriei noastre, protecţie care fără a lovi agricultura o avantajează în acelaşi timp.

Din renunţarea României la industrializare, statele mari industriale n'ar avea însă niciun folos. « România, după cum arată d-l Ionescu-Siseşti într'un articol din 1932, s'ar coborî pe treapta statelor pur agrare. Economia ei ar deveni economia patriarhală de odinioară. Standardul de vieaţă s'ar cobori, diferenţierea socială s'ar şterge, fiecare ar consuma ce produce în propria-i gospodărie, iar statul s'ar simplifica. Puterea de consumaţie a României pentru produsele industriale din Occident ar scădea enorm, căci capacitatea ei de a-şi plăti împrumuturile şi de a contracta altele ar fi zero. Dela o vreme ar decade însăşi agricultura lipsită de debuşeul important al populaţiei orăşeneşti şi industriale.

Evoluţia istorică a tuturor ţărilor tinere dovedeşte că numai din momentul când ele ies din vieaţa patriarhală şi din agrarianism, şi încep să se industrializeze, se naşte o cerinţă mare de produse importate.

In al doilea rând, instalarea de industrii înseamnă întotdeauna un spor de populaţie, o înmulţire a nevoilor acestora, o ridicare a standardului de vieaţă şi o creştere a importului ».

Structura economică actuală bazată pe *circulaţiune* nu-şi va putea găsi echilibrul în schimbul ce l-ar face blocul statelor industriale şi bogate cu cel al statelor agricole şi sărace.

Şi că într'adevăr este aşa, vedem că formula pentru armonizarea schimburilor europene, admisă la Societatea Naţiunilor, constă în a *ridica puterea de cumpărare a ţărilor agrare*, pentru ca acestea la rândul lor să poată cumpăra fabricatele ţărilor industriale şi aceasta pe calea regimului *preferenţial*, sau pe calea, spunem noi, mai sigură, permanentă şi naturală a industrializării, al cărei efect pentru creşterea avuţiei naţionale l-am văzut ca fiind atât de evident.

tuturor formelor de activitate productivă, în situaţia unei economii complete, sintetizată atât de fericit în exemplul Franţei.

Având cunoştinţa exemplelor, dela cele mai radicale, când vedem Englitera secolului al XIX-lea, dând ultima lovitură agriculturii naţionale prin introducerea liberului schimb şi îndreptând toată munca poporului englez spre industria mare mai productivă, până la exemplele de îndrumare lentă dar sigură a celorlalte ţări industriale din Europa şi din afară, soluţionarea problemei agricole şi industriale din România este indicată.

Desvoltările agricole şi industriale, sunt consecinţe directe ale transformării pe calea evoluţiei, a societăţilor şi ştiinţelor aplicate. Totdeauna abundenţa materiilor prime într'o regiune a dat naştere desvoltării industriale în acea regiune. Care ar fi atunci motivul ca noi, care dispunem de atâtea bogăţii naturale, atât ale solului cât şi ale subsolului, să ne transformăm în iloţii altor ţări industriale, pentru a raţionaliza mizeria noastră şi belşugul altora?

Nu mai suntem în trecutul apropiat când agricultura şi industria se considerau în antagonism; când orice tendinţă de îndrumare industrială era considerată ca o piedică pusă în propăşirea agriculturii; când tarifele vamale raţional protecţioniste pentru o industrie necesară, erau considerate ca un impediment în desfacerea produselor agricole. Cuvintele au trădat desigur gândirea celor care afirmă că industria românească este întotdeauna şi în totalitate parazitară. Sunt idei mai mult literare ce aparţin unor oameni care păstrează un contact mai puţin concret cu faptele.

Toate antinomiile dintre agricultură şi industrie, sunt puncte de vedere ale raţiunii omeneşti asupra realităţilor, nu însăşi realităţile. Străduinţa noastră trebue să meargă spre o obiectivitate cât mai mare şi cât mai precisă; trebue să evităm prenoţiunile, spre a nu vedea realitatea decât aşa cum se prezintă. Vom putea ajunge astfel la o solidaritate prin similitudine, la consensul asupra problemei industriale, în sensul ca în sufletele tuturor cari compun societatea noastră, fondul de înţelegere comun, adânc şi puternic să fie proectat şi dominat, pe deasupra tendinţelor şi manifestărilor individuale disparate, de imperativul *concordiei productive.*

Discutarea şi fixarea interesului agricol şi industrial, din punctul de vedere al economiei naţionale, nu se poate face decât în planul unei *politici economice,* sintetizată în următoarele trăsături de bază.

Organizarea economiei naționale în cadrul unui sistem de echilibru intern între factorii de producțiune, care să ne asigure stabilirea unor legături economice permanente cu celelalte state. Cu alte cuvinte *să se respingă inderogabil tendințele* post-belice de *autarhizare* economică agresivă în scopul de a se ajunge cu orice preț la « *self-sufficient* »-*ul* economiei naționale.

Toate națiunile au nevoie unele de altele. Economiile lor zise naționale nu sunt în realitate decât trunchiuri din acea unitate superioară și universală, care este *economia mondială*. A încerca de a detașa complet o economie națională de cea mondială, nu este de conceput; ea nu va mai putea fi o *economie* națională ci un organism neanimat, incapabil de a funcționa. Statele-Unite însăși, cari alcătuesc într'adevăr o autarhie, cu toată superindustrializarea lor, nu pot totuși să selipsească de import.

In al doilea rând, asigurarea cu orice chip a *echilibrului* forțelor de activitate productivă în cadrul economiei noastre naționale. Agricultura produce prin ea însăși, transformă prin industrie, vinde prin comerț. Cele trei faze sunt solidare, reprezentanții lor (materiile, munca și debușeul) trebue să fie în număr proporțional cu sarcinile ce le incumbă. Cu alte cuvinte trebue să păstrăm *unitatea* sistemului de producție, ceea ce J. B. Say exprimă prin: « bogățiile se produc prin mijlocirea a trei ramuri, care reunesc întreaga muncă a omului: « agricultura, industria și comerțul ».

Agricultura alimentează industria prin producția sa, aceasta o face să trăiască prin consumațiunea sa. Legăturile de cauzalitate dintre produsele agricole și industrializarea lor, ne impun ca agricultura să rămână împreună cu exploatarea subsolului baza producției noastre în general și a desvoltării industriei de transformare în particular.

Toată grija va fi să nu deformăm sistemul de desvoltare generală a țării, având în preocupare fie numai agricultura, fie numai industria. Intreaga politică economică trebue să-și bazeze metodele ei de desvoltare pe producțiunea agricolă și industrială.

In jocul influențelor internaționale, importanța industrială a unei națiuni este factorul de primă importanță pentru asigurarea conveniențelor și aspirațiunilor politice. Când s'a afirmat vreodată în vieața internațională modernă, forța și supremația unui popor pur agricol?

Solidaritatea factorilor de producțiune ne impune deci:

1. Solicitudine specială pentru prima ramură de activitate economică a țării, *agricultura*, pentru a o face prosperă.

Ameliorarea calitativă și cantitativă a producției [1].

Valorificarea produselor prin industrializarea lor și asigurarea debușeurilor.

O bună finanțare agricolă.

O agricultură prosperă, va ridica nivelul economic al țării, va contribui la prosperitatea generală și a celeilalte ramuri de producție, industria.

2. *Industria* va trebui îndrumată și organizată după principiile unei politici industriale bine precizată [2].

O industrie prosperă își va avea marele rol din rațiuni demografice, financiare, economice și sociale, pentru a da de lucru unei populații ce nu-și va mai găsi ocupație în agricultură, pentru a contribui în erarhia forțelor noastre producătoare la avuția și venitul național, pentru utilizarea și valorificarea produselor solului și subsolului, pentru a asigura în bună parte consumul intern, împiedicând exportul de bani; pentru a satisface în fine necesitățile apărării naționale.

Deci organizarea rațională a producției, într'un sistem de coordonare a intereselor agricole și industriale. In acest sens, cele două ramuri de producție vor fi *complimentare;* complimentare în producțiune și complimentare în comerțul țării, unde agricultura va rezolva în modul cel mai bun problema exportului, iar industria va rezolva optim, problema importului și pe cale de consecință, cu cele mai bune rezultate pentru balanța comercială.

Legăturile între ele pentru țara noastră sunt indisolubile. Nu are sens și nu se poate pune problema unei *preferințe*, acolo unde nu trebue să existe decât o *prioritate* acordată agriculturii pe baza ordinei naturale de importanța a ciclului de producțiune și o *egalitate* absolută în solicitudinea acordată amândorora.

Dacă vom fixa în acest mod cadrul problemei ce am expus, în economia generală a țării, roadele binefăcătoare nu vor întârzia să apară; avantajele industriei naționale pentru economia țării, nu vor mai putea fi contestate, fără a proba o desprindere totală de realitățile specifice ale României.

Noțiunea de industrializare își va pierde caracterul ei actual sobru sau antipatic și va deveni o noțiune simpatică și utilă pentru o bună politică economică națională.

---

[1]) A se vedea pentru acest capitol, *Const. D. Bușilă*, « Agricultura și Industria». « Revista Finanțe și Industrie », anul I, 1933.

[2]) A se vedea capitolul III al prezentului studiu: « Politica industrială ».

PARTEA I

INDUSTRIILE LA ROMÂNI, PÂNĂ ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-lea

Priceperea și obișnuința prefacerii materiilor prime în fabricate ori a unor fabricate în altele, de o valoare superioară — după cum ne arată d-l *N. Iorga* în « Istoria industriilor la Români » — n'au trebuit culese din altă parte decât din comoara îndătinată a însuși neamului nostru. *Măiestria* îi era pe vremuri termenul, vechiu cuvânt de origine latină; omul cu pricepere la lucruri subțiri fiind, pe la 1700, « măiestrit ».

Cuvântul « *meserie* » și « *meseriași* », menționate dincoace de Carpați de prin 1730, ca și « *meșteșugul* » (luat dela Unguri), sunt de origină străină. *Meșterul*, împrumutat de Ungurii înșiși dela Germani (Meister), cari se îndreptaseră după latinescul *magister*, aparține aceluiași bătrân strat al vocabularului nostru [1]; se înțelegea prin meșter mai ales lucrătorii cu mâinile, și în special pe acei cari se îndeletniceau cu zidăria, lemnăria, și fierăria, precum n Moldova secolului al XVII-lea în Oltenia în tot veacul următor, ca și după 1800 în Muntenia și în tot Ardealul.

---

[1]) A se vedea *N. Iorga*, « Istoria industriilor la Români », la care m'am referit exclusiv pentru timpul până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, și după care am prelucrat partea aceasta.

Partea istorică este necesară pentru a lumina și explica funcțiunea economică și juridică a instituției de azi; așa cum spunea d-l *M. Manoilescu*, « în studiul și judecarea lor, faptele economice și sociale necesită perspectiva istorică ».

CAP. I

INDUSTRIA CASNICĂ

« Cea dintâiu industrie, de o imemorială vechime, de o întindere imensă și de o valoare de originalitate cu totul deosebită, formând cu dreptate un motiv de mândrie pentru poporul nostru așa de bine înzestrat, e aceea pe care o reprezintă priceputa și stăruitoarea muncă din cuprinsul însuși al casii », ne spune d-l N. Iorga în lucrarea citată, vorbind de industria casnică.

Schimbul, fiind necunoscut Țărilor Române pe acea vreme, industria casnică satisfăcea toate nevoile omului în cea mai mare parte, și în ceea ce privește mai ales îmbrăcămintea.

Se lucra ca și astăzi, din pânză de in sau cânepă, sau din borangic, simplu sau cu mărgele, cu fir sau « sârmă », și cu fluturi.

In căsuțele de sat ca și la curțile boierești, se făceau *cămășile*, atât cele voinicești, ale bărbaților, cât și cele femeiești, *ii*, care puteau fi, ca într'o socoteală din 1740, « cu sârmă », « cu fir » sau « cu mătase »; *brâie* sau *brânețe*, *catrințe* (catrința unei « mangopițe », unei bucătărese dela o mânăstire din Moldova în 1743), *fote* (în Muntenia); « *nădragii* », groși și « subțiri », de care se vorbește în Argeșul secolului al XVIII-lea, ca și în Ardeal, dintre care unele boierești și de bună samă femeiești, erau de borangic ori chiar cu « flori mari de fir »; *zăbranice*, *cioareci*, *călțuni*, *ștrimfii* (Strümpfe) în Ardeal. « *Scarpii de fir* » încălțăminte luxoasă, puteau fi dați în lucru tot femeilor de sub acoperământul boieresc.

Pentru îmbrăcămintea țărănească, vrednicele femei de pe vremuri, care n'au dispărut fără să lase urmașe cu aceeași îndemânare și sârguință, lucrau *sucmane*, *sarici*, *chepenege* și *ipingele*, *pieptare*, *sucne*, *straie* și *zăbune*, *mintii*, *propoialnice* (călugărești), *țundre*, *glugi* precum și tot felul de *desagi* și *țoluri*, saci pentru transport sau alt uz.

Acestea toate alcătuiau « hainele albe românești » de care se deosebea în mod esențial îmbrăcămintea târgoveților.

Pe lângă cergi și *velințe, păretarele* și *« scoarțele românești »* învederează măiestria industriei casnice românești. Făcute după vechi modele geometrice, de origine preistorică, în Moldova, Basarabia, în părțile prahovene, ori după cele persane, cu flori, pasări, animale, chipuri omenești, până la portrete, în Oltenia, au fost numai târziu concurate în casele mari, fără însă a le putea înlătura, de « scoarțele » de Țarigrad și de Breslau și de covoarele importate, de « chilimuri ».

In vederea căsniciilor viitoare, o necontenită muncă cereau pânzeturile de pat. *Cearșeafurile* muntene, *prostirile* moldovenești, *lepedeele ardelene* sau *chindealele*, erau de obiceiu din pânză de casă, de tort, groase sau subțiri, câteodată, dar mai târziu, și din « batistă » ori « cu mătase », « cu alesuri » sau « cusute ». Apoi pernele, dintre care cele de părete sunt mai mult o parte din mobilă.

Năfrămile, lucrate de multe ori foarte fin, numite atunci cu termenul turcesc: gevrèle, erau și de in, dar la casele boierești mai ales, bogat împodobite; de asemeni tulpanele, pestemenurile, albe sau albastre pentru baie, « pânzăturile de masă », din cânepă, bumbac sau borangic, șervetele, de obiceiu cu duzina în foile de zestre, etc.

Cine lucra aceste « pânzuri » și aceste fabricații de lână de cea mai veche modă? Mai întâi țărancele care lucrau nu numai pentru casa lor, dar și pentru comerț; de asemeni, când boierul vroia « bucăți de pânză lucrate la țară », și pentru acest stăpân sau numai vecin mai puternic al lor. Grigoraș Costachi, tatăl Mitropolitului Veniamin și soțul unei Cantacuzine din Țara Românească, împărțea, în veacul al XVIII-lea, lucrul la Țigancele din casă. Această lume de roabe, așa de multe și adesea așa de îndemânatece, cu atâta simț pentru covoare și strălucire, și-a avut partea în marea industrie casnică înfloritoare prin casele boierilor, stăpâna și fetele, conducând o activitate neîntreruptă și participând la dânsa.

Vechile « ergasterii » ale sclavilor antici, se continuau în « țigăniile » boierimii noastre până la jumătatea secolului al XIX-lea, când s'a proclamat libertatea robilor!

Erau și *trocari* săteni, *torcători*, lângă *inari*, formând bresle la Putna pe la jumătatea secolului al XVIII-lea.

Pe la 1800, apărură și « dulapurile ce lucrează borangic », un început modest al fabricilor de mai târziu; pe atunci lâna munteană trecea hotarul și la Brașov chiar, sau în satele vecine, ea se prefăcea în cergi și în « deosebite veșminte românești ».

CAP. II

MEŞTERII SATELOR

Săteanul a ştiut întotdeauna să-şi îndeplinească o mare parte din rosturile care în alte societăţi cad în seama profesioniştilor.

El îşi clădeşte singur casa, săpându-i temelia, ridicându-i pereţii, făcându-i acoperişul, până ce o dă gata pentru a fi rostită de femeie şi locuită apoi. Chiar uneltele şi-le face singur de cele mai multe ori, dacă nu e vorba de metalurgie, din vechiu rezervată Ţiganilor.

Cu toate astea, o seamă de oameni au început să lucreze nu numai pentru dânşii, dar pentru comunitatea rurală întreagă; apare astfel meşterul sătesc. In secolul al XVIII-lea aceştia fac un pas mai departe, ei duc la oraş, pentru clienţi mai numeroşi şi ceva mai greu de satisfăcut, iscusinţa şi capacitatea lor tehnică.

Produsele meseriei lor, furnizate mai întâi consătenilor contra unei plăţi, la început de bună seamă prin schimb în natură, încep a fi duse cu timpul la târg, unde în ciuda grelelor comunicaţii dar favorizaţi de obişnuinţa iarmaroacelor, bâlciurilor nedeilor, sunt obiectul unui activ schimb contra monetă, şi nu numai între săteni şi orăşeni, dar între sătenii înşuşi.

Una dintre cele mai vechi specialităţi desprinse din ocupaţiile îndeplinite în mod obişnuit înainte, îi revine *morarului*. D-l N. Iorga, în istoria industriilor româneşti, ne arată cum încă dela 1247, când regele unguresc Bela, dărueşte Cavalerilor ospitalieri o parte din pământul de « dincolo de munţi », al Românilor din Ţara-Românească, se pomenesc morile existente sau de construit, făcându-se o excepţie pentru situaţia de drept a celor care se găsesc în ţara lui Litovoi din părţile Jiului, care se păstrează pentru Coroană. Aceste mori de apă înlocuind vechile râşniţi, de origină romană, se întâlneau pretutindeni pe pământul românesc iar nevoia de pietre de moară a adus şi deschiderea de cariere pentru aceasta, ca la Deleni lângă Hârlău.

Morile de cai par a fi cu totul recente: la 1793 două din ele lucrau în Bucureşti «la capul podului».

Dar morarii se ocupau şi de bătutul sumanelor în piuă, după cum documentele menţionează în 1799 pe Prahova în satul Breaza. Satul Piua Pietrii din Ialomiţa şi satul Dârstelor de lângă Braşov, îşi trage numele dela această ocupaţie.

Ceilalţi meşteri de cari mai avea nevoie Românul ca să se îmbrace erau: *opincarul* pentru pregătirea pieii de opinci, iar pentru încălţăminte se găseau *călţunăresele*.

Numai în Banat, în «mahalaua rumânească» a Timişoarei, întâlnim şi *străiţarii*.

Ca meşteri în de-ale gospodăriei, erau în primul rând *olarii* pe cari îi aflăm prin toate satele Moldovei, Munteniei, Olteniei şi Ardealului. Moldova îşi avea olarii vestiţi din Baia al cărei pământ era privit ca cel mai bun din ţară iar frumuseţea şi măiestria lucrului în smalţ era neîntrecută în Ţinutul Romanului. Curtea de Argeş păstrează încă o mahala de olari ţărani cari au lucrat necontenit, continuând tradiţia celor ce au lucrat, de sigur acele fragmente de olărie aşa de variate în desen, care s'au găsit în pământul vechei Curţi domneşti. Din mâinile acestor olari ia săteanul: oale, ulcioare, străchini, borcane, sfeşnice de lut, ibrice de lut, chiar şi lulele, gavanoase, clondire, smălţuite sau nesmălţuite.

Meşteri în lucrul lemnului erau *butnarii* de sat şi mai ales cei din regiunile de vii, lucrând buţile, doagele şi cercurile, scânduri, lopeţi, albii, copăi, hârdaie, coafe, scobe, vedre şi vedriţe, buţi de pâine, poloboace, putini, coveţele, ciubere, cauce, ciuturi, apoi «dimirlii de măsurat pâine, lacre, căpistere, sfeşnice, talere, troace, ploşti, berbeniţe şi atâtea altele».

Plugul şi accesoriile lui, «carul fără de fier» ca şi carul cu fier luat de Olteni dela Austrieci pe la 1738, ieşeau de asemeni din îndemânarea anumitora. *Rotarii* dela sate lucrau roţile cele vechi «sadè», sau mai târziu cele «ferecate» cu şine de fier.

Lingurile cădeau în specialitatea exclusivă a Ţiganilor, a *Lingurarilor* cari în parte erau «gospod», adică ai Domniei.

Construcţia caselor, lăsată la priceperea fiecărui ţăran, şi chiar bisericile (Pătru meşterul, Drăgoiu meşterul şi calfa lui, Lupul, sunt astfel, la 1684, ctitorii frumoasei biserici de lemn dela Socoteni, din Dolj), erau de gard, lipite cu pământ, şi învelite cu şovar. Până foarte

târziu, *cărămidarii* și *vărarii* lucrau numai pentru orașe (Hatmanul Gavril, fratele lui Vasile Lupu, se plângea la 1638 că « nu putem găsi aicea în țară la noi meșteri să poată lucra var de piatră »), iar țăranii cari știau pregăti șindila de stejar ca și din brad, lucrau mai mult pentru biserici și pentru boieri.

Țăranii meșteșugari cari aveau în vedere o clientelă, alta decât a clasei lor, sunt *lemnarii*, *buștenarii* și *dârvarii* cari în unele ținuturi ca Vrancea, au o practică seculară, lucrau, după cum socoteli din veacurile al XVIII-lea și al XIX-lea menționează, butuci, pari, despicați și obli, șarampoi, drugi, bulamaci, tumurugi, dulapi, blăni de nuc, de brad, paltin sau teiu, cu specială întrebuințare la acoperișuri, bârne, grinzi, amnari, căpriori, lați și lăteți, « coșaci adică stinghii de uluc », tălpi, podine pentru tavan, podele, costoroave, grindei, ursoaice, « sticeri de brad », matracuri, vârfuri, furci de fântână. Moldova pregătea Turcilor încă din veacul al XVIII-lea și le transporta pe Bistrița până la Galați și chiar până la « Sulina boaz », până la golful Sulinei, marfă, legată cu funii în « chituri » și anume: catarge, cârme de ulm, trencheturi, sirice mari și mici, tahtalâcuri, cift-dulapi, grinzi sau ușori.

Crucerii, lucrau frumoasele cruci împodobite și așezate atât de des la drumul mare.

In poienele ascunse, în bahne, *cărbunarii*, *tăciunarii*, pregătesc mai mult pentru orașe, mangalul. Din scoarța teiului se fac funii de către *funari*, care se vând cu testeaua de « teiu topit sau netopit ». Lângă ape, râuri și mai ales multele heleșteie și iazuri, foarte dese în Moldova, împletesc năvoadele și mrejele, *năvodari* și *mrejeri*, pe când alții gătesc peștele sărat. Iar în așezările din jurul ocnelor, *ciocănarii* și *măglașii* sunt muncitorii prin care se taie și se scoate sarea. *Folarii* pregătesc foalele în care vinde brânza. In sfârșit prin poienele înflorite ale codrului, *ulierii* cioplesc uleiele lor, din care se va culege miere și ceară.

In ținuturile de păcură, *dohotarii* aveau și ei ocupația lor specială, care prevestea așa de puțin o măreață și îmbogățitoare industrie.

CAP. III

INDUSTRIILE DE ORAŞ, INAINTEA CONCURENŢEI STRĂINE

In oraşele noastre, care fără nicio îndoială astăzi, n'au fost întemeiate de Români, între cei dintâi orăşeni în amândouă ţările, cea mai mare parte erau meşteri şi cari la început lucrau pentru colonia din care făceau parte, uneori şi pentru Domnie, niciodată pentru export, în spre ţări de o mai veche şi mai solidă muncă industrială.

Dacă vor fi primit aceştia dela început ucenici Români, deveniţi calfe şi apoi meşteri, este îndoielnic. Dela o vreme însă, vechea clasă orăşenească, pe care n'o creşteau imigraţii ulterioare, a trebuit să se continue prin localnici.

Dar aceştia cunoşteau esenţa meşteşugului lor, căci puţine meserii sunt numite cu termenul străin de împrumut. Lemnarul, tâmplarul, fierarul, curelarul, căldărarul poartă nume de bătrână origine latină; croitorul, dulgherul, străine.

Caracteristic epocii secolului al XVI-lea şi celui următor, este *libertatea individuală a meşterilor;* ei se pot lega după un obiceiu slav în «bresle» (bratstvo; slav.: frăţie), alegându-şi starostele, bătrânul cel mare, căruia i se supune sub pedeapsă de toiege pe spinare şi de amendă din pungă; dar constrângerea, intrarea de bună voie sau ba într'o corporaţie închisă, judecata la Domn, toate aceste străvechi obişnuinţe romano-bizantine, trecute la Otomani, sunt încă străine de vieaţa meşteşugarilor noştri şi mai ales a celor din Moldova, cari până la sfârşit vor rezista la tiraniile inovaţiei orientale, stăpână după 1774 asupra activităţii industriale din Ţara-Românească.

In 1559, ca o primă dovadă a noastră de ucenicie în fabricaţiunea pâinii, găsim cererea lui Alexandru Lăpuşneanu către Saşi, ca să i se primească două femei spre a se deprinde la ei a face pâine de lux; cuvântul de *brutar* (dela Brod, germ. pâine) ne arată cât de mare a fost înrâurirea de peste munţi în fabricarea unui produs mai ales. Dar multă

vreme, până în pragul chiar al timpurilor noastre, pâinea, jimbla (luată după Semmel, simila a ardelenilor), nu s'a cumpărat la prăvălie ci fiecare-și cocea pâinea în casă la dânsul « pâinea de casă ». La țară, boierul avea monopolul pităriei ca și al măcelăriei, cârciumii și băcăniei.

Plăcintarii erau foarte vechi, și aveau la Iași staroste în 1744.

Cofetarii îi găsim în secolul al XVIII-lea în Iași și București.

De mult, Sașii aveau *berărie* la Baia și poate și aiurea. La 1567 Alexandru Lăpușneanu voia să facă o fabrică pentru el « pro gustu nostri ipsius », cu doi meșteri din Bistrița.

Pentru pregătirea lânii lucrau *pieptănarii;* uneori erau Țigani.

Pânzarii, cari lucrează la pânză de țară sau la pânză de Trapezunt, *pâslarii*, găteau material pentru croitori; postăvarii « cu războiu » din « vigurile » cărora se făceau habacie și alte haine obișnuite, sunt menționați pe la 1699 dar postav se aducea și dela Brașov, unde par a fi fost și postăvari Români. *Zăblaiele* groase pentru saci sunt și ele făcute în țară, dar *boboaiele* vin tot dela Brașov ca și unele cămăși gata și sucmane.

Pentru croirea de « hăineturi » se putea întrebuința, ca și pentru coacerea pâinii, trei feluri de meseriași: Țigani, oameni de casă, patroni de prăvălii. Intre 1608 și 1617 hainele boierilor moldoveni erau cusute în Iași, de croitorul Luca iar mai târziu întâlnim tot în Iași pe croitorița Marica. Tot astfel în Muntenia și Ardeal, și obiceiul de a-și comanda hainele la meșteri se întinde și prin sate ca pe la 1700 în Oltenia la Govora, Hurezi, în părțile Odobeștilor și ale Sucevei.

Cingătoarele și *brâiele* se comandă sub Lăpușneanu în Ardeal. Pentru anume fel de stofe roșii, lucrează *băibărăcarii*.

Zăbunarii aveau în București la 1763 o « uliță » a lor.

Un singur *șalvaragiu:* la București în 1803.

Călțunii încep a se cumpăra la oraș pentru sătence.

Negustori de lux ai acelei vremi erau *blănarii*. Incă pe la 1590 apare un « Ștefan Blănarul ot Căineni ». Nu erau acei modești « blănari bârsani » cu pieile lor de oaie ci acei cari erau furnizorii Curții și ai caselor boierești. Se blăneau tâmbare, conteșe, ghiordii, cațaveice, malotèle, cu « soroace de samur » sau de « sobol », de cacom cu « pacèle de samur », cu « zagarele » și « alimii », cu « singiape », cu scumpa « vulpe de Mosc », ba chiar cu lup ori cu pântece de câine.

Pălăriile de stofă sau de blană erau trimese de negustorii Brașoveni, Domnilor noștri la unele prilejuri solemne. După 1600 însă șlicurile sunt fabricate de *ișlicari* așezați în țară; ei puneau pe calâpurile lor cușme

ţurcăneşti, leşeşti, mocăneşti şi slice boiereşti şi domneşti cu jder, sobol sau samur, deosebit de luxoase.

Tabacii, *tăbăcarii* sau *pielarii* sunt rar pomeniţi înainte de 1700, săftianurile şi iufturile pregătite de ei trebuind să întâmpine concurenţa Orientului, de o mare vechime şi fineţe.

Cojocarii apar ca o breaslă deosebită de a blănarilor menţionaţi încă pe la 1590. La 1623, episcopia de Huşi îşi avea *curelarul* ei.

Tâmplarii aveau înainte de 1682 biserică şi staroste la Iaşi.

Şelarii sau *săhăidăcarii* îşi au tot atunci cea mai bogată clientelă de boieri războinici, mai ales în Moldova, iar în Muntenia încă din 1631 la Târgovişte, cu o populaţie străină, ungurească şi săsească, rămasă catolică până târziu, un « Lemberi şelar » lucra pentru Domnie şi boieri. Pe la 1700 Oltenia avea şelari şi prin sate cari lucrau după moda turcească « cusute cu fir cu toate halaturile » sau « cu sârmă şi rafturi turceşti grele ». In deosebi era strălucit, la nunţile boiereşti, harnaşamentul calului de mire, cu raftul lui de argint; în Moldova de Sus, el costa la 1777, 150 de lei. Moldova avea în secolul al XVIII-lea atât de buni meşteri în această ramură, încât îi trimetea şi Hanului tătărăsc.

Pentru meşteşugul *încălţămintei*, Moldovenii au luat dela Italienii veacului al XV-lea, întâii furnisori de încălţăminte, numele de « ciubotari »; « cismari » este după ungureşte, « cavafi, papugii şi conduragii după turceşte iar « pantofari », numele occidental de mai târziu. In secolul al XVII-lea, la Iaşi era o întreagă « uliţă ciubotărească ».

Meseriile metalurgiei, încep să înflorească în veacul al XVII-lea, pentru ca în al XVIII-lea, concurenţa comerţului apusean, favorizat prin tratate şi ajutat în Principate de intermediari scutiţi de dăjdii şi ocrotiţi de consuli, să le oprească în desvoltarea lor. Lucrul ţigănesc, mai ales, continua a da tot felul de unelte de casă din fier, din schijă şi din aramă ori alamă: cazane, ceaune, cuie, « piroaie », bărzi, topoare, linguri de dulceţi, tipsii, căldări, gratii, grătare, cuţite, cuţitoae, pirostii, frigări, râşniţe de cafea, felinare de trăsuri, lighene, săfertaşe, sfeşnice, blide de cositor şi de tumbac, piuliţe şi « măiugi de hier de pisat sare, de cinci litre de her », balamale, zăbale, « her şi oţele de moară », « cuetori şi alte legături de her la case », lacăte, lanţuri de car, « tămâierniţe de aramă », « şini de fier pentru roate », « cercuri de fier de buţi », « bleauri de fier », « scări de raft », « cinzeci », sape, fiare de plug, — un « plug cu fiare şi cu douăzeci şi patru de boi » se întâlneşte

în Țara-Românească încă dela 1557 —, « dimerlii de măsurat pâine », « herestrae », blide și talgere de plumb. Numele cel vechi e acela de *faur*, apoi de fierar, « herar ». Se deosebesc însă *lăcătușii*, răspândiți și prin târgușoare, prin sate chiar, și *potcovarii* (se vorbește și de câte o « potcovăriță »).

Căldărarii aveau un rol aparte. Puteau fi Țigani; încă din 1612, găsim la Târgoviște pe căldărarii robi Cracea și Stan, dar capitala Moldovei număra înainte și după 1700, o sumă de căldărari liberi, Români de bună seamă și chiar străini « cu marfă căldărărească ». Mânăstirile întrebuințau căldărari tocmiți cu contract, cari primeau arama cu patru parale ocaua și fierul și erau plătiți cu mertic, legume și vin, primind o arvună și plata de 14 parale ocaua.

In acest timp se aduce de aiurea numai acel « hier alb » de care vorbește un document al lui Ștefan cel Mare; în 1656 Moldovenii îl aduceau din Ardeal pentru o mânăstire domnească; cel dintâiu *tinichigiu* cunoscut, e din București la 1669.

Cele mai vechi clopote, ca la Cozia, sunt turnate în Ardeal; secolul al XVII-lea le aduce din Danzig-Gdansk. Odată, mai târziu, clopotul pentru mânăstirea Sf. Pavel dela Athos, neputându-se face la Sibiu, e comandat la Viena.

Nicio breaslă decât a blănarilor nu stătea alături ca bogăție și însemnătate cu a *argintarilor*, cărora pe urmă li s'a zis cu un nume turcesc, « cuiungii ». Ei « ferecau » în argint și aur. Putea fi « ferecată » o Evanghelie, o cruce, dar și o sabie ca în Țara-Românească la 1557. Doi ani mai târziu, pentru îmbrăcarea cu argint a unor moaște se face această socoteală în Moldova: « 92 aspri argint, 50 lemnul crucii, 50 pietrele, mărgăritarele, 9 unghii aurul de poleit, 32 zloți facerea lucrului ». Iscălește meșterul, care e popa Nichifor, probabil un călugăr, un ieromonah. Erau de obiceiu români — un singur Țigan « zlătar » în Moldova, anul 1744, dar acela pare să fie un « aurar », culegător de aur în râuri. Incă înainte de sfârșitul secolului al XVII-lea, importul din Ardeal scade veniturile acestor iscusiți meșteri, repede ajunși la bogăție. La 1678 se purtau « brățări de Dansca » și se întrebuințau la bucătăriile celor mari « piulițe de Brașău poleite pe dinăuntru ».

In legătură cu zlătăria era și *bănăria*. Istrate-Vodă Dabija, în dorința și nevoia lui de a plăti ostașii colaborației militare cerute de Turci, puse ca la Suceava să i se bată monedă falșe suedeză, *șalăii* (după schillingi), precum și unii bani purtând numele și chipul său.

O meserie care, în acel timp de lux, trebuia să aibă multe comenzi, era a *caretașilor*. Cel mai vechiu nume de vehicul e acela de care, cerute pe atunci de Domni în Ardeal, ca sub fii lui Rareș și sub Lăpușneanu; în Țara-Românească la 1557 el avea 5 telegari. Rădvanul, era marea trăsură de paradă cu șase cai, ca și « cuhnea » și « cociile care erau spânzurate în curăle », iar pe la 1700 Vodă mai avea și « carăte domnești », asemenea cu acelea care pe la 1580 duceau tributul la Constantinopol. Pe vremea lui Vasile Lupu, carătele se aduceau din Polonia dela Liov; Brâncoveanu-și avea carătașul la Brașov și Șerban Greceanu se servea de o « căruță nemțească »; dar în aceeași vreme în țară se făceau coci[1] pentru Turci.

Erau apoi meșteșugurile pentru războiu, care vor dispărea însă odată cu ființa unei oștiri de luptă în țările noastre. Erau *arcarii* (Ștefan, fiul lui Alexandru cel Bun, chemă la dânsul din Brașov în 1435 pe Hanea Arcașul); sub Lăpușneanu aveau la Iași o întreagă stradă. Săbiile, simple și « ferecate », erau făcute de *cordari* sau *săbieri*, dar cu vremea pătrunseră săbiile străine, orientale; la 1780 găsim o « sabie bună căzălbășească », adică persană. *Sulițele*, pârlite în vârf, *zalele*, *pavezele* și *platoșele*, erau datorite Țiganilor armurieri. *Bălțăgarii* lucrau baltagele, *coifănarii*, coifurile, iar în 1655, găsim un *selitrar*, care pregătea sălitra și mult mai târziu un *prăvar*, pregătind praful de pușcă.

Pentru negoțul vinului se crease încă din secolul al XVI-lea o întreagă industrie. Erau *butnarii* (la 1693 la Nicorești aveau un chehaie), *puntașii* din Piatra Neamțului, și *dogarii*.

Moldova are *făclieri* pe la 1680 iar la București, Brâncoveanu întreține *lumânărăria* lui.

Năvodarii de țară aveau concurenți, în Ardeal, pe vremea lui Lăpușneanu; un *funar* apare la 1723 în Botoșani. Pentru trecerea apei cu dubasul erau *dubăsarii*, dela cari numele unui târg pe Nistru.

Lemnarii aveau un rol întins, dar modest. Ei fac sicrie, sicrinuri, lăzi, scatulci, mese, lavițe, paturi, dulapuri. Teslarul devenea un fel de arhitect unit cu un antreprenor. In Țara-Românească se zicea tâmplar acelui care poate face tâmple meșter scobite și înflorite și uși sculptate. In Ardeal termenul e « măsar ». Alexandru Lăpușneanu, negustor îndrăsneț înoitor în industrie, chemase doi oameni din Săcele ca să-i facă un fierăstrău în țară.

Șindilarii sunt parte fabricanți de șindilă, parte acoperitori de clădiri.

Pentru cele dintâiu construcții de cărămidă, care nu încep în Moldova decât cu Alexandru cel Bun, pe când în Țara-Românească biserica din Argeș data deja de o jumătate de veac, stăpânitorii români au trebuit să se adreseze străinilor, obișnuiți de veacuri cu acel lucru; fie meșteri poloni, cehi, armeni din Caffa, fie meșteri ardeleni, sași, apoi greci și chiar genovezi ce au adus aci arcadele lombarde. Chiar pe vremea lui Brâncoveanu, deși acesta lucrează la București cu « zidarii Domniei », pentru lucrări de specialitate, se făcea însă recurs tot la meșterii orientali, ca Alexandru Lăpușneanu când își clădea baia lui domnească din Iași, admirată în acel timp de cancelarul Ioan Zamoyski. Intâlnim totuși și pământeni ca la 1698 pe acel « Gheorghie meșterul carele au fost tocmit să lucrează la mănăstirea dumnealui Stolnicului Mihalcea (Cândescul) la Bercă » sau zidarul cel mare dela Hurez, Manea, care e înfățișat pe zidul măreței mânăstiri cu unealta meșteșugului în mână. Boierii munteni, imitatori zeloși ai lumii apusene, precum Vodă însuși imita, în măsura sa pe mărețul Ludovic al XIV-lea, tocmesc astfel de meșteri, la cari adaogă pentru lucruri noi sau mai gingașe, și câte un străin, cum Toma Cantacuzino, « un stiucator ce au fost aici de au lucrat », la Fundenii-Doamnei, lucrări de stuc, cu ramuri, flori, păuni și lămpi atârnate ca ornamentație.

Meșteri de *zugrăvie* lucrau încă din veacul al XV-lea la împodobirea locașurilor sfinte, și a caselor domnești și boierești. Moldova avea pictori încă dela 1445, ca un Ștefan, uneori un Grec iar mai târziu Alexandru Lăpușneanu trimetea la Veneția ca să-i vie meșteri de picturi de acolo pentru frumoasa-i ctitorie dela Slatina. Totuși, pe cât de lung este șirul uricarilor, pisarilor, caligrafilor, tahigrafilor, lucrând pentru manuscripte în mânăstiri, pe atâta de anonim se prezintă opera acestor harnici și cuvioși artiști, până în cea dintâiu jumătate a secolului al XVII-lea. Brâncoveanu avea meșteri formați la Veneția, și doisprezece tineri boieri învățau pe la 1740 în acest oraș, probabil și zugrăvia, pe vremea când un Liotard zugrăvea pe Constantin Mavrocordat la Iași și pe el însuși cu barbă, sub ișlic de boier. Zugravii Munteni și Craioveni sunt menționați în secolul al XVIII-lea și trec chiar în Ardeal să împodobească bisericile de aci.

Domnia își are dela o bucată de vreme meșterul ei, « zugravul cel domnesc ». Un Ștefan poartă acest titlu la 1730. Câte un zugrav se

poate ridica și în rangul de boierie, cum e cazul la 1739 cu Sulgerul Costea zugravul. Apoi dela un timp acești artiști poartă și titluri bisericești; sunt preoți și călugări.

Ca mijloc de a învăța era slugăria și învățătura la un meșter. Ioan zugravul se gândise încă dela 1785 să facă o școală la Râmnicul-Vâlcii, « de a învăța copii la meșteșugul acesta », cea dintâiu « Școală de Bele Arte ».

Materialul se târguia în orașele ardelene: feteale, făioară albă de Veneția cu ocaua, hărtioare de « cărmil », lazur albastru și verde, indibi (indigo), chinovar, chilermeniu, ohră, arsenic, « minău » (miniu), « vermelacu » și « condeae, mai supțiri și alte mai de mijloc și alte mai mari ».

Săpunarii sau soponarii (Moldova) se găsesc încă din veacul al XVII-lea la Iași, Vaslui și în Muntenia.

In veacul al XVI-lea, *ceasornicele* se cereau și se reparau în Ardeal. Alexandru Lăpușneanu, la 1554 trimite din Moldova argint pentru a i se face un ceasornic la Brașov. Primul ceasornicar îl găsim pe Petre ceasornicarul la 1649 la Iași, apoi pe « Gașpar Calè Franțuz » dela 1670, tot în Iași.

CAP. IV

CONCURENŢA STRĂINĂ

Străinătatea a lucrat puternic prin relaţiile tot mai strânse cu vieaţa, mult timp mai izolată, a ţărilor noastre, asupra meseriilor româneşti. Materialul a devenit altul, sosind gata făcut din ţări, unde lucrau alte ateliere decât cele ale căsuţei ţărăneşti, şi ale Curţii boierului cu ceata de robi la îndemână pentru orice. Şi odată cu acest material, a venit alt obiceiu de a-l întrebuinţa, alt gust pentru a-l împodobi.

Singur meşteşugul zugravilor a fost scutit de orice influenţă străină hotărîtoare, menţinându-se în vechea direcţie tradiţională.

In Ţara-Românească mai ales, o puternică undă orientală, care isgoneşte sau îneacă tot ceea ce până atunci, prin Ardealul ale cărui cetăţi şi-au pierdut autonomia şi cu dânsa energia, iniţiativa, puterea de înrâurire, sau prin Polonia, intrată în faza luptelor interne şi a împărţirilor, ne venise din Occident. Luxul fantastic, făcut pentru o viaţă care a ajuns indolentă până la trândăvie, risipa de splendită decadenţă a Capitalei pentru care muncesc toate provinciile, Constantinopolul, marea cetate contopind în ea atâtea curente şi rezumând atâtea desvoltări istorice, aceasta îndemna pe Românii bogaţi de pe la 1680, la un alt fel de viaţă, copiat după acela, atât de plin de irezistibile ispite, al Bizanţului Otoman.

Moldova e în stare, prin situaţia ei geografică şi prin amintirile ei, să reziste mai bine, fascinantei influenţe bizantine.

Tratatele încheiate de Austria dela 1718 înainte, deschizând Dunărea ca şi pasurile muntelui, aduc mai ales peste vreo cincizeci de ani, sub ocrotirea consulatelor, un aflux de obiecte şi de unelte felurite; pretutindeni lucrul de duzină apare în locul celui de producţie spontanee, cu mult mai interesant în felurimea lui.

Bizantinizaţi în forma otomană pe la 1680—1720, « nemţiţi » pentru câteva decenii după începutul guvernării Fanarioţilor, întreruptă prin destul de îndelungatele ocupaţii imperiale, austriece şi ruseşti, boierii

români se francizează în momentul când vântul parizian bate pe toate granițele, chiar și pe aceia de miazăzi, căci Turcii ei înșiși, au primit, fie și cu oarecare ezitare și stângăcie, moda cea nouă.

Moda franceză, aceeași în toată Europa cultivată, va câștiga o biruință definitivă și durabilă.

Situația nu putea fi alta, dacă ne gândim că puterea de afirmare a Românilor era încătușată și comerțul liber, nervul de încurajare a oricărei activități productive, a lipsit principatelor Moldovei și Munteniei în acele timpuri, care din epocile cele mai străvechi, întreținuseră relațiuni comerciale libere cu statele străine, în deosebi cu cele vecine și cu Veneţienii și Genovezii (cărora se datoresc înfloritoarele așezări comerciale de pe țărmurile Mării Negre și de pe malul stâng al Dunării) [1].

---

[1]) Dacă din a doua jumătate a secolului al XVI-lea şi până la stabilirea pe tron a Fanarioţilor, Românii exportau de preferinţă în Turcia, dar pe bani şi cu câştig, dela stabilirea regimului fanariot şi până la complicarea suzeranităţii otomane cu o protecţie rusească, exportul dincolo de Dunăre s'a prefăcut într'un fel de tribut în natură sau furnizare cu preţ arbitrar. O parte a exportului era ca şi monopolizat de Turci precum exportul oilor şi al grânelor, rămânând doar lucrurile pe care Musulmanii nu le mâncau, ca porcii, pasările, vânatul, oarecum vitele cornute, legumele, libere la export; făceau încă excepţie lemnul şi silitra. Afară de aceasta, drumul maritim ca şi calea Dunării către ţările apusene, erau ca şi închise pentru Principatele Române; rămânea numai Turcia, dar aceasta nu cumpăra ci lua, deci sărăcea ţara nu o îmbogăţea.

Tot în acest timp comerţul de aprovizionare al Constantinopolului care consuma enormităţi de producte fără a produce nimic în schimb, şi de care împăraţii se îngrijeau cu deosebită grije pentru ca populaţia lui — care în Turcia centralizată, după tradiţia bizantină hotăra soarta Sultanilor — să fie în totdeauna din plin aprovizionată, era mânuit de *gialepii* (comercianţi care se ocupau cu strângerea produselor din Principate) Turci sau hagii de Trapezunda, mai în urmă Greci şi Armeni, deprinşi să cumpere marfa pe nimica toată prin intimidări şi ameninţări pe baza firmanelor imperiale obţinute dela protectorii lor din Stambul care le deschideau toate porţile şi le înlesneau mijloacele de a jefui bietele raiale (după D. Z. Furnică, Industria şi desvoltarea ei în Ţările româneşti, Bucureşti, 1926, pag. 20). « Hagii de Trapezunda (ne spune Raicevici, consulul Austriei în Principatele Române din anul 1784) sunt naţia cea mai obrasnică, ei sunt capabili să comită fapte neumane, ce nici mintea omenească nu-şi poate închipui, şi să-şi facă un punct de onoare din omorîrea mişelească a unor nevinovaţi ». Ei soseau la începutul verii la Galaţi şi Brăila, pe corăbii, şi găsind marfa strânsă gata, o luau cu de-a sila, o plăteau cât vreau ei şi cu moneda ce le plăceau lor; de ordinar preţul ridicol şi moneda

Incă dela 1557 în principatul muntean se purtau « caftane de maia, de mâncaş şi de lonir », alături de dulămi de postav, iar după 1620, « dulămi cabanițe cu guler vulpe de atmişcele roşii », sau dulămi de atlas şi de tabin, împodobite cu pacèle de sobol, râs şi jder; apoi, rochii de beal-ceamenie, de atlaz cu flori de fir şatrange şi cu antereul lor, de şamalageà (de alageà de Sam, Siria), « dulămi cu antereu stambol-şalisă alb » (şal de Stambul), « giubele de ghermesut », etc.

Abaua pătrunde tot mai mult, ajungând până la fabricația populară. O breaslă anume vinde bogasie, « citarea de Hindie » (India), ghermesuturi de Constantinopol, « malotèle de maltuh », « anterie lahori »

---

calpă (falşă). Omorul şi violul, făceau parte din purtarea lor obişnuită faţă cu clienţii lor involuntari. Ei reuşiseră uneori să pună mâna pe întregul comerţ al Principatelor şi să se erijeze în tirani până la barbarie, devenind o veşnică ameninţare. Sub Constantin Mavrocordat, cu ajutorul chiar al Turcilor, au fost goniţi şi măcelăriţi din Principate iar casabele, adică aşezările lor ilegale, distruse. Poarta însă înlocui prin ceva şi mai rău, vechiul privilegiu al Asiaţilor. Dela 1756 li se impune Domnilor ca furnitura de grâne, numită zacherea şi asimilată cu proviziile de războiu, să fie predată în cantitatea trebuincioasă în primirea mazilului din Brăila, iar hagii de altădată fură înlocuiţi cu gialepi Greci, cari nu se deosebeau prea mult de predecesorii lor. In rezumat, aceşti negustori importatori şi exportatori în acelaşi timp, cari ţineau în mâna lor comerţul exterior al Principatelor, erau: *saegii*, cari procurau cuhnei sau bucătăriei imperiale şi capitalei, chivergicul necesar. Ei luau în fiecare an din Principate până la 600.000 capete de oi sau berbeci şi până la 80.000 capete de cornute, plătite cu bani peşin, dar cu preţul fixat de ei; *surrecii*, aprovizionatorii cu grâne, făină, lemne şi sare pentru trebuinţele armatei turceşti şi ale populaţiei din Constantinopol; *cerezarii* care făceau comerţul produselor vitelor, adică pastrama, civrişul, untul, brânza, laptele, seul; *chiristigii*, care exportau cheresteaua în Turcia; *cazaclii*, comercianţii importatori şi exportatori de blănuri de tot soiul, etc.

In acest timp comerţul interior se făcea numai de Români, fiindcă înainte de a se stabili agenţii consulari străini în Principate, străinilor nu le era îngăduit să se stabilească la noi şi să se ocupe cu comerţul şi industria, decât numai dacă se împământeneau. Numai după tratatul dela Cuciuc-Kainargi din 1774 şi după ce odată cu anul 1781 s'a acordat Rusiei, apoi Austriei şi Franţei dreptul de a stabili consul în Principate, a început să se stabilească în ele comercianţi străini, dând comerţului pământean român şi prin repercusiune *isnafurilor*, adică breslelor negustoreşti, o lovitură sguduitoare. O adevărată invazie de străini şi mai ales Evrei, înmulţiţi prin noui imigraţiuni şi prin creare de sudiţi proaspeţi, se abătu asupra Principatelor; beneficiind de considerabile avantaje şi scutiri în raport cu negustorii Români, la o astfel de situaţie se ajunsese, încât negustorii Români, apelau la protecţia consu-

(de Lahora). Găsim « fote de tulpan » cu chingile prinse de paftale de Ţarigrad, cu « brâie de Ţarigrad », plătite 30 de lei în 1735 în Moldova.

Aceasta înseamnă o necontenită împuţinare a lucrurilor de casă şi de atelier pe care stofele răsăritene, frumoase şi de o faimă de atâtea ori seculară, le puneau în umbră, căutând să le înlăture.

In locul năfrămilor şi maramelor de ferestre, încep a se întrebuinţa perdelele, « perdele de canavaţi cu rânduri », apoi saltele din adămască şi din « atlaz cu flori de mătasă », perini din cutnie de Ţarigrad şi sangulie cu flori, din tiriplic, ca şi şervetele şi « mesele » leşeşti şi de Ţarigrad.

Alături de « feţele de pânză leşească cu orbote », apar « cearşeafurile cusute cu tiriplic şi umplute cu fir ».

Croitorii « práv », de prima clasă, cei de a doua şi simplii « cârpaci », lucrează acum piese de îmbrăcăminte ale căror nume ciudate le arată origina.

De pe la 1750 mai ales, fabricaţia apuseană se adaogă la asaltul dat lucrului de mână al satelor şi oraşelor noastre.

La 1726 lângă nădragii de postav aflăm « sarachiu » de aceeaşi materie, tătarca, anteree albe, iamurlucul, sarvanale, haine de noapte cu «ceprage» încă din 1619, fustanlâcul agababaniu de prin 1780, « ciacşiri de ilbichir roş », « ciacşirlăcuri enghiureşali », « dunlucuri », « stofă somichi ».

« Stofa », « stova » apuseană e pomenită numai la 1772—1790. Dar încă de mult se aducea « canavăţ » (canavazzo) din Italia pentru tot felul de costume. Tot spre negoţul italian din secolul al XVIII-lea ne trimete menţiunea « rochiei lastre cu naturale » apoi măhrama de Veneţia, « sandalul de Veneţia », atlazul « fiorintin », figurând lângă « postaje ecstra » şi « zabranicul de Niapoli », venit alături de « tabacherile de purţulan ».

---

lilor străini ca să devină şi ei sudiţi, pentru a putea beneficia şi ei în ţara lor, de nelimitatele drepturi de care se bucurau străinii.

In sfârşit, de abia odată cu epoca protecţiei ruseşti şi după ce s'a deschis Dunărea şi Marea Neagră comerţului internaţional, monopolul, cumpărăturile silite pe preţuri de nimic şi plocoanele impuse de Turcia dispărând, comerţul exterior al Principatelor a luat un avânt şi o desvoltare din ce în ce mai mare; atunci, în 1832, adică exact acum 100 de ani, Principatele exportau de abia de 2.070.000 lei cereale, de 3.250.000 lei sare, şi de 2.532.404 lei animale (N. Xenopol, « La richesse de la Roumanie, Buc., 1906).

Anglia va da încă de pe la 1740 stofa care-i poartă numele, « anglia », « perinile și macaturile englizăști », apoi « basmalele di olandă », ca și cele de « ibri », care înlocuesc năframele pe la 1770.

Țările germane, acum bogate în manufactură, trimit mai mult decât orice alți exportatori în Orient; Ardealul e plin de marfa lor, variată, ieftină și nu totdeauna urâtă, cum apar de exemplu în probele trimise lui Hagi Constantin Pop, marele negustor român din Sibiu, astăzi aflătoare în Muzeul Camerei de Comerț din București. Astfel găsim « tupoltăc », « finet », « stuc postav vasmelirt », (weiss-meliert) « stuc galon lat », și o « șlofimț » (Schlafmütze-bonetă de cap), « rips vărgat », pentru rochii în Oltenia pe la 1760, « zofă de cea neagră, țesută în patru ițe » la Viena, cămăși, « forhemet » (Vorhemd), « ciorapi nemțești de mătase » ce concurează la București « condurii de catifea cusuți », « caița nemțească » purtată de copii în Muntenia la 1790, etc.

Croitorii de țară lucrau însă și în noile împrejurări; îi vedem la începutul veacului al XVIII-lea, făcând și țărancelor rochii de alageà, călțuni negri, ca la Râmnicul-Vâlcii, la Vălenii-de-Munte, la Botoșani și la Iași.

In Moldova, până la începutul veacului al XIX-lea, străini nu se întâlnesc niciodată.

In Oltenia însă, între Chiprovicenii bulgari pe cari pe la 1720—1730 Austria îi coloniză în aceste părți, găsim și croitori.

Intâlnim *basmagii* la o epocă foarte târzie, fiindcă basmalele se aduceau de peste graniță, ca acele « basmale nemțești », « batiste », « basmale de cele ce poartă doamnele la piept », comandate la Sibiu.

Mătăsarii noștri se păstrează în acceastă vreme; schimbări aduse de moda cea nouă europeană nu se observă încă; pe la 1740, se așează alături și mătăsarii greci.

Cismăria se menține în mare parte și ea după vechea datină. Cismari, ciubotari, se întâlnesc pretutindeni în număr mare, și la țară. La Bârlad la 1735 ei au un staroste. Moda turcească a răsbătut și în acest domeniu; se poartă « ciboti i conduri i papuci cu mestii i tirlici », ca la Țarigrad. Ardealul românesc s'a mutat ca gust la cele apusene: se menționează aci, « cizme galbene », « cizme muierești », și « șuh glat, strimfi vineș, ainrah, chindraș (Kinderschuh) glot ».

Scoarțele vechi românești, moldovenești, se păstrează ca și cergele, dar *covorul* oriental se introduce în acest moment: « covoare hagimiș » adică de Persia și « scoarțe turcești », « chilimuri ». Două covoare se

vând la 1777 în Moldova cu 30 şi 80 de lei. Incep să se cumpere însă în Moldova, chilimurile de Breslau.

Doar *şlicarii* îşi fac mai departe rostul lor la căciulile de « hârşie neagră » sau altfel, luând ca în Moldova, « doi lei de lucru pentru o gugiumană ».

Mindirigii coase din bumbac aşternuturi, puind înăuntru şi păr de capră.

In activitatea şi rostul *carătaşilor* se petrec mari schimbări în cursul acestei epoce de tranziţie. Vechiul car de transport, vechea căruţă, acum cu roatele « încălţate », « cercuite », iese încă din mâna meşterilor de tradiţie, ca şi « căruţa cu telegari », « rădvanul » din veacul al XVII-lea. Dar se adoptă acum şi harabanele, cu postav, căruţele tătăreşti ale Crâmlenilor, căruţele « giurgiuveneşti », şi la vechile rădvane se adaogă « căfasuri », ca la vehiculele care transportă haremurile. Se introduce căruţa nemţească, apoi butcele turceşti şi poloneşti.

De pe la 1780 lucrul caretaşilor de ţară este tot mai mult îngustat de năvala importului din Apus. Se comandă carătele în Ardeal, mai ales de boierii olteni; pentru boierul oltean Otetelişanu, se cere o butcă *englesă* sau de « Beciu », « frumoasă, ţapănă, uşurică şi mai eftioară », având pe ea şi « corone ». Contelui Constantin Dudescu, vestit pentru drumurile lui, cu « fraţii de cruce » francesi până la Paris, îi trebue o adevărată *carozza* occidentală. Tudor Vladimirescu însuşi face din Viena pentru amicul său Glogoveanu, socoteala preţului unei « caleşti de frunte », care « mai jos de 1.800 de florinţi nu să poate lua ». Apoi o lungă ocupaţie rusească va impune « droşca » şi « birja » (trăsura cetăţenească). Săniile, albe ori zugrăvite, se fac după gusturi nouă. Pentru nevoile ordinare se aleargă, încă de prin 1820, cu « căruţele jădoveşti », adevărate diligenţe, care merg dela Iaşi la Galaţi [1]).

---

[1]) Odată cu Regulamentul Organic, dacă mijloacele de transport s'au înmulţit şi « chervanul » particular sau « dilijanţul » public iau un rol din ce în ce mai preponderent, aceasta nu înseamnă că faimoasa « *căruţă de poştă* » dispare. Relatată încă dela 1585 de François de Pavie, Seigneur de Fourquevauls, care călătorind din Turcia în Polonia, trece şi prin Basarabia şi Moldova, este minunat descrisă ca şi modul de a călători în Principate pe la anul 1836, de către călătorul francez Stanislas Bellanger, în cartea sa « Le Kéroutza »: « In nicio parte din lume nu se călătoreşte cu mai multă rapiditate dar şi într'un mod mai puţin confortabil ca în Moldo-Valahia. Poştele valache sunt de 4 leghe, adică de 16 km. Fiecare are câte o staţie, unde călătorul găseşte cai de călătorit, ori de trăsură, ori încă bivoli sau boi.

Consulul austriac dela Bârlad era pe la 1832, caretașul Andriko Manaki.

Hamurile trec de-a-dreptul la « maimod », afară de frâiele turcești. Incă la 1678 Moldovenii le cereau dela Liov; Brâncoveanu dela Brașov, « hamuri nemțești ».

Șelarii se răspândesc și la sate. « Șeaua rumănească » nu se părăsește, dar alături apare și « șeaua frâncească ».

Bucătăria veche românească, mai ales cea din Moldova era influențată de Apusul vecin. In Iași găsim o « borșăriță » după datina polonă, la 1760.

La Munteni numele de « socaciu » (1631), unguresc, arată origina noii îndeletniciri; cu datinele turcești se ivesc « maghirii ». Lista de bucătărie dela Curtea Moldovei e înlocuită cu a « bucătarului frânc ».

Cofetarii, care par a fi de veche datină, de când Genovesii din Caffa și de aiurea primeau cu confectiones, cu confetti, se găsesc pe la 1700, în ambele țări. Repede câștigați de rețetele turcești, ei fac « baclavale,

---

Ai dar după plac, 4 mijloace de transport: pe jos, călare, în trăsură, sau în fine cu bivoli sau boi.

Nu vorbesc de cel dintâiu nici de cel de-al patrulea; oricare ar fi siguranța ce prezintă, ele sunt prea economice, ca să nu coste foarte scump. Rămâne dar transportul călare sau în trăsură. Călare, ești acompaniat de un postaș, care are funestul obiceiu a străbate spațiul în goana calului; trebue însă să te ții de el, de teamă să nu te rătăcești și să faci de trei ori drumul ordinar, dat fiind că drumul nu există încă în această țară. Sosești astfel la destinație cu un frumos lumbago! Ce importă însă, dacă ai sosit! In trăsură, întovărășit de doi sau trei surugii, pleci, cu iuțeala unui strașnic vânt; nu mergi pe pământ, ci d'abia 'l atingi ca o rândunică, pierzi respirația și auzul și vederea, asfixiat de praful care te învălue din toate părțile...

Vrei să călătorești în Moldo-Valahia? Te duci la aga sau la ispravnicul din orașul ce locuești. Acest funcționar te întreabă unde te duci, în ce zi și la ce oră, și unde stai. Iți dă o podorojnă, adică o carte de drum ce trebue să arăți la fiecare căpitan de poștă. Plătești apoi prețul total cuvenit și te întorci liniștit acasă.

In ziua și la ora convenită, vezi apărând în fața ușei d-tale un modest vehicul, acela care ți-este destinat. Am zis modest cu intențiune. Inchipuiți-vă o cutie fără capac, înaltă de 30 de degete, largă de două picioare, lungă de trei, așezată pe patru roți construite dintr'o singură bucată cu toporul din gros și pe două osii de lemn. In toată această construcție nu intră un singur cui. După cum vedeți ceva mai mult ca o roabă, ceva mai puțin ca un car: să-i zicem albie. Două ștreanguri drept hamuri, 2 șleauri și un căpăstru în care animalul își bagă sau din care-și scoate capul cu ușurință, iată ceea ce leagă 8, 10, 12

prăjituri i zaharică». Cu prilejul unui «zăefet la chioşcu domnesc» din Iaşi, la 1805, se gătesc «douăsprezece paneri zaharecale».

Neschimbaţi, *căldărarii*, în parte Ţigani, se întâlnesc adesea.

Spoitorii, «ce spoiesc vasele de cuhnii», apar în socotelile brâncoveneşti şi în Chişinău, la 1798.

Potcovarii sunt tot Ţigani, dar şi Turci, iar *lăcătuşii*, încep a fi Nemţi în Moldova.

In lucrul de metal, Constantinopolul câştigă terenul în veacul al XVIII-lea; Orientul se mândrea cu alama galbenă cu mult înaintea apariţiei frumoaselor obiecte pe care le dă Danemarca. Aflăm «tablă lipţcănească», «grătare de her», «sufertaşul», ceainicul rusesc; «tablalele de Lipţca» şi blehul (Blech) vine din aceleaşi părţi germane; avem o «tablă de bleh văpsită frumos pentru cinstit». Cazanele se comandau în Ardeal, la Sibiu, la Braşov; un «policandru neghiob» e prefăcut după dorinţa Vlădicăi, la Sibiu în sfeşnice. De import, prin Ardeal sunt de asemeni «călimările de cristal cu scăueş roş sau verde», «spunculiţe», «broaşte de uşe nemţeşti», «sobe de fier turnate», sârmă

---

cai la o oiştie încă cu coaja pe ea. Trei din cai sunt călăriţi, pe deşelate, de trei surugii, cari aşteaptă flegmatic, cu biciul în mână să fii gata. La acest moment te ghemueşti cum poţi pe patul de fân fermentat cu care căruţa, drept scaun, este umplută; dai semnalul de plecare. Atunci I-ul surugiu scoate un ţipăt ascuţit, sălbatec, descriind cu biciul cercuri împrejurul capului şi pleci fără reazăm de nicăeri, agăţându-te de marginile echipagiului tău, precum un călăreţ neiscusit se ţine de coama calului ce a luat-o la goană...

Funcţiunile celor trei surugii nu încep decât dincolo de bariere, când I-ul începe să urle în mod aci trist aci vesel, tot-d'a-una discordant, până ce răsuflarea îi lipseşte. Al II-lea îi succede, apoi al III-lea şi în fine cel d'intâiu începe din nou, acompaniindu-şi cântecul cu gesturi furioase, lovituri de bice sgomotoase şi evoluţiuni de picioare nebune, aşa ca ardoarea cailor să nu poată înmuia un singur moment. Surugiul de îndată ce a dat drumul la al său do din piept, uită tot, sau mai bine, nu-şi mai aduce aminte decât de trei lucruri: gâtleju-i, biciu-i şi caii.

Vehiculul şi călătorul sunt pentru el accesorii nedemne de atenţiune. El străbate spaţiul fără calcul. Şanţuri, gropi, torente, stufişuri, nimic nu-l sperie, nimic nu-l opreşte. Caii, de altminteri, 'l ajută minunat. Ei mănâncă spaţiul cu o impetuozitate extraordinară.

O roată se rupe, căruţa şovăe, pierde echilibrul, răstoarnă pe călător, îi rupe coastele, şi totuşi îşi urmează drumul săltând ca o minge elastică. Călătorul geme, cheamă, strigă în gura mare după ajutor; degeaba! Surugiul n'aude n'a-vede. Sosit la staţie, numai atunci bagă el de seamă că-i lipseşte o roată şi... călătorul».

« drod » (drot), etc. Se cunoaşte întâmplător şi preţurile care se cereau pentru asemenea articole importate în 1815 în Moldova: « 1 toc cu şasă părechi cuţăti, cu furculiţăle şi lingurile lor, şi un scăueş mic de argint, a cărora preţul este şasă sute lei ».

Clopotarii continuă a fi străini, sau măcar ardeleni şi anume la Sibiu şi Braşov. La Iaşi se toarnă după 1828 şi clopote din tunuri turceşti, cum, după anexarea Bucovinei de Austrieci se topeau tunuri la Pătrăuţi. Se ceruse la Iaşi, de presidentul Divanurilor româneşti, Chiselev, « o limbă de clopot pentru Bucureşti » şi ea se face la « fabrica din Bucovina » cu preţul de 870 sorocoveţi, 2 puişori, cuprinzând şi vama ».

Armurierii de ţară nu apar încă, dar se aduc de afară şi din Viena pistoale şi flinte.

Teslarii moldoveni se menţin după datină, ca şi *rotarii* de acolo şi *tâmplarii* munteni, pentru lucruri mărunte: crivate, sanduce, tavale de scânduri, sfeşnice care se zugrăvesc, apoi sipete şi tetrapoade la biserică. Dar mobila nu mai este în mâna acestor meşteri; după 1810, apar paturile la modă, « canapelele de culcat, de tisă », scaunele îmbrăcate cu adamască, cu cit, cu meşină, canapelele cu şal.

Se continuă doar cu « facerea şindilei ».

Nevoia de a furniza Turcilor lemnărie pentru corăbii, dădu în acel secol un mare avânt industriei ţărăneşti a cherestelei. Incă pe vremea lui Brâncoveanu se exportau catarge, cuşaclâcuri sau scânduri pentru căptuşeală, ustuacicuri sau poduri de vase. Se lucrează pentru trimiterea până la Ismail, Sulina şi Vozia (Oceacov), la Hanul, la Angora, stâlpi, babale, lemn crîş, mesecriş, chirisie flamură, duşumele, scânduri tahtasă sau ortù-tahtasă, gugiù-tahsâ, top-conndaclarâ, tarhanè, făcute la Neamţ şi Bacău. Ai noştri, care ştiau să lucreze dubase (de unde dubăsari), făceau sub Brâncoveanu caice pentru Sultan, « cu cherestea, cu meşteri, cu pânzele, cu funiile ». Acum, cheresteaua dela Olteniţa va merge şi la Ismail, şi sătenii se vor preface în *şeicari* şi *ghimigii*.

Un rol important au în această vreme *boiangii*, care-şi pregătesc singuri colorile, sau le cumpără dela ţărani care le fabrică după foarte vechi procedee, asemenea cu acelea întrebuinţate de femei pentru admirabilele lor ţesături, procedee indicate de un italian în *Caronni in Dacia*.

In sfârşit în ultima fază de îmbrăcăminte, lucrul de casă e aproape cu totul înăbuşit. El nu mai figurează în foi de moştenire şi în foi de zestre.

Numai în lumea țărănească el își păstrează și toată valoarea și toată frumusețea.

Cumpărăturile de materii și piese gata făcute după moda Occidentului, n'au împiedecat moda răsăriteană de a se continua mai ales în anumite cercuri de burghezie, până târziu în secolul al XIX-lea.

Pe la începutul veacului al XIX-lea, unii boieri începuseră să poarte șaluri ca turbane; portrete din acest timp îi înfățișează astfel « turcește », și a trebuit o formală oprelişte din partea Domniei la 1813 pentru a-i întoarce dela acest obiceiu.

Concomitent cu răspândirea din ce în ce mai adâncă a produselor nemțești, venite atât de ușor prin intermediul Ardealului, răsbate tot mai mult și fabricația francesă.

Iată la 1804 camelotul, care, lucrat din păr de cămilă nu mai vine din Orient. Apoi rochiile de bazeà, capoatele de percal, rochiile de croazeà (croisè), anteriele de dumicaton (demi-coton), dradidanul (drap des dames), din care se fac fermenele, giubele, ciacșiri, linoul pentru cămăși și ismene, catrilatul (cadrillé), cadriletul, cadrilinul, pichetul, musilinul (mousseline), apoi podoabe din panglici, cordele, « blionduri », « gherlanturi de flori », bibiluri și dantele. Noii vânzători de asemenea « materii » străine, sunt în Moldova « Jădoavce » și Evrei.

Brașovul dă pături Moldovei; Craiova are saltele « dă știofiță fir dă fir », « plapome de pambriu sadea, iar prin prejur cu chenaruri dă cele dă Viena », prostiri de olandă, « basmale dă nas », « batiste cu horbotă » sau « batiste cu margini pe di lături ».

Cărămidarii se pot urmări până târziu; la București ei ocupă o întreagă mahala. Ei făceau și țiglă și « chiunghiuri pentru aducire apii » (în Moldova).

Tinichigiii, cunoscuți mai de mult în moldova, prin vecinătatea ei specială, aduceau o industrie de peste Dunăre. La 1840, la Bistrița Oltului, lucrau « maistări israiliteni tinichigii din orașul Brăila ».

O nouă îndeletnicire era aceea a *constructorilor de vase*. Pentru aceasta se recurgea și la meșteri de sfoară și odgoane, spre legarea « șalupurilor » cu « catartele »; de mult timp sfoara se aducea dela Brașov, unde erau cunoscuți « funari ».

Pentru « podirea » cu bârne și scânduri, cu « podele », care atunci țineau loc de pavagiu, a orașelor noastre și pentru întreținerea acestor « poduri » — al căror nume pe străzile principale din Capitala României abia a dispărut, rămânând calificația de « podari » pentru adevăratele

poduri peste ape, pentru caldarâm și pentru pietruire — trebuiau nu numai săteni, scutiți de bir, ci și oameni cari să se îndeletnicească anume cu acest lucru.

O meserie fireşte mult mai grea, cerând în adevăr oameni speciali cari se ispitesc de aiurea și cari se țin cu privilegii deosebite, e aceea a alimentării orașelor cu apă, grije de care nu se puteau lipsi Fanarioții, veniți din orașul măreților apeducte romano-bizantine. *Suiulugii*, « *cișmegii* », de o speță mai savantă, apar deci cu veacul trimiterii Domnilor noștri dela Constantinopol. Ii precedaseră însă « meșterii de gârlă » pe cari-i găsim, cu vătafii lor, încă din secolul precedent la Putna și « fântânarii domnești » din 1656 în Moldova. Dincoace de Milcov, un act privitor la « olacul de apă ce se află în grădina caselor lui Dinicu Golescu, ne face să cunoaștem opera îndeplinită de neobositul reformator fanariot, cu ajutorul lui Dumitru suilgibașa, încă din 1781. El aduce apa dela Crângași din jos de Giulești, pentru două cișmele și se adaogă cea din Crevedia lângă Crețulești; o cișmea funcționa la boiangii, alta « lângă clubul cel mare pe Podul Mogoșoaii, în dreptul Clucerului Deșliu ».

Tipografii, cari la mânăstirea Neamțului vor fi toți călugări, se ridicau adesea și din rândurile necărturarilor. Așezate și lângă școli, cum voia să facă la 1709, pentru Sfântul Sava din București, învățatul arhidiacon și viitor Patriarh de Ierusalim, Hrisant Notara, de multe ori se purta meșteșugul de tipar bisericesc chiar din loc în loc precum făcea protopopul Strilbițchi pe vremea lui Coresi. In Principate, unde dela începutul veacului al XVII-lea, lucrul de cărți nu încetase o clipă, formarea ucenicilor se făcea și cu copii veniți din alte părți cum de exemplu din Ardeal [1]).

---

[1]) Cele mai vechi tipărituri de origină românească cunoscute, sunt cele făcute de călugărul Macarie, care învățase meşteşugul tipografiei la Veneţia, şi care, din cauză că Turcii nu permiteau tipografie în Imperiu, trecu cu *tiparniţa* în Ţara Românească, tipărind trei cărţi, unde anume nu se spune, dar foarte probabil la Târgovişte, Capitala de atunci a ţării, ori la Mânăstirea Dealului, fundată de Radu cel Mare la 1504.

Un *Liturghier* slavonesc din anul 1508.

Un *Octoih* slavonesc din 1510, şi

Un *Evanghelier*, tot slavonesc, în 1512 din porunca lui Neagoe Basarab. Tustrele cărţile sunt împodobite cu stema domnească a ţării, aşezată în arabescuri de mare lux.

Cărţile tipărite la noi din porunca Domnilor, nu se tipăreau pentru comerţ, ci pentru a fi împrăştiate atât în ţară, cât şi la popoarele slave din Sudul Du-

Intre ocupaţiile pe care nu era să le schimbe moda e şi aceea a *legătorilor de cărţi*. Urmaşi ai meşterilor călugări cari lucrau în argint, aceşti modeşti industriaşi, care nu întrebuinţau decât pielea lucrată în Răsărit până la roşul marochin cu grăuntele subţire, şi înlocuiau lemnul înaintaşilor cu cartonul, mucavaua turcească, puind uneori în schimb foi de vechi manuscripte sau tipărituri rare, prinse împreună cu clei de peşte, ei leagă şi « retează »; uneori sunt preoţi, ca popa Iosif « legătorul de cărţi » din Oltenia pe la 1730.

Erau şi *turnătorii* în ţările noastre. La 1789 se cere din Ardeal « plumb întărit » pentru turnat. Numai lucrările de litografie se comandau

---

nării. Astfel, numai la Mânăstirea Bistriţa din Vâlcea, s'au găsit şapte exemplare din Liturghierul dela 1508, apoi numeroase exemplare la Mânăstiri peste Dunăre, mai ales în Serbia.

Anul 1508 când apare prima tipografie în Ţările Române, nu este o dată prea târzie prin raport cu anii când apar în Europa tipografii pentru cărţi slavoneşti. Primele cărţi tipărite apar la Cracovia ia 1491, la Praga, în 1517, la Veneţia în 1519, la Viena în 1529.

Tot în tipografia lui Macarie, la 1545 a tipărit călugărul Moise un Molitvenic slavonesc iar în 1547, Dumitru Liubavici (nepotul lui Bojidar Vukovici celebrul tipograf sârb, care tipărise cărţi slavoneşti la Veneţia în 1519), a tipărit un Apostol slavonesc.

Tipografia dela Târgovişte a existat şi după 1547. In prologul Evangheliei Româneşti, tipărită de Coresi la Braşov în 1560, se zice: « Şi cu zisa jupânului Haneşiu Begneru scris-am eu Diaconul Coressi ot Târgovişte şi Tudor diacu »; ceea ce însemnează că la acea dată, Coressi era deja cunoscut ca tipograf lucrând la Târgovişte.

Din socotelile Braşovului aflăm că la 11 Iunie 1573, « a venit un popă dela Alexandru Vodă pentru tipografie ». In ţările locuite de Români mai existau în secolul al XVI-lea, tipografi în Braşov, Sibiu, Alba-Iulia, Bolgrad, Sas-Sebeş şi Orăştie.

Printre cele dintâi tipografii în Ţările Româneşti, mai găsim pe cea dela Govora, înfiinţată în 1634 de Matei Basarab; prima carte tipărită aci apărând la 1642 e intitulată *Dela Dumineca Vameşului*. La 1642, tipografia fu instalată la Câmpulung, la 1644 la Mânăstirea Dealului, iar la 1652 în Târgovişte. In Iaşi găsim Tipografia Domnească (1641—46), Tipografia Mitropoliei (1679). Tipografia Mitropoliei din Bucureşti, înfiinţată în zilele lui Duca-Vodă în 1678, prin stăruinţele Mitropolitului Varlaam, constitue primul nucleu al Imprimeriei Statului de mai târziu. S'a înfiinţat apoi Tipografia Episcopiei din Buzău (1691), tipografia Episcopiei din Râmnicul-Vâlcea (1705), etc.

Primele tipografii se serveau de teascuri de lemn în loc de maşină. Incet, încet, aceste prese de lemn fură înlocuite cu altele mai perfecţionate, având la început numai fundamentul şi laba (placa presătoare) de alamă sau de tuci,

aiurea: la 1796 niște hărți sunt cerute din Râmnicul Vâlcii, la Sibiu. Eliad aduse din Viena « un teasc de litografie » pe la 1832, și tot de acolo va fi venit și al lui Asachi, mai vechi ceva în Moldova.

Către sfârșitul veacului apar tipografii privilegiate. Astfel cea din 1783 a lui Nicoli Lazăr vameșul, în București, și apoi a lui Caracaș, Clinceanu și Topliceanu, tot acolo.

---

de care mai păstrează una, tipografia fostă Samitca din Craiova. Presele mecanice se introduseră mai târziu, odată cu cea adusă în 1845 la Mânăstirea Neamțului din Viena: o mașină Leo Müller care astăzi se află încă, în Imprimeria Statului din București.

Tipografia care până în secolul al XIX-lea în țările române fusese strâns legată de biserică, dela această epocă se emancipează de sub tutela clericală și începe a se răspândi tot mai mult ca exploatare comercială.

Cea mai veche încercare cunoscută despre tipărirea unui ziar românesc este din 1789, când o societate de români din Ardeal, a cerut dela guvernator învoirea de a publica la Sibiu, o gazetă românească pentru țărani; apoi încercarea din Iași la 1790 pentru apariția ziarului *Courrier de Moldavie*, « care va fi tipărit pe o coloană în limba țării, iar pe cealaltă în limba franceză ». Presa în înțelesul modern al cuvântului, nu-și capătă rostul decât cu apariția *Universului* în 1884.

Cea mai veche librărie a fost cea instalată în 1826 în București, de către francezul Thiern de Menville, pe locul unde se află azi Palatul Regal.

Pe la 1830 comerțul de librărie era în mare parte ținut de brașoveni. In 1833 se stabilește o cenzură formală și riguroasă: « nimeni putând negutători cu vânzare de cărți fără a avea întradins voie dată de stăpânire, și care voie, se va da numai la obraze cu purtări bune ».

CAP. V

BRESLELE LA ROMÂNI

Am pomenit de mai multe ori până acum breslele, care întâlnite la Români din vremea cea mai veche, legau împreună un număr de oameni de aceeași profesiune, în jurul unor îndatoriri religioase și morale, de solidaritate, de apărare a drepturilor și chiar de petrecere onestă; aceste bresle spontanee, libere, bine cuvântate numai de Biserică și ocrotite de Domnie, venite cu caracterul lor occidental prin Galiția sau Ardeal, au fost cu timpul înlocuite cu noile bresle, de pecete arhaică orientală, sprijinite pe privilegiul, controlul și penalitățile Statului.

Tipul acestor asociații, mai ales moldovenești, Moldova fiind mai mult în legătură cu Apusul, îl avem în breslele din Roman al căror statut, înoit la 1781, ne-a rămas în documente. Asociația romașcană cuprindea « blănarii, croitorii, bărbiiarii, abagearii cu cojocarii », plus « breasla de târgu de Roman ». Membrii se priveau ca « frați », sub autoritatea monarhic exercitată a « starostelui » breslei. Starostele avea dreptul de a culege pe an câte doi orți « de dugheană de blănari, de băibărăcari, de cojocari și de abageari », iar « carii ar cuteza a lucra fără știrea starostelui, nedându-și bărbânța după obiceiu, acela să nu fie volnic a lucra », sub pedeapsă de blestem arhieresc; pentru praznic, plata de asemeni în mâna lui se da; ucenicii se luau numai cu voia lui; tovărășiile, « a să însoți meșter cu meșter la niscaiva negoț » atârnau tot de el. Tot lui îi revine să ia zăloage, gloaba, cum și dela cei ce petrec cu zgomot și cu scandal, patru lei, în afară de cele o sută de toiege. Fiind el « cap breaslii », « nime să nu aibă voie a întoarce cuvântul starostelui sau a-l sudui, sau a-i zice cuvânt de scandală », căci cel ce « nu va veghea voe starostelui », își va primi aceeași sută de toiege și « așișderea, femeaia a fiecărui meșter, când nu vrea starostele cu frații să certe pe vreun frate pentru vina lui, fimeaia acelui frate ce iaste datoru să ia certare, să nu vie ia și să-i pǎrtinească și să

gâlcevească, sau să suduiască pe staroste; iară, de va veni să gâlcevească, să ia parte și ea depreună cu bărbatul ei, pentru gâlceava ei».

Breasla, pe lângă interesele ei firești nu uita nici datoriile filantropice, «să ospăteze săracii și mișeii și străinii și să-i adape», nici cinstitele și bine orânduitele petreceri, fiecare aducându-și întru aceasta «ploconul», și unde frații se vor veseli «cu voroave înțelepțești și cu cântări dumnezeești, nu cu giocuri și cu haburi, nici c'un fial de cântece lumești, ci dzăc, nici cu cuvinte deșearte sau cu minciuni sau sfadă»; orice «nebunie», era oprită sub pedeapsă.

După aceste norme, trebue să fi fost bresle, și în principatul muntean.

Asupra acestor datine, și anume în Muntenia la o dată precisă, după 1774, odată cu Domnia lui Alexandru Ipsilanti, — un reformator de vocație, chemat să dea o nouă așezare țării pe baza tratatului ruso-turc dela Cuciuc-Cainargi —, începu să se întindă milenarea practică imperială cu privire la meșteșugari, formula *rufeturilor*, care, cu tot acest nume turcesc, e absolut bizantină, aceste măsuri nefiind decât copia acelora care, secole întregi, au stăpânit vechea industrie a Bizanțului. Intr'adevăr, după «Cartea Prefectului» din vremea Impăratului Leon cel Intelept (secolul al X-lea), descoperită acum câtva timp, se împiedeca sub pedeapsă de amendă, și în rândul întâiu de bătae, ca vânzătorii veșmintelor de lux să țină și haine de un preț mai mic. Se pedepseau cu bătaia, tunderea, surgunul, meșterii de clădiri care, pentru un câștig mai mare își părăseau clientul, față de care răspundeau timp de șase până la zece ani, pentru clădirea ce au ridicat-o. Se pedepseau lumânărarii care amestecă în ceară materii străine, sau cel care fățiș sau ascuns mărea chiria unui tovareș. Oricine intra în breaslă se cerea să fie prezentat de persoane care să dea mărturie că este om de treabă. Starostele breslelor era numit de prefect și purta numele de *exarh* al acestuia. Toate sunt tot atâtea dispozițiuni comune rufeturilor, și sub acest spirit le întâlnim în principatul muntean, deosebite de acelea pe care păstrarea sistemului patriarhal le are pentru Moldova.

Fanarioții au găsit la noi pitari «chitari», liberi de orice legătură în relațiile cu calfele și cu cumpărătorii, însă la 1775, sub Alexandru Ipsilanti se stabilește oficial rostul vătafului, care avea în sarcina lui ca pâinea să fie bună, «nu crudă, ca să tragă la cântar, sau proastă, ori mai mică», și să îngrijească de provizie, de «zaherea» pe o lună,

pentru cazul când înghețau morile. După războiul din 1789, introducându-se călcări ale regulamentului și brutarii «ehlierzi» (cinstiți) plângându-se că dela începerea ostilităților «mulți iabangii sermainsizi» (venetici fără capital) vin la obor și strică prețurile, iar «când nu se vede buluc de pâine în târg» tot numai ei răspund, li se acordă privilegiul cerut, ca brutarilor care coc în fiecare zi, să li se dea prioritate la cumpărat însă cu obligația de a găti făină pe trei luni, ca nu cumva să flămânzească orașul prin înecarea de ape sau înghețarea morilor. Reglementarea oficială urmează neîntrerupt, la 1792 și apoi după alți doi ani, când, ajunge a lipsi grâul și când Domnul, plângându-se că brutarii, «după multe vicleșuguri și vinovății trecute ale lor, acum unii își închid cuptoarele și fug și se ascund cu pricină că n'au zaherea sau că n'au sermaià (capital) să cumpere zaherea» îi amenință cu ocna pe viață dacă nu lucrează, scoțând zilnic pâine din două cuptoare, iar cel prins cu lipsă la cântar, e mânat «în târg la trei răspântii și bătut cu cincizeci toiage la tălpi și apoi din mijlocul târgului trimes la ocne», spre învățătura celorlalți, sau sunt amenințați cu ștreangul, și cu «țintuitul urechilor prin târg», întocmai ca la Constantinopol. La 1803, fiind iarăși lipsă, li se impune simigiilor să nu mai lucreze covrigi până în primăvară, iar ispravnicii din provincie care nu poartă grije de pâine bună și ieftină sunt certați și taxați de «măgari» prin adresa Domniei.

Ocupația rusească aduce măsuri aspre din partea comandanților împărătești, iar întoarcerea Domniei aduce aceleași măsuri ca să asigure pâinea locuitorilor; la 1818 recunoscându-se că slujbașii Agiei, supraveghetorii de până atunci, «nu au frica lui Dumnezeu, pentru interes al lor în parte», așa încât lasă pâinea mică, neagră și necoaptă, breasla este supusă inspecției a doi-trei boieri din cei mai mari, dându-i-se o alcătuire ca a «rufeturilor» țarigrădene.

Brutarii bucureșteni puteau fi printre fruntașii orașului. Manea vătaful de brutari, face în 1814, după o călătorie la Ierusalim, biserica Manea Brutarul.

Sistemul breslei turcești a «rufetului» trece și la Iași pe la 1803 și la Galați, unde «rufetul pitarilor» era în parte format din Greci și se pare că ei au pus la cale și un fel de grevă. In restul Moldovei, nicio urmă de reglementare domnească; «calfele și lucrătorii pităriilor», «chitarii» și «chităriile cu edecurile lor», se prezintă ca în vremea veche. Pe lângă franzelarii de lux, pitărie mai aleasă e a *formagiilor*, ca la Botoșani, Telinești, etc.

Brăharii, fabricanții de bragă, apar cu veacul al XVIII-lea. La 1733 Iașul avea și o « uliță a brăhăriei ». Breasla exista și în Muntenia la 1780; din cauza lipsei de cereale în acele timpuri, numărul lor a fost mereu micșorat, iar în 1796, rămăsese un singur *bozagiu*, oprit și el de a lucra din cauza lipsei de grâne; i se îngădue bozagilâcul, în măsură de două chile de meiu iarna și șase banițe vara; pe la 1803 existau 20 de bragagii.

Rachierii țărani, continuă a-și scoate singuri alcoolul din fructele produse.

Sașii cei vechi aveau *berării* la noi; încercate la Roman de Alexandru Dos încă din 1816.

Alte îndeletniciri în legătură cu hrana, rămân nereglementate. Astfel, industria, exercitată în Moldova mai mult de Armeni, a *pastramagiilor;* se exporta pastramă și în Turcia. Tot astfel și cu *oțetarii*.

Bucătarii fură supuși de reforma lui Ipsilanti, după însăși a lor cerere, la o reglementare, puindu-li-se vătaf « pământean », bucătarul domnesc, numit acci-bașa.

Venind la îmbrăcăminte, *abagerii* își aveau isnaful la Craiova pe la 1800; iar la București, legătura între ei și pânzari, pe baza constantinopolitană, o cunoaștem printr'un act dela 1781. Străinii trebue să ceară voie de a deschide prăvălie, dând și ei la cutia breslei, căreia calfele-i depun 50 de parale pe an.

Nimic din toate acestea în Moldova, unde aflăm pânzari liberi, până și prin sate.

In ceea ce privește confecția, *zăbunarii* își căpătau privilegiile lor încă din 1780, apoi în 1784, 1785 și 1793, și ele erau confirmate la 1797, apoi la 1813 și 1819.

Ei singuri au voie « să împle cu bumbac și cu lână » vânzând « marfa de zăbunărie » în București și aiurea, « antiree voinicești și zăbune femeiești și copilărești și altfel de zăbune mari »; dar sunt datori să aibă lucrul gata « spre vânzare și îndestularea țăranilor ce vin de pe afară cari nu se pot zăbovi cu așteptarea până se face haină »; « nici Armean, nici Giurgiuvan, nici croitor » n'are voie a-i concura. Și aceștia își au cutia și starostele, amenzile pentru cine strică lucrul sau « calcă legătura breslei a lucra la prăvălieși ». Și pentru nevoile Curții tot prin staroste pot fi chemați. La 1801, numindu-se șeful lor, iorgangibașa, privilegiul lor să întărește.

In 1775, Alexandru Ipsilanti avea o breaslă organizată a *croitorilor*, sub terzi-bașa. In acel timp, în urma abuzurilor din timpul războiului, croitorii aveau neajunsuri de pe urma negustorilor cari aveau obiceiul de a cumula vânzarea stofelor cu croirea lor și la Craiova se face chiar o învoială între croitori și cei cu prăvălie în acel sens ca « neguțătorii prăvăliași, să aibă voie după vechiul obiceiu a croi și a croi haine de vânzare numai de cele mici, iar alte haine mai de credință, cu cheltueli mai grele, să nu fie slobizi a lucra ei, ci să le dea la croitori să le facă ».

Hrisovul dat în 1781 de Alexandru Ipsilanti, defineşte rosturile îngăduite fiecăreia din categoriile meşterilor de îmbrăcăminte. Negustorii şi oricari alții, « să nu fie volnici a lucra meşteşugul croitoriei, adică să croiască sau să coasă materii cu fir și alte cumașuri, ori cu mătase, i de bogasier i alăgele i de postav bun ». Dar salvaragiii au drept să lucreze din « postav de țară » pentru țărani, cosând haine gata; abagii se țin la marfa lor de abà; zăbunarii, la haine de bumbac. Dar pentru folosul satelor venite la târg li se impune croitorilor « ca, pe lângă cele gata haine vechi ce țin telalii, să facă primirea de tot felul de haine trebuincioase țăranilor și călătorilor cari nu-și pot pierde vremea aşteptând. Starostele, terzi-bașa, are 4 epitropi și un ceauș care aduce la judecată pe cei cu vreo vină. Se fixează ce trebue să dea la cutie oricine intră în breaslă — cu aceeași scutire pentru fiul de meşter urmând tatălui său — și cât stagiu se cere în ucenicie; se iau măsuri contra celor ce-și părăsesc stăpânul. Croitorii bucureşteni își aveau biserica Flămânda; era o breaslă puternică, în stare să respingă chiar șefii ne-« ipolipsicoși ».

Satele muntene își aveau pe atunci mai peste tot locul modești croitori, iar la mânăstiri, călugării își făceau rase cu lâna adusă uneori din Ardeal.

Şi iarăşi, în Moldova, starostii funcționează liberi ca odinioară, fără nicio impunere din partea Domnului, de sigur cu vechea binecuvântare arhierească.

Alexandru Ipsilanti reface și vechiul rufet al *şalvaragiilor*, care, « din prefaceri vremilor, căzuse din obiceiul lor » și care în afară de șalvari, făceau și dulămi, mintene, giubele, iamurluce, trebuind însă să le lucreze « cu bune cusături și curat, să nu le înșire numai, fără niciun temei, de a se descoase în puține zile ».

Ibrişingii, cari lucrează cu ibrişin, fiind prea puțini, sunt reuniți la 1820 cu croitorii, după însăși a lor cerere.

Incă dela 1780 găsim la Munteni tariful *blănarilor* ce confecționau conteșul de samur, coburul de cacom, giubelele femeiești, blana de nurcă și nafea, tătarca, binișul și giubeaua de sângeap, tivilicuia de cacom.

Cu un an înainte, socotindu-se că blănarii din București au început a face feluri de înșelăciuni norodului la vânzarea mărfii lor, se numesc doi boieri epitropi cari cu șeful breslei, numit ca la Constantinopol, chiurci-bașa, și cu «alți trei patru bătrâni ai breslii lor» să fixeze numărul tanelelor de fiecare blană și prețul de vânzare.

La 1795 se făcea osebire formală între acești «cojocari supțiri» de o parte, și de alta, ișlicarii și «cojocarii groși».

Mai târziu, Domnul pământean Grigore Ghica întărește un vechi privilegiu, în care blănarii sunt apărați de concurența «cazacliilor» cari «aduc marfă din Țeara Căzăcească» și a celor ce aduc «marfă Rumele», de a bogasierilor, cari vând haine blănite gata, de a celor ce desfac «vulpile, jderii, pisicile și alte mărunțăi de cojocărie» de a abagiilor, Brașovenilor, mătăsarilor, croitorilor, Armenilor, «bräslașilor și slugilor de ale străinilor de prin alte părți».

In Moldova tradițională, cu totul alta era situația; un timp, și în veacul al XVIII-lea se urmează cu meșterii lucrând fiecare deosebi, fără vreo legătură. Tocmai la 1760, din porunca Domnului, dar și din a Mitropolitului, frate cu acesta, un mare număr de meșteri «au cerut ei cu voe lor ca să facă briaslă blănărească la Botoșani». Iar mai târziu Mitropolitul Veniamin întărește statutele breslei și între altele se prevede că străinii nu pot fi primiți la lucru. «Niciunul din breslași să nu fie volnic a primi ucenic la învățătura meșteșugului din limbi streine, adecă din Armeni sau din Jidovi, pentru ca nu după vremi să se întăriască această briaslă prin mânile lor, și ca să nu rămâie aceste bune așezări, ce sânt făcute spre folosul și podoaba bisericii, spre răsăpire».

O singură dată, la 1805, vedem Domnia amestecându-se în rosturile generale ale blănarilor, și aceasta pentru a osebi privilegiul lor de cel al cojocarilor, ei fiind «cojocari supțiri» adică blănari; numai ei aveau voie ca dela Paști până la Ispas să cumpere pielcele de miel și să taie miei pentru pielcele, cojocarii neavând voie chiar după acest termen să ia piei de blăni, ci numai de cojoace.

Vechii *cojocari* munteni au fost legați permanent cu croitorii, stând ca și aceștia sub supravegherea lui terzi-bașa, care era astfel și cuiungi-

bașa. De această asociație se ocupă și creatorul breslelor « turcești », Alexandru Ipsilanti la 1775 iar la 1779 tot el, întemeiat pe « hrisovul ce au, vechiu », prețuește acest « meșteșug ales », și, constatând că « isnaful n'are niciun nizam », statut, le dă epitropi boieri de frunte care să le cerceteze starea de lucruri și să înlăture pe cei cari, « neștiind meșteșugul cum se cade, fiind puțintel deprinși a cârpi și împunge cu acul, se numesc cojocari », iar tot ca breaslă separată le dă dreptul de protimisis la cumpărarea în primăvară, dela Mocanii cu oile, a « hârșiilor de stârpituri și de gemeni spre a le lucra pentru bilșugul orașului București și pentru chiverniseala lor ».

La 1780 se încearcă însă de Domnie o singură breaslă unită pentru « blănari, cojocari, ișlicari și matrapozi » considerați ca negustori chiurci-bașa având a servi ca element de legătură, cu autonomie interioară pentru fiecare specialitate, pentru ca la 1784, Vodă să facă totuși breaslă organizată pentru cojocari singuri, cu obișnuitele organe, dela staroste la ceauș, trecând prin epitropi și « purtătorii de griji ».

Dar la 1785 e rândul ișlicarilor, care ceruseră o cercetare cu carte de blestem în prăvăliile concurenților lor, să fie apărați de « amestecătura » cojocarilor bașcalii, cărora li se interzice să cumpere « pei de cele stârpituri sau pei albastre, care sânt de trebuință meșteșugului ișlicăriei », pentru a face din pielcelele mieilor avortați, « căciuli cazaclieşti sau bozniecești ». Se iau măsuri de ocrotire și contra bogasierilor și altora cari, « nu numai aduc marfă de cojocărie dela panighirurile Țerii Turcești », dar iau din țară pentru prăvăliile lor și « lucrează cu mânile lor » sau cu ale simbriașilor, « îmblănind și tot felul de haine țărănești », fără a vinde fabricația lor la isnaful blănarilor, și de asemeni contra cazacliilor și celor ce vin cu marfa din Rumelia, Brașov și Lipsca; se mai luau în fine măsuri ca fabricația să fie pe « măsura hotărîtă » și neputredă, precum și ca să nu se *misduiască* vama.

In această fluctuație a raporturilor dintre meșteșugari, peste câțiva ani, ișlicarii sunt iarăși lângă cojocarii bașcalii, despărțindu-i numai de breasla blănarilor și de « chiurci-bașa » al cojocarilor, adică al celor « supțiri ».

O breaslă era și la Craiova, pe baza vechii companii « cumpănii » austriece, breaslă care încearcă la 1818 să oprească pe « neguțătorașii » din Caracal de a-și face vânzare și în această ramură, dar, cu toate că li se admise cererea de Caimacan, obținură un hotărît refuz din partea lui Vodă-Caragea.

La începutul veacului funcționau bresle și la Târgoviște, la Slatina, la Ploești, la Râmnicul-Vâlcii. Prin sate îi găsim amestecați cu țăranii, bine înțeles fără nicio legătură cu breslele orășenești, principiul fiind acela că o breaslă se osebește numai atunci când se ivește concurența între cei ce exercită aceeași ocupație. Cojocarii umblă târgurile; pe cei din Craiova îi aflăm la bâlciul din Râureni în 1819, iar prin Ardeal nu odată găsim cojocari români.

Cu totul altceva este în Moldova, unde, afară de osebirea din 1805 făcută mai sus, cojocarii nu par să fi avut o breaslă în fața celei a blănarilor.

Slicarii, asociați un timp cu cojocarii bașcalii, aveau la 1773 în București, o căpetenie, dar întâiul privilegiu al breslei constituite nu e decât din 1784, dela Alexandru Ipsilanti.

Prin sate se fac în voie căciuli de către *căciulari*. Alături de ișlice se întrebuințau la Munteni fesuri și șăpcile, introduse de Ruși cu ocupația dela 1806—1812. Cele dintâi pălării s'au adus de sigur din Ardeal, iar pălăriile de Lipsca se vindeau la Craiova în epoca lui Tudor [1]).

Tabacii din București, numeau o uliță în 1752. La 1785 când se plâng că vameșii dela oborul Târgului-de-afară le iau vamă dela « scumpia și alte ierburi ce aduc de peste câmp », tabacii nu formau o breaslă. Grămădiți în mahalaua Tabacilor, au provocat din partea vecinilor plângeri că « tabacii ce sânt puși cu tabac-hanelele pe marginea gârliței ot Radu-Vodă, cu gunoiul ce-l aruncă, au îngustat matca și a început apa a face mâncătură » și că meseria lor era așa de supărătoare că prin « samanul și rânza ce aruncă în mijlocul drumului s'au făcut movilă de nu mai pot trece carele... și un batac în care s'au înomolit doi cai ai trecătorilor și, neputând să se scoață, acolo s'au prăpădit ».

Tabacii lucrează în libertate de orice constrângere în breaslă la Târgoviște, la Pitești, unde ei sunt la 1748 printre fruntașii orașului, la Argeș, la Craiova, ca și prin sate.

E interesant și înduioșător cazul acelor săteni din Preajba olteană, proprietate a lui Hagi Stan Jianu, cari fac o școală, căpătând dela

---

[1]) Sub influența tineretului care a venit în contact cu apusul și mai ales a generației dela 1848, așa zișii « bonjuriști » introduseseră toate formele de pălării până la pălăria de formă înaltă « cilindrul », care se popularizează în clasa « inteligenței », sub cuvântul « joben », trecut în dicționarul limbei cu înțelesul pălăriei « haute-forme », după numele pălărierului francez Jobin, unul din cei mai fervenți introducători ai acestei pălării în Bucureștii acelui timp.

Cârmuire voia de a înlocui birul prin darul de zece parale la suta de piei (1783, 1792).

Tăbăcarii din Moldova sunt foarte rari. O cislă-i pomenește la 1748—9, iar viitorul oraș Focșani începe dela satul Stoeștii, devenit mahalaua Tăbăcarilor.

Incă dela 1775 Alexandru Ipsilanti dă un privilegiu fundațional breslei reunite a «*cavafilor, cismarilor* și *papugiilor* creştini pământeni din București», apărându-i prin acest solemn monopol de «Turci papugii și cavafi» cari aduși să dea ei înșii un hoget formal, nu vor mai putea vinde decât marfa adusă de ei, nici cumpăra ceva dela indigeni. Armenii papugii și străinii, sunt supuși la aceleași restricțiuni.

Un nart al încălțămintii se stabilește numai în 1792, și el conține enumerația acestor categorii: «papuci femeiești galbeni cu călcâiu și fără de topi, papuci liochii, conduri cu terlici, cisme voinicești, cisme roșii turcești de om mare cu două cusături și căptușite cu carâmb lung, inimei bărbătești», etc.

Breasla cismărească e pomenită la București, în 1813. La 1820 cismarii, pantofarii, papugii și iminigiii sunt în ceartă cu cavafii.

Pe lângă cismari lucrând individual, ca la Caracal, ori la Pitești sau la sate, unele orașe au breslele lor. La Craiova, fiecare prăvălie de cismar, datorea polcovnicului trei taleri.

In Moldova, care dădea saftiene și «piei verzi» și pentru Ardeal nu era vorba de nicio impunere administrativă. La 1767, vechea breaslă a ciobotarilor s'a despărțit de tălpălari cu care erau până aci într'un «catastiv».

Trăistarii erau prea puțini și prea săraci ca să încerce o breaslă ori ca să li se impue ceva. De obiceiu se află prin sate. In Moldova trăistarii figurează la cisle în 1748—49. Traiste se poartă și în Ardeal, lucrate prin case.

Olarii erau mulți la București, și aveau biserica lor; și pe aceștia Cârmuirea îi are în vedere numai sub raportul fiscal. Olarii moldoveni, care făceau și sobe, stau alături cu *străchinarii* în cisla din 1748—49.

Selarii își au statutul dela Alexandru Ipsilanti, 1787, fără a se pomeni de vreun privilegiu anterior. El cuprindea punctele obișnuite, copiate după cele bizantino-otomane.

Săpunarii munteni dădeau Vornicului de harem, care îngrijea de odăile Doamnei, deci și de «toaletă», ca săpunărit un ban de oca, din ce lucrează cu «cherhanalele» lor, asemeni cu lumânărarii, și ei

meseriași cu fabrică; la 1815 se și face o « simfonie » între aceste două bresle. Se prevede și un monopol pentru isnaful breslei săpunarilor din București. Aflăm săpunari răsleți la Caracal și prin deosebite sate.

In Moldova « soponarii » nu arată să fi fost prinși în breaslă.

Zlătarii, cărora li se zice acum *cuiungii*, au dela 1775 legătura lor de tip nou, pentru a se pedepsi « cei ce vor cădea în vină pentru schimbatul aurului, argintului și altor giuvaeruri ». Cuiungi-bașa este acela care-i supraveghează; pentru giuvaere este giuvaergi-bașa. El vinde săricica și șoricioaica, necesare pentru lucrul meșterilor.

Cel puțin tot atât de bogată în argintării, Moldova își are la 1775 starostele de « cuiungii », dar încă dela 1799 vedem că se reia obiceiul comenzilor în Ardeal.

Față de *fierari*, « Țigani și Sârbi » se ia numai în 1794, măsura de a se împărți materialul după o anumită normă; este neașteptată această ivire a fierarilor sârbi, adică din Bulgaria, balcanici, similară cu aceea a căldărarilor români, peste Dunăre.

Dogarii, fabricanți de buți, aveau isnaful legat la începutul veacului al XIX-lea de biserica bucureșteană a Oborului Vechiu. In Moldova, *butnarii* erau liberi.

In ce privește industria zidirii, *cărămidarii* munteni lucrau cu « calâp dela Domnie » în 1792. In Moldova, ei sunt dela un timp în legătură cu ce-i învață Nemții din Bucovina.

Cu dulgherii din București, breaslă numeroasă și neastâmpărată [1]), reglementarea fanariotă avu necontenit de lucru. La 1793 lemnarii, uniți cu zidarii, se plâng de arhitectul domnesc, « maimar-bașa », care-i înjură și îi ia de beilic. Domnia fixase la 1792 și tariful acestor meșteri: « zidarul de lucru pe zi, bani 60, iară ucenicii de dulgheri sau de zidari de lucru pe zi, 36; tâmplarul pentru lucru pe zi, 105 ». « Isnaful lemnarilor i al zidarilor, cărămidarii și nisiparii » din București arătaseră că lucrul li e cu « chedir (pagubă) și zăticnire cu luarea teșcherelelor dela staroste » tocmai pe timpul când e lucru departe, așa că « li se strică ghindelicul »; ei cer să fie liberi, în schimbul a 1.500 de taleri ce vor da la cutie și la staroste. Li se impune o amănunțită reglementare: « a nu se întinde pe

---

[1]) « Din timpurile cele mai străvechi zidarii și dulgerii, au fost Români băștinași, și împreună cu măcelarii și precupeții, au format vestita clasă a mitocanilor mahalalelor mărginașe renumiți ca zurbagii, dar oameni harnici ». (In *D. Z. Furnică*, lucrarea citată, pag. 176).

podu, cu binaua ce vor lucra pe la unii alții, sau a face case din căpătâiul podului înainte, pe lângă drumul lui ca să lungească podurile și în afară de București» (mărginirea razei orașului). «Namestiile și alte acareturi», să nu strâmteze strada, cum s'a făcut, «încât pe alocurea nu pot trece două care alăturate». Se prevede de asemeni ca staro stele să fie gatacu șaisprezece calfe, la cas de foc și în fine să nu se ia arvună dela mai mulți clienți și a nu se «năpusti» strada cu cărămizi și nisip.

In 1819 Alexandru-Vodă Șuțu, face o nouă grupare a meșterilor de clădire, legând într'o singură «cumpanie» pe zidari, dulgheri și tâmplari, «care sânt uniți la ale lor meșteșuguri, neputând săvârși unul fără de altul întregirea unei binale».

Prin orașele de provincie, prin târguri și sate zidarii, pietrarii, lucrează fără nicio constrâgere.

In Moldova, afară de rechiziții pentru Curte și autorități, atât dulgherii cât și «chetrarii», cu calfele lor, lucrează pe seama lor după vechiul obiceiu.

Zugravii, n'au fost constituiți în breaslă. Niciodată însă ei nu fură mai larg răspândiți asupra țării, unde mai ales în Țara-Românească și cel din urmă sat ține să-și aibă o biserică frumos zugrăvită. La Craiova era o întreagă școală, cu zugravii Gheorghe, Ilie, Fotache și Barbu Coșovici, până la 1850.

Pictorii de portret apar; uneori dintre boieri. Astfel cei ce lucrează pentru bogatul negustor Aman, cel ce face portretul lui Iancu Văcărescu. Negulici zugrăvește pe Eliad, și bursierii lui Vodă-Știrbei vor deschide școala de pictură modernă la noi, cu P. Alexandrescu, cu Lapati și mai ales cu Teodor Aman.

O școală ardeleană, pornită și influențată de tradiția Principatelor, se formează, dar numai ca individualități nelegate între ele.

In Moldova găsim zugravi la Iași, la Galați, la Bacău și până la Câmpulungul Bucovinei.

Toate privilegiile de ordin material și moral de care se bucuraseră breslele în decursul vremurilor, asiguraseră o desvoltare puternică acestor organizațiuni.

O primă lovitură pe care au căpătat-o breslele la noi în țară a fost reforma lui Al. Suțu în 1820, care, vrând să pună taxe și pe *sudiți* — meseriași supuși străini cărora nu le era permis să lucreze sau să desfacă marfă în oraș — a trebuit printr'o convenție cu Austro-Ungaria să le

admită acestora intrarea în bresle, desfiinţându-se astfel secretul, care constituia tocmai forţa acestora, monopolul [1]).

A doua lovitură le este dată în timpul ocupaţiei ruseşti prin învoirea acordată străinilor de a deschide prăvălii independente de isnaf, la 1832, prin Regulamentul Organic, când, deşi ele nu sunt desfiinţate legalmente, se abolesc însă privilegiile şi se interzice monopolul.

* * *

In Ardeal, breslele au avut o structură diferită, cu toate că scopul lor era acelaşi: de a reuni pe localităţi şi meserii pe toţi maeştri patroni într'o asociaţie, prin care să se apere interesele lor speciale, asigurând un trai mai bun patronilor şi dându-le putinţa de a produce în specialitate articole perfecte [2]).

Breslele se compuneau din maeştri, calfe şi ucenici. *a)* Dreptul de a exercita o meserie nu-l avea decât acela care a fost recunoscut de breaslă ca maestru (meşter). *Maeştrii* erau împărţiţi în trei clase: maeştrii bătrâni, maeştrii cu un stagiu de mai mulţi ani în breaslă şi maeştrii tineri. Dintre ei se alegeau: preşedintele, care trebuia să fie căsătorit şi cu un renume bun între maeştri şi să depună jurământ înaintea judecătorului orăşenesc; el reprezenta breasla în faţa autorităţilor, supraveghea aplicarea regulamentului breslei, primea calfe şi ucenici pe amatori, clasându-i la timp, controla munca meşterilor; maeştrii de plasare, însărcinaţi cu căutarea de lucru la patroni pentru calfele călători; maestrul de inspecţie, care confisca lucrările fără valoare pentru ca publicul consumator să nu fie înşelat; maestrul tânăr sau maestrul servitor, ce avea atribuţiuni de gospodărie în breaslă, şi alţii; *b) Calfele*

---

[1]) Următoarele isnafuri erau în fiinţă în ambele Principate în anul 1820: lipscani, cavafi, şelari, braşoveni, bogasieri, bărbieri, argintari, cojocari subţiri, işlicari, cojocari groşi, căciulari, ceaprazari, şepcari, ibrişingii, mătăsari gabroveni, găitănari, mămulari, tăbăcari, tutungii, cârciumari, rachieri şi cofetari, brutari, jimblari, simigii, bragagii, pânzari, căruţaşi, covaci, şalvaragii, curelari, tabaci, boiangii, lumânărari de ceară, lumânărari de seu, marchitani, sticlari, farfurari, plăpămari, căldărari, postăvari, trăistari, croitori, cismari, condurgii, pantofari, papucari, gheţari, mărgelari, săpunari, dogari, butnari, zidari, dulgheri, tâmplari, nisipari, vărari, olari, ceasornicari, giuvaergii, cafegii, bucătari, băiaşi, grădinari, blănari, zăbunari, cazaclii, gialepi, sacagii, capanlii, sureccii, misiţi, telali, samsari, grânari, cerezari şi chiristigii. *(D. Z. Furnică*, lucrare citată, pag. 141).

[2]) A se vedea *Ing. C. P.*, Evoluţia breslelor şi perioadelor de desvoltare ale industriei din Nordul Ardealului (Buletinul industriei, Anul II, Nr. 6, 1927).

își făceau deobiceiu stagiul în alte orașe (în niciun caz fiul la tatăl său) și după o practică de cel puțin trei ani, puteau fi primiți ca maeștri, dar numai pe baza unei lucrări executate de el (Probestück) și controlată de comisia examinatoare. După aceasta li se cerea să lucreze un an într'un atelier ales de breaslă. Calfele, în unele locuri erau obligate să lucreze și în străinătate [1]. In tot timpul ei trebuia să aibă la ei un carnet de lucrător, de calfă (Wanderbuch), în care își treceau observațiile toți maeștrii la care au lucrat, privitoare atât la îndemânarea lor în meserie, cât și la buna lor purtare și moralitate; *c) Ucenicii* învățau trei patru ani, după care depuneau examenul de calfă; oricine avea dreptul de a fi ucenic, fără deosebire de naționalitate sau religie.

Breslele au avut un rol inițial în desvoltarea industrială a Ardealului; până în seciolul al XIX-lea, breslele erau atât de puternice încât comerțul și industria le erau subordonate. Dela această dată luptele încep cu îndârjire între ambele părți, comerțul și industria câștigând teren. Se începe o ofensivă sistematică contra breslelelor, atacându-se mai întâiu privilegiile patronilor, prin încercarea de a se ușura munca calfelor și ucenicilor, pentru a se slăbi puterea maeștrilor. Pe baza drepturilor cu încetul câștigate de industrie, s'a cerut ca atribuțiunile breslelor să fie astfel fixate ca ele să nu mai poată împiedeca comerțul și industria în desvoltarea lor naturală.

Desvoltarea breslelor săsești. Intocmirea cea mai veche a breslelor o găsim la Sași. Inainte de 1300, găsim și la aceștia exercitarea individuală a meseriilor. Odată însă cu regularea drepturilor lor politice la 1334 după modelul acelor « libertas Cibiniensis » codificate pentru regiunea Sibiului, a început să se desvolte și vieața comercială și în special cea industrială, astfel încât chiar din 1376 s'au întocmit dispozițiuni pentru regulamentarea breslelor, la Sibiu mai întâi și în limba latină, apoi pentru regiunea Sighișoarei, Sebeșului săsesc și Orăștie, iar pe la jumătatea secolului al XV-lea, și pentru regiunea Bistriței și anume: fiecare meseriaș nu putea exercita decât numai o singură meserie însă fiecare meseriaș, putea exercita pentru persoana sa, meseria în deplină libertate; în ceea ce privește cumpărarea materiilor prime și vânzarea produselor lui, nu i se poate impune nicio restricție.

---

[1]) La Viena în Kärntnerstrasse există și astăzi celebrul Stock-Im-Eisen, cu zecile de mii de cue de fier, bătute de fiecare din calfele de prin Germania ce mergeau în străinătate să-și facă stagiul de lucru.

Pentru Bistrița, Consiliul orașului, fixa anual prețurile articolelor industriale ce se aduceau spre vânzare.

Odată cu creșterea numărului meseriașilor și desvoltarea frumoasă a industriei, la 1539, o primă reglementare generală a funcționării breslelor, devenită o necesitate, conținea în linii generale cam aceleași dispozițiuni: o parte de natură bisericească, o parte polițistă și una industrială ca și cea din 1376, dar într'un spirit mult mai puțin liber, cu numeroase restricțiuni, de astă dată comune cu ale celorlalte bresle ale Ardealului. Puterea lor devenise atât de mare încât, inspirat și chiar silit de ele, Regele Matei Corvin, a interzis în anul 1466 orice export de piei brute de oi și a pieilor animalelor sălbătece, privilegiul reînoit de Ladislaus al II-lea în 1492, care interzicea agenților vamali dela Turnul Roșu de a se ocupa cu comerțul pieilor originare din Muntenia. Dela începutul veacului al XV-lea a luat ființă breasla țării, prin măsuri restrictive desvoltării industriei individuale, creindu-se bresle centrale, cu putere legislativă și penală, asupra tuturor breslelor locale. Pentru Transilvania, breasla săsească centrală a fost totdeauna, breasla respectivă din Sibiu. Toate chestiunile industriale de interes general trecuseră asupra Universității Națiunii, acea Universitate săsească compusă din 7 județe, mai târziu din 2 departamente și 5 orașe: Sibiu, Brașov, Bistrița, Mediaș și Sighișoara. Influența ce avea această puternică organizație a breslelor asupra meseriilor și a comerțului era covârșitoare, totodată devenind însă și o piedică pentru desvoltarea în stil mare a vieții industriale, împiedecând în special orice încercare de export a mărfurilor produse în alte țări și admițând numai debușeul din interior.

Dela 1600 la 1872, desvoltarea breslelor săsești are caracterele comune celor din restul țării. Odată cu desființarea lor la 1872, ele au fost înlocuite cu *cooperativele* moderne aprobate de Minister și a căror formă de organizare s'a crezut corespunzătoare intereselor industriei mici și casnice, care altfel s'ar fi prăbușit poate iremediabil.

In ceea ce privește situația generală a breslelor din Ardeal în raport cu industria, de unde la început numai breslele erau cunoscute, iar industriile numai tolerate, începând cu regulamentul lor din 1802 ele au început să piardă terenul în favoarea industriei. In Parlamentul anului 1907 s'a cerut desființarea lor; prin regulamentul din 1813 au fost acordate oarecare libertăți calfelor și ucenicilor; dela această dată fabricile încep deja să se înființeze. La 1848 s'a elaborat o lege prin care

se recunoaşte libera funcţionare a fabricilor. Dela 1851 la 1872 fabricile erau cunoscute iar breslele numai tolerate; la 1851 guvernul dând ordonanţa prin care se creia «industria concesionată», orice industrie se putea exercita de orice cetăţean, fără deosebire de naţionalitate şi religie, dacă îndeplineşte condiţiile impuse de lege. Breslele nu mai au dreptul de a protesta în contra înfiinţării noilor industrii, care nu ar dori să intre în Uniunea lor. Astfel s'a desfiinţat dreptul cel mai important al breslelor, de a da autorizarea de exercitare a meseriei, care de aici încolo trece numai în atribuţiunile autorităţii de stat. Toate drepturile date prin legile vechi s'au retras breslelor. La 1859 un nou regulament a fost elaborat cu scopul de a introduce libertatea exercitării industriei. Breslele au fost de fapt desfiinţate, întrucât au fost silite a se uni în corporaţiuni industriale, în care a trebuit să intre în afară de bresle, orice industriaş.

Odată cu legea industrială din 1872 breslele sunt desfiinţate complet iar în locul lor rămâne numai industria, industria liberă poate fi practicată fără vreun permis prealabil, ci numai pe baza unui simplu aviz dat de către autoritatea industrială. Industriaşii au drept de a face comerţ în orice oraş, chiar de a deschide mai multe prăvălii, sau a înfiinţa fabrici sau ateliere în orice localitate doresc; au drept de a ţine atâţia muncitori specialişti sau ucenici şi salahori, câţi au nevoie; conform art. 76 din lege, se înfiinţează corporaţiile industriale.

In fine, legea industrială din 1884, care a menţinut dispoziţiunile celei din 1872 cu privire la bresle, a rămas în vigoare până la extinderea legii româneşti de încurajare din 1912.

Elementul românesc s'a ridicat şi el de multe ori până la importante roluri în organizaţia breslelor din Ardeal.

La 1805 «maestrul breslei» croitorilor din Deva, era Ioan Vasilie, un român. La Târgul Mureş, la 1800, breasla română a tăbăcarilor era fuzionată cu a cismarilor, dar la 1805 s'a despărţit şi s'a constituit ca breaslă română separată cu regulament propriu.

Tot asemeni, cu mai puţin element de patriarhalism, îndătinat în Principatele Române şi cu o influenţă, uşoară de înţeles, a breslelor «ţehiurilor» (dela Zumft sau Zech, ţehiul — asociaţia de breaslă —) împrumutate din ţările germane, găsim breasla cismarilor sau pielarilor şi tăbăcarilor din acel centru românesc al Făgăraşului, înconjurat de satele «boierilor» de sub munte şi ale tovarăşilor lor plugari. Şi ei sprijină biserica lăsată în seama lor; şi aici găsim grija «ospăţului»,

meseriaşi cu fabrică; la 1815 se şi face o «simfonie» între aceste două bresle. Se prevede şi un monopol pentru isnaful breslei săpunarilor din Bucureşti. Aflăm săpunari răsleţi la Caracal şi prin deosebite sate.

In Moldova «soponarii» nu arată să fi fost prinşi în breaslă.

Zlătarii, cărora li se zice acum *cuiungii*, au dela 1775 legătura lor de tip nou, pentru a se pedepsi «cei ce vor cădea în vină pentru schimbatul aurului, argintului şi altor giuvaeruri». Cuiungi-başa este acela care-i supraveghează; pentru giuvaere este giuvaergi-başa. El vinde săricica şi şoricioaica, necesare pentru lucrul meşterilor.

Cel puţin tot atât de bogată în argintării, Moldova îşi are la 1775 starostele de «cuiungii», dar încă dela 1799 vedem că se reia obiceiul comenzilor în Ardeal.

Faţă de *fierari*, «Ţigani şi Sârbi» se ia numai în 1794, măsura de a se împărţi materialul după o anumită normă; este neaşteptată această ivire a fierarilor sârbi, adică din Bulgaria, balcanici, similară cu aceea a căldărarilor români, peste Dunăre.

Dogarii, fabricanţi de buţi, aveau isnaful legat la începutul veacului al XIX-lea de biserica bucureşteană a Oborului Vechiu. In Moldova, *butnarii* erau liberi.

In ce priveşte industria zidirii, *cărămidarii* munteni lucrau cu «calâp dela Domnie» în 1792. In Moldova, ei sunt dela un timp în legătură cu ce-i învaţă Nemţii din Bucovina.

Cu dulgherii din Bucureşti, breaslă numeroasă şi neastâmpărată [1]), reglementarea fanariotă avu necontenit de lucru. La 1793 lemnarii, uniţi cu zidarii, se plâng de arhitectul domnesc, «maimar-başa», care-i înjură şi îi ia de beilic. Domnia fixase la 1792 şi tariful acestor meşteri: «zidarul de lucru pe zi, bani 60, iară ucenicii de dulgheri sau de zidari de lucru pe zi, 36; tâmplarul pentru lucru pe zi, 105». «Isnaful lemnarilor i al zidarilor, cărămidarii şi nisiparii» din Bucureşti arătaseră că lucrul li e cu «chedir (pagubă) şi zăticnire cu luarea teşcherelelor dela staroste» tocmai pe timpul când e lucru departe, aşa că «li se strică ghindelicul»; ei cer să fie liberi, în schimbul a 1.500 de taleri ce vor da la cutie şi la staroste. Li se impune o amănunţită reglementare: «a nu se întinde pe

---

[1]) «Din timpurile cele mai străvechi zidarii şi dulgherii, au fost Români băştinaşi, şi împreună cu măcelarii şi precupeţii, au format vestita clasă a[?]mitocanilor mahalalelor mărginaşe renumiţi ca zurbagii, dar oameni harnici». (In *D. Z. Furnică*, lucrarea citată, pag. 176).

podu, cu binaua ce vor lucra pe la unii alții, sau a face case din căpătâiul podului înainte, pe lângă drumul lui ca să lungească podurile și în afară de București » (mărginirea razei orașului). « Namestiile și alte acareturi », să nu strâmteze strada, cum s'a făcut, « încât pe alocurea nu pot trece două care alăturate ». Se prevede de asemeni ca staro stele să fie gatacu șaisprezece calfe, la cas de foc și în fine să nu se ia arvună dela mai mulți clienți și a nu se « năpusti » strada cu cărămizi și nisip.

In 1819 Alexandru-Vodă Șuțu, face o nouă grupare a meșterilor de clădire, legând într'o singură « cumpanie » pe zidari, dulgheri și tâmplari, « care sânt uniți la ale lor meșteșuguri, neputând săvârși unul fără de altul întregirea unei binale ».

Prin orașele de provincie, prin târguri și sate zidarii, pietrarii, lucrează fără nicio constrâgere.

In Moldova, afară de rechiziții pentru Curte și autorități, atât dulgherii cât și « chetrarii », cu calfele lor, lucrează pe seama lor după vechiul obiceiu.

Zugravii, n'au fost constituiți în breaslă. Niciodată însă ei nu fură mai larg răspândiți asupra țării, unde mai ales în Țara-Românească și cel din urmă sat ține să-și aibă o biserică frumos zugrăvită. La Craiova era o întreagă școală, cu zugravii Gheorghe, Ilie, Fotache și Barbu Coșovici, până la 1850.

Pictorii de portret apar; uneori dintre boieri. Astfel cei ce lucrează pentru bogatul negustor Aman, cel ce face portretul lui Iancu Văcărescu. Negulici zugrăvește pe Eliad, și bursierii lui Vodă-Știrbei vor deschide școala de pictură modernă la noi, cu P. Alexandrescu, cu Lapati și mai ales cu Teodor Aman.

O școală ardeleană, pornită și influențată de tradiția Principatelor, se formează, dar numai ca individualități nelegate între ele.

In Moldova găsim zugravi la Iași, la Galați, la Bacău și până la Câmpulungul Bucovinei.

Toate privilegiile de ordin material și moral de care se bucuraseră breslele în decursul vremurilor, asiguraseră o desvoltare puternică acestor organizațiuni.

O primă lovitură pe care au căpătat-o breslele la noi în țară a fost reforma lui Al. Suțu în 1820, care, vrând să pună taxe și pe *sudiți* — meseriași supuși străini cărora nu le era permis să lucreze sau să desfacă marfă în oraș — a trebuit printr'o convenție cu Austro-Ungaria să le

admită acestora intrarea în bresle, desființându-se astfel secretul, care constitúia tocmai forța acestora, monopolul [1]).

A doua lovitură le este dată în timpul ocupației rusești prin învoirea acordată străinilor de a deschide prăvălii independente de isnaf, la 1832, prin Regulamentul Organic, când, deși ele nu sunt desființate legalmente, se abolesc însă privilegiile și se interzice monopolul.

* * *

In Ardeal, breslele au avut o structură diferită, cu toate că scopul lor era același: de a reuni pe localități și meserii pe toți maeștri patroni într'o asociație, prin care să se apere interesele lor speciale, asigurând un trai mai bun patronilor și dându-le putința de a produce în specialitate articole perfecte [2]).

Breslele se compuneau din maeștri, calfe și ucenici. *a)* Dreptul de a exercita o meserie nu-l avea decât acela care a fost recunoscut de breaslă ca maestru (meșter). *Maeștrii* erau împărțiți în trei clase: maeștrii bătrâni, maeștrii cu un stagiu de mai mulți ani în breaslă și maeștrii tineri. Dintre ei se alegeau: președintele, care trebuia să fie căsătorit și cu un renume bun între maeștri și să depună jurământ înaintea judecătorului orășenesc; el reprezenta breasla în fața autorităților, supraveghea aplicarea regulamentului breslei, primea calfe și ucenici pe amatori, clasându-i la timp, controla munca meșterilor; maeștrii de plasare, însărcinați cu căutarea de lucru la patroni pentru calfele călători; maestrul de inspecție, care confisca lucrările fără valoare pentru ca publicul consumator să nu fie înșelat; maestrul tânăr sau maestrul servitor, ce avea atribuțiuni de gospodărie în breaslă, și alții; *b) Calfele*

---

[1]) Următoarele isnafuri erau în ființă în ambele Principate în anul 1820: lipscani, cavafi, șelari, brașoveni, bogasieri, bărbieri, argintari, cojocari subțiri, ișlicari, cojocari groși, căciulari, ceaprazari, șepcari, ibrișingii, mătăsari gabroveni, găitănari, mămulari, tăbăcari, tutungii, cârciumari, rachieri și cofetari, brutari, jimblari, simigii, bragagii, pânzari, căruțași, covaci, șalvaragii, curelari, tabaci, boiangii, lumânărari de ceară, lumânărari de seu, marchitani, sticlari, farfurari, plăpămari, căldărari, postăvari, trăistari, croitori, cismari, condurgii, pantofari, papucari, ghețari, mărgelari, săpunari, dogari, butnari, zidari, dulgheri, tâmplari, nisipari, vărari, olari, ceasornicari, giuvaergii, cafegii, bucătari, băiași, grădinari, blănari, zăbunari, cazaclii, gialepi, sacagii, capanlii, sureccii, misiți, telali, samsari, grânari, cerezari și chiristigii. *(D. Z. Furnică,* lucrare citată, pag. 141).

[2]) A se vedea *Ing. C. P.*, Evoluția breslelor și perioadelor de desvoltare ale industriei din Nordul Ardealului (Buletinul industriei, Anul II, Nr. 6, 1927).

își făceau deobiceiu stagiul în alte orașe (în niciun caz fiul la tatăl său) și după o practică de cel puțin trei ani, puteau fi primiți ca maeștri, dar numai pe baza unei lucrări executate de el (Probestück) și controlată de comisia examinatoare. După aceasta li se cerea să lucreze un an într'un atelier ales de breaslă. Calfele, în unele locuri erau obligate să lucreze și în străinătate [1]). In tot timpul ei trebuia să aibă la ei un carnet de lucrător, de calfă (Wanderbuch), în care își treceau observațiile toți maeștrii la care au lucrat, privitoare atât la îndemânarea lor în meserie, cât și la buna lor purtare și moralitate; *c) Ucenicii* învățau trei patru ani, după care depuneau examenul de calfă; oricine avea dreptul de a fi ucenic, fără deosebire de naționalitate sau religie.

Breslele au avut un rol inițial în desvoltarea industrială a Ardealului; până în seciolul al XIX-lea, breslele erau atât de puternice încât comerțul și industria le erau subordonate. Dela această dată luptele încep cu îndârjire între ambele părți, comerțul și industria câștigând teren. Se începe o ofensivă sistematică contra breslelelor, atacându-se mai întâiu privilegiile patronilor, prin încercarea de a se ușura munca calfelor și ucenicilor, pentru a se slăbi puterea maeștrilor. Pe baza drepturilor cu încetul câștigate de industrie, s'a cerut ca atribuțiunile breslelor să fie astfel fixate ca ele să nu mai poată împiedeca comerțul și industria în desvoltarea lor naturală.

Desvoltarea breslelor săsești. Intocmirea cea mai veche a breslelor o găsim la Sași. Inainte de 1300, găsim și la aceștia exercitarea individuală a meseriilor. Odată însă cu regularea drepturilor lor politice la 1334 după modelul acelor « libertas Cibiniensis » codificate pentru regiunea Sibiului, a început să se desvolte și vieața comercială și în special cea industrială, astfel încât chiar din 1376 s'au întocmit dispozițiuni pentru regulamentarea breslelor, la Sibiu mai întâi și în limba latină, apoi pentru regiunea Sighișoarei, Sebeșului săsesc și Orăștie, iar pe la jumătatea secolului al XV-lea, și pentru regiunea Bistriței și anume: fiecare meseriaș nu putea exercita decât numai o singură meserie însă fiecare meseriaș, putea exercita pentru persoana sa, meseria în deplină libertate; în ceea ce privește cumpărarea materiilor prime și vânzarea produselor lui, nu i se poate impune nicio restricție.

---

[1]) La Viena în Kärntnerstrasse există și astăzi celebrul Stock-Im-Eisen, cu zecile de mii de cue de fier, bătute de fiecare din calfele de prin Germania ce mergeau în străinătate să-și facă stagiul de lucru.

Pentru Bistrița, Consiliul orașului, fixa anual prețurile articolelor industriale ce se aduceau spre vânzare.

Odată cu creșterea numărului meseriașilor și desvoltarea frumoasă a industriei, la 1539, o primă reglementare generală a funcționării breslelor, devenită o necesitate, conținea în linii generale cam aceleași dispozițiuni: o parte de natură bisericească, o parte polițistă și una industrială ca și cea din 1376, dar într'un spirit mult mai puțin liber, cu numeroase restricțiuni, de astă dată comune cu ale celorlalte bresle ale Ardealului. Puterea lor devenise atât de mare încât, inspirat și chiar silit de ele, Regele Matei Corvin, a interzis în anul 1466 orice export de piei brute de oi și a pieilor animalelor sălbătece, privilegiul reînoit de Ladislaus al II-lea în 1492, care interzicea agenților vamali dela Turnul Roșu de a se ocupa cu comerțul pieilor originare din Muntenia. Dela începutul veacului al XV-lea a luat ființă breasla țării, prin măsuri restrictive desvoltării industriei individuale, creindu-se bresle centrale, cu putere legislativă și penală, asupra tuturor breslelor locale. Pentru Transilvania, breasla săsească centrală a fost totdeauna, breasla respectivă din Sibiu. Toate chestiunile industriale de interes general trecuseră asupra Universității Națiunii, acea Universitate săsească compusă din 7 județe, mai târziu din 2 departamente și 5 orașe: Sibiu, Brașov, Bistrița, Mediaș și Sighișoara. Influența ce avea această puternică organizație a breslelor asupra meseriilor și a comerțului era covârșitoare, totodată devenind însă și o piedică pentru desvoltarea în stil mare a vieții industriale, împiedecând în special orice încercare de export a mărfurilor produse în alte țări și admițând numai debușeul din interior.

Dela 1600 la 1872, desvoltarea breslelor săsești are caracterele comune celor din restul țării. Odată cu desființarea lor la 1872, ele au fost înlocuite cu *cooperativele* moderne aprobate de Minister și a căror formă de organizare s'a crezut corespunzătoare intereselor industriei mici și casnice, care altfel s'ar fi prăbușit poate iremediabil.

In ceea ce privește situația generală a breslelor din Ardeal în raport cu industria, de unde la început numai breslele erau cunoscute, iar industriile numai tolerate, începând cu regulamentul lor din 1802 ele au început să piardă terenul în favoarea industriei. In Parlamentul anului 1907 s'a cerut desființarea lor; prin regulamentul din 1813 au fost acordate oarecare libertăți calfelor și ucenicilor; dela această dată fabricile încep deja să se înființeze. La 1848 s'a elaborat o lege prin care

se recunoaşte libera funcţionare a fabricilor. Dela 1851 la 1872 fabricile erau cunoscute iar breslele numai tolerate; la 1851 guvernul dând ordonanţa prin care se creia « industria concesionată », orice industrie se putea exercita de orice cetăţean, fără deosebire de naţionalitate şi religie, dacă îndeplineşte condiţiile impuse de lege. Breslele nu mai au dreptul de a protesta în contra înfiinţării noilor industrii, care nu ar dori să intre în Uniunea lor. Astfel s'a desfiinţat dreptul cel mai important al breslelor, de a da autorizarea de exercitare a meseriei, care de aici încolo trece numai în atribuţiunile autorităţii de stat. Toate drepturile date prin legile vechi s'au retras breslelor. La 1859 un nou regulament a fost elaborat cu scopul de a introduce libertatea exercitării industriei. Breslele au fost de fapt desfiinţate, întrucât au fost silite a se uni în corporaţiuni industriale, în care a trebuit să intre în afară de bresle, orice industriaş.

Odată cu legea industrială din 1872 breslele sunt desfiinţate complet iar în locul lor rămâne numai industria, industria liberă poate fi practicată fără vreun permis prealabil, ci numai pe baza unui simplu aviz dat de către autoritatea industrială. Industriaşii au drept de a face comerţ în orice oraş, chiar de a deschide mai multe prăvălii, sau a înfiinţa fabrici sau ateliere în orice localitate doresc; au drept de a ţine atâţia muncitori specialişti sau ucenici şi salahori, câţi au nevoie; conform art. 76 din lege, se înfiinţează corporaţiile industriale.

In fine, legea industrială din 1884, care a menţinut dispoziţiunile celei din 1872 cu privire la bresle, a rămas în vigoare până la extinderea legii româneşti de încurajare din 1912.

Elementul românesc s'a ridicat şi el de multe ori până la importante roluri în organizaţia breslelor din Ardeal.

La 1805 « maestrul breslei » croitorilor din Deva, era Ioan Vasilie, un român. La Târgul Mureş, la 1800, breasla română a tăbăcarilor era fuzionată cu a cismarilor, dar la 1805 s'a despărţit şi s'a constituit ca breaslă română separată cu regulament propriu.

Tot asemeni, cu mai puţin element de patriarhalism, îndătinat în Principatele Române şi cu o influenţă, uşoară de înţeles, a breslelor « ţehiurilor » (dela Zumft sau Zech, ţehiul — asociaţia de breaslă —) împrumutate din ţările germane, găsim breasla cismarilor sau pielarilor şi tăbăcarilor din acel centru românesc al Făgăraşului, înconjurat de satele « boierilor » de sub munte şi ale tovarăşilor lor plugari. Şi ei sprijină biserica lăsată în seama lor; şi aici găsim grija « ospăţului »,

aceeaşi impunere de ucenicie: trei ani pentru «inaşi», şi acelaşi fond comun al breasleii», «lada feciorolor, adecă a meşterleghenilor».

Tot aci se menţine până pe la 1840 ţehiul timarilor care au «contractuşe de uric» pentru bolţile lor şi trăesc după vechile datini sub goţmănia «cinstitutului meşter bătrân», latameşterul mare şi mic şi notarişul, precum şi alţi bătrâni, îngrijind de zugrăveala bisericilor, îngropându-şi morţii şi plătindu-şi şcoala cu învăţătorul. Vedem la 1824 pe un Ştefan Pantea, care pleacă la Făgăraş de prin acel centru săcuesc al Târgului Mureş, să-şi facă ucenicia la «jupâneasa Creştina tăbăcăriţa». Tot pe acel timp Timişoara avea «mult cinstitul ţeh al tabacilor» în «mahalaua rumânească».

CAP. VI

PRIMELE FABRICI

Cea mai veche fabrică la noi poate să fie aceea de sticlă pe care a întemeiat-o Matei Basarab la 1650, sau mai curând un înaintaș, căci la 1621 sunt sticlari la Târgoviște. Mai întâlnim în acest principat sticlari, la Craiova și prin alte sate, unii calificați de Nemți sau Unguri. Totuși, de prin Ardeal mai ales se aducea sticlărie și « ochiuri de sticlă pentru ferestri » în Moldova, unde înainte de 1700 nu era nicio fabrică de sticlărie. Cei « doisprezece Ungureni sticlari dela Bacău » cari dau pe an Domniei « 500 de table de sticlă de ferestre și câte 100 sticle de băut apă » către 1740, par a fi fost niște fabricanți. Insă tocmai la 1786 un Evreu întemeiază la Hârlău, cea dintâiu fabrică vrednică de acest nume. Iar în Muntenia « 6 sticlari domnești vechi, ce dau sticla de trebuință Curții », întemeiaseră o fabrică ce exista încă la 1794 în Dâmbovița.

O mențiune într'un document arată că Matei-Vodă avea și o « moară de hârtie » după modelul celor din Ardeal. O nouă fabrică fu întemeiată însă pe vremea lui Alexandru Scarlat-Vodă Ghica la 1768 de tipograful grec din Ianina, Nicolae Lazaru, lângă frumoasa biserică a lui Mihai Căpitanul Cantacuzino, la Fundenii Doamnei. După războiu, o alta fu creiată nu departe de Snagovul tipăriturilor lui Antim Ivireanul la Batiștea. Alexandru Ipsilanti le acordă protecția sa prin actul din August 1776. O nouă fabrică fu făcută de Alexandru-Vodă Moruzi pe Sabar la « Cațichi », menită să aprovizioneze toate cancelariile țării; și acesteia i se acordă dreptul de a strânge « pânzeturi » și de a exporta cu vamă scăzută, timp de cinci ani. Patruzeci de săteni cu totul scutiți și patru sălașe de Țigani fierari erau lucrători.

Odată cu Fanarioții, în ale căror socoteli intra pe lângă datoria de a introduce ordinea turcească și intenția de a îndruma Principatele la nivelul Apusului, urmându-se indicația dată de filosofi, glorificând munca, favorizând fiscul, căutându-se a se acumula aurul prin oprirea

importului și luptând contra luxului prin încurajarea felului de vieață simplu, corespunzând moralei antice predicată în școli, și odată cu insistențele străinilor de a veni pentru a face comerț și a întemeia industrii în Principate sub ocrotirea regimului consular instituit după 1781, întâlnim numeroase încercări de astfel de fabrici de ale căror produse se simțea mai multă nevoia în acel timp [1]).

Astfel, contimporanul în Moldova al lui Alexandru Ipsilanti, Grigore Alexandru-Vodă Ghica, găsind în țară o risipă de bani cu scumpe postavuri orientale: postav saita, postav roșu pentru malotele, postav milir, etc., confirmă în 1762 autorizația ce dăduse Domnul Ioan Teodor Callimachi la 1759 pentru o fabrică de postav unor meșteri protestanți din Germania, care în intoleranta Polonie catolică nu se putuseră bucura de nicio concesiune, iar în 1764, tot Vodă Ghica, aflând de pastorul Ioan Iacob Scheidemantel, om învățat, corespondent de Academie, îi dete autorizație de a înființa fabrica și colonia Filipenii Noi în satul Chiperești. Domnul isbuti să impuie postavul său ieftin luxoasei boierimi moldovene și « Impăratul » din Constantinopol primi el însuși în dar o « bală » de Chiperești. Fabrica, sau cu termenul turcesc obișnuit atunci, « *cherhanaua* », a durat doi ani, din cauza războiului următor dintre Ruși și Turci.

Dar la 1766 gospodarul Domn se ocupa din nou după obiceiul Apusului de « fabrica de scos postajă », de ciniile sau ergaliile, adică de mașinile ei, la care lucrau « oameni streini dintr'alte părți de locuri », iar în noua sa Domnie dela 1774, Ghica lua măsuri contra *casabașlâcului*, lui casap-bașa-împărătesc, care lua oile din Moldova, uneori și cu sila și, potrivit cu prescripțiile dela Cuciuc-Cainargi, trece acest negoț unui Sandu Panaite.

In Domnia munteană a lui Alexandru-Vodă Ghica, boierul Radu Slătineanu deschisese o altă « postăvărie » la Pociovaliște, nu departe de București. Colonia de postăvari, cu doi preoți și un cântăreț pentru nevoile ei sufletești, cuprinde cincizeci de « lude străini », « pieptănători de lână, țesători, vopsitori, tunzători », pe lângă lemnari, covaci sârbi, « făcători de pive »; « spre trebuința de tors » sunt alți o sută de străini.

---

[1]) Mai înainte, industria manufacturieră, era încă în copilăria sa în Moldo-Valahia. Ea era de două feluri, sau se exercita întrebuințându-se materii indigene, sau se mărginea în a fasona materii importante. (*Colson*, De l'etat present et l'avenir des Principautés de Moldavie et de Valachie, pag. 232).

Se aduc de peste graniță nu mai puțin de 2000 de oi, care trebue încrucișate, pentru calitatea lânii, cu soiul din țară. Austriacul Gaudy, care introduce « meșteșugul de torsul bumbacului după al Englesilor tertip » urmează la conducerea fabricei, și se produse aci încă o bucată de vreme un postav albastru și cenușiu asemănător cu cel ce se făcea odinioară în Moldova vecină.

La 1813, o Companie austriacă, voise să întemeieze pe lângă o moară de hârtie și o fabrică de postav.

Să adăogăm îndeletnicirea de fabrică a *găitănarilor* din Dealul Spirei. La Brașov, lucrul lor îl făceau trocarii din Schei cu « troacele » lor.

Boiangiii din București, formați ca breaslă în 1781, « s'au unit cu toți cei ce au intrat la rufetul acesta și s'au așezat ca să fie numai o cherhanea de lucrul meșteșugului acestuia în București », la biserica lui Mavrogheni Vodă. La 1803 erau în războiu cu fabrica de postav, care voia să le oprească « mengheneaua » mașina de egalisat suprafața stofelor vopsite, și cu « epistații fabricii nouă de șaliuri ghermesituri, amestecându-se fabrica și la meșteșugul lor ». Și prin orașele celelalte ale Țării-Românești, boiangiii își aveau ca la Craiova « ergaliile meșteșugului boiangeriii ».

La 1803 se pomenește fabrica de *testemeluri* înființată de Grigore Ghica: « fabrică de saldangealâc, în care să se lucreze ghermesituri, șaliuri și alte cumașuri ce se lucrează de mătase i fir i mintene, cum și prefacerea mătăsurilor Țarigradului, care se aducea de neguțători cu mare cheltuială [1]) ».

---

[1]) Cultura și fabricarea mătasei, era cunoscută în trecutul Principatelor, mai cu seamă borangicul. Ion Ghica în ale sale « Convorbiri economice », ne dă următoarele relațiuni: « Pentru borangic erau în București, la finea sec. al XVIII-lea, 60 de dulapuri, adică roate pentru depănatul borangicului. Prin luna Iulie, maidanurile de pe malul gârlei, erau pline de femei adunate în pâlcuri, împrejurul căldărilor din care trăgeau mătasea după gogoși; iar după ce depănau borangicul intrau în argea, unde cu patru drugi de lemn ciopliți din topor cu o spată și o suvelniță cu totul primitivă își întemeiau un război cu care parveneau a face tot felul de țesături în două și patru ițe ».

Industria basmalelor era cunoscută mult în Principate, mai cu seamă în Muntenia; în București se lucrau basmalele colorate și testemelurile. O fabrică de testemeluri a fost înființată de Manole Culoglu la Mărcuța și alta mai mică, se afla chiar în București, spre Fântâna Boului, la Șipotul-Fântânelor în dealul despre Nord al lacului Cișmigiu.

Tot Ion Ghica ne spune despre această industrie: « Apa din cișmeaua Filaretului era tot deodată un isvor de sănătate și de bogăție. Vara, câmpia era

La 1808 un anume Stănuță, fiul lui Teodorache Țărigrădeanul, își avea fabrica de *basmale* turcești, cu monopol pe 15 ani. « Sârbii băjenari de peste Dunăre, uniți cu Cincu, Hristea, Bogoiu, Lăbul, fugari dela Stănuță », care voiau să-l concureze înființând altă fabrică, fură refuzați de Stăpânire. La 1819 era totuși și cea a lui Anghel, dar în neînțelegere, « voind a înșela unul pre altul », Domnul e silit a o trece boierului Manole Băleanu; fabrica oprită în 1828 când în Mărcuța prădată se așezară ciumații, dură până la 1849. Ghermesuturi se lucrau în București și la Hanul lui Marinco în 1822, iar testemele și în căsuța de pe Podul-de-Pământ, unde era numai « o văduvă cu trei fete ».

Incă de pe vremea lui Duca-Vodă, care era pe vremea lui cel mai mare creator economic în părțile acestea ale Sud-Estului european, se extrăgea din cenușa bătrânilor copaci ai Moldovei, *potașul*, care se vindea în Polonia până la « Danțca » (Danzig), cu un câștig care îmbogățea pe Domn și câțiva negustori din Liov. La 1798 numărul acestor « cherhanale » crescu foarte mult, în dauna țăranilor cari nu mai puteau culege lemne în păduri.

Dintr'un îndemn venit din Polonia dar și dela Turci, se întemeiară atunci, după cerința Boierilor din amândouă țările, de a face alcool din « zahareaua », adică produsele câmpului și grânele stricate ce ar fi avut, numeroase fabrici numite în Moldova « velnițe » iar în Țara-Românească « poverne » pentru a « fierbe » rachiu. Pe la 1793, această industrie stricătoare, fu oprită în Muntenia, pentru « a nu se cheltui zaherelele de hrană la lucru de băutură ». Totuși pe la 1820, peste momentane oprelişte, se permitea povarnagiilor a-și exercita urâta meserie.

Rachierii se deosebeau de acești povarnagii prin aceea că-și scoteau băutura din vin. Rachieri erau și în Moldova, pe lângă câte un « vutcar »

---

acoperită de lucrătoare, fete şi neveste meştere, calfe şi ucenice, care limpezeau testemeluri la fântână, după ce mai întâiu fixau culorile cele vii, muindu-le în piatră acră, le întindeau la soare pe iarbă, cântând doinele noastre Testemelul era podoaba capului cucoanelor şi jupâneselor românce. O roată de bumbac de 10 parale se prefăcea în degetele mahalagioaicelor din Bucureşti într'un ţulpan subţire ca pânza Arahnei; şi cu 2—3 tipare de lemn de tei, cu câteva burueni colorate (băcan, şofran, paţachină, scumpie) adevărată polycromotypie se da comerţului un obiect de o valoare însutită... Testemelurile fabricate în Bucureşti nu se lăsau mai prejos de cele din Ţarigrad. La un bal de gală la Hôtel de Ville din Paris, în 1870, Marchiza de Lavalette, soţia ministrului de Interne, fostă ambasadrice la Constantinopole, purta o rochie de testemeluri care făcea admiraţia tuturor elegantelor ».

de modă rusească. Câștigul dela spirtoase — aici e vorba de otrăvitoarea horilcă a Evreilor poloni — câștigă și aici pe proprietarii de moșii cari invocând exemplul Muntenilor și satisfăcând fiscul, cer îngăduință să facă horilcă din pâine stricată, dar și din săcară și hrișcă, pentrucă aceste produse nu se cer la Constantinopol. Domnia admite, dar cu «cărți de slobozenie» și condiționat: să fie anul bun și să nu se întrebuințeze grâu sau orz, pe care le cere capanul împărătesc.

Berăria moldovenească e mai veche decât cea dela Munteni. La Roman exista una la 1758, iar în 1814, fabrica bere aci Constantin Petradi, un Grec, căruia prin act domnesc i se acordase monopolul și i se cerea numai să dea marfă bună și cu «prețul cuviincios». Totuși, doi ani mai târziu, episcopul Gherasim întemeiază și el berăria bisericii și pentru bolnavii dela spitalul Precistei, și tot în același an chiar, Alexandru Dos, «Austriac», capătă voie de a ridica, în înțelegere cu Cutia Milelor, de care atârnau toate berăriile, încă o fabrică. Instalația costă «cu edecul, marfa și altile ci-au trebuit», până la 2.000 de lei.

La Iași, unde Potemchin, favoritul Ecaterinei a II-a, făcuse pe boieri să bea «bere englesă», în 1793 medicul danez dela Sf. Spiridon, Herlitz, avea berăria lui. Apoi, Ienachi Nicolau Altău, cumpără în 1817 un loc în Muntenimea-de-sus, «ca să dișchidă bărării».

In Țara-Românească, la București, monopolul era asigurat după o adevărată licitație, la 1809 lui Ioan Timpel, zis Neamțul din Gotha; o încercare de concurență din partea unui Austriac la 1815, fu oprită. Berăria lui arse în 1821. Refăcută la 1824 de fiul «Neamțului», i se mai adaogă mai târziu o fabrică de rachiu de oțet, apoi și de rom, privilegiul domnesc îndatorând a nu se întrebuința decât fructe.

O industrie întinsă și puternică a fost în decursul celor două din urmă veacuri aceea a *săuarilor, lumânărarilor și făclierilor.*

Săuarii se întâlnesc alături de făclieri, numai în Moldova și încă din a doua jumătate a secolului al XVII-lea. In Țara-Românească se admit la 1784 sub Ipsilanti, ca lumânărari datori să aprovizioneze Capitala, oricine «își ia dajdea dela Visterie și sinet dela Cămară». Noua «cherhanea» făcută la 1785 de Dănuț lumânărarul este oprită și fabricația acordată unor «oameni cari să o caute în credință, cu poruncă și hotărîre ca niciun fel de amestecătură într'însele să nu fie». La 1792, «lumânăria domnească», pentru lumânări de său, se scotea la mezat. «Mumgii» erau cercetați din timp în timp ca să se vadă de pot sau ba îndestula orașul și erau controlați, interzicându-le să întrebuințeze pe

lângă său « felurimi de murdalâcuri cari pricinuesc nesuferită putoare ». La 1819 au fost luate măsuri definitive, unindu-se breslele sub un singur staroste și căutându-se o îmbunătățire a calității lumânărilor.

Anume biserici aveau fabricile lor, ca Patruzeci de Sfinți din București la 1793, aflată pe Podul Mogoșoaiei, în locul unde acum este Ateneul Român, ori Episcopia de Râmnic (cherhaneaua lumânărăriei de ceară albă la 1764).

In Moldova găsim un staroste de făclieri la 1779 la Iași, fără a ști ceva asupra breslei.

Până pe la 1855, lumânările de seu, iluminau mai toate casele, chiar cele boierești.

La 1797 se întemeiază la București « o moară de păsat » sau o « chiuă de păsat ». Două mori, la Agești (Ilfov) și la Cornești (Dâmbovița), serveau la 1792 lui Scarlat Greceanu Logofătul, ca să fabrice « arpăcaș », menit și la export în Turcia și Moldova. La 1778 se trecea Domniței Ruxandra Hangeri, « o fabrică de fidea, cu ergalii de aramă și de lemn ».

In Moldova, Francesul Lincourt face *moară și morișcă de oloiu* la Iași în 1814.

Sub Știrbei-Vodă, Italianul Barabino va încerca o fabrică de macaroane la București. In fine Petrachi Poenaru, întemeietorul învățământului mai înalt în principatul moldovean, voia să meargă la Arras pentru a introduce fabricarea zahărului din sfeclă.

La 1803, în dorința de a spori numărul « meșteșugarilor de mână », al manufacturilor, Gaudy de la Agenția austriacă și Grecul Popa Polizoi, plănuesc « acel nou meșteșug după al Englesilor tertip, adică meșteșugu de torsul bumbacului, cu care meșteșug se face o mare înlesnire, că poate un om scoate bumbac tors într'o zi, cât ar putea să scoață cu alte meșteșuguri, în trei, patru săptămâni ». Li se dă monopol de cherhanea pe 20 de ani.

La 1812, în Moldova apar « Petre Lavercu și Piler » ca « fabricanți de *tabac* ». Cea mai interesantă încercare este însă la 1827, a lui Dumitru Carastat, venit din Basarabia, care vrea să facă în Moldova o « fabrică de tabac » și anume, « fără a amesteca acele materii vătămătoare ce li obicinuesc cei mai mulți pentru neștiință, precum cenușă, chiper roșu, var, cuișoare, spirturi mirositoare și altele asămene, care, după dovezile nestrămutate a acelor mai ispitiți doftori, sănt cele mai întâiu pricini a durerii de cap, a slăbiciunii vederii, a gutunarului și a altor patimi ». Se cere monopolul pe 12 ani și el se acordă, pentru a nu ieși moneda din

țară cu « tabacuri străine », fabricantul putând și exporta: « slobod să fie a scoate și peste hotar », și tot deoadată « oprindu-să Jidovii și alții care, pentru nebăgare de samă, cu volnicie dela sine, fac tabacuri vătămătoare ». La 1821 era lângă Câmpulungul muntean, o fabrică de tutun.

Numai la 1855 funcționa fabrica de cărămidă cu mașini a Serdarului Filipescu.

Pe atunci un Vásáry propune să facă la București fabrică pentru poleit cu aur și argint pe cale electro-chimică.

Porțelanul, farfuria și alte obiecte de menaj, pătrunseseră de mult la noi, ajungând tot mai rare blidele de metal și cele de pământ. Intre 1774 și 1778 un ofițer francez Ledoulx de Sainte-Croix, adus din Brașov, încearcă pe o moșie a lui Grigore Alexandru-Vodă Ghica pe Prut, o fabrică de porțelane, dar neînțelegându-se cu proprietarul, fu silit să plece. La 1806 boierul Constantin Filipescu se gândi și el la o fabricație în țară, dar n'a fost întemeiată.

La 1826 în fine, un Teoader Mamelegioglu, « a adus nou meșteșug de a face postavurile vechi ca noi, spălându-se și curățându-se de pete ».

In Ardeal, evoluția stărilor industriale, a fost cu totul alta. Câtă vreme Ardealul a fost principat cu totul independent, dela 1541 la 1690, în orașele lui mai mari, cum era Clujul, Brașovul, Timișoara, etc. exista o industrie manuală înfloritoare, care în privința industriei de arată în metal și a pielăriei, era vestită și apreciată în toată Europa. Clujul spre ex. avea la 1330, 23 de bresle, adică tot atâtea categorii de industrii diferite. Este caracteristic pentru gradul de desvoltare al industriei ardelene de prelucrarea metalelor de pe acele vremi, că smalțul metalurgic, care era de fapt o invenție italiană, în industria aliajelor și istoria artelor, este cunoscut sub numele de smalț ardelenesc, deoarece aici se fabricau bijuteriile garnisite cu smalț și pietre scumpe căutate în toată lumea [1]).

Această stare de înflorire însă a fost de scurtă durată. Ardealul a încetat la 1690 de a mai fi principat independent, devenind până la 1848, o provincie de coroană a imperiului austriac. In tot acest timp Ardealul interesând guvernele austriace numai din punct de vedere militar și fiscal, ajunsese atât de istovit economicește, încât poporul de

---

[1]) « Industria și bogățiile naturale din Ardeal și Banat », lucrare editată de Camera de Comerț și Industrie din Cluj în 1924.

jos, asuprit și de nobilimea feudală, trăia într'o mizerie extraordinară, abia putându-și agonisi pâinea de toate zilele.

După anul 1848, în urma desființării instituțiilor feudale și a reglementării sarcinilor publice prin legi instituționale, Ardealul care acum făcea parte constitutivă politică din Ungaria, nu s'a putut desvolta prea mult din punct de vedere industrial, pe de o parte din cauza politicei economice pronunțat agrare a Ungariei, iar pe de altă parte din cauză că făcea un teritoriu vamal comun cu Austria, care avea o industrie foarte bine desvoltată, servind acesteia drept piață de desfacere.

Față de sărăcia generală făceau excepție orașele săsești dela frontieră, mai cu seamă Brașovul, unde se desvoltase de secole o industrie manuală înfloritoare și chiar o industrie mare. Sașii din Brașov, erau de origine din Luxemburg, de unde aduseseră încă din secolul al XII-lea, odată cu colonizarea lor, meșteșugul torsului și al țesutului. Ei erau favoriții generalilor guvernatori și ai înalților funcționari austriaci, dela care primeau toate furniturile necesare armatei și Statului. La desvoltarea industriei lor la nivelul de fabricație în massă, a contribuit foarte mult faptul că în Vechiul-Regat, unde abia se găseau ceva urme de industrie manuală, aveau o piață de desfacere sigură și fără concurență. Mărfurile ce treceau granița din Țara Bârsei în Vechiul-Regat erau postavurile, pânzeturile, articolele de curelărie, sfoara și funiile, pălăriile, vasele de lut, etc. Ciangăii din Săcele exportau în Regatul Vechiu vase de lemn, iar Săcuii din Ciuc cherestea, acest comerț fiind nu numai isvorul lor principal de câștig, ci chiar unica bază a existenței lor materiale. Este caracteristic pentru gradul de desvoltare al industriei Brașovului, o plângere din anul 1880 a Uniunii industriale și comerciale de acolo către guvern, în care se arată că fabricanții din Brün (Moravia), falșifică postavul brașovenesc și pun chiar pecețile fabricanților brașoveni pe el, astfel vrând să cucerească cumpărători în Vechiul-Regat. Orașele ardelene din apropierea frontierei române aveau toate un caracter industrial, trăind din Vechiul-Regat, unde își puteau transporta produsele lor mai ușor decât către centrul țării, unde trebuiau să concureze cu produsele austriace.

Toate aceste legături comerciale intense au fost rupte în urma războiului vamal din 1886, dintre România și Austro-Ungaria. In cei 6 ani cât a durat, industria locală brașoveană și în genere industria din Ardeal, a dat înapoi, pentru ca în schimb industria germană s'o cutropească și s'o alunge de pe piețele Vechiului-Regat.

Una din cele mai vechi industrii din Ardeal și Banat, este *industria metalurgică*. Siderurgia se profesa pe o scară destul de întinsă deja de pe vremea romanilor; aproape nu există mină de fier unde să nu se recunoască urmele minierilor romani, care căutau fierul, dar mai ales metalele prețioase. In regiunea Ghelar se lucrează și astăzi în ganguri deschise de ei și tot aci, la exploatarea zăcămintelor de fier din valea Casilor, s'au descoperit topitorii-furnale din veacul al IX-lea. In Evul-Mediu, cu deosebire în Banat, industria metalurgică era înfloritoare, produsele ei se exportau și erau foarte căutate. In veacurile următoare agitate de războaie, a stagnat, pentru ca la începutul veacului al XVIII-lea, să înflorească din nou. Uzinele întrebuințau forța hidraulică, erau bine organizate, iar patronii lor îi vedem în secolul al XVII-lea întruniți într'un sindicat, pentru apărarea intereselor profesionale, lucru care dovedește incontestabil o desvoltare destul de avansată a industriei.

Prima topitorie de fier a fost înființată în anul 1718 la Dognecea, iar dela 1739 avem date despre existența mai multor întreprinderi pentru exploatarea și prelucrarea minereurilor de fier, concentrate apoi în anul 1740 într'o organizație comună. Incepând din anul 1794, industria fierului în Ardeal și Banat este în continuă desvoltare, dar în urma împrejurărilor vitrege a pierdut din importanța sa în balanța raporturilor industriale internaționale.

Industria textilă a fost adusă în Sibiu și Brașov de Sași, încă dela venirea lor în secolul al XI-lea și al XII-lea. Date mai amănunțite asupra organizației industriei textile de aci, găsim abia în statutele breslelor din 1376. In anul 1804, brașovenii au obținut dreptul de a desface cu cotul în toată Transilvania mărfurile lor de lână și in, iar nu mult după aceasta au început întinsele legături cu Principatele Române. Pe timpul ocupației turcești dela 1526 la 1691, industria textilă din Transilvania decade, pentru ca în secolul al XVIII-lea, când Transilvania e înglobată în cuprinsul Impărăției habsburgice să înceapă o eră de desvoltare, ajunsă înfloritoare în secolul următor prin debușeurile ce-și deschide în România și Bulgaria. Pe la 1850—60 se aflau în Brașov cca. 30—40 de maeștri patroni în breasla țesăturilor de postav, cam 20 care fabricau flanele și moltoane și cam 30 de maeștri fabricanți de halină și pături. Industria de pânzeturi avea în Brașov aproximativ 200 de membri, iar în comuna învecinată, Codlea, 300 de membri. Frângheria era de asemeni bine reprezentată prin cei 20—30 de maeștri patroni. Prin statutele breslelor se reglementa sever exercitarea industriei; marfa pro-

dusă era examinată bucată cu bucată de către meșterul breslei, apoi sigilată de meșterul pecetar, pentru a se dovedi calitatea și trăinicia fabricatului. In unele locuri, atât în unele fabrici din Brașov, cât și în cele instalate mai târziu în Vechiul-Regat, acest bun obiceiu s'a păstrat până în zilele noastre, însemnându-se marfa cu o pecete, două peceți și trei peceți, după calitate, numărul mai mare de peceți indicând superioritatea ei.

Postavurile speciale de Brașov, « Brashova » au făcut o concurență serioasă produselor similare germane, engleze și austriace și au pătruns în Orient prin stăruințele fabricei Scherg, ca o marcă internațională pentru toate postavurile netede.

Românii din Săcele și Dârste, au desvoltat o puternică industrie textilă casnică. Ei fabricau mari cantități de țoale și sarice lițoase de lână care alcătuiau un mare articol comercial până la isbucnirea războiului. In Săcele se țes așa numitele « dimii » pentru haine țărănești, fie albe sau în solide colori închise. Industria din Sibiu și Sighișoara s'a desvoltat ca și cea din Brașov, însă într'o măsură mai mică. In Cisnădie, în trecut tot satul se ocupa, pe lângă agricultură, cu țesătoria de lână, cu fabricarea postavului halină, cu confecționarea păturilor de cai și a covoarelor.

Industria hârtiei o întâlnim în Transilvania și Banat și pentru prima dată, pe la mijlocul secolului al XVIII-lea. Regimentul grănceresc românesc din Năsăud era proprietarul unui stabiliment pentru fabricarea hârtiei din zdrențe, situat în Valea Bârgăului. Cam în același timp au fost înființate și stabilimentele similare din Gheorgheni, județul Ciuc și Orlat, județul Sibiu.

Industria pielăriei își are primele documente de existență în arhivele vechilor bresle ale tăbăcarilor din Sighișoara (1376) și din Cluj (1464). Centre tăbăcărești, sub formă de bresle se găseau la Sibiu, Mediaș, Brașov, Bistrița, Sebeșul-Săsesc, Orăștie și Făgăraș. Profesiunea de tăbăcar în forma aceasta s'a răspândit mai mult în regiunile săsești; erau câteva ateliere de tăbăcărie însă și în regiunile șvăbești, și mai erau încă la Cluj, Turda, Târgul-Mureș, precum și în Săcuime. Din faptul că pe la 1803, în Brașov și Satul-Lung (de lângă Brașov) funcționau 28 ateliere de tăbăcărie, putem deduce, că tăbăcăria era bine desvoltată pe acele timpuri.

Industria de mobile are în Ardeal un trecut destul de vechiu; epoca ei de strălucire se cuprinde în secolele XVI—XVIII, când produsele

ei erau apreciate chiar pe piața europeană. Specialitatea ei, o alcătuia confecția de mobile de lemn de nuc în stil baroc. In secolul al XIX-lea și al XX-lea, desvoltată mai ales în Arad și Târgul-Mureș, s'a adaptat formelor generale europene, însă în ce privește importanța ei, a scăzut.

Multe alte industrii, s'au ridicat încă dela începutul secolului al XIX-lea, dela starea de industrie casnică, la cea de mare industrie.

Ca o manifestare de organizare comercialo-industrială, trebue menționat că încă din anul 1851, a fost înființată, în baza unui ordin deschis al Ministerului de Comerț Cezaro-Regesc din Viena, Camera de comerț și industrie din Cluj.

* * *

Iată cum, într'o singură frază, d-l Prof. Nicolae Iorga, concentrează întreaga concluzie a stărilor ce au fost și a celor ce încep să vină, către începutul secolului al XIX-lea, pentru situația economică și industrială a Pricipatelor Moldovei și Munteniei:

« Asupra acestei societăți economice, care era completă, cuprinzând în același timp desvoltarea tradiției locale, adoptarea măcar într'unul din principate, a normelor arhaice bizantine, trasmise prin Turci, și reproducerea în mic a « manufacturilor » recomandate de « filozofia » apuseană, se abătură, pe lângă năvala, cu neputință de oprit, a fabricatelor apusene, două porniri distrugătoare, puind capăt unui regim armonizat în elementele lui compunătoare: *concurența străinilor neasimilabili și noua doctrină de Stat, abstractă și anti-tradițională* ».

Unii din imigranți sunt răsăriteni, dar puțini; nu va fi din partea acestora primejdia. Sunt cei cari vin, câștigă, economisesc și pleacă. Speța va exista tot mai mult de acum înainte. Apusenii însă, acaparează isvoarele de venit, ca unii cari reprezintă noua modă nebiruită, în curând stăpână pe o întreagă societate boierească și chiar burgheză. Bărbierii orientali vor fi înlocuiți cu coaferi din Occident. Croitorii asemeni. Dela un timp, când Alexandru Ipsilanti întrebuințează și pentru clădiri și faceri de vase Ragusani și Greci și tot timpul în urmă, străinii inundă principatele.

In Moldova contemporană, socotelile domnești înseamnă la 1792, cei 600 de lei dați unui inginer străin și 100 lui « Matei i Leopold, frați, arhitectori ».

La Mitropolia din Iași lucrează în 1839 « Solț și Franco Fatiriu, mecanici », cu « cioplitorii de piatră », cari « prefac » după « planul

nou», cu meşteri de rând, dintre cari un «Rus» şi un Român, ceilalţi fiind cu toţii Nemţi, şi tot aşa la alte multe biserici, în ambele principate.

Şi pictura bisericească e invadată; zugravii sunt străini, fie Italieni, fie dela Viena.

O luptă aprigă se duse împotriva unor concurenţi mai numeroşi, care se adaptau cu cea mai mare uşurinţă la orice mediu şi biruiau prin iuţeala lucrului adesea superficial şi prin modestele pretenţii ale unei vieţi căreia totuşi nu-i lipsea nimic din condiţiile de sănătate şi de bună hrănire, Evreii [1]).

Dela 1773 când la Bucureşti se bea «vutcă» într'o «casă a Slăvuţei Ovreica» până la protestul croitorilor bucureşteni la 1804, care arătau că se îmbulzesc Evreii şi sudiţii, cari n'au de dat angarale şi beilicuri şi pot smomi calfele, făcându-se «chedir» pământenilor, şi până la începuturile când blănarii români din Botoşani încep să decadă, în faţa unei concurenţe de o solidaritate şi de o tactică dibace, infiltraţia economică a Evreilor se făcea din ce în ce mai greu de suportat. La 1822 văduva lui Chiriac Blănarul, vinde pentru datorii, prăvălia ei la mezat; se prezintă un Vârnav, cinci Armeni şi cinci Evrei; suma de 4.000 de lei o dă «Rifca Jidoavca». Iar peste douăzeci de ani, în 1851, în agonie, blănarii botoşeneni arată că «naţia evreiască cu semeţie se amestecă fără îndrituire în toate. Creştinii patrioţi au rămas cu desăvârşire împilaţi întru o. sâmţitoare obijduire». Bieţii oameni cer în zadar, măsuri ca acelea dela Iaşi contra Armenilor bogasieri şi a Evreilor cuşmari şi croitori. In zadar o cerere către Domnul însuşi arăta cum «obştia breslii, aceia ci au purtat toate greutăţile în folosul Ocârmuirii, într'atâta au înbrăncat, întru cât acii scăpătaţi şi agiunşi în staria ninorocirilor au cantandisăt a fi cerşitori, din săngură pricina Evreilor, a cărora răutate şi aerului este nesuferită», cerând «periorisirea lor din aciastă spiculaţie, dela care sănt îngrădiţi şi depărtaţi cu vechi privileghiuri».

---

[1]) Primii Evrei cari se stabiliră în Principate fură din Evreii spanioli supuşi Turciei, originari din Constantinopol, care veniră în Principate împreună cu diferiţi Domni, chiar mai înainte de epoca Fanarioţilor, ca să încaseze sumele cu care împrumutaseră pe Domni, la dobândirea domniei. Ei au progresat şi numărul lor a crescut mai mult ca sub oricine, în timpul domniei lui Const. Al. Ipsilanti Vodă, care în schimbul bogatelor plocoane ce primea dela ei le-a acordat toate favorurile şi privilegiile ce ei au solicitat.

Fatalitatea era hotărîtă. Nu măsurile formelor abstracte erau să aducă o îndreptare; pe baza unei libertăți teoretice și păstrând din trecut doar forme tot mai deșarte de sens, vine mai târziu și Regulamentul Organic, începând a crea după plac bresle de o alcătuire mixtă, lipsite de sufletul ce garantase solidaritatea și puterea lor, biserica; ori, nu se poate breaslă fără biserică, fără ajutor mutual «frățesc», fără hram și ospăț. Până și lăutarii țigani din Botoșani, când li se ia stărostia, se plâng că de atunci, «au lipsit unirea noastră și alișverișul dintre noi, cât și a cutiei bisericii unde sântem închinați» și «umblă besmetici ca albinele fără matcă».

Prin breslele organizate, având rădăcini în viața satelor, se filtrau spre târguri și orașe elemente țărănești destoinice, care, trecând în marea familie nouă, binecuvântată de Biserică, nu părăseau nimic din învățăturile religioase și morale ale locului de origine. Satul rămânea și mai departe în legătură cu acela pe care nu-l mai avea în mâini dar îl știa îngrijit, priveghiat și îndreptat în același timp.

Vechile bresle n'aveau a face cu Statul, care trăia după normele lui, respectând viața locală. Breslele formate în Moldova prin voia lor se desvoltau după propriile lor nevoi. Corporațiile de astăzi există prin voia Statului; cele vechi se ajutau cu un mândru sentiment de frăție; azi, pe baza cotizațiilor administrate biurocratic, și primesc un ajutor care seamănă mai mult a filantropie oficială.

Calitățile de atunci veneau din principiul dublu al *asociațiunii sufletești* și al *libertății de inițiativă;* defectele celor de astăzi tocmai din lipsa acestor însușiri.

PARTEA II

INDUSTRIA ROMÂNĂ DELA 1850 PÂNĂ ASTĂZI

CAP. I

INDUSTRIA MICĂ

§ 1. *Meseriile*

Din prima parte a studiului, am văzut cum în epoca dinainte de întemeierea orașelor noastre, adică până prin secolul al XII-lea și chiar al XIV-lea, mai toate lucrurile necesare traiului erau produse de țărani, de consumatorii ei însăși. Meșteșugul era exercitat împreună cu alte îndeletniciri laolaltă, iar meșteșugarii erau « rumânii » iobagi pe moșiile boierești și mânăstirești, mai târziu țiganii robi, dar în genere, se poate spune că în acea epocă meșteșugul la sate era aproape în întregime exercitat de români.

Odată cu întemeierea orașelor noastre, situația naționalității meșteșugarilor se schimbă dat fiind origina orașelor noastre și apoi, întru cât după d-l St. Zeletin [1]), « cu cât un organism este mai puțin desvoltat, cu atât părțile sale alcătuitoare se aseamănă mai mult între ele și din contră cu cât organismul stă mai sus pe scara evoluției, cu atât părțile sale sunt mai deosebite și îndeplinesc funcțiuni speciale », în timp ce satele rămân centre de muncă ale pământului îndeletnicindu-se cu *producțiunea directă*, orașele îndeplinesc funcțiunea *schimbului*, și într'o fază mai înaintată, desvoltă și o producție proprie, anume îndreptată în vederea schimbului, *industria*.

Tocmai începând din secolul al XVI-lea, naționalitatea meseriașilor devine iarăși românească, favorizată de fiscalitatea excesivă impusă meseriașilor străini, și de exodul oamenilor liberi, fără moșie, dela țară către vechile târguri, unde serviciile lor puteau fi mai prețuite.

---

[1]) *St. Zeletin*, Naționalizarea orașelor (Revista Minerva, 1927).

Reluând acum firul evolutiv al meseriilor la noi în țară, se impune în primul rând, față de procesul de diferențiere, concomitentă cu cel al desvoltării meseriilor, să se precizeze noțiunile de meserie și de mică industrie, în raport cu organismele mai mari apărute între timp. Intru cât industria s'a născut din meserii și deosebirea între meserii și industrie fiind numai cantitativă: transformarea materiilor brute în stil mic este meserie în timp ce transformarea în stil mare este industrie [1]), o definiție cu greu ar putea preciza o limitare într'un domeniu în care nu găsim o deosebire de esență, ci una de grad.

Legea pentru încurajarea industriei naționale din 1912, îi definește indirect înțelesul ce se acordă micei industrii, considerându-se ca făcând parte din aceasta, atelierele industriale cari, în afară de personalul tehnic și administrativ întrebuințează sau cel mult 20 de lucrători, sau mașini mișcate de orice fel de motor, până la 5 cai putere; iar Societatea națională de credit industrial, din necesități practice, consideră drept *meseriași-patroni*, pe acei care au atelier propriu și lucrează pe comandă, întrebuințând până la cel mult 5 lucrători; iar drept *mici-industriași*, acei mici întreprinzători care lucrând cu un mic capital, pe cont propriu, întrebuințează dela 5 la 20 de lucrători sau mașini mișcate de un motor până la 20 cai putere.

După 1850, meseriașii pierduseră sprijinul vechilor bresle, slăbite după cum am văzut, în urma măsurilor luate prin reforma lui Al. Șuțu și Regulamentul Organic. In agonia lor, breslele mai trăesc până la 1873, când regimul lor — care în Franța fusese desființat prin revoluție încă dela 1791 — este legalmente interzis, meseriașii rămânând complet dezorganizați și lipsiți de orice apărare legală.

In lipsa oricărei norme, oricine putea să practice o meserie fără să aibă o capacitate tehnică; apoi prin convenția economică încheiată la 1876 cu Austro-Ungaria, meseriile și industriile românești sunt lăsate în fața unor concurenți mai înaintați și mai puternic organizați; în fine prin schimbarea bruscă a structurii economice a țării noastre în contact cu civilizația occidentală, prin schimbarea nevoilor și cerințelor generale ale vieții, meseriașii naționali s'au găsit nepregătiți și au fost înlocuiți de meseriași străini [2]).

---

[1]) Handwörterbuch der Staatswissenschaften, 1927, sub « Gewerbe ».

[2]) Meseriile și mica industrie în România; studii publicat de Soc. Națională de Credit Industrial, 1927, pag. 12.

In expunerea de motive la Proiectul de lege pentru organizarea meseriilor în România, din 1888, consecințele acestei stări de fapt care aproape desființase pe meseriașii români, sunt arătate de P. P. Carp în termenii următori: « Ocupându-mă de meseriași nu am putut rămâne nepăsător față de faptul straniu și unic poate în istoria modernă a popoarelor, că meseriile stau la noi mai cu totul în afară de activitatea națională; străinul ne face bucatele, străinul ne îmbracă, străinul ne zidește locuințele, străinul ne confecționează variile unelte necesare traiului omenesc; într'un cuvânt străinul produce și românul consumă ».

Prin acest proiect de lege care se baza pe « necesitatea națională ca meseriașul român să fie obiectul unei solicitudini deosebite din partea Statului », se propunea reînființarea breslelor obligatorii, cu îndatorirea de a se crea școale-ateliere pentru ca străinul să fie forțat să învețe pe român meșteșugul.

Guvernul căzând dela putere, proiectul nu devine lege și problema meseriașilor rămâne deschisă încă 12 ani, când ministrul de industrie, Nicolae Filipescu, prezintă în 1900 un al doilea proiect de lege pentru reorganizarea meseriilor; dar nici acesta, din cauza scurtului timp de guvernare nu devine lege, astfel încât chestiunea rămâne încă deschisă. Abia când agitațiile meseriașilor luaseră un caracter acut, intervine prima « *Lege pentru organizarea meseriilor* » din *1902*, cunoscută sub numele de « Legea Misir », care urmărea ridicarea meseriașului român prin: *a)* desvoltarea capacității sale tehnice, și prin *b)* organizarea lui în asociațiuni profesionale.

Legea enumerând meseriile reglementate, cu facultatea de a fi sporite de către Consiliul de Miniștri, excludea industria casnică și meseriașii rurali. Reglementa apoi libertatea carnetelor de lucrători și a livretelor de maeștri, precum și raporturile dintre ei, cu scopul de a înlătura arbitrarul din vechiul regim al breslelor. Reglementa organizarea meseriașilor în asociațiuni, înlocuind vechile bresle cu corporațiuni. Inființarea corporațiunilor era facultativă în sensul că atunci când există într'un oraș 50 de meseriași, aceștia pot cere formarea corporației, dar odată aceasta înființată, ea este obligatorie pentru toți meseriașii cari de drept devin membrii ei.

Menirea corporațiilor era să perfecționeze cunoștințele tehnice prin înființarea de școale de ucenici, să servească de primă instanță de judecată prin Comisiunea de arbitri, pentru aplanarea neînțelegerilor

dintre membri și să organizeze ajutorul mutual între membrii meseriași.

La aceiași dată putem vedea și situația meseriilor și micei industrii, grație anchetei industriale întreprinsă în anul 1901—1902 de către Ministerul agriculturii, comerțului, industriei și domeniilor. Ancheta se referă la cele 32 județe ale Vechiului Regat (tabloul Nr. 1).

TABLOUL Nr. 1. — INDUSTRIA MICĂ ȘI MIJLOCIE IN 1902

Nr. cr.	GRUPAREA MESERIILOR	Naționalitatea			Sexul		Total
		Români	Străini	Evrei	Bărbați	Femei	
1	Ind. ceramică	3.677	407	55	3.832	397	4.229
2	» materiilor minerale. . .	1.390	292	23	1.700	5	1.705
3	» metalelor	10.880	1.831	2.389	15.062	38	15.100
4	» lemnului și a mobilierului	11.672	1.720	1.914	15.220	86	15.306
5	» tăbăcăriei și pielăriei . .	1.034	409	346	1.766	25	1.789
6	» alimentară	4.308	3.489	1.021	8.548	270	8.818
7	» textilă	1.431	200	281	1.350	562	1.912
8	» împletiturilor de tot felul	2.643	64	30	2.653	84	2.737
9	» îmbrăcămintei și anexelor sale	25.331	3.586	11.842	32.800	7.959	40.759
10	» chimică	708	43	180	763	168	931
11	» hârtiei	148	24	212	270	114	384
12	» artelor grafice	760	143	409	1.255	57	1.312
13	» construcțiilor	1.141	334	297	1.772	—	1.772
14	» diverse	735	84	182	968	33	1.001
	Total . . .	65.948	12.626	19.181	87.957	9.798	97.755
	Proporțiuni %	67%	13%	20%	90%	10%	100%

Numărul stabilimentelor în care se exercita o meserie era de 54.405, în care lucrau:

	Urbani	Rurali	Total
Meseriași și patroni .	22.519	31.070	53.589
Calfe	22.135	4.265	26.400
Ucenici	14.667	3.099	17.766
Total . . .	59.321	38.434	97.755

Din cei 31.070 meseriași rurali, circa 9/10 erau români de origină, 27.559 români față de 3.511 străini. La oraș însă proporția se schimbă căci din 22.519 meseriași, mai puțin de jumătate sunt români, adică 10.530 români față de 11.989 străini.

Din aceste date se poate trage concluzia că cei mai mulţi reprezentanţi ai meseriilor erau la ţară, însă meseriile dela oraş aveau mai multă importanţă prin numărul mare de ateliere cu lucrători şi ucenic,. De asemenea din punct de vedere al numărului se poate conchide, că meseriaşii străini erau la oraş mai numeroşi decât meseriaşii români, deşi ca proporţie generală pe ţară, meseriaşii străini nu reprezentau nici 1/3 (15.500) din numărul total al meseriilor (53.589).

Considerând meseriile din punctul de vedere al desvoltării lor pe specialităţi şi al naţionalităţii, constatăm că cele mai răspândite specialităţi care în acelaşi timp numără şi cei mai mulţi străini, sunt:

La oraşe	Români	Străini	Total
Cismari	2.856	2.315	5.171
Croitori	1.249	2.443	3.692
Tâmplari.	1.068	1.132	2.200

La sate	Români	Străini	Total
Tâmplari şi meseriaşi în industria lemnului	—	—	8.601
Fierari	5.873	504	6.377
Cismari	2.364	687	3.051
Croitori	1.963	630	2.595

Aceste date ne arată că meseriile care se desvoltă mai mult la oraş, sunt în legătură cu necesităţile de încălţăminte şi îmbrăcăminte; iar la sate, unde aceste nevoi sunt mai rudimentare, meseriile care prind mai mult, sunt cele în legătură cu nevoile construirei de case şi producerii uneltelor casnice sau agricole. Apoi, atât la oraşe cât şi la sate, meseriile pentru care aveau preferinţă străinii, mai ales evreii, sunt cismăria şi croitoria şi mai puţin tâmplăria şi fierăria, unde prin numărul mare de meseriaşi, exista şi concurenţa mai mare.

Pentru a se vedea şi rezultatele aplicării legii din 1902, care a fost viu criticată în Congresul meseriaşilor din 1904, ministrul Lahovary, întreprinde în 1906 o minuţioasă anchetă, însă care nu se referă decât la numărul meseriaşilor înscrişi în corporaţii, precum şi numai la lucrătorii meseriaşilor şi ucenicii care au contact cu patronii, prin corporaţii. Rezultă deci, că numărul real al meseriaşilor şi în special al lucrătorilor şi ucenicilor, este mult mai mare decât cel indicat în statistică.

După acea anchetă, la 1 Aprilie 1908, aveam următoarea situație:

	Total	Urbani	Rurali	Români	Alte naționalități	Proporția % a românilor față de străini
Maeștri, patroni și conducători . .	47.449	34.369	13.080	25.091	22.358	37,12%
Lucrători	64.023	56.468	7.545	37.191	26.832	50,08%
Ucenici	16.369	15.654	715	11.448	4.921	12,80%
Total . . .	127.841	106.501	21.340	73.730	54.111	100,00%

Comparând aceste date cu cele din 1902, reiese că în 1908 numărul maeștrilor înscriși în corporațiuni, era mai mic decât acela al patronilor constatat în 1902. Se vede însă o importantă creștere a numărului de lucrători, dar cifra acestora trebue corectată în sensul că mulți lucrători posedând cartea respectivă dela corporație, părăseau meseriile pentru a trece în fabrici, fără a fi îndeplinit formalitățile de ștergere din registrele corporației.

In ceea ce privește repartizarea pe domiciliu, rezultă că din numărul total al meseriașilor înscriși în corporații, 83,31% erau domiciliați în comunele urbane și 16,65% în comunele rurale.

Din punctul de vedere al naționalității, meseriașii români reprezintă un procent de 57,67%, față de meseriașii străini cari (inclusiv evreii, 19,70%) reprezintă un procent de 42,33% (față de 33% în 1902); în special proporția meseriașilor patroni străini față de români este foarte mare: 22.358 meseriași patroni străini față de 25.091 meseriași patroni români.

Față de populația respectivă, proporția meseriașilor după statistica din 1908 se prezintă astfel: meseriașii străini reprezintă 14,4% din totalul străinilor; meseriașii evrei 9,4%; iar meseriașii români numai 1,3% din totalul populației românești.

Naționalitățile care dădeau elementul cel mai numeros de meseriași erau ungurii (5.669), apoi nemții (5.604) și în fine bulgarii (4.512); alte naționalități (10.924).

După bresle, cei mai mulți meseriași erau: cismari (21.952 adică 17,17% din totalul meseriașilor), croitori (21.511 adică 16,83%), fierari (9.854 adică 6,92%) și tâmplari (7.475 adică 5,85%); în total cele patru bresle înglobau 46,7% din totalul meseriașilor țării.

Din ancheta anului 1908 rezultă că meseriile în România căpătaseră o importanță deosebită între clasele sociale, însă legea (după stu-

diile anchetei din 1908 referitoare la efectele aplicării legii din 1902), nu satisfăcea pe deplin necesitățile și aspirațiile meseriașilor.

Astfel, nefiind reglementată cu suficientă preciziune, foarte mulți se sustrăgeau obligațiunilor legii; din totalul membrilor corporațiilor în 1907—1908, numai 18,5% au dat contribuția lor bănească.

Pe de altă parte, corporațiile fiind constituite pe baza principiului *obligator-facultativ*, s'a ajuns la rezultatul că se creaseră două categorii de meseriași: cei organizați în corporații, cărora li se aplica legea, și cei neconstituiți, în afară de lege.

Apoi lipsa de organizare pe specialități, dusese la o comunitate hibridă, lipsită de solidaritatea nevoilor și aspirațiunilor comune; s'au văzut de exemplu croitori liberând brevete de maeștri, cismarilor. Din această cauză interesele profesionale erau slab apărate și mai ales chestiunea eliberării de brevete și carnete conform art. 9 din lege — care prevedea că nimeni nu poate exercita o meserie dacă nu posedă livret sau carnet — dăduse loc la mari abuzuri.

Față de aceste lipsuri, problema meseriașilor rămânând încă deschisă, s'a căutat remedierea ei prin legea « Nenițescu » din 1912.

Legea meseriilor din 1912 este inspirată din principiul superior al armonizării interesului *social* care impunea organizarea neîntârziată a asigurărilor muncitorești, cu interesul *național*, care cerea stăruitor ca meșteșugarii și lucrătorii industriali români să capete pregătire și îndemânare la lucru și să-și desăvârșească cunoștințele profesionale pentru a ajunge la aceiași înălțime cu meșteșugarii străini.

In acest scop meseriile au fost organizate pe bresle și corporațiuni. Breslele sunt alcătuite în mod obligator, numai din meseriași din aceiași specialitate — cel puțin 25 de meseriași — având deci la bază idea apărării interesului profesional.

Corporațiile prevăzute în legea din 1902 sunt menținute, însă pe alte baze. Noile corporații pot cuprinde într'o singură organizație bresle diferite, însă vor trebui să aibă cel puțin 1.000 de membri, pentru a răspunde scopului lor de asigurare mutuală.

Legiuitorul dela 1912 a extins aplicarea legii meseriilor, nu numai la meseriașii și lucrătorii din fabrici, ci — spre deosebire de legea din 1902 — și la meseriașii din comunele rurale.

Normele privitoare la asigurările sociale au fost inspirate dintr'un principiu de politică socială, acela că « fiecare om care muncește și produce, îndeplinește o funcție socială » și « întru cât în situația noastră

actuală omul nu are încă destulă desvoltare morală pentru ca individul să poată fi regulatorul conştient al tuturor actelor vieţii sale », legiuitorul impune obligativitatea asigurărilor sociale, bazată pe principiul intervenţiunii Statului. Astfel au fost instituite trei feluri de asigurări: *a)* contra boalei şi pentru cheltueli de înmormântare, puse în sarcina lucrătorilor; *b)* contra accidentelor de muncă, puse numai în sarcina patronilor şi *c)* pentru caz de invaliditate şi bătrâneţe, când cheltuelile de asigurare sunt suportate de lucrător, patron şi Stat.

Pentru organizarea şi îndrumarea meseriilor s'a creat prin aceiaşi lege « Casa centrală a meseriilor, creditului şi asigurărilor muncitoreşti », organul central al meseriilor, având în Consiliul ei de administraţie, reprezentanţi de-ai patronilor şi lucrătorilor sub auspiciile Statului.

Legea din 1912, deşi superioară celei din 1902, a dat rezultate bune numai din punct de vedere al asigurărilor sociale pe când breslele şi corporaţiile nu au putut satisface în mod efectiv interesul profesional al meseriaşilor, pentrucă ele nu se sprijineau pe idea de solidaritate şi foarte adesea în corporaţii, unde convieţuiau şi patroni şi lucrători, existau interese contrare astfel încât rezultatele puţin favorabile obţinute au făcut ca să se ceară şi să se obţină, prin votarea legii Sindicatelor, desfiinţarea breslelor şi corporaţiilor de meseriaşi. Totuşi deşi legalmente desfiinţate, prin legile bugetare succesive, ele au fost menţinute.

Ne găsim astfel din punct de vedere al legiferării, într'un regim lega curios: în Vechiul-Regat, breslele şi corporaţiile, desfiinţate legalmente, sunt menţinute pe cale bugetară. In Basarabia, unde singurele forme administrative care reglementau exerciţiul meseriilor erau « Zemstwele » de meserii, ele au fost desfiinţate şi în 1923 s'a extins şi în această provincie legea pentru organizarea meseriilor din Vechiul-Regat, punându-se însă în locul corporaţiilor, consilii de patroni şi lucrători, care dau rezultate bune. In Ardeal sunt Casele cercuale, guvernate de vechea lege ungară Nr. XVII din 1884, iar în Bucovina se aplică încă legea austriacă cuprinsă în Codul industrial din 1907. In Ardeal, Banat şi Bucovina legile sunt aplicate de către Ministerul Industriei şi Comerţului, iar în Vechiul-Regat şi Basarabia de către Ministerul Muncii.

In legătură cu Biroul internaţional al muncii dela Geneva, o anchetă statistică a fost întreprinsă la 9.XI.1920. Această statistică după care numărul meseriaşilor din Vechiul Regat era mai mic în 1920 decât în

1908 și după care reeșea că în Basarabia există o mică industrie mult mai desvoltată decât în Transilvania, era grosolan eronată și deci lipsită de o bază serioasă pentru a încerca degajarea concluziunilor. In 1927 s'a încercat o altă statistică de asemenea netemeinică; în 1931 o alta, în curs de centralizare a datelor.

ORGANIZAȚIA DE CREDIT A MESERIAȘILOR

Legea din 1902 lăsând nerezolvată chestiunea procurării de credit pentru micii industriași și patroni meseriași, având-se exemplul organizării, în 1903 a cooperativelor sătenilor pentru emanciparea lor economică și socială, prin legea promulgată la 19.XII.1909, s'a căutat să se organizeze și pentru meseriași și muncitori astfel de cooperative. Puse la început sub controlul Casei centrale a băncilor populare sătești, iar prin legea din 1912 sub controlul Casei centrale a meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești, sub noul regim ele au funcționat până în 1919, când au fost înglobate în Direcția cooperației orășenești, creiată pe lângă Ministerul Industriei și Comerțului. La această dată existau 51 cooperative de credit și economie, cu un capital social de 2.896.183 lei aparținând la 6.918 membri: 2.544 meseriași patroni și 3.151 meseriași lucrători, care împreună cu fondul de rezervă și fondurile străine: depuneri spre fructificare, conturi curente creditoare și fondul Ministerului Industriei și Comerțului, nu atingea nici suma de 5.000.000 lei. Plasamentul în 1919 era de 3.404.891 lei, acordat aproape în întregime în împrumuturi curente la 4.647 împrumutați.

Prin legea de unificare a cooperației din 14.III.1923, în urma desființării Direcției cooperației orășenești din Ministerul Industriei și Comerțului și trecerea cooperativelor de credit ale meseriașilor la Centrala băncilor populare, problema procurării de credit pentru mica industrie nu a fost soluționată.

De abia în 1923, pentru a răspunde nevoilor presante de credit ale industriei, a luat ființă prin legea din 23.VI.1923, *Societatea națională de credit industrial*, care în afară de încurajarea industriei mari, conform articolului 4 al. *e* și *i*, are o secție specială de credit pentru mica industrie [1]).

[1]) In Franța, creditul necesar industriei mici și mijlocii a fost asigurat prin legile din 13.III.1917 și 24.X.1919; prima reglementând creditul pe termen scurt (inferior unui an), iar cea de a doua creditul pe termen lung. Legea a pre-

Distribuirea creditelor la mica industrie s'a făcut prin băncile cărora, în urma examinării situației lor financiare de către Creditul industrial, li s'a deschis un credit de reescont, în baza căruia ele trimit Societății naționale de credit industrial polițele meseriașilor și încasează astfel banii avansați.

Dobânda de reescont fiind de 7%, împrumutul ajungea în mâna meseriașului cu maximum 12%.

Situația creditelor, dela înființarea Creditului industrial și până astăzi, este următoarea:

Anul	Credite aprobate	Credite acordate
1925	55.600.000	9.665.710
1926	110.050.000	64.347.400
1927	110.976.500	91.183.550
1928	121.868.500	83.923.480
1929	121.067.100	71.761.950
1930	78.500.000	60.893.950
1931	53.583.500	50.401.207
1932	52.699.100	47.979.170

---

văzut două feluri de organisme constituite sub forma juridică a « societății cu capital și personal variabil » considerată ca cea mai potrivită pentru a răspunde scopului:

1. *Băncile populare*, care prin operațiuni pasive de credit sub forma de capital social, primiri în depozit, reescontul portofoliului, împrumuturi, strâng fondurile și le destină apoi operațiunilor active de credit sub forma avansurilor directe sau contra scont de efecte.

2. *Societățile de cauțiune mutuală*, care nu furnizează credit, ci se mărginesc a întări prin garanția semnăturii lor sociale, capacitatea de credit a societarilor lor, constituind un fel de sindicat de garanție în profitul membrilor lor. Ele nu se preocupă de a strânge capitaluri externe, care nu le-ar servi la nimic, ci folosesc numai propriul lor capital social, destinat să reprezinte garanția pentru operațiile de aval și andosare executate asupra efectelor de comerț sau biletelor subscrise de membrii, ca rezultat al activităților lor profesionale.

Legea din 1917 a impus pentru buna funcționare a creditelor câteva principii esențiale, considerate ca dominând materia: 1. Fiind vorba mai înainte de toate de *credite personale* care în limbaj economic sunt opuse creditelor reale, remise contra unei garanții materiale (hipotecă sau gaj) vor fi consimțite pentru considerentele calităților morale personale ale debitorului și deci prin natura lor, acordate pe termen scurt. 2. *Selecționarea societarilor* cari la un moment dat devin împrumutători și fiindcă în materie de credit importă ca riscurile să fie cât mai divizate pentru a se compensa unele pe altele,

Ajutorul financiar acordat de Societatea națională de credit industrial, în general n'a reprezentat decât 1/10 din necesitățile de credit ale micei industrii.

* * *

Din examinarea datelor de până acum, se desprinde constatarea că dela desființarea de fapt a breslelor prin Regulamentul Organic, de-a-lungul unui întreg secol, regimului meseriilor i s'a arătat un prea puțin interes. După o reglementare negativă am putea spune, până în 1902, cu una insuficientă în 1912, ne găsim astăzi încă sub vechile legiuiri antebelice ale Vechiului-Regat și provinciilor alipite; nu se cunoaște bine nici situațiunea exactă a desvoltării lor în întreg cuprinsul țării.

Dezideratele meseriilor sunt cunoscute; au fost exprimate și la Congresul meseriilor din 1926: necesitatea urgentă de organizare a meseriilor atât din punct de vedere al învățământului profesional și îndrumări profesionale, cât și din punctul de vedere al interesului de breaslă; apoi obținerea unei încurajări efective prin anumite avantagii de transporturi, fisc și credit din partea instituțiunilor de stat.

Meseriile sunt considerate fără excepție, de importanță de prim ordin național și social: din punct de vedere *social*, meseriașii formează o clasă conservatoare solidă, cu principiile sănătoase ale micilor proprietari burghezi, pe care se poate sprijini cu încredere structura actuală a Statului contra oricăror idei extremiste. Din punct de vedere *național*, va fi util ca elementele viguroase ale satelor noastre să fie îndrumate către meșteșuguri și în acest fel se va obține cu succes premenirea și naționalizarea orașelor noastre. Această naționalizare se va face în chip mult mai eficace prin micii producători meseriași, decât prin funcționari sau alte categorii de cetățeni.

---

aceștia să fie recrutați din profesiuni cât mai variate. 3. Se vor acorda numai *credite de producțiune*, și după principiile afacerilor, pentruca acestea să nu constitue niciodată o operă de asistență sau filantropie. 4. *Concursul Statului va constitui numai un ajutor inițial* și temporar și nu va trebui să jeneze condițiunile normale de credit.

Creditele pe termen lung reglementate de legea din 1919, sunt acordate în anumite condițiuni, pe care legea le reglementează în mod strict, dintr'un avans bugetar de Stat, fără dobândă și repartizat băncilor de Ministerul Industriei și Comerțului.

Cu toate acestea, situației meseriașilor nu i s'a acordat în tot timpul unui aproape trei sferturi de veac, garanția unui *minimum juridic și economic*. Toate sistemele hibride reglementate în trecut își continuă și astăzi aplicarea lor și speranța unei definitive soluționări, deși încă neîntemeiată astăzi față de absența unei preocupări pentru aceasta, constitue poate singurul punct de rezistență psihologică a meseriașilor, până ce o reglementare de eficacitate le va oferi și baza de rezistență materială, de către cineva care-și va zice odată pentru totdeauna, « de ce este vorba? »

§ 2. *Industriile sătești în România*

Am văzut în prefață importanța, justificarea și avantajele ce pledează pentru industria noastră națională, și de asemenea și o seamă de părți umbroase pe cari desvoltarea industriilor le atrage, mai ales într'o țară agricolă. Din considerațiuni, rezultând din situațiunea noastră specifică și din balansarea rezultatelor date de ocupațiunile agricole și industriale, se pune problema menită a satisface echilibrul avantajelor și dezavantajelor inerente agriculturii și industriei.

După d-l Oreste A. Anastasiu [1], « agricultura este o îndeletnicire mai higienică, mai moralizatoare, mai priincioasă bunei statorniciri a Statului. Insă este o îndeletnicire mai puțin rentabilă, pentrucă iarna plugarul rămâne neocupat.

Industria este o îndeletnicire care obosește mai mult nervii decât mușchii lucrătorului, mai puțin higienică, mai puțin producătoare de satisfacții pentru lucrătorul pe care-l ocupă. Insă este o îndeletnicire mai remuneratoare pentru lucrător, pentrucă îl ocupă toată iarna, și pe vremea oricărei intemperii.

Concluzia finală ar fi că plugarului i-ar trebui o ocupațiune pentru iarnă și pentru zilele ploioase sau furtunoase, o mică meserie, care să nu-l stingherească dela munca câmpului, care însă să-i fie un nou isvor de câștig ».

Această concluziune este tocmai enunțul problemei de care am amintit. « Faptul că agricultura, în solul și clima noastră, lasă pe țăran, împreună cu familia sa, mai multe luni pe an neocupat, înseamnă că găsirea mijloacelor de a se întrebuința tot acest timp pentru o muncă

[1]) *Oreste A. Anastasiu*, Industriile sătești în raport cu localizarea marei industrii (Cultura Națională, București, 1928).

roductivă și organizată reprezintă putința, aproape a unei dublări a producției a 82% din populațiunea țării, adică o enormă sporire a producției naționale »[1]).

Alternarea și asocierea plugăriei cu o meserie de iarnă, foarte răspândită în Elveția, Saxonia și Belgia, nu este o inovație pentru țara noastră. In numeroase regiuni ale țării, în special în *Munții Apuseni* și în județele *Muscel, Prahova* și *Bacău*, sunt sate întregi în care țăranii, având ca îndeletnicire principală agricultura, lucrează iarna, sau pe vremea urâtă, pentru comerț și pentru bâlciuri: dogărie, rotărie, olărie, tinichigerie, tâmplărie, ba fabrică chiar instrumente muzicale de rezonanță [2]).

In străinătate, micile industrii sătești sunt adesea *nucleul* și punctul de atracțiune împrejurul căruia se grupează marea industrie [3]); avem

[1]) *Dr. Gr. Antipa*, din raportul citit în ședința dela 27 Mai 1926 a Academiei Române.

D-l *Alexandru Alimăneșteanu* în « Organizarea muncii rurale », (București, 1927), ne arată că dacă astăzi săteanul român își vede împlinite numai 120 zile pe an cu plugăria și creșterea vitelor iar restul de 159 zile lucrătoare sunt irosite, pe măsura desvoltării mașinismului, numărul acestor zile libere va crește. De pe urma industriilor sătești de iarnă, productivitatea țării s'ar mări și d-sa evaluează acest plus de productivitate la circa 12 miliarde.

Dacă am cerceta importul și exportul numai la câteva produse ale industriilor sătești, am vedea posibilitățile de venituri ale acestei activități. Astfel, pentru 1930:

	Import	Export
	mii de lei	
Coșuri, încălțăminte, rogojini și alte articole împletite	1.083	1.526
Mături de pae de orice fel	3	1.745
Material de căruțărie nelucrat, precum spițe, obezi. .	0	3.060
Doage și funduri, lucrate din topor.	104	21.571
Parchete și frizuri	0	32.554
Lemne încovoiate pentru fabricarea mobilelor, întregi sau despicate	7	6.912
Coade și mânere de lemn pentru instrumente agricole, furci, lopeți, greble, de lemn	198	1.285
Fulgi și puf	144	21.693
Pene de orice fel, afară de cele de găteală	0	35.896

[2]) *Oreste A. Anastasiu, Op. c.*, pag. 18.

[3]) Și la noi, nu este o simplă coincidență faptul că cele mai mari fabrici de postav din Vechiul-Regat și din Transilvania, cea din județul Neamț (Buhuși) și cea din județul Brașov (Scherg), s'au așezat acolo unde în satele apropiate avem desvoltată industria sumanelor și a postavurilor de dârste, de cea mai veche datină.

însă şi cazurile când marea industrie creiază împrejurul ei o serie de mici industrii săteşti auxiliare şi când, între marea şi mica industrie există o conlucrare.

Pentru climatul european, agricultura fiind o îndeletnicire prin excelenţă de sezon, industriile săteşti sunt foarte răspândite, mai ales în ţările cu ierni lungi, cum sunt Suedia, Norvegia şi Rusia [1]), unde ele

---

[1]) Sunt nebănuit de întinse industriile săteşti în Europa. Iată ca forţă de exemplu, câteva: în *Elveţia*, industria ceasornicelor din Munţii Neuchâtel; sculptura miniaturilor în lemn, lăcuite apoi cu o artă desăvârşită, din Jura bernan; broderiile de bumbac cu renume universal din Saint-Gall, Thurgau şi Appenzell; ţesătura panglicelor sau a stofelor de mătase, foarte răspândită împrejurul oraşului Basel (această industrie a urmat o evoluţie inversă celei a ceasornicăriei; practicată acum 30 de ani sub o formă concentrată în fabrici, ea s'a desconcentrat în mici ateliere săteşti, mulţumită adaptării războiului de ţesut, mişcat de electricitate), etc. In *Franţa*, ceasornicăria, practicată pe versantul munţilor dinspre frontiera elveţiană, lucrătorii fiind în acelaşi timp cultivatori şi crescători de vite într'o regiune unde industria laptelui este activă; în toată regiunea muntoasă, împrejurul târgului Saint-Claude sunt strungari renumiţi în lemn, os, ţeastă de broască ţestoasă, corn şi ivoriu, iar în timpul din urmă şi tăetorii de diamante (peste 1.000 de bărbaţi şi femei se îndeletnicesc cu şlefuirea diamantelor trimise lor în lucru de către giuvaergiii din Paris şi Londra); industria panglicelor dimprejurul oraşului Saint-Etienne, executată de către lucrătorii săteni, cu ajutorul războaielor mişcate de electricitate e produsă de căderile Loarei. Apoi industria cismăriei, cuţitelor, bricelor şi mătăsei din jurul Lionului, mănuşilor din împrejurimile oraşului Grenoble, dantelelor « Vallenciennes ». In *Germania*, găsim Voigtlandul saxon, la Markneukirchen şi Klingellthal, centrul cel mai mare din lume pentru fabricarea viorilor, mandolinelor, chitarelor, flautelor, harmonicelor şi altor instrumente muzicale portative din lemn; Americanii importă mari cantităţi şi însăşi Italia îi este tributară. Apoi industria jucăriilor din regiunea Pădurii Negre şi tot aci şi industria dantelelor şi ceasornicăriei. Saxonia este în toată Germania, regiunea unde industria sătească este mai desvoltată; astfel într'o circumscripţie a Thuringiei, economistul Hildebrand arăta că a găsit, faţă de 5.577 gospodării curat agricole, un număr de 11.752 gospodării care se îndeletniceau alternativ cu agricultura şi cu mica industrie. Toate aceste activităţi economice sunt depăşite încă de către industria tricotajului din împrejurimile Chemnitz-ului. Regiunea Rinului e renumită de secole pentru micii ei fabricanţi de cuţite, bricege, foarfeci, pile, sfredele şi coase; chiar şi renumita fabrică *Henkel* cu marca doi gemeni, se mărgineşte să aibă mici ateliere, pe care le închiriază la salariaţii cu bucata. *Belgia* este ţara în care industriile săteşti au avut o epocă de aur; mica agricultură asociată cu filatura şi cu ţesătoria de in, apărea altădată, în ochii tuturor, ca un sistem propus ca model celorlalte ţări. Industria ţesăturilor din Flandra, armurieră din jurul Liejului,

s'au desvoltat deobiceiu din industria casnică, precum observă cu multă dreptate Schwiedland [1]).

In unele regiuni muntoase, industriile săteşti s'au desvoltat cu deosebire, datorit mai întâi faptului că iarna nu se poate deda aci la cărăuşie şi în genere la industria transporturilor şi apoi graţie faptului că în munţii anumitor ţări, forţa motrice modernă, electricitatea, a ajuns la îndemâna sătenilor în modul cel mai simplu şi economic.

In fine, unele industrii săteşti s'au desvoltat prin transplantarea dela oraşe la sate [2]).

Cu privire la stările din România ale industriilor săteşti, Schwiedland citează următoarele cuvinte din raportul Comisiunii României la Expoziţia universală din Paris, dela 1867: «Prin firea sa şi prin mediul

---

a celor din Valonia, toate sunt atât de cunoscute. In *Anglia*, industria bricelor la Sheffield, a lanţurilor de fier la Birmingham, a dantelelor cunoscute sub denumirea «Honitonlace», a şalurilor de lână din insulele Shetland, a plăşilor pentru peştele mare şi a celor pentru «Lawn-tennis» din împrejurimile oraşului Dorsetshire, etc. Industrii săteşti foarte mult desvoltate găsim de asemeni în Italia, Cehoslovacia, Ungaria, Polonia şi Rusia.

[1]) *Schwiedland*, Essai sur la fabrique collective, în Revue d'économie politique, 1893, pag. 882: «Industria casnică produce: întâiu pentru trebuinţele căminului şi mărginindu-se la cerinţele acestuia; apoi în faza ei a doua de desvoltare, trecând mai târziu dincolo de trebuinţele casei, îşi destină produsele schimbului sau vânzării».

[2]) Indeletnicirile manufacturiere de iarnă ale sătenilor, înfăţişează 4 forme economice: 1. *Industria casnică* (industrie domestique, Hausfleiss), care produce numai pentru trebuinţele casei; interesul este ca dela această treaptă, considerată ca bază, să se desvolte; 2. *Industria poporană* (industrie de familie, industrie à domicile autonome, Volksindustrie, rural industries); săteanul lucrează cu unelte proprii, cu material prim propriu şi de cele mai multe ori cu capital propriu sau în legătură cu o cooperativă; 3. *Salariul la domiciliu* (salariat à domicile, industrie à domicile salariée, fabrique collective, Hausindustrie, Heimarbeit, Verlagsystem). In această formă de producţiune, săteanul este salariat cu bucata şi singurul fapt care-l deosebeşte de lucrătorul de fabrică, este că în loc să lucreze în atelierul sau uzina întreprinzătorului, lucrează în atelierul familial. Săteanul nu are materie primă proprie, de multe ori nici unelte proprii şi nu cunoaşte pieaţa; astfel industria la domiciliu este în acelaşi timp o formă de concentrare capitalistă şi o fabrică descentralizată; ea este descentralizată în sensul că munca se face la domiciliu, şi este concentrată în sensul că direcţiunea şi intreprinderea sunt concentrate în mâna unui şef care comandă salariaţilor. 4. *Cooperativa sătească* pentru fabricarea zahărului, a feculei, a cartonului, a uleiurilor, a untdelemnului sau a spirtului, etc., este cea de a patra formă a industriilor săteşti.

economic în care se găsește, țăranul român este totdeauna agricultor și industriaș. In România, aceste două ramuri ale producțiunii au legături intime; acesta este un fapt economic de mare importanță și asupra căruia trebue să ne îndreptăm atenția » [1]).

Această frumoasă îmbinare menționată în anul 1867, cu timpul s'a desfăcut, evoluând spre o părăsire, devenită în ultimul timp aproape generală, a industriilor sătești [2]).

Industria sătească la noi în țară, de cele mai multe ori este o industrie care s'a desvoltat din industria casnică. Numai în rari cazuri s'a desvoltat prin transplantare dela orașe sau din alte localități ca de exemplu industria lucrării cobzelor (cca. 2.000 de cobze anual), răspândită în satul Nadișa din județul Bacău, transplantată dela oraș de către Iordache Uricariu pe la 1862; industria sticlăriei primitiv lucrată de sătenii din Crasna Ilki din Bucovina și care au învățat această meserie de pe vremea când funcționa în acel sat o fabrică de sticlă, și industria lucrării mobilelor și aplicării lacurilor, din satul Isvorul Crișului din cercul Huedinului [3]).

Intr'o privire generală, vom menționa că, dacă în Ardeal industriile sătești prezintă o mai mare variațiune, în schimb, din punct de vedere al productivității naționale, ele au în Vechiul-Regat o mai mare importanță. Aproape 75% din trebuințele în butoaie ale podgorenilor, ale țuicarilor, ba chiar ale depozitarilor de băuturi dela orașe, sunt îndestulate în Vechiul-Regat de dogarii săteni din Muntenia sau din sudul Moldovei. De asemenea abageria și lucrarea sumanelor bărbătești pare

---

[1]) *E. Schwiedland,* Landflucht und Besiedelung, Berlin, 1912, p. 881.

[2]) Iată cum se exprimă relativ la această chestiune în 1916, *N. Xenopol,* în lucrarea « La richesse de la Roumanie »: « O lacună a vieții noastre economice consistă în lipsa de ocupație a țăranilor în timpul lungilor luni de iarnă; sătenii și mai ales sătencele au pierdut cu totul deprinderea lucrului casnic atât de înfloritor înaintea convenției ce noi am încheiat în 1875 cu Austro-Ungaria; tariful excesiv de redus pentru articolele ce erau fabricate de populațiunea noastră rurală, mai ales țesăturile, a ucis această industrie. S'a încercat după aceea a face să renască; inițiativa privată, ajutată puțin și de Stat, a dat câteva rezultate bune. Cusăturile executate de sătencele noastre sunt foarte apreciate în străinătate. Instrucțiunea din școlile sătești ar trebui să dea o mai mare atențiune lucrului manual; sătenii ar trebui să învețe să lucreze ei înșuși anumite unelte și chiar să practice anumite meșteșuguri ».

[3]) Aceste date și următoarele, sunt furnizate de lucrarea citată a d-lui *Oreste A. Anastasiu.*

a creia pentru județele Neamț și Suceava venituri importate și zecile de mii de sumane ce sunt răspândite anual pe piețele Moldovei, reprezintă o bogăție națională.

In ținuturile de peste Carpați, regiunea Moților are numărul cel mai mare de mici industriași bărbați ocupați în profesiuni accesorii, reprezentând un procent de 7,1% din populațiunea masculină activă [1]), procent care se apropie de acela din județele Bacău și Muscel ,care în Vechiul-Regat dețin procentele respective de 9% și 8,7%. (Cel mai mare procent îl deține județul Neamț, cu 12%). Pentru țesături, găsim procentul cel mai mare de femei active ca îndeletnicire principală în județul Sibiu și tot aci și cel mai mare număr de femei active ca îndeletnicire principală în broderie.

In Banat, industria poporană cea mai răspândită este împletitura de coșuri; tot aci avem și cel mai mare număr al salariaților la domiciliu la sate, în afară de cei din Timișoara. Acest număr relativ mare al salariaților la domiciliu din Banat este indicele sigur al organizațiunii capitaliste a întreprinderilor din județul Timiș.

Până în anul 1848, Românii din Ardeal nu aveau voie a practica meseriile la orașe, exercitarea acestora fiind îngăduită numai celor trei națiuni privilegiate: Ungurii, Secuii și Sașii; uneori chiar Românii dela sate erau opriți a profesa meserii. Astfel, în secolul al XVIII-lea, Magistrul din Sibiu oprea pe românii săteni să facă «căruțe noui, sau pe jumătate noui, sau chiar numai roți noui». Rotarii din Sibiu aveau dreptul să cerceteze prin satele românești ca să prindă și să dea spre pedepsire pe aceia care ar contraveni acestei dispozițiuni.

Moții din Munții Apuseni, prototipi ai săteanului meseriaș, ascunși în munții lor, nu au fost loviți de această interdicțiune. Ocupațiunea principală a Moților este fabricarea de ciubere, doniți, cercuitul și dulgheritul. Către 1896, Moții ar fi fabricat 260.000 de hârdae și putini anual [2]).

Văsarii își duc marfa pe la târguri și prin sate și pe banii câștigați la întoarcere, încarcă pe cai sau pe căruțe porumb, grâu sau secară. Din o asemenea cutreerare le-a ieșit și cântecul:

Colo pe Dealul Mare,
Merge Moțul cu ciubare
Și cu tocuri de rășină
Să le dee pe fărină,
Ca s'aducă bucățele
La copii și la muiere.

[1]) Recensement géneral de la population des pays de la couronne horgroise en 1910.

[2]) *Oreste A. Anastasiu, op. c.*, pag. 61.

Industria tinichigeriei, a lucrării curselor și grătarelor, practicată de sătenii din județul Solnoc-Dobâca, trebue considerată tot ca industrie sătească.

Crișana este de asemenea bogată în industrii sătești: rotari, butari (dogari), spătari (spete care servesc la războiul de țesut), olari, pietrari, cosărcași, lemnari, cojocari, pălărieri și fauri.

In județul Năsăud sunt mai ales concentrate sate de cojocari și argăsari.

Industria țesăturilor săsești este răspândită mai ales în județele Sibiu și Târnava-Mare. « Din județul Târnava-Mare, femei dela sate au pornit cu țesături naționale în Boemia, unde găseau cumpărători; unele se așezau chiar vremelnic acolo, închiriindu-și o locuință și cumpărându-și un războiu. Dânsele luau uneori cu ele și câte un frate sau altă rubedenie apropiată, care făcea cu țesăturile naționale confecționate acolo, comerț ambulant. Inainte de a pleca în Boemia (țara Cehului), învățau dela vecinii Sași ceva nemțește (cehește nu aveau de unde), ca să se poată înțelege cât de cât cu cumpărătorii »[1]).

In fine aproape în tot Ardealul, strângerea și alegerea fulgilor de pasări constitue o îndeletnicire importantă a sătencelor.

Din « Dicționarul geografic al Bucovinei », publicat de Grigoroviță, reiese că în acel ținut breasla cojocăriei a rămas totdeauna în mâinile Românilor. Populația sătească se ocupă apoi cu dulgheria ambulantă și cu lemnăritul; « butnarii lucrează cofe, obroace pentru cămăși, ciubărașe cu torți, înfrumusețate cu flori făcute cu fierul fierbinte ». Ca industrie femeiască se lucrează în Bucovina scoarțe, care rivalizează cu ale Basarabiei.

In Basarabia « lucrarea în timpul iernii a scoarțelor și lăicerelor, este ocupația multor gospodine moldovence, care produc astfel covoare foarte frumoase și originale ». ...Din păcate, pentru îmbrăcăminte, sătenii basarabeni au devenit tributari orașelor, căci sumanele și cojoacele țăranilor, care odinioară erau lucrate de ei înșiși, acum în majoritate se lucrează pe la orașe »[2]). Multe din fabricile rudimentare de ulei din sămânță de cânepă și de floarea soarelui, sunt în mâinile sătenilor moldoveni, care întrebuințează pentru extragerea uleiului, teascuri de lemn.

---

[1]) *Victor Lazăr*, Ardealul și Ardelenii, Sibiu, 1921.

[2]) *C. Filipescu* și *E. Giurgea*, Basarabia, Chișinău, 1919.

In Vechiul-Regat, la 1913, asociau agricultura ca îndeletnicire principală, cu industria, comerțul sau transporturile, 75.294 bărbați și 6.375 femei [1]) (în Vechiul-Regat, pentru populațiunea rurală, raportul numărului celor ce se ocupă cu industria și numărul celor ce se ocupă cu comerțul, este de 5/1).

Județele din Vechiul-Regat, în care industriile sătești, sunt mai răspândite, sunt: Muscelul, Prahova și Bacăul; Neamțul nu are decât importanta industrie a sumanelor. Județul Roman are multe industrii ale lemnului, cu excepția dogăriei care lipsește în tot nordul Moldovei, inclusiv Neamțul. Apoi în județul Tecuci încălțămintea, în județul Tutova dogăria, în județul Vaslui rotăria (roți, căruțe, sănii furci, greble, juguri), în județul Iași rotărie, în județul Botoșani pătule de porumb, etc.

In Muntenia, Muscelul este un adevărat centru de fabricațiuni sătești, caracteristic prin abondența și variațiunea industriilor sătești. In afară de munca câmpului, țăranii se ocupă cu fabricarea vaselor de lemn: butoaie, putini, vedre și cu olăria la Cosești; cu rotăria și fierăria, primind comenzi din trei, patru județe vecine, la Racovița; cu rotăria, cojocăria, cismăria și boiangeria la Davidești și Boteni; cu tăbăcăria și cismăria, lucrând și doage și șiță la Domnești, și tot aci femeile fac țesături de cânepă, pânze, prosoape, dimii, velințe, chilimuri, țoale, poclade și sarici. Asemenea la Bădenii-Ungureni, la Bădenii-Pământeni, Cetățenii-din-Vale și la Corbii. La Beleți, Rădești, Leicești se face rotărie și dulgherie. La Slănicu se face ulucă iar la Câmpulung, doniți și șiță. La Golești se fac costume naționale, care se trimet Soc. Furnica spre vânzare; de asemeni Rucărul este renumit pentru costumele sale naționale.

In Prahova, cel de al doilea centru de industrii sătești, se fac cofe, hârdae, putini, furci, cozi, de coase, vârteje, juguri, donițe, hambare, dulgherie, olărie, trăistărie, rogojinărie, cioplirea pietrei și multe țesături naționale.

Numeroase industrii sătești găsim apoi în județele Dâmbovița, Ilfov, Buzău și Putna.

---

[1]) Adică 81.669 la o populațiune de 3.091.129 (bărbați și femei), activă în agricultură, grădinărie și creșterea vitelor. Cifrele respective ale Elveției anului 1920, sunt de 28.539 persoane, față de 451.544 persoane active în agricultură, grădinărie și creșterea vitelor.

In Oltenia, Gorjul prezintă o mare şi caracteristică importanţă din punctul de vedere al industriilor casnice; mâini îndemânatece de ţărani au lucrat sculpturi în lemn cu caracterul cel mai arhaic şi urmând celei mai curate tradiţii româneşti, într'un stil ce pare a fi la obârşia artei noastre naţionale [1]. Intâlnim aci dogărie, « ţesături de şei », desagi, trăstii, preşuri şi corturi din păr de capră, cojocării, boiangerii, tăbăcării, abagerii şi olărie.

In Romanaţi întâlnim rotăria şi căruţăria pe o scară întinsă în satele Osica-de-Sus şi Mârşani. La Oboga e cooperativa de olărie « Progresul ».

In Mehedinţi, se face dulgherie şi croitorie la Bobăiţa, oale la Glogova şi Siseşti, rogojini la Simianu. La Baia-de-Aramă, stofe de lână de o rară frumuseţe.

In Dolj, sătenii din Slăvuţa, fac iarna pătule pentru porumb (coşare) pe care le transportă pe căruţe în sudul judeţului şi în judeţele învecinate. Mulţumită acestei îndeletniciri, satul Slăvuţa este unul din cele mai bogate şi are trei bănci populare.

In Vâlcea se lucrează dogărie, baniţe, olărie şi renumitele cusături în plăşile Cozia şi Horezu.

Aceasta este, în puţine cuvinte, desvoltarea industriilor săteşti în România. Cercetările asupra lor ar trebui să stabilească [2]: *a)* unde este nevoie să înrădăcinăm noui industrii săteşti pentru a reţine populaţia la sate; *b)* unde este potrivit să însufleţim şi să îndrumăm vechile industrii tradiţionale, pentru a crea braţe de muncă cu îndemânare industrială şi pentru a determina localizarea marei industrii în mijlocul nucleului format de mica industrie rurală; *c)* precauţiunile ce trebue să luăm, pentru a nu face încercări zadarnice de înrădăcinări de industrii săteşti, în localităţile unde nu există o puternică industrie tradiţională similară. Va trebui apoi să se stabilească mijloacele cele mai potrivite pentru înviorarea industriilor săteşti şi anume în primul rând ar trebui desfăşurată iarna o activitate de propagandă şi de organizare prin înfiinţarea şcolilor ambulante, care pot duce la sate o perfecţionare a tehnicei, pot produce o reînviere a isvoarelor arhaice, pot face legătura dintre gustul cumpărătorului şi lucrul producătorului.

---

[1]) In Muzeul de artă naţională din Bucureşti, se poate vedea casa lui moş Antonie Mogoş din Ceauru, lucrată în 1875 şi la ai cărei stâlpi, cosoroabe şi uşi se uneşte bunul gust cu tradiţia românească.

[2]) *Oreste A. Anastasiu, op. c.*, pag. 53.

Din inițiativa lui Spiru Haret, se proiectase la noi în 1902, înființarea unor Asociațiuni pentru patronajul și învățământul industrial, în ale căror statute se prevedea: «pentru perfecționarea acelor ramuri de industrie tradițională sau de meserii, ce se practică în unele comune rurale, asociația, întru cât mijloacele sale ar permite aceasta, poate angaja și trimite la sate, *maeștri ambulanți*, însărcinați a vizita atelierele meseriașilor tradiționali, și a da acestor meseriași instrucțiuni practice, în privința celor mai potrivite mijloace de perfecționare».

In același timp să se înființeze și organismele care să asigure industriilor sătești capacitatea financiară, comercială și mâna de lucru de care au nevoie. Cooperativele sătești de producțiune cu caracter industrial sau chiar cooperativele agricole-industriale [1]), sunt chemate a juca rolul de seamă, cu atât mai mult cu cât exemple avem deja la noi. Cooperative de producțiune sătești, s'au afirmat deja la noi; astfel cooperativele de dogărie din Cosmești (Muscel), din Sendrești (Tutova), din Foltești (Covurlui), apoi cooperativele de olărie din Oboga (Romanați), din Odobești (Dâmbovița) și din Soldănești (Fălticeni); în fine două cooperative de cismărie din Ardeal.

Aceste cooperative nu sunt de obiceiu numai niște cooperative simple de vânzare; ci întrebuințează de multe ori unelte comune și localuri de producție comune.

Caracterul net de cooperative industriale de producțiune îl au însă, la noi în țară, cele 30 de ferestrae-cooperative pentru industria lemnului, dintre care câteva sunt și la câmp, precum la Barca în Dolj și la Brătășani în Teleorman. Apoi cele trei cooperative pentru producerea și utilizarea curentului electric și anume: Cooperativa Buna-Vestire din Dărmănești (Bacău), Cooperativa Luceafărul din Comarnic și Cooperativa Unirea din Moreni. Aceste cooperative întrebuințează nu numai mașinării comune pentru producerea electricității, dar și fabrici comune pentru tăierea și fasonarea lemnului.

In fine să nu trecem sub tăcere și cele 17 lăptării cooperative din Ardeal și Banat, care au însă mai mult un caracter agricol [2]).

Dacă am insistat atâta asupra industriilor sătești, este fiindcă în toată lumea, cel puțin sub deprimanta apăsare a crizei de astăzi, multe priviri se întorc către industria mică și industriile sătești, capabile

---

[1]) Devenite prototipul acestor organizațiuni, în patria lor clasică, Olanda.

[2]) *Oreste A. Anastasiu, op. c.*, pag. 132.

de a duce, peste ruinele marei concentrări a mașinismului industrial modern, la o formă de producțiune armonioasă, fără supraproducție, fără subconsumație, fără șomaj.

In afară de faptul că această formă de producție dă explicația cea mai luminoasă asupra bunelor stări din Franța de astăzi[1]), dar mai mult, în Statele-Unite însăși, un senzațional plan economic cere ca în viitor să nu se mai instaleze nicio mașină care ar face de prisos brațele omenești și aceasta, pentrucă, cu mașinismul de azi, un om asociat mașinei, produce cât altă dată 150 de oameni; cei în plus trebue dar să fie condamnați la mizerie. Iată de ce Statele-Unite, care reprezintă 7% din întreaga populație a lumii și 52% din întreaga producție a lumii și în care ar urma ca poporul să fie extrem de bogat sau cel puțin la adăpost de suferințe, în realitate o mână de oameni, dispune în proporție de 92% din producția industrială a Statelor-Unite iar mulțimea industrială tinde astăzi către o stare vecină cu pauperismul.

§ 3. *Industria casnică*

Am văzut la capitolul precedent cum printre industriile sătești, *industria casnică* constitue baza dela care pornește mai departe desvoltarea *industriei poporane*, în cadrul căreia săteanul lucrează cu uneltele și materialul propriu nu numai pentru satisfacerea propriilor lui trebuințe, dar și pentru desfacerea produselor lui pe o piață apropiată. Am arătat varietatea acestei industrii poporane și importanța deosebită ce prezintă pentru trei sferturi din populația țării.

Industria casnică, atât de utilă pentru a îmbogăți țărănimea și a-i da un imbold la muncă în lunile de iarnă când câmpul nu-i dă de lucru, este în acelaşi timp păstrătoarea gustului unei munci alese în cea mai umilă colibă, și a caracterului nostru specific național. In țesăturile și cusăturile românești, precum și în graiul și credința stră-

[1]) C'est vers la petite industrie et la petite culture individuelle que la vraie rationalisation conduit. La pays le plus riche et le plus hereux de l'Europe est la France qui a le mieux résisté à la grande industrie. Le monde doit aller, comme la France, vers la petite industrie agricole et artisane, laquelle doit s'aider de petits instruments que l'électricité rend commodes. Ces petits artisans ou agriculteurs doivent s'unir ou bien sous des chefs industriels ou en coopératives de production qui laissent aux petits producteurs leur individualité et les aident dans les ventes et achats.

moşească, stă însăşi *individualitatea* şi independenţa noastră, mai sigur păstrate în popor, care este şi mai bine ferit de înstrăinare.

Ţărănimea noastră, prin cultura plantelor textile şi prelucrarea lor în semifabricate ar aduce cu timpul chiar marei industrii o contribuţie efectivă, printr'o adevărată colaborare între marea industrie, agricultură şi mica industrie casnică dela sate, unde şi cooperaţia ar putea avea un rol deosebit de important [1]).

O serie întreagă de produse agricole ca inul şi cânepa, care constituesc materia primă pentru unele industrii mari, sunt aduse din străinătate ca brute sau semifabricate, fuior, fire brute, etc., în timp ce toate aceste produse s'ar putea obţine în ţară la noi prin munca ţărănimii noastre, înlocuind astfel munca străină şi beneficiind de profitul ei. Acelaşi lucru pentru cultura bumbacului, socotit a putea fi cultivat la noi pe cca 150.000 hectare.

Dar arta ţărănească românească ca şi poezia populară, dă şi expresiunea exactă a sufletului românesc şi a specificului nostru naţional [2]). Pitoreştile costume naţionale şi toate ţesăturile şi cusăturile care alcătuesc « *portul naţional* » pentru care ţăranca română are în arta naţională o măestrie neîntrecută, dau măsura gustului deosebit al armonizării colorilor vii şi ansamblul armonios prezentat de combinarea diferitelor părţi ale costumului, caracteristice mai ales în regiunile muntoase ale Olteniei şi Munteniei.

Nu este ceva mai frumos şi mai idilic decât de a întâlni într'o excursie în munţi la o cotitură a drumului, un grup de sătence superb îmbrăcate în costumul naţional, trăgând fuiorul prins pe furcă pentru a-l toarce între degetele lor agile pe fus şi înveselind drumul cu cântece de bucurie.

Aceeaşi originalitate şi acelaşi simţ artistic, în *scoarţele* şi *chilimurile* executate într'o cromatică minunat armonizată din colori naturale trasmise de tradiţiuni ce se pierd în vechimea originei noastre, ca şi în toate obiectele uzuale întrebuinţate de ţăranca română.

Munca femeilor a fost virtutea pe care trecutul nostru artistic le-a lăsat-o şi prima care şi-a pus tot sufletul pentru o cât mai cinstită cunoaştere a patrimoniului de artă casnică a fost Regina poetă *Carmen*

---

[1]) *Ing. D. St. Emilian*, Criza industriei mici. Articol în « Viitorul » din 20 Aprilie 1933.

[2]) *Ing. G. Ioaniţiu*, L'Industrie paysanne en Roumanie, Bucarest, 1926.

Sylva, dela care ne-au rămas acele cuvinte simbolice scrise pe o fotografie care o reprezenta lucrând la un râzboiu: « Viitorul țării îl țese femeia ».

De atunci *M. S. Regina Maria* și o pleiadă de *doamne române*, ce începe cu *Felicia Racoviță* și *Elencuța Cornescu* și continuă cu d-nele *Lydia Filipescu, Elisa I. Brătianu, Sarmiza și Pia Alimăneșteanu, Simona Lahovary, Lia I. V. Brătianu, Clotilda Mareșal Averescu, Irina Procopiu, Ana Lahovary-Crețulescu, Golescu, Tătărăscu, Neamțu, Fărcășanu, Cosco, Romanescu*, etc., preamărind prin fapte exemplul *domnițelor* și *jupânițelor* noastre din trecut, au pornit la muncă pentru *deștelenirea* motivelor de artă de pe lucrușoarele svârlite în fundul lăzilor dela țară, *salvând* în același timp industria casnică de compromiterea valorii ei etnice prin mercantilizarea și industrializarea rapidă sub masca modernismului inovator al artei noui, și *îndrumând-o* pe făgașul pur al specificului artei și producției noastre casnice vechi, pe care sbuciumul milenar al poporului ni le-a transmis sub o formă etnică atât de curată.

CAP. II

INDUSTRIA MARE

§ 1. *Industria mare până la 1916*

Din istoria panoramică a industriilor noastre, dela primele începuturi de închegare socială a Românilor şi până după secolul al XVIII-lea, prelucrată în partea I-a după luminoasa « Istorie a industriilor la Români » a d-lui N. Iorga, am putut desprinde debutul industriei mari din Ţările Româneşti, în câteva din ramurile ei ce s'au putut desvolta mai întâiu, ca fiind în mai apropiată legătură cu nevoile locuitorilor de atunci şi necesitând o mai simplă tehnică de fabricaţie. Am văzut astfel când au luat fiinţă primele fabrici demne de acest nume, de sticlărie, de faianţă, de postav, de lumânări, de săpun, de uleiuri vegetale, de paste făinoase, de bere şi marile mori.

Având-se în vedere vieaţa turbure şi plină de nesiguranţă pentru ziua de mâine a acelor vremi pe de o parte, iar pe de altă parte cercul restrâns al consumatorilor ca număr şi ca posibilitate de desfacere pe o suprafaţă mai întinsă, din cauza lipsei mijloacelor de comunicaţiuni [1]),

[1]) O producţie industrială, presupune o piaţă de desfacere depăşind sfera consumatorilor locali, astfel încât nu putem concepe industria fără mijloacele de comunicaţii de care are nevoe; ori şi acestea au lipsit în trecutul Principatelor române. Ele se reduceau numai la « *drumurile naturale* », adică la acele drumuri, fără dimensiuni şi forme hotărîte, urmând inflexiunile terenului şi rampele obositoare, siluetate numai de trecerea repetată a vehiculelor şi în starea în care le lăsa bunul Dumnezeu, cu hopuri, prăpăstii nenumărate, cu oceane de noroi pe timp ploios sau nori nepătrunşi de praf pe timp de uscăciune. Podurile, construite de lemn, erau cu totul rudimentare; ele erau mobile, pe vase, alteori erau mai mult sau mai puţin fixe, pe capre, denumite « poduri mereu » în Cronicele moldoveneşti (Nestor Ureche, Drumurile noastre; Bucureşti, Socec, 1901).

După mărturisirile călătorilor străini ce au trecut prin Principate (Comte de Lagarde, Voyages, Paris, 1824; Lady Craven, Voyage en Crimée et à Constantinople en 1786, Paris, 1789; Ker Porter, Travels in Georgia, Persia, etc.,

toate aceste prime fabrici sau *cherhanale* după termenul turcesc obișnuit atunci, nu se puteau desvolta și nu puteau rezista decât grație unei deosebite solicitudini, de cele mai multe ori sub forma unui monopol, *apalto*, din partea Domniei, sau grație oblăduirei unei persoane influente din rangul boeriei.

Mai târziu, pe măsură ce liniștea în țară și stabilitatea raporturilor cu vecinii prind teren pe la jumătatea secolului al XIX-lea, numărul fabricelor instalate crește din ce în ce mai mult. Unirea Principatelor la 1859, venirea pe tron a Principelui Carol I la 1866 și mai cu seamă câștigarea definitivă a independenței României la 1877 și ridicarea ei la rangul de Regat în 1881, sunt în fine tot atâtea etape de consolidare politică, numai grație căreia am putut realiza un considerabil avânt de progres economic stabil și de sigură desvoltare.

Totuși, după cum vom vedea imediat, greutățile cu care a avut de luptat industria în prima ei fază au fost considerabile, încât putem spune că de abia după anul 1866 ea își ia adevăratul ei avânt, în urma expirării convenției comerciale cu Austro-Ungaria.

Intru cât este evident că politica economică a României din acea vreme a fost factorul principal în desvoltarea noastră industrială,

London, 1822; Krickel, Fussreise durch den grössten Theil des österreichschen Staaten in den Iahren 1827, 1828 bis Ende Mai 1829; Comte Demidoff, Voyage dans la Russie méridionale et la Crimée, par la Hongrie, la Valachie et la Moldavie, Paris, 1854; Xavier Marmier, Du Rhin au Nil, souvenirs de voyage, Paris, 1847), erau drumuri cu mai multe fețe, după anotimp; în 1612. negustorul venețian Tommaso Alberti, se plânge de drumurile Moldovei și în special de trecerea prin pădurea Dobrovățului din județele Iași și Vaslui, adevărate « strade cattivissime », drumuri foarte rele, încât 6 boi nu ajungeau ca să tragă un car. In schimb nobila engleză Lady Craven, care în 1788 trecea din Turcia în Transilvania, e foarte mulțumită de traectul Călărași-București. Ea trece Dunărea la Silistra și debarcă în Călărași, unde găsește, grație Domnitorului muntean, cai, proviziuni și soldați de pază; « sburam mai mult decât călătoream », exclamă dânsa. Era vara și călătoria n'a avut loc pe drum bătut, unde praful cel gros ar fi putut incomoda pe voiajoare; surugii, după un învechit obiceiu, au apucat-o razna pe câmp, încât călătoarea n'a văzut drum, practicat, nici urme de roți, ci a sburat pe un teren frumos fără pietre, fără făgașe. In fine, punctualității și dragostei de cifre statistice ale rasei anglosaxone, datorim prețioasele date ce ne dă Ker Porter despre poștele prin care a trecut, cu indicația orelor întrebuințate: Giurgiu-București, 16 ore; București-Focșani, 25 ore; Focșani-Iași, 29 ore și în fine Iași-Mamornița, 15 ore. El se arată încântat de călătoria sa; călătorea iarna prin Februarie, pe o bună pârtie de zăpadă.

este necesar a rezuma în câteva trăsături această politică economică și în special cea vamală [1]), înainte de a vedea care au fost fazele evoluției industriale în România.

Dacă până la data Regulamentului Organic nu se poate vorbi de o politică vamală în Principatele Române, din acest punct de vedere ele fiind fărâmițate de vămile interioare (axizele) ce pretutindeni, între provincii, orașe, sate, târguri și proprietăți erau instalate pentru a aduce venituri nu Statului ci Domnilor și privilegiaților, Regulamentul Organic suprimă pentru prima dată aceste vămi interioare și trece taxele vamale exterioare în profitul Statului. Apoi, întru cât înaintea Convenției comerciale din 1875 cu Austro-Ungaria, România era considerată dependentă de Turcia și deci de tariful ei vamal, cel al Imperiului Otoman cu taxe ad valorem, interesul acestor taxe era în primul rând fiscal, fără nicio preocupare de considerațiunile și principiile economice.

Ca urmare dispozițiunilor relative la libertatea tranzitului din Tratatul dela Paris din 1856, apare Regulamentul administrativ al vămilor din 1859 al Comisiunei centrale dela Focșani, urmat de prima lege în domeniul tarifelor vamale, cu tendințe de protecție industrială, din 1860. După modificările din 1862 și 1864, urmează tariful vamal din 1866; modificat și acesta în 1867 și 1868, se pășește în fine la realizarea prin legea generală a vămilor din 1874, a deziderатului exprimat încă din 1866, de a se întocmi un tarif cu taxele vamale nu după valoare, ci după greutate, număr și măsură; dar din cauza împrejurărilor, de abia în 1875 se ajunge la un tarif vamal autonom de import, după modelul francez și belgian. Intru cât nici Austro-Ungaria, nici celelalte țări nu au voit să trateze pe baza lui, a trebuit să fie modificat și acesta în 1876, așa încât la 7/19 Ianuarie 1877 a fost pus în aplicare primul nostru tarif vamal, convențional de data aceasta, aplicat. Insă eficacitatea acestui tarif a fost anihilată prin convenția comercială semnată tot în 1876 cu Austro-Ungaria, căreia îi datorim existența între anii 1874—1886 a celei mai triste perioade a industriei noastre naționale.

Austro-Ungaria, urmărind paralizarea economică a influenței Angliei în Principate, a încheiat prin P. P. Carp, prima convențiune co-

[1]) A se vedea *T. I. Djuvara*, Traités et conventions de commerce și *D. St. Emilian*, L'industrie en Roumanie, precum și studiul complet al evoluției tarifului vamal în România, al d-lui *Al. Hallunga*, L'évolution et la révision récente du tarif douanier en Roumanie, Paris, Dalloz, 1928.

mercială a României. Statul român, fiind încă la începutul desvoltării lui, nu a putut rezista presiunilor externe și a fost silit să facă un act, care dacă poate și-a ajuns scopul politic urmărit din acest punct de vedere, în schimb a avut cele mai nenorocite rezultate economice. Deși această convenție părea favorabilă exportului produselor agricole românești, ea favoriza în realitate Imperiul vecin, înlesnindu-i importul din România a produselor agricole, dar în același timp înlesnind și exportul în România al produselor propriei sale industrii agricole, care făceau o mare concurență produselor similare ale industriei române. Care a fost efectul convenției dela 1875 asupra activității industriale a țării, în deosebi asupra meseriilor și industriilor casnice și asupra cerealelor? Câteva date vor da singure răspunsul: obiecte de încălțăminte se importau în perioada dela 1871—1875 în medie, în valoare de 3.600.000 lei anual. Cum a intrat în vigoare convențiunea cu Austro-Ungaria, importul încălțămintei s'a urcat în 1877 la 10.000.000 lei, iar în 1883 la 23.000.000 lei.

In privința cerealelor, s'a lăsat intrarea acestora liberă în Austro-Ungaria, cu condiția de a se lăsa liberă, intrarea făinei de acolo la noi. Astfel grâul românesc se ducea la Seghedin și Pesta, unde se măcina și se reîntorcea în țară sub formă de făină, distrugând astfel întreaga noastră industrie a morăritului [1]; în sfârșit în 1882, prin măsuri veterinare nejustificate, Austro-Ungaria a prohibit și importul de animale vii din România, avantajat prin convențiune.

După 1877 fiind independenți, am încheiat convențiuni cu Germania, Rusia, Franța, Anglia, Grecia, Italia, Belgia, Olanda și Elveția, inspirate și ele oarecum tot din convențiunea cu Austro-Ungaria.

In 1878, se renunță la tariful vamal convențional precedent și se revine la tariful autonom.

Prin 1882—1883 era în țară un puternic curent de politică protecționistă și foarte ostil convenției cu Austro-Ungaria, sub presiunea căruia Statul fu obligat să adopte în noile convențiuni comerciale un nou principiu, al clauzei limitate a națiunei celei mai favorizate; Elveția, Franța și Rusia admiseră principiul în convențiunile încheiate cu România în 1886, grație căruia 20 de articole îi rămaseră acesteia

[1]) A se vedea Prof. *I. Gr. Dimitrescu*, Curs de politică comercială și legislație vamală. Academia de Inalte Studii Comerciale și Industriale din București.

pentru protecţiunea industriei sale. Insă la 1885, convenţiunea cu Austro-Ungaria fiind denunţată, aceasta nu admise principiul în noua convenţiune ce voi să încheie, ceea ce duse la eşecul negociaţiunilor şi la un războiu vamal care a durat până în 1891.

Toate tarifele vamale ulterioare şi convenţiunile comerciale încheiate pe baza lor, au avut în vedere *o politică de protecţiune a industriei naţionale*. Etapele au fost următoare: tariful vamal protecţionist din 1885, a fost transformat în tariful vamal general din 1886, având la bază protecţiunea numai a industriilor în legătură cu solul nostru; a urmat tariful vamal autonom din 1891 cu modificările din 1893 sub adăpostul cărora a început industria să se desvolte la noi, apoi tariful convenţional Costinescu din 1904, care reprezenta un sistem de consolidare a tuturor industriilor existente, ridicând protecţiunea dela 8,38 din anii 1901—1905 la 11,03 pentru anii 1906—1910, însă a cărui aplicare a fost amânată până în 1906, pentru ca tratatele comerciale ce expirau toate la acea dată, să nu jeneze aplicaţiunea integrală a tarifului Costinescu. Acest tarif, aplicat până la data de 1.V.1920, a suferit modificările anilor 1911, 1912 şi 1913.

Războiul din 1916 a dus la anularea tuturor convenţiunilor comerciale încheiate cu foştii inamici, iar după războiu avem de înregistrat o serie întreagă de modificări tarifare, rezultatul unei politici comerciale determinată de noua structură economică a ţării, dar ezitantă şi dezordonată, contrastând cu continuitatea politicei tradiţionale dinaintea războiului. Avem astfel, în afară de modificările tarifare şi prohibiţiunile de export [1]) modificarea tarifului vamal din 1906, la 1.V.1920 şi legea

---

[1]) Regimul primelor *taxe de export* din 1832 şi 1860, antieconomic prin caracterul lor fixat numai dintr'un exagerat interes fiscal ce înlătură orice încurajare a exportului, este îndrumat prin legea din 1862 pentru prima oară în România, în sensul unei încurajări a exportului, instituind un regim de libertate comercială care durează până în 1864, când se revine la taxa de ex port de 5%. După 1865, taxa este însă continuu micşorată dela 4% la 3% în 1866, la 2% în 1867 şi la 1% în 1868. In anii 1871, 1886, 1893, 1904, 1906,, 1911 şi 1912 taxele de export sufăr noui modificări prin care se prohibesc sau se adaogă noui articole taxate la export. In timpul războiului puterea legislativă trecând celei executive atribuţiunile reglementării exportului, aceasta găsind o justificare în circumstanţele excepţionale în care se găsea ţara, a, inaugurat un regim de prohibiţiuni la export în vederea asigurării aprovizionării interne şi pentru prevenirea dificultăţilor ce ar fi ocazionat războiul (15/28 Iulie 1914, 1 August şi 13 Octomvrie 1915, 14 August 1916). După războiu,

pentru autorizarea Guvernului de a înfiinţa taxe de import şi export din 6.X.1920.

De abia odată cu tariful vamal *Titulescu* din 1.VII.1921 s'a revenit la protecţiunea tradiţională a industriei româneşti.

Modificările ulterioare ale tarifului, în text şi taxe, din 20.XII.1922 şi 28.XI.1923, tariful *V. Brătianu* din 22.VII.1924, revizuit în 1926, tariful *General Averescu* din 10.IV.1927 şi tariful *V. Madgearu* din 30.VII.1929, nu au făcut decât să precizeze şi să armonizeze politica vamală protecţionistă a României, urmărindu-se o «selecţionare a industriilor care urmează a fi încurajate» pe cale de tarif vamal şi anume: *a)* industriile care interesează apărarea naţională şi transporturile şi cele care acoperă în măsură importantă consumul intern (altminteri urmează a fi încurajate şi menţinute prin alte mijloace de Stat); *b)* industriile care au o bază de aprovizionare în materii prime în ţară şi care-şi pot lărgi această bază prin intensificarea agriculturii, creşterii vitelor şi exploatării subsolului; *c)* industriile chimice necesare consumului intern. Pentru celelalte ramuri de industrie, problema protecţiunii vamale neputând avea decât un caracter trecător, în scopul menţinerii acestor industrii, dacă situaţia generală a ţării o reclamă.

Pentru a reveni acum la fazele de desvoltare ale industriei, trebue să spunem cu privire la perioada anterioară tarifului vamal din 1886 şi legii pentru încurajarea industriei naţionale din 1887, că este epoca primitivă a industriei noastre, când ţara este tributară străinătăţii pentru toate produsele industriale şi când industria românească existentă, întrebuinţează încă vântul şi animalele ca generatori de forţă motrice.

Dacă în acel timp, nu se poate vorbi în adevăratul sens al cuvântului de o industrie mare în România, în schimb vom arăta desvoltarea importantă a micei industrii, care nu era altceva decât nucleul din care se va desvolta industria mare de mai târziu.

înfiinţarea taxelor de export la 1.VI.1919, introducerea regimului de prohibiţiuni din 10.VII.1919, reglementarea exportului din 26.VIII şi 19.X.1920, o nouă lege relativă la export din 27.XI.1920, regimul prohibiţiunilor înlocuit cu suprataxa în aur pentru anumite articole, din 5.X.1921, sunt tot atâtea restricţiuni şi prohibiţiuni, prea mult prelungite după perioada războiului din interese fiscale mai ales, care au creiat o situaţie foarte defavorabilă economiei naţionale şi cu repercursiuni asupra industriei. Prohibiţiunile la export au fost reduse la 8.VII.1922, iar la 20.X.1923, suprimate definitiv.

Mica industrie, exercitată mai mult în familie, era foarte răspândită în mai toate orașele. După o statistică din anul 1863 [1]), existau la acea dată 12.867 de stabilimente industriale, fabrici și mici ateliere, dintre care:

5.126	stabilimente	cu	motori	de	apă
2.105	»	»	»	»	vânt
171	»	»	»	cu	vapori
496	»	»	cai		
118	»	»	boi		

Intre acestea, 6.771 erau mori (4.063 de apă, 2.104 de vânt, iar restu mânate de cai și de boi).

Aceste întreprinderi au luat ființă în numărul și anii următori:

2.968	întreprinderi, dela	1830	până	la	1840
2.023	»	» 1840	»	»	1850
7.849	»	» 1850	»	»	1863

La orașe erau 2.486 întreprinderi, iar la sate 10.381.

Din totalul de 12.867 întreprinderi, 12.171 erau românești.

[1]) Iată cadrul economic al României din anul 1867, în care industria începe a-și prinde existența: în acel an România nu avea nicio cale ferată (prima linie București—Giurgiu a fost începută abia în 1868). Comunicațiile interioare se făceau cu caii de poștă; lungimea șoselelor era de 727 km, majoritatea lor în Moldova. Comunicațiile cu străinătatea se făceau pe Dunăre și pe văile râurilor Jiu, Olt, Prahova, Buzău, Oituz, Bistrița și Siret.

Bugetul, prezenta la venituri 128.000.000 piaștri, iar la cheltuieli 190.628.000 piaștri, deci un deficit de 63 de milioane piaștri, la care se mai adăoga 89 de milioane piaștri reprezentând datoria flotantă (1 piastru egal cu 40 parale, egal cu 0,37 franci).

Agricultura: în 1867 se semăna de 3 ori mai puțin ca în Vechiul Regat în 1930. Producția medie de grâu la hectar, era de 6 hl, față de 10 hl astăzi. Suprafața pădurilor era în 1867 de 4.029.947 pogoane față de 7.248.905 astăzi. Numărul vitelor era în 1867 de 9.601.022 capete, astăzi de 24.107.958 capete.

Comerțul exterior în acel timp era favorabil României. Pe toată perioada dela 1840 la 1864, în genere, se exporta de 2 ori mai mult de cât se importa (în valori). Comerțul cel mai activ îl aveam cu Turcia, apoi cu Austria, Franța, Anglia, Italia, Rusia; pentru 1863, cu Austria și Rusia aveam o balanță comercială defavorabilă, cu celelalte țări, aveam o balanță favorabilă. La export, cerealele intrau cu 72% din total; principalele articole de import erau: textilele, obiectele de fier, bumbacul, fructele, metalele și pieile brute. (După articolul: Aspecte din România economică în 1867, de *Ing. G. Ioanițiu,* Buletinul Industriei, An. III, Nr. 4, pag. 340).

Valoarea întregei producţiuni la această epocă, nu întrecea 90 de milioane lei anual.

Pe baza legii speciale de încurajare din 1873, care acorda oricărei persoane doritoare de a fonda o industrie de zahăr, scutirea de orice impozit pe zahărul fabricat, scutiri de vamă pentru maşinile importate, şi scutiri de taxa de timbru pe acţiunile emise de societăţile constituite în acest scop, au luat fiinţă primele fabrici de zahăr din România, cele dela Chitila şi Sascut.

Intre 1875 şi 1886 a existat cea mai tristă perioadă a industriei noastre naţionale; convenţiunea comercială cu Austro-Ungaria nu numai că făcea imposibilă orice încercare de progres industrial, dar a distrus chiar şi meseriile care se găseau într'o situaţie înfloritoare, dar care nu au putut concura cu produsele importate, ale unei fabricaţiuni străine în massă.

In 1880, au luat naştere primele societăţi pe acţiuni, printre care patru societăţi industriale cu un capital total de 20.537.000 lei; apoi Banca Naţională, etc.

Intrucât cele două fabrici de zahăr dela Sascut şi Chitila, nu au putut să lupte contra concurenţei zahărului importat care se bucura de prime de export din partea statelor străine, s'a venit cu legea specială din 1882 în urma căreia, graţie noilor avantaje acordate, s'au mai înfiinţat în ţară încă şase mari fabrici de zahăr şi una de glucoză.

Intervenţiunea Statului pentru a menţine vieaţa industrială în fiecare caz izolat neavând decât valoarea unui simplu paliativ, pentru a se favoriza avântul şi a se asigura existenţa industriei, se pune după 1882 problema industriei în ansamblul ei, căutându-se factorii proprii a contribui la creiarea industriei şi la expansiunea ei, la protecţiunea contra concurenţei străine şi la asigurarea condiţiunilor generale pentru instalarea şi funcţionarea uzinelor. Este ceea ce a încercat să facă Statul, în urma denunţării convenţiei comerciale cu Austro-Ungaria, prin punerea în vigoare a legii industriale din 1887, a tarifului vamal din 1886, 1891 şi 1893 şi a convenţiunilor comerciale din 1893.

Legea pentru încurajarea industriei naţionale din 21.IV.1887, acorda oricărei persoane doritoare de a înfiinţa un stabiliment industrial cu un capital de cel puţin 50.000 lei sau întrebuinţând cel puţin 25 de lucrători pe zi, următoarele avantaje pe timp de 15 ani:

a) Scutirea de orice impozit direct către Stat, judeţ sau comună;

b) Intrarea liberă a maşinilor şi părţilor de maşini şi accesoriile importate servind nevoilor industriale;

c) Intrarea liberă a materiilor prime necesare fabricației întru atât în cât n'ar exista în cantități suficiente în țară.

d) Reducerea tarifelor de transport pe căile ferate române pentru produsele fabricate, mașini, materii prime și toate celelalte produse ce ar intra în fabricație;

e) Dreptul de a obține în plină proprietate pe 90 de ani, după cum proprietarul fabricei va fi român sau străin, până la 5 hectare de teren din proprietatea Statului, comunei sau Domeniilor Coroanei cu excepția căderilor de apă;

f) Dreptul de prioritate al fabricilor române pentru furniturile Statului, județelor sau comunelor, etc. [1]).

In aceste condițiuni, în ultima decadă a secolului, odată cu inaugurarea politicii tarifare autonome cu tendințe protecționiste și în urma votării legii de încurajare din 1887, industria românească, aproape inexistentă până atunci, a luat o desvoltare considerabilă. Grație afluenței de capitaluri streine cari înlesnesc exploatarea și valorificarea bogățiilor, până atunci în stare latentă, și grație acțiunii combinate a tarifului vamal și a politicii fiscale a Statului, industria românească a realizat progrese nebănuite, a căror măsură se poate aprecia din rezultatele statistice ale anchetei industriale întreprinsă în 1901—1902 de către Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor [2]). (Tabloul Nr. 2).

---

[1]) A se vedea *D. St. Emilian*, L'industrie en Roumanie (Bucarest, Socec, 1919) și *Ing. N. Păianu*, Studii asupra legii de încurajarea industriei naționale din anul 1887.

[2]) Ancheta industrială din 1901—1902, a cuprins întreaga activitate industrială a țării și anume: marea industrie, industria mijlocie și mică, industriile speciale (mici mori, joagăre, piue) și industriile extractive, pentru care dăm cifrele de mai jos:

	Nr. stabilimentelor	Forța motrice H. P.	Personalul ocupat	Capitalul învestit Lei
Industria mare	625	45.211	39.746	247.388.890
Industria mijlocie și mică	54.405	235	105.031	
Industriile speciale	6.923	15.297	17.853	29.950.977
Industriile extractive	235	—	6.508	
Total	62.188		169.198	

Din cele 62.188 stabilimente, 45.963 aparțineau Românilor, 6.360 străinilor și 9.865 celor fără protecție străină.

Din totalul personalului de 169.198, 125.463 erau Români, 22.088 străini și 21.647 fără protecție străină.

TABLOUL Nr. 2. — SITUAȚIA INDUSTRIEI MARI PE CLASE DE INDUSTRII, DUPĂ STATISTICA DIN 1901—1902

Nr. curent	INDUSTRIA	Numărul întreprinderilor	Capitalul invetsit	Forța motrice	PERSONALUL			VALOAREA		
					Ad-tiv și tehnic	Lucrători	Total	Combustibilului	Materiilor prime	Producției
			Lei	HP.				Lei	Lei	Lei
1	Alimentară	191	110.761.033	18.990	754	9.813	10.564	4.675.168	68.859.732	127.486.096
2	Chimică	105	31.476.059	1.436	315	2.569	2.884	1.220.469	13.254.349	23.026.454
3	Metalelor	75	29.286.634	2.902	339	7.226	7.565	976.781	7.071.138	17.676.652
4	Lemnului	72	14.529.588	6.247	352	6.752	7.104	53.617	10.340.329	18.540.247
5	Textilă	31	11.810.124	1.745	98	2.346	2.444	199.459	4.111.901	6.456.155
6	Hârtiei	13	8.557.032	3.965	76	1.346	1.422	295.703	2.428.503	9.383.054
7	Artelor grafice	26	7.071.412	327	121	1.572	1.693	110.015	2.202.237	4.612.968
8	Ceramică.	13	5.976.987	833	54	1.040	1.094	374.880	131.920	2.254.611
9	Materiilor minerale . .	13	5.235.806	1.555	37	812	849	384.315	394.251	201.100
10	Imbrăcămintei și anexe	35	3.534.317	174	105	1.759	1.864	101.764	5.192.250	7.982.281
11	Tăbăcăriei și pielăriei .	25	2.812.696	503	69	1.144	1.213	100.730	6.413.135	9.721.017
12	Sticlăriei	6	947.500	106	36	526	562	186.565	424.264	2.245.166
13	Diverse	20	15.389.702	6.428	65	423	488	457.764	103.700	210.000
	Total . . .	625	247.388.890	45.211	2.421	37.325	39.746	9.137.230	120.927.709	229.795.801

Cele 625 întreprinderi care beneficiau de avantajele legii industriale, se exploatau în modul următor:

	Intreprinderi individuale	Intreprinderi sociale
Exploatate de români	160	135
» » străini	90	76
» » persoane fără protecție	84	38
» » autorități publice . .	0	42
Total . . .	334	291

Iată și personalul, ocupat în cele 625 de întreprinderi, după naționalitate:

	Tehnic și administrativ	Lucrători	Total
Români	1.268	29.193	30.461
Străini	633	6.438	7.071
Fără protecție	530	1.694	2.214

In fine, situația materiilor prime după origina lor, era următoarea:

Materii prime din țară	95.921.365 lei	79%
» » » străinătate . .	25.000.344 »	21%
Total . . .	120.921.709 lei	100%

Dintre cele 625 stabilimente industriale, 236 au fost înființate înainte de 1886; 167 au fost înființate între 1886 și 1892 (adică după expirarea convenției dela 1875 și sub regimul legii industriale și a tarifului din 1886), iar 222 au fost înființate dela 1893 la 1902 (sub aplicarea legii industriale, a tarifului din 1893 și a convențiilor comerciale).

Pe de altă parte în 1887 numai 83 de fabrici îndeplineau condițiunile prevăzute de legea industrială (minimum 50.000 de lei capital sau 25 de lucrători întrebuințați zilnic) pe când în 1902, răspundeau acestor condițiuni 182 de fabrici iar în 1904 un număr de 294 stabilimente industriale. Și trebue avut în vedere că morile, fabricile de bere și de alcool au fost excluse dela beneficiile legii de încurajare pe motivul că aceste industrii erau deja favorizate de abondența materiilor prime ce se găseau într'o țară agricolă ca România, în număr și acestea de 125, în anul 1904.

Datorită legii minelor din 1895, care stabilește dreptul de proprietate minieră, de exploatare și dreptul primului explorator, una din

industriile care a luat un avânt considerabil începând din anul 1897, de când Steaua Română, societate română pe acțiuni înființată în 1896 a început o intensă exploatare a șantierelor din Prahova (Buștenari și Câmpina), este industria petrolului. De asemenea, printre cele mai desvoltate industrii găsim și morile și industria lemnului, lucru explicabil prin natura esențial agricolă a țării.

Starea economică a României făcuse de asemenea mari progrese; aceasta se dovedește prin creșterea consumului nostru, satisfăcut atât de produsele industriei noastre cât și de produsele importate, astfel după cum se poate vedea din datele statistice ale comerțului nostru exterior și care ne duc la rezultatul că dela 1880 la 1906, puterea de consumație a țării a crescut de două ori și jumătate. Paralel cu creșterea consumației a crescut și bogăția țării; această creștere se datorește mai întâiu exportului produselor agricole și în urmă industriei naționale, care a făcut să rămână în țară milioanele încasate după produsele agricole.

Cu anul 1906, o nouă eră de progres s'a deschis industriei:

a) In primul rând, tariful vamal Costinescu din 1906, a fost conceput în scopul de a proteja industria națională, având în vedere necesitatea protecțiunii vamale pentru o țară cu o industrie începătoare, și pe baza căruia s'a încheiat convențiuni comerciale cu diferite state, timp de 12 ani.

b) Pentru încurajarea industriilor țesăturilor, s'a votat «Legea pentru încurajarea culturii inului și cânepei» din 4.VI.1906, prin care se acorda dreptul de a importa fire de in și de cânepă fără a plăti taxe de intrare, cu condițiunea de a face uz și de produsele indigene în următoarele proporții:

In primul an, 90% importate și 10%, indigene;

In al doilea an, 80% importate și 20%, indigene;

. . . .

. . . .

In al nouălea an, 10% importate și 90%, indigene;

In al zecelea an, 0% importate și 100%, indigene.

c) Din motivul că fabricile de bere, făină și alcool găsesc cu ușurință și ieftin materiile prime de care au nevoie, nu li se acordase acestor industrii avantajele legii industriale din 1887; abia prin legea din 4.VI.1906 li se acordă și acestor fabrici scutire de vamă pentru mașinile, părțile și accesoriile ce nu se puteau fabrica în țară.

d) Tot în 1906 s'a promulgat legea pentru darea în concesiune a exploatării papurei din bălţile Dunării, în scop de a se încuraja industria filaturei şi a ţesăturii din acest material precum şi fabricile de hârtie, pentru fabricarea celulozei din aceste plante.

e) Pentru a se crea industrii pentru prepararea conservelor de carne prin procedeele cele mai perfecţionate, se votează tot în acest timp, « Legea pentru ameliorarea rasei de animale şi exportului de carne ». O societate engleză « The Merchants Investors Ltd. » venise chiar în ţară pentru a exploata avantajele date de această lege, dar din motive financiare se pare, a încetat de a funcţiona.

f) Tot în avantajul industriei naţionale a venit şi « Legea asupra brevetelor de invenţiune » din 17.I.1906 care a dat o nouă protecţie proprietăţii industriale (care până la acea dată, în România nu era asigurată decât prin două legi, una asupra mărcilor de fabrică şi alta asupra exploatării lor comerciale), prevăzând că un brevet îşi pierde valabilitatea sa când brevetul n'a fost exploatat real şi efectiv în timp de patru ani dela data brevetului, adică implicând prin aceasta o exploatațiune nu numai comercială, ci şi crearea de stabiliment industrial care să fabrice obiectul brevetat.

g) Putem în fine cita tot în această serie şi legea din 22.II.1906 pentru protecţiunea muncii femeilor şi minorilor în stabilimentele industriale.

TABLOUL Nr. 3. — CLASIFICAREA INTREPRINDERILOR DUPĂ MĂRIMEA CAPITALULUI FIX IN 1902

CAPITALUL FIX	Numărul fabricelor	Capitalul total
Mai mic de 25.000 lei	96	1.317.949
Dela 25.000— 50.000	78	2.752.835
» 50.000— 100.000	113	7.997.574
» 100.000— 250.000	152	24.455.672
» 250.000— 500.000	76	26.552.342
» 500.000— 750.000	36	21.585.079
» 750.000—1.000.000	16	12.940.147
» 1.000.000—2.000.000	27	37.354.077
Peste 2.000.000	26	112.433.215
Total . . .	[1]) 620	247.388.890

[1]) Pentru cinci fabrici nu s'a putut face gruparea după importanţa capitalului.

A fost într'adevăr o epocă foarte fecundă pentru legislaţia industrială şi socială românească, isvorîtă din iniţiativa lui I. Lahovari, ministrul agriculturei, industriei, comerţului şi domeniilor la acea dată, şi care nu se va opri la acest an, întru cât la intervale, urmară: con-

TABLOUL Nr. 4. — NUMĂRUL INTREPRINDERILOR INDUSTRIALE PE JUDEŢE IN ANUL 1902

JUDEŢELE	Nr. întrepr.	Forţa motrice	Personalul ocupat
Argeş	5	510	213
Bacău	36	3.252	1.700
Botoşani	15	1.052	1.014
Brăila	33	4.212	1.060
Buzău	12	654	511
Constanţa	11	452	470
Covurlui	38	2.305	2.326
Dâmboviţa	23	688	666
Dolj	24	1.512	1.078
Dorohoi	9	456	403
Fălciu	3	84	66
Gorj	3	71	201
Ialomiţa	—	—	—
Iaşi	27	3.142	1.980
Ilfov	195	10.570	15.617
Mehedinţi	7	356	636
Muscel	3	693	214
Neamţ	37	2.764	3.073
Olt	2	165	111
Prahova	78	5.846	3.770
Putna	8	1.716	1.179
R.-Sărat	4	37	83
Roman	3	1.543	692
Romanaţi	2	110	48
Suceava	6	282	828
Tecuci	4	340	315
Teleorman	11	1.007	630
Tulcea	5	182	83
Tutova	7	270	160
Vaslui	3	74	71
Vâlcea	10	811	536
Vlaşca	1	180	12
Total	625	45.336	39.746

venția din 1909 cu Austro-Ungaria pentru exportul de carne proaspătă, în vederea căreia se construiră două mari abatoare de frontieră la Turnu-Severin și la Burdujeni; legea din 1910 asupra funcționării cazanelor cu aburi, instalațiunilor mecanice, etc. în industrie; în fine, legea de încurajare a industriei naționale din 1912.

TABLOUL Nr. 5. — NUMĂRUL FABRICILOR INCURAJATE DE STAT, DELA ANUL 1887 PÂNĂ LA 1912

Anul	Specificarea industriilor						
	Construcțiuni de tot felul	Textilă și îmbrăcăminte	Alimentară	Hârtiei, celulozei, tiparului	Chimică	Electrică	Total
1887	13	9	2	2	4	—	30
1888	10	8	3	1	4	—	26
1889	3	5	1	3	—	—	12
1890	9	2	2	1	6	—	20
1891	10	6	1	—	1	—	18
1892	4	1	—	—	1	—	6
1893	16	4	5	1	3	—	29
1894	11	5	2	1	5	—	24
1895	7	1	4	—	2	—	14
1896	7	1	4	1	6	—	19
1897	4	4	3	1	2	—	14
1898	5	2	3	1	—	—	11
1899	9	—	3	1	8	—	21
1900	10	—	2	2	4	—	18
1901	14	5	2	2	4	—	27
1902	5	5	—	2	2	—	14
1903	6	9	3	1	2	—	21
1904	10	4	3	2	3	—	22
1905	18	8	8	3	4	1	42
1906	27	13	13	4	7	1	65
1907	42	23	21	1	10	—	97
1908	29	17	32	4	4	—	86
1909	26	8	17	2	7	—	60
1910	12	—	13	1	1	—	27
1911	23	3	11	4	5	—	46
Total	330	143	158	41	95	2	769

Situația din 1910 a industriei încurajate, atestă într'adevăr rezultatele favorabile ce au urmat, întregii acestei legiferări industriale:

472 stabilimente industriale în funcţiune (din totalul de 723 înfiinţate dela anul 1887), cu un capital învestit de 281.389.516 lei, cu o forţă motrică de 73.919 H. P., în care lucrau 46.280 de lucrători ce primeau salarii în valoare de 37.666.000 lei, cu o producţiune în valoare de 350.935.797 lei, pentru care s'au folosit materii prime în valoare de 215.153.389 lei şi combustibil în valoare de 12.790.712 lei din care 90%, indigen (tabloul Nr. 6).

TABLOUL Nr. 6. — SITUAŢIA INDUSTRIEI MARI INCURAJATE A VECHIULUI-REGAT IN 1910

INDUSTRIA	Nr. între-prinderilor	Capitalul învestit mii lei	Forţa motrice HP.	Valoarea Combustibilului Mii lei	Valoarea Materiilor prime Mii lei	Valoarea Producţiei Mii lei
Alimentară . .	123	82.867	24.087	5.434	78.288	129.036
Chimică	52	63.100	4.436	3.299	49.896	71.848
Metalurgică . .	53	21.293	4.260	526	14.203	28.042
Textilă	54	23.813	4.488	572	15.616	25.415
Lemnului . . .	77	30.808	13.138	125	29.153	49.244
Pielăriei	26	6.277	2.466	178	16.077	18.454
Hârtiei şi arte grafice . . .	30	24.602	8.853	1.078	8.809	16.114
Materiale de construcţie . . .	40	16.397	6.215	1.037	2.036	8.466
Sticlărie	6	1.958	253	254	445	3.237
Electrotehnică .	3	6.278	5.000	0	39	129
Ceramică	8	3.996	723	288	591	951
Total . .	472	281.389	73.919	12.791	215.153	350.936

TABLOUL Nr. 7. — LUCRĂTORII INTREBUINŢAŢI IN 1911 IN INDUSTRIA MARE, CĂI FERATE, MINE, CARIERE ŞI PETROL

	Bărbaţi	Femei	Total	Salariile plătite Lei
Industria mare . .	37.122	9.158	46.280	37.666.001
Căi ferate	18.433	123	18.556	15.479.199
Mine	1.009	—	1.009	681.543
Cariere	1.535	18	1.553	1.159.728
Petrol	7.496	—	7.496	6.956.628
Total . . .	65.595	9.299	74.894	61.943.099

In această perioadă de timp, fabricile îşi măresc instalaţiile şi le dotează cu utilaj modern; micile întreprinderi industriale vin a se grefa pe altele mai mari şi se transformă în societăţi anonime; industrii noui apar.

Societăţile petrolifere de exemplu, dau o mare extensiune afacerilor lor, mărindu-şi capitalurile, producţia şi instalaţiunile rafinării lor. Putem cita la acea dată, societăţile « Astra Română » (olandeză) cu un capital de 60 de milioane, « Româno-Americană » cu 25 de milioane capital, « Aquila Franco-Română » (franceză) cu 6 milioane, « Orion » (olandeză) cu 20 de milioane capital.

Producţia de petrol e în creştere continuă atingând în 1906 cifra de 887.000 de tone, plasând astfel România ca a treia ţară producătoare pe glob.

Bogăţia subsolului petrolifer şi desvoltarea industriei lui, îndeamnă societăţile străine către o politică de acaparare financiară a bogăţiilor petrolifere. Astfel băncile germane interesate în industria petrolului, ca « Deutsche Bank » interesată în Soc. Steaua Română şi « Disconto Gesellschaft » interesată în Soc. Creditul Petrolifer şi Soc. Concordia, cer, prima în 1906 şi a doua în 1900, cesiunea tuturor terenurilor petrolifere ale statului şi concesiunea transportului prin pipe-lineuri, în schimbul anumitor împrumuturi acordate Statului român, care se găsea la cea dată, în criză financiară. Toate aceste proiecte eşuară însă în urma violentelor campanii duse contra lor. Incercări de aceiaşi natură se produseră în 1908 şi din partea Societăţii Standard Oil prin sucursala ei din România, Societatea Româno-Americană, dar nici acestea n'au isbutit.

Mărirea producţiei rafinăriilor de petrol, favorizară din ce în ce mai mult întrebuinţarea motoarelor cu benzină în industrie şi chiar pe şantierele petrolifere, ele luară o mare extensiune ca şi motoarele electrice şi cele cu gaz de sonde.

Se creară puternice centrale electrice pentru transportul energiei electrice la distanţă; cea mai mare dintre ele, uzina electrică dela Câmpina îşi măreşte instalaţiile până la 10.000 H. P. şi furnizează energia necesară sondelor petrolifere din toată Valea Prahovei.

In paralel cu desvoltarea marei industrii petrolifere, uzinele de construcţiuni metalice luară o mare desvoltare pentru a fi în situaţia de a satisface marile comenzi pentru utilajul sondelor, rezervoare de petrol de câte 10.000 de tone capacitate, căldări cu aburi de toate siste-

mele, poduri metalice și material pentru calea ferată, etc. Această industrie metalurgică a adus mari servicii în timpul războiului.

Industria făinei își crește importanța prin construcția câtorva mori mari (cea mai importantă instalată la Brăila în 1909); tot asemenea și industria lemnului.

La cei 46.280 de lucrători ocupați în marea industrie, se adaogă cei 18.556 ai căilor ferate, cei 10.058 din exploatările miniere și cei 95.630 patroni și ucenici, în total 170.524 lucrători (bărbați și femei). Acest număr important de lucrători, creă pentru Stat obligațiunea de a se ocupa în de aproape de soarta lor și într'adevăr în 1912 apăru « Legea pentru organizarea muncitorilor, a creditului și a asigurărilor muncitorești », care prevedea asigurarea pentru caz de boală, accidente, invaliditate și bătrânețe.

* * *

Cu toate că legea din 1887 a dat reale rezultate în cei aproape 25 de ani de aplicare, condițiunile ce prezidaseră la elaborarea ei schimbându-se într'o foarte mare măsură, o revizuire a legii de încurajare se impunea cu o justificată motivare.

Atât convențiunile comerciale cât și tarifele vamale în vigoare creaseră industriei naționale condițiuni ce-și pierduseră concordanța cu legea de încurajare după 25 de ani dela elaborarea ei.

Unele din dispozițiunile acestei legi erau interpretate într'o formă ce nu mai cadra cu interesele industriei naționale; astfel pe baza scutirilor de vamă pentru materiile prime se introduceau în țară o serie de produse semifabricate, dintre care unele chiar de proveniență agricolă și care ar fi putut face obiectul unei industrii românești cum de exemplu inul și cânepa melițată, importate din Italia, Austria și Rusia, firele de in, cânepă și lână pentru țesături și chiar piese pentru motoare care trebuiau numai montate în țară.

Pe de altă parte, micii industriași pretindeau că legea din 1887 nu proteja decât industria mare în timp ce mica industrie trebuia să plătească în totalitate impozitele și taxele vamale pentru mașini și materiile prime importate.

In fine legea din 1887 acordând o încurajare numai pe 15 ani, termen considerat suficient pentru consolidarea unei întreprinderi și menținerea ei în viitor prin proprii mijloace, crea o inegalitate de situație pentru fabricile ale căror drepturi la încurajare expirau, în raport cu

cele care încă beneficiau de avantajele legii; de altfel, din cauza aprigei concurenţe a produselor străine, toate fabricile aveau nevoie de sprijinul Statului. Pentru aceste motive, avantajele date de legea de încurajare a trebuit să fie prelungite pentru fiecare fabrică în parte, din an în an, însă sub condiţia suspensivă, cu întreg complimentul ei de nesiguranţă, ca în caz de modificare sau schimbare a legii, industriaşii încurajaţi să nu invoace drepturi câştigate.

Era deci nevoie să intervină o nouă lege care să dea industriei liniştea şi stabilitatea de care avea nevoie.

In cursul anilor 1909 şi 1910, au fost propuse două proiecte de modificare a legii, însă fără a fi putut fi votate. De abia la 12 Februarie 1912 o nouă lege pentru încurajarea industriei naţionale a fost votată şi pusă în vigoare la 1 Aprilie acelaşi an, deschizând astfel industriei româneşti o nouă eră de prosperitate.

Situaţia industriei protejate la finele anului 1910 era următoarea:

Imobilizări	277.108.405	Capital fix	277.108.405
Materii prime	215.627.346	Capital circulant . . .	289.793.346
Combustibil	14.000.000		
Salarii	37.666.000		
Cheltueli de ad-ţie . .	22.500.000		
	566.901.751		566.901.751

Se vede de aci, compoziţia capitalului circulant; producţiunea totală a fost în 1910 de 355.675.310 lei (preţ de vânzare).

Pentru a se vedea dacă industria românească mai avea nevoie la acea dată de a mai fi protejată, i s'a calculat rentabilitatea generală probabilă pe baza datelor obţinute dela fabrici şi cu ajutorul cărora s'a întocmit un bilanţ comercial şi un cont de profit şi pierdere în două ipoteze: în ipoteza că întreg capitalul circulant ar fi neexigibil şi în ipoteza că întreg capitalul circulant ar fi exigibil.

I-a IPOTEZĂ: CAPITALUL CIRCULANT NEEXIGIBIL

BILANŢ

ACTIV		PASIV	
Imobilizări (activ fix) .	277.108.405	Capital fix	277.108.405
Realizări (activ circulant	355.675.310	Capital circulant neexigibil	289.793.346
		Amortisment 8% . . .	22.168.662
		Beneficii nete	43.713.302
	632.783.715		632.783.715

PROFIT ŞI PIERDERE

DEBIT		CREDIT	
Cheltueli	289.793.346	Producţia totală (preţ de vânzare)	355.675.310
Sold	65.881.964		
	355.675.310		355.675.310

Beneficiul este de 7,70%, din care scăzându-se impozitul de 11%, rămâne 6,86%.

A II-a IPOTEZĂ: CAPITALUL CIRCULANT EXIGIBIL

B I L A N Ţ

ACTIV		PASIV	
Imobilizări (activ fix) .	277.108.405	Capital fix	277.108.405
Realizări (activ circulant)	355.675.310	Capital circulant exigibil	289.793.346
		Dobânzi de plată . .	23.183.467
		Amortismente 8% . .	22.168.662
		Beneficii nete	20.529.835
	632.783.715		632.783.715

PROFIT ŞI PIERDERE

DEBIT		CREDIT	
Cheltueli	289.793.346	Producţia totală (preţ de vânzare)	355.675.310
Dobânzi 8%	23.183.467		
Sold	42.698.497		
	355.675.310		355.675.310

Beneficiul este de 7,40%, din care scăzând impozitul de 11%, rămâne 6,60%.

Beneficiul net de 7,70% din prima ipoteză ca şi cel de 7,40% din a doua ipoteză, ar părea mulţumitor pentru activitatea industriei româneşti. Insă, dacă din situaţia generală precedentă se scoate întreaga afacere a două din industriile cele mai producătoare la acea dată, a berei şi zahărului, atunci cota beneficiului net se reduce foarte mult şi anume în

I-a ipoteză: . .	beneficiul	5,95%
	deducându-se impozitul de 11%, rămâne .	5,30%.
A II-a ipoteză:	beneficiul	3,56%
	deducându-se impozitul de 11%, rămâne .	3,17%.

Iată acum concluziile desprinse din expunerea de motive a proiectului de lege din 1912, cari au justificat necesitatea nouei legi de încurajare: « Aşa dar, în întâia ipoteză, când noi presupunem că întreg capitalul circulant este propriu al întreprinderilor industriale încurajate, beneficiul net probabil este de 7,70% pe an, iar în a doua ipoteză de 7,40%.

Dacă aceste fabrici n'ar mai fi încurajate şi ar trebui să plătească impozitul funciar cu zecimile sale, beneficiul net ar scădea imediat la 6,86% în întâia ipoteză şi la 6,60% în a doua ipoteză.

Iar dacă ar fi să plătească şi întreaga taxă la transport şi taxele vamale la maşini, părţi de maşini şi accesorii de care au mereu nevoie, atunci beneficiul net ar scădea de sigur sub 5%.

Dar ceea ce ne va edifica şi mai mult, că fabricile încurajate au încă nevoie de o nouă perioadă de sprijin, este că de vom scoate cifrele de mai sus, de pildă pe acelea ale zahărului şi ale berei, care sunt cele mai rentabile la noi, atunci pentru restul celorlalte industrii ne rămâne numai beneficiul net de 5,95% în întâia ipoteză şi 3,56% în a doua ipoteză; şi dacă acestora le retragem protecţia legală şi le supunem la impozitul funciar cu zecimile sale, atunci beneficiul net se reduce la 5,30% în prima ipoteză, şi la 3,17% în a doua ipoteză.

Dacă le retragem şi restul celorlalte foloase, nu le mai rămâne decât să lucreze cu 4% şi cu 2,50%, iar dacă peste toate acestea ar fi să reţinem şi partea fondului de rezervă, beneficiul net ar scădea încă şi mai jos. Dacă nu am mai acorda industriei niciun sprijin, atunci pe lângă ceea ce cumpărăm astăzi din străinătate, ar trebui să mai cumpărăm şi ceea ce ar înceta de a se mai produce la noi.

Osebit de aceasta, am suferi mari pagube la materia primă dela noi care ar rămânea neconsumată, mari pagube pentru braţele ce ar rămânea neocupate, mari pagube la combustibilul ce nu s'ar mai consuma, mari pagube în traficul căilor ferate, şi am rămânea ca şi mai înainte, o ţară fără nicio industrie şi trăind iarăşi numai din agricultură ».

« Legea pentru încurajarea industriei naţionale » din 13.II.1912, marchează un mare progres în principii şi raportându-ne la vechea lege din 1887, a înlăturat toate neajunsurile constatate în lunga fază de aplicare a acesteia.

Inlesnirile şi foloasele acordate de noua lege se dau:

1. *Intreprinderilor industriale* cari în afară de personalul tehnic şi administrativ, întrebuinţează sau 20 de lucrători, sau maşini mişcate

de orice fel de motor de cel puțin 5 cai putere, au fost înlăturate astfel toate neajunsurile vechei legi, după care, întreprinderile cu mai mult de 50.000 de lei capital și 25 de lucrători, dar care nu aveau motori puternici, sau întreprinderi cu 50.000 lei capital și întrebuințând motori puternici, dar nu puteau să întrebuințeze 25 de lucrători pe zi tocmai din cauza perfecționării mașinilor, rămâneau în afară de sprijinul Statului.

2. *Meseriașilor* care întrebuințează cel puțin 4 calfe sau meșteri precum și *societăților cooperative de meseriași* cu un capital de 2.000 de lei, constituite în mod legal și întrebuințând cel puțin 10 lucrători sau asociați.

3. *Cooperativelor sătești* precum și *întreprinderilor* care întrebuințează fie la un loc, fie la domiciliu, 20 de lucrători în industria casnică.

Cu chipul acesta dispare inegalitatea din legea anterioară dintre *industria mare*, singura avantajată și *industria mică*, meseriași și industria casnică, care nu s'au bucurat de niciun sprijin.

S'a înlăturat neajunsul ca în cursul aceleiași perioade de încurajare, unele fabrici să se bucure, iar altele să înceteze de a se bucura de foloasele acordate de lege; la toate întreprinderile industriale va înceta în aceeași zi, sprijinul pe care li-l dă legea.

Nu se mai acordă scutiri de vamă pentru materia primă adusă din străinătate afară de câteva excepții, însă se va scădea taxa vamală pe cale de tarif, în proporții cuviincioase pentru toți industriașii mari și mici, ale acelor materii prime indispensabile industriei.

1. Legea acordă cea mai mare *protecție* industriilor care-și trag materiile prime din agricultură sau dintr'un derivat al agriculturii sau din solul sau subsolul țării; acestea se vor bucura timp de 30 de ani, de următoarele foloase:

Vânzarea de către Stat, județ sau comune a terenului necesar fabricilor, până la 5 ha., din pământurile rurale ce le aparțin iar pentru străini, închirierea acestor terenuri pe timp de 90 de ani.

Folosința gratuită, în total sau în parte, a forțelor hidraulice din domeniul public.

Scutirea de dreptul de vamă pentru mașini, accesorii, etc.

Reducerea tarifelor de transport.

Scutirea de impozitele directe către Stat, județ sau comună și înlocuirea lor printr'o dare pe beneficiul net al întreprinderilor cu excepția favorabilă acordată morilor de făină de grâu.

2. Industriile care lucrează cu materii prime din agricultură sau un derivat al ei, sau din solul şi subsolul ţării şi care vor dovedi, că exportă anual o pătrime din producţiunea lor, se vor bucura de avantaje în plus la reducerea tarifului de transport şi la reducerea dării asupra venitului net anual.

3. Industriilor care transformă cea mai mare parte a materiilor prime din străinătate, li s'a mărginit foloasele acordate la o perioadă de 21 de ani; de asemenea foloasele acordate sunt mai mici decât ale celorlalte industrii.

Darea, pe venit la toate categoriile de industrie, se va plăti numai atunci când beneficiul net anual al întreprinderii va ajunge la 5½% pe an; impozitul creşte treptat, din perioadă în perioadă, atingând maximum de 6% din venitul net anual şi aceasta numai pentru industriile care transformă materii prime din străinătate.

Ca foloase generale, acordate tuturor fabricilor laolaltă, precum şi societăţilor de meseriaşi, s'a prevăzut scutirea de orice impozit către Stat, judeţ sau comună a clădirilor destinate locuinţelor întregului personal al fabricilor, restituirea dreptului de vamă pentru materiile prime aduse din străinătate şi care au intrat în fabricaţiunea produselor ce s'ar exporta şi în fine la toate licitaţiile, fie pentru clădiri, fie pentru furnituri ale Statului, preferinţa fabricilor din ţară, chiar dacă ofertele lor vor fi cu 5% mai scumpe decât ale celor similare din străinătate.

In schimbul foloaselor acordate, *industriaşii de tot felul sunt obligaţi:*

Să înainteze Ministerului Industriei şi Comerţului precum şi Ministerului de Finanţe, bilanţurile şi contul de profit şi pierdere.

Să aibă 75% români din numărul total atât al lucrătorilor cât şi al personalului administrativ; de asemeni pentru personalul tehnic, cel puţin 25% români la începutul perioadei a doua şi 60% la începutul perioadei a treia.

Să înainteze în fiecare an Ministerului Industriei şi Comerţului, datele statistice ale anchetei industriale.

Să pună registrele la dispoziţia delegaţilor Ministerului Industriei şi Comerţului, autorizaţi special pentru aceasta.

Nesupunerile la îndatoririle statornicite prin lege, precum şi avizul obligator pentru cererile de folosinţa avantajelor legii, cad în competenţa *Comisiunii industriale*, instituită pe lângă Ministerul Industriei şi Comerţului, formată din 20 membri numiţi prin decret regal. Ea

are deci atribuțiuni consultative (aviz obligator pentru scutirile de vamă și asupra noilor cereri ale fabricilor ce doresc a se folosi de avantajele acordate de legea de încurajare) și hotărîtoare (asupra cazurilor de nesupunere și neîndeplinirea obligațiunilor fixate de lege și în apelurile privitoare la fixarea impozitului industrial.

Sub dispozițiunile acestei legi, situația industriei românești încurajată de Stat, la sfârșitul anului 1915, este arătată în tablourile Nr. 8 și 9.

Cu toate că intervalul de timp dela punerea în vigoare a legii din 1912 și începutul războiului mondial este prea scurt pentru a judeca influența ei asupra industriei românești, se pot face totuși o seamă de observațiuni pe baza datelor statistice furnizate de anchetele industriale făcute în cursul anilor 1911 și 1915.

Astfel numărul fabricilor încurajate a crescut mult sub regimul acestei legi: dela 495 de fabrici în 1911 la 847 în anul 1914. Ținând seama de cele patru fabrici de zahăr necuprinse în cifra de mai sus, rezultă o sporire de 353 a fabricilor încurajate în cursul celor trei ani. Cea mai mare parte erau mici stabilimente situate în micile orașe sau la sate. Atelierele mecanice de tâmplărie cu motori de benzină, sunt cele mai numeroase; în acelaşi timp morile mici întrebuințând motorul cu benzină, luară o mare desboltare la țară: 10 mori mici construite în 1912, 22 în 1913 și 48 în 1914. In acelaşi timp numeroase mari stabilimente fură construite din nou, altele își măriră numai instalațiile: 11 mari mori sistematice, câteva fabrici de cărămizi, de țiglă, o fabrică de șuruburi la Galați, o fabrică de uleiuri vegetale la Botoșani; marea fabrică de uleiuri vegetale « Phoenix » din București și-a mărit considerabil instalațiile. O fabrică de gaz de iluminat extras din rezidurile de petrol, a fost instalată la București și transformată în urmă pentru fabricarea toluenului prin procedeul pirogenării; o a doua fabrică de toluen, prin acelaşi procedeu, a fost instalată la Comarnic de Prințul Bibescu. In urma marei desvoltări a automobilismului în țară, au fost instalate la București două mari ateliere pentru reparațiuni și construcțiuni de automobile; cel mai important a fost cel al Societății române de automobile care a adus mari servicii în timpul războiului.

Alături de aceste fabrici, desvoltarea industriei mari contează pe următoarele stabilimente instalate: o mare fabrică de zahăr la Giurgiu, aparținând Societății Anonime Danubiana; o fabrică de vagoane la București, o alta la Galați; o mare fabrică de cherestea a Societății

TABLOUL Nr. 8. — SITUAȚIA INDUSTRIEI MARI INCURAJATE LA 31 DECEMVRIE 1915

Nr. curent	SPECIFICAREA INDUSTRIILOR	Nr. intreprinderilor	Forța motrice H.P.	PÉRSONALUL: Ad-tiv și tehnic: Români	Ad-tiv și tehnic: Străini	Ad-tiv și tehnic: Fără protecție	Lucrători: Români	Lucrători: Străini	Lucrători: Fără protecție	Total: Români	Total: Străini	Total: Fără protecție	VALOARÉA: Capitalului investit Lei	Salariilor plătite Lei	Combustibilului: Indigen Lei	Combustibilului: Străin Lei	Materiilor prime: Indigene Lei	Materiilor prime: Străine Lei	Producției Lei
	I. *Construcțiuni de tot felul*																		
1	Ateliere de constr. metalice	52	5.396	238	162	26	4.341	758	47	4.579	920	73	17.035.660	5.907.997	661.288	148.950	1.708.873	10.588.169	21.812.207
2	Cuc, sârmă, șuruburi	11	2.573	47	31	3	873	69	8	920	100	11	6.411.193	1.169.715	274.158	38.405	404.157	6.041.317	9.180.358
3	Mobile de fier	9	190	36	9	33	410	56	13	446	65	46	1.142.723	71.175	493.834	5.755	261.533	657.056	2.448.011
4	Ambalaje, tablă albă, bidoane	11	1.169	75	34	13	876	115	76	951	149	89	4.636.889	1.005.914	98.044	11.810	992.440	3.235.672	6.490.373
5	Șantiere navale	1	250	11	14	—	385	75	—	396	89	—	1.171.885	774.389	68.227	—	1.184.342	892.558	2.422.751
	Total	84	9.578	407	250	75	6.885	1.073	144	7.292	1.323	219	30.698.350	8.929.192	1.595.551	204.920	4.551.345	21.414.772	42.353.703
6	Asfalt	2	99	5	3	4	39	6	—	44	9	4	606.150	83.500	66.160	—	122.553	324.650	479.900
7	Bazalt și produse ceramice	9	1.048	49	26	2	1.074	15	—	1.123	41	2	3.881.974	878.403	208.054	231.816	388.699	410.569	2.630.428
8	Cărămizi și țigle	52	4.403	115	46	—	1.892	279	3	2.007	325	3	16.855.731	1.532.824	484.751	360.811	922.698	329.630	4.501.327
9	Ciment	10	2.170	74	20	1	794	248	5	868	268	6	8.532.259	1.272.999	1.036.783	370.031	798.551	39.476	6.907.434
10	Mozaic și lucrări în ciment	13	161	8	8	—	305	71	—	313	79	—	929.951	487.183	14.700	—	422.970	15.274	1.457.181
11	Gips, ipsos	3	165	5	—	2	31	—	—	36	—	2	298.475	48.403	44.492	—	58.000	—	400.000
12	Var	19	1.180	20	7	1	446	52	—	466	59	1	4.486.131	431.076	341.813	46.039	231.489	33.458	1.255.474
13	Sticlărie	8	467	27	82	20	500	668	51	527	750	71	3.659.847	922.825	446.599	2.770	282.568	66.081	3.744.819
	Total	116	9.693	303	192	30	5.081	1.339	59	5.384	1.531	89	39.250.518	5.657.213	2.643.352	1.011.467	3.226.928	1.219.138	21.376.564
14	Ferestraie	98	16.555	435	307	48	11.015	1.532	161	11.450	1.839	209	37.580.604	8.416.220	754.359	—	22.099.983	2.436.371	51.842.563
15	Mobile de lemn, tâmplărie mecanică	70	4.923	156	52	19	922	326	52	1.078	358	71	7.851.105	2.505.896	518.263	—	3.943.760	458.349	4.446.111
	Total	168	21.478	591	359	67	11.937	1.858	213	12.528	2.217	280	45.431.709	10.922.116	1.272.622	—	26.043.743	2.894.720	56.288.674
	II. *Alimentară*																		
16	Apă gazoasă	6	231	23	4	4	223	3	13	246	7	17	2.580.177	247.756	22.180	9.962	247.741	12.141	106.927
17	Bere	5	5.810	59	51	3	467	108	—	526	159	3	8.388.515	782.230	250.622	65.038	1.368.572	345.730	10.031.320
18	Rachiuri, liqueruri, vin spumos	7	50	24	8	—	147	7	1	171	15	1	498.663	120.652	21.373	—	1.385.649	156.280	1.937.384
19	Distilerii de alcool	15	1.376	74	15	32	558	126	—	632	141	32	4.067.125	431.663	584.099	—	3.319.462	18.133	10.945.717
20	Ciocolată, bomboane	20	353	91	26	5	780	57	—	871	83	5	4.149.151	796.520	171.575	8.316	3.107.109	2.470.930	8.058.181
21	Cafea, cicoare	1	22	11	8	—	46	4	—	57	12	—	376.034	86.418	2.663	45.944	223.395	40.172	840.600
22	Conserve, mezeluri	15	394	50	9	2	1.560	69	—	1.610	78	2	2.917.115	453.948	100.900	—	2.602.962	791.442	5.475.992
23	Glucoză, amidon	2	185	5	8	—	125	—	—	130	8	—	2.370.311	130.432	87.517	—	340.475	23.702	794.457
24	Oțet	8	46	20	3	7	131	2	6	151	5	13	1.308.816	197.113	65.763	—	438.517	104.418	1.061.419
25	Pâine	13	1.048	84	19	—	314	55	—	398	74	—	2.937.990	564.465	255.717	15.591	4.765.140	3.360	6.401.695
26	Paste alimentare	6	177	21	2	1	171	3	—	192	5	1	914.594	141.146	31.140	13.590	146.131	14.029	1.153.083
27	Decorticaje	5	1.405	15	8	3	50	4	—	65	12	3	1.698.127	181.344	30.490	—	9.734	3.076.819	6.224.261
28	Mori	96	22.120	306	185	81	2.011	244	86	2.317	439	167	41.000.000	3.106.952	1.500.000	116.697	96.678.000	—	115.476.500
29	Lăptării, brânzeturi	4	417	12	—	—	11	—	—	23	—	—	444.137	—	4.187	—	220.601	—	230.905
30	Uleiuri	19	977	51	15	8	332	13	5	383	28	13	4.987.813	486.777	172.576	502	4.821.091	651.253	9.403.448
	Total	222	34.611	846	361	146	6.926	695	111	7.772	1.056	257	78.638.568	7.727.416	3.300.802	275.640	119.674.579	7.708.409	178.139.889
	III. *Produse [illegible]*																		
31	Acid carbonic	5	209	7	4	—	69	3	—	76	7	—	1.517.249	27.940	25.484	35.000	32.575	49.400	305.941
32	Acid sulfuric	2	379	11	6	1	114	10	2	125	16	3	1.949.333	174.037	101.685	2.700	—	304.068	1.766.311
33	[illegible] luminat ([illegible])	1	12	—	1	—	16	4	—	16	5	—	565.000	20.509	23.756	—	30.705	—	6.117
34	Oxigen și [illegible]	1	80	4	4	—	10	1	—	14	5	—	514.426	39.747	5.192	12.966	2.406	12.833	157.821
35	Petrol (Rafinării)	40	9.825	214	109	48	1.912	228	11	2.126	337	59	49.572.957	3.054.212	4.165.132	—	87.929.091	557.535	141.322.542
36	[illegible] și săpun	14	245	59	20	27	392	3	3	451	23	30	2.572.772	440.336	122.406	14.249	2.416.514	3.000.409	6.764.655
37	Lacuri și culori	9	270	20	12	2	170	7	—	190	19	2	1.122.182	170.166	34.990	400	505.199	436.248	1.703.051
38	Spălătorii mecanice	3	—	1	—	—	5	1	—	6	1	—	11.000	1.699	1.946	—	565	732	—
39	Produse chimice	11	587	41	16	2	227	56	12	268	72	14	2.745.191	333.020	144.453	1.694	1.112.727	639.942	2.699.572
	Total	86	11.607	357	172	80	2.915	313	28	3.272	485	108	60.570.110	4.261.666	4.625.044	67.009	92.029.782	5.001.167	154.725.010
	IV. *Hârtie și imprimerii*																		
40	Arte grafice, cartonaje	38	1.346	214	41	35	2.309	98	62	2.523	139	97	10.541.104	2.608.206	160.162	6.818	3.552.413	941.961	9.008.247
41	Hârtie și celuloză	8	7.777	71	63	7	2.099	178	28	2.170	241	35	20.695.166	2.070.070	1.786.454	5.907	3.608.046	1.070.710	11.545.704
42	Saci, șervețele, plicuri	2	14	2	—	—	37	—	—	39	—	—	172.951	36.486	4.601	—	213.453	15.810	330.704
	Total	48	9.137	287	104	42	4.445	276	90	4.732	380	132	31.409.721	4.714.762	1.951.217	12.725	7.373.912	2.028.481	20.884.655
	V. *Textile*																		
43	Frânghii și sfoară	6	820	26	10	18	414	21	79	440	31	97	2.245.628	423.085	68.260	—	212.105	2.091.484	9.292.968
44	Țesături	23	2.985	90	48	12	1.551	79	78	1.641	127	90	6.599.579	1.147.863	181.683	—	644.549	5.024.360	10.055.234
45	Tricotaje	18	631	53	32	21	1.496	34	135	1.549	66	156	3.677.053	699.222	94.685	—	423.077	4.447.173	8.093.069
46	Postavuri	15	3.726	73	80	8	1.907	168	27	1.980	248	35	10.006.129	1.680.057	387.776	2.537	4.348.621	4.511.103	14.576.575
47	Topitorii	1	233	7	6	—	25	167	—	32	173	—	879.851	199.495	32.000	—	448.669	—	582.522
	Total	63	8.395	249	176	59	5.393	469	319	5.642	645	378	23.408.240	4.149.722	764.404	2.573	6.077.021	16.074.120	42.600.368
	VI. *Imbrăcăminte și încălțăminte*																		
48	Ace de cusut și cu gămălie	2	92	2	5	—	45	16	—	47	21	—	559.240	32.552	8.323	—	2.121	46.178	117.404
49	Incălțăminte	7	572	13	3	—	225	6	—	238	9	—	2.148.798	705.131	20.308	—	3.638.442	2.144.172	5.902.018
50	Pălării	9	632	10	7	9	118	39	24	128	46	33	2.459.414	623.516	53.762	—	496.135	662.244	1.906.950
51	Broderii, dantele, confecțiuni	9	55	18	9	8	274	2	40	292	11	48	355.097	191.725	27.181	—	74.936	611.145	1.219.055
52	Tăbăcării	27	1.888	69	23	24	1.370	220	71	1.439	243	95	5.838.731	1.524.004	167.751	48.985	8.847.488	6.245.811	18.728.038
	Total	54	3.239	112	47	41	3.032	283	135	2.144	330	176	11.361.280	3.076.928	277.325	48.985	13.059.121	9.709.550	27.873.465
	VII. *Electrice*																		
53	Uzine și acumulatori electrici	3	11.310	14	20	1	326	12	—	340	32	1	8.107.160	288.847	545.316	—	28.000	27.221	2.476.120
	VIII. *Diverse*																		
54	Perii și pensule	3	118	8	4	1	109	1	3	117	5	4	351.075	66.733	2.504	—	38.186	101.519	385.350
	Total general	847	119.166	3.174	1.685	542	46.049	6.319	1.102	49.223	8.004	1.644	329.226.733	49.794.595	16.978.137	1.623.283	272.102.617	66.179.097	547.104.799
	IX. *Industrii neîncurajate de legea din* 1912																		
55	Zahărul	4	7.500	131	126	20	1.410	299	80	1.541	425	100	32.000.000	1.600.000	—	—	—	—	37.000.000

Cir. F. [illegible] | Vent. [illegible]

103.934
107.511
136.811

Profit.
13.537
16.900
15811
10320
15534
41670
78330 910

Metale –
7.371.428 – 142.293 Agh.
6.926 [illegible] – 4002 Alu. / 3215 [illegible]

Masini
32.113 – 10. A.u. / 6,7 Agh. / 11. Sem.

vehicule
23.413 – 7626 A.u. / 12860 Sem.

Var plut
108 – 1265 A.u.

Prod. chim.
20941 – 9.9 A.u. / 6206 Sem.

Lemnarie
3730 – 261 A.u.

Contrib. / Dir 32.803.883 / Indir 58.192.806

Benef:
B. [illegible] 1905 . 1,4 – 8.
892 10
2016 – 10.

Drajna la Mâneci-Ungureni, în Prahova; o fabrică de ciment la Fieni în Dâmbovița; o fabrică de acid carbonic la Bragadiru, în apropiere de București și o fabrică de sticlă la Dudești, Ilfov.

Desvoltarea industriei petrolului este de asemenea remarcabilă: Societatea Steaua Română își mărește capitalul dela 60 la 100 de milioane. Numeroase societăți engleze pentru exploatarea petrolului, se constituesc (22 societăți în cursul anilor 1912—1914). Producția petrolului ajungând în 1913 la cifra record de 1.885.389 tone, și cum calea ferată nu putea satisface toate cererile de transport al petrolului, Statul decide construcția pipe-line-ului Câmpina-Ploești-Făurei-Constanța.

Din examinarea industriei românești la începutul anului 1914, este de observat că principalele bogății ale României (agricultura, pădurile și petrolul) au creiat industriile cele mai numeroase și care dispun de cel mai mare capital. In primul rând găsim industria alimentară cu un număr de 226 de fabrici, un capital fix de 110.638.567 lei și cu o producție de 215.139.889 lei (au fost cuprinse și cele patru fabrici de zahăr). In acest grup cea mai importantă industrie este aceea a morăritului, cu 96 mori mari, reprezentând un capital de 41 milioane lei și putând lucra 3.607 tone de grâu în 24 de ore.

Industria chimică cu o valoare a producției anuale de 155 milioane se distinge prin grupul rafinăriilor de petrol (40 rafinării cu 50 milioane lei, capital investit .

In industria lemnului, grupul cel mai important este acel al ferăstraelor, în număr de 98, dintre care 14 sunt mari stabilimente aparținând societăților anonime; industria de mobile de lemn care cuprinde tâmplăriile mecanice, cuprinde 70 stabilimente, însă marile fabrici sunt în număr de 11, dintre care una la Iași și zece la București.

In grupul materialelor de construcții, cele mai importante fabrici sunt cele de cărămizi și țigle.

Grupul fabricilor de hârtie și celuloză au cel mai mare capital investit, justificat de perfecționarea instalațiilor lor.

In grupul metalurgiei, cele mai importante fabrici sunt uzinele de construcțiuni mecanice, care au luat odată cu petrolul o mare desvoltare.

In grupul textilelor, țesătoriile și fabricele de postav, sunt cele mai importante.

Industria electrică este reprezentantă prin cele două uzine electrice dela Sinaia și Câmpina și fabrica de acumulatori electrici Tudor, din

București; trebue menționat însă că acestea nu sunt singurele existente în România. Ele sunt singurele care beneficiază de avantajele legii industriale, întrucât furnizează în principal curentul industriei, dar uzinele electrice sunt foarte numeroase în România, aproape fiecare capitală de județ, avându-și uzina electrică proprie pentru iluminat, iar la București, Iași, Brăila și Galați, în plus, uzinele tramvaelor electrice.

Va fi de sigur foarte important de a preciza care era situația factorilor caracteristici oricărei industrii: materiile prime, combustibilul, capitalul, mâna de lucru și producțiunea, pentru industria românească dinaintea războiului.

1. *Materiile prime* au însumat o valoare anuală de 338 milioane lei, intrând deci cu 60% în valoarea producției industriale. Din totalul materiilor prime, 25% au fost materii prime străine, importate.

2. *Combustibilul*, în valoare de aproape 19 milioane lei, a intrat cu 3,4% în valoarea producției industriale. Din combustibilul total, 9,5% a fost combustibil străin importat.

3. *Capitalul angajat* în industria românească înainte de războiu, cu toată politica protecționistă urmată de Stat și cu toate legile economice speciale legiferate în scopul creerii unei industrii naționale, rămăsese în cea mai mare parte străin iar în marile întreprinderi industriale bazate pe exploatarea adevăratelor bogății ale țării, ca petrolul și pădurile, el aparținea aproape exclusiv capitalului străin.

Capitalistul român dinaintea războiului mondial, era în marea majoritate a cazurilor, marele proprietar rural. Burghezia română la acea dată, nu era nici ea o forță capitalistă suficient consolidată și aceasta din motivele însăși ale modului de formațiune și evoluție a burgheziei românești, diferit de cel apusean. Clasa burgheză în regimul capitalist, s'a format în două feluri: din economiile individuale ale diferiților cetățeni ai unei țări, iar în alte părți s'a format din ceea ce acorda Statul ca gratificare unor anumiți cetățeni. După 1866 burghezia noastră s'a format exclusiv prin ajutorul Statului; este o burghezie bugetară, întreținută cu impozitele țării, care a căpătat tot felul de concesiuni, activând însă mai mult în exploatarea bogățiilor naționale decât în industrie.

Afară de aceasta, spiritul de economie ce-l găsim sub o înaltă formă de manifestare în alte țări și mai ales ca un rar exemplu în Franța, căruia această țară îi datorește într'un anume mod de explicare a

TABLOUL Nr. 9. — SITUAŢIA INDUSTRIEI MARI INCURAJATE A VECHIULUI REGAT, PE RAMURI INDUSTRIALE LA 31 DECEMVRIE 1915

INDUSTRIA	Nr. întreprinderilor	Capitalul investit	Forţa motrice	Personalul			Valoarea			
				Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	Salariilor	Combustibilului	Materiilor prime	Producţiei
		Mii lei	HP.				Mii lei			
Alimentară	220	76.268	34.426	1.340	7.607	8.947	7.597	3.489	127.019	177.348
Chimică	90	63.547	11.891	634	3.426	4.060	4.476	4.846	97.842	155.999
Metalurgică	86	31.258	9.670	739	8.163	8.902	8.962	1.809	26.014	42.471
Textilă	81	26.223	9.082	545	6.678	7.223	4.965	848	23.996	45.726
Lemnului	171	45.783	21.596	1.030	14.121	15.151	10.989	1.275	29.078	56.674
Pielăriei	34	7.987	2.460	132	1.892	2.024	2.229	237	20.876	24.630
Hârtiei şi artelor grafice	48	31.410	9.137	433	4.811	5.244	4.715	1.964	9.402	20.885
Materiale de construcţie	97	31.102	8.079	307	4.126	4.433	3.772	2.699	2.851	14.521
Sticlăriei	8	3.660	467	129	1.219	1.348	923	449	349	3.745
Electrotehnică	3	8.107	11.310	35	338	373	289	545	55	2.476
Ceramică	9	3.882	1.048	77	1.089	1.166	878	440	799	2.630
Intreaga industrie	847	329.227	119.166	5.401	53.470	58.871	49.795	18.601	338.281	547.105

prosperității ei, întreaga ei splendoare economică de astăzi, la Români nu-l întâlnim și nu-l găsim nici astăzi.

Singurul capitalist român, marele proprietar rural, consimțea cu extremă greutate să se angajeze într'o întreprindere industrială ale cărei beneficii nu se realizau imediat, care lipseau chiar în primii ani de activitate, care treceau în amortismente sau se ridicau la procente cu mult depășite de cele realizate de el din venitul exploatării fără muncă și cheltueală proprie a întinselor lor proprietăți agricole cu munca și utilajul țăranilor sau prin arendare.

Capitalul românesc a gravitat în special în afaceri de natură a realiza venituri încă dela început, cum de exemplu în creditele funciare, în societăți de transport concesionare — deci în afara concurenței — și în bănci, unde operațiile datorite marilor mișcări agricole le acordau beneficii întinse și sigure, și le asigurau capitalul și dobânzile prin mijloace tehnice superioare, de solidă garanție (trei semnături).

Ori activitatea industrială este de altă natură; ea prezintă anumite riscuri, reclamă muncă și perseverență și beneficiile minime la început, devin foarte importante numai mai târziu și numai sub impulsiunea unei conduceri superioare, activă și inteligentă.

Aproape toate întreprinderile cu capital străin erau societăți anonime, reprezentând marea industrie finanțată de băncile străine și ale căror dividende treceau granița. Apoi veneau întreprinderile individuale aparținând supușilor străini care trăiau de mult timp în țară, cu mare parte din capitalul indigen, beneficiile rămânând în țară, dar al căror capital, în raport cu cel al societăților anonime era de mică importanță.

In cele ce urmează s'a luat în considerație numai societățile anonime reprezentând după cum se va vedea, industria finanțată în primul rând de băncile străine.

Situația diferitelor industrii care activau sub forma juridică a societăților anonime în care intra capitalul străin — după studiul: L'industrie en Roumanie, de Ing. D. St. Emilian —, era următoarea:

Electricitate, gaz, apă. Capital 22.797.627 lei din care 21.953.677 lei adică 95,5% străin, și anume:

Francez	11.238.000
German	6.873.600
Belgian	2.840.327
Englez	1.101.750

Zahăr. Capital 39.042.000 lei din care 36.700.000 lei, adică 94% străin, și anume:

Belgian	26.500.000
Austro-ungar-român	5.200.000
Francez	5.000.000

Petrol. Capital 403.646.949 lei din care 370.921.009 lei, adică 91,90% străin și anume:

German	110.353.575	adică	27,34%
Olandez	97.901.246	»	24,25%
Englez	95.421.188	»	23,64%
Român	32.725.940	»	8,10%
American	25.000.000	»	6,19%
Francez	20.350.000	»	5,07%
Belgian	14.395.000	»	3,56%
Italian	7.500.000	»	1,85%

Metalurgie. Capital 13.650.000 lei din care 9.050.000 lei, adică 74% străin și anume:

Austro-ungar	4.400.000
Belgian	3.500.000
Francez	850.000
Bulgar	300.000

Industrii chimice. Capital 3.282.000 lei din care 2.332.500 lei adică 72,3% străin și anume:

Austro-ungar	1.132.500
German	1.200.000

Industria lemnului. Capital 65.736.470 lei din care 45.814.050 lei, adică 69,61% străin și anume:

Austro-ungar	42.157.025
Austro-belgian	3.500.000
Bulgar	157.025

Celuloză și hârtie. Capital 14.165.000 lei din care 6.500.000 lei, adică 46% străin și anume în total austro-ungar.

Industriile alimentare. Capital 27.251.000 lei din care 8.393.000 lei, adică 31% străin și anume:

Austro-ungar	4.000.000
German	2.393.000
Belgian	1.000.000
Bulgar	1.000.000

Ciment și ceramică. Capital 9.716.000 lei din care 2.620.000 lei, adică 27% străin și anume:

Belgian	2.500.000
Bulgar	120.000

Textile. Capital 20.551.000 lei din care 4.660.000 lei, adică 22,67% străin și anume:

Austro-ungar	2.000.000
Belgian	1.450.000
Franco-român	650.000
Englez	500.000
Italian	50.000

Transporturi. Capital 19.050.000 lei din care 5.000.000 lei, adică 27% străin și anume:

Belgian	4.000.000
Austro-ungar	1.000.000

Sau pentru industria totală:

Capitalul total român și străin . . . 636.556.546 lei

Capitalul străin . . . . 511.019.236 » adică 80%

Iată recapitulația capitalului străin pe naționalități:

German . . .	120.820.175 lei	23,7%;	majoritatea în petrol.
Olandez . . .	97.901.246 »	19,5%;	numai în petrol.
Englez . . .	96.922.938 »	18,8%;	majoritatea în petrol.
Austro-Ungar.	65.539.525 »	12,9%;	majoritatea în exploat. forestiere
Belgian . . .	57.945.327 »	11,3%;	majoritatea în industr. zahărului.
Francez . . .	37.763.000 »	7,3%;	majoritatea în petrol.
American . .	25.000.000 »	4,8%;	numai în petrol.
Italian . . .	7.550.000 »	1,4%;	majoritatea în petrol.
Bulgar . . .	1.577.025 »	0,4%;	în trei societăți: un atelier mecanic, o fabrică de macaroane și alta de ceramică.

Se vede dar, că mai mult de o treime din totalul capitalului străin, era austro-german: 186.359.700 lei, adică 36,4% [1]).

[1]) Rolul jucat de Germani în mișcarea industrială a țării cât și pe piața financiară din acel timp, este covârșitor și merită o atențiune specială. Penetrațiunea germană în România, datează mai ales din timpul războiului vamal dintre România și Austro-Ungaria în timpul căruia Germania a profitat, prinzând o bază solidă pe piața românească care n'a mai putut să-i fie luată în urmă de niciun Stat.

Prin convențiunea de comerț din 1893 încheiată cu Germania în condițiuni diferite de cele în care încheiasem, pe baza clauzei națiunii celei mai

Cu toată politica economică urmată de Stat dela 1886, cu toate tarifele vamale din 1886, 1893, 1906 și convențiunile comerciale, cu toate legile de protecțiune industrială și cele de încurajarea industriei naționale din 1887 și 1912, nu a fost posibil să se creeze în România o industrie cu adevărat națională. De toate aceste avantaje beneficiau direct, capitalurile străine.

In timpul războiului am simțit consecințele acestei stări de lucruri, când industrii de absolută necesitate pe timp de războiu, au fost paralizate prin indisponibilitatea capitalului și lucrătorilor specialiști străini care înaintea războiului veniseră în atât de mare număr odată cu capitalurile de aceeași naționalitate.

Pentru orice țară în care capitalurile indigene sunt insuficiente pentru a valorifica toate resursele bogățiilor naționale, *capitalurile*

---

favorizate, convențiile de comerț cu Anglia, Franța și Elveția, convenției cu Germania fiindu-i anexate două tarife vamale complete, unul privind exportul României în Germania și altul exportul german în România, și apoi prin convențiunea adițională din 1904, Germania și-a asigurat în România o piață de desfacere de neînvins. Dar mai mult de cât atât; România a căzut sub puternica rază de acțiune a Germaniei care duce spre orient, faimoasa politică de expansiune germană în Asia Mică și, prin cucerirea economică spre cucerire politică, în « Mitteleuropa ». Germania a căutat să acapareze pe toate căile atât piața financiară cât și cea industrială a țării noastre, creind bănci și industrii diverse. Iată situațiunea, așa cum o expune Nicolae Xenopol, în cartea sa « La richesse de la Roumanie » din 1916: « România, prin pozițiunea sa geografică, prin numărul locuitorilor, prin bogăția sa agricolă, prin bogățiile sale petrolifere, constituia un remarcabil câmp de activitate pentru comercianții, financiarii și industriașii germani. Această politică de invazie economică a României, a avut rezultatul de a ne aduce din anumite puncte de vedere, absolut dependenți de Germania: piața noastră financiară devenise o anexă a celei din Berlin, importul nostru era constituit în cea mai mare parte din articole industriale venite din Germania; numeroase industrii și intreprinderi, mai ales petrolifere, erau complet dominate de capitalurile germane. Pericolul acestei situațiuni apăru în timpul războiului european, când am putut vedea că toată vieața noastră economică suporta influența marelui Imperiu Central și când ne-am văzut amenințați de a suspenda o foarte mare parte a activității noastre industriale în cazul când Germania nu ne-ar fi mai procurat uneltele indispensabile fabricilor și uzinelor noastre precum și instrumentele agriculturii ».

Disconto-Gesellschaft și Deutsche-Bank, marile bănci germane, cu concentrarea lor puternică și strânsele lor relațiuni cu lumea industrială (Disconto-Gesellschaft era reprezentată în consiliile de administrație a 114 societăți, iar Deutsche-Bank în 134), și-au întins politica și principiile lor de activitate și

străine sunt imperios necesare. Este însă în acelaşi timp necesar şi suficient de a se păstra proporţia convenabilă; el nu va trebui să devină un mijloc de acaparare şi de exploatare colonială a bogăţiilor noastre naţionale, ci numai factorul de colaborare loială cu capitalurile româneşti în interese pur economice şi în afara oricăror interese politice.

După N. Xenopol, capitalul investit în totalitatea industriei României, era următorul:

1.	Industria încurajată de Stat (847 fabrici) .	329.226.733 lei
2.	» aparţinând Statului	80.000.000 »
3.	» neîncurajată (4 fabrici de zahăr, 23 fabrici de alcool, 11 fabrici de bere, 10 rafinării de petrol, 50 de tăbăcării) . .	42.700.000 »
4.	4816 mori ţărăneşti	44.000.000 »
5.	Petrolul (fără rafinării)	353.656.949 »
6.	56.000 ateliere ale industriei mici şi mijlocii	140.000.000 »
7.	2184 ferăstrae şi cuptoare de var	11.000.000 »
8.	Mine şi cariere	9.000.000 »
	Total . . .	1.014.583.682 lei

Faţă de averea naţională ce reprezenta în acea vreme 21 de miliarde şi 500 de milioane lei, industriile cu petrolul şi meseriile la un loc, repre-

în România. Ele subvenţionau direct sau prin bănci germane intermediare intreprinderile comerciale, de comision, de import şi export, de transporturi terestre şi maritime, întreprinderile industriale şi intreprinderile petrolifere (Steaua Română, Concordia, Creditul Petrolifer, Vega, etc.).

Apoi o întreagă serie de împrumuturi, începând cu obligaţiunile emise de concesionarul căilor ferate, Strussberg, din 1868 şi continuând cu toate împrumuturile făcute după anul 1881, mai ales după alianţa din 1883 cu Austro-Ungaria, au fost contractate de Stat în Germania; la data de 1 Aprilie 1915, numai 1/8 din totalul datoriei noastre publice era contractată prin împrumuturi interne, restul era datorie externă, contractată 75% cu participarea băncilor germane şi 25% cu participarea băncilor franceze. Tot creditul nostru depindea de piaţa financiară berlineză şi România nu s'a putut emancipa de această piaţă decât cu ocazia împrumutului naţional de 400 milioane emis şi acoperit în întregime în 1916, în ţară. In fine, marile societăţi industriale germane (Allgemeine Electricitäts-Gesellschaft, Electricitäts-Aktiengesellschaft vormals W. Lahmeyer und Co., Siemens-Halske, Siemens-Schuckert, etc.), au fondat în România sucursale şi societăţi care au acaparat întreprinderile industriale româneşti de acelaşi gen.

zenta aproape 4,7% din averea națională, iar industria mare încurajată (fără petrol) însumând 329.226.783 lei, însemna abia 1,53% din averea națională.

Ca activitate financiară însă, industria însemna mai mult, întrucât societățile pe acțiuni cu caracter industrial aveau la începutul anului 1914 un capital de 435.967.951 lei din totalul de 722.104.846 lei cât era capitalul tuturor societăților anonime, prin urmare reprezentau 60,3%. Se vădește astfel intensitatea activității industriale în raport cu intensitatea celorlalte ramuri de producțiune.

4. *Mâna de lucru.* Situația personalului din industria încurajată de Stat în cele 847 de întreprinderi, era înaintea războiului mondial următoarea:

	Români		Străini		Evrei		Total
Personalul administrativ .	1.773	64%	581	21%	406	15%	2.760
Personalul tehnic	1.401	53%	1.104	42%	136	5%	2.641
Lucrători . .	46.049	86%	6.319	12%	1.102	2%	53.470
Total . .	49.223	84%	8.004	13%	1.644	3%	58.871

Cu tot caracterul strict agricol al țării și cu toată lipsa unei tradiții industriale, România a putut totuși să contribue într'o mare măsură la desvoltarea industriei sale, prin munca elementului românesc.

Lucrătorul român, inteligent și cu mare putere de asimilare a cunoștințelor diverselor ramuri industriale, a putut înlocui cu succes pe lucrătorul străin, acesta înarmat cu cunoștințele, practica și tradiția vechilor industrii străine.

Legea pentru încurajarea industriei naționale, fixând proporția obligatorie de 75% a lucrătorilor români, a contribuit de asemenea ca elementul românesc să fie din ce în ce mai mult utilizat.

Rezultă din tablou că proporția lucrătorilor români, atinge 86%.

Nu este acelaș lucru însă cu personalul tehnic (ingineri, șefi de ateliere, contra maistori) unde elementul străin atinge însemnata proporție de 42%. Două cauze stau la explicarea acestei situațiuni: mai întâiu capitalurile străine venite în întreprinderile industriale din România, au adus cu ele și personalul tehnic de naționalitatea respectivă; apoi învățământul tehnic în România nu era suficient desvoltat pentru a produce specialiști în toate ramurile industriale.

Erau industrii în cari numărul specialiştilor străini întrecea cu mult pe cel al Românilor ca în industria sticlăriei (care forma o specialitate transmisă cu exclusivitate din tată în fiu a cehilor şi boemienilor), textilă, berei, glucozei, zahărului, celulozei, etc. In industria morăritului, care era pur românească, aproape toţi şefii morari erau străini (nemţi sau austriaci). In industria metalurgică, a lemnului, rafinăriile de petrol, etc., elementul străin este aproape egal cu cel românesc.

In ceea ce priveşte personalul administrativ, proporţia de 21% elemente străine, este destul de remarcabilă şi este datorită tot capitalului străin, directorii şi deţinătorii puterii aparţinând naţionalităţii capitalului străin respectiv, iar faptul că majoritatea capitalului străin investit în România era german, de unde necesitatea cunoaşterii limbii germane, explică procentul ridicat de 15% evrei în personalul administrativ al industriilor. Cele 14 procente evrei şi 22 străine, reprezentau funcţiunile importante în întreprinderile industriale, iar cei 64% români, reprezentau funcţiunile de mai mică importanţă.

Cifrele de mai sus sunt relative la personalul întreprinderilor încurajate de Stat; adăogând şi personalul industriei zahărului neîncurajată, cifrat la 2.066, găsim cifra totală a personalului din industrie, de 60.937.

Dacă socotim însă lucrătorii întregei ţări din ateliere, mine, cariere, calea ferată, industrii, numărul total al lucrătorilor se urcă la 170.000, dintre care 20.723 femei.

5. *Valoarea producţiei industriale* totale a anului 1915, s'a cifrat la 547.104.799 lei. Dacă comparăm valoarea producţiei industriale cu cea agricolă, cifrată la 1.267.424.220 lei, se vede că industria reprezintă în proporţiune, 43% faţă de producţiunea agricolă, iar dacă împărţim pe cap de lucrător producţiunea industrială şi cea agricolă, constatăm că, pe când industria mare încurajată, care întrebuinţa numai 60.937 lucrători, producea 9.000 lei pe an de om, agricultura care întrebuinţa 3.106.725 lucrători (socotind pe toţi membrii activi ai familiilor lor) producea abia 410 lei pe an de lucrător, adică la un număr egal de lucrători, industria produce mult mai mult — de 22 de ori mai mult — decât agricultura, de unde se evidenţiază în mod impresionant marea problemă naţională, care se pune pentru ţara noastră: intensificarea activităţii naţionale prin industrie [1]).

---

[1]) A se vedea *M. Manoilescu*, Importanţa şi perspectivele industriei în noua Românie, (Bucureşti, 1921).

Chiar dacă se ia în considerare justa obiecțiune că valoarea producției în agricultură ca și în industrie, nu dă exact natura valorilor *creiate* de aceste două ramuri de activitate, întru cât trebue să deosebim valoarea materiilor *primite* de industrie sau agricultură, adică a materiilor întrebuințate (materii prime și combustibil) pentru a realiza un produs, și valoarea *suplimentară* creiată, adică adăogată și încorporată prin transformarea materiilor primite. Suma acestor valori constituind *valoarea produsului*, adică valoarea finală oferită de industrie sau de agricultură, va trebui deci ca întotdeauna să recunoaștem o valoare sau o cotă a materiilor întrebuințate și o valoare sau o cotă pe care o numim de *industrializare* (fiindcă reprezintă ceea ce industria a adus ca creațiune proprie).

Sub acest punct de vedere, raportul nu mai apare atât de defavorabil pentru agricultură cât s'ar fi părut la început; un lucrător din industria mare creiază valori în sumă de 2.980 lei pe an, iar un lucrător agricol creiază valori în sumă de 347 lei pe an. Sensul rămâne acelaşi: industria reprezintă cea mai intensă formă de producție națională (de 8—9 ori mai intensă decât agricultura).

Dacă se compară valorile absolute creiate de industrie și agricultură se constată că valoarea creiată anual de industrie, reprezintă 17% din valoarea creiată de agricultură.

In, fine din interpretarea faptului că deși producția industriei însemna 22% din producția totală a țării, totuși exportul produselor industriale era de numai 6,8% din exportul total, rezultă că industria lucra mai mult pentru interior, decât lucrează agricultura.

§ 2. *Industria mare în timpul războiului*

Pentru a satisface într'o cât mai mare măsură nelimitatele cerințe de războiu ale armatelor Puterilor Centrale, Statul Major economic german (Wirtschaftstab), organul conducător al economiei de război (Kriegswirtschaft) în România, instalat imediat după ocuparea Bucureștiului, a căutat ca prin cele 21 de secțiuni ale sale [1]), să exploateze la maximum, toate forțele productive ale țării de pe teritoriul ocupat.

---

[1]) *Gr. Antipa*, L'Occupation ennemie de la Roumanie et ses consequences économiques et sociales.

Cele 21 de secțiuni ale Statului Major economic erau următoarele: 1. Politică economică; 2. Finanțe; 3. Alimente și furaje; 4. Materii prime; 5. Uleiuri minerale; 6. Agricultură; 7. Domeniile Statului și Coroanei; 8. Oficiul Central

Activitatea industrială a fost una din acelea care a fost urmărită cu toată intensitatea, și rezultatele la care s'a ajuns, dacă au avut din punct de vedere militar o reușită fără pereche, în schimb, acest succes unic al Germanilor în domeniul economiei de războiu, a avut după cum vom vedea imediat, consecințe catastrofale pentru populațiunea și utilajul nostru economic.

Intreaga industrie românească cu fabricile sale, era la dispoziția Wirtschaftstab-ului; fără nicio considerațiune asupra regimului economic și tehnic al instalațiilor, fără a ține seama de condiția juridică a proprietății fabricilor, acestea au fost rechiziționate, confiscate, sau puse sub controlul forțat al administrației militare, apoi organizate și puse în funcțiune după un plan unitar al industriei de războiu.

Fabricile erau, sau instalate din nou pe orice proprietate, fără a se ține seama de drepturile proprietarului terenului, sau se adaptau fabricile mai vechi, morile, fabricile de bere, de amidon, de conserve, toate fiind deturnate dela sistemul lor obișnuit de producție din timpul de pace, pentru a fi afectate industriilor speciale de războiu. Pentru amenajarea interioară a fabricilor, se aduceau din Germania numai mașinile speciale, restul, căldări cu vapori, motoare, transmisiuni, tuburi, etc., erau rechiziționate dela alte fabrici din țară, de către secțiunea de mașini a Wirtschaftstab-ului.

Mâna de lucru, se asigura de asemenea printr'o secție specială din Wirtschaftstab; se conta pe prizonierii de războiu și pe lucrătorii salariați din țară, iar în caz de nevoie, lucrătorii erau rechiziționați.

Judecând după raportul secret german pentru perioada dinainte de 31 Martie 1917 și după raportul Colonelului Von Kontz din armata austro-ungară, din 30 Noemvrie 1917, Secțiunea utilizării mașinilor, imediat ce a intrat în activitate încă dela 7 Decemvrie 1916 la Turnu-Severin, « a luat toate mașinile găsite pe loc », apoi, « imediat după sosirea în București, ea s'a ocupat cu ridicarea a 2.240 de mașini dela Arsenalul român și dela fabricile de munițiuni, considerate ca pradă de războiu ».

---

hipic; 9. Secția forestieră; 10. Exploatarea lemnului și a materialelor de construcțiuni; 11. Metalurgie și construcțiuni de vehicule; 12. Chestiuni de muncă; 13. Compensațiuni și documentări; 14. Utilizarea mașinilor; 15. Pescărie; 16. Mine; 17. Secția juridică; 18. Oficiul de despăgubiri; 19. Secția electrică; 20. Expedițiuni; 21. Secțiunea centrală.

Prin Regulamentul din 14 Aprilie și 12 Iulie 1917, *toate mașinile* din teritoriul ocupat au fost sechestrate și proprietarii lor obligați — sub sancțiunea a grele amenzi — să-și înregistreze toate mașinile și uneltele la biroul administrației militare. Ele au fost puse apoi «la dispozițiunea exclusivă a secțiunii utilizării mașinilor, fiind interzis proprietarilor de a le mai deplasa în vreun fel».

«Cantitățile metalelor găsite în țară au fost considerabile... și în scopul de a procura metale și a le expedia în patrie, au fost organizate coloane pentru căutarea metalelor ascunse și ridicarea cuprului («Bergungs und Entkupferungskomanden»)... Pentru a furniza regiunii petrolifere materialul necesar, au fost întreprinse în România lucrări de demontare considerabile și materialul a fost trimis la Câmpina» (Raportul secret al Colonelului v. Kontz, pag. 145—146).

In afară de mașinile reclamate de diferitele secțiuni din Wirtschaftstab pentru a fi transportate dela o fabrică la alta și folosite în teritoriul ocupat, toate celelalte au fost expediate peste hotare. Fabrici întregi aparținând particularilor și Statului au fost demontate și trimise în țările Puterilor Centrale, iar Bulgarii, cari veșnic se plângeau de a fi fost frustați la repartiția mașinilor, mergeau în diferite fabrici și luau cu forța ceea ce mai găseau.

Acest sistem de demontare a fabrici întregi, ridicarea mașinilor și instalațiunilor, etc., s'a continuat fără întrerupere până în ultimele zile ale ocupației. In acest mod, toată industria României a fost sistematic distrusă și paralizată. Dacă Germania a urmărit prin această destrucție sistematică și scopuri ulterioare — de a-și asigura România tributară industriei germane pentru un timp cât mai îndelungat—, s'ar putea răspunde afirmativ, dacă am avea în vedere tendința unor anumite negociațiuni cu ocazia Tratatului dela București.

Activitatea industrială desfășurată apoi de Germani în timpul ocupației în vederea fabricării produselor pentru necesitățile războiului, este remarcabilă. Industria alimentară și industria petrolului au fost cele dintâi care au fost organizate pentru a putea produce imediat după ocupație.

Incă din primăvara anului 1917, a început montarea a 4 mari fabrici de marmeladă la București, Pitești, Craiova și Clucereasa; pentru uscarea fructelor au fost aduse din Germania 200 de cuptoare de uscat zise de Bosnia, în afară de cele care se aflau în țară și au fost vândute întreprinzătorilor ce se ocupau cu această specialitate; de asemenea

« aparate de uscat Zimmermann » a căror funcționare a fost pusă în regie.

In afară de marmeladă și fructe uscate, aceste unități industriale trebuia să producă și legume uscate, varză conservată, castraveți în saramură și oțet, bulion de pătlăgele roșii, conserve de legume și de fructe, glucoză pentru marmelade extrase din porumb fermentat, etc. Toate instalațiile au fost terminate înainte de apariția legumelor și fructelor, când au putut fi puse imediat în funcțiune.

Au fost create apoi cca 44 unități industriale, fabrici mai mici și ateliere în mare număr, pentru fabricarea produselor semifabricate, ambalajelor, butoaielor, etc.

Ceea ce am văzut realizat pentru secțiunea fructelor, s'a făcut și în celelalte secțiuni din Wirtschaftstab; fiecare secțiune se forța de a industrializa cât mai mult cu putință produsele prime ale țării, pentru a le furniza apoi nevoilor armatei și populațiunii Puterilor Centrale.

Astfel au fost puse în funcțiune unități pentru industria lemnului și a materialelor de construcțiuni, pentru fabricarea produselor metalurgice, pentru construcția vehiculelor, pentru industria electro-tehnică și alte industrii de războiu.

In dorința vie de a realiza toate posibilitățile de a produce cât mai mult, se căuta să se industrializeze totul; acestei tendințe se datorește tratarea cerealelor pentru a extrage uleiuri comestibile, extragerea grăsimilor animale de orice fel, utilizarea cadavrelor de animale pentru extragerea grăsimei folosită la fabricarea glicerinei și pentru alte nevoi tehnice, fabricarea săpunului de războiu, diferitelor feluri de conserve, diferitelor extracte precum caseina, saponina, etc., și în general tratarea tuturor acelor « Ersatz-uri » caracteristice, din care priceperea recunoscută a Germanilor, reușește să scoată produsele cele mai variate.

O altă industrie pe care Germanii și-au dat toată silința de a o restaura și a o pune în funcțiune imediat după ocupație, și care a constituit motivul principal al efortului făcut de Germani pentru a ocupa România cât mai repede posibil, este industria petroliferă. Incă la începutul lunii Decemvrie 1916, o comisiune a uleiurilor minerale era constituită la Berlin, care la 14 Decemvrie sosise deja la Brașov iar apoi imediat în urma trupelor de ocupație la Câmpina, unde a studiat situația și a trasat planul de lucru. Folosind la început ca mână de lucru în afară de 2.000 de soldați, 4.000 lucrători civili din satele înve-

cinate și 2.000 de prizonieri, Germanii au reușit ca în timpul cel mai scurt să pună șantierele petrolifere în producție, iar în Septemvrie 1918 să atingă nivelul producției dinaintea războiului: 351 vagoane pe zi din 482 sonde de exploatare. Au pus apoi rafinăriile în situația de a putea merge în același pas cu exploatarea, iar în Aprilie 1918 a fost dată exploatării, noua conductă dublă Ploești-Giurgiu, instalată de Germani cu materialul luat dela pipe-line-ul Statului dintre Ploești-Cernavoda.

In legătură cu activitatea industrială pe teritoriul ocupat, trebue menționată și activitatea secțiunii din Wirtschaftstab care se ocupa special cu materiile prime zise de războiu (Kriegsrohstoffe).

Ridicate în prima perioadă a ocupației cu forța, prin sechestrare, confiscare sau rechiziționare forțată, prin percheziții la domiciliu, nepermise după cum se știe de către Convențiunea dela Haga, prin cari s'a pus într'o situație atât de penibilă populațiunea, au fost executate în a doua perioadă a ocupațiunii inamice de către secțiunea respectivă din Wirtschaftstab cu mijloace organizate pentru a lua totul, cu o severitate absolută, deși de astă dată în forme care păstrau forma rechizițiilor regulat făcute contra recipisă, sau de vânzare prin bună învoială; vânzare prin bună învoială, dovedită a fi de o vastă eficacitate în urma mijlocului ingenios găsit prin inventarea unei hârtii monedă nouă, emisă din ordin de către Banca Generală Română, cu o acoperire fictivă la Banca de Stat din Berlin (Reichsbank), care a echivalat cu o întreținere a armatei de ocupație și cu apropierea gratuită pe o mare scară a proprietății private a 4 milioane de oameni, în valoare de câteva miliarde aur și plătită de abia cu hârtia monedă a celor 2.180.000.000 lei emiși de Germani și răscumpărate tot de Statul Român la retragerea lor din circulație.

In urma evacuării țării de armata de ocupație, industria din teritoriul ocupat s'a găsit în imposibilitate de a funcționa; în afară de faptul că armatele în retragere au luat totul ce se putea lua, dezorganizând totul, în primul rând căile de comunicații și utilajul industrial și în afară de faptul că îi lipsea complet combustibilul, materiile prime, mașinile și accesoriile de care avea nevoie, dar prin faptul că toată industria funcționase în timpul războiului în vederea necesităților războiului, industria română din teritoriul ocupat, a întâmpinat după evacuare cele mai mari greutăți pentru refacerea și adaptarea ei la producțiunea pentru pace.

§ 3. *Industria mare după războiul mondial*

Războiul din 1916—1918 a creat o Românie nouă și o situație nouă industriei noastre: un organism industrial cu totul nou din punct de vedere al naturii industriilor ce ne-au revenit, și un fundament juridic industrial rezidând în patru legislațiuni industriale diferite: română, ungară, austriacă și rusă.

Iată după d-l M. Manoilescu [1]), datele generale asupra transformării României prin alipirea tuturor țărilor românești.

a) România nouă este din punctul de vedere al *populațiunii* sporită la 220% din ce era România veche (17.393.149 locuitori în loc de 7.904.104).

b) Suprafața României noi este sporită la 215% din ce era România veche (294.967 km² în loc de 137.903 km²).

c) In ceea ce privește *agricultura*, pământul cultivat în România nouă reprezintă 215% față cu pământul cultivat al României vechi (13.128.900 ha. față de 6.102.631 ha.).

d) Lungimea rețelei normale de căi ferate în România nouă este 250% din lungimea rețelei în România veche (10.583 km față cu 4.155 km).

e) In sfârșit pentru *industria mare*, dacă comparăm numărul de cai putere, care constitue în adevăr criteriul de apreciere al forței industriale a unei țări, industria din România nouă înseamnă 235% față cu industria României Vechi (497.093 H. P. față cu 211.582 H. P.).

Din toate aceste raporturi se remarcă faptul curios că forțele economice ale vechei Românii s'au sporit toate cam în aceiași proporție: 2,1 până la 2,5.

Aceasta se explică nu prin asemănarea de structură economică a fiecărei țări alipite cu aceia a României vechi, ci prin compensația între caracterele predominante ale diferitelor țări alipite.

Astfel pe când cu Transilvania și Banatul se accentuiază caracterul industrial al României, cu Basarabia se accentuiază cel agricol.

In ce privește caracterul industrial al noilor țări, va fi destul să remarcăm, că pe când în Basarabia avem 1 H. P. la 101 locuitori, în Banat și Transilvania avem 1 H. P. la 26 locuitori. Bucovina cu 1 H. P. la 43 locuitori se apropie de Vechiul Regat, care are 1 H. P. la 37 lo-

---

[1]) *M. Manoilescu,* Importanța și perspectivele industriei în noua Românie. Expunere făcută la 24 Ianuarie 1921, la Congresul industriei.

cuitori. Media pentru întreaga Românie este de 1 H. P. la 35 locuitori, adică intensitatea vieții industriale din noua Românie este sensibil aceiași ca și în Vechiul Regat: 1 H. P. la 37 locuitori, deși oricine s'ar fi așteptat ca noi să accentuăm caracterul industrial, prin mărirea României.

E adevărat că am făcut mari progrese în alt sens, câștigând industrii noi cum e cea siderurgică, dar în ansamblu, marele balast pe care-l reprezintă Basarabia, din punct de vedere industrial, abia dacă reușește să compenseze sporul de intensitate al vieții industriale adus de Banat în Transilvania.

f) In ceea ce privește *comerțul exterior* al nouei Românii, *în cantități :* importul a crescut continuu începând cu anul 1919, ajungând în 1929 să egaleze media cantității importate pe anii 1911—1915 (1.002.056 tone media în 1911—1915; 413.939 tone în 1919 și 1.084.340 tone în 1929); exportul a continuat și el să crească, egalând în 1922 cantitatea exportată înainte de războiu și dublând-o de abia după 1929 (3.765.234 tone, media în 1911—1915; 109.140 tone în 1919; 7.063.126 tone în 1929 și 9.214.420 tone în 1930). *In valori :* importul a crescut continuu ajungând aproape să dubleze media valorii importului pe anii 1911—1915 (526 milioane lei aur, media anilor 1911—1915; 1.004 milioane lei aur în 1926); exportul a crescut, egalând în 1923 valoarea exportului mediu pe anii 1911—1915 și ajungând de abia în ultimii ani la odată și jumătate valoarea exportului mediu pe anii 1911—1915 (606 milioane lei aur, media anilor 1911—1915; 606 milioane lei aur în 1923 și 936 milioane lei aur, media anilor 1929—1930).

Căutând acum să arătăm în detaliu, *aportul industrial* al noilor provincii, astfel cum apare din cercetările făcute asupra situației industriei în 1919, vom obține datele cele mai interesante.

Aportul industrial al Transilvaniei. Transilvania ne-a adus un aport remarcabil în următoarele industrii: în industria ceramică, unde Transilvania deține primul loc; apoi în industria lemnului (față de Vechiul Regat cu 2.497.632 ha., aportul în păduri al noilor teritorii, este următorul: Transilvania și Banatul, 4.110.479 ha., Bucovina, 451.220 ha. și Basarabia, 249.356 ha.), în industria electrică și în industria metalurgică.

Aportul industrial al Banatului. Aportul industrial al Banatului este remarcabil. Timișoara era unul din cele mai industriale orașe, chiar în fosta monarhie habsburgică. Primele fabrici au fost înființate

aci încă din secolul al XVIII-lea. Primăria orașului Timișoara a încurajat în cel mai înalt grad toate noile întreprinderi scutindu-le cu 30% impozitele comunale și punându-le gratuit la dispoziție terenuri pentru construcție. Astfel se explică numărul de peste 2.500 întreprinderi

TABLOUL Nr. 10. — INDUSTRIA MARE DIN TRANSILVANIA, IN ANUL 1919

INDUSTRIA	Nr. întreprinderilor	Capitalul investit Mii lei	Forța motrice HP.	Personalul total	Valoarea Combustibil Mii lei	Valoarea Materiei prime Mii lei	Valoarea Producției Mii lei
Metalurgică . . .	75	66.978	14.776	7.671	10.893	56.126	259.666
Lemnului	240	191.275	29.113	21.052	72.210	771.462	951.960
Chimică.	57	111.333	40.610	4.067	7.729	84.426	290.776
Alimentară . . .	338	257.250	26.662	6.106	78.194	565.564	1.070.760
Textilă	71	37.303	4.333	2.636	5.162	36.531	109.176
Tăbăcăriei . . .	46	19.792	2.645	1.641	3.075	99.078	208.885
Ceramică	93	72.480	23.877	6.557	21.071	72.041	152.681
Electrică	51	47.889	51.343	1.048	25.266	0	83.478
Arte grafice și diverse	56	7.116	351	1.415	42	13.978	25.293
Total . .	1024	811.416	194.433	52.211	223.642	1.699.206	3.152.675

industriale mari și mici ce se găseau la o populație de 74.000 de locuitori, cât avea Timișoara.

După lista întreprinderilor înscrise la Camera de comerț din Timișoara până în Februarie 1920, numărul celor mai importante fabrici din Timișoara era de 73, iar în restul Banatului totalul fabricilor și înttreprinderilor industriale era de 216; în întreg Banatul erau 347 mori mari și mici, cu o capacitate totală de producție în 24 de ore, de 340 vagoane și ocupând 3.050 lucrători.

De notat că în cifrele de mai sus se cuprind întreprinderile din întreg Banatul, deci și acelea din partea rămasă Jugoslaviei [1]).

Iată aportul industrial al Banatului ce a revenit României, după statistica din 1919, pentru toate ramurile de industrie:

Este remarcabil aportul industriei metalurgice (Grupul Reșița, Anina și Nadrag, cu 33.874 H. P., adică 58% din totalul României),

[1]) Din « Raportul asupra unor industrii din Banat » de Ing. N. Petrescu.

industriei textile (2.685 H. P. şi 335 milioane producţie, respectiv 20% şi 33% din totalul României) şi aportul industriei pielăriei.

TABLOUL Nr. 11. — INDUSTRIA MARE DIN BANAT, IN ANUL 1919

INDUSTRIA	Nr. între-prinderilor	Capitalul inevstit	Forţa motrice	Personalul total	Valoarea		
					Combustib.	Materiei prime	Producţiei
		Mii lei	HP.		Mii lei	Mii lei	Mii lei
Metalurgică . . .	19	80.599	33.874	19.508	25.205	80.546	254.339
Lemnului	25	10.828	2.012	1.522	3.551	40.063	56.027
Chimică.	1	3.500	410	73	681	4.508	12.640
Alimentară . . .	35	99.704	8.001	2.903	19.834	236.851	405.292
Textilă	14	12.053	2.685	2.265	3.648	161.809	335.671
Tăbăcăriei . . .	5	2.725	635	796	390	47.592	167.252
Ceramică	19	8.576	1.490	1.813	7.213	12.440	30.136
Electrică	12	14.004	21.847	230	7.561	0	24.745
Artei grafice şi diverse	7	5.063	102	218	371	1.977	7.633
Total . .	137	237.052	70.056	29.328	68.454	585.786	1.293.735

«*Aportul industrial al Bucovinei.* Dacă pentru fostul imperiu austro-ungar, Bucovina se prezenta cu o producţie industrială de aproximativ

TABLOUL Nr. 12. — INDUSTRIA MARE DIN BUCOVINA, IN ANUL 1919

INDUSTRIA	Nr. între-prinderilor	Capitalul investit	Forţa motrice	Personalul total	Valoarea		
					Combustibilului	Materiei prime	Producţiei
		Mii lei	HP.		Mii lei	Mii lei	Mii lei
Metalurgică . . .	16	6.212	287	515	208	2.560	13.720
Lemnului	67	75.698	5.697	3.412	28.019	355.649	413.314
Chimică	5	2.700	63	59	17	3.400	9.500
Alimentară . . .	78	69.710	5.422	1.948	7.678	50.356	123.889
Textilă	—	—	—	—	—	—	—
Tăbăcăriei . . .	6	7.200	27	161	40	18.699	30.180
Ceramică	12	15.352	398	860	7.896	6.848	23.316
Electrică	8	15.900	3.025	64	2.002	0	7.762
Arte grafice şi diverse	18	5.490	55	229	26	4.515	11.359
Total . .	210	198.262	14.974	7.248	45.886	442.027	633.040

110 milioane, lei ceea ce reprezenta aproximativ a 90-a parte din producția industrială austro-ungară, față de producția industrială a Vechiului Regat inclusiv noile provincii — care se cifrează la 1.910.030.095 lei — ea reprezintă a 19-a parte, ceea ce însemnează că din punct de vedere al producției industriale importanța Bucovinei prin alipire a crescut de aproximativ cinci ori [1]).

Este remarcabil aportul industriei lemnului în primul rând, apoi aportul industriei alimentare și ceramice.

O industrie cu o veche tradiție și o frumoasă desvoltare în trecut, dar prea mult lovită de timpurile grele aduse de războiu, este în Bucovina *industria casnică*, care s'a putut întemeia grație situației materiale relativ bună a țăranului bucovinean cât și faptului că lipsind o intensă activitate agricolă, erau destule brațe pentru lucrul casnic. Țăranul bucovinean își producea singur aproape toate obiectele necesare gospodăriei lui. In special erau remarcabile lucrările de in și cânepă, broderiile și cusăturile artistice, covoarele, pentru vopsirea cărora țăranii își procurau singuri culorile din plante, și fabricarea bondițelor și sumanelor în special în Sadagura, Siret și Rădăuți (pe lângă cele mai multe mori se găsea instalată și câte o piuă pentru baterea sumanelor). Apoi obiectele casnice, mese, scaune, scule cu cele mai artistice ornamentații (sunt în special recunoscute încrustațiunile cu metale și perle în lemn a butanilor de-a-lungul Ceremușului), olăritul și dogăritul.

Aportul industrial al Basarabiei. In general Basarabia e provincia tip cu o industrie mică și casnică, aceasta fiind efectul izolării ei complete atâta timp, de restul Rusiei. Industria ei numără peste 6.000 întreprinderi care dădeau în vremuri normale ocupație la peste 20.000 de lucrători [2]). Producția tuturor întreprinderilor industriale în anul 1919 a fost evaluată la 976.293.000 lei din care singura producție a morilor mici a fost evaluată la 810.000.000 lei, iar morilor mari la 64.000.000 lei.

Industriile principale din Basarabia sunt: industria morăritului, numărând peste 4.000 de mori din care circa 2.500 sunt mori de vânt. Morile mici contribuiau în 1919 cu 92% din producția totală a morăritului basarabean (lucrând cu 75% din capacitate), pe când cele mari

---

[1]) A se vedea *Ing. Aurel Râșcanu*, Bucovina din punct de vedere industrial.

[2]) A se vedea *Ing. R. Racovitză*, Raport asupra activității serviciului industriei din Chișinău, 1920.

contribuiau cu 8% la producția totală (lucrând cu numai 25% din capacitate, mai ales din cauza lipsei combustibilului). Industria morăritului reprezenta înainte de războiu 81%, iar în 1919 numai 53% din totalul industriei basarabene.

TABLOUL Nr. 13. — INDUSTRIA MARE DIN BASARABIA, IN ANUL 1919

INDUSTRIA	Nr. intreprinderilor	Capitalul investit Mii lei	Forța motrice HP.	Personalul total	Valoarea Combustibilului Mii lei	Valoarea Materiei prime Mii lei	Valoarea Producției Mii lei
Metalurgică . . .	24	7.603	331	424	506	2.839	16.140
Lemnului	15	3.885	383	287	552	10.879	18.940
Chimică.	1	500	—	6	5	332	500
Alimentară . . .	174	137.614	6.971	3.506	10.862	224.848	346.730
Textilă	13	3.680	275	187	248	6.658	17.006
Tăbăcăriei . . .	10	5.125	151	324	740	13.281	28.041
Ceramică	5	328	90	100	69	131	381
Electrică	15	24.845	3.684	181	2.484	0	10.608
Arte grafice și diverse	5	731	31	225	59	1.171	3.798
Total . .	262	184.311	11.916	5.244	15.525	260.139	442.144

Industria uleiurilor vegetale cu 157 fabrici de ulei, din care 25 mecanice utilizând 218 H. P. și 450 lucrători.

Industria lemnului, număra circa 30 de fabrici pentru industria prelucrării lemnului, adus înainte pe Nistru din Carpații Galiției; după 1919, această industrie a regresat.

In fine industria săpunurilor și a pielăriei, aceasta din urmă mult stingherită de monopolul comerțului pieilor, înființat de regimul Kerenski în 1917.

Iată acum și tabloul arătând situația industriei mari a Vechiului Regat în 1919, cu ajutorul căruia vom putea desprinde datele comparative pentru industria întregii țări.

Pentru a avea o privire de ansamblu asupra stărilor industriale ale anului 1919 și anume asupra industriei Vechiului-Regat în raport cu aportul industrial al noilor provincii, au fost întocmite, în numere indici și în procente tablourile ce urmează, rezumând situația elementelor caracteristice unei industrii: numărul întreprinderilor, capitalul

învestit, forța motrice, valoarea combustibilului, a materiei prime și a producției (a se vedea tablourile 15 și 16).

Pentru a avea însă desvoltarea reală a diferitelor ramuri industriale ale provinciilor alipite față de Vechiul-Regat, care ar rezulta din com-

TABLOUL Nr. 14. — INDUSTRIA MARE DIN VECHIUL REGAT, IN ANUL 1919

INDUSTRIA	Nr. întreprinderilor	Capitalul investit Mii lei	Forța motrice HP.	Personalul total	Valoarea: Combustib. Mii lei	Valoarea: Materiei prime Mii lei	Valoarea: Producției Mii lei
Metalurgică . . .	171	127.724	9.319	9.517	16.850	213.340	786.297
Lemnului	155	196.378	29.376	18.613	39.594	371.717	612.274
Chimică.	123	129.305	15.443	4.535	19.670	362.486	904.501
Alimentară . . .	352	478.351	51.528	11.591	57.631	1.620.825	2.469.909
Textilă	58	55.978	6.237	5.321	6.952	264.292	545.993
Tăbăcăriei . . .	66	103.785	4.292	3.364	6.758	232.210	489.103
Ceramică	87	103.139	13.924	5.157	35.275	39.566	136.547
Electrică	54	159.864	57.983	1.509	41.740	0	120.270
Arte grafice și diverse	48	51.733	1.674	3.785	1.652	60.290	125.306
Total . .	1114	1406257	189.776	63.362	226.122	3.164.726	6.190.200

pararea raportului suprafeții Vechiului-Regat față de a celorlalte regiuni, prin media rapoartelor forței motrice, personalului și valorii producțiunii industriei Vechiului Regat față de aceleași elemente ale industriei celorlalte provincii, s'a întocmit tabloul Nr. 17, făcând cu alte cuvinte aplicațiunea formulei

$$\frac{\frac{S}{s}}{\frac{1}{3}\left(\frac{F}{f}+\frac{P}{p}+\frac{V}{v}\right)},$$

în care S, F, P, V sunt suprafața, forța motrice, personalul ocupat și valoarea producției Vechiului-Regat, iar s, f, p, v sunt suprafața, forța motrice, personalul ocupat și valoarea producției celorlalte provincii [1]).

[1]) A se vedea *Ing. A. Râșcanu*, Bucovina din punct de vedere industrial (Cernăuți, Edit. Glasul Bucovinei, 1922).

TABLOUL Nr. 15. — APORTUL INDUSTRIAL AL NOILOR PROVINCII, RAPORTAT LA VECHIUL REGAT, IN NUMERE INDICI

După situaţia statistică a anului 1919. (Vechiul Regat = 100)

Industria		Nr. între-prinderilor	Capitalul investit	Forţa motrice	Personalul	Valoarea combustibilului	Valoarea materiei prime	Valoarea producţiunii
Metalurgică	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	1,000	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	44,5	52,2	156,0	77,0	63,3	25,0	34,0
	Banat	10,7	63,6	362,0	200,0	149,0	38,3	32,2
	Bucovina	9,0	4,5	3,1	3,8	1,6	1,7	1,7
	Basarabia	14,3	6,8	3,1	3,8	3,2	1,7	1,7
Lemnului	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	153,0	97,5	100,0	112,0	185,0	208,5	154,0
	Banat	16,8	4,9	6,8	7,3	9,6	10,4	10,0
	Bucovina	42,0	39,0	19,3	17,8	74,0	96,0	66,8
	Basarabia	9,7	2,4	1,2	1,2	1,5	2,0	3,3
Chimică	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	46,2	86,8	266,0	68,5	40,0	24,1	32,5
	Banat	0,8	2,9	3,3	1,9	2,9	1,3	1,4
	Bucovina	3,8	2,5	0,4	1,7	0,0	1,3	1,4
	Basarabia	0,8	0,4	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Alimentară	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	97,1	54,2	54,0	51,0	136,2	35,0	43,0
	Banat	8,4	19,6	15,4	24,4	36,4	15,0	16,1
	Bucovina	22,2	15,4	11,6	17,8	18,2	3,3	5,4
	Basarabia	50,0	28,3	13,4	28,8	12,2	13,4	14,3
Textilă	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100‘0	100,0
	Transilvania	122,0	66,8	69,5	49,0	74,5	14,3	20,4
	Banat	24,4	39,2	43,5	43,2	53,5	61,8	61,1
	Bucovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Basarabia	24,4	3,9	4,3	3,9	4,6	3,6	3,7
Pielăriei	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	70,0	18,7	62,0	49,0	46,0	43,0	43,5
	Banat	8,0	2,7	14,6	24,5	5,8	21,5	34,0
	Bucovina	8,0	6,7	1,8	5,7	0,6	9,0	5,7
	Basarabia	14,0	5,4	3,6	9,4	11,5	5,4	5,7

Industria		Nr. între-prinderilor	Capitalul investit	Forța mo-trice	Personalul	Valoarea combustibi-lului	Valoarea ma-teriei prime	Valoarea producțiunii
Ceramică	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	108,0	69,0	172,0	129,0	61,0	184,0	110,0
	Banat	22,5	7,7	10,8	37,2	20,4	30,0	22,5
	Bucovina	15,0	13,4	2,9	17,2	22,5	17,7	17,2
	Basarabia	5,0	1,9	0,6	2,9	2,0	3,3	0,2
Grupul electrici-tății	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	92,0	29,5	88,0	68,0	60,5	0,0	69,5
	Banat	20,5	8,2	38,0	16,0	19,0	0,0	20,4
	Bucovina	15,4	9,8	4,8	4,0	3,8	0,0	6,1
	Basarabia	28,2	16,4	7,1	12,0	5,7	0,0	8,2
Arte grafice și diverse	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	117,0	15,1	21,2	37,5	22,6	23,0	20,8
	Banat	13,9	9,6	6,0	6,3	23,7	2,7	6,2
	Bucovina	36,2	11,0	3,3	6,3	1,3	7,4	9,0
	Basarabia	11,2	1,4	2,0	6,3	3,9	2,0	2,8
Total	Vechiul Regat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Transilvania	92,0	58,0	102,0	80,1	100,0	54,0	51,0
	Banat	12,0	16,0	38,5	46,5	30,8	17,3	20,7
	Bucovina	19,0	14,0	7,7	9,8	20,5	13,5	9,5
	Basarabia	24,0	12,0	7,7	7,3	7,7	7,7	7,5

Tabloul Nr. 17 ne arată în primul rând că intensitatea vieții industriale din noua Românie este sensibil aceeași ca și în Vechiul-Regat. Deși pare surprinzător, realitatea este aceasta și se explică prin faptul că deși am făcut progrese în anumite sensuri, câștigând industrii noi, cum e cea siderurgică de exemplu, totuși în ansamblu, marele balast pe care-l reprezintă Basarabia din punct de vedere industrial, abia dacă reușește să compenseze sporul de intensitate, adus de Banat, Bucovina și Transilvania [1]).

Mâna de lucru în industria de după războiu. Situația personalului ce activa în industria românească a anului 1919, este puțin cunoscută,

[1]) Pentru aceeași concluzie, obținută pe altă cale, a se vedea *M. Manoilescu,* Importanța și perspectivele industriei în noua Românie, (București, 1921).

TABLOUL Nr. 16. — APORTUL INDUSTRIAL AL NOILOR PROVINCII ŞI AL VECHIULUI REGAT, IN PROCENTE, FAŢĂ DE INDUSTRIA TOTALĂ

După situaţia statistică a anului 1919

Industria		Nr. între-prinderilor	Capitalul investit	Forţa motrice	Personalul	Valoarea combustibi-lului	Valoarea ma-teriei prime	Valoarea producţiunii
Metalur-gică	Vechiul Regat .	56,0	44,0	16,0	26,0	31,5	60,0	59,0
	Transilvania . .	25,0	23,0	25,0	20,0	20,0	15,0	20,0
	Banat	6,0	28,0	58,0	52,0	47,0	23,0	19,0
	Bucovina . . .	5,0	2,0	0,5	1,0	0,5	1,0	1,0
	Basarabia . . .	8,0	3,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0
Lemnului	Vechiul Regat .	31,0	41,0	44,0	42,0	27,0	24,0	30,0
	Transilvania . .	48,0	40,0	44,0	47,0	50,0	50,0	46,0
	Banat	5,0	2,0	3,0	3,0	2,6	2,5	3,0
	Bucovina . . .	13,0	16,0	8,5	7,5	20,0	23,0	20,0
	Basarabia . . .	3,0	1,0	0,5	0,5	0,4	0,5	1,0
Chimică	Vechiul Regat .	66,0	52,0	27,0	52,0	70,0	79,0	74,0
	Transilvania . .	30,5	45,1	72,0	46,0	28,7	19,0	24,0
	Banat	0,5	1,5	0,9	1,0	2,0	1,0	1,0
	Bucovina . . .	2,5	1,3	0,1	0,9	0,3	1,0	1,0
	Basarabia . . .	0,5	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Alimen-tară	Vechiul Regat .	36,0	46,0	52,0	45,0	33,0	60,0	56,0
	Transilvania . .	35,0	25,0	27,0	23,0	45,0	21,0	24,0
	Banat	3,0	9,0	8,0	11,0	12,0	9,0	9,0
	Bucovina . . .	8,0	7,0	6,0	8,0	6,0	2,0	3,0
	Basarabia . . .	18,0	13,0	7,0	13,0	4,0	8,0	8,0
Textilă	Vechiul Regat .	37,0	51,0	46,0	51,0	43,0	56,0	54,0
	Transilvania . .	45,0	34,0	32,0	25,0	32,0	8,0	11,0
	Banat	9,0	11,0	20,0	22,0	23,0	34,0	33,0
	Bucovina . . .	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Basarabia . . .	9,0	4,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Pielăriei	Vechiul Regat .	50,0	75,0	55,0	53,0	61,0	56,0	53,0
	Transilvania . .	35,0	14,0	34,0	26,0	28,0	24,0	23,0
	Banat	4,0	2,0	8,0	13,0	3,6	12,0	18,0
	Bucovina . . .	4,0	5,0	1,0	3,0	0,4	5,0	3,0
	Basarabia . . .	7,0	4,0	2,0	5,0	7,0	3,0	3,0

Industria		Nr. între-prinderilor	Capitalul investit	Forța motrice	Personalul	Valoarea combustibi-lului	Valoarea ma-teriei prime	Valoarea producțiunii
Ceramică	Vechiul Regat .	40,0	52,0	35,0	35,0	49,0	30,0	40,0
	Transilvania . .	43,0	36,0	60,0	45,0	29,9	55,0	44,0
	Banata	9,0	4,0	3,8	13,0	10,0	9,0	9,0
	Bucovina . . .	6,0	7,0	1,0	6,0	11,0	5,0	6,9
	Basarabia . . .	2,0	1,0	0,2	1,0	0,1	1,0	0,1
Grupul electrici-tății	Vechiul Regat .	39,0	61,0	42,0	50,0	53,0	0,0	49,0
	Transilvania . .	36,0	18,0	37,0	34,0	32,0	0,0	34,0
	Banat	8,0	5,0	16,0	8,0	10,0	0,0	10,0
	Bucovina . . .	6,0	6,0	2,0	2,0	2,0	0,0	3,0
	Basarabia . . .	11,0	10,0	3,0	6,0	3,0	0,0	4,0
Arte gra-fice și di-verse	Vechiul Regat .	36,0	73,0	75,5	64,0	76,0	74,0	72,0
	Transilvania . .	42,0	11,0	16,0	24,0	2,0	17,0	15,0
	Banat	5,0	7,0	4,5	4,0	18,0	2,0	4,5
	Bucovina . . .	13,0	8,0	2,5	4,0	1,0	5,5	6,5
	Basarabia . . .	4,0	1,0	1,5	4,0	3,0	1,5	2,0
Total	Vechiul Regat .	41,0	50,0	39,0	41,0	39,0	52,0	53,0
	Transilvania . .	37,0	29,0	40,0	33,0	39,0	28,0	27,0
	Banat	5,0	8,0	15,0	19,0	12,0	9,0	11,0
	Bucovina . . .	8,0	7,0	3,0	4,0	8,0	7,0	5,0
	Basarabia . . .	9,0	6,0	3,0	3,0	3,0	4,0	4,0

dacă ținem seama că singurele date statistice precise ce avem pentru acel an, sunt numai cele ale statisticii industriale terminate în 1921, care ne dă numai cifra lucrătorilor din industria mare. Totalul personalului ocupat în industria mare după această statistică, este de 157.423, în care intră: personalul administrativ și tehnic cu 17.258, iar lucrătorii cu 140.135.

Dacă am adăoga la cifra de mai sus lucrătorii din întreprinderile Statului și acei din industria petrolului, necuprinși în statistica Oficiului de studii din Ministerul Industriei, am ajunge la aproximativ 220.000 de lucrători, ceea ce ar da un procent de circa 2,2% față de întreaga populație a României.

Procentul cel mai mare de personal îl dă industria lemnului, cu 28,3%, apoi industria metalurgică și alimentară.

In privința densității pe întreprindere, locul prim îl ocupă industria mecano-metalurgică, cu 122 lucrători pe întreprindere; urmează in-

TABLOUL Nr. 17. — DESVOLTAREA REALĂ A DIFERITELOR RAMURI INDUSTRIALE ALE NOILOR PROVINCII, FAȚĂ DE VECHIUL REGAT

După situația statistică a anului 1919

INDUSTRIA	Vechiul Regat	Transilvania	Banat	Bucovina	Basarabia	Țara întreagă
Metalurgică	1,00	1,06	5,82	0,37	0,09	1,40
Lemnului	1,00	1,95	0,61	3,30	0,50	1,22
Chimică.	1,00	1,07	0,13	0,09	0,00	0,91
Alimentară	1,00	0,80	1,36	1,18	0,54	0,92
Textilă	1,00	0,58	3,60	0,00	0,11	0,93
Pielăriei	1,00	0,82	1,61	0,22	0,17	0,86
Ceramică	1,00	2,19	1,35	2,58	0,04	1,26
Electricității. . . .	1,00	1,22	1,60	0,68	0,26	1,00
Arte grafice și diverse	1,00	0,40	0,63	0,59	0,09	0,66
Intreaga industrie .	1,00	1,20	2,33	1,27	0,22	1,06

dustria lemnului și hârtiei cu 89 lucrători pe întreprindere, industria testilă și industria ceramică cu 67, industria chimică și industria pielăriei cu 47, industria artelor grafice și diverse cu 44, industria alimentară cu 27 și industriile electrice cu 22 lucrători pe întreprindere.

Dacă facem comparație între repartiția proporțională pe ramuri de industrii a personalului actual, față de aceeași repartiție a personalului arătat în statistica industrială din 1901—1902, vom observa că creșterea numărului întreprinderilor industriale, este în aceeași proporție cu creșterea numărului muncitorilor și în mediu de 5 ori mai mare față de ceea ce era în 1900, afară de industria ceramică, unde proporția este de 10 ori mai mare atât în numărul întreprinderilor cât și în numărul lucrătorilor. Face excepție la aceasta, industria chimică, unde numărul fabricilor nici nu s'a dublat, pe când numărul muncitorilor aproape s'a împătrit și industria alimentară, unde numărul întreprinderilor crește de 5 ori, pe când personalul abia se dublează. (Tabloul 18).

Datele statistice din tabloul Nr. 19, ne duc la următoarele constatări:

TABLOUL Nr. 18. — STATISTICA LUCRĂTORILOR INDUSTRIALI IN ANII 1900 ŞI 1919

INDUSTRIA	1900		1919			
	Vechiul Regat		Vechiul Regat		Intreaga Românie	
	Nr. întreprinderilor	Nr. lucrătorilor	Nr. întreprinderilor	Nr. lucrătorilor	Nr. întreprinderilor	Nr. lucrătorilor
Metalurgică	75	7.565	171	9.517	305	37.635
Lemnului	85	7.104	155	18.613	502	44.886
Chimică.	105	2.844	123	4.535	187	8.740
Alimentară	191	10.564	352	11.591	977	26.054
Textilă	66	2.444	58	5.321	156	10:409
Tăbăcărie	25	1.213	66	3.364	133	6.290
Ceramică	19	1.094	87	5.157	216	14.505
Arte grafice şi diverse	46	2.181	48	3.785	134	5.872
Uzine electrice . .	—	—	54	1.509	137	3.032
Total . . .	612	35.009	1.114	63.362	2.747	157.423

TABLOUL Nr. 19. — PERSONALUL ADMINISTRATIV, PE RAMURI DE INDU

INDUSTRIA	Adm-tiv şi tehnic		LUCRĂ							
			Calificaţi				Ucenici			
	Nr. pers.	% din total	Bărbaţi	Femei	Total N-rul	Total % din total	Bărbaţi	Femei	Total N-rul	Total % din total
Metalurgică .	3.479	19,9	19.072	84	19.156	29,3	3.361	20	3.381	43,3
Lemnului şi hârtiei . .	3.325	19,2	10.146	436	10.582	16,4	1.195	155	1.350	17,5
Chimică. . .	1.216	7,1	3.668	196	3.863	6,0	140	42	182	2,4
Alimentară .	4.831	28,0	10.343	1.129	11.472	17,8	492	33	525	6,8
Textilă . . .	908	5,3	2.729	4.081	6.810	10,5	117	451	568	7,4
Tăbăcărie . .	772	4,5	2.737	428	3.165	4,9	222	10	232	3,0
Ceramică . .	1.080	6,3	5.066	302	5.368	8,3	363	126	489	6,4
Electrică (Uzine) . .	894	5,2	845	3	848	1,3	135	—	135	1,8
Arte grafice şi diverse. .	783	4,5	2.931	621	3.552	5,5	651	223	874	11,3
Total . .	17.288	100,0	57.536	7.280	64.816	100,0	6.676	1.060	7.736	100,0

Referitor la muncitorii *calificați*, vedem că industria textilă deține întâetatea cu un procent de 72% din totalul lucrătorilor din această industrie, în al doilea rând venind industria metalurgică cu un procent de peste 55% lucrători calificați din totalul lucrătorilor metalurgiști.

Procentul cel mai mare de *ucenici* față de totalul lucrătorilor din aceeași industrie, îl găsim însă la artele grafice, 17%, cel mai scăzut procent dându-l chimica și alimentara, cu 2,4%. Cel mai mare număr de ucenici îl are metalurgia cu 43,3%, apoi industria lemnului și hârtiei, cu 17,5%.

Din totalul general al *salahorilor*, industria lemnului prezintă 43,9%, apoi metalurgia 17,2%.

Totalul lucrătorilor femei din industria mare, reprezintă 10,8% din totalul general al lucrătorilor. Industria textilă dă procentul cel mai mare de lucrători femei, 61,8%; în al doilea rând vin artele grafice și diverse cu 19,1%. Procentul cel mai mic în femei îl dau uzinele electrice cu 0,9%, apoi metalurgia cu 2,9%.

Un constant interes l-a ocazionat în anii de după războiu, chestiunea lucrătorilor calificați. Dacă pentru operațiile de primă transformare

TEHNIC ȘI LUCRĂTORII DIN INDUSTRIA MARE,
STRIE, IN ANUL 1919

T O R I I									Total general	
Salahori				Total						
Bărbați	Femei	Total		Bărbați		Femei		Total	Ad-tiv, tehnic și lucrători	% din total
		N-rul	% din total	N-rul	%	N-rul	%	N-rul		
10.735	884	11.619	17,2	33.168	97,1	988	2,9	34.156	37.635	23,9
27.856	1.773	29.629	43,9	39.197	94,3	2.364	5,7	41.561	44.886	28,3
2.954	525	3.479	5,2	6.761	89,9	763	10,1	7.524	8.740	5,2
8.303	923	9.226	13,6	19.138	90,2	2.085	9,8	21.223	26.054	17,3
860	1.263	2.123	3,1	3.706	39,0	5.795	61,4	9.501	10.409	6,5
1.956	165	2.121	3,1	4.915	89,1	603	10,9	5.518	6.290	3,8
6.421	1.147	7.568	11,2	11.850	88,3	1.575	11,7	13.425	14.505	9,4
1.138	17	1.155	1,7	2.118	99,1	20	0,9	2.138	3.032	1,9
536	127	663	1,0	4.118	80,9	971	19,1	5.089	5.872	3,7
60.759	6.824	67.583	100,0	124.971	89,2	15.164	10,8	140.135	157.423	100,0

industrială se putea conta pe un suficient număr de braţe în mare majoritate româneşti, pentru a doua şi a treia transformare, s'a simţit marea lipsă a lucrătorilor calificaţi cari, au trebuit să fie procuraţi dintre lucrătorii străini [1]). Dat fiind însă cota de creaţie pe cap de lucrător, aşa de ridicată pentru a doua şi a treia transformare industrială, s'a căutat cu o deosebită grije ca să se înlesnească îndrumarea surplusului de muncitori agricoli către activitatea industrială.

Pornindu-se dela o situaţie extrem de grea, când statistica pe 1919 ne arată un procent de ucenici extrem de redus, de numai 7.736 ucenici (din care aproape de jumătate, 43% erau absorbiţi de industria metalurgică), ceea ce revine la 12% din numărul lucrătorilor calificaţi, în timpul ce proporţia medie normală ar trebui să fie 25%—30%; s'a căutat ca prin mijloace legislative restrictive şi prin crearea mijloacelor de pregătire a viitorilor lucrători industriali, pe de o parte să se limiteze numărul lucrătorilor străini iar pe de altă parte să se asigure o pregătire profesională dar şi o necesară practică (ucenicie) îndelungată la cât mai multe elemente muncitoare româneşti, care singure ne pot da securitatea în timpuri de criză [2]).

---

[1]) Statistica pentru anul 1919, publicată în 1921 (Buletinul Industriei, Nr. 7—8, Iulie—Septemvrie 1921), nu ne lămureşte care este şi naţionalitatea muncitorilor, întrucât este întocmită luând ca bază cetăţenia. Pentru a determina naţionalitatea, d-l Ing. Stavri Cunescu, în publicaţiunea « Mâna de lucru în producţia naţională », (Bucureşti, Cartea Românească, 1926), bazat pe statistici ulterior întocmite în 1923 şi 1924 de Ministerul Muncii asupra uceniciei, dă ca cifre probabile a numărului muncitorilor din industria mare: Români 70.000, alte naţionalităţi 87.000, adică 44,5% Români şi 55,5% alte naţionalităţi. Iar după ancheta întreprinsă de Uniunea generală a industriaşilor în Ianuarie 1925, a zecea parte din muncitorii calificaţi erau străini.

[2]) Criza uceniciei, de care se resimte industria mare şi mai ales meseriile la noi, este datorită: *a)* lipsei legiuirilor directe de reglementare; *b)* cauzelor de ordin economic (desvoltarea excesivă a maşinismului nu mai cere lucrătorului să cunoască decât numai o parte din meserie reducând astfel durata uceniciei la câteva săptămâni; patronii folosesc ucenicii drept un element de producţie directă, supunându-i regimului de muncă pentru lucrători; patronii îi lasă în grija lucrătorilor, care văzând în ucenici nişte concurenţi pentru viitor, nu-i văd cu ochi buni, etc.); *c)* cauzelor de ordin social (prejudecata contra meseriilor, munca manuală fiind desconsiderată, neîncrederea elementelor dela ţară în vieaţa de oraş, etc.); *d)* cauzelor culturale (la meserii se duc în general elementele mai slabe; şcolile de meserii nu trăesc în legătură cu nevoile industriei şi dau contingente insuficiente, etc.). (După *Ing. Stavri Cunescu,* Mâna de lucru în producţia naţională).

Astfel a trebuit să se complinească mai întâiu numărul deja foarte mic de lucrători calificaţi români existenţi în industria noastră imediat după războiu iar mai în urmă cerinţele de noi lucrători calificaţi, rezultând din desvoltarea industriei din perioada următoare anului 1919.

Toate cifrele statistice privitoare la situaţia industriei după unire, sunt datorite primei anchete industriale de după războiu, făcută în intervalul Iulie 1920—August 1921 de către Ministerul Industriei şi Comerţului. Imprejurările generale din ţara noastră, neîngăduind decât în Iulie 1920 unificarea completă a serviciilor administrative industriale [1])

Importanţa învăţământului profesional, exemplificată de Ch. Gide în cuvintele: « Invăţământul tehnic, cu răbdare urmărit, cu conştiinţă asimilat, este pentru Germania o armă mai puternică decât spiritul de iniţiativă al Englezilor şi decât sentimentul artistic al Francezilor. Ea îi datoreşte lui admirabila ridicare comercială şi industrială »..., rămâne întreagă şi pentru România. Numărul elevilor din învăţământul nostru tehnic este încă mult prea mic, comparat cu cel al altor ţări. Astfel, după raportul inginerului Soubrier, înaintat guvernului francez în 1914, numărul elevilor în învăţământul tehnic de toate gradele, a fost:

In Elveţia	50.000 elevi,	14,30 elevi	la	1.000	locuitori.
In Belgia	70.000 »	10,80 »	»	»	»
In Franţa	75.000 »	1,96 »	»	»	»
In Germania	700.000 »	11,30 »	»	»	»
In România (1919) . .	4.900 »	0,30 »	»	»	»
In România (1929) . .	16.900 »	0,93 »	»	»	»

[1]) Intrucât rezultatele legilor şi activitatea industrială în general depind şi de modul cum sunt organizate serviciile centrale ale Statului, principiul fiind că Statul datorează protecţiune tuturor acelora cari concură la opera generală a progresului şi acţiunea puterilor publice trebue să meargă alături cu silinţele individuale ale celor interesaţi, nu este lipsit de interes de a arăta modul cum s'au creiat şi organizat organele Statului în a căror atribuţiuni, cad problemele industriale.

La 1883 a fost înfiinţat Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor, cu un serviciu condus de un şef de divizie al diviziunii agriculturii, industriei şi comerţului, cu trei şefi de birou: (biroul agriculturii, biroul industriei şi biroul comerţului).

La 1900 reorganizându-se ministerul, găsim: Direcţiunea agriculturii, Serviciul industriei, Serviciul Comerţului şi Serviciul minelor.

La 1.VI.1908 se creiază Ministerul Industriei şi Comerţului, luându-se dela Ministerul Agriculturii şi Domeniilor un număr de servicii, iar prin legea de organizare din 14.IV.1909, în afară de alte direcţiuni se înfiinţează ca organe industriale, Direcţiunea industriei şi a muncii, Comisiunea industrială, Consiliul superior al comerţului şi industriei, Institutul Geologic şi Laboratorul Industrial, şi Serviciul exterior al industriei.

abia atunci a putut începe şi prima anchetă industrială de după războiu. Dela ultima anchetă industrială întreprinsă în anul 1901/1902 de către Ministerul Agriculturii, adică timp de 20 de ani nu se mai făcuse o altă anchetă industrială.

Direcţiunea industriei şi a muncii cuprindea: Serviciul marei industrii, Serviciul micei industrii şi al industriei casnice, Serviciul învăţământului industrial, Serviciul pentru pregătirea convenţiunilor comerciale şi pentru tarife, Corpul inspectorilor industriali şi Corpul inspectorilor de meserii.

Direcţiunea industriei, în schema de organizare din 30.IX.1920, avea compunerea următoare:

Organe consultative	Comisiunea industrială. Consiliul de direcţie. Consiliul superior al industriei casnice.
Direcţia industriei mari	Serviciul încurajării industriei Serviciul măsurilor de siguranţă.
Direcţia industriei mici şi casnice	Serviciul industriei mici. Serviciul industriei casnice şi al atelierelor de meserii. Organe exterioare.
Direcţia refacerii şi aprovizionării industriei	Serviciul materialelor. Serviciul despăgubirilor şi controlului. Serviciul lichidării prăzii de războiu din Vechiul-Regat.
Oficiul de studii şi anchete	Serviciul studiilor, anchetelor şi statisticii. Serviciul buletinului. Serviciul laboratorului şi muzeului.
Direcţia ad-tivă	Serviciul impozitului industrial. Serviciul contabilităţii. Serviciul arhivei.
Oficiul proprietăţii industriale.	
Organe exterioare	21 inspectorate industriale la: Craiova, Piteşti, Bucureşti, Ploieşti, Galaţi, Brăila, Bacău, Iaşi, Bălţi, Chişinău, Comrat, Cetatea-Albă, Cernăuţi, Timişoara, Braşov, Târgul-Mureş, Sătmar, Oradea-Mare, Cluj, Sibiu, Arad.

Direcţiunea industriei în schema de organizare din 29.VII.1929.

Organe consultative	Comisiunea industrială. Consiliul superior al industriei casnice. Consiliul proprietăţii industriale. Consiliul de raţionalizare şi normalizare. Comisia tehnică pentru mobilizarea industrială

Serviciul industriei alimentare, chimice şi ceramice.

Premergător începerii anchetei, a fost organizat serviciul exterior al Direcțiunii generale a industriei în 21 inspectorate industriale, conduse fiecare de câte un inginer și pe care s'a bazat toată tehnica de execuție a anchetei industriale. S'a putut astfel înlătura metoda puțin recomandabilă a anchetei din 1901/1902, executată prin organele administrative, lipsite de pregătirea tehnică și economică necesară pentru o asemenea operă.

Această informație industrială, începută în 1920 pentru anul 1919 cu anul 1922 a fost asigurată printr'o *anchetă statistică continuă.*

Dacă primele două statistici industriale pe anii 1919 și 1922, au un caracter oarecum de provizorat și incertitudine, explicat prin organizarea cu totul de început a lucrărilor de întocmire și mai ales prin puțină bunăvoință a industriașilor, cari nepipăind direct și imediat foloasele lucrărilor statistice, nu le-au putut pricepe și n'au răspuns la chestionarul lansat sau n'au trimes decât date incomplete sau chiar eronate, în schimb anchetele întreprinse dela 1923, au furnizat date complete și exacte, asupra tuturor chestiunilor puse [1]).

Serviciul industriei lemnului, hârtiei, artelor grafice și diverse.
Serviciul industriei metalurgice și al centralelor electrice.
Serviciul industriei textile și tăbăcăriei.
Serviciul industriei casnice.
Serviciul secretariatului comisiunii industriale.
Serviciul meseriilor.
Serviciul proprietății industriale.
Serviciul secretariatului tehnic.
Oficiul de raționalizare și normalizare.
Serviciul exterior: 12 inspectorate industriale la: Craiova, București, Galați, Bacău, Iași, Chișinău, Cernăuți, Timișoara, Cluj, Brașov, Arad și Sibiu, și 2 inspectorate generale de industrie la Aiud și la Cluj.

[1]) Importanța unei anchete industriale se evidențiază astăzi, aproape intuitiv. In afară de interesul istoric și doctrinar al cifrelor statistice mai vechi, cifrele care privesc actualitatea sau timpurile imediat apropiate sunt în plus de o mare utilitate de ordin economic actual. Politica vamală, încurajarea industriei naționale, aprovizionarea din țară și străinătate cu materii prime și combustibil, utilizarea energiilor disponibile din țară, chestiunile sociale, problemele de transport în legătură cu cerințele industriei, mobilizarea industrială trebue să se raporteze și să se bazeze în mod indiscutabil pe cifrele precise ale statisticei industriale.

Tot statistica industrială ne va da în fine și unitatea de măsură cu care vom putea face comparațiile și ne vom orienta în multiplicitatea manifestărilor economice impuse și nouă de interdependența raporturilor internaționale.

Dacă aceasta este situația sub care s'a prezentat industria noastră în fața anchetei statistice din 1920, trebue, pentru a fi complecți, să arătăm că atât industria Vechiului-Regat cât și cea a noilor provincii, a suferit pagube imense de pe urma războiului prin distrugerile cauzate, rechizițiile la care a fost supusă și prin lipsa de rentabilitate din tot acest timp. Și atunci România, ca și celelalte țări care au ținut seama de funcțiunea socială ce industria era chemată a îndeplini în refacerea economică a statelor în urma războiului a căutat să rezolve cele două probleme conexe: *problema refacerii industriei și problema despăgubirilor.*

Politica economică a Statului nostru în *opera de refacere* a industriei, cuprindea:

1. Inlesnirea grabnică prin orice mijloace ordinare sau speciale a aprovizionării industriei cu mașini și materiale.

2. Inlesnirea creditului industrial pe baze cât mai largi și în legătură cu problema despăgubirilor de războiu, datorate de Stat sub forma rechizițiilor, distrugerilor, etc.

3. Politica materiilor prime în raport cu posibilitățile de import și cu disponibilitățile interioare.

4. Politica combustibilului.

5. Politica transporturilor industriale.

6. Coordonarea, deocamdată prin măsuri provizorii, a eforturilor industriei din noile teritorii cu cele ale industriei din Vechiul-Regat și nivelarea greutăților de existență ale industriei.

7. Ajutorul Statului în marea problemă muncitorească: reglementarea muncii, aprovizionarea lucrătorilor și aducerea în țară a specialiștilor [1]).

Fără ca Statul să ia asupră-și funcțiunile economice, Statul netrebuind să fie nici comerciant nici industriaș pe cont prorpriu, el a trebuit să se mărginească la a creia condițiunile care favorizează desvoltarea industriei private, siguranța relațiilor comerciale, valuta stabilă, creditul necesar și să asigure încurajări și sprijine sociale mai mari decât cele ale legislației din timpul normal [2]).

---

[1]) A se vedea *Ing. Cezar Popescu,* « Problema refacerii și aprovizionării », conferință cu prilejul primei întruniri a inspectorilor industriali din întreaga Românie, la 1 Iulie 1920.

[2]) A se vedea *Ing. M. Manoilescu,* « Politica Statului în chestiunea refacerii industriale (București, Reforma Socială, 1920).

Direcțiunii refacerii economice, înființată pe lângă Ministerul Industriei și Comerțului, i s'a dat rolul de a desfășura întreaga activitate pentru aplicarea politicii de refacere industrială, astfel cum a fost indicată mai sus.

In ceea ce privește *despăgubirile de războiu* și în special a celor cuvenite industriei, acestea nu au fost rezolvate cu promptitudinea, de altfel imperios necesară pentru situația de atunci a industriei noastre. Decretul-lege din 2.XII.1918 și Decretul-lege din 28.IV.1919 nu recunosc, cel puțin formal, dreptul inalienabil și imprescriptibil la despăgubiri al celor dăunați pe urma războiului; ele stabilesc numai modalitatea de constatare și evaluare a pagubelor de războiu, în forma analoagă corespunzătoare legii franceze și belgiene și încadrează obligația Statului numai pentru pagubele de războiu, certe, materiale, directe și imediate. Deși aceste atribute sunt susceptibile de nesfârșite interpretări, totuși chiar legea franceză și belgiană refuză să considere între pagubele de războiu și lipsa de rentabilitate a fabricilor pe timpul războiului [1]).

De fapt, chestiunea dreptului însuși al particularului contra Statului național, pentru despăgubirile de războiu este foarte controversată în doctrină [2]). Legislația însă, pe considerațiuni de echitate și de interes public economic național, l-a consfințit. Este opera celor trei legislațiuni importante, franceză, belgiană și italiană.

---

[1]) A se vedea *M. Manoilescu*, « Problema despăgubirilor de războiu și în special celor cuvenite industriei (București, Reforma Socială, 1919).

[2]) In ultimul timp totuși, ideia dreptului juridic al particularului, valorificat pe baza responsabilității naționale pentru toate daunele cauzate prin războiu, prevalează ideia de simplu ajutor, acordat de Stat celor dăunați. Dacă pe baza legislațiilor anterioare asupra pagubelor de războiu, nu se poate invoca precedente serioase, nici în străinătate nici la noi, care să pledeze în favoarea unui drept recunoscut la despăgubirile de războiu și care să poată fi valorificat pe bază legală în fața justiției, în schimb făcând aplicațiunea înaltelor principii la care a ajuns în timpurile moderne știința juridică și anume: ideia de justiție care impune ca cetățenii să fie așezați în așa condițiuni încât ei să fie în mod egal ajutați în libera lor desvoltare, dreptul reglementând tocmai coexistența libertăților individuale (Teoria generală a dreptului, de Mircea Djuvara) și ideia responsabilității Statului pentru prejudiciile, rezultate ale riscului social, întemeiată în ultimă analiză, pe înaltul principiu de echitate și solidaritate socială, care cere egalitatea tuturor în fața sarcinilor publice și care stă la baza ideii de Stat modern (Contenciosul administrativ român, de C. Rarincescu), se poate recunoaște un *drept* la despăgubiri, încadrat în limitele unor dispozițiuni legale.

Legea franceză dela 17.IV.1919: « Loi de 17 Avril 1919 sur la réparation des dommages causées par les faits de la guerre », după ce stabilește principiul că « Republica proclamă egalitatea și solidaritatea tuturor francezilor în fața sarcinilor războiului », menționează lămurit în articolul 2 că toate pagubele sigure, materiale și directe, deschid *dreptul* la reparația *integrală*, rezolvind astfel mult desbătută chestiune a dreptului sau ajutorului.

Decretul-lege belgian intitulat « Arété-loi du 12 Novembre 1918 relatif aux allocations provisionelles en matières de dommages aux biens », prevede acordarea unei alocații provizorii tuturor celor care au nevoie urgentă de bani, pentru refacerea instalațiilor de producție sau a imobilelor și mobilelor de primă necesitate.

Legile italiene sistematizate sub titlul « Testo Unico delle disposizioni legislative portanti provodimenti per il risarcimento dei danni di guerra », din 27.III.1919, recunosc cu articolul 1, *dreptul* la despăgubiri dar în limitele dispozițiunilor legilor respective.

Totalul pagubelor suferite de întreprinderile industriale din Vechiul-Regat, recunoscute de către justiție, se cifrează la 792.371.493 lei, repartizate pe ramuri industriale, în modul următor:

Lemnărie	182.884.569	lei	adică	23,1%
Petrol (rafinării)	153.482.117	»	»	19,3%
Metalurgie	109.331.860	»	»	13,8%
Ciment	88.042.989	»	»	11,7%
Textilă	61.353.085	»	»	7,7%
Morărit	47.199.598	»	»	6,0%
Spirt	43.558.913	»	»	5,5%
Tăbăcărie și încălțăminte . . .	32.864.074	»	»	4,1%
Chimică	18.523.994	»	»	2,3%
Alimentară	15.939.772	»	»	2,0%
Zahăr	13.085.298	»	»	1,7%
Arte grafice	10.715.332	»	»	1,4%
Sticlărie	5.902.460	»	»	0,8%
Hârtie	5.794.745	»	»	0,7%
Săpun	2.349.987	»	»	0,3%
Mine (instalații)	1.339.640	»	»	0,2%
Total . . .	792.371.493	lei,	adică	100,0%

* * *

In anul 1921, pentru ca România întregită să se cunoască pe sine din punct de vedere industrial, a fost organizată, aproape exclusiv de către Stat dar cu mult înțelegătorul concurs al industriașilor, prima *expoziție-târg* a industriei din România-Mare. A fost, pe lângă o manifestare economică, și un veritabil eveniment moral național, de al căror succes, Direcțiunea generală a industriei s'a putut cu drept cuvânt felicita.

In anii ce au urmat, industria românească ne înfățișează o desvoltare remarcabilă. In preajma anilor 1923/24, curentul puternic către autarchie economică, cristalizat în lozinca « prin noi înșine », s'a tradus printr'un număr de dispozițiuni legislative, chemate să asigure o poziție de încurajare, apărare și de favoare muncii și capitalului românesc, în care timp am avut de înregistrat o puternică tendință pentru investiții de exploatări cu capital fix, o veritabilă refundamentare industrială. Tabloul Nr. 20 și 21 ne înfățișează întreaga evoluție a industriei românești de-a-lungul perioadei de timp dintre 1919 și 1933 [1]).

---

[1]) Pentru situațiunea amănunțită a principalelor ramuri industriale, facem trimitere la următoarele monografii întocmite de d-nii ingineri din Direcțiunea industriei: *Ing. Al. Seibulescu* (Industria țesăturilor de lână, bumbac și mătase, Buc. 1929; L'industrie textile en Roumanie, Buc. 1933). *Ing. G. Ioanițiu* și *Ing. N. Costache* (Industria hârtiei în România, Buc. 1929). *Ing. P. Petrica* și *Dr. Camil Calmuschi* (Industria zahărului). *Ing. H. Munteanu* și *Ing. Tr. Grasu* (Monografia produselor laminate de fier și oțel, Buc. 1929). *Ing. G. Ioanițiu* și *Ing. N. Costache* (Industria cimentului în România, Buc. 1929). *Ing. G. Ioanițiu* (L'industrie paysanne en Roumanie, Buc. 1926). *Ing. Liliana Georgescu* (L'industrie du cuir et l'industrie textile en Roumanie, Buc. 1933); L'industrie en Roumanie — Production et degré d'ocupation de la main d'oeuvre, Buc., 1933; L'industrie du cuir en Roumanie, Buc. 1934). *Ing. Nina Georgescu* et *Prof. Ioan Arapu* (La production minière et métalurgique de la Roumanie, Buc., 1933). *Ing. H. Munteanu* și *Ing. Nina Georgescu* (Monografia industriei metalurgice, Buc. 1934). *Ing. R. Tărușanu* (Monografia industriei cânepei și iutei, Buc., 1930; Industria uleiurilor vegetale, Buc., 1932; Monografia industriei sticlei, Buc., 1932). *Ing. N. Arcadian* (Regimul fiscal pentru industria românească, Buc., 1932; L'industrie alimentaire en Roumanie, Buc., 1933).

De asemenea, studiile publicate cu ocazia semicentenarului « Societății Politechnice din România », 1881—1931, reunite în trei volume sub titlul: « Istoricul desvoltării tehnice în România », dintre care menționăm:

N. Stănescu, « Industria metalurgică, turnătoriile și instalațiunile mecanice din România în ultimii 50 ani ».

Dan Costinescu, « Industria hârtiei ».

Sergiu Aslan și *G. Melinte*, « Industria zahărului în decursul ultimilor 50 ani ».

Nina Georgescu, « Industria alcoolului ».

I. Nicolini, « Industria amidonului şi glucozei ».

Radu Tăruşanu, « Industria uleiurilor vegetale în România ».

Liliana Georgescu, « Industria pielăriei ».

Aurel Rainu, « Industria cimentului ».

George Capşa, « Starea şi desvlotarea industriilor ceramice dela fundarea Societăţii Politehnice 1881 până astăzi, 1931 ».

F. Blanckenberg, « Industria sticlei ».

M. P. Florescu, « Industria forestieră ».

C. A. Ioachimescu, « Industria grafică în România, în special în ultimii 50 de ani ».

Const. Budeanu, « Producerea şi transportul energiei electrice ».

Leon Fournărati, « Industria acumulatorilor în România ».

Plautiu Andronescu, « Industria electrotehnică la noi ».

T. Dobrescu, « Industria prelucrării ţiţeiului în ultimii 50 de ani ».

C. I. Motăş, « Istoricul desvoltării industriei gazelor naturale în decursul ultimilor 50 de ani ».

Traian Negrescu, « Istoricul desvoltării şi starea actuală a metalurgiei în România ».

Constantin D. Buşilă, « Industria românească în decurs de 50 de ani, 1881—1931 ».

TABLOUL Nr. 20. — SITUAȚIA INDUSTRIEI MARI, PE RAMURI DE INDUSTRIE, IN ANII 1919—1933

Industria	Anul	Numărul întreprinderilor	Capitalul investit [1])	Forța motrice	Personalul			Valoarea			
					Ad-tiv și tehnic	Lucrători	Total	Salariilor	Combustibilului	Materiilor prime	Producției
			Mii lei	H.P.				Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei
Alimentară	1919	977	1.042.628	98.584	4.831	21.223	26.054	—	174.199	2.698.444	4.416.580
	1922	536	—	82.870	3.115	19.990	23.054	—	411.205	3.712.791	6.061.632
	1923	—	—	—	—	—	—	—	420.326	5.495.577	9.730.238
	1924	842	237.351	101.514	3.930	28.981	32.911	—	613.286	8.459.913	14.427.830
	1925	602	224.512	87.905	3.062	23.796	26.858	—	463.149	8.158.895	10.238.909
	1926	840	247.458	99.822	3.560	31.112	34.672	—	677.097	9.900.008	14.959.371
	1927	1.147	11.335.399	125.266	5.533	29.616	35.149	974.391	699.567	11.774.648	17.435.905
	1928	1.133	11.710.459	129.888	5.451	24.826	30.277	963.075	602.861	11.875.727	18.605.354
	1929	1.004	11.686.434	126.336	4.855	20.789	25.644	928.321	453.395	9.672.894	15.312.076
	1930	991	11.280.595	124.875	4.630	20.566	25.196	858.761	448.960	7.009.241	14.134.051
	1931	1.030	11.237.682	127.906	4.286	17.808	22.094	700.454	276.260	4.183.045	7.561.851
	1932	1.028	11.078.005	130.570	3.995	16.725	20.720	586.434	264.345	5.095.235	8.512.800
	1933	1.029	10.501.527	128.635	3.985	24.269	28.254	591.415	300.605	5.245.781	9.329.289
Chimică	1919	187	247.338	56.526	1.216	7.524	8.740	—	28.101	455.154	1.217.917
	1922	290	—	77.000	1.500	10.000	11.500	—	704.249	2.577.000	4.963.000
	1923	—	—	—	—	—	—	—	285.882	4.311.278	7.538.936
	1924	354	85.394	51.286	1.764	12.120	13.884	—	481.558	5.697.977	10.094.638
	1925[2])	281	84.555	44.347	1.012	8.034	9.046	—	122.531	1.411.972	2.115.906
	1926[2])	251	73.751	43.053	1.158	7.633	8.791	—	175.875	1.312.344	2.385.660
	1927	378	6.545.665	62.890	2.750	15.059	17.809	818.951	697.978	6.452.812	11.448.927
	1928	330	6.393.218	64.745	3.280	16.448	19.728	1.015.910	437.719	5.578.325	11.346.702
	1929	248	6.131.896	69.326	3.084	16.154	19.238	899.264	624.464	5.772.541	11.011.389
	1930	261	6.542.220	65.216	2.992	14.623	17.615	901.447	329.617	5.404.768	9.003.997
	1931	256	7.393.473	67.013	2.877	15.566	18.443	847.155	366.120	3.537.839	7.340.195
	1932	278	7.158.869	65.659	2.531	11.222	13.753	559.373	352.998	3.935.636	7.384.135
	1933	257	8.225.080	83.257	3.288	13.891	17.179	746.481	395.570	3.232.032	6.596.999

[1]) Capitalul investit pentru anul 1919, a fost declarat de întreprinzători, ținând seama de valuta din 1914 pentru întreprinderile înființate înaintea războiului, iar pentru cele de după războiu s'a menținut prețul de cost. In provinciile alipite s'a calculat moneda străină în moneda țării, la cursul oficial dinaintea războiului, pentru capitalul acelor întreprinderi înființate

Industria	Anul	Numărul întreprin-derilor	Capitalul investit [1])	Forţa motrice	Personalul			Valoarea			
					Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	Salariilor	Combusti-bilului	Materiilor prime	Producţiei
			Mii lei	H.P.				Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei
Metalurgică	1919	305	289.116	58.587	3.479	34.156	37.635	—	53.622	355.411	1.330.162
	1922[3])	428	—	64.000	3.058	33.220	36.278	—	310.324	1.196.335	2.682.586
	1923[3])	—	—	—	—	—	—	—	479.593	1.243.005	4.497.555
	1924[3])	557	102.416	73.356	4.431	39.723	44.154	—	517.228	2.062.919	4.944.438
	1925	508	161.459	84.594	3.843	37.154	40.997	—	380.927	2.788.903	6.024.871
	1926	538	180.523	86.714	3.837	40.911	44.748	—	458.763	3.493.866	7.057.886
	1927	453	5.763.517	78.302	4.372	35.962	40.334	1.815.247	630.231	3.648.314	8.575.686
	1928	451	5.938.778	82.588	5.188	34.520	39.708	1.915.709	703.658	3.916.446	8.945.852
	1929	448	6.444.841	84.775	4.500	35.736	40.236	2.022.685	664.814	3.559.425	8.443.982
	1930	435	6,282.036	87.190	4.210	28.010	32.220	1.799.366	583.283	3.456.317	7.660.694
	1931	396	6.052.916	88.476	2.919	20.882	23.801	1.215.509	275.206	2.206.199	5.329.744
	1922	394	5.640.970	103.102	2.662	23.421	26.083	945.456	246.995	1.757.593	4.327.347
	1933	388	5.927.724	105.364	3.034	28.285	31.319	1.126.414	407.505	2.227.886	5.240.166
Textilă	1919	156	109.014	13.530	908	9.501	10.401	—	16.011	469.290	1.007.845
	1922	182	—	16.977	1.395	13.890	15.285	—	16.587	1.531.197	2.957.846
	1923	--	—	—	—	—	—	—	78.375	1.885.792	3.366.003
	1924	377	70.582	24.819	1.976	23.089	25.065	—	90.168	2.713.279	4.878.270
	1925	397	76.674	25.381	2.082	27.244	29.326	—	146.097	3.821.943	5.643.945
	1926	462	86.539	28.924	2.226	28.180	30.406	—	158.712	4.124.805	6,656.062
	1927	511	5.023.224	34.964	3.359	33.703	37.062	1.103.608	233.338	5.010.457	8.633.533
	1928	530	5.235.788	39.143	3.677	33.457	37.134	1.162.104	246.198	5.185.789	8.725.230
	1929	516	5.515.426	40.421	3.599	32.364	35.963	1.175.307	213.153	4.776.958	8.448.536
	1930	517	5.797.769	43.312	3.582	31.240	34.822	1.112.495	190.695	4.407.343	7.506.307
	1931	473	5.618.198	42.525	3.379	30.943	34.322	922.553	164.189	3.117.305	5.827.731
	1932	470	5.680.856	42.941	3.541	34.533	38.074	909.304	164.807	3.330.600	6.137.702
	1933	510	5.681.996	44.678	4.430	43.251	47.681	1.149.495	198.341	4.353.202	7.310.810

înainte de 1916; pentru întreprinderile înfiinţate după războiu, însă înaintea unificării monetare, s'a calculat coroana egală cu 50 de bani, iar rubla egală cu 1 leu. Pentru anii 1924, 1925 şi 1926, capitalul investit este dat în lei aur.

[2]) Pentru anii 1925 şi 1926 nu sunt cuprinse în industria chimică distileriile de petrol, deasemenea nici fabricile de chibrituri.

[3]) Pentru anii 1919, 1922, 1923 şi 1924, industria electrotehnică era înglobată la industria metalurgică.

Industria	Anul	Numărul întreprinderilor	Capitalul investit [1])	Forţa motrice	Personalul			Valoarea			
					Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	Salariilor	Combustibilului	Materiilor prime	Producţiei
			Mii lei	H.P.				Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei
Lemnului	1919	502	478.063	66.581	3.325	41.561	44.886	—	143.925	1.549.770	2.052.515
	1922	617	—	60.149	4.069	43.722	47.791	—	80.265	2.401.105	3.212.113
	1923	—	—	—	—	—	—	—	135.172	2.460.923	4.208.275
	1924	870	95.543	72.824	4.130	55.008	57.138	—	66.588	3.321.612	5.063.977
	1925	848	87.230	74.416	4.020	56.618	60.638	—	88.776	3.279.028	5.231.730
	1926	825	82.693	72.047	3.202	47.033	50.235	—	114.155	3.437.452	5.842.929
	1927	832	4.216.775	72.038	3.678	33.792	41.470	1.087.131	107.274	2.848.395	4.952.163
	1928	780	3.657.613	71.725	3.937	35.803	39.742	1.083.674	104.590	2.905.006	5.247.702
	1929	787	3.457.297	73.827	3.689	37.697	41.656	1.211.315	94.743	2.801.454	5.362.878
	1930	717	3.448.261	69.645	3.188	27.817	31.005	901.555	96.444	2.157.325	3.705.950
	1931	662	3.080.408	68.479	2.481	21.785	24.266	556.681	64.343	1.071.541	2.133.483
	1932	692	3.037.786	68.526	2.158	21.898	24.056	411.108	48.656	724.226	1.508.066
	1933	651	2.520.750	64.952	2.179	24.196	26.375	389.951	37.785	705.220	1.481.200
Pielăriei	1919	133	138.627	7.750	772	5.518	6.290	—	11.002	410.860	923.461
	1922	164	—	9.743	1.193	7.723	8.916	—	62.062	1.294.182	1.434.887
	1923	—	—	—	—	—	—	—	68.399	1.582.624	2.359.267
	1924	299	42.407	12.200	975	8.198	9.173	—	64.142	1.412.122	2.598.879
	1925	304	42.147	12.778	971	9.120	10.091	—	69.820	1.517.204	2.543.598
	1926	312	43.996	13.826	1.061	8.263	9.324	—	59.664	2.072.644	2.967.201
	1927	269	1.641.459	13.237	1.517	8.563	10.080	352.301	78.538	2.338.789	3.149.018
	1928	228	1.571.223	15.212	1.259	7.940	9.199	349.901	65.179	2.019.362	3.048.018
	1929	211	1.406.157	15.117	1.034	6.894	7.928	310.058	45.327	1.628.470	2.614.372
	1930	188	1.278.390	14.384	861	6.209	7.070	260.136	32.315	1.290.186	2.091.054
	1931	174	1.246.537	12.140	742	4.960	5.702	213.561	35.551	975.666	1.548.805
	1932	162	1.008.980	12.679	897	5.750	6.647	197.200	30.031	996.159	1.492.183
	1933	164	965.808	12.388	1.264	6.811	8.075	254.542	28.609	1.139.961	1.591.008

Industria	Anul	Numărul întreprinderilor	Capitalul investit [1])	Forţa motrice	Personalul			Valoarea			
					Ad-tiv şi tehinc	Lucrători	Total	Salariilor	Combustibilului	Materiilor prime	Producţiei
			Mii lei	H.P.				Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei
Hârtie şi arte grafice	1919	134	70.133	2.213	783	5.089	5.872	—	2.151	81.931	173.391
	1922	146	—	16.505	1.112	6.090	7.202	—	118.018	146.700	421.154
	1923	—	—	—	—	—	—	—	141.850	554.273	149.154
	1924	160	32.189	17.785	929	8.693	9.622	—	149.154	672.066	1.216.735
	1925	167	35.876	18.994	899	9.655	10.554	—	142.307	831.645	1.459.075
	1926[4])	150	42.933	23.955	800	8.889	9.689	—	161.713	918.916	1.774.223
	1927	126	1.803.605	31.396	1.234	9.057	10.291	473.807	165.761	1.047.103	2.386.495
	1928	142	1.941.483	26.987	1.520	9.419	10.939	554.545	161.712	1.018.809	2.484.179
	1929	147	2.128.554	29.971	1.573	9.095	10.668	511.541	143.110	988.408	2.447.093
	1930	154	2.297.070	29.934	1.433	7.752	9.185	526.243	145.940	817.926	2.227.974
	1931	145	2.497.855	34.590	1.683	7.482	9.165	505.224	98.538	867.970	2.056.122
	1932	162	2.576.840	33.652	1.528	7.388	8.916	406.292	84.705	711.323	1.834.095
	1933	143	2.512.887	33.855	1.555	8.131	9.686	395.247	86.332	707.650	1.902.785
Materiale de construcţii	1919[5])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1922[5])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923[5])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1924	311	59.525	33.541	880	15.122	16.002	—	215.591	96.511	976.227
	1925	256	33.882	33.218	901	13.764	14.665	—	294.192	185.881	873.725
	1926	268	58.977	35.203	829	14.363	15.192	—	533.242	205.750	1.423.685
	1927	294	2.562.848	42.122	1.190	14.600	15.790	389.324	356.687	240.888	1.560.978
	1928	293	2.693.911	38.742	1.190	12.656	13.846	421.767	336.004	261.434	1.661.575
	1929	296	2.805.689	52.981	1.187	12.776	13.963	410.717	305.836	243.475	1.573.357
	1930	302	2.967.255	53.333	1.164	11.162	12.326	366.325	229.267	206.056	1.309.986
	1931	303	2.720.818	51.762	950	9.647	10.597	253.349	145.369	148.985	847.152
	1932	288	3.042.949	52.720	923	8.884	9.807	244.110	139.146	137.678	861.910
	1933	253	2.791.594	51.966	1.004	9.686	10.690	215.016	151.459	137.890	914.094

[4]) Pentru anul 1926, a fost dată separat o grupă a industriilor « diverse » şi anume: numărul întreprinderilor, 40. Capitalul investit, 4.733.465 lei. Forţa motrice, 1.986 H.P. Personalul administrativ şi tehnic 98; lucrători 853; total 951. Combustibilul 8.754.000 lei. Materiile prime, 102.620.000 lei. Producţia, 170.448.000 lei.

Industria	Anul	Numărul întreprinderilor	Capitalul investit [1])	Forța motrice	Personalul			Valoarea			
					Ad-tiv și tehnic	Lucrători	Total	Salariilor	Combustibilului	Materiilor prime	Producției
			Mii lei	H.P.				Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei
Sticlărie	1919[5])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1922[5])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923[5])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1924	41	5.891	1.743	292	4.367	4.659	—	43.069	50.417	364.814
	1925	39	7.688	1.803	300	4.772	5.072	—	58.596	130.037	406.360
	1926	31	7.966	1.533	227	3.947	4.174	—	59.973	125.188	498.981
	1927	32	384.364	1.856	492	3.720	4.212	172.406	60.642	143.258	580.961
	1928	32	418.728	1.892	469	3.793	4.262	188.839	63.217	168.080	621.325
	1929	35	505.750	2.500	524	3.659	4.218	171.459	60.257	147.058	602.054
	1930	30	515.715	2.335	450	2.859	3.309	153.925	40.972	115.000	481.696
	1931	35	493.093	2.350	337	2.114	2.451	90.529	32.300	86.263	329.510
	1932	35	491.974	2.263	232	2.634	2.886	73.052	26.954	57.503	278.469
	1933	38	510.118	2.225	345	3.954	4.299	98.972	40.113	85.789	438.543
Electrotehnică	1919[6])	140	262.503	137.605	894	2.138	3.032	—	79.054	—	246.864
	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1933	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1924	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1925	13	1.683	370	113	457	570	—	1.579	54.651	102.662
	1926	14	1.380	458	115	560	675	—	4.442	60.448	114.489
	1927	14	88.602	638	187	854	1.041	54.003	4.885	176.665	233.313
	1928	14	88.337	1.230	178	702	880	49.380	5.421	86.483	183.609
	1929	12	83.198	2.026	183	656	839	53.190	4.614	89.620	208.503
	1930	20	76.699	2.000	182	615	797	38.890	5.166	76.566	155.854
	1931	19	101.647	2.106	181	511	692	38.776	4.460	53.721	131.055
	1932	15	90.614	2.115	157	435	592	31.259	3.880	34.324	97.752
	1933	15	95.860	2.130	116	393	509	26.401	2.579	36.683	87.163

[5]) Pentru anii 1919, 1922 și 1923, industria materialelor de construcții și sticlăria, sunt cuprinse în grupa industriei ceramice.

Industria	Anul	Numărul întreprinderilor	Capitalul investit [1])	Forța motrice	Personalul			Valoarea			
					Ad-tiv și tehnic	Lucrători	Total	Salariilor	Combustibilului	Materiilor prime	Producției
			Mii lei	H.P.				Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei
Ceramică	1919[5])	216	199.875	39.779	1.080	13.425	14.505	—	71.524	131.026	343.061
	1922[5])	561	—	47.767	883	12.394	13.277	—	98.915	228.806	645.531
	1923	—	—	—	—	—	—	—	241.775	140.927	1.467.314
	1924	29	3.132	481	74	741	815	—	2.760	6.915	56.636
	1925	30	3.324	572	52	814	866	—	6.246	35.636	85.542
	1926	34	2.935	487	58	669	727	—	9.399	18.469	72.927
	1927	38	117.100	727	71	743	814	26.646	11.202	22.033	87.521
	1928	33	120.623	757	83	749	832	27.818	9.597	21.979	95.658
	1929	32	119.487	683	80	754	834	29.214	11.207	23.386	104.553
	1930	31	104.920	491	77	605	682	25.325	8.394	18.026	76.301
	1931	31	106.555	712	85	691	776	19.443	7.707	14.954	49.064
	1932	33	96.440	518	64	620	684	14.983	5.207	8.392	40.637
	1933	39	95.586	518	64	646	710	19.065	5.117	9.956	48.700
Total	1919	2.747	2.837.299	481.155	17.288	140.135	157.423	—	579.630	6.151.886	11.711.796
	1922	2.924	—	375.011	16.325	147.029	163.354	—	1.801.626	13.088.116	22.378.749
	1923	3.301	—	392.065	—	164.000	—	—	1.851.372	17.674.399	34.384.323
	1924	3.840	734.431	389.549	19.381	194.042	213.423	—	2.243.542	24.393.731	44.738.463
	1925	3.445	759.020	384.676	17.255	191.428	208.683	—	1.745.220	22.215.794	34.723.329
	1926	3.765	833.824	408.088	17.171	192.413	209.584	—	2.421.788	25.852.529	43.923.884
	1927	4.094	39.482.559	463.436	24.230	191.547	215.777	7.267.816	3.034.901	33.634.362	59.044.501
	1928	3.966	39.770.161	472.911	26.232	180.315	206.547	7.732.722	2.736.156	33.037.440	60.965.204
	1929	3.736	40.284.730	497.963	24.305	176.879	201.184	7.723.071	2.620.917	29.698.689	56.128.798
	1930	3.646	40.590.930	492.715	22.769	151.458	174.227	6.944.468	2.111.053	24.958.754	48.353.864
	1931	3.524	40.549.182	498.059	19.920	132.389	152.309	5.363.234	1.470.043	16.263.488	33.154.712
	1932	3.557	39.904.283	514.745	18.688	133.510	152.198	4.378.571	1.367.724	16.788.669	32.475.096
	1933	3.487	39.828.930	529.968	21.264	163.513	184.777	5.012.999	1.654.015	17.881.250	34.940.757

[6]) La industria electrotehnică, în 1919, sunt trecute uzinele producătoare de curent electric; în anii următori, acestea nu mai figurează, fiind trecute sub controlul direcției energiei.

TABLOUL Nr. 21. — SITUAŢIA INDUSTRIEI MARI PE PROVINCII, IN ANII 1919—1933

Industria	Anul	Numărul întreprinderilor	Capitalul investit	Forţa motrice	Personalul			Valoarea			
			Mii lei	H.P.	Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	Salariilor Mii lei	Combustibilului Mii lei	Materiilor prime Mii lei	Producţiei Mii lei
Vechiul-Regat	1919	1.143	1.406.257	189.776	7.550	55.812	63.362	—	226.122	3.164.727	6.190.201
	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923	—	—	—	—	—	—	—	858.970	10.754.013	18.812.384
	1924	1.717	322.249	157.096	9.315	88.750	98.065	—	1.132.619	14.373.696	25.078.180
	1925	1.587	316.084	152.778	7.531	81.609	88.960	—	801.689	10.649.370	15.627.943
	1926	1.603	385.853	171.460	7.489	83.125	90.614	—	907.204	12.623.215	20.465.296
	1927	1.583	20.052.560	196.961	11.550	81.504	93.054	3.201.103	1.446.247	18.028.928	30.689.514
	1928	1.502	20.089.545	196.204	12.401	79.263	91.766	3.516.392	1.135.710	16.890.161	30.918.629
	1929	1.391	20.382.635	209.569	11.119	73.511	84.630	3.471.351	1.193.599	15.972.531	28.456.650
	1930	1.364	21.479.138	199.430	10.760	65.339	76.099	3.211.226	858.303	13.411.549	24.062.446
	1931	1.300	22.009.277	208.396	9.836	61,868	71,704	2.709.031	711.694	9.066.889	17.827.301
	1932	1.350	21.748.721	206.846	9.232	59.515	68.747	2.255.895	471.433	10.259.372	18.435.653
	1933	1.332	22.548.374	224.192	10.898	74.276	85.174	2.657.694	890.692	9.961.819	18.868.685
Transilvania	1919	1.024	811.416	194.433	5.120	47.091	52.211	—	223.642	1.699.206	3.152.676
	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923	—	—	—	—	—	—	—	544.411	3.330.801	8.834.192
	1924	1.308	292.193	154.004	5.511	65.024	70.535	—	599.237	5.988.913	10.927.428
	1925	1.161	243.882	142.085	6.448	62.723	69.171	—	512.977	6.620.834	10.849.516
	1926	1.345	277.687	152.113	6.133	70.139	76.272	—	706.842	7.853.477	13.661.287
	1927	1.573	12.266.943	165.639	7.765	68.130	75.895	2.450.362	788.342	9.038.774	16.269.024
	1928	1.507	12.410.850	174.777	8.603	61.376	69.979	2.624.992	765.946	9.263.486	17.365.456
	1929	1.382	12.392.586	185.520	8.266	63.830	72.096	2.626.591	670.104	7.821.409	16.035.391
	1930	1.349	11.596.016	185.170	7.402	51.124	58.526	2.308.231	592.157	6.332.393	13.368.479
	1931	1.334	11.303.447	185.579	6.426	43.892	50.318	1.695.553	436.992	4.471.643	9.718.716
	1932	1.351	11.481.535	186.026	5.772	45.274	51.046	1.291.751	560.860	3.713.302	8.287.380
	1933	1.315	10.924.157	183.210	6.530	53.616	60.146	1.421.791	404.818	4.339.912	9.169.305

Industria	Anul	Numărul întreprinderilor	Capitalul investit	Forţa motrice	Personalul			Valoarea			
					Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	Salariilor	Combustibilului	Materiilor prime	Producţiei
			Mii lei	H.P.				Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei
Banat	1919	137	237.052	70.056	2.515	26.813	29.328	—	68.454	585.786	1.293.735
	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923	—	—	—	—	—	—	—	329.285	1.166.797	3.898.660
	1924	315	71.542	51.142	3.043	24.790	27.833	—	358.453	2.299.621	5.438.897
	1924	317	102.662	62.423	2.054	29.975	32.029	—	299.293	2.714.620	4.977.368
	1926	354	121.135	55.239	2.045	24.951	26.996	—	405.857	2.938.425	5.829.111
	1927	431	4.593.774	68.621	2.897	26.847	29.744	1.142.921	578.692	4.027.856	7.893.432
	1928	415	4.323.018	66.439	2.903	23.999	26.802	1.104.972	649.643	4.170.612	7.857.928
	1929	407	4.320.206	64.232	2.799	25.504	28.303	1.152.164	601.306	3.655.622	7.635.852
	1930	391	4.509.567	72.519	2.622	21.865	24.487	1.011.551	511.670	3.250.315	6.487.096
	1931	360	4.464.881	69.290	2.100	16.756	18.856	686.516	241.679	1.687.221	3.810.354
	1932	359	3.985.348	85.460	2.155	18.707	20.862	605.958	241.461	1.654.500	3.780.529
	1933	349	3.796.512	85.104	2.143	21.143	23.286	680.924	258.583	2.185.131	4.600.296
Bucovina	1919	210	198.262	14.974	953	6.259	7.248	—	45.886	442.028	633.040
	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923	—	—	—	—	—	—	—	83.290	1.990.061	2.137.210
	1924	297	34.594	19.870	994	12.064	13.058	—	119.831	1.244.033	2.469.754
	1925	239	46.481	19.622	973	11.708	12.681	—	94.915	1.632.599	2.313.101
	1926	295	44.889	20.658	1.003	11.978	12.981	—	175.433	1.876.514	3.248.098
	1927	308	1.849.857	21.877	1.537	12.611	14.148	409.491	183.691	1.831.610	3.163.696
	1928	346	2.155.975	24.298	1.957	12.972	14.629	396.963	143.519	1.888.194	3.601.232
	1929	350	2.324.644	26.458	1.504	11.874	13.378	397.703	116.427	1.435.714	2.825.650
	1930	331	2.146.630	23.556	1.380	11.012	12.392	339.396	113.776	1.375.038	3.544.880
	1931	308	2.004.203	24.300	1.067	7.412	8.479	213.960	50.519	628.468	1.102.314
	1932	284	1.870.889	23.606	1.038	7.435	8.473	174.924	67.403	579.187	1.156.291
	1933	279	1.826.100	24.814	1.121	11.662	12.783	204.072	70.106	796.054	1.452.781

Industria	Anul	Numărul întreprinderilor	Capitalul investit	Forța motrice	Personalul			Valoarea			
			Mii lei	H.P.	Ad-tiv și tehnic	Lucrători	Total	Salariilor Mii lei	Combustibilului Mii lei	Materiilor prime Mii lei	Producției Mii lei
Basarabia	1919	262	184.311	11.916	1.150	4.094	5.244	—	15.525	260.140	442.145
	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923	—	—	—	—	—	—	—	35.416	432.727	701.877
	1924	133	13.853	7.437	518	3.414	3.932	—	33.402	487.468	824.201
	1925	141	49.911	7.768	429	5.413	5.842	—	36.346	598.370	955.399
	1926	157	—	9.580	629	2.816	3.445	—	39.557	607.616	896.791
	1927	199	719.424	10.338	481	2.455	2.936	63.939	37.928	708.193	1.028.835
	1928	196	790.773	11.193	668	2.703	3.371	89.403	41.338	824.987	1.221.959
	1929	206	864.657	12.184	617	2.160	2.777	75.262	39.480	813.414	1.175.254
	1930	211	859.579	12.040	605	2.118	2.723	74.064	35.147	589.459	890.963
	1931	222	767.374	10.494	491	2.461	2.952	58.174	29.159	409.267	696.027
	1932	213	817.790	12.807	491	2.579	3.070	50.043	26.567	582.308	815.243
	1933	212	733.787	12.648	572	2.816	3.388	48.418	29.816	598.334	849.690
Total	1919	2.747	2.837.299	481.155	17.288	140.135	157.423	—	579.630	6.151.886	11.711.796
	1922	2.924	—	375.011	16.325	147.029	163.354	—	1.801.626	13.088.116	22.378.749
	1923	3.301	—	392.065	—	164.000	—	—	1.851.372	17.674.399	34.384.323
	1924	3.840	734.431	389.549	19.381	194.042	213.423	—	2.243.542	24.393.731	44.738.463
	1925	3.445	759.020	384.676	17.255	191.428	208.683	—	1.745.220	22.215.794	34.723.329
	1926	3.765	833.824	408.088	17.171	192.413	209.584	—	2.421.788	25.852.529	43.923.884
	1927	4.094	39.482.559	463.436	24.230	191.547	215.777	7.267.816	3.034.901	33.634.362	59.044.501
	1928	3.966	39.770.161	472.911	26.232	180.315	206.547	7.732.722	2.736.156	33.037.440	60.965.204
	1929	3.736	40.284.730	497.963	24.305	176.879	201.184	7.723.071	2.620.917	29.698.689	56.128.798
	1930	3.646	40.590.930	492.715	22.769	151.458	174.227	6.944.468	2.111.053	24.958.754	48.353.864
	1931	3.524	40.549.182	498.059	19.920	132.389	152.309	5.363.234	1.470.043	16.263.488	33.154.712
	1932	3.557	39.904.283	514.745	18.688	133.510	152.198	4.378.571	1.367.724	16.788.669	32.475.096
	1933	3.487	39.828.930	529.963	21.264	163.613	184.777	5.012.899	1.654.015	17.881.250	34.940.757

PARTEA III

SITUAȚIA ACTUALĂ A INDUSTRIEI

CAP. I

STATICA

CONDIȚIILE DE DESVOLTARE ALE INDUSTRIEI IN ROMÂNIA

România ocupă una din cele mai fericite poziții geografice printre țările din bazinul dunărean. Situată la punctul de încrucișare al marilor linii de comunicații care duc dinspre apusul, centrul și nordul Europei spre Asia Mică, poarta continentului asiatic, ea are de aci un enorm profit din circulația intensă atât a mărfurilor cât și a oamenilor. In România se găsește nodul legăturii celei mai lesnicioase și ieftină cale de transport ce deservește întreaga inimă a Europei, Dunărea, cu căile de transport pe apă ce brăzdează Marea Neagră spre țările Sud-est-europene, Asia Mică și Egipt.

Climatul este supus la dubla influență a climatului mediteranean în vestul și sudul țării, și a climatului continental extrem în estul țării.

Teritoriul țării are cea mai perfectă formă de echilibru, aproape un cerc. La o suprafață de 295.000 kmp, lungimea frontierelor are 2.870 km, dintre care 450 km, adică 16% frontieră maritimă. Pentru fiecare kilometru de frontieră corespund 103 kmp. de suprafață. Prin mărimea teritoriului, ocupă locul al IX-lea, față de celelalte țări europene, după Franța, Spania, Germania, Suedia, Polonia, Finlanda, Norvegia și Italia.

Prin *populația* ei însă, care după recensământul din 1930 este de 18 milioane locuitori, România ocupă locul al VII-lea după Germania, Anglia, Franța, Italia, Polonia și Spania.

In ceea ce România este însă neîntrecută, sunt *bogățiile* ei, de o variație și putere excepțională, ce fac din ea o « economie completă ».

Pe lângă aceste bogății și chiar mai presus decât ele, trebue să punem valoarea oamenilor ce le stăpânesc.

Condițiile naturale de desvoltare ale industriei din România, derivă din structura economică și socială a țării. In afară de interesele apărării statului, factorii principali ce impun și condiționează existența unei industrii naționale sunt *forțele personale și forțele economice* ale țării.

FORȚELE PERSONALE

Din punct de vedere demografic, România se plasează printre puținele țări care au un considerabil excedent al nașterilor asupra mortalității, de 15‰.

După ultimul recensământ din 1930, cele 18 milioane de locuitori ai țării, se repartizează în 14,4 milioane la sate (79,85%) și 3,6 milioane la orașe (20,16%), cifre care indică caracterul agricol pronunțat al structurii economice și sociale românești.

Spre deosebire de ceea ce era înainte de *reforma agrară* hotărîtă în 1917, când 1.075.308 mici cultivatori dețineau 46,70% din pământul cultivabil, iar 1.171 mari proprietari 42,50%, astăzi proprietatea funciară are următoarea repartiție:

TABLOUL Nr. 22. — REPARTIȚIA PROPRIETĂȚII FUNCIARE IN ROMÂNIA

	0—10 Ha		10—100 Ha		Peste 100 Ha	
	Mii Ha	%	Mii Ha	%	Mii Ha	%
Vechiul Regat	6.509	81,4	861	10,8	621	7,8
Transilvania	4.200	56,5	2.153	28,9	1.088	14,6
Basarabia	3.649	87,2	181	4,3	353	8,5
Bucovina	*)		481	92,5	39	7,5
Intreaga țară	*)		18.034	89,6	2.101	10,4

Ca urmare a timpurilor dinainte de războiu, când țara noastră se limita la exploatarea primitivă a bogățiilor naturale, astăzi încă, structura economică a României, țară de mici producători agricoli, este caracterizată printr'un excedent disponibil de mână de lucru, de materii prime și articole alimentare; pe de altă parte o lipsă pronunțată de credit și capitaluri libere. De acum înainte însă, bogăția generală a

*) Inglobate într'o singură categorie: 0—100 Ha.

țării și echitabila ei repartiție sunt menite a asigura populației un nivel de cultură ridicat care să-i desvolte aptitudinile, spiritul afacerilor și dorința unui traiu mai bun, iar industriei capitaluri disponibile și o putere de consumație de un mai mare grad.

Forțele personale ale României sunt caracteristice; o populație de o mare unitate de limbă, religie și obiceiuri, care constituie mediul cel mai propice pentru desvoltarea unei așezări economice unitară și completă prin îmbinarea activităților de bază: agricolă, industrială și comercială.

Oferind o mână de lucru harnică, inteligentă și ieftină, românul, de o excepțională valoare morală, larg la suflet și de o vastă cumințenie, cu toată puterea lui de adaptare, nu posedă totuși în mod natural, acele calități care înlesnesc succesul în activitatea economică. Spiritul de asimilare, de inițiativă, simțul realităților și al contingențelor, ponderațiunea și perseverența, vor trebui încă să-i fie însuflate prin forța exemplului și mai ales prin educație.

Exemplul muncii cinstite, ordonate și intense a bănățenilor; elanul vital, curajul, spiritul de inițiativă, de afaceri și gospodărie al oltenilor; perseverența transilvănenilor, împinsă la proporțiile unei forțe etnice la macedonenii coloniști; gospodăria sașilor, sunt realități specifice și bunuri câștigate, care vor trebui extinse și valorificate la marea școală a națiunii, pentru a fi grefate pe un fond de mare calitate pe care din fericire îl posedăm, pe fondul de inteligență vie și nesecată bunătate sufletească a românului.

In raport cu bogățiile excepționale ale țării, străduințele Românilor în domeniul economic n'au ajuns însă a fi la nivelul acestor bogății. Suntem în situația pe care un englez minunat de tot ce văzuse în România sub raportul bogățiilor, o definea inspirat, spunând că « Românul este un cerșetor care doarme pe un sac de aur ».

România, țară în care predominanța agricolă de până acum limita activitatea populației la cultura cerealelor care lasă un profit atât de mic, nu a cunoscut momente de prosperitate excepțională, dar nici nu a suferit vreodată de crize ascuțite ca cele ce au loc din când în când în țările mai bogate și mai avansate. Structura economiei românești, care avea la bază micile unități economice în care efortul individual și familial domina, a prezentat întotdeauna o solidă capacitate de rezistență și o rezistență infinită în perioadele de adversitate.

Insă, în decursul celor 50 de ani trecuți, industria și comerțul țării, încurajate de resursele solului și subsolului nostru, s'au desvoltat și ele

fără încetare, realizând astfel echilibrul și armonia economiei românești. Fiecare națiune posedă caracteristici economice după poziția geografică și evoluția sa istorică, după posibilitățile fizice și demografice, după nivelul pe care ea l-a atins în ceea ce privește progresul spiritual al poporului și progresul material al țării și în fine după complexul politic în care se conduce.

Interesele noastre decurg din necesitatea de desvoltare a tuturor bunurilor și calităților arătate mai sus, ajustate perfect propriilor caracteristici economice.

FORȚELE ECONOMICE ALE ROMÂNIEI

Forțele economice ale României rezidă în cea mai bună parte în forțele economice naturale de care dispune, în această privință fiind una din țările cele mai favorizate. De mult timp țara noastră are reputația de a avea în subsolul ei bogății miniere fantastice: petrol, cărbuni, gaze naturale, sare, aur și minereuri metalice; un sol productiv pe 97% din întindere: 86% culturi, păduri și fânețe, iar restul de 12% ocupat de clădiri, drumuri, ape, mine și cariere; izvoare de energie hidraulică evaluate la 1.500.000 H. P.; un relief favorabil orientat și perfect accesibil; mijloace naturale de comunicații și acces direct la mare.

Intr'o privire de total, din punct de vedere al producției, majoritatea teritoriului românesc prezintă un caracter mixt, agricol și industrial cu o preponderanță destul de pronunțată a producției agricole. O configurație economică de acest fel oferă țării condițuni optime nelimitate de desvoltare.

Resursele economice ale României pot fi divizate în următoarele categorii principale:

1. Producția agricolă, animală și forestieră. 2. Produsele pescuitului. 3. Bogăția minieră. 4. Forțele hidraulice. 5. Producția de transformare industrială. 6. Serviciile publice cu caracter economic. 7. Comerțul. 8. Forțele financiare.

1. După cum am mai avut ocaziunea de a spune, *agricultura* constituie postul cel mai important în ierarhia forțelor noastre productive. 80% din locuitori sunt agricultori, iar din totalul suprafeții țării de 29,5 milioane ha, 18 milioane ha adică 61% este suprafață agricolă, iar 7 milioane ha, adică 24% este ocupată de păduri.

Suprafața agricolă la rândul său, după situația din 1931 când am avut maximum-ul suprafeții însămânțate după războiu, se subdivide după cum urmează:

TABLOUL Nr. 23. — REPARTIȚIA SUPRAFEȚEI AGRICOLE
In 1931

	Mii Ha.	% din total
Suprafața însămânțată	*13.031*	71,8
Cereale	11.504	
Culturi alimentare	480	
Plante industriale	355	
Fânețe cultivate	692	
Ogoare	*455*	2,5
Fânețe și pășuni	*4.054*	22,3
Culturi arborescente	*614*	3,4
Total . . .	18.155	100,0

Bogăția agricolă ne așează la loc de frunte în tabelele mondiale pentru exportul porumbului. Numai recoltele din Argentina și România dictează prețul mondial și exportul porumbului, la care România participă cu 20%, iar în statistica orzului ocupăm rangul întâi printre principalele țări exportatoare.

Iată producția medie anuală a principalelor noastre cereale în ultimii 10 ani de zile.

TABLOUL Nr. 24. — PRODUCȚIA ANUALĂ MEDIE A CEREALELOR
IN ANII 1924—1933

Cerealele	Mii vagoane
Porumb	482
Grâu	281
Orz	160
Ovăz	90
Secară	30
Total . . .	943

Recoltele bune dau deci o producție anuală a celor cinci cereale principale de 1 milion de vagoane.

Randamentul actual al agriculturii românești este foarte slab; dar tocmai din această cauză, perspectivele pentru viitor sunt din cele mai favorabile. Din cauza legii randamentului neproporțional în agricultură, în timp ce cultivatorul Europei Occidentale se găsește azi în imposibilitate de a mări cât de ușor producția cu ori câte eforturi ar depune, cultivatorul român este în măsură cu prețul unui mic efort de ameliorare și raționalizare a condițiunilor de producție, să-și dubleze și chiar aproape să-și tripleze randamentul actual al solului.

Dăm în tabloul de mai jos producția medie la ha în România și Danemarca, țară de cultură agricolă intensivă.

TABLOUL Nr. 25. — RANDAMENTUL CEREALELOR IN ROMÂNIA ȘI DANEMARCA

	Grâu	Orz	Ovăz	Secară	Cartofi	Sfeclă
	Chintale/Ha.					
România	10,0	10,3	9,7	10,3	80,8	174,9
Danemarca	26,1	26,6	24,7	15,9	138,0	286,0

Pentru a ne face o ideie de marile posibilități ale României pentru viitor, vom considera din nou ca exemplu cifrele producției din Danemarca. Pe o suprafață de numai 3.300.000 ha, cultivatorii danezi au 1.700.000 vaci, 3.500.000 porci, 22.000.000 păsări; o producție anuală de 5.000.000 tone lapte și 200.000.000 kgr. unt; ei au exportat în 1931, 170.000.000 kgr. unt, 375.000.000 kgr. carne de porc (bacon) și 1.000.000.000 ouă. România, pe o suprafață de 13.500.000 ha nu are decât 1.500.000 vaci, 3.290.000 porci, 50.000.000 păsări; producția anuală de lapte nu este decât de 2.500.000 tone; nu exportă decât 124.000 kgr. unt, 4.733.000 kgr. carne de bou, porc și oae, și 220.000.000 ouă.

A doua ramură foarte importantă a producției agricole este *producția animală.*

Iată efectivul și valoarea animalelor domestice în anii 1929 și 1932.

TABLOUL Nr. 26. — STATISTICA ANIMALELOR DOMESTICE IN 1929 și 1932

	Numărul (mii capete)		Valoarea Mil. lei
	1929	1932	1929
Cai	1.958	2.034	17.620
Boi	4.334	4.189	42.300
Bivoli	187	193	1.552
Oi	12.406	12.294	5.955
Capre	373	421	265
Porci	2.412	2.964	7.950
Catâri și măgari	13	13	31
Păsări	48.000	50.000	1.056
Total . . .	—	—	76.729

In raport cu cifra populației, numărul animalelor domestice este foarte mic în România. Așa de exemplu numărul porcilor este de două ori mai mic decât în Austria, Polonia și Jugoslavia, de trei ori mai mic decât în Ungaria și Germania și de 12 ori mai mic decât în Danemarca.

Producția anuală de carne destinată consumului intern și extern este evaluată la următoarele cifre:

TABLOUL Nr. 27. — CONSUMUL INTERN ȘI EXPORTUL DE ANIMALE VII ȘI TĂIATE

	Cantități (tone)		Valori (mil. lei)	
	1929	1932	1929	1932
Consumul intern	752.000	700.000	15.350	8.400
Exportul	95.402	68.101	3.589	1.385
Total . . .	847.402	768.101	18.946	9.785

Producția anuală de lapte este evaluată la 2.500.000.000 litri, dintre care 1/5 consumată la orașe și 4/5 la sate. Producția de ouă este destinată în România la 1.500.000.000 bucăți anual.

Bogăția forestieră a României constituie un post foarte important al avuțiilor țării. Suprafața totală a pădurilor se ridică la 7.134.200 ha din care scăzând 685.725 ha reprezentând luminișurile, rămân 6.448.475

ha. complet împădurite. In cursul anilor 1923—1927 produsul tăierilor au dat în medie 25 milioane mc. anual.

Iată datele statistice privitoare la consumul intern și exportul lemnului în anii 1929 și 1932:

TABLOUL Nr. 28. — CONSUMUL INTERN ȘI EXPORTUL DE LEMNE IN ANII 1929 ȘI 1932

	Cantități (Mii tone)				Valoarea totală (Milioane lei)	
	Lemn de foc		Lemn construcție			
	1929	1932	1929	1932	1929	1932
Consumul intern . .	7.500	7.000	4.000	4.000	2.321	2.175
Exportul	795	225	1.184	649	4.679	1.225
Total . . .	8.295	7.225	5.184	4.649	7.000	3.400

Producția solului românesc, cu caracterul ei de inepuizabilitate și periodicitate anuală poate fi astfel evaluată la următoarea valoare:

TABLOUL Nr. 29. — PRODUCȚIA AGRICOLĂ, ANIMALĂ ȘI FORESTIERĂ A ROMÂNIEI

	Valoarea în milioane lei	
	1929	1932
Produse agricole		
Cereale	59.187	25.362
Culturi alimentare	11.761	5.944
Plante industriale	4.001	1.928
Fânețe naturale și cultivate	7.310	4.590
Vii și arbori fructiferi	14.306	10.005
Produse animale		
Carne	26.000	16.000
Lapte	15.000	10.000
Alte produse (ouă, brânzeturi, lână, piei, bălegar)	11.000	7.000
Produse forestiere	7.000	3.400
Munca efectuată de animale	20.000	10.000
Total . . .	175.565	94.229

2. *Produsele pescuitului*. După Rusia, România este cea mai mare țară producătoare de pește de apă dulce. Dunărea, râurile, lacurile și

mlaștinile aparținând Statului însumează o suprafață de 1.190.000 ha de apă la care se adăugă alte 1.470.000 ha reprezentând apele teritoriale ale țărmurilor maritime. In fine, mai sunt 50.000 ha de apă ce aparțin particularilor.

Totalitatea apelor productive, proprietatea Statului și a particularilor reunite, însumează la un loc 700.000 ha cu o producție anuală de 42.000.000 kgr. Pescuitul de mare, aproape neglijat până acum, nu furnizează decât 500.000 kgr. anual. Dacă cele vreo 600.000 ha aparținând Statului ar fi amenajate după toate cerințele tehnice ale pescuitului modern, ele ar da o producție medie de 200 kgr./ha, deci un total de 120.000.000 kgr. de pește, reprezentând o valoare minimală de 2,5 miliarde lei anual.

3. *Bogăția minieră.* Până acum am vorbit de produsele solului; în acelaș timp însă imense și inepuizabile sunt bogățiile subsolului. Industria minieră ocupă un loc important în economia românească, nu numai prin aportul ce-l aduce în compunerea venitului național sau în exportul țării, dar și prin evoluția și progresul continuu ce-l marchează. Iată gradul de importanță al diferitelor produse miniere în compunerea venitului național.

TABLOUL Nr. 30. — VALOAREA PRODUCȚIEI MINIERE IN RAPORT CU VENITUL NAȚIONAL BRUT (IN MILIOANE LEI)

Anul	Venitul național brut	Petrolul [1]	Cărbunele	Gazul natural	Aur, argint, alte metale, sare și cariere	TOTAL	% din venitul național
1929	196.000	12.480	2.556	487	1.520	16.063	8,25
1930	145.000	12.767	1.784	564	1.519	15.710	10,80
1931	111.000	9.007	1.367	404	1.109	11.203	10,20
1932	103.000	9.400	1.239	341	1.233	12.203	11,84

a) Intre produsele miniere se plasează deci înaintea tuturora, *petrolul.* El se exploatează în următoarele județe în ordinea importanței: Prahova, Dâmbovița, Bacău și Buzău. După legea minelor din 1924 întregul subsol aparține Statului, cu respectarea drepturilor câștigate pe timp de 50 de ani, pentru terenurile aflate în exploatare la 4.VII.1924.

[1]) Valoarea petrolului este calculată la produsele finite date în consumul intern sau exportate.

Totalitatea terenurilor concesionate pentru exploatarea petrolului se cifrează la cca 48.000 ha dintre care 45.000 ha sunt concesiuni particulare iar restul concesiuni de stat.

Producția de petrol brut a României a înregistrat în anul 1933 o producție de 7.376.000 tone, intrând în producția mondială în rangul al patrulea, cu un coeficient de 3,80%.

TABLOUL Nr. 31. — PRODUCȚIA DE ȚIȚEI A ROMÂNIEI

	Cantități		Valori	
	Mii tone	Indici	Milioane lei	Indici
1920	1.109	22,9	740	9,9
1921	1.167	24,2	1.021	13,7
1922	1.373	28,4	1.876	25,2
1923	1.512	31,3	3.756	50,5
1924	1.861	38,5	4.584	61,6
1925	2.317	47,9	5.750	77,3
1926	3.244	67,1	7.393	99,4
1927	3.669	75,9	6.107	82,1
1928	4.282	88,5	7.346	98,7
1929	4.837	100,0	7.441	100,0
1930	5.792	119,7	6.552	88,1
1931	6.756	139,7	2.770	37,2
1932	7.348	152,0	2.927	39,3
1933	7.376	152,5	3.300	44,3

b) Zăcămintele de *cărbuni* din România sunt numeroase, răspândite pe întreaga suprafață a țării și de calități foarte variate, dela antracit până la turbă și plaur. Totalul rezervelor se ridică, după evaluarea din 1931 a d-lui Prof. L. Mrazek, la 2.792.000.000 tone huilă, cărbuni bruni și lignit, adică 1.360.623.700.000 kwo. rezervă de energie. Estimarea, cu toată aproximația inerentă unor asemenea calcule, a fost făcută cu o extremă prudență. Cifrele rezervelor posibile sunt cu mult mai mari. Astfel, numai pentru valea Jiului se poate calcula o posibilitate de cca 6 miliarde tone. Pentru ligniți, rezervele posibile sunt considerabile și imposibil de apreciat sau calculat. Este suficient a arăta că prezența lor a fost constatată pe toată lungimea arcului carpatic dela T.-Severin până la Putna pe o zonă foarte lată și că în toate forajele petrolifere s'au străbătut la diverse adâncimi multe și puternice straturi de cărbuni și că la București, chiar în Parcul Carol, prin sondajul făcut în 1906,

s'a întâlnit lignit la 400 m, pentru a ne putea imagina importanța rezervelor de lignit.

In orice caz, în afară de rezervele posibile, rezervele sigure și probabile ajung, cu producția actuală a României, — timp de peste 1000 de ani. Practic vorbind, rezervele noastre de cărbuni sunt deci ilimitate.

TABLOUL Nr. 32. — PRODUCȚIA DE CĂRBUNI A ROMÂNIEI

	Cantități		Valori
	Mii tone	Indici	Milioane lei
1920	1.588	52	559
1921	1.805	60	929
1922	2.117	70	1.112
1923	2.521	83	1.788
1924	2.776	91	2.290
1925	2.929	96	2.293
1926	3.053	102	2.965
1927	3.223	106	2.738
1928	3.028	99	2.812
1929	3.046	100	2.556
1930	2.370	78	1.784
1931	1.919	63	1.367
1932	1.652	54	1.239
1933	1.420	47	1.100

c) Gazele naturale vin în două feluri de zăcăminte: sau în zăcăminte proprii și atunci sunt formate numai din gaz metan, (CH^4) ca în Ardeal, sau la un loc cu petrolul, cum e cazul la toate zăcămintele petrolifere, și atunci sunt formate dintr'un amestec de hidrocarburi gazoase, în care însă tot metanul predomină.

Rezerva de gaz metan din Ardeal este evaluată la cel puțin 200 miliarde m^3 iar zăcămintele de gaze de petrol au fost evaluate la circa 125 miliarde m^3. Considerând că 1 m^3 de gaz metan echivalează în calorii cu cel puțin 2 kgr. de cărbune, rezultă că rezerva de gaze naturale față de cărbune este de 2,5 ori mai mică. Iar față de rezerva sigură de petrol, calculată după unii la 111.100.000 tone, rezerva probabilă de gaze naturale este de cca 3 ori mai mare.

In timp ce în Ardeal, producția de gaz metan urmează consumația, din producția de gaze de petrol care s'a ridicat în 1931 la 2.368.273.000 m^3 iar în 1932 la 2,6 miliarde m^3 se utilizează numai cantități foarte mici, restul de cca 63% fiind distruse prin ardere, fără folos.

TABLOUL Nr. 33. — CONSUMUL GAZULUI NATURAL IN ROMÂNIA

Anul	Gaz metan din Ardeal	Gaze de petrol	TOTAL	Valoarea totală
	Milioane m³			Milioane lei
1927	252	187	439	242
1928	272	341	613	346
1929	259	548	807	487
1930	228	998	1.206	564
1931	160	1.223	1.383	404
1932	143	1.331	1.456	341

d) Aur, argint, alte metale, sare și cariere. Metalele prețioase se găsesc în filioanele rocelor eruptive, fie în stare nativă sau diseminată cu cuarț ca în regiunea centrală a Transilvaniei (Brad, Secărâmb, Zlatna, Baia de Criș), fie combinate în minereuri foarte complexe: pirite, calcopirite, sulfostibiuri de argint și plumb, etc., în regiunea de nord a Transilvaniei (Baia Mare); în cantități mici se mai găsesc în Banat și în județul Vâlcea (Brezoi).

Celelalte metale (cupru, plumb, antimoniu, mercur, fier, etc.) se obțin fie din minereurile asociate celor ale metalelor prețioase, fie din minereuri proprii de fier.

Zăcămintele de fier dela Ghelar, Teliuc. Ocna de fier și Dognecea, constituesc bazele de minereu ale industriei metalurgice românești, concentrată în două regiuni de căpetenie: regiunea Hunedoara și regiunea Reșița.

Cea mai largă estimație a rezervelor de care dispune țara întreagă, se ridică la 26.220.000 tone. In acestea intră însă foarte multe zăcăminte mici neexploatate sau situate în localități unde exploatarea ar fi foarte oneroasă. Cantitățile « probabile » de care se dispune și care sunt exploatate, sunt următoarele:

La Ghelar (Hunedoara) cca 6.000.000 tone de minereu ce conține 30% până la 60% fer. La Teliuc (Titan-Calan-Nadrag) cca 3.000.000 tone conținut 30%—60% fer. Dognecea (Reșița) cca 4.500.000 tone de minereu conținut 40%—60% fer. Totalul cca 13.500.000 tone.

Socotind că din ele s'ar putea extrage 45% fer, am avea o cantitate totală de cca 5.075.000 tone de fontă brută; un singur cuptor înalt din cele moderne, cu o producție de 2.000 tone pe zi, le-ar epuiza

în 7 ani. Concluzia este că zăcămintele de fer astăzi cunoscute nu sunt destul de importante pentru a servi ca bază unei industrii siderurgice în România în sensul clasic al cuvântului [1]).

Sarea, care face obiectul unui monopol, aduce Statului venituri importante. Producția cea mai mare a fost atinsă în 1926 cu 334.000 tone. Rezervele de sare sunt imense, absolut ilimitate. E suficient a spune pentru a ne face o idee, că numai unul din cele 200 masive de sare constatate pe teritoriul nostru, masivul dela Slănic-Prahova, constitue o rezervă pe numai o jumătate de kilometru adâncime până unde au mers sondajele, de peste 10 miliarde tone, exploatabil în ritmul actual în 50 de mii de ani.

TABLOUL Nr. 34. — PRODUCȚIA DE AUR, ARGINT, ALTE METALE, SARE ȘI CARIERE, IN ANII 1929 ȘI 1932

Produse exploatate	Unități de măsură	1929		1932	
		Producția (cantități)	Vaoarea producției Mii lei	Producția (cantități)	Valoarea producției Mii lei
Aur	Kgr.	2.213	245.871	3.191	354.554
Argint	»	2.822	7.588	5.808	8.248
Cupru	»	143.470	7.670	109.438	1.953
Plumb și antimoniu . . .	»	565.222	12.408	1.937.561	17.082
Glazură din plumb . . .	»	106.441	2.836	293.885	4.853
Fontă	Tone	72.346	264.115	8.752	32.390
Minereuri de fero-mangan .	»	35.038	—	5.051	—
» » pirită	»	23.851	16.446	5.350	1.605
» » bauxită. . .	»	926	167	612	21
Sare	»	318.800	707.000	288.070	648.157
Cariere	Mii m³	2.022	277.000	1.381	153.462
Total . . .	—	—	1.541.101	—	1.222.325

e) Apele minerale, prin numărul izvoarelor și prin varietatea lor, fac din România una din țările cele mai dotate din Europa. Posedăm astăzi 105 stațiuni balneare organizate și peste 35 izvoare de ape minerale mai importante puse în exploatare, dintre care unele sunt cunoscute din cele mai vechi timpuri: Băile Herculane, Băile Felix, Băile Episcopale, etc. Avem toată gama de ape minerale, climate, ce pot

[1]) Ing. *Agripa Popescu*. « Industria Metalurgică în România ».

satisface necesități terapeutice variate, și priveliști de un pitoresc impresionant și caracteristic.

4. *Forțele hidraulice.* Puterea susceptibilă de a putea fi obținută prin amenajarea căderilor de apă și a forțelor hidraulice disponibile, a fost evaluată în 1924 de către Comisiunea de electrificare pusă sub președinția d-lui Prof. Dr. L. Mrazek, la 5.200.000 C. P. Din totalul acestor forțe economic amenajabile, forțele hidraulice instalalte se ridică astăzi la cca 81.000 C. P. deci la numai 1,6% din totalul celor disponibile, care reprezintă:

81.000 × 0,736 × 2.000 = 119.232.000 KwH/pe an în valoare de un miliard și jumătate de lei.

5. *Producția de transformare industrială.* Posedând așa imense bogății naturale și o agricultură productivă, România dispune de toate elementele pentru a se transforma progresiv într'o țară industrială. Se poate spune că nu există aproape nicio ramură industrială care să nu poată fi reprezentată și să nu poată să se desvolte în România, țară cu disponibilități atât de vaste.

Referitor la *industria mare* manufacturieră, adică la întreprinderile care au un minimum de 5 HP sau 20 lucrători, capitalul investit și valoarea producției au avut în ultimii ani, următoarea variație:

TABLOUL Nr. 35. — CAPITALUL INVESTIT ȘI PRODUCȚIA INDUSTRIEI MARI A ROMÂNIEI

	Capitalul investit Milioane lei	Valoarea producției	
		Milioane lei	Indici
1927	39.482	59.044	100
1928	39.770	60.965	103
1929	40.284	56.128	95
1930	40.390	48.353	82
1931	40.543	33.150	56
1932	39.904	32.475	55
1933	33.829	34.941	59

Industria este astfel un element important al creșterii avuției naționale, prin investițiile fabricelor instalate, care ne dau măsura capacității de producție a țării prin munca utilizată și grație tehnicei care progresează mult mai repede în industrie decât în agricultură, prin viteza producției; prin industrie, potențialul economic al unei țări este mărit, față de o țară agricolă.

Dar în afară de marea industrie, *mica industrie* — meseriile, industria casnică și industriile sătești — are o contribuție din cele mai importante în avuția națională. In lipsa datelor statistice pentru producția micei industrii, avem o evaluare calitativă a acestei producții cifrată la cel puțin 12 miliarde lei anual.

6. *Serviciile publice cu caracter economic*, constituesc de asemenea importante resurse ale economiei naționale: căile ferate; poșta și telegraful; pădurile; monopolurile Statului care exploatează tutunul, sarea, chibriturile, etc.; porturile și serviciile de navigație; întreprinderile miniere și metalurgice din Ardeal și o lungă serie de alte întreprinderi publice exploatate pe baze comerciale.

După ultimele evaluări, averea statului, în afară de fondul minier (bogățiile subsolului aparținând statului: petrol, cărbuni, etc.) și în afară de bunurile care nu sunt administrate în forme comerciale (terenuri agricole, clădiri, stațiuni balneare, etc.) este următoarea: căile ferate 45.049 milioane lei, pădurile 17.422, monopolurile 4.626 (în afară de această sumă mai este și dreptul regalian evaluat la 50.155 milioane lei). Porturile și serviciile de navigație 3.735, întreprinderile miniere și metalurgice din Ardeal 2.210, poșta și telegraful 1.706, pescăriile 1.748 exploatările agricole și zootehnice 877, conductele de petrol 617, imprimeriile 277, aportul în șease regii mixte 511, concesiunea chibriturilor 319, concesiunea telefoanelor 757, deci în total *79.844 milioane lei*. Din acest capital 78.267 milioane lei sau 98% este exploatat de organizațiuni autonome, iar restul de 1.577 milioane lei sau 2% este comercializat în participare cu capitalul particular.

Situația bugetară a regiilor și caselor autonome, prezintă următoarea situație a excedentelor vărsate statului în ultimii patru ani.

	Totalul excedentelor	Procentul față de total	
	Milioane lei	C.A.M.	Celelalte regii
1930	6.583	75	25
1931	4.667	85	15
1932	4.172	84	16
1933	4.940	85	15

7. *Comerțul* asigură funcționarea schimburilor, egal indispensabile producției și consumației bogățiilor. Intru cât producția nu este un scop

în sine ci invederează întotdeauna un debușeu, ea fiind destinată consumațiunii, comerțul este o veritabilă industrie creatoare de utilitate. El complectează unitatea sistemului economic al unei țări, ceea ce J. B. Say exprima prin cuvintele: « Bogățiile se produc prin mijlocirea a trei ramuri, care reunesc întreaga muncă a omului: agricultura, industria și comerțul ». Progresele realizate în industria și comerțul țării, trebue de aceea să fie solidare.

Comerțul exterior. In comerțul mondial România ocupă al 31-lea loc, participând cu 0,5% — 1%; în comerțul extern european, are o participare de 2%—4%.

TABLOUL Nr. 36. — PARTICIPAREA ROMÂNIEI IN COMERȚUL MONDIAL ȘI EUROPEAN

Participarea României în comerțul	1929	1930	1931	1932
	%	%	%	%
Mondial				
Import	0,49	0,47	0,45	0,51
Export	0,53	0,65	0,70	0,78
Total . . .	0,51	0,56	0,57	0,64
European				
Import	2,7	2,7	2,7	3,1
Export	2,6	3,4	3,7	4,0
Total . . .	2,7	3,1	3,3	3,6

TABLOUL Nr. 37. — COMERȚUL EXTERIOR AL ROMÂNIEI IN ANII 1929—1933

Anul	Cantități (mii tone)		Valori (milioane lei)			Valoarea unei tone în lei				
	Import	Export	Import	Export	Balanța	Produse importate	Indici	Produse exportate	Indici	Val.ton. imp. / Val.ton. exp.
1929	1.102	7.065	29.628	28.960	— 668	26.885	100	4.099	100	6,6
1930	805	9.215	23.044	28.522	+ 5.478	28.678	106	3.095	76	9,2
1931	560	10.047	15.755	22.197	+ 6.442	28.114	105	2.200	54	12,8
1932	450	9.057	12.011	16.721	+ 4.710	26.570	99	1.838	44	14,8
1933	467	8.777	11.592	14.102	+ 2.510	24.719	92	1.606	39	15,3

Iată cum a variat în ultimii cinci ani în cantități și valori, importul și exportul României, balanța comercială și valoarea tonei de produse importate și exportate.

TABLOUL Nr. 38. — PRINCIPALELE CATEGORII DE MĂRFURI EXPORTATE

	1929		1930		1931		1932		1933	
	Mil. lei	%	Mil. lei	%	Mil. lei	%	Mil. lei	%	Mil. lei	%
I. Cereale	8.954	31,3	9.988	35,0	8.764	39,6	5.728	34,4	3.257	23,2
II. Petrol	9.629	33,4	10.437	36,6	6.833	30,9	7.196	43,2	7.838	55,6
III. Lemne	4.679	16,0	3.096	10,8	2.375	10,7	1.226	7,3	1.010	7,2
IV. Animale vii	1.993	6,9	1.878	6,6	1.550	7,1	635	3,8	403	3,0
Total I—IV . . .	25.255	87,6	25.399	89,0	19.522	88,3	14.785	88,7	12.508	89,0
Exportul total . . .	28.960	100,0	28.522	100,0	22.197	100,0	16.721	100,0	14.102	100,0

TABLOUL Nr. 39. — PRINCIPALELE CATEGORII DE MĂRFURI IMPORTATE

	1929		1930		1931		1932		1933	
	Mil. lei	%	Mil. lei	%	Mil. lei	%	Mil. lei	%	Mil. lei	%
I. Textile vegetale și ind. derivate	7.639	26,0	6.678	29,6	4.662	29,4	3.949	32,0	3.891	33,6
II. Fier și lucrări din fier .	4.658	15,8	3.701	16,4	2.311	14,5	1.278	10,6	1.217	10,5
III. Aparate, mașini și motoare	4.001	13,6	2.852	12,6	1.650	10,4	1.041	8,6	1.069	9,3
IV. Lână, păruri și lucrări .	2.068	7,0	1.359	6,0	853	5,4	707	5,9	1.012	8,7
Total I—IV . . .	18.366	62,4	14.590	64,6	9.476	59,7	6.975	58,0	7.189	62,1
Importul total . . .	29.628	100,0	23.044	100,0	15.754	100,0	12.011	100,0	11.592	100,0

Balanța comercială se menține activă, cu toată căderea de 61% a prețurilor produselor exportate, în primul rând grație efortului pen-

tru intensificarea exportului și în al doilea rând datorită reducerii importului.

Raportul dintre valoarea tonei importate și a tonei exportate este un indiciu structural prețios care ne arată condițiunile în care se face schimbul nostru de mărfuri. In timp ce înainte de războiu țara noastră trimitea 3 tone de produse naționale pentru 1 tonă de marfă importată, după războiu condițiunile de schimb au devenit ceva mai defavorabile, iar din 1929 valoarea raportului considerat a trecut dela 6,6 la 15,3. In această situație, schimbul nostru se face în condițiuni neechivalente și oneroase pentru România, ale cărei produse de export sunt fungibile și deci supuse concurenței, pe când produsele manufacturate implică o individualizare și specializare care le apără de o scădere prea mare de prețuri (Buletinul I.R.C. Nr. 3—4, 1933, pag. 122).

Dacă examinăm curba importului, ce constituie unul din indicii economici care măsoară puterea de cumpărare a unei țări, deci în mai mare dependență de conjuncturi, constatăm reducerea lui continuă de-alungul celor cinci ani precedenți. Exportul s'a menținut aproape constant, cu o mică creștere în 1931.

Comparația cifrelor importului și exportului categoriilor de produse, pune în evidență structura comerțului românesc cu străinătatea. Importul are un caracter net industrial, exportul este în majoritate agricol.

Tabloul 38 indică cifrele comparative ale exportului în valori și procente. După cum se vede, valoarea exportului de cereale, lemne și animale vii este în regresiune continuă, în timp ce petrolul prezintă numai ușoare oscilații.

Câteva din produsele românești exportate se plasează în primele rânduri în cadrul comerțului mondial. Astfel România deține rangul I în exportul mondial al orzului, participând cu 36% la acest export, în anii comerciali (1 August—31 Iulie) 1929/30, 1930/31 și 1931/32. Deține randul al II-lea în exportul porumbului, participând cu 13% la acest export imediat după Argentina. In fine, deține rangul al IV-lea în exportul produselor petrolifere, participând cu 10% la acest export, imediat după Venezuela, Rusia și Persia.

Intensitatea exportului românesc, rămâne cu toate acestea redusă față de producțiunea totală a țării. Astfel în anul 1927, exportul a reprezentat față de producție, în câteva țări, următoarele procente:

Danemarca 50%, Elveţia 38%, Ungaria 17%, Jugoslavia 16%, România 14%. In economia românească, factorii externi au deci o influenţă destul de slabă; cei de anotimp sunt chiar mai importanţi.

In ceea ce priveşte comerţul pe ţări, tabloul următor indică cifra de afaceri a Romoniei cu ţările coschimbiste.

TABLOUL Nr. 40. — SCHIMBUL ROMÂNIEI CU CELELALTE ŢĂRI IN ORDINEA CIFREI DE AFACERI DIN 1929

	Import plus export									
	1929		1930		1931		1932		1933	
	Mil. lei	%	Mil. lei	rang import	Mil. lei	rang import	Mil. lei	rang import	Mil. lei	rang import
1. Germania . . .	15.140	25,84	11.140	1	7.133	1	4.917	1	3.687	1
2. Austria	6.448	11,00	5.267	4	3.763	2	1.653	6	2.008	5
3. Cehoslovacia . .	5.809	9,91	5.355	3	3.480	6	2.644	5	1.770	6
4. Ungaria	4.688	8,00	3.035	7	2.855	7	1.196	8	857	10
5. Italia	4.270	7,29	5.504	2	3.645	4	3.143	4	2.494	4
6. Anglia	4.027	6,87	5.104	5	3.551	5	3.647	3	3.918	2
7. Franţa	2.936	5,01	3.665	6	3.655	3	3.801	2	2.999	3
8. Polonia	2.084	3,55	1.435	10	1.133	9	827	11	580	11
9. Egipt	1.983	3,38	1.446	9	1.055	10	767	12	938	9
10. St. Unite . . .	1.845	3,14	1.331	11	619	13	434	13	391	14
11. Belg., Lux. . .	1.379	2,35	1.310	12	1.941	8	861	10	1.151	8
12. Grecia	1.245	2,12	897	13	787	12	881	9	425	13
13. Bulgaria. . . .	867	1,47	379	17	258	18	147	18	114	18
14. Olanda	866	1,47	1.754	8	1.000	11	1.226	7	1.326	7
15. Jugoslavia . . .	779	1,32	589	15	303	16	275	16	269	16
16. Turcia	723	1,23	382	16	276	17	172	17	187	17
17. Elveţia	686	1,17	667	14	473	15	357	14	453	12
18. Spania	238	0,40	276	18	538	14	315	15	283	15
19. Alte ţări . . .	2.575	4,48	2.030	—	1.487	—	1.469	—	1.844	—
Total . . .	58.588	100,00	51.566	—	37.952	—	28.732	—	25.694	—

TABLOUL Nr. 41. — COMERȚUL EXTERIOR AL ROMÂNIEI PE ȚĂRI, IN PROCENTE DUPĂ VALORI

ȚARA	Exportul nostru în:					Importul nostru din:				
	1929	1930	1931	1932	1933	1929	1930	1931	1932	1933
Țări Industriale .	*63,80*	*69,54*	*67,63*	*67,47*	*65,00*	*81,23*	*84,65*	*84,09*	*85,01*	*85,79*
Anglia	6,45	11,33	10,12	13,95	15,60	7,29	8,13	8,28	10,75	14,88
Austria	9,44	9,07	10,67	6,38	6,55	12,54	11,63	8,85	4,88	9,32
Belgia	1,56	3,17	7,63	3,56	5,00	3,13	1,76	1,58	2,14	4,05
Cehoslovacia . .	6,18	6,96	7,01	6,97	4,73	13,57	14,63	12,21	12,20	9,55
Elveția	0,17	0,19	0,27	0,26	0,64	2,15	2,66	2,63	2,87	3,14
Franța	4,48	6,87	10,86	13,03	12,50	5,54	7,40	7,89	14,06	12,40
Germania	27,64	18,80	11,46	12,34	10,58	24,08	25,07	29,13	23,69	18,98
Italia	7,73	12,88	9,45	10,64	9,25	6,85	7,92	9,82	11,00	10,27
Statele Unite . .	0,15	0,27	0,16	0,34	0,15	6,08	5,45	3,70	3,42	3,20
Țări agrare . . .	*28,96*	*25,01*	*27,22*	*25,23*	*24,69*	*16,72*	*13,27*	*13,73*	*12,44*	*12,91*
Bulgaria	2,31	1,27	1,05	0,75	0,68	0,23	0,07	0,16	0,12	0,15
Grecia	3,47	2,44	2,85	4,48	2,23	0,81	0,87	0,97	1,19	0,95
Jugoslavia . . .	1,74	1,79	1,11	1,37	1,28	0,93	0,34	0,35	0,42	0,77
Olanda	1,12	4,76	3,37	5,83	7,15	1,83	1,72	1,59	2,17	2,72
Polonia	1,99	1,58	1,92	1,47	1,61	5,09	4,27	4,50	4,61	3,05
Spania	0,60	0,83	2,28	1,71	1,82	0,22	0,17	0,20	0,21	0,23
Turcia	1,47	0,69	0,54	0,33	0,71	1,00	0,80	1,00	0,88	0,76
Ungaria.	11,09	7,46	10,21	5,40	3,80	4,98	3,94	3,73	2,12	2,80
Egipt	5,17	4,19	3,89	3,89	5,41	1,63	1,09	1,23	0,72	1,48
Alte țări :	*7,24*	*5,45*	*5,15*	*7,30*	*10,31*	*2,05*	*2,08*	*2,18*	*2,55*	*1,30*

Comerțul interior. Față de situația comerțului exterior, atât de dependentă de starea de prosperitate sau depresiune a pieței mondiale, comerțul interior prezintă pe lângă importanța lui ca element economic de primul rang și pe aceea că este în funcțiune numai de puterea de care sunt capabili, Statul și cei ce i se dedică, de a-l face prosper. « Comerțul interior al unui popor, spune List în al lui « Systém national d'economie politique », este de zece ori mai considerabil decât comerțul lui cu străinii, chiar când acest comerț exterior s'ar găsi în cel mai înalt grad de splendoare. . . ; este de zece ori mai de folos să exploatăm și să protejăm comerțul interior, decât să căutăm bogăția peste hotare ».

Din nefericire adevărul spus de List nu a fost încă înțeles la noi și această mare realitate care este comerțul intern pentru un popor se sbate în lipsa de organizare și interes din partea Statului. Protejarea

muncii româneşti, o politică minimală naţională, mijloace de transport şi comunicaţii eftine, o administraţie dreaptă şi bine intenţionată, sunt cerinţe fără de care comerţul intern nu va putea prospera. Lipsa acestor elemente indispensabile şi consecinţele crizei, explică singure bilanţurile comerciale puţin optimiste din ultimii ani, reliefate prea mult de nerentabilitate, moratorii, falimente, efecte protestate şi şomaj.

8. *Forţele financiare.* Este lucrul cunoscut că România, ca una ce aparţine grupului de state agricole, în comparaţie cu cele industriale, stă pe treapta de jos a scării bogăţiilor naţionale şi a venitului naţional al diferitelor popoare. Ca atare, întotdeauna economia românească nu a avut capitaluri suficiente. Condiţiunile economice în care a activat după războiu, au permis însă şi ţării noastre ca progresiv să-şi constitue importante capitaluri mobiliare, provenite în primul rând din plus valuta activităţii industriale. Iată care este situaţia *finanţelor private* româneşti sub cele două aspecte: piaţa monetară şi piaţa capitalului.

Piaţa monetară. Sistemul nostru bancar desorganizat în perioada răsboiului şi a ocupaţiei, începe să se redreseze imediat după războiu prin eforturile paralele ale Statului, Băncii Naţionale şi băncilor particulare.

Necesităţile inexorabile ale războiului şi ale refacerii aparatului nostru de producţie distrus şi desorganizat de inamic precum şi unificarea circulaţiei monetare, au impus statului o serie de împrumuturi la Banca Naţională care la finele anului 1921 atingeau suma de 12,4 miliarde lei. Povara acestei emisiuni impusă de nevoile Statului deci fără substrat economic, alăturată efectelor agravante ale deficitului balanţei comerciale de 11 miliarde în anii 1919-1921 şi deficitelor derivând din balanţa preţurilor, s'au tradus prin deprecierea simultană a leului care a continuat până în 1923.

Graţie afluenţei către instituţiile de credit a numerariului creat prin inflaţie, în toată această perioadă creditele necesare vieţii economice au fost procurate numai dela bănci al căror plasament economic crescuse dela 3,4 miliarde lei în 1919 la 14,1 miliarde în 1922, faţă de plasamentul B. N. de numai 1,7 miliarde.

Odată cu perioada de adaptare începută în 1922, emisiunile pentru stat încetând, Banca Naţională îşi reia progresiv funcţiunile ei normale de distribuitoare a creditului, plasamentul ei economic trecând la 10,2 miliarde lei în 1925 şi la 14 miliarde în 1928. In absenţa oricăror credite din străinătate, economia naţională îşi îndreaptă privirile către formaţiunea capitalului naţional care creşte considerabil: depunerile în bănci

trec dela 3,7 miliarde lei în 1920 la 16,8 miliarde în 1925 și la 29,6 miliarde în 1928; iar capitalurile și rezervele întreprinderilor cresc vertiginos dela 2,5 miliarde în 1920 la 30,5 miliarde în 1925 și la 47,9 miliarde în 1928. Stocul de aur al B. N. ajunge la 8,7 miliarde lei în 1928.

In August 1927 începe perioada stabilizării de fapt a leului, legalizată în Februarie 1929. Din cauza evenimentelor externe, stabilizarea nu a dat însă roadele la care toată lumea se aștepta. Anul 1929 coincide cu anul în care începe prăbușirea prețurilor cerealelor de care România a fost atât de lovită greu, și în care a avut loc crahul Bursei New-York. Declanșării crizei bancare din Europa Centrală (prăbușirea lui « Kredit-Anstalt » în Mai 1931) îi corespunde în România cascada câtorva bănci mari și retragerea a 22 miliarde lei, cca 40% din depunerile și creditele în cont-curent aflătoare în băncile românești la finele anului 1930.

Abandonarea etalonului aur de către Anglia și restricțiile vamale și valutare luate de aproape totalitatea statelor, impun României măsuri similare, iar mai târziu, fenomenul de neîncredere care a început a fi resorbit în numeroase țări apusene, în România a întârziat datorită legilor excepționale în favoarea debitorilor.

Piața capitalului a avut următoarea evoluție în anii de după războiu, după datele I.R.C. (emisiunile statului, județelor și comunelor nu sunt cuprinse):

TABLOUL Nr. 42. — PIAȚA CAPITALULUI. EMISIUNILE ȘI CREDITUL PE TERMEN LUNG

Anul	Emisiunile de acțiuni și majorări (valori nominale)	Emisiuni de scrisuri funciare (valori nominale)	Ipoteci înscrise (Vechiul Regat și Basarabia	Total	Total
	Milioane lei				Mil. lei stab.
1919	982	32	218	1.222	10.849
1920	3.100	38	310	3.448	10.576
1921	2.524	45	773	3.342	6.294
1922	2.945	110	1.564	4.619	5.219
1923	4.230	157	2.006	6.393	5.102
1924	3.144	331	2.761	6.236	5.132
1925	2.622	345	4.215	7.182	5.764
1926	6.196	540	4.524	11.260	8.556
1927	3.254	659	4.949	8.862	8.870
1928	4.613	1.049	6.133	11.795	12.048
1929	3.814	1.084	6.302	11.200	11.200
1930	4.515	708	5.596	10.819	10.819
1931	1.825	634	4.909	7.368	7.368
1932	443	—	—	—	—
1933	566	—	—	—	—

Destinderea așteptată în mod unanim odată cu încheerea împrumutului stabilizării nu s'a produs. Dobânzile s'au menținut în urcare, iar afluxul de capitaluri străine care se credea că va provoca o ameliorare sensibilă în condițiunile pieței monetare, nu a avut loc. Ceva mai mult, fondurile împrumutului au reluat calea străinătății, imediat ce au fost puse la dispoziția creditorilor statului. Era deci firesc, ca sub influența crizei de credit, să se producă o reacțiune extrem de violentă în bursă, cu atât mai mult cu cât aceasta era alimentată și de fenomenele economice internaționale.

TABLOUL Nr. 43. — TRANZACȚIUNILE BURSEI DE VALORI (IN MILIOANE LEI)

	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Valori cu venit variabil.	2.440	3.797	2.158	5.006	2.006	406	233	393	769
Valori cu venit fix . .	356	203	290	495	330	339	842	855	697
Total	2.796	4.000	2.448	5.501	2.396	745	1.075	1.248	1.466

Tranzacțiunile generale în bursă au urmat o evoluție paralelă cursurilor. Forfecarea curbelor tranzacțiunilor celor două serii de valori, care este de altfel un simptom caracteristic perioadelor de depresiune, când randamentul valorilor cu venit fix este cu mult mai mare ca randamentul acțiunilor, din cauza dificultăților financiare crescânde ale Statului la care s'au suprapus consecințele legiferării excepționale în favoarea debitorilor, nu a luat amploarea sa normală, cu toate că rentele s'au capitalizat după 1931 la circa 16—18%.

Structura economică a României, astfel cum apare din expunerea forțelor ei economice, este un exemplu de armonios ansamblu al tuturor situațiilor și bogățiilor pe care un popor și-ar dori să le stăpânească.

Ea este definită prin poziția geografică, clima și configurația reliefului; prin calitățile de rasă și puterile de producție ale poporului; prin echitabila repartiție a bogățiilor și a proprietății; prin bogățiile naturale ale solului și subsolului.

Forțele de expansiune economică ale României sun astfel considerabile și oglinda structurală a economiei românești ne dă măsura forțelor de activitate pentru industria noastră de transformare.

CAP. II

DINAMICA

§ 1. *Situația întreprinderilor și producției industriale.*

După ce am studiat situația industriei, mai întâiu în raport cu trecutul, pentru a vedea dacă la capătul firului ei evolutiv ea ne poate da proba anumitor progrese economice și sociale și în al doilea rând în cadrul static din care își trage forțele de desvoltare în viitor, facem un pas mai înainte studiind dinamica industrială. Se va putea astfel înțelege și trece mai departe în cadrul altor lucrări de specialitate, și la acel studiu al fluctuațiunilor fenomenelor industriale din care la un moment dat derivă o anumită stare generală economică, care înglobează din punct de vedere dinamic totalitatea vieții economice în latura ei industrială, adică cu un termen atât de cuprinzător al vocabularului modern, la studiul *conjuncturii industriale.*

Am văzut în tablourile 20 și 21, gradul de desvoltare al industriei imediat după războiu în 1919 și evoluția ei în ultimii 13 ani. Situația actuală a industriei este dată de statisticele anului 1933, ultimele publicate.

Numărul întreprinderilor industriale. Statistica continuă pe care ministerul industriei și comerțului o întocmește anual pentru fabricile încurajate — cu 20 de lucrători în afară de personalul tehnic și administrativ sau minimum 5 cai putere —, definite ca atare de legea încurajării, ia ca unitate de recensământ *exploatarea* sau *stabilimentul* (l'exploitation, Betrieb) adică unitatea tehnică și locală a întreprinderii industriale. Astfel când o întreprindere cuprinde mai multe grade succesive de producție, ca filatul și țesutul de exemplu, se socotește fiecare grad de producție ca o exploatare, cu condiția ca fiecare unitate tehnică să fie considerată o exploatare autonomă. *Intreprinderea* (l'entreprise, Unternehmung) poate fi constituită din mai multe astfel de unități. Statistica oficială înregistrează ca număr maxim de stabilimente industriale 4.094 în anul 1927. In 1932 au fost înregistrate numai 3.557. Datele recensământului din 1930 nu

sunt încă date publicității pentru a cunoaște și numărul micilor întreprinderi industriale.

Capitalul învestit a crescut față de anul 1919 cu un procent impresionant; dela 440 milioane lei aur în 1919, la 1.247 milioane lei aur în 1932. Deci o creștere de 185%. In tot timpul de după războiu am avut de înregistrat o mare tendință spre investiții în exploatări cu capital fix, dar în același timp și o capacitate crescândă de exploatare întrebuințată semi-permanent. In anul 1932 situația capitalului învestit în teren, clădiri și instalații este cea dată în tabloul Nr. 44.

TABLOUL Nr. 44. — CAPITALUL INVESTIT IN INDUSTRIA ROMÂNEASCĂ IN 1932

INDUSTRIA	Capitalul învestit (Mii lei stabilizați)			
	Teren	Clădiri	Instalații	Total
Alimentară	566.359	3.663.170	6.848.476	11 078.005
Chimică	564.324	2.054.636	4.539.909	7.158.869
Metalurgică	545.184	1.815.053	3.280.733	5.640.970
Textilă	283.885	1.760.629	3.636.342	5.680.856
Lemnului	377.052	906.690	1.754.044	3.037.786
Pielăriei	136.278	386.664	486.038	1.008.980
Hârtiei și arte grafice	193.525	701.061	1.682.254	2.576.840
Materiale de construcție	275.307	881.618	1.886.024	3.042.949
Sticlăriei	20.074	243.149	228.751	491.974
Electrotechnică	13.696	32.423	44.495	90.614
Ceramică	17.189	51.957	27.294	96.440
Total	2.992.873	12 497.050	24 414.360	39 904.283

Numărul lucrătorilor. Măsurate după numărul total al personalului ocupat în anul 1932, industriile românești se clasează în ordinea următoare: textilă, metalurgică, lemnului, alimentară, chimică, materialelor de construcție, hârtiei și artelor grafice, pielăriei, sticlăriei, ceramică și electrotehnică.

Repartizând întreprinderile după numărul personalului ocupat pe întreprindere, obținem interesanta clasificație din tablourile Nr. 45 și 46.

După numărul personalului ocupat pe întreprindere, s'ar putea face o clasificare a întreprinderilor industriale. Clasificarea recensământului profesional german din 1925, era următoarea: stabilimente *mici*, cu cel puțin 5 persoane, adică în general 1 maestru cu 4 ajutoare,

lucrători sau amploiați; stabilimente *mijlocii* cu 6—50 persoane și stabilimente *mari* cu peste 50 persoane.

TABLOUL Nr. 45. — CLASIFICAREA INTREPRINDERILOR INDUSTRIALE DUPĂ NUMĂRUL PERSONALULUI

Numărul personalului pe unitatea industrială	Vechiul Regat în 1902				România în 1933			
	Numărul lucrătorilor	% din total	Numărul fabricilor	% din total	Numărul lucrătorilor	% din total	Numărul fabricilor	% din total
1—5	1.212	3,4	172	27,6	1.128	0,6	326	13,3
6—20					10.124	5,4	873	35,6
21—50	5.548	14,8	210	33,8	18.673	10,2	572	23,2
51—200	9.371	25,0	156	25,2	47.001	25,5	478	19,4
201—500	14.065	37,5	72	11,6	44,002	24,0	139	5,6
501—1.000	1.292	3,5	3	0,5	32.369	17,6	48	1,9
Peste 1.000	5.837	15,8	8	1,3	30.738	16,7	20	1,0
Total . .	37.325	100,0	621	100,0	184.035	100,0	2.456	100,0

La noi, cele mai multe stabilimente intră în clasa stabilimentelor mijlocii: 58,8% din total; apoi stabilimentele mari cu 27,9% și cele mici cu 13,3% din total.

Dacă se ia în considerație numărul persoanelor ocupate, mai mult de patru cincimi, exact 83,8% din totalul personalului, se găsește în stabilimentele mari, dintre care circa o cincime revine la așa numitele «stabilimente uriașe» cu peste 1.000 de persoane.

Stabilimentele industriale cu peste 50 de lucrători, reprezintă însă de abea 27,9% din totalul fabricilor, iar cele cu peste 1.000 de lucrători, numai 1,0%.

In comparație cu situația de acum 30 de ani și mai bine, se observă concentrația industrială în stabilimentele mari cu peste 50 persoane. Numărul acestora a scăzut între 1902 și 1932 dela 38,6% la 27,9%, numărul total al personalului ocupat crescând în schimb dela 81,8% la 83,8%.

Dăm în tabloul Nr. 46 aceiași clasificație a industriilor după numărul personalului pe unitatea de exploatare, pentru principalele ramuri industriale, după ultima statistică din 1933.

Este remarcabilă concentrația industriei textile și metalurgice, în mari stabilimente cu peste 50 de lucrători pe unitate.

In ceea ce privește *situația personalului de cetățenie străină*, față de totalul personalului ocupat în industria noastră, tabloul Nr. 47 conține această situație.

TABLOUL Nr. 46. — CLASIFICAREA INTREPRINDERILOR DUPĂ NUMĂRUL PERSONALULUI PENTRU PRINCIPALELE RAMURI INDUSTRIALE IN 1933

Numărul personalului pe unitatea industrială	1—5		6—20		21—50		51—200		201—500		501—1.000		Peste 1.000	
	Lucrători	Fabrici	Lucrători	Fabrici	Lucrători	Fabrici	Lucrători	Fabrici	Lucrători	Fabrici	Lucrători	Fabrici	Lucrători	Fabrici
Alimentară	272	75	3.273	294	3.840	120	5.250	59	4.000	12	2.559	4	7.909	6
Chimică	111	30	813	69	1.918	61	4.655	44	3.999	13	1.742	3	4.207	3
Metalurgică	187	59	1.091	95	1.758	53	6.497	61	9.684	29	8.444	13	3.890	3
Textilă	118	28	1.276	98	3.460	103	11.420	119	12.537	40	8.030	12	10.825	5
Lemnului	280	89	2.022	169	2.967	95	8.237	83	6.395	20	2.409	4	3.907	3
Pielăriei	42	13	350	30	933	28	2.187	23	2.329	7	2.227	3	—	—
Hârtie și arte grafice . . .	63	16	468	47	934	30	2.320	22	1.638	5	4.329	7	—	—
Materiale de construcție . .	35	11	590	49	2.283	64	5.593	58	1.684	6	504	1	—	—
Sticlărie	16	4	83	9	138	4	422	4	1.514	6	2.125	3	—	—
Electrotechnică	4	1	28	3	110	3	363	4	—	—	—	—	—	—
Ceramică	—	—	130	11	331	11	57	1	222	1	—	—	—	—
Total . . .	1.128	326	10.124	873	18.673	572	47.001	478	44.002	139	32.369	48	30.738	20

TABLOUL Nr. 47. — PERSONALUL OCUPAT ŞI PROCENTUL PERSONALULUI DE CETĂŢENIE STRĂINĂ PE GRUPE DE INDUSTRII ŞI CATEGORII DE PERSONAL

Industria	Anul	Ad-trativ		Technic superior		Technic inferior		Alţii		Lucrători calificaţi		Lucrători necaliifcaţi		Totalul personalului	
		Total	% străini	Total	% străini	Total	% străini	Total	% străini	Total	% străini	Total	% străini	Total	% străini
Alimentară	1927	3.202	3,8	547	26,8	1.591	14,9	161	4,9	5.847	4,9	23.663	1,2	35.011	3,0
	1932	2.506	5,3	346	29,4	1.040	11,5	112	3,6	3.464	2,8	13.294	0,6	20.762	2,6
Chimică	1927	1.646	4,7	430	23,5	721	8,3	82	1,2	3.684	2,2	11.879	0,9	18.442	2,3
	1932	1.467	3,5	612	15,7	507	9,7	54	1,9	3.165	0,3	7.397	0,5	13.202	1,8
Metalurgică	1927	2.128	5,3	783	21,5	1.298	15,2	163	5,5	17.355	3,2	18.607	1,5	40.334	3,3
	1932	1.296	4,8	478	16,3	845	13,0	94	4,5	12.799	2,0	10.622	0,9	26.134	2,2
Textilă	1927	1.607	6,8	357	52,5	1.333	43,0	68	7,3	12.276	5,0	21.427	2,5	37.068	5,6
	1932	1.674	6,6	448	51,0	1.311	31,2	108	8,6	10.968	3,0	23.565	0,2	38.074	3,0
Lemnului	1927	2.198	3,0	316	23,0	1.055	8,0	109	19,0	8.246	4,0	29.546	1,0	41.470	2,0
	1932	1.116	3,0	243	12,0	599	6,0	200	10,0	3.131	3,0	18.767	1,0	24.056	1,0
Pielăriei	1927	670	2,4	160	19,4	369	8,5	319	1,9	3.316	2,6	5.246	1,2	10.080	2,3
	1932	476	3,6	96	12,3	245	9,0	80	0,0	2.224	2,1	3.526	0,5	6.647	1,9
Hârtiei şi arte grafice	1927	520	3,0	169	17,0	318	20,0	16	19,0	2.843	5,0	6.035	0,5	9.901	3,0
	1932	897	1,0	202	9,0	230	5,0	199	0,0	3.279	2,0	4.109	1,0	8.916	2,0
Materiale de construcţie	1927	699	8,7	95	55,0	500	10,4	17	17,6	2.247	4,6	12.786	0,7	16.344	2,2
	1932	473	4,4	63	46,0	280	9,6	33	9,0	1.080	3,9	7.717	0,6	9.646	1,7
Sticlăriei	1927	178	8,0	25	28,0	286	44,0	3	0,0	1.678	3,0	2.042	4,0	4.212	19,0
	1932	139	6,0	26	38,0	55	33,0	2	0,0	1.156	16,0	1.488	3,0	2.866	9,0
Electrotechnică	1927	107	7,5	42	24,0	45	26,6	3	0,0	359	3,0	495	0,4	1.051	4,5
	1932	94	10,6	32	31,2	28	21,5	3	0,0	207	1,5	228	0,0	592	4,7
Ceramică	1927	42	0,0	9	33,0	20	40,0	0	0,0	262	3,0	481	2,0	814	3,0
	1932	41	0,0	7	14,0	15	27,0	1	0,0	196	1,0	424	0,0	684	1,0
Intreaga industrie	1927	12.997	4,7	2.933	27,5	7.536	19,2	941	5,9	58.113	4,9	132207	1,1	214727	3,3
	1932	10.179	4,5	2.553	24,2	5.155	16,6	886	2,2	41.669	2,6	91.137	0,6	151579	2,4

Forța motrice. In statistica forței motrice, dificultatea este de a se reuși să nu se socotească de două ori aceiași forță motrice. Nu avem până acum o statistică a energiei care să cuprindă întreaga vieață industrială a țării pentru a se stabili în detaliu numărul și puterea generatorilor de forță primari existenți, clasați după felul sursei de energie (vânt, apă, căldură) și puterea mașinilor de rezervă separat; apoi facerea unei deosebiri între întrebuințarea generatorilor de forță primari pentru acționarea directă a mașinilor operatoare și între întrebuințarea lor pentru acționarea de generatori electrici și electromotori, ca număr și putere. In fine, întrebuințarea de vehicule de tot felul (de uscat, apă și aer) mișcate cu motoare.

Clasificate după numărul de cai putere pentru un lucrător ocupat, industriile se situează în următoarea ordine:

TABLOUL Nr. 48. — CLASIFICAREA INDUSTRIILOR DUPĂ NUMĂRUL DE CAI PUTERE PENTRU FIECARE LUCRĂTOR OCUPAT

Industriile	Forța motrice (H. P.)		Personalul		Numărul de cai putere pentru fiecare lucrător ocupat	
	1929	1932	1929	1932	1929	1932
Alimentară	126.336	130.570	25.644	20.720	4,92	6,30
Materiale de construcție	52.981	52.720	13.963	9.807	3,80	5,38
Chimică	69.326	69.659	19.238	13.753	3,60	5,08
Metalurgică	84.775	103.102	40.236	26.083	2,12	3,96
Hârtie și arte grafice	29.971	33.652	10.668	8.916	2,80	3,78
Electrotehnică	2.026	2.115	839	592	2,40	3,55
Lemnului	73.827	68.526	41.656	24.056	1,77	2,85
Pielăriei	15.117	12.679	7.928	6.647	1,90	1,92
Textilă	40.421	42.941	35.963	38.074	1,12	1,13
Sticlăriei	2.500	2.263	4.218	2.886	0,59	0,79
Ceramică	683	518	834	684	0,82	0,76
Intreaga industrie	497.963	514.745	201.184	152.198	2,47	3,38

Participarea mașinei în operația de transformare industrială, în raport cu participarea mânei de lucru, a fost din ce în ce mai mare pe măsura timpului. Astfel, după statisticele referitoare la industria Vechiului Regat, echiparea energetică a unui lucrător, adică numărul de cai putere pentru fiecare lucrător ocupat, a trecut dela 1,13 în 1902 la 3,01 în 1932.

TABLOUL Nr. 49.— VARIAŢIA FORŢEI MOTRICE ŞI PERSONALULUI INDUSTRIEI VECHIULUI REGAT

Anii	Numărul personalului	Numărul cailor putere	Numărul de cai putere pentru fiecare lucrător ocupat
1902	39.746	45.211	1,13
1910	46.280	73.919	1,59
1915	60.937	126.666	2,07
1919	63.362	157.000	2,47
1925	88.960	152.778	1,72
1932	68.747	206.846	3,01

In graficul alăturat, s'a trasat curbele numărului lucrătorilor şi numărului de cai putere. Luând aceiaşi scară, punctul de intersecţie al celor două curbe arată la ce epocă am avut 1 H.P. de fiecare lucrător.

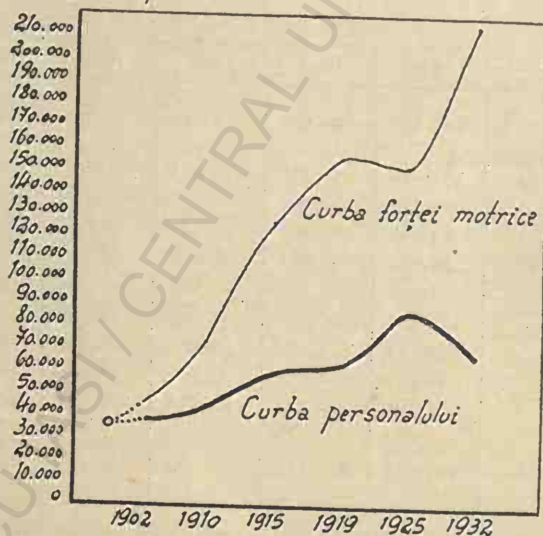
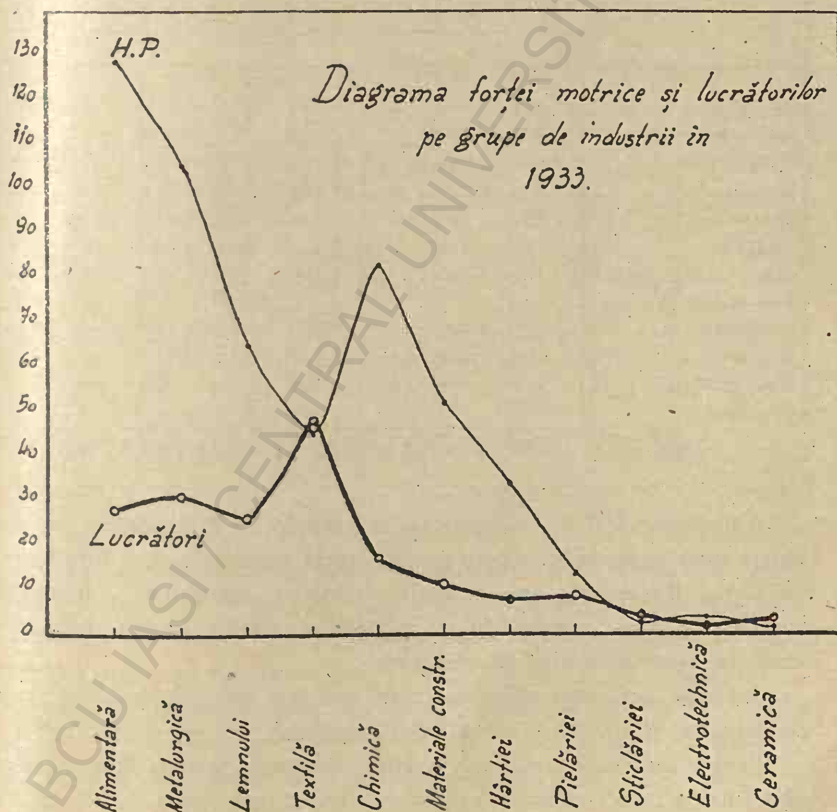

Diagrama variaţiei numărului personalului şi cailor putere în industria Vechiului Regat în anii 1902, 1910, 1915, 1919, 1925, 1932.

Evaluarea importanței economice a industriilor. Mijlocul ideal de a determina puterea producătoare a unei exploatări ar fi evident de a stabili ce creștere a dat această exploatare, în cursul unei anumite perioade de fabricație, valorii materiilor prime pe care le-a tratat; cu alte cuvinte, plus valuta creată sau coeficientul de industrializare, ar da justa măsură a importanței economice a industriilor. Metoda aceasta se poate aplica însă numai la marile întreprinderi, de aceea statisticele au terminat prin a cere numai numărul personalului ocupat și forța motrice utilizată.

Numărul persoanelor ocupate, față de imensele progrese realizate în metodele de lucru actuale, nu mai este astăzi cea mai bună scară

de comparație a importanței ecomonice a unei întreprinderi industriale. De aceea trebue să luăm în considerație pe lângă puterea de lucru a omului și puterea de lucru motrice întrebuințată în diferitele ramuri ale industriei, căreia să-i alăturăm și indiciul dat de capitalul învestit, care într'o întreprindere industrială ar fi chiar mai potrivit ca măsură a importanței ei economice, decât forța motrice.

TABLOUL Nr. 50. — COMBUSTIBILUL CONSUMAT

Industria	Benzină	Motorină	Țiței	Păcură	Lampant	Lemne	Deșeuri, rumeguș, turbă	Lignit
							T	O
Alimentară	1.473	16.246	1.463	67.596	1.534	95.410	173	10.904
Chimică	395	3.878	—	445649	—	33.560	—	—
Metalurgică	7.051	3.633	710	25.333	807	26.264	561	1.009
Textilă	1.035	6.673	974	45.464	11	49.621	—	7.962
Lemnului	1.954	164	17	636	4.907	88.119	79.115	—
Pielăriei	115	524	63	8.890	111	5.850	—	60
Hârtie și arte grafice	172	526	174	53.116	353	16.375	2.855	946
Materiale de construcție	1.390	1.746	106	178488	119	89.128	600	5.943
Sticlăriei	64	100	—	1.647	54	15.119	—	—
Electrotehnică . .	6	10	—	75	1	708	—	—
Ceramică	8	2	—	65	—	7.009	—	14
Total . . .	13.663	33.502	3.507	826959	7.897	427163	83.304	26.838

Ajungem astfel la o clasificare a grupelor industriale, în fruntea căreia stau industriile organizate ca « mari industrii », în primul rând industria alimentară, apoi celelalte industrii: metalurgică, lemnului, textilă, chimică, construcțiilor, hârtiei și artelor grafice, pielăriei, sticlăriei, electrotehnică și ceramică.

Astfel centrul de greutate al industriei românești îl găsim în grupa industriilor: alimentară, metalurgică, lemnului, textilă și chimică.

Pentru industria textilă, cele două curbe au tendința de a se întretăia într'un punct care reprezintă situația în care avem 1 H.P. de fiecare lucrător. Când curba forței motrice este deasupra celei a personalului, avem ramuri industriale în care forța motrice este de mai mare importanță în raport cu mâna de lucru. Când curba lucrătorilor

este deasupra curbei H. P., înseamnă că mecanizarea lucrului este de mai mică importanță în raport cu mâna de lucru (cazul industriei sticlăriei și ceramice).

Combustibilul utilizat în industria românească este aproape în totalitatea lui, cu excepția numai a cocsului metalurgic, de proveniență indigenă. Consumul de combustibil pe 1932 este dat în tabloul 50.

IN INDUSTRIA ROMÂNEASCĂ IN 1932

Cărbuni de piatră	Cărbuni de lemn	Cocs de forje	Cocs metalurgic	Gaz natural	Gaz sărac	Unsori	Curent din afară	Valoarea totală
N E				Mii mc.		Mii kg	Mii lei	Mii de lei
10.273	1.616	1.949	1.912	1.032	21	868	1.098	264.345
34.137	6.504	5.155	12.135	185.902	438	—	16.365	352.998
8.302	5.761	7.263	8.114	10.072	79	985	52.019	246.995
2.890	57	156	178	2.825	2	568	35.855	164.807
840	11.295	484	—	2	—	653	4.879	48.656
166	18	43	215	1.284	50	135	5.274	30.031
—	243	21	57	723	4	203	18.673	84.705
13.994	8.016	549	3.480	31.615	300	112	11.257	139.146
2	52	—	47	15.481	5.810	44	127	26.954
112	2.291	22	5	26	13	2	2.268	3.880
250	—	—	—	86	—	2	772	5.207
70.966	35.853	15.642	26.143	249.048	6.717	3.572	148.587	1.367.724

Materiile prime. Din punctul de vedere al materiilor prime indigene și străine utilizate în producțiunea industrială a țării, situația diferitelor ramuri industriale se prezintă foarte diferit. Dela industria lemnului, care utilizează de abea 3% materii prime străine, până la industria textilă al cărui procent de materii prime străine utilizate, atinge 88,2%, este un interval destul de mare, care ne dă măsura efortului de organizare ce va trebui pornit pentru a ajunge la realizarea unui echilibru mai stabil al mijloacelor de producție ale țării și la o mai mare siguranță de producție în cazuri de criză, când importul de materii prime ar fi eventual împiedecat.

Lucrările reușite pentru cultivarea bumbacului în țară, vor ajunge într'un viitor foarte apropiat să scoboare mult actualul procent de

materii prime și semifabricate străine utilizate de industria textilă. Problema va rămâne însă întotdeauna pentru industria metalurgică, rezervele naționale de minereuri fiind cu totul reduse.

TABLOUL Nr. 51. — MATERIILE PRIME UTILIZATE DE INDUSTRIE IN ANUL 1932

INDUSTRIA	Indigene Mii lei	Străine Mii lei	Total Mii lei	% străine din total	% străine din total pentru Vechiul Regat în anul 1902
Alimentară	4.719.660	375.575	5.095.235	7,4	5,3
Chimică	3.652.608	283.028	3.935.636	7,2	39,6
Metalurgică	1.280.381	477.212	1.757.593	27,2	85,0
Textilă	386.782	2.943.818	3.330.600	88,2	51,0
Lemnului	702.181	22.045	724.226	3,0	8,7
Pielăriei	727.202	269.557	996.159	27,0	33,0
Hârtie și arte grafice	620.265	90.158	711.323	12,6	39,2
Materialelor de constr.	112.363	25.315	137.678	18,4	7,0
Sticlăriei	39.636	17.867	57.503	3.1	95,5
Electrotechnică	12.025	22.299	34.324	65,0	—
Ceramică	5.729	2.663	8.392	31,7	47,0
Total . . .	12 258.832	4.529.837	16 788.669	27,0	20,6

In comparație cu anul 1902, procentul de materii prime străine utilizate a crescut, datorită extinderii mari a producției industriei românești în specialități cari acum 30 de ani nici nu figurau, ca de exemplu în industria bumbacului, iutei, electrotehnicei, etc. Se constată totuși evoluția favorabilă ce a avut loc în industriile metalurgică, sticlăriei, chimică, hârtiei și celelalte, pentru utilizarea procentuală din ce în ce mai mare a materiilor prime indigene.

Producțiunea. Am văzut în tabloul 20, care a fost variația valorii producțiunii industriale în toată perioada anilor 1919—1932. Valoarea producțiunii industriale, este însă în funcțiune de două variabile independente: cantitățile produse și prețurile produselor industriale. De aceea, este indispensabilă o statistică a producțiunii cantitative, ceea ce d-ra ing. *Nina Georgescu* a calculat pentru Institutul Românesc de Conjunctură, în numere indici ponderați ,pentru perioada 1921—1933.

In acest scop s'au însumat toate seriile de produse industriale, mai întâiu în 10 sub-grupe ale industriei manufacturiere care apoi au fost

omogenizate, înmulţindu-le cu un coeficient care să exprime importanţa fiecărui sub-grup în grupul industriei manufacturiere totale. Ca sistem de ponderare în calculul indicelui producţiei cantitative, s'a ales metoda de ponderare prin valoarea producţiunii, şi anume media valorilor produse în perioada cincinală 1927—1931.

Coeficienţii de ponderare ieşiţi din acest calcul şi care s'au folosit, sunt următorii:

Industria alimentară	27,7%
» chimică	19,5%
» textilă	15,0%
» metalurgică	14,9%
» lemnului	7,9%
» pielăriei	6,5%
» hârtiei şi arte grafice . . .	4,5%
» materialelor de construcţie .	2,6%
» sticlei şi ceramică	1,1%
» electrotehnică	0,3%
Total industria manufacturieră .	100,0%

Pentru calculul indicilor s'a folosit media aritmetică ponderată, ajungându-se astfel a se stabili indicii anuali de producţie cantitativă a industriei româneşti pentru perioada 1924—1932.

TABLOUL Nr. 52. — INDICELE DE PRODUCŢIE AL INDUSTRIILOR MANUFACTURIERE IN ANII 1924—1932
(Baza: 1927=100)

INDUSTRIA	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Alimentară	85,2	74,3	91,9	100,0	99,9	86,4	98,6	73,3	93,9	116,8
Chimică	51,3	60,3	82,4	100,0	111,4	123,2	131.4	162,5	164,2	177,7
Textilă	58,9	72,0	85,6	100,0	111,7	114,1	143,0	134,1	170,3	211,2
Metalurgică	65,0	71,6	82,2	100,0	109,8	113,6	112,4	83,3	74,8	100,1
Lemnului	112,4	115,9	115,1	100,0	99,8	98,6	88,3	61,3	56,6	60,7
Pielăriei	80,4	104,7	101,0	100,0	141,7	116,0	107,9	146,5	145,6	150,7
Hârtiei şi arte grafice.	61,2	71,8	78,3	100.0	106,1	104,2	101,8	102,7	85,5	99,3
Materialelor de constr.	68,9	77,4	87,4	100,0	105,2	99,4	92,6	57,3	69,9	79,3
Sticlei şi ceramicei . .	72,4	95,0	95,6	100,0	92.0	82,2	64,7	50,0	36,3	53,4
Electrotechnică . . .	36,6	67.4	75,2	100,0	103,7	110,2	88,5	56.4	90,2	83,2
Ind. de prod. ponderat al ind. manufacturiere	71,6	76,2	89,3	100,0	108,4	105,8	113,1	105,7	114,9	135,7

TABLOUL Nr. 53. — PRODUCȚIA PRINCIPALELOR ARTICOLE ALE INDUSTRIEI ROMÂNEȘTI

Articolul	Tone					Mii lei				
	1929	1930	1931	1932	1933	1929	1930	1931	1932	1933
Zahăr	89.520	155.654	41.000	52.076	105.087	2.906.718	5.483.013	1.230.000	1.326.454	2.133.668
Făină de grâu	585.366	584.864	526.378	529.764	532.909	6.480.850 (Făină de grâu și Tărâțe)	4.146.123 (Făină de grâu și Tărâțe)	3.316.899 (Făină de grâu și Tărâțe)	3.437.147	3.163.597
Tărâțe	183.914	181.462	163.316	172.094	169.968				172.094	169.968
Bere	80.568	63.251	56.926	35.769	38.504	1.124.796	913.251	685.282	403.026	387.167
Uleiuri vegetale	26.930	26.598	23.938	31.298	25.961	1.098.800 (Uleiuri vegetale și Turte oleaginoase)	850.841 (Uleiuri vegetale și Turte oleaginoase)	648.131 (Uleiuri vegetale și Turte oleaginoase)	641.273	564.383
Turte oleaginoase	36.792	49.681	44.713	47.179	38.977				47.179	38.977
Spirt	9.403	6.597	5.938	3.528	10.211	477.171 (Spirt și Drojdie)	356.643 (Spirt și Drojdie)	285.315 (Spirt și Drojdie)	124.208	229.166
Drojdie	2.811	2.926	2.634	2.513	2.059				113.085	82.360
Curățitorii de cereale	42.306	47.179	33.108	43.444	44.529	561.467	372.202	355.672	330.545	303.769
Mezeluri	2.513	2.991	2.692	4.702	4.987	228.975	313.968	282.572	220.839	218.883
Chibrituri (milioane cutii)	207	244	189	186	147	436.000	744.598	516.530	413.592	284.221
Acid sulfuric	27.394	28.370	40.284	34.104	37.987	136.970	141.850	201.420	139.416	151.948
Săpun, lumânări, paste	9.385	8.641	8.813	5.322	7.515	510.551	366.572	230.689	150.012	222.754
Țesături de lână	4.997	4.647	4.143	5.022	6.146	2.974.351	2.186.721	1.632.249	1.409.943	2.046.232
» » bumbac	9.799	11.365	10.690	13.180	17.450	2.884.223 (bumbac și in, cânepă, iută)	2.802.398 (bumbac și in, cânepă, iută)	2.442.793 (bumbac și in, cânepă, iută)	2.686.726 (bumbac și in, cânepă, iută)	2.999.940 (bumbac și in, cânepă, iută)
» » in, cânepă, iută	472	1.671	2.168	2.768	3.184					
» » mătase	191	584	618	733	944	359.825	639.437	472.690	632.885	618.053
Tricotaje de tot felul	1.655	1.819	1.294	1.633	2.219	979.160	806.719	559.976	645.305	793.082

Articolul	Tone					Mii Lei				
	1929	1930	1931	1932	1933	1929	1930	1931	1932	1933
Siderurgie şi mecanosiderurgie	194.179	171.473	128.112	125.780	153.517	2.297.641	1.833.716	1.243.236	1.210.847	1.403.930
Constr. metal. şi cazangerie .	23.162	21.364	12.759	17.260	11.613	380.837	735.387	365.500	325.130	344.288
Buloane, sârmă şi produse .	38.342	35.379	26.157	26.518	31.269	741.251	603.132	426.629	384.753	516.004
Prod. turnate din fontă şi oţel	30.488	27.278	17.265	21.871	31.564	850.702	468.170	261.925	283.770	371.774
Cherestea de brad	1122598	966.038	730.873	646.599	708.998					
Cherestea de stejar, fag . . .	103.420	195.987	51.853	76.890	73.088	4.615.107	3.155.029	1.737.772	1.291.150	1.250.918
Alte produse de lemn . . .	442.979	470.594	212.049	149.500	120.168					
Piei tăbăcite	10.228	7.595	8.431	9.294	11.500	1.759.902	1.481.610	1.097.695	1.031.115	1.144.188
Confecţiuni: încălţăminte . .	1.154	878	1.111	1.169	1.280	854.470	609.444	451.110	461.068	446.820
» curele, mănuşi, .	166	150	109	110	171					
Hârtie	41.899	38.116	35.889	35.107	38.198					
Mucava	2.733	3.678	3.044	2.873	3.618					
Carton	2.188	2.661	2.431	2.152	3.357	1.452.923	1.301.446	965.115	989.364	1.032.820
Celuloză	32.617	36.654	29.588	22.867	26.750					
Pastă de lemn	5.840	5.663	7.601	8.840	9.739					
Ciment	317.290	296.355	196.219	212.941	229.758	670.873	575.427	399.557	350.572	412.822
Sticla suflată	26.561	22.527	16.268	10.138	22.069	479.100	402.876	275.440	153.816	402.548
Produse de sticlă	1.269	984	904	354	350	123.004	78.800	54.070	30.636	35.995

Incepând cu anul 1924, volumul producţiei industriale este într'o continuă creştere. Aceasta corespunde unei intense activităţi industriale, datorită refacerii economice de după războiu şi mai ales procesului de integrare industrială a ţării în cadrul fenomenului post-belic de descentralizare industrială mondială în ţările aşa zise tinere din punct de vedere industrial.

Punctul maxim de prosperitate al industriei noastre manufacturiere se plasează în anul 1927. Dela această dată producţia industrială începe să descrească pentru anumite ramuri industriale; indicele producţiei totale atinge totuşi un maximum în 1930, datorită producţiei industriei chimice (distileriile de petrol) şi textile.

Curba producţiei este continuu scoborîtoare până în 1932 când atinge cel mai scăzut nivel; este anul de minimum de activitate al industriei româneşti, dela care imediat cu începutul anului 1933 va începe din nou să urce, datorită conjuncturii favorabile creată prin regimul reglementării importului instituit în Decemvrie 1932.

In tabloul 53 este dată în valori şi cantităţi, producţia efectivă a principalelor industrii, în perioada 1929—1932.

Cifrele producţiei principalelor articole ale industriei noastre, indică odată mai mult alura curbei cantităţilor şi valorilor produse, în perioada cincinală 1929—1933. Anul 1932 a fost anul de minimum de activitate a industriei româneşti, dela care, odată cu începutul anului 1933, industria s'a îndreptat din nou după o curbă ascendentă.

Pentru a avea o idee de relativitate a importanţei producţiei brute industriale faţă de producţia celorlalte ramuri de activitate ale ţării, s'a întocmit tabloul 54.

TABLOUL Nr. 54. — VALOAREA PRODUCŢIEI BRUTE A PRINCIPALELOR RAMURI DE ACTIVITATE ECONOMICĂ

(Miliarde lei)

	1928	1929	1930	1931	1932
Agricultură	105,3	96,6	56,0	46,4	47,8
Industrie	61,0	56,1	48,4	33,1	32,5
Construcţiuni	10,9	5,8	5,0	4,3	6,8
Mine	12,0	12,0	10,4	5,7	6,1
Producţia animală . .	56,0	52,0	48,0	36,9	33,4
Total . . .	244,8	222,5	167,8	126,4	126,6

Este locul de a menţiona aici şi *producţiunea micei industrii*, pe care nicio statistică oficială n'a prins-o încă până astăzi, dar care este evaluată la o cifră minimală de cca 10 miliarde lei anual.

In fine ierarhia forţelor producătoare ale ţării în venitul naţional, are următoarea configuraţie (tabloul 55):

TABLOUL Nr. 55. — VENITUL NAŢIONAL
((In procente)

	1928	1929	1930	1931	1932
Bunuri					
Agricultură şi creşterea vitelor	61,10	60,40	50,55	55,00	56,50
Păduri	3,49	3,10	3,79	4,70	3,30
Industria şi minele . .	19,50	19,78	25,24	19,46	22,93
Servicii					
Transporturi şi comerţ .	3,49	3,40	4,14	3,42	2,12
Alte servicii	12,42	13,32	16,28	17,42	15,15
Total . . .	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Participarea industriei totale a ţării (industria manufacturieră, minieră şi forestieră) în venitul naţional, este însă de ordinul de mărime de circa 25%.

TABLOUL Nr. 56. — PARTICIPAREA INDUSTRIEI IN VENITUL NAŢIONAL

Anii	Venitul naţional total		Venitul industrial, cuprinse şi industriile forestiere şi miniere		
	Miliarde lei	Indici	Miliarde lei	Indici	Procente
1928	200,9	100,0	46,0	100,0	22,90
1929	195,9	97,5	44,8	97,5	22,80
1930	144,9	72,5	42,1	91,1	29,00
1931	110,6	55,0	26,1	56,7	23,50
1932	103,5	51,7	24,5	53,2	23,60

In raport cu scăderea venitului naţional, venitul provenit din industrie a avut o scădere întotdeauna mai mică, ceea ce înseamnă că preţurile produselor industriale au avut o stabilitate cu mult superioară

celor agricole. Cantitativ, producția agricolă a rămas aproximativ aceeași pe timpul crizei; cu toate acestea, din cauză căderii catastrofale a prețurilor produselor agricole, valoarea totală a producției agricole a scăzut relativ mult mai mult decât valoarea producției industriale. Din contra, producția cantitativă a industriei a scăzut continuu de-a-lungul anilor de criză, însă datorită prețurilor produselor industriale care au rezistat mai bine decât prețurile agricole, valoarea totală a producției industriale a scăzut relativ mult mai puțin decât valoarea producției agricole. Ne găsim astfel în cazul unei compensațiuni fericite, pe care, în timpuri de crize economice, își întemeiază și Statul echilibrul veniturilor lui, impunând mai greu industria în raport cu agricultura.

Productivitatea industriei. Pentru aprecierea productivității industriei noastre, trebue să facem în primul rând deosebire între producțiunea brută și producțiunea reală, netă, a industriei; apoi să raportăm această producție netă la cei doi factori de producție care sunt: munca agentului productiv și capitalul.

In valoarea brută a producției industriale sunt valori ce nu au fost create de industrie, dar care totuși sunt încorporate în produsul final. Va trebui deci să scădem din valoarea brută a producției industriale, tot ceea ce reprezintă o valoare preexistentă operației industriale, adică: valoarea materiilor prime, combustibilul, uneltele consumate de industrie, cheltuelile pentru materiale (lumină, încălzit, apă și diverse servicii ale agenților, alții decât personalul fabricii), întreținerea fabricii și amortismentul instalațiilor.

Ceea ce rămâne, reprezintă *producția netă* a întreprinderii industriale, și care se compune din: salariile lucrătorilor și funcționarilor, beneficiul capitalului, dobânda creditorilor, asigurările și impozitele.

Producțiunea netă reprezintă astfel valoarea nouă creiată, *câștigul național* realizat de o ramură oarecare de producție.

Dacă raportăm producțiunea netă anuală la numărul agenților productivi (lucrători, ingineri, directori, capitaliști, șefi de întreprinderi) obținem productivitatea, adică valoarea producției nete medii realizată de un agent productiv în cursul unui an.

Impărțind producțiunea netă prin capitalul învestit, obținem productivitatea medie a capitalului.

In tabloul 57, luând ca bază anul 1928, primul an, anterior crizei, am clasificat industria românească după productivitatea ei, după studiile direcției industriei din Ministerul Industriei și Comerțului.

TABLOUL Nr. 57. — CLASIFICAREA INDUSTRIEI DE TRANSFORMARE DUPĂ PRODUCTIVITATE IN ANUL 1928

Industria	P_b.	a_1	a_2	a_3	A.	k_1	a_4	B.	k_2	a_5	Σa	$P_n = P_b - \Sigma a$	T.	C.	S.	$\frac{P_n}{T}$	$\frac{P_n}{C}$	$\sqrt{T.C}$	$\frac{P_n}{\sqrt{T.C}}$	$\frac{S}{T}$	$\frac{P_n}{P_b}$
	Producţia brută	Materii prime	Combustibil	Curent electric exterior	Investiţii în clădiri	Coef. de uzură	Amortizarea clădirilor	Investiţii în instalaţii	Coef. de uzură	Amortizarea instalaţiilor	Valoarea preexistentă	Producţia netă	Agenţi productivi	Capital investit	Salarii	Productivitatea muncii	Productivitatea capitalului	Forţa de producţie	Coef. de calitate	Salarii medii	Coef. de industrializare
	Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei	Mii lei	%	Mii lei	Mii lei	%	Mii lei	Mii lei	Mii lei		Mii lei	Mii lei	lei / ag.	lei / lei			lei / agenţi × an	%
Chimică	11.346.702	5.578.325	437.719	—	2.237.626	5	111.881	3.196.609	10	319.660	6.447.585	4.899.117	19.728	6.393.218	1.015.910	248.300	0,76	355.150	434	51.000	44
Alimentară	18.605.354	11 875.727	602.851	—	4.098.660	3	122.959	5.855.229	10	585.522	13.187.059	5.818.295	30.277	11.710.459	963.074	192.000	0,49	595.450	307	31.000	31
Hârtiei	1.396.265	557.532	147.500	—	378.206	4.3	15.231	872.212	9,8	83.420	803.683	592.582	4.892	1.316.013	212.527	121.130	0,45	80.200	234	43.443	43
Metalurgică	8.945.852	3.916.446	703.658	—	1.971.812	5	98.590	3.347.829	10	334.783	5.053.477	3.892.375	39.708	5.938.778	1.915.709	98.000	0,656	485.600	253	48.250	43
Electrotehnică	183.609	86.483	5.421	—	27.740	5	1.387	48.160	10	4.816	98.107	85.502	880	88.337	49.380	97.300	0,97	8.820	307	56.000	47
Pielăriei	3.011.248	2.018.362	69.908	—	727.622	3	21.828	691.630	8	55.329	2.165.427	845.821	9.195	1.571.223	422.635	91.985	0,54	121,000	231	45.950	28
Sticlăriei	621.325	168.080	63.217	—	263.283	3	7.898	113.615	10	11.361	250.556	370.769	4.262	418.728	188.839	86.994	0,88	42.200	276	44.307	60
Textilă	7.089.746	4.354.855	217.620	—	1.572.735	4	73.319	2.813.313	9	273.802	4.919.596	2.170.150	29.540	4.652.875	842.151	73.600	0,47	370.800	185	28.508	31
Ceramică	95.657	21.979	9.597	—	65.203	3	1.956	34.083	10	3.408	36.940	58.717	832	120.622	27.818	70.573	0,48	10.020	184	33.435	61
Materiale de construcţie	1.661.575	261.433	336.003	—	909.378	3	27.281	1.290.542	10	129.054	753.771	907.804	13.846	2.693.911	421.766	65.564	0,33	193.000	147	30.461	54
Lemnului	5.247.702	2.905.006	104.590	—	1.235.913	4	49.440	2.020.886	10	202.088	3.261.124	1.986.578	39.742	3.657.613	1.083.674	49.987	0,54	381.200	165	27.268	38
Intreaga industrie	60.965.204	33.037.440	2.736.156	—	13.954.000	4	558.160	20.950.000	10	2.095.000	38 426.756	22.538.448	206.547	39 770.161	7.732.722	109.410	0,566	2.866.070	250	37.438	37

Industria chimică se plasează în primul rând cu cea mai mare productivitate pe cap de agent productiv; productivitatea cea mai mică o are industria lemnului, cu de abia 50.000 lei de agent productiv, adică față de industria chimică, în raportul 1/5.

Productivitatea muncii, pentru întreaga industrie românească a fost de 109.410 lei de agent productiv, deci de patru ori mai mare decât a muncitorului agricol. Intensitatea cu care produce industria, este deci de patru ori mai mare decât intensitatea cu care produce agricultura.

Formula sintetică:

$$q = \frac{Pn}{\sqrt{T.\ C.}}$$

în care Pn este producția netă, T numărul agenților productivi și C capitalul investit, reprezintă *coeficientul de calitate* sau de eficacitate al industriei, care ne dă o idee numerică de modul cum industriile utilizează lucrătorii și capitalul.

Clasificând industriile după mărimea acestui coeficient, vom putea recunoaște astfel care sunt industriile care produc o valoare dată cu un minimum de lucrători și un minimum de capital, deci industriile care îndeplinesc mai bine scopul social și economic al unei industrii, care este acela de a creia maximum de valori de schimb cu un efort social dat.

Tot în tabloul 57 avem trecută și *forța de producție* industrială. Industria alimentară se clasează din punct de vedere al forței de producție în fruntea celorlalte. Marele număr de lucrători ocupați și imensele capitaluri investite, ne dau într'adevăr o forță de producție de 595.450 lei agenți productivi.

Am văzut astfel marea productivitate a industriei în raport cu agricultura; acest fapt de un înțeles real și adânc, ne arată marea putere a industriei de a crea valori noui și de a le încorpora obiectului fabricat de dânsa.

Coeficientul de industrializare, adică raportul dintre producția netă și producția brută, exprimat în procente, ne caracterizează fenomenul de încorporare prin operația industrială a unui plus de valoare în obiectul fabricat. Vedem astfel, după datele tabloului 57, că media coeficienților de industrializare în diferitele ramuri industriale fiind cca 40%, pentru întreaga industrie având coeficientul de industrializare 37%, industria ceramică prezintă cel mai mare coeficient de

industrializare egal cu 61%. Faptul se explică prin aceea că se pleacă dela materii prime brute, aproape fără de valoare și printr'o manoperă artistică, de multe ori genială și puțin costisitoare, se ajunge la obiecte în care se încorporează o valoare apreciabilă.

Mai greu este de înțeles cum industria alimentară și industria textilă românească, au un coeficient de industrializare atât de scăzut de abea 31%.

Cazul industriei alimentare este explicat prin aceea că această industrie sfârșește prin operații de primă transformare industrială, fără a împinge procesul de producție la stadiul celei de a doua și a treia transformare; dat fiind însă cota de creație pe cap de lucrător, așa de ridicată, numai pentru a doua și a treia transformare industrială, pe care în industria noastră alimentară nu le întâlnim, ne explicăm micul ei coeficient de industrializare.

In industria textilă, din contră, deși se împinge prelucrarea până la a doua și a treia transformare industrială, totuși coeficientul de industrializare rămâne mic, fiindcă la noi nu se pleacă în toată industria textilă dela materia brută de mică valoare comercială, dela bumbacul sau lâna brută, ci dela un stadiu de transformare deja destul de înaintat, dela produsele filaturilor străine de exemplu, pe care le importăm în cantități enorme sub cunoscutele denumiri de fire de lână, fire de in, fire de bumbac, sau fire de mătase. Sistemul este de sigur defectuos din mai multe motive; în afară de faptul că trimetem peste hotare sume enorme pentru plata acestor semifabricate (35%—40% din totalul importului României), dar valoarea netă produsă și deci câștigul național, este foarte redusă și în plus pentru cazuri de războiu industria textilă va fi neputincioasă, ne mai având materiile cu care să-și poată începe activitatea de producție. Astăzi, noi nu avem o filatură de in în țară; producătorii îndemnați de ministerul agriculturii la cultivarea plantelor industriale, trebue să trimită fuiorul la filalurile din străinătate, în Ungaria sau Cehoslovacia de exemplu, ca să-l transforme în fir pentru ca apoi țesătoriile din țară să le țese pânza de in.

In ceea ce privește **coeficientul de participare națională,** industria noastră prezintă următoarea situație: Dacă însemnăm cu a, valoarea materiei prime și combustibilului străin; cu b, valoarea materiei prime și combustibilului indigen; cu c, valoarea mânei de lucru, celorlalte cheltueli generale și retribuția capitalului, și cu $p = a + b + c$, va-

oarea producţiunii, atunci coeficientul de participare naţională este dat de formula:

$$Kn = \frac{b + c}{p} = 1 - \frac{a}{p}.$$

Dacă ţinem seama că în afară de industria metalurgică, care importă cocs străin în valoare de circa 50 milioane lei anual, şi pentru care vom face corecţiunea respectivă, totalitatea industriei noastre întrebuinţează combustibil indigen, termenul *a* se reduce în aceste condiţiuni numai la valoarea materiilor prime străine folosite de industrie. In cazul optim, când materiile prime şi combustibilul folosite, sunt indigene, coeficientul de participare naţională este egal cu unu.

Folosind datele tabloului 51 care ne dă pentru anul 1932, valoarea materiilor prime străine întrebuinţate de industria românească, şi aplicând formula de mai sus, s'a întocmit tabloul 58 cu coeficienţii de participare naţională pentru cele 11 ramuri industriale principale.

TABLOUL Nr. 58. — COEFICIENTUL DE PARTICIPARE NAŢIONALĂ AL INDUSTRIEI ROMÂNEŞTI, IN 1932

	Valoarea producţiei (p)	Valoarea materiilor prime străine (a)	Coeficientul de participare naţională în procente: $(1 - \frac{a}{p}) \times 100$
	Mii de lei		
Alimentară	8.512.800	375.575	96
Chimică	7.384.135	228.988	97
Metalurgică	4.327.347	477.212	89
Textilă	6.137.702	2.943.818	52
Lemnului	1.508.066	22.045	99
Pielăriei	1.492.183	269.557	89
Hârtiei şi artelor grafice	1.834.095	90.158	95
Materialelor de construcţie	861.910	25.315	97
Sticlăriei	278.469	17.867	94
Electrotechnică	97.752	22.299	77
Ceramică	40.637	2.663	94
Total	32.475.096	4.475.497	86

Cei doui coeficienţi studiaţi: coeficientul de industrializare şi coeficientul de participare naţională, constituiesc criteriul cel mai sigur

care ne evidenţiază *valoarea economică a unei industrii*. Produsul lor, are astfel valoarea unei indicaţii de această natură: alimentară 0,30; chimică 0,43; metalurgică 0,38; textilă 0,16; lemnului 0,38; pielăriei 0,25; hârtiei şi artelor grafice 0,42; materialelor de construcţie 0,52; sticlăriei 0,56; electrotehnică 0,36; ceramică 0,57.

Capacitatea de producţie a industriei. Flexiunea generală a curbelor activităţilor economice din perioada 1929—1932 s'a întins şi asupra activităţii industriale. Scăderea nivelului producţiunii industriale se datoreşte, pe de o parte scăderii generale a preţurilor, iar pe de altă parte, drept urmare a scăderii capacităţii de consumaţiune a populaţiunei noastre, utilizării din ce în ce mai mici a capacităţii de producţie, care pune industriile în cea mai defavorabilă situaţie de funcţionare.

Investiţiunile industriale, crescute încă printr'o politică de suprainvestiţiuni de multe ori greşite şi în orice caz inoportune, constituiesc deasemenea un factor agravant al situaţiei grele de astăzi. Aşa avem de exemplu, cazul industriei cimentului. Pentrucă fabricile de ciment cartelate şi-au fixat cota de producţie în funcţiune de capacitatea de producţie respectivă, a avut loc o adevărată cursă de întrecere între întreprinderi pentru suprainvestiţiuni în vederea majorării cotelor. Astfel s'a ajuns la situaţia când la o capacitate de producţie de 80.000 vagoane/an şi la o producţie reală de 20.000 vagoane pe an, industria cimentului lucrează cu un coeficient de folosinţă de abea de 25%, când, pentru ca această industrie să lucreze normal, îi trebue un coeficient de folosinţă de minimum 73%, cifră stabilită de Comitetul economic dela Geneva. In 1914, industria cimentului din România lucra cu o utilizare de 83% a capacităţii de producţie.

Ori, se ştie că dacă un organism tehnic de producţiune industrială nu reuseşte să funcţioneze în plină sarcină pentru a obţine randamentul optim, îi este totuşi indispensabil de a funcţiona la nivelul unei utilizări minimale a capacităţii sale de producţiune, sub care, dacă este nevoit să lucreze, funcţionarea lui va fi din cele mai rele, cu randamentul cel mai mizerabil, atât din punct de vedere tehnic cât şi comercial.

Tabloul 59, cuprinzând: *capacitatea teoretică de producţiune* (adică suma capacităţilor instalate), *producţia reală* în 1933 *suprainvestiţiile* şi *utilizarea* în industria românească, ne arată că industria noastră funcţionează la nivelul unei utilizări a capacităţii de producţiune, care nu-i pot da decât cel mai slab randament.

TABLOUL Nr. 59. — CAPACITATEA DE PRODUCŢIUNE, SUPRAINVESTIŢIILE ŞI UTILIZAREA IN INDUSTRIA ROMÂNEASCĂ

Produsele	a Capacitatea teoretică de producţiune în 1933	b Producţia reală în 1933	c Supra-investiţia $\frac{a}{b}$	d Utilizarea $\frac{b}{a} \times 100$
	Tone			%
Uleiuri vegetale	54.000	25.961	2,08	48
Zahăr	200.000	105.087	1,90	52
Bere	180.000	38.504	4,70	22
Săpunuri	34.000	5.544	6,10	16
Fontă [1]	260.000	70.000	3,70	27
Oţel	250.000	143.734	1,74	57
Oţel laminat	300.000	126.837	2,36	42
Tablă neagră	60.000	41.418	1,46	69
Cue şi sârmă	80.000	28.207	2,84	35
Ţesături de lână	11.000	6.146	1,80	56
» » bumbac	20.000	17.450	1,15	87
Tricotaje	6.000	2.219	2,70	37
Cherestea de brad	3.000.000	708.998	4,20	23
Piei tăbăcite grele	21.400	8.343	2,56	39
Piei tăbăcite uşoare (fuse)	25 000.000	13 837.206	1,80	56
Incălţăminte (perechi)	4.272.000	1.511.563	2,84	35
Hârtie	74.000	38.198	1,93	51
Mucava	5.500	3.618	1,52	68
Cărămizi (milioane bucăţi)	500	144	3,46	29
Ţigle (milioane bucăţi)	200	69	2,90	35
Ciment	750.000	229.758	3,28	30
Geamuri şi sticlă suflată	60.800	22.419	2,70	37

Supracapacitatea de producţie a industriei noastre, survenită ca atare odată cu scăderea puterii de cumpărare a consumatorilor, este

[1]) S'a trecut producţia medie anuală din ultimii ani; producţia reală în 1933 a fost numai de 1.307 tone.

datorită în bună măsură și suprainvestițiunilor nestudiate și inoportun făcute în ultimul timp, ca cele eșuate în industria celulozei de exemplu. In viitor, evitarea lor va putea avea loc fie prin reglementarea investițiunilor noui printr'o politică de stat, fie mai ales prin jocul liber al legilor economice, cu sacrificarea însă a celor ce le-au creiat peste cerințele reale ale pieții.

Consumul și debușeul produselor industriale. Toată munca industrială și extensiv toată avuția noastră economică, are o singură țintă, care este chiar rațiunea ei de a exista: *consumația bunurilor produse*, sau cu un alt termen consacrat, *debușeul* bunurilor produse.

Tot ceea ce producem fie materialmente, fie moralmente chiar (un cântăreț cu voce extraordinară, care n'are auditor, e pierdut), dacă nu are debușeu, nu are nicio valoare. Noțiunea este vastă și are din generalitatea și esența unei legi fizice; după cum fluidele circulă dela o mai mare presiune la una mai mică, tot astfel debușeul joacă rolul unei mașini pneumatice care face vidul pe care munca națională e chemată să-l umple. Se înțelege de aci, toată importanța pentru o țară, a armoniei dintre aparatul ei de producție — industria — și aparatul de distribuție — comerțul și comunicațiile.

Aproape totalitatea produselor industriei noastre își găsesc astăzi debușeu numai în interiorul granițelor noastre. Aceasta nu este însă cea mai fericită situație; după mercantiliști, exportul produselor manufacturate, prezumă avantajul că pe lângă materia exportată, se exportă și munca încorporată, iar exportul obiectelor de lux aduce un și mai mare câștig, fiindcă pe lângă muncă, se plătește și gustul. Pentru noi, țară exportatoare de materii prime de mică valoare, importanța exportului manufacturatelor, se înțelege dela sine.

Ori, *exportul pentru foarte multe produse ale industriei noastre, nu este un lucru imposibil*, cum de obiceiu eronat se crede în mod obișnuit. Proba acestor posibilități am avut-o cu ocazia exporturilor în compensație cu mărfurile de import, executate sub regimul reglementării importului în cursul anilor 1933—1934, când în lipsa produselor agricole exportate curent și stimulate de interesul importatorilor, o serie întreagă de semifabricate industriale indigene și-au găsit piață de desfacere în străinătate.

Dacă ar dispărea eroarea ideii imposibilității exportului de produse industriale indigene, dacă industriașii ar onora chestiunea cu cercetări

și organizații comerciale în acest scop și dacă în fine, Statul ar acorda încurajarea sa, industria românească va reuși să-și găsească piețe de desfacere pentru multe din produsele ei, și peste hotare.

Debușeul intern al produselor industriale, a avut însă și el de suferit în ultimii ani de criză, din cauza decalajului prea mare între prețurile produselor agricole și cele industriale, pe care industriașii n'au putut să le adapteze nivelului forțelor de cumpărare ale consumatorului român. Statul, prin menținerea marei grevațiuni a impozitelor și taxelor pentru serviciile prestate (tarifele căilor ferate, taxele comunale și județene, profesionale și sociale) nu a contribuit nici el la ușurarea sarcinilor industriei, pentruca aceasta să poată să-și adapteze prețurile.

Prețurile produselor industriale au rămas tot timpul în discrepanță față de prețurile produselor agricole, deși aproape toți factorii de care au depins: fiscalitatea, lipsa de credit, supracapacitatea de producție a unor ramuri industriale, scăderea puterii de cumpărare a populației și mica dependență a industriei noastre, de export, au făcut ca centrul de greutate al conjuncturii industriale să treacă numai în interiorul țării noastre, și deci posibilitățile de îmbunătățire a situației industriei să depindă în cea mai mare parte de noi.

TABLOUL Nr. 60. — PUTEREA REALĂ DE CUMPĂRARE A PRODUCȚIEI AGRICOLE IN ARTICOLE INDUSTRIALE

Anii	Indicii prețurilor produselor agricole	Producția totală a cerealelor	Producția destinată vânzării (deducând consumația proprie a producătorilor)	Indicii producției rămasă pentru vânzare	Indicii puterii de cumpărare a producției agricole destinată vânzării	Indicii prețurilor produselor industriale	Puterea de cumpărare reală a agriculturii în articole industriale
		Mii tone					
1929	100	13.670	7.713	100,0	100,0	100	100
1930	54	12.165	9.292	120,5	65,1	92	67
1931	41	12.287	8.465	109,7	45,0	69	65
1932	40	9.974	7.235	93,8	37,5	61	61
1933	45	9.977	5.942	77,0	34,7	60	58

Rămâne să stabilim acum în ce raport se găsește *producțiunea industrială* cu *importul* și *exportul* fabricatelor, și să stabilim apoi *consumul* intern al produselor industriale.

Iată această situație pentru anul 1925 stabilită sub raportul valorilor (tabloul 61).

In 1925, din producția industriei indigene, 21%, adică 7.267 milioane lei lua calea exportului, iar restul de 27.456 milioane lei, satisfăcea alături de import, consumul intern. Producția industriei indigene, satisfăcea deci *50,4%* din valoarea consumului intern de produse industriale.

TABLOUL Nr. 61. — PRODUCȚIUNEA, IMPORTUL, EXPORTUL ȘI CONSUMAȚIUNEA PRODUSELOR INDUSTRIALE IN 1925

Industria	Producția		Importul		Exportul		Consumul
	Milioane Lei	% din consum	Milioane Lei	% din consum	Milioane Lei	% din producție	Milioane Lei
Alimentară	10.258	105	269	2,8	797	7,8	9.730
Chimică	2.115	64	1.552	46,6	345	16,4	3.322
Metalurgică	6.024	40	9.116	61,2	211	3,5	14.929
Textilă	5.645	30	13.521	71,5	239	4,3	18.927
Lemnului [1]	5.231	1450	481	132,0	5.347	102,0	365
Pielăriei	2.543	80	784	24,8	168	6,6	3.159
Hârtiei și artelor grafice	1.459	82	399	22,5	80	5,5	1.778
Materiale de construcție	873	100	52	5,9	53	6,1	872
Sticlăriei	406	49	442	53,8	26	6,4	822
Electrotechnică	102	17	504	83,5	2	2,0	604
Ceramică	82	25	243	75,2	1	1,2	324
Intreaga Industrie	34.723	64	27.078	49,6	7.267	20,9	54.534

Astăzi, industria noastră indigenă satisface aproape *70%* din consumul intern. Investițiunile masive din ultimii 10 ani a avut deci excelentul rezultat de a crește cu *20%* puterea de acoperire prin producție proprie a consumului nostru intern.

Tabloul 62, conține datele statistice ale producțiunii industriale raportată la consumul intern, pentru anul 1932.

[1] Consumul produselor industriei lemnului, apare cu totul redus, pentrucă marea majoritate a populației rurale își asigură consumul de lemnărie din produsele debitate direct din păduri și mici instalații de ferăstrae, care nu sunt cuprinse în statistica marei industrii.

TABLOUL Nr. 62. — PRODUCŢIUNEA, IMPORTUL, EXPORTUL ŞI CONSUMAŢIUNEA PRODUSELOR INDUSTRIALE IN 1932

Nr. articolului vamal	Mărfurile	Producţia	Importul	Exportul	Consumul	Producţia din consum
		Tone				%
	Industria alimentară					
24	Lapte dulce, fiert sau sterilizat	3.375	—	—	3.375	100,0
27	Caseină brută	6	9	—	15	40,0
30	Unt artificial (margarină) . .	239	6	—	245	97,5
36	Şunci saramurate sau afumate	253	—	1	—	100,0
38	Cărnuri afumate şi cărnăţărie.	2.061	—	122	1.939	100,0
39	Salam	92	—	4	88	100,0
72	Conserve de peşte în oţet sau alte preparate	142	5	—	147	96,6
73	Conserve de peşte în untdelemn sau alte grăsimi . . .	21	255	—	276	7,5
291	Malţ pentru bere	4.812	—	—	4.812	100,0
292	Griş, arpacaş şi alte cereale curăţite de coaje	427	—	—	427	100,0
293	Tărîţe de orice cereale . . .	172.094	—	28.821	143.273	100,0
294	Făină de grâu	529.764	—	7.106	522.658	100,0
295	Făinuri de orice alte cereale .	50.808	10	1.406	49.412	100,0
299	Paste făinoase: macaroane, fidea, etc.	2.823	12	1	2.834	99,9
300	Biscuiţi şi orice fel de patiserie	933	6	5	934	99,9
330	Ulei de cocos crud	914	201	—	1.115	81,8
331	Unt de cocos şi alte grăsimi vegetale comestibile . . .	—	48	—	48	0,0
333	Unt de cacao	44	63	—	107	41,2
334	Ulei de in	766	13	—	779	98,5
335	Uleiuri de rapiţă, cânepă, muştar	2.123	—	6	2.117	100,0
336	Ulei de floarea soarelui . . .	27.490	—	5.633	21.857	100,0
353	Conserve de legume	1.955	4	4	1.955	100,0
420	Ardei pisat	35	210	—	245	14,3
422	Muştaruri preparate	262	2	—	264	99,4
429	Surogat de cafea	1.563	—	—	1.563	100,0
434	Cacao în praf	243	16	—	259	93,8
435	Ciocolată şi surogatele sale. . .	1.857	1	—	1.858	100,0
436	Alcooluri distilate din cereale, cartofi, sfeclă, etc. . . .	4.483	11	14	4.480	100,0
437	Alcooluri combinate cu aromate (liqueruri)	184	1	—	185	99,5

Nr. articolului vamal	Mărfurile	Producția	Importul	Exportul	Consumul	Producția din consum
		Tone				%
438	Rom, cognac și arac	307	5	—	312	98,4
441	Șampanie și orice vinuri spumoase	96	—	—	96	100,0
443	Bere	35.769	75	1	35.843	99,8
445	Drojdii de bere și alcool . .	2.513	2	99	2.416	100,0
449	Zahăr rafinat	52.076	24	—	52.100	100,0
453	Fructe candide și glasate . .	43	—	—	43	100,0
454	Dulcețuri și peltele	31	—	—	31	100,0
455	Compoturi	201	3	—	204	98,5
457	Siropuri și zemuri de fructe	33	1	—	34	97,0
458	Magiunuri, marmelade, etc.	108	10	1	117	92,4
459	Rahat, halva	1.580	—	2	1.578	100,0
460	Bomboane de orice fel . . .	178	1	—	179	99,4
	Industria chimică					
235	Caseină întărită (galalit, etc.)	101	4	13	92	100,0
242–45	Săpunuri de orice fel . . .	3.796	583	—	4.379	86,5
258	Nasturi de os, corn, corozo, etc.	6	1	—	7	86,0
261	Nasturi de fildeș, baga, sidef	18	1	—	19	94,0
263	Piepteni, agrafe, mărgele, etc.	48	4	—	52	92,0
827	Tuburi de țevi de cauciuc .	108	22	—	130	83,0
834	Articole de cauciuc vulcanizate pentru uz tehnic . .	119	16	—	135	88,0
1001	Asfalt	32.546	17	1.148	32.415	100,0
1006	Cocs	47.801	104.831	2.837	149.795	31,9
1010	Benzină	1.830.053	—	1.639.243	32.810	100,0
1011	Petroluri lampante	1.303.000	—	920.919	382.081	100,0
1012	Motorină	962.046	—	887.157	74.889	100,0
1016	Uleiuri minerale	87.742	1.263	58.839	28.903	100,0
1017	Unsori consistente	2.084	38	12	2.110	98,0
1018	Vaselină	26	62	—	88	29,0
1020	Parafină	7.282	5	4.611	2.676	100,0
1562	Amoniac	211	117	—	328	64,0
1567	Hidrogen comprimat în tuburi (mc.)	20.821	—	—	20.821	100,0
1570	Oxigen comprimat în tuburi (mc.)	513.321	—	—	513.321	100,0
1581	Acid carbonic lichid	1.073	—	—	1.073	100,0
1582	Acid clorhidric	1.122	44	—	1.166	96,0

Nr. articolului vamal	Mărfurile	Producţia	Importul	Exportul	Consumul	Producţia din consum
		Tone				%
1586–87	Acid sulfuric	34.676	40	622	34.094	100,0
1597	Sodă caustică	12.013	2	632	11.383	100,0
1610	Carbonat de sodiu	15.896	10	379	15.527	100,0
1612	Carbură de calciu (carbid)	2.686	1	274	2.413	100,0
1626	Hipoclorit de calciu	553	204	207	550	100,0
1650	Sulfat de aluminiu	1.321	151	—	1.472	89,0
1651	Sulfat dublu de aluminiu şi potasiu	594	45	—	639	93,0
1654	Sulfat de cupru (piatră vânătă)	3.053	2.458	—	5.511	55,0
1655	Sulfat de fier (calaican)	334	—	—	334	100,0
1723	Ingrăşăminte chimice organice	3.013	259	3.181	91	100,0
1728	Preparate chimice întreb. în industria textilă	499	251	19	731	68,0
1729	Idem, pentru pielărie	102	8	—	110	92,0
1752	Medicamente compuse, de specialitate	222	179	5	396	56,0
1760–62	Negru de fum, mineral şi animal	381	416	—	797	48,0
1775	Colori de anilină	60	1.078	29	1.109	5,0
1779–81	Lacuri	450	51	—	501	90,0
1788	Creioane negre şi colorate	36	21	—	57	63,0
	Industria metalurgică					
1030	Fontă brută	6.735	3.274	—	9.204	73.1
1031	Fier special: ferocrom, ferosiliciu	2.110	725	—	2.835	74,4
1032	Fier şi oţel semifabricat	96.297	33.151	—	129.448	74,3
1034	Fier laminat	7.484	444	—	7.928	94,3
1036	Fier bolot	4.720	42	—	4.762	99,1
1039	Fier profilat	49.611	1.826	—	51.437	96,4
1044	Şine de drum de fier	2.534	62	—	2.596	97,6
1049	Tablă de fier laminată	33.357	3.212	—	36.569	91,2
1050	Aceiaşi, vopsită, galvanizată	15.357	839	—	16.176	94,8
1051	Aceiaşi, cositorită	559	2.644	—	3.203	17,4
1055	Sârmă de fier sau oţel	2.278	357	—	2.635	86,4
1059	Sârmă ghimpată	392	—	—	392	100,0
1062	Otgoane şi frânghii de sârmă	501	103	—	604	82,9
1069	Cuie de orice fel	17.789	15	—	17.804	99,9

Nr. articolului vamal	Mărfurile	Producția	Importul	Exportul	Consumul	Producția din consum
		Tone				%
1077	Tuburi de fontă	5.027	514	—	5.541	90,7
1083	Sobe și mașini de gătit	1.622	9	—	1.631	99,4
1089	Articole de fontă pentru instalațiuni igienice	408	1.039	—	1.447	28,1
1094	Radiatori	1.302	1.608	—	2.910	44,7
1095	Obiecte de fontă pentru transmisiuni	699	32	—	731	95,6
1103	Robinete, ventile, vane	127	279	—	406	31,2
1110	Arbori de transmisiune	20	108	—	128	15,6
1119	Mobile de fier	213	40	—	253	84,1
1140	Rezervoare și recipiente de tablă de fier	3.869	156	—	4.025	96,1
1141	Butoaie din tablă de fier	635	679	—	1.437	44,1
1144	Articole de menaj din tablă de fier	1.878	188	—	2.066	90,9
1145	Ambalaje din tablă de fier	462	31	—	493	93,7
1167	Cuțite și furculițe	54	24	—	78	70,1
1178–80	Buloane și șuruburi	2.585	214	—	2.799	92,5
1184	Sape	439	248	—	687	63,9
1187	Pluguri pentru tracțiune animală	152	111	—	263	57,7
1188	Grape, tăvălugi, rarițe, etc.	219	12	—	231	94,8
1190	Unelte din fier sau oțel pentru meserii și industrii	47	78	—	125	37,6
1210	Unelte de foraj	1.269	656	—	1.925	65,9
1223	Mașini agricole și viticole	126	6	—	132	95,5
1229	Mașini de morărit	73	139	—	212	34,4
1230	Mașini pentru industria textilă	22	13	—	35	62,8
1231	Mașini pentru fabricarea uleiurilor	7	31	—	38	18,4
1242	Mașini, aparate și instalații de vaporizare	622	810	—	1.432	43,4
1246	Pompe de mână	24	39	—	63	38,0
1257	Căldări de aburi	503	29	—	532	94,5
1258	Locomobile cu aburi	108	98	—	206	52,4
1276	Tuburi izolante pentru conducte electrice	139	167	—	306	45,4
1323	Aerostate, dirijabile, avioane	56	33	—	89	62,9
1326	Plumb nelucrat în lingouri	1.953	1.589	—	3.542	55,1

Nr. articolului vamal	Mărfurile	Producția	Importul	Exportul	Consumul	Producția din consum
		Tone				%
1327	Plumb lucrat	102	49	—	151	67,5
1328	Lucrări de plumb	1.194	33	—	1.227	97,3
1409	Aramă nelucrată în lingouri	227	1.163	—	1.390	16,3
1410	Aramă laminată sau ciocănită	130	150	—	280	46,4
1441	Incuietori de uși, ferestre, etc. de aramă și aliajele sale .	35	18	—	53	66,0
	Industria textilă					
134	Lânuri naturale brute . . .	26.000	265	161	26.104	99,6
135	Lânuri naturale spălate sau degresate	1.590	753	17	2.326	68,3
136	Lânuri naturale dărăcite .	2.790	14	—	2.804	99,5
137	Lânuri naturale pieptănate .	76	87	—	163	47,0
140–145	Fire de lână	3.990	1.936	—	5.926	67,3
151–158	Țesături de lână	5.023	70	1	5.092	98,6
163–170	Tricotaje de lână	268	27	—	295	90,8
190–195	Pălării de pâslă (bucăți) . .	1.320 725	18.428	615	1.338 538	98,6
201–204	Fire de mătase naturală . .	14	26	5	35	39,6
206–213	Țesături de mătase naturală și artificială	750	12	1	761	98,5
216–219	Tricotaje de mătase naturală și artificială	55	1	—	56	98,2
462, 66, 68–69	Fire de in, cânepă și ramie	385	466	—	851	45,2
471–478	Țesături de in, cânepă și ramie	468	72	—	540	87,0
508–515	Fire de bumbac	3.452	27.605	—	31.057	11,1
518–527	Țesături de bumbac	21.727	3.904	—	25.631	84,7
540–553	Tricotaje de orice textile vegetale	1.410	40	—	1.450	97,3
	Industria lemnului					
637	Lemne de construcție, lucrate din topor sau cu ferestrăul	746.756	19	84.866	661.909	—
639	Traverse lucrate din topor sau cu ferestrăul	1.318	—	444	874	100,0
645	Material de căruțărie . . .	105	—	17	88	100,0
647	Foi de placaje din orice fel de lemn	3.224	11	128	3.195	100,0

Nr. articolului vamal	Mărfurile	Producţia	Importul	Exportul	Consumul	Producţia din consum
		Tone				%
650	Parchete şi frizuri	12.328	1	42	12.287	100,0
653	Lăzi de lemn pentru ambalaj	4.643	—	1.542	3.101	100,0
655, 58, 59	Mobile de lemn şi părţi de mobile	1.630	3	4	1.629	100,0
679	Calapoade de lemn pentru încălţăminte	106	—	—	106	100,0
695	Cuie de cismar şi beţe de chibrituri	207	—	—	207	100,0
705	Lucrări de plută nedenumite	3.770	1	—	3.771	99,9
	Industria pielăriei					
84	Piei crude	26.479	6.864	860	32.483	81,5
85, 7, 9	Piei grele tăbăcite	6.823	19	5	6.828	99,9
90–100	Piei uşoare tăbăcite	2.471	187	1	2.657	92,9
105–110	Curele de piele	72	12	—	84	85,7
111	Articole pentru întrebuinţări tehnice din piele	8	20	—	28	28,5
112	Hamuri şi accesoriile lor . .	5	0,5	0,5	5	100,0
118	Ghiozdane, serviete, mape, etc.	3	0,5	—	3,5	87,7
122–133	Incălţăminte de orice fel . .	1.169	5	—	1.174	99,6
	Industria hârtiei şi artelor grafice					
730	Pastă mecanică de lemn . .	4.859	—	—	4.859	100,0
731	Celuloză	20.151	291	165	20.273	99,9
732, 6, 8	Cartoane	10.221	22	14	10.233	99,9
740	Hârtie ordinară de împachetat	6.933	61	—	6.994	99,0
741	Hârtie de împachetat şi de tipar	17.239	15	—	17.254	99,9
742	Hârtie de împachetat şi de tipar	4.964	13	—	4.977	99,6
743	Hârtie velină	3.616	5	—	3.621	99,8
744	Hârtie conţinând celuloză înălbită	219	5	—	224	98,0
751	Hârtie pergament sulfurizată	243	70	—	313	77,8
769	Hârtie liniată şi cadrilată .	291	—	—	291	100,0
780	Plicuri şi hârtie pentru scrisori	68	2	—	70	97,0

Nr. articolului vamal	Mărfurile	Producția	Importul	Exportul	Consumul	Producția din consum
		Tone				%
	Industria materialelor de construcție					
886–888	Marmoră, alabastru, granit, porfir, etc.	4.176	720	2.348	2.548	100,0
889	Monumente și lucrări artistice	88	243	2	329	27,0
911	Panglici, benzi de frâne, garnituri pentru mașini . . .	270	63	—	333	81,1
915	Var gras, hidraulic, ipsos . .	208.337	133	9.456	199.014	100,0
916	Cretă	417	369	—	786	53,0
920	Ciment	237.451	427	2	237.876	98,0
921	Plăci, tuburi și alte obiecte de ciment	6.016	—	—	6.016	100,0
925	Cărămizi din pământ . . .	568.515	5	—	568.520	100,0
930	Țigle și olane	79.266	10	37	79.239	100,0
932	Cărămizi refractare	16.650	3.093	—	19.743	84,4
933	Mortar refractar	87	363	—	450	19,4
934	Produse de izolare contra căldurii și frigului	3.214	127	10	3.331	97,0
	Industria sticlăriei					
960–961	Plăci și geamuri șlefuite sau nu	6.584	124	—	6.708	98,0
966	Piese turnate sau suflate din sticlă	66	93	—	159	41,5
968–970	Butelii și flacoane	2.909	57	61	2.905	100,0
972–975	Borcane de sticlă	729	22	13	738	98,8
976	Articole de sticlă pentru iluminat	876	10	118	758	100,0
978	Carafe, cane, sticle de apă .	239	2	9	232	100,0
985	Recipiente pentru laborator	262	18	1	279	94,0
993	Oglinzi de orice fel	201	3	—	204	98,5
	Industria electrotehnică					
1264–65	Mașini dinamo-electrice . .	53	736	—	789	6,7
1269	Aparate electrice pentru uz casnic	6	83	—	89	6,7
1270	Aparate electrice de transmisie și semnalizare . . .	46	125	—	171	26,9
1272	Pile galvanice	228	9	—	237	96,2
1273	Acumulatori electrici . . .	195	5	—	200	97,5

Nr. articolului vamal	Mărfurile	Producția	Importul	Exportul	Consumul	Producția din consum
		Tone				%
	Industria ceramică					
927	Olărie comună	147	10	3	154	95,5
929	Sobe de teracotă	3.867	106	1	3.972	97,5
935	Articole de menaj din faianță	—	2.038	—	2.038	0,0
941	Articole de menaj din porțelan	203	521	1	723	28,0
942	Obiecte de porțelan sau faianță electrotehnice . . .	267	90	—	357	74,8

După forma și scopul exploatărilor, întreprinderile industriale se clasifică în două grupe: *a)* industriile mijloacelor de producție și *b)* industriile articolelor de consumație. Așa cum am văzut din tabloul 62, în industria românească predomină *industriile pentru consum*, creatoare de bunuri destinate consumației: alimente, băuturi, tutun; îmbrăcăminte, echipament; amenajarea și întreținerea locuințelor (mobilier), articole de menaj, de uzaj curent, etc., afară de industria construcțiilor și instalațiilor. *Industriile mijloacelor de producție*, creatoare de bunuri destinate producției, sunt mult mai puține, iar unele lipsesc complet. Aici sunt cuprinse: 1. Forța motrice, serviciul apelor, uzini de gaz și electricitate. 2. Materiile servind la producția utilajului de bază (capital equipament): extracția pietrelor de construcție, fierul și oțelul, fabricarea cimentului, celulozii, a firelor de mătase artificială, a pielii, a culorilor, a produselor electro-chimice, a produselor chimice destinate industriei, substanțelor tanante, aluminiului, etc. 3. Utilajul industrial: construcția clădirilor, a mașinilor, instrumentelor, aparatelor și camioanelor automobile.

Tot din tabloul 62, se poate vedea cum industria noastră satisface marea majoritate a consumului intern, în mediu pentru întreaga industrie, 70% din nevoile țării. Nu trebue pierdut însă din vedere că în România, consumația pe cap de locuitor, de produse industriale, este printre cea mai mică, față de celelalte popoare. *Nevoile reale*, ar trebui să fie cu totul altele; 5 kg zahăr, 0,24 kg conserve, 0,28 litri de bere, 0,62 kg bumbac, 0,27 kg încălțăminte, 9,8 kg produse laminate, 5,7 kg lemne de construcție, 2 kg ciment,... ne clasează printre cele mai

sărace și înapoiate țări. Sunt produse pentru care, pentru a ajunge la nivelul consumului popoarelor astăzi mai înstărite, consumația actuală dela noi se poate îndoi, întrei, chiar înzeci. Se poate aprecia deci ușor ce mari posibilități de extindere a producției există pentru industria noastră, pe măsura măririi puterii de cumpărare a populației orășenești și mai ales rurale. Fenomenul nu se poate însă realiza decât din aproape în aproape și progresiv; prin organizarea unei economii naționale mixte agraro-industrială, care este instrumentul optim pentru creșterea bogățiilor; la rândul ei, industria va profita de pe urma ridicării puterii de cumpărare a populației. Până acum, trebue recunoscut că industria română a fost lipsită de pregătire, de unire, de unitate și de înțelegere. Ea a așteptat totul dela tariful vamal și nu a făcut niciodată o *politică de consum*, care este cheia de boltă a problemei prosperității ei în condițiunile economice specifice ale țării noastre.

Prețurile produselor industriale. Ca și celelalte elemente economice, a căror curbă descendentă de-a-lungul perioadei 1929—1932, este

TABLOUL Nr. 63.— INDICII PREȚURILOR DE GROS ALE PRODUSELOR INDUSTRIALE

PRODUSELE	1929	1930	1931	1932	1933
A) *Produse de export*					
Produse petrolifere	100	75	43	42	41
Lemne de construcție	100	92	63	51	50
Lemne de foc	100	86	67	56	51
B) *Produse consumate în interior*					
Produse petrolifere	100	118	71	68	72
Cărbuni	100	94	89	85	80
Metale diverse	100	87	66	62	65
Fer laminat (fco Reșița)	100	93	80	69	74
Instrumente agricole	100	97	82	75	75
Țesături indigene	100	92	70	62	62
Țesături importate	100	82	65	58	57
Pielărie	100	90	68	60	56
Indicele general	100	92	69	61	60

caracteristica însăși a crizei, prețurile fabricatelor industriei românești au încercat acelaș fenomen de scădere. Din acest punct de vedere,

industria românească poate fi împărțită în două grupuri diferite: 1. *grupul industriilor producătoare de materii prime*, reprezentând principalele produse industriale de export: petrolul și lemnul; 2. *grupul industriilor de transformare*, care își au debușeul pe piața internă. In timp ce situația primului grup depinde în primul rând de conjunctura mondială făcându-l astfel dependent de toate repercusiunile crizei, situația celui de al douilea grup, depinde din contra: *a)* de puterea de cumpărare a populației, influențată sau direct de valoarea producțiunii agricole, fie indirect de bugetul Statului; *b)* de regimul protecționist acordat de Stat; *c)* de regimul de vânzare pe care industriile reușesc a-l impune pieții.

Față de prețurile produselor primului grup, direct influențate de căderea prețurilor mondiale, prețurile produselor manufacturate, au rezistat tot timpul în mult mai bună măsură.

Repartiția geografică a industriei. Industria românească are o repartiție puțin uniformă pe întregul cuprins al țării. Considerând anul 1929 ca un an normal de activitate industrială, care a precedat declanșarea crizei economice de mai târziu, am întocmit pentru acest an, și după aceiași formulă întrebuințată la întocmirea tabloului 17 pentru anul 1919, tabloul 62, cu desvoltarea reală a diferitelor ramuri industriale ale nouilor provincii, față de Vechiul Regat.

Privind industria în totalul ei și comparativ între provincii, vedem că față de situațiunea din 1919, în timp ce în Vechiul Regat, Transilvania și Bucovina, intensitatea industrială crește, Banatul a rămas staționar, iar Basarabia și-a accentuat caracterul agricol prin scăderea nivelului ei industrial.

Dacă facem însă abstracție de suprafața pe care este repartizată industria, cu alte cuvinte dacă nu ne mai ocupăm de intensitatea industrială pe unitatea de suprafață, ci comparăm desvoltarea totală a industriilor diferitelor provincii (comparația datelor din tablourile 16 și 64) în anii 1919 și 1929, putem face o serie de constatări îmbucurătoare.

Industria alimentară a avut față de 1919 o frumoasă desvoltare în Banat și Bucovina. Basarabia și-a păstrat acelaș caracter al industriei ei alimentare, adică mai mult o industrie mică, țărănească; întreprinderi numeroase dar mici, cu foarte mici capitaluri și forță motrice instalată de fiecare unitate industrială. In raport cu Vechiul Regat, Transilvania s'a menținut la acelaș nivel.

Industria chimică are o mare desvoltare în Banat, Bucovina și mai ales Basarabia, și-au menținut aceiași situație, adică lipsite de o industrie chimică.

TABLOUL Nr. 64. — DESVOLTAREA REALĂ A DIFERITELOR RAMURI INDUSTRIALE ALE PROVINCIILOR ALIPITE, FAŢĂ DE VECHIUL REGAT

(După situaţia statistică a anului 1929)

Industria	Vechiul-Regat	Transil-vania	Banat	Bucovina	Basarabia	Ţara în-treagă
Alimentară	1,00	0,89	0,32	2,67	0,45	0,94
Chimică	1,00	0,62	0,04	0,25	0,01	0,83
Metalurgică	1,00	1,49	5,72	0,57	0,04	1,34
Textilă	1,00	1,01	2,45	0,93	0,03	0,96
Lemnului	1,00	2,52	1,38	5,72	0,04	1,80
Pielăriei	1,00	1,80	1,68	0,15	0,03	1,11
Hârtie şi arte grafice	1,00	0,82	0,13	0,50	0,02	0,82
Materiale de construcţie	1,00	1,71	2,94	0,87	0,03	1,40
Sticlărie	1,00	3,32	1,46	0,00	0,05	1,63
Electrotechnică	1,00	1,23	18,50	0,00	0,00	1,95
Ceramică	1,00	4,06	0,76	0,25	0,00	1,73
Intreaga industrie	1,00	1,22	2,26	1,63	0,13	1,04

Industria metalurgică din Banat ne prezintă un frumos exemplu de concentrare industrială; ea a reușit să se plaseze ca producție, înaintea Vechiului Regat și Transilvaniei.

Industria textilă, care în Bucovina nu exista în 1919, în 1929 contribuia cu 30% în producție. Față de industria textilă a Transilvaniei, Banatul a rămas în urmă ca producție.

Industria lemnului s'a desvoltat, menținând între provincii aceiași situație de raport.

Industria pielăriei din Transilvania, a trecut înaintea industriei celorlalte provincii, inclusiv Vechiul Regat. Față de industria totală a țării, industria pielăriei din Bucovina și Basarabia a rămas în urmă. In timp ce în Transilvania observăm o concentrare a industriei pielăriei în unități industriale de mare capacitate tehnică și financiară, în Vechiul Regat observăm din contra o creștere a numărului unităților industriale, însă de mai mică forță în capitaluri învestite și forță motrice.

TABLOUL Nr. 65. — SITUAŢIA INDUSTRIEI MARI PE RAMURI DE INDUSTRIE ŞI PE DIVIZIUNI ISTORICE, IN PROCENTE FAŢĂ DE INDUSTRIA TOTALĂ IN 1929

Industria		Numărul întreprinderilor	Capitalul investit	Forţa motrice	Personalul	Valoarea combustibilului	Valoarea materiei prime	Valoarea producţiunii
Alimentară:	Vechiul Regat . .	33,4	50,8	51,2	46,5	43,5	55,0	52,0
	Transilvania . . .	34,0	25,0	23,8	24,2	21,2	18,4	21,0
	Banat	8,5	6,5	8,5	9,0	11,4	11,9	10,2
	Bucovina	10,7	11,8	8,4	13,2	16,4	6,9	10,1
	Basarabia	14,0	5,9	8,1	7,1	7,5	7,8	6,7
Chimică:	Vechiul Regat . .	47,6	62,0	34,1	57,0	77,1	81,5	77,0
	Transilvania . . .	33,0	32,6	60,2	27,5	13,0	12,2	14,4
	Banat	10,9	4,0	4,8	12,6	9,5	5,1	7,7
	Bucovina	6,4	1,3	0,8	2,5	0,3	1,1	0,8
	Basarabia	2,0	0,1	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1
Metalurgică:	Vechiul Regat . .	49,5	41,0	29,0	45,8	19,0	33,8	31,0
	Transilvania . . .	32,7	34,4	31,7	31,0	24,6	34,6	33,7
	Banat	10,5	22,4	37,8	20,3	55,4	30,2	34,0
	Bucovina	5,1	1,5	1,2	2,4	0,9	1,3	1,0
	Basarabia	2,2	0,7	0,3	0,5	0,1	0,1	0,3
Textilă:	Vechiul Regat . .	39,6	53,8	48,6	46,3	41,9	51,0	51,8
	Transilvania . . .	32,2	20,0	32,0	30,2	34,0	30,4	29,1
	Banat	15,1	21,8	15,0	17,2	20,0	15,4	15,8
	Bucovina	8,9	3,4	2,8	5,6	2,8	2,9	3,0
	Basarabia	4,2	1,0	1,6	0,7	1,3	0,3	0,3
Lemnului:	Vechiul Regat . .	29,0	40,2	34,0	30,2	31,2	28,3	29,3
	Transilvania . . .	45,6	40,0	45,0	50,0	52,3	49,8	52,0
	Banat	8,5	6,9	5,4	6,8	7,5	4,6	5,3
	Bucovina	15,6	12,4	15,0	12,6	8,4	16,8	13,0
	Basarabia	1,3	0,5	0,6	0,4	0,6	0,5	0,4
Pielăriei:	Vechiul Regat . .	54,0	48,5	47,3	36,7	43,5	46,1	41,7
	Transilvania . . .	31,4	41,9	43,5	48,0	46,5	44,3	46,5
	Banat	10,0	7,3	6,4	14,3	9,2	9,0	11,4
	Bucovina	2,3	1,1	1,2	0,7	0,4	0,3	0,2
	Basarabia	2,3	1,2	1,6	0,3	0,4	0,3	0,2

Industria		Numărul întreprinderilor	Capitalul învestit	Forța motrice	Personalul	Valoarea combustibilului	Valoarea materiei prime	Valoarea producțiunii
Hârtie și arte grafice:	Vechiul Regat . .	34,6	69,7	72,5	52,8	71,0	57,0	60,0
	Transilvania . . .	39,0	25,0	24,7	38,0	27,5	37,0	35,1
	Banat	8,1	1,3	0,7	2,8	0,9	2,4	1,7
	Bucovina	13,6	3,1	1,9	4,2	0,4	2,2	2,2
	Basarabia	4,7	0,9	0,2	2,2	0,2	1,4	1,0
Materiale de construcție:	Vechiul Regat . .	29,0	40,5	47,0	29,2	41,0	49,5	44,2
	Transilvania . . .	45,0	46,5	41,5	38,0	35,0	31,5	37,0
	Banat	20,0	10,3	8,8	29,5	20,3	15,5	16,0
	Bucovina	4,0	2,2	2,3	2,7	3,5	3,0	2,5
	Basarabia	2,0	0,5	0,4	0,6	0,2	0,4	0,3
Sticlărie:	Vechiul Regat . .	40,0	34,8	23,2	23,7	25,2	33,2	26,8
	Transilvania . . .	34,2	55,4	69,0	58,1	53,6	51,5	61,0
	Banat	14,4	4,1	3,7	8,3	5,8	7,8	6,7
	Bucovina	5,7	5,3	3,2	9,3	15,3	6,4	5,2
	Basarabia	5,7	0,4	0,9	0,6	0,1	1,1	0,3
Electrotehnică:	Vechiul Regat . .	25,0	15,0	11,4	19,6	50,5	34,7	36,0
	Transilvania . . .	41,6	61,0	20,0	14,4	13,2	13,0	15,4
	Banat	33,4	24,0	69,0	61,0	36,3	52,3	48,6
	Bucovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Basarabia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ceramică:	Vechiul Regat . .	50,0	13,0	26,2	27,0	30,7	30,2	28,0
	Transilvania . . .	40,5	82,0	71,0	67,2	64,0	54,0	63,7
	Banat	6,3	3,2	2,8	3,3	1,9	2,3	2,3
	Bucovina	3,2	1,8	0,0	2,5	3,4	13,2	5,5
	Basarabia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5
Total:	Vechiul Regat . .	37,0	50,0	42,0	42,0	45,0	53,0	50,0
	Transilvania . . .	37,0	31,0	37,0	36,0	26,0	27,0	29,0
	Banat	11,0	11,0	13,0	14,0	23,0	12,0	14,0
	Bucovina	9,0	6,0	5,0	7,0	4,0	5,0	5,0
	Basarabia	6,0	2,0	3,0	1,0	2,0	3,0	2,0

TABLOUL Nr. 66. — FORŢA MOTRICE A INTREPRINDERILOR

Nr. de ordine	Judeţele	INDU			
		Alimentară	Chimică	Metalurgică	Textilă
1	Mehedinţi	960	0	692	24
2	Gorj	0	0	0	65
3	Dolj	2.938	17	294	417
4	Romanaţi	634	0	39	0
5	Vâlcea	242	0	0	15
6	Argeş	448	0	22	502
7	Muscel	67	0	0	56
8	Olt	680	0	0	0
9	Dâmboviţa	417	0	10	494
10	Teleorman	2.276	0	10	146
11	Ilfov	17.790	15.738	8.479	6.479
12	Prahova	2.242	5.605	6.948	2.424
13	Vlaşca	7.666	0	0	115
14	Buzău	1.214	95	94	138
15	Ialomiţa	176	0	8	132
16	Brăila	5.587	0	2.234	25
17	Covurlui	3.500	197	4.151	1.128
18	Tulcea	200	0	0	12
19	Constanţa	834	705	1.131	8
20	Durostor	725	0	0	6
21	Caliacra	1.231	0	51	156
22	R. Sărat	40	0	9	15
23	Putna	1.098	425	20	46
24	Tecuci	485	0	0	0
25	Bacău	900	95	79	936
26	Roman	6.024	0	15	55
27	Neamţ	420	6	62	3.028
28	Baia	73	0	0	0
29	Dorohoi	708	0	0	20
30	Iaşi	1.500	30	158	2.884
31	Vaslui	371	0	0	0
32	Tutova	778	0	24	148
33	Botoşani	2.246	6	5	133
34	Fălciu	125	31	0	6
35	Hotin	2.718	0	0	0
36	Bălţi	1.554	0	58	0

INDUSTRIALE PE JUDEŢE, IN 1929 (IN CAI PUTERE)

S T R I A

Lemnului	Pielăriei	Hârtiei şi artelor grafice	Materialelor de construcţie	Sticlăriei	Electrotehnică	Ceramică	Intreaga industrie
14	92	0	484	0	0	0	2.266
221	101	0	10	0	0	0	397
151	54	116	460	8	3	0	4.458
12	0	0	62	0	0	0	747
1.206	251	0	80	0	0	0	1.994
945	126	0	0	0	0	0	2.043
552	20	2.650	0	0	0	0	3.345
191	12	0	60	0	0	0	943
352	0	0	3.290	0	0	0	4.563
213	0	0	0	0	0	0	2.645
1.835	3.550	1.290	5.087	263	221	52	60.781
3.132	485	6.676	4.567	295	0	0	32.374
160	16	0	100	0	0	0	8.057
2.038	62	0	106	0	0	100	3.847
0	0	0	210	0	0	0	526
861	68	42	2.209	0	5	0	11.031
1.129	274	30	215	0	0	16	10.640
240	246	0	0	0	0	0	698
181	261	29	3.881	0	0	0	6.930
0	0	0	0	0	0	0	731
0	25	0	0	0	0	0	1.473
255	12	0	36	0	0	0	367
0	47	4	5	0	0	11	1.656
385	0	0	80	0	0	0	950
4.235	952	6.222	35	0	0	0	13.457
50	270	0	66	0	0	0	6.480
3.409	72	4.572	0	26	0	0	11.595
2.089	40	14	0	28	0	0	2.241
0	0	17	0	0	0	0	745
436	122	62	514	97	0	0	5.803
38	0	0	55	0	0	0	464
0	35	0	12	0	0	0	997
247	34	55	0	153	0	0	2.879
0	0	0	0	0	0	0	162
22	0	0	47	0	0	0	2.787
96	0	6	0	0	0	0	1.714

Nr. de ordine	Judeţele	INDU Alimentară	Chimică	Metalurgică	Textilă
37	Soroca	941	0	0	0
38	Lăpuşna	2.050	47	230	245
39	Orhei	1.168	0	0	0
40	Tighina	494	0	0	0
41	Cahul	76	0	0	0
42	Cetatea Albă	1.203	0	134	391
43	Ismail	36	0	29	0
44	Cernăuţi	7.612	196	785	1.147
45	Câmpulung	80	0	243	0
46	Rădăuţi	809	15	0	0
47	Storojineţ	755	178	0	0
48	Suceava	1.334	395	0	0
49	Caraş	324	1.737	27.211	1.011
50	Severin	718	450	5.067	1.787
51	Timiş Torontal	9.717	1.347	4.902	3.245
52	Bihor	6.069	945	684	220
53	Cluj	1.352	187	552	268
54	Maramureş	621	0	0	19
55	Năsăud	172	0	35	0
56	Satu Mare	1.086	1.089	1.332	89
57	Sălaj	1.889	0	39	133
58	Someş	508	190	17	43
59	Turda	785	4.565	4.064	0
60	Braşov	6.994	1.255	3.483	4.703
61	Ciuc	59	0	586	0
62	Mureş	2.224	274	168	14
63	Odorhei	85	0	125	25
64	Trei Scaune	347	0	11	545
65	Arad	5.666	581	5.944	2.634
66	Hunedoara	323	48	2.575	2
67	Alba	809	1.821	84	67
68	Făgăraş	28	550	12	5
69	Târnava Mică	48	0	264	0
70	Târnava Mare	196	30.015	658	921
71	Sibiu	681	491	1.051	3.294
	Total	126.336	71.155	84.775	40.429

S T R I A

Lemnului	Pielăriei	Hârtiei și artelor grafice	Materialelor de construcție	Sticlăriei	Electrotehnică	Ceremică	Intreaga industrie
0	0	0	0	0	0	0	941
249	231	61	70	10	0	0	3.193
0	0	0	88	0	0	0	1.215
10	0	0	34	0	0	0	538
0	0	0	0	0	0	0	76
0	0	0	0	0	0	0	1.728
547	0	0	0	0	0	0	612
1.315	0	125	509	5	0	0	11.694
4.296	0	415	0	0	0	0	5.034
2.770	0	0	672	127	0	0	4.401
2.072	155	16	0	0	0	0	3.176
647	25	0	0	0	0	0	2.401
44	48	0	146	0	1.344	0	31.865
2.488	70	38	1.708	54	0	0	12.370
1.462	856	168	3.595	49	52	19	25.412
2.618	286	289	1.150	128	0	0	12.389
1.771	2.133	350	1.522	11	394	160	8.700
2.404	32	10	35	0	0	0	3.121
1.300	81	198	0	0	0	22	1.808
147	0	12	171	0	0	45	4.071
784	34	0	35	0	0	0	2.914
69	42	3	233	0	0	0	1.105
209	25	0	13.921	250	0	123	23.942
2,226	369	4.792	2.170	0	0	16	25.948
5.073	0	0	60	0	0	0	5.778
5.903	387	0	926	0	0	0	9.896
571	50	19	186	0	0	0	1.061
2.828	8	11	.85	0	0	75	3.910
2.880	65	8	1.482	11	0	0	19.271
911	172	0	291	0	0	25	4.347
868	75	1.532	498	0	0	0	5.754
32	24	0	44	0	0	0	695
5	10	8	474	0	0	0	809
516	2.021	6	681	930	0	19	35.963
2.200	691	137	447	55	7	0	9.054
73.910	15.117	29.983	52.985	2.500	2.026	683	498.070

TABLOUL Nr. 67. — PRODUCŢIA INDUSTRIALĂ

Nr. de ordine	Judeţele	I N D U			
		Alimentară	Chimică	Metalurgică	Textilă
1	Mehedinţi	59.569	0	84.062	14.530
2	Gorj	0	0	0	1.800
3	Dolj	325.961	1.412	14.607	39.220
4	Romanaţi	94.471	0	2.232	6
5	Vâlcea	30.576	0	0	357
6	Argeş	43.128	0	1.768	198.630
7	Muscel	0	0	0	5.860
8	Olt	73.229	0	0	0
9	Dâmboviţa	10.787	0	1.250	53.887
10	Teleorman	71.762	0	750	0
11	Ilfov	2.937.649	1.336.375	1.031.340	1.708.615
12	Prahova	228.883	6.585.638	564.524	291.323
13	Vlaşca	579.128	0	0	0
14	Buzău	148.733	16.859	1.013	10.689
15	Ialomiţa	4.590	0	1.200	1.087
16	Brăila	995.073	9.300	262.782	9.450
17	Covurlui	327.493	183.883	507.370	162.161
18	Tulcea	13.775	0	640	2.581
19	Constanţa	126.955	40.793	88.183	4.897
20	Durostor	48.167	0	0	350
21	Caliacra	158.035	0	2.511	8.575
22	R. Sărat	0	0	963	0
23	Putna	123.450	102.680	350	13.163
24	Tecuci	46.600	0	0	0
25	Bacău	39.153	88.097	2.149	69.942
26	Roman	700.952	0	509	1.208
27	Neamţ	64.649	4.393	5.830	1.171.454
28	Baia	0	0	0	0
29	Dorohoi	57.260	0	0	4.000
30	Iaşi	281.159	23.513	26.881	550.271
31	Vaslui	66.441	0	0	0
32	Tutova	82.470	0	2.475	15.902
33	Botoşani	77.966	3.050	1.050	23.860
34	Fălciu	12.844	1.680	0	6.700
35	Hotin	226.177	0	0	0
36	Bălţi	276.046	0	2.551	0

PE JUDEȚE IN ANUL 1929 (IN MII DE LEI)

S T R I A

Lemnului	Pielăriei	Hârtiei și artelor grafice	Materialelor de construcție	Sticlăriei	Electrotehnică	Ceramică	Intreaga industrie
480	0	0	19.984	0	0	0	178.625
3.951	1.500	0	1.500	0	0	0	8.751
5.472	2.690	36.031	6.788	1.984	3.850	2.558	440.579
431	0	0	841	0	0	0	97.975
183.067	20.572	0	5630	0	0	0	235.202
18.087	18.087	0	0	0	0	0	302.814
28.921	0	120.160	6.326	0	0	0	161.267
32.860	15.385	0	360	0	0	0	121.834
22.052	0	0	85.349	0	0	0	173.325
545	0	0	0	0	0	0	73.057
193.219	665.380	476.401	184.405	53.082	71.002	19.261	8.676.729
115.141	38.378	404.083	155.312	12.756	0	2.500	8.399.033
0	0	4.200	0	0	0	0	584.625
42.664	0	3.609	0	0	0	0	224.307
0	0	2.210	0	0	0	0	9.037
92.746	3.000	7.000	86.904	0	320	0	1.466.575
1.910	41.940	9.660	2.110	0	0	1.200	1.237.727
6.000	76.687	0	0	0	0	0	99.683
1.575	9.821	3.172	114î423	0	0	1.220	391.039
0	0	0	0	0	0	0	48.517
0	293	0	0	0	0	0	169.414
0	810	0	0	0	0	0	1.773
1.125	3.845	1.619	0	0	0	1.923	248.155
38.282	0	0	1.264	0	0	0	86.146
280.106	134.678	293.608	0	0	0	0	907.733
0	9.000	0	0	0	0	0	711.669
329.736	0	125.568	0	0	0	0	1.701.630
47.626	0	1.305	0	0	0	0	48.931
0	0	900	0	0	0	0	62.160
48.422	39.005	12.103	21.559	36.924	0	735	1.040.572
900	0	0	2.275	0	0	0	69.616
0	2.746	0	0	0	0	0	103.653
8.680	1.098	5.492	0	56.948	0	0	178.144
0	0	0	0	0	0	0	21.224
1.289	0	0	1.417	0	0	0	228.883
594	0	1.216	0	0	0	0	280.417

Nr. de ordine	Județele	I N D U			
		Alimentară	Chimică	Metalurgică	Textilă
37	Soroca	115.762	0	0	0
38	Lăpușna	161.214	13.170	15.463	11.146
39	Orhei	81.891	0	0	0
40	Tighina	72.696	0	0	0
41	Cahul.	613	0	0	0
42	Cetatea Albă	106.738	278	7.635	18.323
43	Ismail	1.112	0	821	0
44	Cernăuți	1.080.322	69.760	97.170	248.210
45	Câmpulung	3.775	0	1.150	0
46	Rădăuți	184.734	8.882	0	168
47	Storojineț	44.933	37.961	0	0
48	Suceava	236.350	4.640	0	0
49	Caraș	21.412	464.679	1.853.614	313.889
50	Severin	137.969	74.358	507.414	316.343
51	Timiș Torontal	1.407.220	312.509	588.044	729.857
52	Bihor	407.311	175.443	135.504	23.191
53	Cluj	200.938	63.734	114.158	74.775
54	Maramureș	41.796	0	0	12.485
55	Năsăud	28.166	2.905	5.445	0
56	Satu Mare	109.966	160.190	255.195	15.471
57	Sălaj	196.255	0	1.541	14.140
58	Someș	56.399	79.035	350	3.722
59	Turda	89.398	54.826	402.505	0
60	Brașov	872.565	297.666	541.991	668.250
61	Ciuc	27.207	0	6.604	0
62	Mureș	308.839	31.766	12.819	8.516
63	Odorhei	7.241	0	38.000	2.855
64	Trei Scaune	77.934	0	1.260	83.409
65	Arad	555.028	86.984	679.302	959.994
66	Hunedoara	11.081	3.588	136.293	3.583
67	Alba	4.614	256.219	16.978	17.144
68	Făgăraș	1.070	109.273	218	0
69	Târnava Mică	1.280	0	11.900	0
70	Târnava Mare	2.325	225.876	176.452	225.447
71	Sibiu	222.842	79.914	229.166	336.540
	Total . . .	15 212.077	11 011.389	8.443.982	8.448.536

S T R I A

Lemnului	Pielăriei	Hârtiei şi artele grafice	Materialelor de construcţie	Sticlărie	Electrotehnică	Ceramică	Intreaga industrie
0	0	0	0	0	0	0	115.762
17.728	5.895	25.143	2.299	2.218	0	479	254.755
0	0	0	306	0	0	0	82.202
0	0	0	0	0	0	0	72.691
0	0	0	0	0	0	0	613
0	0	0	0	0	0	0	132.974
48.337	0	0	0	0	0	0	50.270
108.529	0	37.988	19.584	2.637	0	5.684	1.669.884
312.432	0	11.759	4.131	0	0	0	333.947
132.600	0	0	15.971	28.251	0	0	370.606
121.003	0	3.160	0	0	0	0	207.057
23.018	6.253	0	0	0	0	0	270.261
4.748	18.779	0	49.762	0	56.548	0	2.783.431
220.221	8.206	10.285	74.596	27.000	0	0	1.366.392
59.944	269.982	33.123	129.537	13.142	44.670	2.358	3.590.386
131.018	139.018	98.401	44.522	28.994	0	0	1.366.017
181.440	584.052	120.026	52.523	5.024	30.438	33.479	1.460.587
85.866	0	2.464	0	0	0	0	142.611
216.569	14.105	2.417	0	0	0	7.102	276.769
10.262	0	9.400	11.975	0	0	0	572.459
68.174	4.100	0	3.467	0	0	0	287.677
2.372	0	9.056	2.776	0	0	0	153.710
2.742	1.550	0	232.270	118.306	0	9.830	911.427
182.484	77.322	393.547	71.206	0	0	5.158	3.110.189
728.866	0	0	463	0	0	0	763.146
288.937	81.408	0	24.521	0	0	0	756.806
7.276	17.230	2.400	4.239	0	0	0	79.241
266.618	0	664	0	0	0	1.933	431.818
166.913	16.160	4.893	47.578	980	0	0	2.517.832
17.654	0	0	4.434	0	0	7.637	184.270
45.957	1.804	145.286	11.681	0	0	0	409.683
1.060	5.655	0	808	0	0	0	118.084
180	3.248	2.224	17.078	0	0	0	35.910
40.989	140.129	1.950	33.364	197.399	0	1.495	1.045.426
158.331	132.529	68.017	20.709	16.408	1.675	0	1.266.131
5.363.878	2.614.372	2.480.521	1.574.349	602.053	208.503	104.552	56.064.212

O industrie care a luat o mare desvoltare în ultimii ani mai ales, este industria electrotehnică. 50% din totalul acestei industrii este concentrată în Banat; egal desvoltată în Transilvania şi Vechiul Regat, ea lipseşte cu totul în Bucovina şi Basarabia.

TABLOUL Nr. 68. — SITUAŢIA INDUSTRIEI ROMÂNEŞTI CARE COMPARATIV CU SITUAŢIA INTREGEI

Nr. crt.	Specialitatea		Nr. întrepr.	Capitalul social Mii lei	Capitalul investit Mii lei	Forţă motrice H.P.
1	Ind. Alimentară	1)	1.030	—	11.237.682	127.906
		2)	238	4.270.335	7.791.730	78.224
2	» Chimică	1)	256	—	7.393.473	67.013
		2)	95	9.032.308	6.263.590	62.758
3	» Metalurgică	1)	396	—	6.052.916	88.476
		2)	162	3.256.011	3.694.117	75.117
4	» Textilă	1)	473	—	5.618.198	42.525
		2)	131	6.235.597	3.522.059	27.372
5	» Lemnului	1)	662	—	3.080.408	68.479
		2)	183	1.990.389	1.798.894	39.925
6	» Pielăriei	1)	174	—	1.246.537	12.140
		2)	34	302.780	584.463	4.051
7	» Hârtiei şi Arte grafice . .	1)	145	—	2.497.855	34.590
		2)	54	915.602	1.991.743	31.877
8	» Materiale de construcţie .	1)	303	—	2.720.818	51.762
		2)	123	2.619.378	2.018.254	38.700
9	» Sticlăriei	1)	35	—	493.093	2.350
		2)	13	271.670	389.370	1.704
10	» Electrotechnică	1)	19	—	101.647	2.106
		2)	9	875.000	83.146	1.932
11	» Ceramică	1)	31	—	106.555	712
		2)	5	42.000	66.910	240
	Total . . .	1)	3.524	—	40.549.182	498.059
		2)	1.047	29.811.070	24.204.281	361.900
	Participarea procentuală a societăţilor anonime industriale, în activitatea industrială a ţării (%)		29,7	—	59,6	72,6

In totalul ei, vedem în fine că în timp ce în Vechiul Regat şi Bucovina industria a rămas la acelaşi nivel, Basarabia şi-a accentuat carac-

terul agricol prin scăderea nivelului ei industrial, care a crescut în schimb în Transilvania și mai ales în Banat.

Industria anului 1929 ne apare astfel comparată cu cea din 1919, în plin progres, în ceea ce privește mai ales capacitatea sa de producție.

ACTIVEAZĂ SUB FORMA JURIDICĂ DE SOCIETĂȚI ANONIME [2])
INDUSTRII [1]), IN ANUL 1931

Personalul			Valoarea			
Ad-tiv și technic	Lucrători	Total	Salariilor	Combustibilului	Materiilor prime	Producției
			Mii lei			
4.286	17.808	22.094	700.454	276.260	4.183.045	7.561.851
2.419	10.287	12.706	425.432	179.443	2.092.259	4.433.323
2.877	15.566	18.443	847.155	366.120	3.537.839	7.340.195
1.882	10.149	12.031	642.103	308.694	2.765.037	5.489.712
2.919	20.882	23.801	1.215.509	275.206	2.206.199	5.329.744
1.722	11.826	13.548	772.975	263.781	1.969.053	3.841.999
3.379	30.943	34.322	922.553	164.189	3.117.305	5.827.731
2.064	20.308	22.372	506.904	94.801	2.084.772	3.953.775
2.481	21.795	24.266	556.681	64.343	1.071.541	2.133.483
1.333	11.943	13.276	333.896	42.456	624.097	1.245.916
742	4.960	5.702	213.561	35.551	975.666	1.548.805
370	2.096	2.466	113.105	17.505	547.167	908.476
1.683	7.482	9.165	505.224	98.538	867.970	2.056.122
984	4.963	5.947	331.649	85.208	632.402	1.468.944
950	9.647	10.597	253.349	145.369	148.985	847.152
533	5.703	6.236	166.028	104.886	111.517	602.424
337	2.114	2.451	90.527	32.300	86.263	329.510
271	1.398	1.669	63.685	24.132	56.703	251.773
181	511	692	38.776	4.460	53.721	131.055
144	419	563	33.086	3.717	40.969	112.198
85	691	776	19.443	7.707	14.954	49.064
22	200	222	7.781	2.524	4.406	19.841
19.920	132.389	152.309	5.363.234	1.470.043	16 263.488	33.154.712
11.744	79.292	91.036	3.396.644	1.127.047	10 928.382	20.859.465
58,9	59,8	59,7	63,3	76,6	67,1	63,0

Această capacitate de producție, definită de capitalul învestit și mai ales de forța motrice și valoarea producțiunii, are însă o repartiție

geografică puțin uniformă. In tablourile 66 și 67, este trecută pentru fiecare județ, forța motrice și valoarea producțiunii industriale, atât pe marile ramuri industriale, cât și pentru întreaga industrie.

Căutând centrul de greutate al localităților cu cea mai mare intensitate industrială, observăm că cel mai mare centru industrial i-l constitue regiunea București; apoi regiunea Prahova; regiunea celor patru județe: Arad, Timiș, Caraș și Severin; regiunea județelor Bihor, Cluj și Turda; regiunea Brașov; regiunea județelor Neamț și Bacău; regiunea județelor Sibiu și Târnava Mare și în fine centrele: Cernăuți, Brăila și Galați.

Centrul industrial București, a fost impus de centrul consumator;

TABLOUL Nr. 69. — SITUAȚIA INDUSTRIEI ROMÂNEȘTI, LOR ANONIME.

Nr. curent	Specialitatea	Nr. întreprinderilor	Capitalul social	Capitalul investit	Forța motrice H. P.
			Mii lei		
1	Industria alimentară	238	4.270.335	7.791.730	78.224
2	» chimică	95	9.032.308	6.263.590	62.758
3	» metalurgică	162	3.256.011	3.694.117	75.117
4	» textilă	131	6.235.597	3.522.059	27.372
5	» lemnului	183	1.990.389	1.798.894	39.925
6	» pielăriei	34	302.780	584.468	4.051
6	» hârtiei și artelor grafice	54	915.602	1.991.743	31.877
8	» materialelor de construc.	123	2.619.378	2.018.254	38.700
9	» sticlăriei	13	271.670	389.370	1.704
10	» electrotehnică	9	875.000	83.146	1.932
11	» ceramică	5	42.000	66.910	240
	Total întreaga industrie . . .	1.047	29.811 070	24.204 281	361.900

centrul industrial Prahova, de către materia primă; centrele Sibiu ș Brașov de aptitudinile mânei de lucru; centrul Banat de materia primă; centrul Cluj și Bihor de mâna de lucru; centrul Brăila și Galați de căile de comunicații.

Cel mai mai mare centru al industriei alimentare, este Bucureștiul; al industriei chimice, județul Prahova; al industriei metalurgice, Carașul; al industriei textile, Bucureștiul; al industriei lemnului, Neamțul și Bacăul; al industriei pielăriei, Bucureștiul; al industriei hârtiei, Prahova; al industriei artelor grafice, Bucureștiul.

Forma juridică a întreprinderilor industriale. După forma lor juridică, întreprinderile industriale se clasifică în: intreprinderi aparţinând unei singure persoane; societăţi în nume colectiv; societăţi în comandită simplă; societăţi în comandită pe acţiuni; societăţi anonime; societăţi cooperative; asociaţii, fundaţiuni, corporaţii; intreprinderi comunale, judeţene sau de stat.

După cum clasificarea întreprinderilor după numărul lucrătorilor şi forţa motrice, ne dă o idee de concentrarea lor tehnică, tot astfel clasificarea întreprinderilor după forma lor juridică ne dă o idee de concentrarea lor financiară.

CARE ACTIVEAZĂ SUB FORMA JURIDICĂ A SOCIETĂŢI-
IN ANUL 1931

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producţia
Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	Mii lei				
2.419	10.287	12.706	425.432	1.058.141	179.443	2.092.259	4.433.323
1.882	10.149	12.031	642.103	651.694	308.694	2.765.037	5.489.712
1.722	11.826	13.548	772.975	106.992	263.781	1.969.053	3.841.999
2.064	20.308	22.372	506.904	177.911	94.801	2.084.772	3.953.773
1.333	11.943	13.276	333.896	33.973	42.456	624.097	1.245.916
370	2.096	2.466	113.105	29.748	17.505	547.167	908.476
984	4.963	5.947	331.649	64.005	85.208	632.402	1.468.944
533	5.703	6.236	166.028	57.919	114.886	111.517	602.424
271	1.398	1.669	63.685	10.214	24.132	56.703	251.773
144	419	563	33.086	3.547	3.717	40.969	112.198
22	200	222	7.781	745	2.524	4.406	19.841
11.744	79.292	91.036	3.396.644	2.134.889	1.127.147	10.928 382	20.859 435

Faţă de tendinţele actuale de concentrare a industriei în unităţi de mare capacitate tehnică şi financiară, dintre formele juridice amintite, singură societatea anonimă corespunde în cea mai bună măsură, fiindcă numai ea poate constitui mari capitaluri de exploatare prin instrumentul emisiunii capitalului social acţionar.

La noi în ţară chiar, unde industria este încă în prima fază de tinereţe în care activitatea industrială se bazează în primul rând pe iniţiativa individuală, întreprinderile constituite sub forma juridică de

TABLOUL Nr. 70. —

Nr. curent	Specialitatea	Nr. întreprinderilor	Capitalul social	Capitalul investit	Forța motrice HP.
			Mii lei		
1	Zahăr	14	1.932.750	3.556.311	30.810
2	Mori cu capacit.: 3 vag. 24 ore	43	639.562	998.121	18.868
3	Idem, 1—3 vag./24 ore	39	147.299	237.964	6.033
4	Spirt	36	217.050	816.854	5.266
5	Uleiuri vegetale	14	176.250	312.998	3.311
6	Bere	13	640.000	1.198.284	8.217
7	Malț	1	(v. bere)	—	—
8	Produse zaharoase	9	152.300	193.738	1.828
9	Băuturi spirtoase	18	77.500	78.080	101
10	Mezeluri	5	20.000	21.505	243
11	Conserve	6	71.500	109.588	558
12	Lăptării, brânzeturi	2	5.000	19.309	78
13	Paste făinoase	5	16.500	18.280	222
14	Biscuiți	1	4.400	3.000	38
15	Surogat de cafea	3	73.000	41.436	153
16	Oțet	4	3.250	19.845	30
17	Brutării mecanice	3	5.100	5.731	27
18	Curățitorii de cereale	5	15.000	54.361	1.010
19	Ghiață artificială	12	68.820	97.963	1.288
20	Diverse	5	4.100	8.362	183
	Total	238	4.270.335	7.791.730	78.224

Mașini speciale:

1. Zahăr . . . . 211 difuzoare
2. Mori (cap. 3 vag./24 ore) . 720 perechi valțuri, 82 perechi pietre
3. Idem, 1—3 vag./24 ore . 250 perechi valțuri, 97 perechi pietre
4. Spirt . . . . 50 aparate de distilat, 31 aparate distilat
5. Uleiuri vegetale . . . . 56 prese hidraulice
6. Bere . . . . 33 cazane pentru fierbere
7. Oțet . . . . 112 putini pentru fermentare
8. Brutării mecanice . . . . 5 malaxoare

In anul 1931 n'au lucrat 62 fabrici.

societăți anonime, deși reprezintă numai 30% din numărul total al întreprinderilor, ele reprezintă însă în mediu 60% din activitatea totală a industriei noastre (tabloul 68).

INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producția
Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	M i i	l e i			
579	4.538	5.117	100.730	636.184	55.157	285.358	1.293.448
463	1.180	1.643	56.506	36.422	28.106	749.260	993.944
102	182	284	9.511	4.419	6.172	158.167	202.159
146	523	669	34.886	61.681	23.248	44.991	159.715
180	470	650	35.928	56.545	20.409	210.651	356.332
360	978	1.338	91.111	199.121	25.955	68.157	488.514
6	17	23	446	—	106	934	1.321
274	1.082	1.356	46.924	12.228	7.435	156.385	316.025
89	148	237	10.315	21.144	2.560	44.765	81.202
21	146	167	5.196	1.336	2.121	54.178	61.150
63	351	414	10.556	3.039	1.320	26.155	58.869
4	6	10	302	241	290	1.978	2.991
17	137	154	2.556	635	1.425	4.720	12.998
4	22	26	447	93	329	1.685	3.788
19	98	117	5.887	7.627	962	21.743	73.121
1	2	3	50	—	—	310	450
16	65	81	3.341	1.354	828	11.979	21.843
42	85	127	7.555	10.063	1.935	244.799	283.172
19	16	35	1.119	150	717	328	9.493
14	241	255	2.071	1.859	368	5.716	12.815
2.419	10.287	12.706	425.432	1.058.141	179.443	2.092.259	4.433.323

In tablourile 69—80 este dată situația industriei ce activează sub forma juridică de societăți anonime, pe ramuri şi grupe industriale, în anul 1931.

TABLOUL Nr. 71. —

Nr. curent	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capitalul social	Capitalul învestit	Forţa motrice H. P.
			Mii lei		
1	Acid tartric	1	4.000	7.500	18
2	Acid sulfuric	6	281.000	631.942	2.641
3	Amidon şi glucoză	4	97.000	101.624	1.520
4	Clei	—	—	—	—
5	Chibrituri	3	150.000	240.880	956
6	Colori, lacuri şi cerneluri	7	93.400	92.526	938
7	Carbid şi cianamidă	1	62.655	220.413	32.400
8	Distilerii de lemn	3	75.000	79.386	1.343
9	Distilerii de cărbuni	2	5.000	52.942	22
10	Distilerii de ţiţei	29	7.354.478	3.923.096	13.231
11	Diverse	4	168.000	57.640	316
12	Explosive	1	55.000	80.900	550
13	Farmaceutice	5	16.400	15.540	53
14	Gaze	4	14.000	24.208	467
15	Galalit, cauciuc şi articole de	4	16.325	71.911	1.357
16	Ingrăşăminte chimice	2	100.000	77.700	825
17	Produse chimice diferite	3	39.000	12.036	45
18	Parfumerii	6	73.000	49.998	71
19	Sodă, clor şi hipocloriţi	2	400.000	398.776	5.695
20	Săpun şi lumânări	5	36.250	119.335	238
21	Uzine de creozotat traverse	1	1.000	2.540	16
22	Unsori, asfalt, vaselină	2	1.200	2.697	56
	Total	95	9.032.308	6.263.590	62.758

In anul 1931 n-au lucrat 24 fabrici.

INDUSTRIA CHIMICĂ

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producția
Ad-tiv și tehnic	Lucrători	Total	Mii lei				
1	6	7	234	—	—	972	1.665
87	865	952	27.768	14.447	13.689	126.458	220.431
39	276	315	13.117	20.006	6.025	17.593	56.083
—	—	—	—	—	—	—	—
196	440	636	50.232	166	1.741	78.260	204.620
152	375	527	25.044	4.539	1.375	74.339	155.446
46	315	361	18.291	12	9.441	18.102	19.419
48	747	795	29.040	46.172	37.076	47.604	228.538
14	241	255	12.235	435	1.982	63.086	73.949
810	5.296	6.106	383.384	515.132	194.699	2.138.961	3.940.699
12	21	33	1.559	141	108	5.200	10.481
17	121	138	6.455	463	1.763	24.184	66.440
51	140	191	6.093	1.264	623	14.475	31.887
11	11	22	1.329	827	171	354	4.778
164	442	606	12.613	3.144	5.721	38.071	90.915
29	217	246	8.700	3.079	7.900	39.264	61.835
7	4	11	742	101	—	3.616	6.370
34	69	103	5.925	2.469	1.103	16.340	38.514
79	428	507	27.682	36.350	23.470	25.618	196.683
77	111	188	10.557	2.903	1.885	24.643	56.370
—	—	—	—	—	—	—	—
8	24	32	1.103	44	622	7.897	14.589
1.882	10.149	12.031	642.103	651.694	308.694	4.765.037	5.489.712

TABLOUL Nr. 72. — INDU

Nr. crt.	Specialitatea	Nr. întreprinderilor	Capitalul social (Mii lei)	Capitalul investit (Mii lei)	Forța motrice HP.
1	Siderurgie și mecanosiderurgie . .	11	445.500	769.951	50.739
2	Metalurgia altor metale siderurgice	3	50.000	48.353	450
3	Construcții metalice și cazangerie	11	975.000	575.667	5.748
4	Vehicule cu și fără motor . . .	13	724.250	570.811	6.052
5	Mașini și motoare	11	103.500	207.868	2.845
6	Aparate și instrumente	9	18.000	9.760	29
7	Unelte și scule industriale . . .	6	42.000	28.987	759
8	Buloane, cue, sârmă și produse de	10	84.000	108.042	1.498
9	Produse turnate din fontă și oțel .	12	41.200	95.869	848
10	Prod. turnate sau lucrate din met.	6	13.500	10.873	175
11	Piese forjate sau stampate . .	6	7.200	85.603	2.661
12	Reparațiuni și piese de mașini . .	27	626.000	192.134	1.791
13	Mobile de metal și lăcătușerie . .	10	34.000	47.765	452
14	Art. tinichigerie și tablă presată .	21	69.250	216.758	953
15	Articole din tablă de aramă . .	2	5.000	582	25
16	Diverse	4	17.611	7.739	92
	Total . . .	162	3.256.011	3.694.117	75.117

In anul 1931 n'au lucrat 39 fabrici.

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producția
Ad-tiv și technic	Lucrători	Total	Mii lei				
272	3.470	3.742	182.526	25.678	170.339	1.222.935	1.631.876
32	80	112	8.854	2.608	2.138	26.898	84.308
313	2.679	2.992	167.914	10.468	17.195	99.083	309.554
500	2.174	2.674	220.643	41.062	18.078	277.539	899.908
172	615	787	41.428	4.666	11.488	5.889	16.665
4	9	13	705	227	151	14.662	34.872
—	—	—	—	—	—	5.326	15.567
68	323	291	16.237	2.959	3.279	115.863	129.880
110	513	623	27.306	2.608	3.290	30.055	104.552
—	—	—	—	—	—	6.238	13.141
18	241	259	15.910	750	690	65.591	283.269
76	884	960	52.981	10.701	5.574	42.425	154.458
45	194	239	11.355	1.227	1.023	10.037	44.097
96	581	677	24.160	3.848	3.123	35.230	107.789
8	15	23	758	21	101	1.932	5.456
8	48	56	2.199	169	312	1.350	6.607
1.722	11.826	13.548	772.975	106.992	263.781	1.969.053	3.841.999

TABLOUL Nr. 73. —

Nr. cor.	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capitalul social	Capitalul investit	Forța motrice H. P.
			Mii lei		
1	Țesături de lână	16	933.500	1.197.069	10.833
2	» » bumbac	38	884.800	1.717.086	12.975
3	» » mătase	14	27.800	69.046	450
4	Tricotaje	20	168.020	234.326	1.188
5	Pălării	8	66.260	57.377	1.116
6	Frânghierie	6	60.400	132.045	871
7	Confecțiuni	4	26.000	17.523	58
8	Basmale	4	17.000	32.044	45
9	Vată	3	10.000	10.993	148
10	Diverse	18	161.817	54.550	388
	Total . . .	131	6.235.579	3.522.059	27.372

Mașini speciale

1. Țesături de lână . . . . 39.724 fuse și 2.216 războaie
2. » » bumbac . . . . . . 30.668 » și 7.189 »
3. » » mătase . . . . 304 »
4. Basmale . . . . 70 »
5. Diverse . . . . 42 »

In anul 1931 n'au lucrat 16 fabrici.

TABLOUL Nr. 74. —

Nr. curent	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capitalul social	Capitalul investit	Forța motrice H.P.
			Mii lei		
1	Cherestea	145	1.849.259	1.565.622	36.632
2	Mobile	11	57.000	119.520	1.564
3	Tâmplărie	9	25.000	19.032	490
4	Ambalaje	8	28.130	46.265	667
5	Perii, pensule și bidinele	6	13.000	34.254	296
6	Calapoade și cuie de lemn	1	3.000	5.600	160
7	Vehicule	1	2.000	3.050	48
8	Dopuri de plută	—	—	—	—
9	Diverse	2	13.000	5.553	68
	Total . . .	183	1.990.389	1.798.894	39.925

Mașini speciale:

Cherestea . . . . 649 gatere

In anul 1931 n'au lucrat 82 fabrici.

INDUSTRIA TEXTILĂ

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producţia
Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	Mii lei				
454	5.127	5.581	182.513	62.310	23.503	388.418	915.489
745	9.809	10.554	262.405	79.595	50.377	1.162.732	2.040.898
167	640	807	27.024	9.538	2.650	133.148	252.372
258	2.530	2.788	68.730	11.842	7.011	166.742	337.548
132	871	1.003	21.229	6.198	7.048	94.772	154.353
107	714	821	19.219	3.638	2.270	56.221	108.231
65	117	182	6.220	1.036	401	30.467	50.376
4	27	31	693	142	91	13.659	19.728
3	24	27	451	50	65	816	3.303
129	449	578	18.420	3.562	1.385	37.797	71.475
2.064	20.308	22.372	506.904	177.911	94.801	2.084.777	3.953.773

INDUSTRIA LEMNULUI

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producţia
Ad-tiv şi tehnic	Lucrători	Total	Mii lei				
1.109	10.388	11.497	288.461	29.098	38.479	537.512	1.048.891
98	726	824	25.218	2.422	2.177	45.234	93.122
24	114	138	2.946	246	293	4.454	13.381
36	266	302	7.235	853	516	14.372	37.420
44	236	280	6.463	659	683	5.626	22.759
11	66	77	2.218	387	133	1.387	6.985
5	131	136	160	165	25	30	250
—	—	—	—	—	—	—	—
6	16	22	1.195	143	220	15.492	23.180
1.333	11.943	13.276	333.896	33.973	42.456	624.097	1.240.914

TABLOUL Nr. 75. —

Nr. curent	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capitalul social	Capitalul investit	Forţa motrice H.P.
			Mii lei		
1	Tăbăcării	22	241.530	507.118	3.542
2	Confecţiuni din piele	12	61.250	77.350	509
	Total . . .	34	302.780	584.468	4.051

In anul 1931 n'au lucrat 12 fabrici.

TABLOUL Nr. 76. — INDUSTRIA

Nr. curent	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capital social	Capital investit	Forţa motrice H.P.
			Mii lei		
1	Hârtie, mucava, carton, celuloză	13	601.500	1.545.417	29.968
2	Tipografie	27	243.102	377.929	1.241
3	Litografii	—	—	—	—
4	Confecţiuni de hârtie	12	70.000	66.947	658
5	Confecţiuni de carton	1	1.000	1.450	10
	Total . . .	54	915.602	1.545.417	31.877

In anul 1931 n'au lucrat 12 fabrici.

TABLOUL Nr. 77. — INDUSTRIA

Nr. curent	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capitalul social	Capitalul investit	Forţa motrice H.P.
			Mii lei		
1	Cărămizi şi ţigle	75	1.065.073	509.068	9.917
2	» refractare	7	33.000	36.709	347
3	Carton asfaltat	6	127.000	2.784	46
4	Ciment	9	1.257.105	1.240.264	25.956
5	Produse de ciment	6	10.800	22.027	182
6	Garnituri pentru maşini	1	15.000	12.250	164
7	Gips şi ipsos	2	20.150	42.059	387
8	Piatră naturală	4	25.000	45.254	520
9	Var hidraulic-gras şi cretă . . .	13	66.250	107.839	1.181
	Total . . .	123	2.619.378	2.018.254	38.700

In anul 1931 n'au lucrat 41 de fabrici.

INDUSTRIA PIELĂRIEI

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producţia
Ad-tiv şi technic	Lucrători	Total	Mii lei				
292	1.451	1.743	87.282	24.488	16.104	405.227	579.148
78	645	723	25.823	5.260	1.401	141.940	329.328
370	2.096	2.466	113.105	29.748	17.505	547.167	908.476

HÂRTIEI ŞI ARTELOR GRAFICE

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producţia
ad-tiv şi technic	Lucrători	Total	Mii lei				
353	3.159	3.512	171.843	56.014	75.499	414.719	946.635
525	1.421	1.946	135.328	5.584	8.166	165.349	422.122
—	—	—	—	—	—	—	—
98	376	474	24.328	2.351	1.518	51.192	98.787
8	7	15	150	56	25	1.142	1.400
984	4.963	5.947	331.649	64.005	85.208	632.402	1.468.944

MATERIALELOR DE CONSTRUCŢIE

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producţia
Ad-tiv şi technic	Lucrători	Total	Mii lei				
237	3.409	3.646	55.591	8.567	34.614	6.993	148.121
18	332	350	9.253	140	3.133	14.690	35.192
—	—	—	—	—	—	—	10.923
158	1.103	1.261	70.471	41.935	51.304	65.375	327.636
16	241	257	1.804	309	280	3.641	8.167
42	165	207	16.526	2.152	737	5.814	15.000
8	28	36	1.879	1.614	1.633	2.138	10.065
13	201	214	1.436	1.868	508	6.089	15.833
41	224	265	9.068	1.334	12.677	6.777	31.487
533	5.703	6.236	166.028	57.919	104.886	111.517	602.424

TABLOUL Nr. 78. —

Nr. curent	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capitalul social	Capitalul învestit	Forţa motrice H.P.
			Mii lei		
1	Sticlă suflată	8	249.500	356.734	1.565
2	Produse de sticlă	5	22.170	32.636	139
	Total . . .	13	271.670	389.370	1.704

In anul 1931 n'au lucrat 1 fabrică.

TABLOUL Nr. 79. — INDU

Nr. curent	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capitalul social	Capitalul învestit	Forţa motrice H.P.
			Mii lei		
1	Maşini electrice	2	771.000	37.500	1.564
2	Aparate electrice de transmisie şi semnalizare	2	50.000	30.573	120
3	Aparate electrice pt. uzul casnic .	—	—	—	—
4	Acumulatori şi pile electrice . .	4	54.000	15.073	248
5	Material pt. instalaţii electrice . .	1	—	—	—
	Total . . .	9	875.000	83.146	1.932

In 1931 n'au lucrat .. fabrici.

TABLOUL Nr. 80. —

Nr. curent	Specialitatea	Nr. între-prinderilor	Capitalul social	Capitalul învestit	Forţa motrice H.P.
			Mii lei		
1	Produse ceramice	5	42.000	66.910	240

In 1931 n'au lucrat 2 fabrici.

INDUSTRIA STICLĂRIEI

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producția
Ad-tiv și technic	Lucrători	Total	Mii lei				
246	1.335	1.581	60.201	9.609	23.987	49.176	235.240
25	65	88	3.484	605	145	7.527	16.533
271	1.398	1.669	63.685	10.214	24.132	56.703	251.773

STRIA ELECTROTECHNICĂ

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producția
Ad-tiv și technic	Lucrători	Total	Mii lei				
34	162	196	12.728	532	1.204	14.993	41.666
23	61	84	5.414	159	273	5.580	12.026
—	—	—	—	—	—	—	—
85	188	273	14.594	2.856	2.202	19.796	54.194
2	8	10	350	—	35	600	4.312
144	419	563	33.086	3.541	3.717	40.969	112.198

INDUSTRIA CERAMICĂ

Personalul			Salariile plătite	Impozitele	Combustibilul	Materii prime	Producția
Ad-tiv și technic	Lucrători	Total	Mii lei				
22	200	222	7.781	745	2.524	4.406	19.841

§ 2. *Rentabilitatea industriei*

A) *Rentabilitatea întregii industrii manufacturiere române,* poate fi dată numai aproximativ, făcându-se o estimație a diferitelor elemente cunoscute. Beneficiul industrial brut a fost stabilit scăzând din valoarea producției: valoarea materiilor prime, valoarea combustibilului și salariile. Dacă examinăm acești factori de care depinde rentabilitatea marei industrii, se constată că *cheltuelile variabile* ale producției au scăzut într'o proporție superioară valorii producțiunii. Astfel, valoarea materiilor prime întrebuințate au scăzut în 1932 cu 43% față de 1929. De asemenea valoarea combustibilului a scăzut cu 47% și cheltuelile pentru salarii plătite, cu 43 %. Valoarea producției n'a scăzut însă decât cu 41%.

Acest fapt ne arată că adaptarea cheltueilor variabile s'a produs mai mult decât în limitele necesare și dacă în tot timpul am avut o scădere continuă a rentabilității marei industrii, aceasta este datorită *sarcinilor fixe* ce au grevat industria, și anume: impozitelor, dobânzilor și salariilor rămase necomprimate sau insuficient comprimate.

Calculul direct al cheltueilor fixe este foarte dificil, din lipsa datelor relative la volumul creditelor folosite și sarcinile fiscale suportate. De aceea se va face o estimație a acestor elemente, care vor fi scăzute din valoarea beneficiului brut industrial, și anume: a) *amortismentul* calculat la un procent uniform de 10% din valoarea capitalului învestit; b) *cheltuelile generale,* 3% din valoarea producției; c) *dobânzile* calculate la nivelul mediu al scontului marilor bănci pentru conturile curente debitoare (16,11% în 1929; 13,06% în 1930; 12,61% în 1931; 11,73% în 1932). Aceste dobânzi au fost calculate pentru o sumă egală cheltuelilor variabile, în ipoteza că valoarea acestora reprezintă resursele străine întrebuințate în procesul producțiunii curente. In realitate aceste cifre sunt subevaluate, dobânzile calculate fiind inferioare mediei practicată pe piață; d) *randamentul financiar* al întreprinderilor industriale [1]).

In aceste condițiuni, evoluția factorilor care determină rentabilitatea marei industrii manufacturiere, este indicată în tabloul 81.

---

[1]) A se vedea Memorandum-ul prezentat de d. Ministru de finanțe Victor Slăvescu, asupra situației economice a României și capacității ei de plată, în 1934 (pag. 27—29).

TABLOUL Nr. 81. — RENTABILITATEA MAREI INDUSTRII ROMÂNE

Anii	Capitalul învestit	Valoarea materiilor prime	Valoarea combustibilului	Salariile	Salariile medii	Valoarea producției	Beneficiile industriale
			Cifre absolute (milioane lei)				
1929	40.284	29.698	2.620	7.723	38.384	56.128	29,9%
1930	40.390	24.958	2.111	6.944	39.800	48.353	23,5%
1931	40.543	16.258	1.467	5.368	35.245	33.150	14,8%
1932	39.904	16.789	1.368	4.379	28.700	32.475	12,4%
			Indici (baza: 1929 = 100)				
1929	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1930	100,3	84,1	80,2	89,6	103,4	86,2	85,3
1931	100,6	54,5	55,8	69,8	91,7	59,6	49.5
1932	99,1	56,8	52,3	56,6	74,8	58.5	41,5

B) *Rentabilitatea societăților anonime industriale.* A urmări evoluția acestor societăți pe acțiuni, înseamnă a urmări în bună parte progresul

TABLOUL Nr. 82. — NUMĂRUL ŞI CAPITALUL SOCIETĂŢILOR INDUSTRIALE PE ACŢIUNI

Anul	Numărul societăților	Creşterea numărului față de anul precedent	Capitalul	Creşterea capitalului față de anul precedent	Capitalul soc. ind. față de capitalul tuturor societăților anonime
		%	Lei	%	%
1919	321		1.007.077.108		50
1920	447	+ 39	2.767.128.718	176	53
1921	529	+ 18	5.106.690.849	85	63
1922	720	+ 36	7.549.070.670	48	62
1923	874	+ 21	11.934.834.098	57	67
1924	1.014	+ 16	15.632.415.889	31	69
1925	1.108	+ 8	19.106.446.476	22	70
1926	1.171	+ 6	24.818.627.321	30	73
1927	1.168	— 0,3	27.892.605.342	12	72
1928	1.123	— 4	29.962.888.801	7	70
1929	1.077	— 4	31.435.240.190	5	70
1930	1.063	— 1,3	33.604.052.651	7	69
1931	1.054	— 0,8	35.253.546.234	5	70
1932	1.049	— 0,5	33.121.538.693	— 6	70

industriei ţării, pentrucă deşi cifrele lor nu indică situaţia întregii industrii, totuşi aproape întreaga mare industrie se manifestă sub forma juridică a societăţilor anonime pe acţiuni, fiindcă numai sub această formă capitalul necesar marilor întreprinderi se poate găsi mai uşor.

Este remarcabilă iniţiativa şi marea desvoltare industrială a primilor ani după războiu. Dacă, începând cu anul 1924, înregistrăm o micşorare procentuală a creşterii numărului societăţilor prin raport cu anul

TABLOUL Nr. 83. — NUMĂRUL ŞI CAPITALUL SOCIETĂŢILOR INDUSTRIALE PE ACŢIUNI (IN MILIOANE LEI), DUPĂ SPECIALITĂŢI, IN ANII 1929—1932

Felul industriei	1929		1930		1931		1932	
	Nr. soc.	Capitalul	Nr. soc.	Capitalul	Nr. soc.	Capitalul	Nr. soc.	Capitalul
Forestieră, hârtie şi anexe	155	2.091	149	2.102	151	2.014	140	1.528
Metalurgică	92	3.508	99	3.594	88	3.815	81	3.758
Var şi ciment	14	745	14	746	15	856	19	860
Arte grafice şi tipografie .	69	546	62	441	60	448	60	412
Ţesături şi îmbrăcăminte	114	2.714	116	2.319	119	2.384	117	2.489
Construcţii de tot felul .	36	470	35	483	33	481	32	489
Alimentară	128	3.415	132	3.628	132	3.646	135	3.707
Transporturi	17	437	15	436	15	1.424	16	1.425
Gaz şi electricitate . . .	47	695	51	1.148	56	1.500	59	1.634
Chimică.	62	1.059	67	1.322	67	1.324	68	1.334
Petrol şi foraje.	112	11.310	103	13.093	96	12.893	99	11.340
Mine şi cariere	64	3.522	63	2.843	65	2.988	65	2.726
Sticlărie	11	242	11	277	11	297	11	297
Morărit	61	559	52	492	52	433	60	412
Ceramică	49	215	51	235	49	217	43	179
Tăbăcărie	31	336	28	310	24	404	26	402
Diverse	16	111	20	133	21	130	18	100
Total . . .	1.078	31.435	1.063	33.604	1.054	35.253	1.049	33.122

precedent, în schimb capitalul total al societăţilor industriale a continuat a creşte, participând cu un procent, care s'a stabilizat la 70%, în capitalul tuturor societăţilor anonime (bănci, industrii, comerţ, asigurări, diverse).

In cursul a 10 ani, numărul societăţilor industriale a crescut cu 235% iar capitalul lor cu 3.000%.

Situația anilor 1927—1932 ne arată în fine că numărul societăților industriale noui înființate nu a putut compensa numărul societăților industriale care au lichidat în cursul acestor ani.

Din cercetarea tabloului 83 al societăților industriale după felul industriei ce fiecare exercită, se desprind următoarele constatări. Ca număr de întreprinderi, cele mai multe le are industria forestieră și hârtiei, apoi industria alimentară, industria de petrol și foraje, textilă, metalurgică.

Descreșterea numărului societăților în ultimii ani a avut loc în special în industriile a căror produse fac obiectul principal al exportului nostru: industria forestieră, alimentară și petroliferă.

In ceea ce privește însă capitalul, în primul rând vine industria de petrol și foraje, apoi industria de mine și cariere, industria alimentară, industria forestieră și a hârtiei, industria textilă și industria metalurgică. In total aceste șase grupe de industrii, reprezintă pe anii 1929—1932, următoarele procente din totalul capitalului acționar învestit în societățile anonime industriale din întreaga țară: 83% în 1929, 82 % în 1930, 79 % în 1931 și 77 % în 1932, adică în mediu pentru cei patru ani, 80 %.

Concentrând într'un singur *bilanț colectiv,* tot activul și pasivul societăților anonime industriale, pe anii 1919—1932, vom avea o vedere de ansamblu asupra activității acestor societăți.

Totalul activului și pasivului societăților industriale, care reprezintă patrimoniul acestor societăți, este într'o creștere continuă din anul 1919. Valoarea acestui patrimoniu pe anul 1932 este de 37 de ori mai mare ca în anul 1919 [1]).

Printre conturile cele mai importante din partea *activului,* care reprezintă valoarea averii reale a societăților industruale, avem:

Contul imobile: terenuri, clădiri și alte construcțiuni, ne arată pentru anul 1932, importanta valoare de 11.775 milioane lei, deci față de

---

[1]) Cifrele date în acest capitol, deși oficiale, nu pot fi considerate în mod cert ca reprezentând cu exactitate situațiunea întreprinderilor noastre industriale. Nomenclatura conturilor din bilanț fiind foarte variată și cum fiecare întreprindere își are « tipul » ei de bilanț, contabilizând sub posturi diferite, fie la activ fie la pasiv, valori foarte deosebite, greu se pot însuma pentru a ajunge la cifre globale, care să redea adevărata stare de lucruri, încât chiar posturile tip, fixate în statistica oficială, conțin amestecuri și concentrări de conturi, care pot conduce la erori însemnate.

ACTIV

TABLOUL Nr. 84. — BILANŢUL

	1919	1920	1921	1922	1923
	Milioane lei				
Acţionari	77	290	296	—	—
Casa şi disp. bănci	417	607	1.108	1.018	870
Efecte de primit	7	8	19	34	101
Efecte publice şi acţiuni	80	190	288	530	790
Efecte fond de rezervă	3	4	—	—	—
Efecte fond al funcţionarilor	1	3	—	—	—
Imobile	220	329	2.069	3.396	5.075
Mobilier	6	116	50	70	122
Terenuri	165	539	—	—	—
Instalaţii	341	877	1.491	3.147	5.666
Amortismente	1	4	—	—	—
Materii prime	78	179	475	626	878
Mărfuri	335	1.157	1.987	3.209	5.218
Materiale	110	484	1.282	1.674	2.757
Participaţiuni	77	199	430	514	1.262
Cai şi vehicule	8	17	144	384	312
Garanţii	7	38	25	114	303
Diverşi debitori	584	1.740	3.021	6.553	9.912
Diverse avansuri	32	178	242	—	—
» cheltueli	11	40	80	176	—
» valori	72	72	213	672	1.857
» conturi	120	58	—	—	—
Conturi de ordine	30	150	359	—	—
Acţiuni	—	—	—	—	—
Cont transitoriu	—	—	—	—	—
Cheltueli cuvenite an. viitor	—	—	—	—	206
Pierdere	24	22	56	143	161
Total	2.807	7.301	13.735	22.260	35.490

SOCIETĂŢILOR INDUSTRIALE

1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Milioane lei								
—	631	805	750	418	382	341	365	266
1.223	1.774	2.092	1.746	1.910	1.679	2.250	2.116	2.847
264	406	675	866	900	1.075	1.102	766	286
593	848	997	1.620	1.917	1.717	1.939	1.958	2.085
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.284	8.461	10.255	10.712	14.776	14.623	14.417	15.833	11.775
155	531	988	389	887	805	509	909	392
—	—	—	—	—	—	—	—	—
8.452	14.109	19.869	27.443	29.016	34.498	38.103	39.875	40.728
—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.376	1.516	1.982	1.772	3.947	3.271	1.956	2.063	1.341
7.644	8.921	8.907	9.377	9.004	10.399	11.356	8.034	7.116
2.573	3.698	5.005	5.660	4.253	4.577	3.857	3.678	2.631
674	796	1.770	2.100	1.726	3.367	2.779	3.328	3.200
408	475	542	684	642	797	1.129	1.007	1.151
251	149	242	513	367	347	319	201	135
10.825	14.130	15.321	17.479	20.792	20.061	18.283	17.726	18.965
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.090	1.719	1.938	1.661	1.325	1.782	2.925	3.009	2.089
—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.236	1.830	3.215	5.262	5.467	5.365	4.018	6.692	4.764
—	161	334	519	498	483	498	296	270
—	—	243	129	119	246	187	255	271
339	503	376	375	269	662	204	764	108
272	517	780	1.057	1.427	1.376	1.951	4.089	3.540
46.657	61.175	76.336	90.114	99.760	107.511	108.123	112.963	103.961

PASIV

CONTURILE	1919	1920	1921	1922	1923
	Milioane lei				
Capital	1.007	2.767	5.107	7.549	11.935
Obligaţiuni	63	75	109	167	79
Fond de rezervă	149	193	274	397	735
Diverse fonduri.	118	326	741	734	1.428
Diverşi creditori	908	2.794	5.328	9.995	15.371
Conturi şi valori diverse. . .	153	204	356	923	1.295
Dividende nereclamate . . .	78	73	31	136	59
Efecte de plată.	14	62	190	451	1.588
Diverse împrumuturi	3	1	—	—	—
Garanţii	6	12	23	109	301
Conturi de ordine.	30	150	359	—	—
Cont transitoriu	—	—	—	—	—
Beneficiu net.	278	644	1.217	1.819	2.699
Total . . .	2.807	7.301	13.735	22.260	35.490

385 milioane lei în 1919, o creştere de 3.059%, adică de 30 de ori capitalul investit în imobile în 1919.

Contul instalații, după valorile stabilite în inventar, în sumă de 40.728 milioane lei în 1932, este de 119 ori mai mare ca în 1919.

In total, investițiunile în imobile și instalații, care alături de contul mobilier şi contul cai şi vehicule, de mai mică importanță, reprezintă *activul imobilizat* al societăților industriale, prezintă față de capitalul total al societăților industriale pentru anii 1919—1932, procentele următoare: 72% în 1919, 63% în 1920, 70% în 1921, 87% în 1922, 92% în 1923, 100% în 1924, 118% în 1925, 122% în 1926, 137% în 1927, 146% în 1928, 156% în 1929, 157% în 1930 și 160% în 1931 și 1932.

Cifra contului instalații, egală cu cea a capitalului în anul 1927, a continuat să crească până la 123% în 1932. Aceasta denotă străduința înteprinderilor pentru o cât mai mare desvoltare, investind sume ce întrec capitalul lor și care formează baza și puterea lor de producțiune.

1924	1925	1926	1927	1928	9129	1930	1931	1932
Milioane lei								
15.632	19.106	24.819	27.893	29.963	31.435	33.604	35.254	33.122
168	220	274	206	188	215	387	297	462
1.065	1.276	1.818	2.102	2.219	2.679	2.634	2.858	3.567
2.611	4.808	7.191	11.155	13.926	16.490	19.322	21.914	20.275
20.360	28.041	31.989	36.018	40.696	42.181	40.881	38.818	36.488
1.474	1.413	840	1.146	1.088	1.393	1.783	1.495	1.171
155	124	227	268	178	184	117	171	159
1.497	1.633	2.193	2.620	2.547	3.905	2.275	2.696	1.984
—	—	—	—	—	—	—	—	—
132	124	185	487	328	384	122	132	123
1.236	1.830	3.216	5.262	5.467	5.365	4.018	6.692	4.764
—	—	380	309	532	450	599	626	553
2.327	2.600	3.204	2.650	2.628	2.730	2.381	2.011	1.291
46.657	61.175	76.336	90.114	99.760	107.511	108.123	112.963	103.961

Este cazul de a face aci două observațiuni de egală importanță. Mai întâi este de remarcat în ce bună măsură se verifică faptul menționat și în întroducere că activitatea industrială, prin unul din posturile sale numai, crește atât de mult avuția națională. In al doilea rând se poate vedea că în disproporție cu lichiditatea și cu organizarea comercială paralelă ce întreprinderile trebuiau să-și asigure, s'a mers chiar prea departe cu investițiunile, ajungându-se la supra investițiuni. Am văzut mai înainte, utilizarea la un atât de scăzut procent a capacității de producție instalată astăzi și vom vedea la capitolul finanțării industriei, abuzul de credite prin deturnare ce au făcut industriașii, folosind creditele scurte ce au obținut, pentru investițiuni.

Creșterea contului instalațiuni, dela 29.016 milioane lei în 1929 la 38.103 milioane lei în 1931, a fost de sigur neoportună.

Contul de materii prime, contul mărfuri și contul materiale, care reprezintă diferitele stadii ale fabricatelor: materii prime, materiale

transformate și în fine mărfuri fabricate, toate aflătoare în depozit în momentul încheierii bilanțului, reprezintă un procent apreciabil din activul societăților și în special contul mărfurilor, care ne dă o idee de variația stocurilor industriei.

Contul diverşi debitori la care întreprinderile plasează fabricatele lor pe credit, totalizând deci clienții întreprinderilor industriale, datornicii societăților, prezintă de asemenea în bilanț un sold debitor apreciabil.

Conturile diverşi debitori și efecte de primit, se soldează în favoarea societăților cu un plus față de 1931, de cca. 460 milioane lei.

Aceste conturi, care alături de conturile 1, 4, 15, 17, 21, 23, 24 și 25 alcătuesc *activul realizabil* al societăților, din cauza crizei din ultimul timp și-au scăzut mult gradul lor de lichiditate, aducând de sigur societăților, greutățile inerente acestei situațiuni.

Creşterea unui alt cont în favoarea societăților, *contul participațiuni*, care se urca în 1929 la cifra maximă de 3.367 milioane lei, este de sigur foarte avantajoasă pentru societăți.

Contul cassa și disponibilul la bănci, constituind *activul disponibil* al societăților, este în urcare în ultimii ani.

Menționăm, în fine, tot în partea activului, *conturile de rezultate:* contul pierdere și contul cheltueli cuvenite anului viitor.

Contul pierdere ne arată deci că o parte din întreprinderile industriale au avut de înregistrat și *pagube*, care în ultimii ani se urcă la cifre mari, 4 miliarde în 1931 și 3,5 miliarde în 1932, fiind de sigur un simptom al crizei.

In partea *pasivului*, avem în primul rând *capitalul* investit în acțiuni, pe care l-am studiat mai sus. Cu toată creşterea continuă a acestui capital, el nu a fost totuşi suficient. Și lucrul se poate vedea dela conturile « diverşi creditori și efecte de plată », care ne dau măsura în care întreprinderile recurg la credite străine. Suma lor a întrecut cu mult capitalul social.

Apoi *contul diverşi creditori*, care reprezintă datoriile întreprinderilor industriale pentru creditele acordate lor, în special pentru materii prime, mașini și instalații, se cifrează la finele anului 1932 la suma de 36,5 miliarde lei.

In acelaşi timp, societățile industriale mai datorau contra accepte în 1932 suma de 1.984 milioane lei, trecută la *contul efecte de plată*.

Industria este deci grevată de o datorie de 38 miliarde lei, foarte apăsătoare dacă se ia în considerare nivelul atât de ridicat al dobânzilor la noi în țară.

Conturile fond de rezervă și *diverse fonduri* ce se clasează în favoarea societăților industriale, însemnează amândouă împreună pentru 1932, 24 miliarde lei. Ele reprezintă rezerva legală și rezerva specială, menită să garanteze întreprinderile de eventualele pierderi asupra capitalului, destinate deci pentru consolidarea întreprinderilor industriale.

Dacă raportăm suma acestor conturi la capitalul în acțiuni, găsim că rezerva totală reprezintă din capitalul respectiv, următoarea variație: 27% în 1919, 19% în 1920, 20% în 1921, 15% în 1922, 18% în 1923, 23% în 1924, 32% în 1925, 36% în 1926, 47% în 1927, 56% în 1928, 61% în 1929, 64% în 1930, 71% în 1931 și 77% în 1932. Desprindem astfel buna constatare că în genere, acoperirea capitalului, în afară de fluctuațiunile anilor 1920—1923, a crescut, ajungând pentru anul 1932 la 77%. O parte din aceste fonduri servesc și pentru diverse amortizări, fie de creanțe dubioase, fie de instalații, imobile, mobilier, etc.

Balansarea conturilor 1, 2, 3 și 4, care alcătuesc *pasivul neexigibil* al societăților cu conturile 5, 6, 7, 8, 10, 11 și 12, care alcătuesc *pasivul exigibil* al societăților, se înclină favorabil de partea pasivului exigibil.

Contul de rezultate: *contul beneficiului net*, ne dă măsura rezultatelor finale ale societăților industriale. Pentru obținerea dintr'un bilanț colectiv al industriei, din beneficiile date de pasivul bilanțului, urmează a scădea două posturi ce figurează în activ și anume: « diverse cheltueli » și « pierderile » înregistrate de unele întreprinderi; ajungem astfel la rezultatele reale de *beneficii curate* (tabloul 83).

Deși rentabilitatea capitolului este destul de scăzută pe ultimii ani față de cea a întreprinderilor industriale din anii următori războiului, iar în anii 1931 și 1932 industria a înregistrat ca rezultate, pierderi, totuși majoritatea întreprinderilor solide au realizat beneficii mult mai ridicate, dar care apar mici în media generală pe întreaga industrie, din cauza altor întreprinderi care n'au dat niciun beneficiu, sau au avut chiar pagube, după cum rezultă din examinarea activului.

Cauzele care au determinat în cea mai mare măsură descreșterea atât a numărului societăților și a sporului capitalului, cât și mai cu seamă descreșterea rentabilității societăților, trebue căutată în primul rând în conturile « diverși creditori » și « efecte de plată ». Nevoia de

noui capitaluri spre a-și putea continua activitatea a silit societățile să-și caute noui credite. Acelea ce nu le-au găsit, au fost forțate să-și întrerupă activitatea; celelalte au continuat activitatea, și sporul acestor credite, cifrate la 3 miliarde pentru 1929, au apăsat foarte greu, în condițiile atât de grele de credit din acel timp. Conturile « diverși debitori » și « efecte de primit » se soldează și ele în defavoarea societăților cu minusuri dela un an la altul, după 1928.

TABLOUL Nr. 85. — BENEFICIUL NET ȘI RENTABILITATEA SOCIETĂȚILOR INDUSTRIALE

Anul	Beneficiul net (a)	Diverse cheltueli (b)	Pierderi (c)	Rezultatele (beneficiile curate) a—(b+c)	Procentul beneficiilor curate raportate la capitalul în acțiuni
	Milioane lei	Milioane lei	Milioane lei	Milioane lei	%
1919	278	11	24	243	24,3
1920	644	40	22	582	21,0
1921	1.217	80	56	1.081	21,1
1922	1.819	176	143	1.500	20,0
1923	2.699	206	161	2.332	19,6
1924	2.237	339	272	1.626	10,2
1925	2.600	503	517	1.583	8,2
1926	3.204	376	780	2.048	8,2
1927	2.650	375	1.057	1.218	4,4
1928	2.628	269	1.427	932	3,1
1929	2.730	662	1.376	692	2,2
1930	2.381	204	1.951	226	0,7
1931	2.011	764	4.089	— 2.842	—
1932	1.291	108	3.540	— 2.357	—

Sporirea cheltuelilor necesitate de noile credite pe de o parte, iar pe de altă parte dimnuarea veniturilor rezultate din vânzarea mărfurilor, au determinat scăderea rentabilității până la dispariție în 1931 și 1932.

Descreșterea rentabilității înainte de 1929, poate fi considerată a constitui mai de grabă o tendință spre normalizare, fiindcă procentele de rentabilitate de peste 20%, nu pot fi considerate ca procente de rentabilitate normală pentru o activitate industrială.

Intr'o privire de ansamblu asupra activului și pasivului, ne atrage atenția în primul rând conturile: capital, fonduri de rezervă și instalațiuni, care reprezintă capitolul productiv al întreprinderilor și care

pentru 1929 se urcă la suma de 85 miliarde lei. Conturile: mărfuri, materii prime și materiale, reprezintă valoarea atât a producțiunii efectuate, cât și cea în curs, rămasă ca stocuri în depozite la sfârșitul anului. Valoarea totală a acestor trei conturi este crescută încă, dacă se ia în considerație faptul că mărfurile sunt date pe credit, de către contul debitorilor și efectelor de primit, care, în ultimii ani au ajuns la sume foarte mari.

Dacă bilanțul unei întreprinderi este oglinda activului ei, adică al averii și al datoriilor ce are la finele anului, contul « *profit și pierdere* », oglindește rezultatul activității acestei întreprinderi în cursul unui an. Pe lângă rezultatul activității întreprinderii care poate să fie câștig sau pagubă la finele anului, contul « profit și piedere » ne mai dă o serie importantă de posturi care reprezintă cheltuelile generale de administrație, dobânzile plătite în cursul anului fie la împrumuturi, fie la depozite; impozitele plătite fiscului, amortismentele asupra imobilelor și instalațiilor; sumele atribuite diverselor fonduri și în fine beneficiul net sau paguba rezultată, pe anul pentru care s'a încheiat contul de profit și pierdere.

Aceste posturi, care stau într'un anumit raport față de capitalul întreprinderii, pe de o parte, cât și față de beneficiul brut al ei, prezintă o covârșitoare importanță în legătură cu prosperitatea societăților; cu toate acestea, din motive mai mult de ordin tehnic, în statistica oficială a societăților pe acțiuni nu se publică integral și contul de profit și pierdere, și numai rezultatul lui, adică soldul acestui cont, care se trece în bilanț și care reprezintă câștigul sau paguba întreprinderii.

Dăm totuși « exempli gratia », contul de profit și pierdere colectiv al societăților industriale la finele anului 1925, mai mult din interesul de a aprecia raportul de relativitate al conturilor amintite față de capital și beneficiul brut.

Cheltuelile generale de administrare consumă cea mai mare parte din beneficiul brut și anume 47,3%. In multe cazuri contul de cheltueli generale este prea încărcat cu diferite speze, la care se poate renunța. Pe când întreprinderile noui, care nu dau încă beneficii, repartizează cheltuelile pe mai mulți ani, vechile societăți, ale căror cheltueli de fondare sunt deja amortizate, fac lux de cheltueli, micșorând astfel dividendul de distribuit acționarilor.

Al doilea post important este contul amortizării, care reprezintă 8,4% asupra capitalului. Acest cont împreună cu contul « fonduri »

reprezintă în total 10,5% din capital. La aceste conturi se trec, din beneficiul brut la închiderea bilanţului, amortizările de făcut asupra imobilelor şi instalaţiilor în cursul anului expirat.

TABLOUL Nr. 86. — CONTUL DE PROFIT ŞI PIERDERE COLECTIV AL SOCIETĂŢILOR INDUSTRIALE IN 1925

CONTURILE	Lei	% din beneficiul brut	din capital %
Cheltueli generale	4.862.409.720	47,3	26,6
Dobânzi	399.788.489	3,9	2,2
Impozite	426.813.369	4,2	2,3
Amortizări	1.534.377.178	14,9	8,4
Fonduri	393.451.218	3,8	2,1
Diverse	170.972.781	1,7	0,9
Beneficiu net	2.490.156.743	24,2	13,6
Total beneficiu brut . .	10.278.469.498	100,0	56,1

Urmează apoi contul « impozite », la care se trec dealtminteri toate impozitele, atât cele elementare cât şi cele complimentare, şi care reprezintă 17% din beneficiul net.

Dobânzile plătite, reprezintă în fine 3,9% din beneficiul brut sau 2,2% asupra capitalului.

După ce se deduc toate aceste posturi, rămâne beneficiul net, care raportat la beneficiul brut ne dă un procent de 24,2% sau la capital 13,6%.

Cuprinsul acestei lucrări nu ne permite a intra mai mult în amănuntele unui studiu al bilanţului colectiv al societăţilor industriale care, dându-ne de exemplu raportul de mărime al conturilor « disponibilităţilor lichide » şi « activul imobilizat », diferitele grupuri de conturi clasate după gradul lor de exigibilitate din partea pasivului, dându-ne în fine adevărata structură cantitativă şi calitativă a activului şi a psivului societăţi lor, ar fi de cel mai mare interes pentru a desprinde capacitatea şi situaţiunea financiară a industriei noastre.

Evoluţia rentabilităţii industriei se oglindeşte şi în variaţia cursului valorilor mobiliare, care sunt în funcţiune de această rentabilitate şi de mersul general al afacerilor. In tabloul următor, este dată în indici

TABLOUL Nr. 87. — RENTABILITATEA CAPITALULUI ACȚIONAR AL SOCIETĂȚILOR INDUSTRIALE DUPĂ FELUL INDUSTRIEI

INDUSTRIILE	1929 %	1930 %	1931 %	1932 %
Forestieră, hârtie, anexe	11,19	6,61	3,90	5,00
Metalurgică	9,10	6,18	3,52	3,75
Var și ciment	13,06	7,32	5,95	5,60
Arte grafice și tipografii	6,48	6,10	3,70	2,88
Țesături și îmbrăcăminte	8,03	5,84	2,25	2,77
Construcții de tot felul	11,02	9,32	6,20	4,86
Alimentară	8,61	6,79	4,40	3,20
Transporturi	14,60	18,52	10,90	17,40
Gaz și electricitate	13,22	11,33	5,32	4,70
Chimică	9,93	6,87	4,77	3,84
Petrol și foraje	7,37	7,77	8,20	2,20
Mine și cariere	10,31	5,32	3,70	5,46
Sticlărie	5,95	1,62	0,01	0,88
Morărit	3,90	2,41	0,70	1,59
Ceramică	4,25	2,44	1,80	1,67
Tăbăcărie	4,71	5,32	3,23	3,83
Diverse	4,56	1,56	1,18	2,25
Intreaga industrie	8,70	7,09	5,68	3,90

variația lunară a cursului în ultimii cinci ani, pentru patru societăți petrolifere și cinci societăți industriale.

TABLOUL Nr. 88. — INDICII CURSULUI VALORILOR INDUSTRIALE
(Baza: media cursurilor lunare în 1929)

Societatea	Anul	Ian.	Febr.	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	Aug.	Sept.	Oct.	Noem.	Dec.
Societăți industriale	1929	121	120	118	113	98	84	83	84	68	71	67	64
	1930	63	61	56	54	54	51	51	54	53	53	61	50
	1931	48	49	45	49	45	33	34	28	30	33	32	35
	1932	31	29	27	40	25	26	19	22	32	40	38	46
	1933	48	22	22	46	47	52	50	48	53	32	37	33
Societăți petrolifere	1929	152	149	143	127	108	95	85	70	59	54	66	70
	1930	61	53	43	55	54	42	39	43	53	38	33	29
	1931	26	30	27	25	22	24	21	17	13	16	15	13
	1932	13	14	14	14	13	12	13	16	22	27	23	22
	1933	22	23	22	22	27	37	29	26	33	33	32	31

§ 3. *Aportul industriei în economia națională*

Aportul deosebit de important al industriei românești, justifică interesul economiei generale pentru existența, menținerea și desvoltarea în România a unei industrii naționale. In afară de orice considerente ideologice sau de oportunism trecător, imperativul industrialismului nostru se menține prin el însuși, pe baza capacității lui contributive în economia țării.

Industria românească ca factor de producțiune. Valoarea producției industriale s'a cifrat în 1932 la 45,4 miliarde lei (tabloul 54); dacă adăugăm la această cifră și valoarea producției industriei tutunului, necuprinsă în statistica de mai sus, valoarea producției industriale ar fi astfel cel puțin egală cu valoarea producțiunii agricole (de 47,8 miliarde lei în 1932) și cu 36% mai mare decât valoarea producției animale a țării. Ea satisface astăzi 70% din consumația totală a țării în produse industriale, iar pentru cea mai mare parte din fabricațiile ei, dispune de o capacitate de producțiune de cel puțin de trei ori mai mare.

In erarhia forțelor producătoare ale țării, industria se găsește astfel pe picior de egalitate cu industria. Pentru anul 1933, balanța producțiunii s'a înclinat chiar, în favoarea industriei; valoarea producțiunii industriale s'a urcat la aproape 50 de miliarde, în timp ce valoarea producției agriculturii a scăzut la 45 miliarde lei.

Contribuția importantă pe care industria o dă Statului sub forma taxelor și impozitelor. La bugetul de circa 18 miliarde lei din 1932, industria a contribuit cu 8,6 miliarde, adică cu 48%. Capacitatea contributivă a industriei este însă cu mult mai mare, ea acoperind în plus totalitatea cotizațiilor sociale, majoritatea încasărilor căilor ferate prin transporturile industriale executate, majoritatea încasărilor Camerelor profesionale și acelea ale administrațiilor locale.

Industria românească ca furnizor al Statului. Amintind numai rolul excepțional de important al industriei ca furnizoare a tuturor cerințelor Statului în timp de războiu, și insistând numai asupra furniturilor de Stat în timp de pace, industria indigenă a satisfăcut toate nevoile Statului în fabricate textile, alimentare, pielărie brută și confecționată și într'o mică măsură comenzile metalurgice, pentru care, printr'o greșită politică de Stat, au fost date peste hotare peste 14 miliarde lei în ultimii cinci ani, industria metalurgică indigenă participând cu numai 5% în totalul comenzilor.

Fără a vorbi de avantajele condițiilor de plată de care Statul a beneficiat dela industria indigenă pe care nicio altă industrie străină nu i le-ar fi acordat, dar tot Statului, în calitatea lui de cel mai mare consumator îi revine la orice comandă dată în țară, pe calea impozitelor și taxelor, circa 30% din valoarea comenzii, totodată avantajându-și și balanța de plăți prin rămânerea sumelor în țară.

Una din industriile indigene care a contribuit într'o largă măsură la aprovizionarea Statului cu furnituri, este industria pielăriei, care în timpul anilor 1927—1932 a primit comenzi în valoare de 1.371.000.000 lei, reprezentând cca. 31% din valoarea întregii producții. In acelaș interval de timp, industria textilă a furnizat Statului țesături de lână, bumbac și tricotaje, în valoare de aproape cinci miliarde lei, adică cca. 11% din valoarea producției textile.

Asigurarea mijloacelor de traiu la un număr de cca. 500.000 lucrători, cari împreună cu familiile lor, trece astfel de două milioane suflete.

Suma lefurilor și salariilor plătite se cifrează anual la 6 miliarde lei în industria manufacturieră, 4 miliarde lei în industria minieră și petroliferă și 7 miliarde lei în industria transporturilor.

Industria românească ca factor de investițiuni de capitaluri. Capitalurile investite în imobile, instalații, mobilier, cai și vehicule, după bilanțul societăților industriale, se urcă la cifra de 54 miliarde lei în anul 1932, iar averea de exploatare (materii prime, mărfuri, materiale, efecte de primit, debitori, efecte publice și acțiuni, participațiuni, casa în numerar), tot după bilanț și pentru acelaș an, la 38 miliarde lei. Deci un total al capitalurilor investite și al creditelor de rulment, de 92 miliarde lei.

Cum din tabloul 68 am văzut că societățile industriale contribue cu 60% în capitalul investit în întreaga industrie românească, rezultă că în totalitatea industriei noastre, sunt investite importante capitaluri ce se pot cifra la circa 150 miliarde lei (industria manufacturieră, inclusiv industria minieră, petroliferă și forestieră).

Dacă ținem seama de importanța circulației capitalurilor pentru economia unei țări, importanță cu mult mai mare decât aceea a circulației mărfurilor; de avantajul ce economia noastră națională trage din plasarea capitalurilor străine; și de faptul că aceste capitaluri străine se plasează cu predilecție numai în industrie, apoi odată mai mult, rolul deosebit al industriei indigene în atragerea și fixarea capitalurilor mobiliare naționale și mai ales străine.

Participarea activă a industriei în schimburile cu străinătatea. Industria indigenă participă în sensul cel mai favorabil al schimbului de mărfuri cu străinătatea, la obținerea unei balanțe comerciale active și procurarea de valută Băncii Naționale, pe de o parte prin posibilitatea importării cât mai reduse a produselor de natura celor fabricate în țară, iar pe de altă parte prin exportul produselor industriale de o mai bună valorificare în raport cu exporturile agricole. Valoarea producției industriei indigene intervine cu întreaga ei valoare în economisirea sumelor ce în ipoteza inexistenței industriei naționale, ar fi redate importului, desechilibrând catastrofal balanța noastră comercială. Totdeodată, în lipsa unei industrii proprii, nu am mai profita nici de avantajul dumpingului fabricatelor străine pe piața noastră internă.

Minusul de valoarea la importul mărfurilor, suplinit de producțiunea indigenă, și plusul de valoare obținut prin exportul produselor naționale industrializate, intervin algebric la îmbunătățirea « activului » balanței noastre de plăți.

Sub toate fețele considerate, aportul industriei în economia noastră națională, apare considerabil, atât sub raportul cifrelor date la acest capitol, cât și sub raportul considerațiunilor doctrinare și sociale, expuse în introducerea studiului de față. Eeconomia românească va trebui deci considerată așa cum este ea în realitate, adică o economie mixtă agraro-industrială, căreia politica noastră economică va trebui să-i fie întotdeauna conformă.

CAP. III

POLITICA INDUSTRIALĂ

§ 1. *Principiile politicei noastre industriale*

Politica industrială a României, își are în trecutul desvoltării industriilor noastre, tradițiuni puternice din cele mai vechi și antecedente de cea mai bună ținută.

Din timpurile destul de îndepărtate ale apariției primelor fabrici în Țările Române, ele luau ființă la adăpostul protecțiunii personale a Domniei. In dorința lor de a vedea prinzând pe pământul țării primele înjghebări industriale menite a satisface trebuințele proprii de atunci, Domnii Principatelor noastre mergeau cu solicitudinea lor deosebită pentru ocrotirea și încurajarea înființării *cherhanalelor*, numele turcesc de atunci al fabricelor, până a le asigura desvoltarea, la adăpostul unui monopol (apalto) dat prin pitac domnesc pe întreaga țară sau numai pentru anumite localități.

Iată una din formele sub care își găsește formularea, această stare de fapt și de drept, în Regulamentul Organic din 1832: « *Stăpânirea va ocroti aşezarea fabricilor şi a manufacturilor, trăgând din străinătate prin făgăduințe folositoare pe meşterii şi lucrătorii ce vor voi să se aşeze aici în țară şi dând acestora cât şi celor ce vor desăvârşi vreo ramură sau orice industrie, premii (daruri de însuflețire).*

Această bună tradițiune, o găsim întreagă și în conduita Vechiului Regat, care ne-a dat exemplul acelei frumoase politici industriale precisă și de perfectă continuitate, din toată perioada dintre 1886 și 1916; este perioada bunei îndrumări, sănătoasei propășiri și bunului renume căpătat de România în economia lumii, perioada politicei economice naționale.

Astăzi, avem o industrie numeroasă și variată care-și urmează desvoltarea firească în condițiunile generale economice ale țării. Mai toate ramurile industriale găsesc în interior elementele necesare existenței

lor: materii prime, mâna de lucru, piață de desfacere, din exterior aducându-se numai utilajul tehnic ce nu poate fi făcut în țară, unele materii prime ajutătoare și trimițându-se aci unele din produsele noastre industriale, în cea mai mare parte semifabricate.

Toată această activitate productivă industrială, trebue să-și aibă, ca ori și care organism, un *ideal* de desvoltare în viitor. Reiese de aci nevoia de a-i trasa directivele pe o perioadă destul de lungă, pentru a da astfel industriei cunoașterea cadrului în care va trebui să se desvolte și în același timp siguranța și garanția de care are nevoie pentru a atrage interesul celor ce-i dedică munca sau capitalul.

Iată de ce este nevoe deci a ne preciza o *politică industrială*, serioasă în principii și energică prin consensul unanim al țării, care precizând regimul noastru industrial și coordonându-l celorlalte mari ramuri de producție ale țării, să satisfacă *politica economiei noastre naționale*.

Politica economică a României

Politica economică a României, căreia politica industrială trebue subordonată, a fost inaugurată sub inspirația și conducerea unei fecunde intuiții istorice a lui *Ion I. C. Brătianu*, care, făcându-se ecoul practic al ideologiei statului modern industrial, a fost inițiatorul celui dintâiu program al nostru de politică economică.

La 1911, în manifestul către țară, I. Brătianu declara:

« *O țară în condițiunile noastre geografice și cu bogățiile naturale de care dispune România, nu poate rămâne exclusiv o țară agricolă; ea trebue să se desvolte în toate ramurile de activitate. Un stat nu poate însă progresa în mod real, decât dacă poporul său participă* în fapt *la toate aceste ramuri de activitate. Credincios tradițiunilor cu care în trecut s'a putut asigura desvoltarea puterilor naționale și dorind o participare cât mai activă a românilor la industria și comerțul țării, vom încuraja o industrie adevărat națională, preocupându-ne a desvolta în acest sens regimul actual de protecție industrială.*

« *Convins de necesitatea armonizării intereselor noastre economice cu interesele internaționale, am fireasca dorință ca în această conlucrare să încurajăm din ce în ce mai mult capitalul și inițiativa românească și să asigurăm elementului național o parte legitimă cât mai largă la muncă și conlucrare* ».

Nu există sub o asemenea conciziune, o mai mare claritate a expunerii pe liniile mari ale principiilor, a întregii noastre *politici economice*;

principii adevărate în secolul trecut ca și astăzi. Iată care sunt aceste principii:

1) *O economie românească mixtă, agraro-industrială.* Pentru o economie națională agricolă și industrială în același timp, pledează atât doctrina economică cât și condițiunile specifice ale țării noastre. După teoria lui Adolf Wagner, în orice țară trebue să existe un anumit echilibru între agricultură și industrie, iar după Friedrich List, industrializarea este o condiție apriorică a progresului agriculturii.

In stadiul actiual al economiei românești, *excedentul* pe care avem nevoie a ni-l asigura ca rezultat al totalității străduințelor noastre economice, nu se poate realiza decât prin schimbul nostru de mărfuri cu străinătatea. Ori pentru aceasta este necesar a ridica valoarea intrinsecă a mărfurilor ce exportăm, reducând valoarea acelora ce importăm; cu alte cuvinte, o agricultură mai rațională decât cea actuală și o intensificare a producției industriale în vederea sporirii productivității muncii agricole; *O progresiune constantă a valorii producției naționale.*

« Dela stabilirea unității naționale nu mai suntem o țară eminamente agricolă cum eram caracterizați cu o jumătate de veac înapoi; prin posibilitățile economice de care dispunem și prin rolul ce avem în satisfacerea trebuințelor noastre proprii, suntem azi o țară producătoare bazată pe agricultură în primul rând, ca ramură principală de bază a producțiunii naționale, și pe industrie care este o ramură necesară pentru existența noastră ca țară economică independentă »[1]).

2. *O politică economică națională.* Orice epocă își are politica ei economică; azi o politică economică națională. Politica economiei mondiale a timpului nostru, este dominată de protecția economiilor naționale. Aceste tendințe generale pentru alcătuirea economiilor integrale, marchează astfel ciudata opoziție din zilele noastre între idei și evenimente; printr'o lipsă de sens logic a lumii moderne, noțiunea curentă a interdependenței economice este însoțită de practicarea unui protecționism extrem.

Dacă acest protecționism este bun sau rău, este o chestiune a cărei discuțiune este inutilă de vreme ce aceasta este orientarea generală în politica economică mondială, și nu noi vom fi primii a sacrifica interese pe altarul unor credințe frumoase; evoluția generală este mai de grabă singura realitate căreia politica economică trebue să i se adapteze.

---

1) Ing. *Const. D. Bușilă.* Politica economică națională.

Deci, «apărarea şi păstrarea patrimoniului naţional pentru a fi pus în valoare prin noi şi cu participarea determinantă a aparatului naţional de producţie»[1]) în urmărirea avantajului celui mai mare profit naţional.

3. *Armonizarea intereselor noastre economice cu cele internaţionale.* Dar o astfel de politică economică naţională nu exclude participarea noastră în vieaţa economică internaţională, în care trebue să ne încadrăm, fără însă a ne pierde caracterul şi individualitatea noastră economică. Excluzând concepţiunea antieconomică a autarchiei economice, să se asigure forme echitabile şi durabile legăturilor noastre cu străinătatea, prin acorduri internaţionale.

Politica industrială a României

1. Prima problemă care se pune este aceea privitoare la rolul statului în domeniul activităţii industriale a ţării. Dela *şcoala liberalismului economic*, cu credinţa ei în existenţa unei «ordine naturale» conform căreia societăţile omeneşti sunt guvernate transcedental de legi naturale pe care noi ori şi cât am voi nu vom putea să le schimbăm, şi care considerând efortul individual ca unicul motor al vieţii sociale reduce rolul statului şi intervenţia autorităţii la un minimum indispensabil siguranţei tuturor, într'un cuvânt respectarea formulei «laisser faire, laisser passer»; trecând prin *şcolile socialiste* care, ca o reacţiune contra şcolii liberale clasice, extinzând pe cât posibil atribuţiunile puterilor colective reprezentate fie prin stat, fie prin asociaţiunile muncitoreşti, în scopul de a ajunge să transforme în servicii publice tot ceea ce azi ţine de atribuţia întreprinderii particulare; şi ajungând în fine la doctrina *economiei diriiate*, în conformitatea căreia statul trebue să ia direcţia superioară a marilor industrii, având în mâna lui importul şi exportul, adică toată producţia naţională, ceea ce în ultima analiză nu sunt decât măsuri de ordine socialistă, deformate până la extrema limită prin eforturile sovietice ce tind a face din stat o întreprindere socialistă unică şi colosală, care să se substitue întreprinderii private şi activând după un plan prestabilit graţie unui sistem de conscripţie civilă care obligă mâna de lucru la o muncă dură şi prost retribuită şi capitalul la renunţarea lui la beneficii, se pune întrebarea

---

[1]) *Alex. Topliceanu.* Politica industrială. Bucureşti, 1933.

în ceea ce privește stările dela noi, unde trebue să plasăm rolul statului în domeniul vieții noastre economice?

S'a spus de unii doctrinari că statul nu trebue să contribue sub nicio formă la ajutorarea industriei naționale. Dar statul este colectivitatea, suntem noi înșine și a ne ajuta pe noi, înseamnă a face o operă ce se încadrează intereselor naționale; statul trebue să aibă un rol în organismul nostru industrial. Lui îi revine rolul de îndrumător și coordonator al eforturilor individuale și al diferiților factori de producție într'un ansamblu, subordonat politicei economiei noastre naționale; și tot statul trebue să asigure condițiunile de siguranță și de egalitate în libera desvoltare a unităților industriale.

De sigur însă că statul nu va trebui să se amestece direct, să ia singur parte activă la procesul de producție și să conducă efectiv întreprinderi industriale, atât timp cât există cel puțin prezumpția că industriașii, agricultorii și comercianții cunosc mai bine decât administrațiile publice, propriile lor interese. Monopolurile, actualmente destul de numeroase, nu vor trebui extinse mai mult; în același timp este necesară o restrângere eficace a concurenței neîntemeiate a întreprinderilor publice. De asemenea, rolul statului nu trebue să fie acela de jandarm al inițiativei particulare, limitând libertatea de înființare a industriilor. Industria trebue eliberată de amestecul numeroaselor organe de stat și de toate poverile ce o apasă, care actualmente îi stânjenesc activitatea; Ministerul Industriei va trebui să rămână singurul organ de legătură între industrie și stat pentru toate chestiunile, în afară de perceperea impozitelor și conflictele de muncă.

Iată deci un prim principiu al politicei noastre industriale. *Statul trebue să-și asume un rol în activitatea industrială a țării; în primul rând rolul de a garanta siguranța și egalitatea de situațiuni pentru o liberă desvoltare a unităților industriale, și în al doilea rând rolul de îndrumător superior al industriilor, în sensul interesului național, social și economic al țării.*

2. *Principiul protecției și încurajării industriei.* La începutul activității noastre industriale, când piața internă era la completa discrețiune a produselor străine, acțiunea pentru crearea unui aparat național de producție industrială a luat forma încurajării.

Datorită greutăților legate de orice început, toate nouile creațiuni industriale au trebuit să fie sprijinite efectiv și continuu pentru ca intervenționismul nostru de stat să poată reuși a crea un cadru industrial propriu.

Astăzi însă, se pune întrebarea dacă în țara noastră, atât de bogată în resurse de tot felul, mai este necesară o încurajare propriu zisă a industriei, sau este suficientă numai o protecțiune industrială?

Mai întâi, în ceea ce privește *protecția* industrială, astăzi nu mai există țări care să poată prospera fără a menține pe solul lor, un anumit minimum de activitate industrială națională, care prin aceasta chiar, trebue apărată. Legea economică a celui mai mic preț de revenire nu se aplică nici aici fără un corectiv supărător, dar necesar în stadiul actual al relațiilor internaționale, care este tariful vamal. Zelul comisiunilor care și-au dat drept scop la Geneva, suprimarea barierelor vamale, trebue să avem curajul de a afirma că sunt organisme utile și binefăcătoare numai în măsura în care constituesc o acțiune de contrabalansare a presiunii irezistibile exercitată de interesații privați, doritori de a obține o protecție vamală cât mai mare. Insă prin suprimarea barierelor vamale, remediul ar fi mai rău decât răul actual. Protecția industrială prin tarife vamale este de o generală aplicațiune azi la toate statele de pe glob, și țara noastră este și va trebui să rămână încadrată în acest sistem economic.

Un al doilea mecanism al politicei industriale, este *încurajarea*. Odată cu interesele producătorilor, trebuind a fi ținute în seamă și cele ale consumatorilor, este necesar pentru a evita tarifele vamale prea urcate de care au nevoie numai anumite industrii, să acționăm asupra încurajării ca element de politică industrială. Aceasta este adevărat, mai ales în cazul industriilor noui, care au într'adevăr nevoie de un înalt nivel de protecție, dar când nu este justificată prin nimic grevarea consumatorului cu taxe vamale exagerate.

Prin faptul că noi ne găsim încă în condițiuni de inferioritate față de industria străină (bani scumpi, randament mai redus al personalului și al ambianței sociale, lipsa de unitate a produselor, comercializare insuficientă), industria românească în general are nevoie pentru a nu fi pusă în stare de inferioritate comercială față de mărfurile străine, de protecție, iar în particular, anumite întreprinderi industriale au nevoie de o încurajare propriu zisă.

In privința industriilor nou create, este necesară respectarea continuității politicei de până acum, adică *încurajarea*, pe un anumit număr de ani, iar pentru cele existente, *protecția*, care să urmeze

pentru totdeauna și pentru toate industriile, după perioada de încurajare [1]).

Mijloacele prin care statul poate încuraja industria, sunt diferite: tarif vamal, prime în bani, reduceri fiscale și la transporturi, terenuri pentru instalații, furnituri publice, etc. Exact nu se poate stabili unde începe aplicarea pură și simplă a unui regim vamal, fiscal, de transporturi, echitabil, și unde încetează încurajarea prorpiu zisă. Fapt este că « încurajările și avantajele pe care industriile le primesc astăzi, sunt de o valoare inegală și nu au niciun raport cu ajutorul real de care fiecare ramură de industrie are nevoie; unele industrii sunt prea mult apărate, iar altele nu sunt de loc. De aceea este nevoie de o reformă totală a regimului de încurajare, care să pornească dela principiul că legiuitorul nu trebue să trateze în mod uniform și general industria, care este o pură abstracțiune, ci în mod diferențiat și particular « industriile » adică ramurile speciale, care singure sunt realități tangibile [2]).

Industria propunându-și crearea de bunuri industriale, luând în ajutor cele patru mari elemente de producțiune: ideea, natura, capitalul și munca, și fiind un factor care se desfășoară în sensul interesului general, mărind cu mare randament producția națională, majoritatea industriilor vor trebui încurajate, însă condiționat. Incurajarea oricărei întreprinderi să dureze exact atât timp, cât ea îi este indispensabilă și nicidecum să ajungă a constitui mai târziu un privilegiu fără utilitate economică. *Vor fi evitate deci privilegiile acordate pe termen fix.*

Pe baza veniturilor nete ale întreprinderilor, exact și onest stabilite în cuantumul lor, înlesnirile vor fi progresiv retrase pe măsură ce prosperitatea întreprinderilor va fi asigurată. Industriile principale care vor interesa independența și apărarea noastră națională, vor fi continuu încurajate [3]).

Incurajarea industrială va trebui însă astfel legiferată încât să se țină seama de următorii factori: interesele consumatorilor; îmbunătățirile sociale ale soartei lucrătorilor; protecția micei industrii; asigurarea unui minimum de organizare tehnică și perfecționare a instalațiilor;

---

[1]) *Al. Periețeanu.* Proiect de lege pentru protecția și încurajarea industriei naționale.

[2]) *M. Manoilescu.* Problemele comerciale și industriale ale actualității. In Buletinul Uniunii Camerei de Comerț și Industrie din 1929.

[3]) A se vedea *M. Manoilescu.* Către o nouă legislație industrială. Buletinul Industriei, An. I, Nr. 4–5, 1920.

transporturile industriale; regimul vamal sub dublul lui aspect: degrevarea taxelor la importul mașinilor și impunerea prin taxarea fabricatelor străine, care este cheia oricărei protecții industriale; exproprierea industrială; problema impozitelor prin jocul cărora se poate exercita și un regim de încurajare; normalizarea fabricatelor prin uniformizarea oficială a caietelor de sarcini; furniturile statului; creditul industrial.

Un al doilea principiu al politicei industriale este deci ca *Statul să acorde protecția și încurajarea sa industriei naționale; o protecțiune permanentă și o încurajare care va trebui să dureze însă exact atâta timp cât ea este necesară pentru deplina consolidare a întreprinderilor.*

3. *Subordonarea regimului industrial politicei economice naționale.* In industria noastră, care trebue să devină națională, avantajele trebue să satisfacă cerințele politicei economice a țării. O industrie este *națională* dacă se încadrează aparatului național de producție, adaptându-se integral contribuției față de el și acțiunii lui din punct de vedere național. Calitatea aceasta nu este atât legată nici de origina capitalului învestit, nici de originea întreprinderii; poate capitalul învestit într'o întreprindere să fie chiar în mare majoritate străin, dacă dela conducerea ei se dă dovada înțelegerii depline a datoriilor față de economia noastră națională, dacă personalul român își capătă drepturile lui legitime și dacă primează interesele naționale, industria respectivă poate fi considerată drept națională [1]).

Personalul românesc trebue să aibă rol hotărîtor, proporția lui urmând a fi stabilită pe categorii de salariați. In această privință exemplul Franței poate fi urmat: pentru străini 10% este limita maximă admisă pentru fiecare categorie de salariați.

Pentru a învedera aceste cerințe, avantajele industriale vor trebui proporționate cu: munca românească întrebuințată, după materiile prime naționale întrebuințate și după interesele apărării naționale, așa fel ca ele să ducă la românizarea industriei indigene.

Cel de al treilea principiu este deci ca *politica industrială să satisfacă politica economiei noastre naționale subordonându-i întreg sistemul ei de industrializare.*

4. *Urmărirea celui mai mare profit național.* Se pune acum întrebarea care este obiectul politicei industriale. Evident, întreprinderile industriale

---

[1]) *Alex. Topliceanu*, lucrare citată, pag. 53.

sub orice formă apar ele; dar politica industrială va trebui să aibă în vedere, in abstracto, absolut toate aceste întreprinderi?

Există o serie de întreprinderi care-şi trăiesc vieața de azi pe mâine, întrebuinţând inutil capitaluri ce ar putea merge mai bine în alte direcţiuni, alimentând inutil şi de multe ori neloial lupta de concurenţă, solicitând finanţări ce nu merită. Chiar dacă o industrie din această categorie ar dispune de finanţe oricât de însemnate, fără ca să posede însă mijloacele moderne de fabricaţiune, utilaj, metode, ideea tehnică, produsele ei vor fi sau inferioare, sau supraîncărcate de un cost de fabricaţiune mai ridicat decât acela al concurenţei; ea va avea prin urmare sarcini cu mult mai grele decât ale producţiunii economice, practicată de rivalele sale.

Necunoscându-şi nici chiar ele situaţia reală din cauza activului lor alcătuit din valori diferite, cu amortismente incomplete şi defectuoase, cu angajamente variabile, beneficii fluctuante după situaţia pieţei, ele au dus cea mai greşită politică, aceea de a trăi din conjunctură în conjunctură, din sezon în sezon, aşteptând ca ziua de mâine să provoace o schimbare într'un sens sau în altul.

Avem pe de altă parte întreprinderile serioase, consolidate, capabile să trăiască prin propriile lor puteri.

Dacă aceasta este situaţia, suntem în tot cazul interesaţi să vedem ridicându-se unităţi industriale mari, puternice, viabile şi capabile să înfrunte orice situaţiuni economice; nu întreprinderi industriale rău concepute, slab fundate, grav ameninţate prin situaţiunea financiară în care se găsesc şi care mai de grabă vor dispărea decât să progreseze.

Vor forma deci obiectul protecţiei şi încurajării industriale numai industriile de bază serioase şi nicidecum industriile factice, care nu pot intra în vederile unei organizări solide, în sensul scopului urmărit.

Va trebui de asemenea ca înfiinţarea nouilor întreprinderi să fie aprobată cu cea mai mare atenţiune; iniţiatorii vor trebui să prezinte studii foarte serioase şi aprofundate privitoare la programul de bază al industriei pe care voesc s'o înfiinţeze, care să cuprindă toate problemele de natură economică, juridică şi financiară ce privesc noua industrie; apoi să dispună de un capital necesar şi suficient pentru cheltuelile de investiţie.

Pentru aceasta va trebui însă cunoscută situaţia reală şi precisă a industriei româneşti. Va trebui ca statul, care are un rol hotărîtor atât prin administraţia conştientă a reprezentanţilor săi cât şi prin studiul

ce poate întreprinde și contactul ce trebue să păstreze cu reprezentanții industriilor pentru a fi întotdeauna în curent cu dificultățile ce aceștia întâmpină, să dea îndrumarea necesară în sensul principiilor politicei industriale ce a fixat.

Totul va trebui *cunoscut, anticipat* și *prevăzut*, fiindcă numai bazați pe o informație și documentare care să oglindească realitatea exact așa cum se prezintă, va putea statul să aplice politica lui industrială [1]).

---

[1]) Un exemplu minunat al unei organizări de acest fel, ni-l oferă reglementarea Decretului Republicei Spaniole din 17.XII.1931, care printr'un organism special « Corpul inginerilor industriali » din Ministerul Economiei Naționale, aplică politica industrială spaniolă, pe baza următorului program de intensă activitate desfășurată de acest corp, pe care din considerațiunea ușurinței limbei, îl dăm textual:

A) Senalar las normas y bases para la formación de estadisticas y del Registro industrial.

B) Adquirir, clasificar y maniene siempre actuales los datos necesarios para la formación del Censo y mapa industrial de Espana, y formular estudios monográficos y generales de interpretación y aplicación de las estadisticas industriales.

C) Catalogación y estudio de la primeras materias nacionales y de las fuentes de energia.

D) Catalogación y estudio de los centros consumidores y de los productos consumidos, con indicación de su origen nacional y extranjero.

E) Estudios de las vias de entace entre los centros productores y consumidores, tanto pare el transporte de mercancias como para el de energia.

F) Estudios e informes acerca de la implantación de nuevas industrias introducción de nuevos procedimientos o nuevos elementos de producción, Electrificación rural y de industrias Transportes de energia.

G) Estudios e informes sobre protección y auxilios a la industria nacional. Certificados de productor nacional.

H) Estudios arancelarios (tarifelor). Repercusión de las modificaciones arancelarias en la industria y en el consumo. Informe sobre Tratados de comercio.

I) Estudios económicos sobre exportación e importación.

J) Orientaciones para el porvenir (viitorului) industrial. Promoción y ordenación de Congressos, Exposiciones, concursos cientificotécnicos o técnicoeconómicos o industriales y demás análogos de carácter general o especial, y coandyuvar a su realización interviniendo en los que promuevan otras entidades.

K) Ensayos, análisis y comprobaciones en Laboratorios de carácter industrial relativos a primeras materias y productos elaborados que ordene la Superioridad o soliciten las Corporaciones, Empresas o particulares.

L) Informes acerca de las tarifas y ordenación de toda clase de suministros industriales en relación con los servicios públicos.

Intreprinderile care au cea mai mare șansă de a fi puternice și viabile sunt însă tocmai industriile care transformă principalele materii prime naționale: în primul rând industriile agricole care transformă cerealele, legumele, fructele și plantele industriale din țară, produsele animale, lemnul, apoi industriile transformatoare ale bogățiilor subsolului: metalele, petrolul și cărbunele.

România ca și celelalte țări agricole au nevoie: de o anume industrie care să valorifice produsele naturale ale țării și de o anume industrie exportatoare.

O industrie ca aceea a lânei, pentru alimentarea căreia iau parte proprietarii de pășune, ciobanii cu oile lor, lâna, industria casnică, răspândită mai cu seamă în părțile muntoase ale țării, micile ateliere, răspândite în toată țara, întreaga serie de fabrici, care reprezintă diferitele faze de fabricație până la numeroasele produse industriale puse pe piață, toate acestea, reprezintă o industrie care merită toată atențiunea [1]).

O altă industrie, aceea a aramei laminate, care importă arama brută plătind o taxă vamală de 120 lei pro 100 kg, iar după ce o laminează, obține o protecție vamală de 4350 lei de 100 kg, adică o taxă de import mai mult decât prohibitivă. Această industrie și multe altele la fel, care interesează circa o sută, două de lucrători, plus un personal foarte restrâns, scumpesc peste limitele permise produse industriale destul de întrebuințate, constituesc industrii la care am putea renunța cu cea mai mare ușurință, economia țării având totul de câștigat.

Din aceste exemple, se poate deduce *cheia* industriilor indispensabile în țările agricole; ar fi industriile care favorizează cât mai mult *profitul național*.

M) Propiedad industrial. Informes sobre patentes de invención, de introducción y certificados de adición y puesta en práctica de las patentes.

N) Seguridad e higiene industriales. Reconocer, inspeccionar, vigilar el funcionamiento de máquinas de toda clase, de instalaciones industriales y centrales productoras y de transformación de energia.

O) Régimen de transacciones y servicios. Redactar, aprobar y revisar las normas, prescripciones, Regulamentos y Ordenanzas de carácter industrial...

P) Ensenanza e investigación industrial. Adquirir en todo momento conocimiento exacto de los progresos e inventos de mayor utilidad relacionados con dichas industrias y con toda clase de actividades industriales en las paises extranjeros, propagándolos por la Nación.

[1]) A se vedea: Ing. *P. N. Panaitescu.* Regimul preferențial. Buc. 1932, pag. 12.

Privitor la industriile exportatoare, țările agricole au pierdut totdeauna din vedere că țările de mare industrii fac tot posibilul ca să importe materii prime, dar și semifabricate și să exporte, dacă se poate, numai produse industriale finite. Este deci așa de natural pentru țările agricole, de obiceiu bogate în materii prime, să dea cea mai mare atențiune unor industrii de semifabricate.

Desvoltarea noastră industrială nu va trebui deci exagerată, depășind raționalul în ritmul și limitele industrializării. Industria va trebui considerată ca o forță economică în desvoltare, complimentară agriculturii și deci avantajată în acest sens. O industrializare prea rapidă și cu orice preț, de asemenea trebue evitată. In general se va tinde la o industrializare până la limitele consumului intern și la industria produselor necesare exportului.

De aci, un al patrulea principiu al politicei industriale: *în urmărirea celui mai mare profit național și bazându-se pe conștiința reală și precisă a situației unităților industriale, politica industrială va trebui să aibă în vedere numai industriile de bază serioase, capabile să se consolideze și să funcționeze în sensul principiilor acestei politici; vor trebui favorizate în primul rând industriile transformatoare ale produselor solului și subsolului nostru, care alcătuesc importante materii prime naționale, industriile anumitor produse necesare exportului și de asemenea industriile care ne garantează apărarea țării.*

5. *Promovarea industriei mici.* Politica industrială va trebui să nu *deformeze* desvoltarea generală a industriei, având în preocupări numai marea industrie; toată atenția și solicitudinea vor trebui acordate industriei mici, industriei casnice și industriilor sătești, a căror importanță deosebită, din toate punctele de vedere: național, social și economic, este integral recunoscută.

Politica industrială va trebui deci să promoveze în mod egal mica industrie, industria casnică și industriile sătești, pentru a le face prospere, ele împlinind cele mai înalte interese naționale, sociale și economice ale țării.

6. *Calitatea și ieftinătatea produselor industriale.* Politica industrială trebue totdeauna să pretindă întreprinderilor încurajate să ofere o producțiune bazată pe folosirea unui mecanism modern, susceptibil de perfecționări și care să permită lupta concurenței, prin *calitate* și *ieftinătate.*

Din acest punct de vedere, situația noastră este favorabilă fiindcă nu ne găsim cu o industrie veche, nici cu capitaluri enorme și investițiuni,

care să nu fie susceptibile de adaptare și perfecționare. Avem din contra experiența altor țări și este mai ușor a mlădia un arbore tânăr în creștere, decât unul ajuns la maturitate.

Dacă la noi în țară s'a urmărit până acum a se stăpâni piața prin prohibițiuni, iar nicidecum prin calitatea superioară a produselor, este timpul ca industria noastră să urmărească pentru viitor acest postulat al fabricatelor de calitate superioară, al mărfii capabile să lupte cu concurența mondială, deci a produce *modern*: «ieftin și bun».

Intreprinderile industriale însăși trebue să urmărească perfecționările de adus pentru a produce calități mai bune, în condițiuni corespunzând intereselor economiei naționale și cu prețuri de revenire care să permită desfacerea lor față cu produsele ce ar putea fi importate. Ele trebue să urmărească și să pună în aplicare toate progresele de ordin tehnic, administrativ, economic și social pentru a ajunge pe picior de egalitate cu industriile similare din țările înaintate din punct de vedere industrial. *Politica industrială va pretinde deci calitatea superioară a produselor industriale și ieftinătatea lor.*

7. *Debușeul producției industriale.* Intrucât producția industrială nu este un scop în sine ci învederează întotdeauna ca finalitate economică consumul, debușeul produselor industriale trebue considerat ca un adevărat al patrulea factor de producție pe lângă ceilalți trei factori clasici cunoscuți, munca, natura și capitalul.

Sub aspectul ei intern, problema debușeului se rataşează însă la marea problemă a înțelegerilor industriale, în speță a cartelurilor industriale, care nu sunt decât forma modernă a comercializării articolelor industriale; ele reglementează condițiile de afaceri și sunt organizate în întregime în vederea pieței de desfacere.

Pe lângă raționalizarea ce și-o propun înțelegerile industriale în scopul îmbunătățirii calității și scăderii costului de producție, cartelurile își propun să domine desarmonia ce există între variațiunile necontenite ale capacității de absorbție a pieței și fluctuațiile prețurilor pe de o parte, și interesul, pe de altă parte, al unei utilizări regulate și constante a instalațiilor fixe și al stabilității prețurilor, interes cu atât mai vădit pe măsură ce tehnica face să treacă pe primul plan, factorul invariabil al mașinilor și instalațiilor permanente.

Desvoltarea organizării tehnice a cartelurilor a fost mai rapidă decât acea a legislației corespunzătoare, așa încât cadrul lor legal lipsește și azi la noi ca și în cele mai multe state. Politica statului nu mai poate să

fie însă astăzi o politică de ostilitate față de carteluri, ci mai de grabă, considerând primatul intereselor economice generale, o politică de încadrare legală a lor, statul rezervându-și un singur rol: acela de a le împiedeca să sporească în mod artificial prețul articolelor lor.

Sub aspectul ei extern, problema debușeului produselor noastre industriale se găsește la punctul de interferență al celor două politici, industrială și comercială, ale țării. Prin instrumentul tarifelor și convențiunilor comerciale, piața produselor noastre este apărată pe de o parte de concurența fără limită a produselor străine, iar pe de altă parte această piață se extinde și peste hotare.

Va trebui deci să cunoaștem ce anume articole trebue cu drept cuvânt ocrotite și care nu. Principiul protecțiunii odată admis, e neapărat nevoie de date precise și studii comparate, pentru ca pe de o parte să nu se depășească limita peste care protecțiunea devine o risipă a banului public, un câștig prea mare al fabricantului în dauna consumatorului și o cauză de lipsă a oricărui stimulent pentru perfecționarea tehnicei industriale, iar pe de altă parte, prin taxe prea scăzute să nu se primejduiască existența unor industrii prospere din cauza concurenței străine.

Va trebui în fine ca pe baze convenționale, să se asigure plasarea certă a unora din produsele industriilor noastre exportatoare pe diferitele piețe străine.

Iată dar un ultim principiu al politicei noastre industriale de stat: *pe planul intern, un regim de legalitate al cartelurilor, menite a asigura organizarea tehnică a pieței produselor industriale, iar pe planul extern, asigurarea unei situații cât mai favorabile a produselor noastre industriale în schimbul internațional, pe calea tarifelor și convențiunilor comerciale.*

§ 2. *Legislația industrială*

I. Obiectul legislației industriale

Toate faptele individuale sau sociale ale omului, implică *norme de drept* corespunzătoare, care consacră *relațiunile juridice* ce se stabilesc între membrii aceleeași societăți; ca atare și orice fapt industrial dă loc la aplicațiunea unei reguli de drept, care este suportul juridic și de legalitate pe care se întemeiază.

Firul invizibil al relațiunii juridice ne leagă în așa fel, și are o așa importanță, că toată vieața noastră este întemeiată pe această legătură.

Fiecare dintre noi suntem ca o celulă în societate, legată cu toți ceilalți membrii ai societății și tot cursul vieții noastre de toate zilele este canalizat de asemenea legături.

Dreptul există în fiecare clipă a vieții noastre și orice facem în societate implică o serie extraordinar de complexă de fenomene juridice [1]). Un industriaș intră la un furnizor să cumpere o marfă. Ce complex extraordinar de fenomene juridice reprezintă însă existența furnizorului și posibilitatea de a intra într'un magazin pentru o cumpărătură. Mai întâiu analiza descopere un contract de vânzare cumpărare cu furnizorul, odată cu existența comercială a fondului furnizorului, cu toate drepturile și obligațiunile comerciale ale unui furnizor, cu contractul pe care el însuși îl face cu furnizorii lui de care depinde, cu acela de închiriere cu proprietarul prăvăliei și așa mai departe. Analiza mai descopere apoi regulamentarea administrativă, posibilitățile acestei regulamentări prin organizațiuni constituționale sau chiar de drept internațional public.

Ce acte par la prima vedere mai simple ca acestea? Și totuși, toate actele noastre de fiecare clipă, toate problemele mari care ne mișcă pe toți, au legătură cu dreptul; tot ceea ce în societate face posibilă vieața noastră materială și morală sunt astfel chestiuni care ridică probleme de drept.

Dintre toate aceste relațiuni juridice numai foarte puține apar în conștiința noastră și atunci ne aflăm de obiceiu în fața a ceea ce se chiamă un conflict juridic. Industriașul a intrat să facă o cumpărătură; întrucât lucrurile s'au petrecut normal cine-și dă seama că s'a atins de o serie extraordinar de complexă de relațiuni juridice care presupun altele din ce în ce mai complexe? Dar după ce a dat banii negustorului și acesta nu dă lucrul sau îl dă stricat, atunci imediat apar la cunoştință legăturile juridice; atunci înțelegem că negustorul e obligat juridiceşte să predea lucrul cumpărat, așa cum a fost cumpărat. Dacă negustorul cade în faliment, creditorii lui nu mai pot să-și realizeze creanțele; iarăși o situațiune dureroasă pe care imediat creditorii o simt, o simte dureros și debitorul.

Iată dar cum se prezintă relațiunile juridice, de o multiplicitate extraordinară și care apar uneori ca conflicte juridice. Rezolvarea conflictelor juridice, atunci când ele devin frecvente sau grave, devine

---

[1]) *Mircea Djuvara.* Teoria generală a dreptului. Bucureşti, 1930. Vol. II, pag. 12 şi următoarele.

o necesitate inexorabilă pentru societate; atunci intervine *legiferarea*, creând dreptul, adică reglementarea *coexistenței libertăților tuturor.*

Este ceea ce vom studia în acest capitol, ca existând în legătură cu activitatea industrială a României.

O legislație industrială completă este chemată a reglementa următoarele probleme: 1. *Exercitarea industriei:* întreprinderi industriale, industrii reglementate sau monopolizate, cartele și trusturi, stabilimente periculoase și insalubre, protecțiune și încurajare industrială, regim vamal; 2. *Proprietatea industrială:* brevete de invențiune, desene și modele, mărcile de fabrică și de comerț, concurența neloială și ilicită, secrete de fabricație, nume comerciale, însemne, indicațiuni de proveniență, medalii și recompense industriale; 3. *Legislația muncii:* contractele de muncă, conflicte rezultând din muncă, mijloacele de apărare (sindicate profesionale), reglementarea muncii (igienă, minori, etc.) asigurări și prevedere socială, educație profesională, instituții industriale și comerciale.

In România, *regimul industrial* se găsește și astăzi sub condițiunea suspensivă a unificării lui pe întregul teritoriu al țării; în timp ce meseriile sunt reglementate de patru regimuri legale diferite, după legislațiile pe care le-au avut provinciile alipite înainte de Unire, industria mare din întreaga țară este reglementată încă de «Legea pentru încurajarea industriei naționale» din 1912, care prin jurnalul Consiliului de miniștri din 12.XI.1920 a fost extinsă și în nouile teritorii. Aplicarea ei însă nu prezintă un caracter definitiv, deoarece a fost condiționată ca termen, de promulgarea viitoarei legi de unificare a regimului industrial din întreaga țară.

Industria casnică, deși reprezintă o ramură importantă a economiei naționale se găsește fără nicio lege care să-i îndrumeze activitatea.

Toată seria de legiuiri care țin de competența Ministerului Industriei și Comerțului: legea de încurajare a industriei; legea pentru asigurarea creditului necesar industriilor, legea asupra asociațiunilor profesionale și a Camerelor de industrie, legea de control a instalațiilor periculoase, legea de proprietate industrială, brevete de invențiuni și mărci de fabrici și în fine legea meseriilor, vor trebui să fie perfectate într'o unitate de ansamblu pentru a face să înceteze pentru unele din ele coexistența celor patru legislații industriale diferite din nouile teritorii.

O altă serie de legiuiri, care au contingențe strânse cu industria, ies totuși din competența Ministerului Industriei și Comerțului: legislația

asociaţiunilor profesionale, a asigurărilor şi aceea a raporturilor de muncă, ce cad în competenţa Ministerului Muncii şi legislaţia industriilor monopolizate de Stat, de competenţa Ministerului de Finanţe.

Legislaţia actuală are două părţi slabe: mai întâiu fiind compuse din părţi concepute la epoci diferite şi în condiţiuni diferite, nu satisface preocuparea unui plan de ansamblu şi unitar în ceea ce priveşte ramurile industriale: marea industrie, meseriile, industria casnică şi sătească; în al doilea rând multe din legiuirile actualmente în vigoare sunt concepute în spiritul şi după structura economică dinainte de războiu, fundamental diferită de aceea a României actuale.

Intrucât legiuitorul abstrage esenţa legilor din conştiinţa societăţii respective, Parlamentul dând numai o simplă hotărîre de adesiune şi întrucât Statul prin opera lui de legiferare trebue să asigure ca punct de înaltă justiţie *egalitatea* de condiţiuni în care activitatea cetăţenilor lui trebue să se desvolte, urmează ca preocuparea principală a Statului trebue să fie astăzi, de a preciza politica industrială de Stat şi a mijloacelor sale de realizare faţă de noua situaţie economică a României de după războiu, printr'un proces de unificare efectivă a întregei legislaţiuni industriale.

II. Legislaţia exercitării industriei

1. *Legea pentru încurajarea industriei naţionale*

Inainte de a întreprinde studiul actualei legi de încurajare a industriei, este necesar a expune rezumativ regimul industrial privitor la protecţia şi încurajarea industriei în nouile teritorii, la data când ele ne-au revenit prin Unire.

Regimul industrial în Bucovina. Legea austriacă cuprinsă în Codul industriei din 1907 nu făcea o deosebire propriu zisă între meserii, întreprinderi comerciale sau industriale, ci sub denumirea generală de « Gewerbe » profesiune, înţelegea orice activitate sistematică care urmăreşte un câştig, fie că este vorba de producţie (Produktionsgewerbe) fie că este vorba de comerţ (Handelsgewerbe).

Industriile erau împărţite în trei categorii: *industrii profesionale* (care pentru exercitarea lor necesită o desvoltare în profesiune prin învăţare sau practicare mai îndelungată: sobari, sticlari, etc.), *industrii concesionate* (pentru care diferite consideraţiuni publice reclamau necesitatea de a face dependentă concesionarea lor de o autorizaţiune

specială) și *industrii libere* (cele care nu intrau în primele două categorii).

Dreptul de industriaș se exercită conform certificatului « consensul », obținut dela autoritate. Toți industriașii trebuiau să aparțină unei « asociațiuni industriale » în care intrau de drept ca membri odată cu începerea exercitării industriei; înființarea și supravegherea acestor tovărășii revenea autorităților.

In fosta Austrie, nu exista o lege de încurajare propriu zisă a industriilor, în sensul legii românești. Statul austriac întrebuința în această privință o politică specială, pe care am putea-o numi mai mult de sprijinire și anume: *a)* o politică de sprijin față de *industria mare și mijlocie*, care față cu desvoltarea cu totul remarcabilă a industriei austriace se reducea la măsurile dictate de împrejurări și de interesele economiei naționale luate prin « Consiliul industriei și agriculturii »; un fel de Consiliu al economiei naționale, pentru chestiunile care priveau industria, comerțul, agricultura, silvicultura și montanistica; *b)* o politică de sprijin față de *mica industrie*, exercitată tot de un « Consiliu pentru sprijinirea micei industrii, care cu o atențiune și solicitudine specială, reușise a asigura micei industrii o desvoltare remarcabilă, prin înlesnirile tehnice, comerciale și de credit luate de Statul Austriac. Au fost întrebuințate mai ales acele mijloace care serveau drept stimulent și îndrumător și în nici un caz acelea care ar fi adus la înlocuirea ajutorului interesului propriu, prin cel al Statului; înființarea de expoziții permanente sau de scurtă durată, de atelierele model înfățișând procedeuri moderne de producție, birouri de informațiuni gratuite, biblioteci și săli de cetire, organizarea de conferințe sau cicluri de conferințe pentru discutarea chestiunilor tehnice ș economice, și în fine înființarea cooperativelor (fie pentru aprovizionarea în comun cu mașini, unelte și materii prime, fie pentru întrebuințarea în comun a unui atelier modern sau pentru vânzarea în comun a produselor fabricate, ajutate de un credit puternic și ieftin, fie chiar cooperative de credit).

Regimul industrial în Basarabia se găsea sub reglementarea unitară a *Codului industrial rusesc* care cuprindea: a) *legi generale*, despre comitetele de industrie și comerț, despre statistica industrială, despre încurajarea industriilor, despre proprietatea industrială, etc. și b) *legi speciale* privitoare la fabricarea și vânzarea lumânărilor de ceară pentru biserici (monopol bisericesc) fabricarea, vânzarea și controlul produselor de margarină, etc.

Regimul industrial din Ardeal. In Ungaria, cea dintâi lege pentru încurajarea industriei, şi anume pentru marea industrie, datează din 1881; avantajele ce acorda industriei erau ajutoare în bani şi scutiri de impozite. I-a urmat apoi legea din 1890, legea din 1899 (care se referea atât la marea industrie cât şi la mica industrie şi industria casnică), şi în fine legea din 1907.

Apărută într'o epocă când intenţiile Ungariei preparau o separare cel puţin economică de Austria, legea din 1907 avea menirea de a da o astfel de încurajare industriilor ungare, încât la data eventualei separaţii, să nu mai rămână tributară industriei austriace. In acest scop s'a părăsit principiul anterior de a enumera industriile ce puteau fi încurajate, menţinându-se la definiţiuni largi, în cadrele cărora aprecierea Ministerului Industriei şi Comerţului, să poată lucra cu toată libertatea în cazurile individuale ce se prezentau, acordând avantaje sau odată pentru totdeauna, sau repartizat pe mai mulţi ani, maximum 15.

Se acordau: a) *avantaje directe*, constând în scutiri de impozite, de taxe fiscale, de taxe de pavaj; reduceri la transporturi, la preţul sării industriale; în fine subvenţiuni în bani sau participări în capital din partea Statului; b) *avantaje indirecte*, create prin regulamentarea furniturilor publice.

O caracteristică a acestei legi ungare este că ea tindea la efecte vizibile, exprimabile în cifre; efectele ei erau apreciate după numărul de fabrici noui, sau după măririle de fabrici vechi rezultate în urma aplicării legii.

Isvorîtă mai mult din ambiţii naţionale decât din necesităţi şi folosind mijloace de oarecare sentimentalism, legea ungară a rămas neexecutată în vastul ei program. Finanţarea ei, calculată la 358 milioane coroane aur capitalul fix şi la alte 326 milioane capitalul circulant, circa 30 miliarde lei, prin credit extern, nu s'a putut realiza din cauza raporturilor turburi internaţionale din preajma anului 1912 şi următorii [1]).

Mica industrie era reglementată de legea din 1884 şi de cea din 1907 însăşi, care cuprindea o reglementare generală a industriei. Legea din 1884 este corespunzătoare legii româneşti a meseriilor; se ocupă de micii industriaşi priviţi în sensul cel mai larg, ca având orice fel de

---

[1]) *Ing. I. Viciu.* Despre legiuirile industriale ungare. Buletinul industriei, Anul I, Nr. 2—3, 1926.

îndeletnicire (de exemplu: birjarul, hamalul, negutătorii, pescarii, etc.) afară de cele intelectuale, artistice şi agricole, şi clasifică industriile în trei categorii: 1) *industrii condiţionate de calificaţie* (ar fi în general meseriile enumerate de legea românească; 2) *industrii condiţionate de autorizaţie* (cele a căror exercitare nepricepută poate să cauzeze publicului daune ireparabile: ocupaţia de birtaş, negustori de vechituri, producători şi comercianţi de articole toxice, explosive, etc.); 3) *industrii libere*, pentru a căror exercitare nu este nevoie de dexteritate manuală (pescari, cărăuşi, lucrări de pământ).

Dispoziţiunile legii se refereau la: 1) condiţiile de îndeplinit pentru ca cineva să poată exercita o ocupaţie industrială; 2) modul de exercitare al ocupaţiunilor industriale; 3) ucenici şi calfe; 4) corporaţii; 5) asociaţii industriale; 6) contravenţii industriale; 7) autorităţile chemate a executa dispoziţiunile legii.

Legea din 1884 prin vechimea ei a imprimat adânc pecetea vieţii industriale în Ardeal.

Legea din 1907 se ocupă de asemeni de industria mică şi industria casnică, pentru a nu se ajunge la situaţia ca desvoltarea în stil mare a industriei mari să se facă pe contul micei industrii, care dă existenţă la un personal de trei ori mai mare ca cel din marea industrie. Ea prevedea următoarele măsuri de încurajare: 1) înfiinţarea de şcoli industriale, de cursuri de perfecţionare, ateliere-model, precum şi a unui muzeu tehnologic menit a face probe de materiale şi produse, a da îndrumări şi sfaturi tehnice şi a populariza, printre micii industriaşi, progresele tehnice; 2) înfiinţarea cooperativelor de producţie şi desfacere comună; 3) acordarea de maşini şi subvenţii băneşti. Maşinile erau date pe un anumit număr de ani (5—10 ani) şi puteau fi lăsate în proprietate definitivă dacă condiţiunile erau respectate; rezultatele au fost remarcabile, micii industriaşi fiind puşi în situaţia de a susţine concurenţa cu marea industrie, producând numai articole de calitate bună şi destul de ieftine.

Comparaţia regimului industrial din cele trei provincii, ne duce la constatarea că în timp ce legile ruseşti şi austriace nu vădesc o preocupare de a asigura industriei un regim special de încurajare, legea ungară din 1907, condusă aproape de acelaşi spirit ca şi legea românească de încurajare din 1912, merge până la principiul subvenţionării directe de către stat sau comune.

Regimul încurajării în România, rezidă astăzi în « Legea pentru încurajarea industriei naţionale » din 13 Februarie 1912. Analiza acestei

legi am făcut-o la pag. 127, când am studiat evoluția marei industrii dela 1850 până astăzi.

Sub regimul acestei legi, industria Vechiului Regat a făcut progrese incontestabile. In tablourile 89 și 90 sunt arătate în cifre absolute și în indici, etapele anilor 1910, 1915, 1919, 1925, 1930 și 1933 din evoluția frumoasă a industriei Vechiului Regat în cursul ultimilor 20 de ani.

Pentru industria de astăzi a României Mari, vechea lege de încurajare din 1912, este *insuficientă*. Cea mai mare parte din articolele ei au fost abrogate de alte legi, suspendate, au expirat sau au căzut în desuetudine.

Astfel articolul 3, aliniatul b și articolul 7, primul care prevedea avantaje pentru folosința căderilor de apă și al doilea care avantaje uzinele electrice furnizoare de curent pentru industrii, au fost modificate în dispozițiunile lor, de către legea energiei din 1930.

TABLOUL Nr. 89. — DESVOLTAREA MAREI INDUSTRII INCURAJATE A VECHIULUI REGAT DUPĂ STATISTICILE ANILOR 1910 1915, 1919, 1925, 1930 și 1933

Anii	Nr. întrep.	Forța motrice H.P.	Capitalul investit Mii lei aur	Personalul			Valoarea producției Mii lei aur
				Administrativ și technic	Lucrători	Total	
1910	472	73.919	281.390	—	—	46.280	350.936
1915	837	118.711	329.116	4.401	53.470	57.871	547.135
1919	1.114	[1]189.776	220.502	7.550	55.812	63.362	960.130
1925	1.643	159.551	341.084	7.824	85.864	93.688	589.744
1930	1.364	199.430	665.853	10.760	65.339	76.099	745.940
1933	1.332	224.192	704.630	10.898	74.276	85.174	590.000

Reducerile de 45% la transporturile industriale de materii prime, mașini și accesorii, acordate de articolul 3, aliniatele *d* și *e*, au fost înlocuite prin Tariful local de mărfuri C. F. R. din 1 Septemvrie 1930, cu reducerile nouilor tarife de stațiuni înființate, care nu mai avantajează însă industria, în măsura dispozițiunilor legii de încurajare din 1912.

[1]) In anul 1919 au fost cuprinse în statistica industrială și uzinele producătoare de curent electric și care în anii următori au fost trecute la statistica isvoarelor de energie.

Articolul 3, aliniatul *i*, precum și articolele 11, aliniatul *b*, 13, 16, 17, 18, 19 și 20, care toate cuprind dispozițiuni referitoare la reduceri de impozite și taxe sau la modul lor de calculare, au fost abrogate prin legea contribuțiunilor directe din 1923 și modificările ei din 1932 și 1933.

TABLOUL. Nr. 90. — DESVOLTAREA MAREI INDUSTRII INCURAJATE A VECHIULUI REGAT DUPĂ STATISTICELE ANILOR 1910, 1915, 1919, 1925, 1930 și 1933. IN NUMERE INDICI PENTRU ANUL 1915 = 100

Anii	Nr. întrep.	Forța motrice	Capitalul investit	Personalul			Valoarea producției
				Administrativ și technic	Lucrători	Total	
1910	56	62	85	—	—	80	64
1915	100	100	100	100	100	100	100
1919	133	160	67	171	104	109	176
1925	196	134	104	178	160	162	108
1930	163	168	202	244	122	131	136
1933	158	190	214	248	139	148	108

Articolul 4 prin care fabricile de zahăr erau excluse dela avantajele legii, a fost suspendat.

In fine, aplicațiunea articolului 11 prin care o categorie de industrii se bucurau timp de 21 de ani de avantajele legii, expirată pe data de 1 Aprilie 1933, a fost prelungită până la data viitoarei legi.

Așa dar, dintre foloasele legii, au mai rămas astăzi în vigoare numai scutirea de vamă pentru mașinile, părțile și accesoriile de mașini, ce nu se fabrică în țară, și reducerea de transport, de care se bucură industria sub forma de tarife de stațiuni.

2. *Incurajarea industriei în dreptul comparat*

Anglia. Industria engleză, atât la începutul desvoltării ei, cât și mai târziu, nu a avut nevoie de o lege de încurajare sau de protecție industrială, din două motive: 1) nu era nevoie să fie apărată de concurența unei industrii străine, care atunci nu exista; 2) desvoltarea industriei engleze mergea dela sine, grație evoluției societății din acel timp care se industrializa ca un imperativ absolut și care-i asigura un debușeu vast, mondial și veșnic mai întins.

Este eronată însă credința că industria engleză s'a desvoltat în afara oricărei preocupări și acțiuni a Statului.

Incepând cu anul 1802, o nesfârșită serie de legi au reglementat elementele principale ale activității industriale, în special raporturile de muncă. Cei 130 de ani de experimentare în legislația manufacturieră din Anglia, sunt un exemplu tipic de empirismul practic englez, care fără a căuta o teorie abstractă de justiție socială sau a drepturilor omului — părându-se că sunt incapabili de a cuprinde cu o privire generală subiectul asupra căruia legiferau — au vizat ca fiecare reglementare să remedieze un singur rău constatat, rămânând zadarnice obiecțiunile că existau și alte rele nu mai puțin de înlăturat și în alte ramuri, în alte clase sau relativ și la alte persoane de altă vârstă decât cele la care se referea Bill-ul sau Act-ul special. Acestei pure și empirice metode de conduită față de relele industriale, i se aduce însă numai singura vină că a progresat prea încet.

Legislația industrială în Anglia a debutat cu protecția Statului în domeniul social prin legea pentru sănătatea și morala ucenicilor (Health and Morals of Apprentices Act) din 1802, prima lege de reglementare a muncii în Europa, evoluând apoi co-extensiv cu condițiunile industriale ale epocelor și precizându-și ca obiect, asigurarea și menținerea unui minimum de sănătate, de standard al vieții și de prevenire ca vreo persoană să fie întrebuințată de către o alta sub condiții inamicale și nesănătoase. « Fiecare societate este judecată și supraviețuește », spunea Asquith în 1901, « după minimul moral și material ce-l prescrie membrilor ei », iar în 1874 *The Times* scria că « preocuparea de finalitate a oricărei legislații industriale, este de a prescrie condițiile de existență astfel ca populația să nu decline »; o întreagă opinie publică în chestiunile sociale, care a justificat Statul în interferența acțiunii lui cu principiul libertății de contractare dintre întreprinzători și lucrători.

Statul englez, acordă pe de altă parte o protecție industriei și pe calea tarifului vamal; legea din Septemvrie 1921 (Safeguarding of industries) apără printr'o taxă ad-valorem de 33% unele industrii esențiale (Key industries) a căror desvoltare trebue asigurată pe considerațiuni superioare de ordin național. Legea cuprinde și dispozițiuni anti-dumping, care apără anumite industrii pentru fiecare caz special și numai în mod provizoriu.

Intr'un articol: « La Grande Bretagne et la question des tarifs douaniers » din numărul pe Octomvrie 1933 din publicația « Bulletin du

Société Belge d'Études et d'Expansion », al vice-preşedintelui Camereî de Comerţ Internaţionale Sir Arthur Balfour, găsim următoarele rânduri caracteristice: « Taxele Mac-Kenna impuse în 1915, în principiu n'au avut decât scopul de a restrânge importul obiectelor de lux şi de a apăra lira sterlină contra unei balanţe comerciale mult defavorabilă. *Protecţia industriilor metalurgice era larg justificată prin nevoile siguranţei naţionale. Protecţia mătasei artificiale era necesară pentru ca această industrie să se poată desvolta în Anglia şi să ofere lucrătorilor o muncă remuneratorie.* Prosperitatea pe care au marcat-o în urmă aceste două industrii, a probat că ea convenea perfect ţării ».

In programul de alegeri al Partidului conservator din 1925 era trecută de asemenea şi chestiunea « protejării industriei naţionale » contra influenţei ce ar putea exercita industriile similare din ţările cu valută inferioară precum şi aplicaţiunea principiului « preferinţei imperiale » pentru favorizarea produselor din imperiu.

La 25 Aprilie 1932 în fine, intra în vigoare decretul britanic pentru revizuirea tarifului vamal, care se traduce printr'o urcare a taxelor la numeroase categorii de produse şi care constitue ceea ce am putea numi un « al doilea val » al protecţionismului britanic, primul constând în tariful general de 10% pus în vigoare cu o lună mai înainte. Marea Britanie s'a aruncat dela o extremă la alta, dintr'o dată dela liberul schimb ce devenise aproape anacronic, la experienţa unui « protecţionism » după o expresiune din Daily Mail.

Am insistat mai mult asupra stărilor din Anglia, pentru a combate o credinţă foarte curentă după care Statul Britanic lipseşte dela datoria de a acorda sub vreun fel oarecare protecţia sa industriilor engleze.

Austria. Atât industria mare cât şi meseriile, industria casnică şi industria la domiciliu, au toate o legiferare unitară cuprinsă în legea generală « Gewerbeordnung ». Pentru fabrici există în plus legea « Investitions-Begünstigungsgesetz » şi o lege echivalentă cu legea noastră a energiei « Elektrizitätsbegünstigungsgesetz ».

Este legiferată mai mult protecţia muncii şi ocrotirea socială decât încurajarea şi reglementarea producţiunii.

In ceea ce priveşte încurajarea meseriilor, guvernul acordă Camerelor de Comerţ şi Industrie o sumă anuală, care constitue un fond de încurajare, administrat de o secţiune a Camerei de Comerţ numită Gewerbeförderungsinstitut.

Cehoslovacia. In Cehoslovacia nu există o lege generală pentru reglementarea producției industriale. Sunt însă norme și prescripțiuni pentru câte o ramură de producție, referitoare la încurajarea industriei, condițiunile de producție, organizarea propagandei și a debușeurilor. Există apoi un mare număr de legi speciale pentru reglementarea meseriilor iar, pentru industria casnică, legea pentru regularea salariilor și a raporturilor de lucru casnic, din 20.XII.1919.

In ceea ce privește *încurajarea industriei*, nimic ca lege generală; sunt însă diferite norme prevăzute în legea impozitelor, a electrificărilor și altele, care vin în sprijinul industriei. Astfel;

Prevederile articolelor 52, 73, 78 și 80 din legea impozitelor directe din 1927; legea din 1927 cu privire la reducerea de taxe pentru întreprinderile fuzionate sau pentru cele care adopta o anumită formă juridică; legea din 1928 pentru reducerea de taxe vamale la importul mașinilor și părților lor; legea din 1919 referitoare la subvențiile acordate de Stat pentru executarea sistematică a electrificărilor; legea din 1923 referitoare la avantajele financiare și judiciare acordate pentru încurajarea electrificărilor sistematice; legea din 1926 pentru sprijinirea financiară acordată pentru electrificarea satelor.

Statul subvenționează de asemenea întreprinderile industriale care sunt de o importanță generală pentru Stat; la fel sunt subvenționate și școlile de meserii, institutele pentru ameliorarea producției industriale și altele.

Egipt. Avându-se în vedere că situația economică a Egiptului este adeseori periclitată prin faptul că toată bogăția țării se bazează pe exportul bumbacului, guvernul caută prin toate mijloacele în primul rând să încurajeze și alte culturi, iar în al doilea rând să încurajeze crearea unei industrii naționale, în special pentru prelucrarea materiilor prime egiptene. O lege generală în acest scop nu există însă.

Elveția. Are o foarte bună lege pentru protecția muncii industriale din punctul de vedere al higienei și siguranței în fabrici. Nu are o lege pentru încurajarea industriei în sensul legii noastre.

Franța. O legislație pentru încurajarea industriei în sensul legii noastre, nu există. Are însă o legislație de protecție a muncii industriale și o foarte bine studiată protecție vamală.

Furniturile publice se dau întotdeauna în fapt industriilor din țară, dar nu există un text de lege care să oblige la acest lucru, transformând uzul în obligație.

Industria franceză beneficiază de asemenea de măsurile prescrise de Stat pentru reducerile tarifare la transportul pe căile ferate ale materiilor prime și al produselor industriale, iar anumite industrii exportatoare beneficiază de încurajări speciale.

Industria casnică franceză își are însă legea ei specială, din 26 Iulie 1925, pe baza căreia beneficiază de anumite avantaje și este exonerată de unele taxe fiscale.

Germania. In Germania imperială, intrată în faza celui mai aprig industrialism încă de prin 1880, industria a fost încurajată în cel mai înalt grad de puterile publice, care au socotit că sprijinul politic ce-l acordă marei industrii în lupta ei de acaparare a debușeurilor externe, ca și politica socială dusă cu metodă și perseverență în favoarea clasei muncitorești, le dă dreptul la o acțiune de intervenționism activ al Statului în ordinea economică, atât față de clasa patronală cât și față de clasa muncitoească [1].

Pe această cale, urmată în deaproape în sensul doctrinei economiei naționale a lui List, industria germană a ajuns la o forță dominatoare, care o așează pe primul plan în ierarhia forțelor industriale mondiale.

Cu toată situațiunea ei privilegiată, în raport cu industriile celorlalte state, astăzi încă, Statul German alătură eforturilor proprii ale industriei însăși, toată solicitudinea sa.

Italia. După ce timp de un număr de ani, guvernul italian dedicase întregul său interes aproape exclusiv agriculturii naționale, a intervenit eficace și în favoarea industriei.

Există pe de o parte, pe marele plan al organizării economiei italiene, legea de instituire a corporațiilor din Ianuarie 1934, care organizează în corporații marile ramuri de producție. Legea realizează astfel concepțiunea de corporațiune, ca instrument de autodisciplină organică a producției, funcțiunile corporațiunilor fiind de a regla raporturile economice și a asigura o disciplină unitară a producției. Ele respectă inițiativa privată, dar în același timp evită concurența inutilă care de atâtea ori s'a făcut vinovată de destrucțiunea atâtor capitaluri penibil economisite.

Pe de altă parte însă, guvernul italian a luat și măsuri speciale în favoarea industriei, cum este înființarea Institutului pentru reconstruirea industriei, a cărui activitate tinde pe de o parte la finanțarea,

---

[1]) *G. Strat.* Articol în revista «Libertatea», 1933.

reorganizarea și modernizarea industriilor ce s'au dovedit viabile, iar pe de alta la decongelarea industriilor imobilizate. In acest scop Institutul are două secțiuni: secțiunea finanțărilor industriale și secțiunea demobilizării sau lichidărilor industriale, fiecare având un bilanț propriu și un patrimoniu deosebit; prima secțiune cu un capital de 100.000.000 Lit. iar secțiunea a doua primește dela Stat o subvenție anuală de 85.000.000 Lit. pe timp de 20 de ani. Fără a exista o lege de încurajare în sensul legii noastre, Italia a luat o serie nesfârșită de măsuri de ocrotire și încurajare, în cea mai mare parte cu caracter regional constând din acordarea de subvenții și credite necesare, obligativitatea aprovizionării din țară a administrațiilor statale și tutelate, ca și o apărare vamală din cele mai complete.

Astfel, nu există sub o formă mai judicioasă și mai bine organizată, o încurajare mai efectivă ca aceea acordată de Statul Italian.

Jugoslavia. Jugoslavia nu are în vigoare o lege specială pentru încurajarea industriei naționale. Singurele dispozițiuni cu caracter general legislativ pentru promovarea industriei naționale, se află în legea întreprinderilor comerciale, industriale, etc. din 5 Noemvrie 1931 și anume la capitolul 9 intitulat: Dispozițiuni pentru promovarea întreprinderilor industriale în Jugoslavia.

Aceste dispozițiuni cuprind obligativitatea aprovizionării Statului și instituțiilor publice autonome precum și autoritățile dependinte de ele cu furnituri din țară. Pentru articolele care nu se produc în țară în cantitate suficientă, ofertele întreprinderilor indigene sunt preferate chiar dacă sunt cu 10% și 15% mai scumpe decât ofertele întreprinderilor ce prezintă mărfuri străine.

Japonia. Are o politică de încurajare a industriei naționale din cele mai active; o adevărată luptă pentru industrializare. Legiferarea breslelor în special ale exportatorilor, din anii 1925 și 1931 a asigurat organizarea economico-politică a industriei japoneze; în același timp măsurile directe luate de guvern sunt din cele mai largi; subsidii de multe milioane, reduceri și anulări de impozite, bariere vamale, credite din fonduri speciale, sisteme largi și foarte detaliate de încurajări de toate felurile.

Industria japoneză a devenit o forță redutabilă ce poate concura orice produs și orice punct al pieței mondiale. Este o adevărată încoronare prin rezultate efective, a unei politici de încurajare industrială susținut condusă.

Polonia. Polonia, are o lege de organizare a întregei industrii, din anul 1927; nu are însă o lege generală pentru încurajarea industriei. Toată politica de încurajare a industriei este dusă pe calea diferitelor dispozițiuni de protecțiune și încurajare, risipite în diverse măsuri legislative. Astfel: 1) unele interesează întreaga industrie, de exemplu protecția rezultând din taxele vamale de import la articolele industriale; 2) altele interesează numai unele industrii: *a)* reducerile de taxe vamale pentru unele materii prime și semifabricate necesare industriilor; *b)* premiile de export (rambursarea unei părți din taxele vamale plătite la import, dacă industria dovedește efectuarea unui export corespunzător) acordate pentru articolele de sticlărie, mobile curbate, mușama, săruri de potasiu, bacon, malț, făină de grâu, mașini pentru industria textilă, mașini agricole, materii explosive, articole de fontă, produse chimice, etc. 3) în fine, alte măsuri interesează numai o porțiune din teritoriul polonez: *a)* încurajarea industriilor ce contribue la desvoltarea Gdyniei (reduceri și scutiri fiscale); *b)* înlesnirile acordate întreprinderilor industriale și de comunicațiuni din anumite regiuni ale țării, care interesează apărarea Statului (Decretul din 24 Martie 1928). *Decretul acordă la 20 categorii de întreprinderi* (uzine electrice, de gaz; fabrici de acizi, clor, cloruri de produse farmaceutice, de materiale de pansat, de glicerină, explosivi, celuloză, produse de cauciuc, produse igno-refractare; furnale înalte; fabrici de locomotive, vagoane, etc.; mașini, arme, sârmă, instalații telefonice, etc., întreprinderi miniere, de foraj, de extracte, de conducte, de comunicații terestre, acuatice, aeriene), în anumite condițiuni: 1) a căror activitate și productivitate să intereseze apărarea Statului; 2) care se obligă a face anumite investițiuni în achiziționarea sau arendarea imobilelor și ridicarea de clădiri și instalații necesare înființării, măririi și funcționării acestor întreprinderi; 3) dacă își iau îndatorirea de a organiza producția lor pe scară de mare industrie (fabrică) după ultimele cerințe tehnice și în maximum 5 ani (10 ani pentru întreprinderile de comunicații) dela publicarea decretului, următoarele avantaje: scutiri de taxe de timbru și de taxe către Stat sau autonomiile locale, pentru o serie anumită de contracte; scutiri de impozitul industrial; o prelungire dela 8 la 15 sau 25 ani a avantajelor legii pentru clădiri ridicate din nou; dreptul de achiziționare de teren pe cale de expropiere; dreptul de prioritate în achiziționarea terenurilor rezultat din parcelarea reformei agrare; dreptul de achiziționare cu prioritate dela administrațiile averilor Statului a tuturor felurilor de

materiale de construcție, minereuri, lemne, etc.; dreptul de prioritate în obținerea de concesiuni pentru utilizarea căderilor de apă.

Inlesnirile prevăzute *sunt acordate pe termen* de 10 ani sau de 15 ani, după raionul geografic în care este instalată întreprinderea, dela data acordării lor. Intreprinderile pot cere avantajele acestui decret în timp de 5 ani dela intrarea lui în vigoare.

Inlesnirile se acordă de Ministerul de Industrie și Comerț în înțelegere cu Ministerul de Războiu.

Rusia. Pentru Rusia, unde numărul lucrătorilor industriali nu reprezintă decât circa 2% din populația țării, dictatura proletariatului, concepută de Marx, pentru țările cu un ridicat procent de lucrători industriali, trebuia să fie realizată în primul rând prin instrumentul unei industrializări intensive, care să mărească numărul lucrătorilor industriali și să asigure țării o independență cât mai completă față de străinătatea industrială.

Pe linia acestei credințe, au proiectat viitorul prin faimosul plan cincinal (urmat de altul de 10 ani), care alături de desvoltarea producției agricole, urmărește desvoltarea pe un plan colosal a industriei grele a mijloacelor de producție, căreia i s'a dat întâietate față de industria articolelor de consumație, ce urmează a fi desvoltată în planul următor. Iar pentru realizarea planului, care prevede o creștere a capitalului învestit în industrie, dela 9 miliarde cât era la începutul planului, la 26 miliarde ruble la sfârșitul perioadei de cinci ani, Consiliul comisarilor poporului a folosit toate mijloacele de care este capabilă să dispună o voință unică, dictatorială absolută: capitalul de Stat, care a ajuns a reprezenta azi 64% din totalul capitalului existent în Rusia, energia și materiile prime ale solului și subsolului naționalizate integral în favoarea Statului și munca obligatorie smulsă printr'o conscripțiune fără precedent a libertății tuturor cetățenilor.

Rusia ne dă astfel exemplul mai mult decât al unei încurajări industriale; ea ne dă exemplul unei veritabile ofensive industrializatoare din partea Statului și cu mijloacele Statului.

Bulgaria, Grecia, Turcia și Ungaria. Vom studia legislația de încurajare industrială din Bulgaria, Grecia, Turcia și Ungaria în același timp, fiindcă regimul industrial al acestor țări are principala caracteristică comună de a îmbrăca aceeași haină legală: o lege specială de încurajare pentru totalitatea industriei.

Cele patru legi de încurajare: legea bulgară [1]) din 14 Iunie 1928, legea greacă din 12 August 1922, legea turcă din 15 Iunie 1927 și legea ungară din 1931, au importanță deosebită pentru studiul nostru, fiindcă ele sunt toate legiuiri noui, întocmite după războiu și în același spirit

---

[1]) « Legea încurajării industriei naționale » bulgare, este vorba să fie înlocuită cu o lege generală a industriei, care într'un prim capitol să reglementeze chestiunile ce se raportă la întreaga industrie, iar într'un al doilea capitol, privilegiile speciale octroiate anumitor întreprinderi. Proiectul legii, care a fost supus Consiliului de miniștri bulgar în 1933, definește *industria,* orice transformare mecanică sau chimică a materiilor prime sau semifabricate, ca și producția de energie electrică, această activitate de transformare fiind exercitată în mod constant într'un atelier, fabrică sau uzină în care sunt angajați sau 10 cai putere forță motrice, sau 15 lucrători în afara personalului administrativ și de conducere, sau încă în care este investită o sumă de 20.000 leva aur în mașini și accesorii.

Dispozițiunile principale ale proiectului de lege, sunt: 1) In timp de 3 ani dela data intrării în vigoare, tot personalul va trebui să fie compus din supuși bulgari; directorii technici, administrativi și comerciali vor fi 80% supuși bulgari; 2) Industria este obligată a cumpăra întreaga cantitate de materii prime, la prețuri fixate de ministerele de agricultură și comerț; 3) Produsele industriale destinate exportului se vor transporta cu 50% reducere, iar taxele de import și ad valorem se vor restitui pentru materiile prime; 4) Pentru furniturile publice, produsele industriale naționale vor fi obligator preferate la prețuri fixate de comisia cartelurilor; 5) Industriile care prezintă importanță pentru economia națională se bucură în plus de avantajul scutirii de taxe vamale pentru materii prime, semifabricate, mașini, instalații și accesorii și transportul materiilor prime, combustibilului, mașinilor și accesoriilor cu 25% din taxe. Aceste avantagii se dau însă sub rezerva îndeplinirii următoarelor condițiuni: să întrebuințeze regulat cel puțin 75% materii prime bulgare, când producția în țară a acestor materii prime e suficientă a satisface întreaga ramură industrială sau să nu întrebuințeze mai puțin de 40% materii prime bulgare, când producția în țară a acestor materii prime satisface în această proporție nevoile lor, dar în care între altele, valoarea mânei de lucru întrebuințată să reprezinte cel puțin 25% din prețul de revenire al produsului; să întrebuințeze în principal materii prime streine, dar care să prezinte o importanță deosebită din punctul de vedere al organizării technice; să aibă ca obiect o transformare esențială mecanică sau chimică, de materii prime și semifabricate; să fie o întreprindere de oarecare mărime: investiții de minimum 50.000 leva aur; sau să ocupe cel puțin 20 HP. sau 30 lucrători; să prezinte o necesitate de transformare a materiei prime sau de plasare a mânei de lucru; să prezinte o organizare technică suficient de bună pentru a produce ieftin și de calitate; înființarea nouilor întreprinderi să nu aducă umbră existenței celorlalte; în fine, veniturile lor să rămână în cea mai mare parte în țară.

cu legea românească de încurajare. De aceea le vom studia la un loc și în paralel.

Lăsând la o parte o serie întreagă de chestiuni, foarte importante pentru a pătrunde întreg spiritul și structura legilor de încurajare dar care totuși nu pot încăpea în dimensiunile hotărîte ale acestui studiu, precum: noțiunea de fabrică, clasificarea întreprinderilor, chestiunea autorizației prealabile de înființare și funcționare a unei întreprinderi industriale, dispozițiile relative la personalul străin și național, îndatoririle industriașilor, organele consultative și de execuție instituite de legile respective de încurajare, organele de inspecție și de judecată, sancțiunile, concesionarea exploatării stabilimentelor industriale și în fine procedura în materie de legislație industrială, vom trece să analizăm numai trei capitole ale celor patru legi de încurajare, și anume: câmpul de aplicare al legilor, reglementarea încurajării și durata încurajării.

Câmpul de aplicare al legilor de încurajare. Bulgaria. Legea de încurajare se aplică întreprinderilor ce fac parte dintr'o clasificație pe 21 ramuri industriale și dacă posedă o forță motrice de cel puțin 10 HP., în care lucrează continuu cel puțin 10 lucrători timp de 6 luni pe an și se servește de mașini și aparate în valoare de cel puțin 20.000 leva aur, cu excepția industriilor de sezon, industriilor producătoare de energie electrică și a celor care prin felul producției nu cer o anumită forță motrice; de asemenea industria covoarelor nu este condiționată de minimul stabilit pentru investițiuni.

Asociațiunile de breaslă, a căror activitate se încadrează într'una din cele 21 ramuri industriale stabilite de lege, sau care prelucrează produse agricole sau forestiere, se bucură de asemenea de avantajele legii.

Avantajele acordate sunt inseparabil legate de întreprindere și dacă aceasta trece în posesia altei persoane fizice sau juridice, noul posesor se bucură fără întrerupere de aceste avantaje. Avantajele se acordă pentru produse anume specificate, astfel încât o întreprindere poate produce și alte fabricate pentru care nu posedă însă avantajele legii.

Grecia. Se bucură de avantajele legii de încurajare toate întreprinderile industriale: atât industriile cât și meseriile. Legea nu stabilește nicio clasificare, fiind lăsat la aprecierea Consiliului consultativ al industriei și Ministerului Economiei Naționale, de a acorda o parte sau totalitatea avantajelor.

Turcia. Avantajele legii de încurajare sunt acordate întreprinderilor cuprinse în următoarea clasificație pe patru clase: 1) stabilimentele cu

cel puțin 10 HP. și ocupând cel puțin 1500 zile de lucru anual; 2) stabilimentele cu mai puțin de 10 HP dar ocupând cel puțin 1500 zile de lucru anual, sau cel puțin 10 HP și mai puțin de 1500 zile de lucru anual sau în fine cele fără forță motrice, dar ocupând cel puțin 10 lucrători pe zi; 3) stabilimentele cu mai puțin de 10 HP, dar întrebuințând cel puțin 750 zile de lucru anual; 4) stabilimentele cu mai mulți muncitori lucrând împreună în același local cu unelte sau cu mâna la țesătorii, tapiserii, tricotaje, frângherii, dantelării sau altele similare.

Minele sunt considerate de asemenea stabilimente industriale împărțite în două clase: 1) cele cu un capital de cel puțin 500.000 lire sau cele exploatate cu cel puțin 200.000 lire, dar posedând forță motrice și instalații de spălare, transformare sau fuziune; 2) celelalte mine.

Stabilimentele industriale din prima clasă a clasificării se bucură de toate avantajele acordate de lege; cele din clasele următoare, de un număr mai mic de avantaje.

Deci, astfel cum este întocmită legea, ea încurajează crearea de întreprinderi de mare capacitate tehnică și financiară.

Ungaria. Se bucură de avantajele legii de încurajare, următoarele întreprinderi: 1. Intreprinderile care alături de o întrebuințare de cel puțin 30 HP. energie mecanică, utilizează peste 20 de lucrători, sau acelea care dobândesc caracterul de fabrică prin natura instalațiilor pentru desfășurarea proceselor chimice, prin producția în massă sau prin importanța capitalului învestit. 2. Intreprinderile producătoare de energie pentru uzul public, care transformă isvoarele naționale de energie în energie practic utilizabilă, și dacă energia consumată, ținând seama de vârfuri, reprezintă cel puțin 100 HP. 3. Intreprinderile care ocupă în mod regulat cel puțin 50 de meseriași la domiciliu. 4. Asociațiile de mici industriași.

Dintre întreprinderile acestor categorii, numai acelea pot beneficia de avantajele legii, care satisfac condițiile: 1. Dacă fabrică produse, care până în prezent, sau n'au fost produse deloc în țară, sau n'au acoperit o parte însemnată din consum. Dacă producția națională acoperă 70% din consum, sau dacă o întreprindere n'a obținut avantajele pe motivul că era acoperit consumul, iar în urmă consumul a crescut astfel că producția nu mai e suficientă, încurajarea se acordă numai cu avizul delegației permanente a Consiliului național al industriei. 2. Dispozițiile precedente se aplică și întreprinderilor deja existente, dacă acestea cer avantaje pe baza unei lărgiri importante a întreprinderii; în cazul

acesta se stabilește raportul procentual între ramura uzinei care poate beneficia de avantaje și aceea care este exclusă dela avantaje. 3. Intreprinderile electrice constituite pentru utilizarea avantajoasă a materiilor prime, adică a energiei din țară, care produc curent de înaltă tensiune și deservesc o regiune mai întinsă. 4. Oricărei întreprinderi, întrucât investiția unui capital circulant, îmbunătățirea balanței comerciale sau în general alt interes economic important ar motiva-o. 5. Intreprinderile care execută transformări sau contopiri de uzină, sau care obțin un spor de producție prin ameliorarea sistemului de producție prin alegerea mai bună a muncitorilor, prin standardizare, sau care reușesc să reducă prețurile de vânzare prin reducerea cheltuelilor proprii sau pe lângă aceleași cheltueli proprii obțin ameliorarea calitativă a produselor.

Din punctul de vedere al materiilor prime, toate industriile sunt privite la fel; economia legii ungare este însă de a raționaliza industriile existente și de a încuraja crearea de noi industrii până la satisfacerea consumului intern.

Incurajarea industriilor. Bulgaria. Felul și proporția avantajelor acordate de legea bulgară de încurajare, sunt următoarele: 1. Cedarea gratuită a terenurilor aparținând Statului și necesare industriilor pentru căile lor de comunicație; terenurile particulare sunt puse la dispoziția industriilor contra valorii lor. 2. Reduceri de 25% la transportul pe calea ferată al mașinilor, materiilor prime și fabricatelor, și de 35% pentru produsele destinate exportului. 3. Reduceri și scutiri de impozite. 4. Scutiri de taxe vamale și comunale la importul de mașini și materiale necesare instalării și întreținerii unei întreprinderi și la importul de materii prime și semifabricate necesare producției, întrucât toate acestea nu se produc în cantități suficiente în interiorul țării, sau nu pot fi înlocuite prin acelea care se produc în țară. 5. Reduceri de 50% și 75% din taxele vamale de import pentru combustibilul care nu se produce în interiorul țării. 6. Intrebuințarea gratuită a terenurilor Statului pentru procurarea de piatră, nisip, pământ galben și alte materiale necesare pentru clădirile industriale. 7. Obligativitatea aprovizionării din țară a autorităților publice, chiar la oferte cu 5% mai scumpe, pentru toate furniturile produse în țară.

Grecia. Legea greacă de încurajare prevede următoarele avantaje: 1. Acordarea gratuită a dreptului de folosință asupra suprafeței terenurilor publice cu obligația de a clădi și a pune în funcțiune fabrica în

termenul fixat. 2. Exproprierea bunurilor particulare şi publice contra unei garanţii de 10% din evaluare pentru exacta înfiinţare şi funcţionare a fabricei; după 10 ani de funcţionare, proprietarul terenului devine liber de orice obligaţie derivând din lege. 3. Scutirea de impozitul asupra venitului net din dividendele acţiunilor industriilor constituite ca societăţi anonime, cu un capital de cel puţin 5 milioane drahme, când acest dividend este mai mic de 5%. 4. Scutiri de taxele vamale la importul maşinilor şi materialelor de construcţie ce lipsesc din ţară. 5. Reduceri de 20% pentru materialele de construcţie şi 25% pentru produsele fabricate, la transportul pe calea ferată. 6. Servituţi instituite în favoarea industriei pentru instalarea stâlpilor de susţinere a liniilor telefonice, drumuri, canaluri, apeducte. 7. Obligativitatea aprovizionării cu furnituri publice dela industria indigenă, chiar la preţuri cu 5% peste cele oferite de străinătate.

Turcia. Avantajele prevăzute de legea turcă de încurajare, sunt următoarele: 1. Cedarea gratuită până la 10 ha din terenul public neafectat şi situat în afara limitelor municipale. 2. Exproprierea conform legii a terenurilor particulare. 3. Vânzarea cu plata în 10 ani a terenurilor Statului, situate în limitele municipale şi neafectate. 4. Dreptul de a instala fără taxe, linii telegrafice şi telefonice între stabilimentele industriale sau între acestea şi reţeaua Statului. 5. Stabilimentele şi terenurile situate în limitele terenului sunt scutite de impozitul pe proprietăţile clădite, impozitul pe teren, impozitul pe beneficii, de capitaţie, de adiţionale, şi de taxele municipale. Acţiunile şi obligaţiunile sunt scutite de taxele de timbru. 6. Sunt scutite de taxele vamale de import: materialele de construcţie, materiile prime, maşinile şi uneltele. 7. Reduceri de 30% la transportul materialelor de construcţie şi maşinilor în vederea înfiinţării sau măririi instalaţiilor şi la transportul materiilor prime şi fabricatelor. Intreprinderile care nu beneficiază de reducerea acestor taxe, au dreptul la o primă echivalentă. 8. Reduceri la preţul de vânzare al sării, alcoolului şi explosibililor. 9. Statul acordă şi ajutoare directe, sub forma unor prime până la maximum 10% din valoarea fabricaţiei din timpul unui an. 10. Obligativitatea aprovizionării din ţară pentru guvern, administraţiile vilaetelor şi municipiilor, societăţilor concesionate şi stabilimentelor ce beneficiază de legea încurajării pentru toate articolele produse suficient în ţară şi tehniceşte de acelaşi uzaj cu cele similare din străinătate, chiar dacă acestea sunt cu 10% mai ieftine ca cele indigene.

Ungaria. Legea ungară de încurajare dispune de mijloace mai active, am putea spune, de mijloace ofensive, pentru stimularea cu orice preț a industrializării. Pe lângă avantajele obișnuite pe care le găsim în legea română, bulgară, greacă și turcă, de încurajare, Statul Ungar acordă în plus ajutoare directe pentru orice industrie: mari întreprinderi, industria mică sau la domiciliu, și sub formele cele mai variate: ajutoare financiare, credite și mașini sau materiale.

Avantaje: 1. Scutire totală sau parțială de impozitul industrial, de impozitul pe venitul global, adiționale (exceptând adiționalele pentru drumuri), de taxele camerelor de comerț și industrie. 2. Scutire totală sau parțială de taxele către Stat la transcrierea imobilelor, achiziționări de mașini și pentru locuințele muncitorești. 3. Scutire totală sau parțială de taxele de constituire și fuzionare de societăți, de emisiuni de acțiuni, obligațiuni și aporturi imobiliare. 4. Reduceri la prețul sării industriale 5. Reduceri cu 50% a bazei impozabile în anul în care o întreprindere își raționalizează investițiile. 6. Reduceri la transportul mașinilor, instalațiilor și materialelor de construcție, pe calea ferată, până la costul efectiv și la taxele de garaj. Statul poate ordona căilor ferate construirea liniilor industriale, contra restituirea cheltuelilor efective. 7. Autoritățile și comunele pot acorda industriilor scutiri de contribuția pentru întreținerea drumurilor de legătură și pentru taxele de trecere; de asemenea ele pot sprijini cu bani sau altfel, întreprinderile ce prezintă interes economic local sau pentru construirea sau mărirea locuințelor muncitorești. 8. Obligativitatea aprovizionării din țară pentru: *a)* Stat, autorități, instituțiile și întreprinderile înființate pe bază de legi speciale cu scop economic; *b)* toate industriile care au obținut furnituri sau lucrări dela Stat, autorități și întreprinderile înființate pe bază de legi speciale; *c)* toate persoanele fizice și morale care sunt dependente de autorități prin vreo autorizație. Numai ministerul competinte poate da dispense pentru obligația aprovizionării din țară.

Ajutoare directe: 1. Ajutoare financiare sau credite date de minister din fondurile bugetare sau ale altor legi speciale, sau din Fondul național pentru industrie și comerț, pe unul, maximum zece ani. 2. Credite de export pentru stimularea exportului de produse industriale. 3. Mașini sau materiale pentru mica industrie și cooperativele industriale și credite pentru exportul acestora.

Durata încurajării. Legea bulgară de încurajare, este valabilă 15 ani, cu începere dela 1 Aprilie 1928. Legea greacă acordă avantajele pe 15 ani. După legea turcă de încurajare, avantajele expiră toate la data de 1 Iunie 1942. In fine, legea ungară de încurajare acordă avantajele pe termene variabile, dar pe maximum 15 ani.

Concluziuni. Din expunerea panoramică a sistemului de încurajare industrială în cele 16 țări străine studiate, rezultă că *protecția* industrială, exercitată prin sistemul clasic al taxelor vamale de import, este de o generală aplicațiune, chiar acolo unde forțele tradiției ca și forțele naturale, financiare și ale industriei însăși, ar putea face să se creadă că industria respectivă nu ar mai avea nevoie de o asemenea protecție. In al doilea rând, în afară de protecția industriei contra concurenței externe distrugătoare, de asemenea toate statele au legislațiuni, unele mai înaintate decât altele, pentru protecția internă a industriei: legi sociale pentru protecția muncitorilor și legi tehnice pentru protecția funcționării și proprietății industriale.

In fine, *încurajarea* propriu zisă a industriilor naționale, este în fapt tot atât de general practicată, ca și protecția industrială. Marile state industriale se întrec în sisteme care mai ingenioase și mai directe pentru avantajarea industriilor proprii și deosebirea între ele și așa numitele țări industriale tinere, ar putea fi numai aceea că în timp ce în primele, industria chiar în lipsa unei legilsații speciale, este încurajată cu mult mai substanțial, grație forțelor financiare redutabile de care dispun, în statele industriale tinere, cu tot instrumentul perfect al legislațiilor speciale de încurajare, industria rămâne în fapt mai puțin asistată de stat, din cauza mijloacelor financiare cu totul limitate de care dispun aceste țări.

3. *O nouă lege industrială*

Necesitatea alcătuirii unei noui legi industriale

Industria românească, lucrează astăzi în condițiunile reglementate de legiuirile întocmite toate acum aproape un sfert de veac. Atât din cauza vechimei lor cât mai ales din cauza transformărilor pe care economia popoarelor în general și economia românească în particular le-a încercat în întinderea și structura ei în timpul războiului, aceste legiuiri au ajuns a reglementa azi, în forme care nu se mai potrivesc, raporturi care

au încetat de mult de a mai exista. O nouă lege industrială se impune deci azi, din considerentele ce urmează [1]):

1. Legea pentru încurajarea industriei naționale din 1912 a fost extinsă prin jurnalul Consiliului de miniștri din 1920 și în nouile ținuturi. Aplicarea ei a fost însă condiționată ca termen de promulgarea viitoarei legi de unificare a regimului industrial în întreaga Românie. Avantajele legii au fost deci acordate întreprinderilor industriale din ținuturile alipite în mod provizoriu și fără ca Statul să-și recunoască vreo obligație decurgând din această limitare de termene. *Este deci nevoie în primul rând de o lege de unificare a regimului nostru industrial care să asigure stabilitatea de care activitatea industrială are nevoie.* + protecție + personal ...

2. *La noua situație economică a României de după războiu, trebue să corespundă o precizare din nou a politicei industriale de stat.* Această politică industrială urmează a fi reexaminată potrivit necesităților și tendințelor economiei actuale.

a) Din punct de vedere *economic*, legea noastră de încurajare din 1912 avantaja în primul rând industriile care trag materia primă din agricultură sau din solul și subsolul țării și acordă avantaje mai reduse fabricelor care pentru producția lor întrebuința cea mai mare parte a materiilor prime din străinătate. Se acordau apoi înlesniri speciale fabricelor din prima categorie care exportau anual ¼ din producțiunea lor și în mai mică măsură și celor ce întrebuințează materii prime străine dar care exportă produsele fabricate.

Astăzi, din punct de vedere economic, industria românească îndeplinește un rol de importanță cel puțin egală cu acel al agriculturii. Din nevoia armonizării structurale a economiei noastre care trebue organizată sub forma unei economii agricolă și industrială, se impune necesitatea fixării unui regim legal care să-i asigure existența și desvoltarea; deci în primul rând o politică de *încurajare* a industriei; în al doilea rând, față de condițiunile generale de producție ale industriei noastre prin raport cu cele ale industriei străine, o politică de *protecție* industrială.

b) Din punct de vedere *național*, politica urmărită de legea de încurajare se reducea la naționalizarea personalului, condiționând

[1]) Aceste considerente au fost precizate în numeroase rânduri de cele câteva proiecte pentru o nouă lege de încurajare, întocmite după războiu de Ministerul Industriei și Comerțului.

procentul de 75% români din numărul total al lucrătorilor și de 25%, respectiv de 60%, la începutul perioadei a doua și a treia de încurajare pentru personalul tehnic.

Astăzi, din punct de vedere național, situația industriei românești se prezintă sub un aspect nou. In ansamblul ei, spune expunerea de motive a unuia din proiectele de lege întocmite de Ministerul Industriei, se poate afirma că avem o industrie cu capital în majoritate *străin*, cu conducere tehnică, comercială și administrativă *minoritară* aproape în totalitatea ei și cu un personal muncitoresc în Vechiul Regat în majoritate român însă în nouile teritorii minoritar.

Față de această situație industria noastră pare izolată din rândul forțelor de desvoltare națională în sensul strict românesc, deoarece debușeurile ce ea oferă în prezent nouilor plasamente de capital românesc și mai ales elementului comercial, tehnic și muncitoresc românesc, sunt aproape neexistente. Și cum accesul personalului românesc este oprit tocmai în direcția cea mai importantă, atât ca rentabilitate și ca sferă de influență, perspectivele pentru viitor în această direcție nu ni se par mai bune ».

De aceea problema naționalizării industriei noastre va trebui soluționată în cadrul legii viitoare.

c) Din punct de vedere *social*, legea de încurajare în afară de acordarea acelorași avantaje și meseriașilor cari întrebuințează cel puțin 4 calfe sau meșteri, precum și cooperativelor sătești și întreprinderile de industrie casnică, nu mai conținea nicio dispoziție.

Astăzi, reglementarea tuturor chestiunilor sociale ce privesc industria, vor trebui să aducă o armonizare definitivă a intereselor personalului ocupat în marea și mica industrie, pentru ca în niciun caz desvoltarea uneia să se facă în detrimentul celeilalte.

3. *Nouile nevoi ale apărării naționale.* Din punctul de vedere a unor *interese speciale de Stat*, legea de încurajare prevedea avantajele cele mai mari pentru fabricile de muniţiuni de războiu, acelea care servesc la apărarea națională, șantierele de construcții navale de orice fel, fabricile de vagoane și locomotive.

Astăzi, față de cerințele inderogabile ale războiului viitor pentru mobilizarea industrială generală a țării, problema industriilor interesând apărarea națională va trebui integral rezolvată în cadrul avantajelor suplimentare ce vor trebui acordate acestei industrii în schimbul unei naționalizări eficace.

4. Organismul industrial cu totul nou în fața căruia ne găsim astăzi, cere în fine o nouă lege industrială, al cărei scop va trebui să fie în afară de unificarea regimului industrial și sistematizarea legislației, *îndrumarea întregei producțiuni industriale a țării, industria mare, meseriile și industria casnică, pe calea științifică a progresului potrivit nouilor tendințe de raționalizare ale vieții economice moderne.*

Dintre toate ramurile de activitate, industria fiind aceea în care raționalizarea și-a găsit aplicare din primul moment și cu cel mai mare succes, măsurile de Stat în ceea ce privește industria, vor trebui să urmărească realizarea principiilor raționalizării după un plan de ansamblu care să se oglindească în noua lege industrială.

Studiul critic al unui proect pentru o lege industrială

Noua lege industrială va trebui înainte de toate să dea expresiune integrală principiilor ce am văzut că stau la baza politicei noastre industriale de Stat, iar în al doilea rând, ca tehnică a unei legislații ce sintetizează întregul nostru regim industrial, ea să cuprindă reglementarea completă a industriei românești, adică atât marea industrie cât și industria mică și atât protecția și încurajarea industriei, cât și reglementarea exercitării ei; de asemenea natura drepturilor industriașilor, și în fine desvoltarea dispozițiunilor, pe care imperios este necesar a le cuprinde Constituțiunea țării, cu privire la fundamentele juridice ale industriei românești.

Fără a mai insista încă odată asupra principiilor politicei noastre industriale deja expuse, vom trece la chestiunea reglementării printr'o lege unică, a regimului nostru industrial.

Munca industrială și toți factorii care contribue la efectuarea și desvoltarea industriei, e necesar să se găsească sub imperiul dispozițiunilor unei singure legi, care să reglementeze toate chestiunile în raport nu numai cu industria încurajată, sau industria mare, ci în același timp, și toate problemele privitoare la mica industrie, industria casnică și industriile sătești. Cu alte cuvinte *o lege generală de organizare a industriei,* așa cum există de exemplu în Polonia. Chiar în 1912 a avut loc o astfel de reglementare legală, deși în două legi diferite, dar totuși simultane: legea de încurajare a industriei naționale și legea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești.

Numai astfel, s'ar reuși a se asigura o armonie desăvârșită, obținută printr'o egală îndreptățire la protecția și încurajarea Statului, pentru

marea și mica industrie în același timp. Dorința noastră de a avea o industrie mare cu orice preț, a trecut înaintea protejării muncii naționale, care își găsește o întrebuințare din cele mai întinse în mica industrie, și s'a uitat prea adesea ori că alături cu marea industrie poate conviețui și prospera și industria mică (exemplu, industria lânei din Cisnădie).

Natura drepturilor industriașilor. Prin natura sa, industria având a satisface pe lângă interesele particulare ale celor ce o exploatează și interesele muncii și capitalului « *societății* » românești, în așa de largă măsură încadrate în sistemul ei de producție, și ca o condiție superioară chiar interesele noastre naționale, industria este chemată a îndeplini o adevărată funcțiune socială. Raportându-ne aici la ideea că societatea este un pol al unei realități, la care celălalt pol este individul, că acești doi poli nu se pot desface unul de altul și ca atare există o așa de profundă *interdependență*, cum spune Durkheim, o așa de profundă *solidaritate*, după cuvântul lui Bourgeois, între indivizii cari constituesc o societate și interesele care-i leagă laolaltă [1]), și făcând în al doilea rând aplicațiunea teoriei relativității drepturilor, suntem conduși la a degaja și lărgi pe de o parte pentru industrie o sferă de cuprins: *industria funcțiune socială, sortită a satisface o cât mai mare utilitate națională*, iar pe de altă parte, natura dreptului industriașilor: *în acest domeniu, orice drept este o funcțiune socială*.

« Solidaritatea ce ne leagă, ne va cere să fim drepți, să ne împlinim bine sarcina noastră, să muncim în așa fel încât fiecare să exercite cât mai bine funcțiunea pe care poate s'o îndeplinească și să primească cât mai bine justul preț al eforturilor sale » [2]).

Această solidaritate se bazează pe un echilibru, pe un schimb de servicii și presupune la bază o activitate care trebue să fie întemeiată pe principiile ideale morale. Nu putem trăi decât încadrați într'un sistem al societății, și lucrurile sociale nu le putem folosi decât în măsura în care o funcțiune normală a societății le asigură plinătatea valorii. In acest înțeles profund, în domeniul industrial, drepturile nu mai pot avea caracterul clasic de absolut; ele sunt relative și relativitatea lor va trebui pusă în funcțiune numai de armonizarea interesului: individual, al societății, al Statului. In loc de o libertate individuală absolută, avem o *libertate legală*, subordonată principiului fundamental: « orice

---

1) *M. Djuvara*. Teoria generală a dreptului. Vol. III, pag. 122 și următoarele.

2) *Emile Durkheim*. Division du travail social.

drept, o funcțiune socială »[1]. Relativitatea drepturilor nu presupune însă, ba dimpotrivă cu atât mai puțin, neprecizarea acestor drepturi. Ele vor trebui din contra, mai bine stabilite și reglementate, pentru ca siguranța și continuitatea, ce stau la baza acțiunii celor ce-și dedică munca și capitalurile industriei, să nu sufere în niciun fel.

Dispozițiuni constituționale de drept industrial. Din aceste motive și fiindcă de atâtea ori la noi, o serie de legi contractuale (legile pentru încurajarea construcțiunilor de locuințe, legile pentru încurajarea industriei) și drepturile câștigate rezultând din ele, au fost suprimate de legi ordinare de aceeași putere, trecerea principiilor fundamentale ale regimului nostru industrial alături de celelalte principii constituționale, a devenit o necesitate imperioasă.

Sistemul schimbărilor mult prea dese, chiar ale legilor cu caracter programatic, care cer condițional o continuitate, ca unele ce sunt făcute în vederea unui progres economic și a stabilității lui, duce la negarea însăși a scopului ce au fost chemate a servi și trezește neîncrederea în țară și mai ales în străinătate.

In țara tuturor instabilităților, va trebui să ne deprindem a vedea în Constituție ultima resursă a garanției de continuitate și stabilitate în politica economică a Statului, și în speță garantarea constituțională a principiilor fundamentale din legislația noastră industrială.

Incurajarea industriei. Am văzut în capitolul precedent principiul protecției și încurajării industriale; tehnica încurajării, are însă o importanță de care este legat tot succesul scontat de intervenționismul Statului pentru fondarea noastră industrială.

Din desvoltările precedente și cu deosebire din cele stabilite la capitolul politicei industriale, am văzut că industria desfășurându-se ca activitate de producție în sensul interesului general al țării, mărind cu mare randament avuția noastră, ea îndeplinește o funcțiune care satisface o mare utilitate națională; pe de altă parte, din comparația diferențelor de situațiuni în care industria noastră se găsește față de cea străină, am ajuns la încheierea că regimul nostru de încurajare este

---

[1]) Articolele 17—20 din Constituția noastră, au la bază principiul că proprietarul este un administrator girant, care e scos din gestiune când nu-și face datoria, principiu pe care se întemeiază și dispozițiunile legii agrare în conformitatea cărora au fost integral expropriați proprietarii care și-au arendat moșiile un anumit număr de ani. De pe la 1850—60, s'a modificat concepția romană absolută a dreptului de proprietate.

nu numai legitim, dar indispensabil, însă în limitele cerinţelor raţionale în care trebue condus.

Legislaţia noastră de încurajare, a produs în cei aproape 50 de ani trecuţi, ceea ce era firesc să producă. Cine vrea scopul, trebue să vroiască şi mijloacele, şi cum, în principiu, o idee sănătoasă nu se condamnă din cauza abuzurilor, încurajarea industriei noastre va trebui continuată cu riscul chiar de a fi criticată; se impune însă îmbunătăţirea ei continuă.

Regimul de încurajare în sine, a fost în România, asemănător politicei industriale a Statelor agricole în general: autorităţile acordă avantaje şi încurajări, «oricărei persoane», la «oricine», la «orice fabrică», care se angajează să creeze «orice» ramură de industrie în ţara respectivă; orice transformare care, după cum zic Germanii, înobilează un produs oarecare şi asigură un profit ţării, orice transformare a materiei brute, fie că se găseşte pe loc, fie că se importă. In aceste condiţiuni, legea de încurajare autoriză guvernul: 1) să scutească de sarcinile publice unele industrii; 2) să ofere sprijin direct şi 3) îşi ia şi anume angajament faţă de noua industrie atunci când îşi impune obligativitatea aprovizionării cu produse indigene.

Principiile sunt valabile şi astăzi; aplicaţiunea lor impun însă o realizare, care păstrând contingenţa realităţilor noastre economice să aibă drept finalitate economică selecţionarea industriilor după cuantumul contribuţiei lor la munca şi profitul naţional: cât mai mulţi locuitori să ia parte în mod remuneratoriu la fabricare şi să favorizeze cât mai mulţi consumatori.

Este o idee cuprinzătoare, expusă de d-l *P. N. Panaitescu* în secţiunea economică a Congresului din 1932 al Asociaţiei Generale a Inginerilor din România [1]).

Numind «*fabrică*» un aşezământ industrial în cuprinsul căruia se execută anume transformări industriale, pornind dela anume semifabricate, care i-au fost furnizate; şi «*industrie*»: «toate activităţile ce s'ar crea în scopul de a produce un produs industrial sau o categorie de produse industriale similare, urmând ca la aceasta să ia parte, cât mai mulţi producători de materii prime sau semi-fabricate şi cât mai mulţi muncitori manuali sau industriali, rămânând ca atelierele sau fabricile respective să execute ultimile prefaceri, pentru ca produsul industrial

---

[1]) *P. N. Panaitescu.* Inginer inspector general. Politica industrială în o ţară agricolă şi în special în România. Tip. Libertatea. Bucureşti.

să fie adus sub forma ce se cere pe piața de desfacere », d-l Panaitescu arată că legea Costinescu, prevedea o industrializare compusă din fabrici producătoare de același produs industrial sau produse similare, am putea spune pe industrii « *orizontale* », în loc de industrii « *verticale* », care să cuprindă toate activitățile din jurul unei materii prime.

O industrie poate să plece și dela materii prime importate, de obiceiu dela *semifabricate* importate, care de fapt sunt prelungirile în țară ale unor industrii de multe ori considerabile din străinătate. Dacă vrem să vedem însă dacă o astfel de industrie e folositoare economiei naționale, trebue să ne conducem după gradul de activitate al acestei industrii în țară, adică de măsura în care vine în ajutorul muncii și câștigului național și numai pe aceste baze să hotărîm și oportunitatea încurajării ei în raport cu încurajarea altor industrii.

Ajungem astfel și pe calea altor considerațiuni, la aceeași idee de bază la care am ajuns la capitolul principiilor politicei industriale, anume că sistemul de a distribui încurajarea industrială, uniform, după norme fixe, orbește, trebue neapărat înlocuit cu un sistem de încurajare mlădios și cu mare putere de adaptare, care să dea guvernului libertatea dea a proporționa încurajările după însemnătatea industriei ce le cere, dela caz la caz, și după metoda logică a contribuției lor la profitul național.

4. *Alte legi industriale sau în legătură cu industria*

Legea pentru organizarea meseriilor

Din studiul amănunțit făcut la capitolul industriei mici, am văzut că « Legea pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești », din 27.I.1912, marchează o preocupare integrală în acea vreme, de ansamblu a problemei muncitorești. Pentru prima oară se organizează meseriile fixându-se numărul lor în cadrul dispozițiilor legii, stabilind că nimeni nu poate exercita o meserie fără să aibă o « carte de meșter » eliberată de comitetul breslei respective. Se fixează raporturile de drepturi și datorii între patroni, meșteri, lucrători, calfe, călfițe și ucenici. Se organizează breslele și corporațiile. Se acordă avantaje la furniturile publice și la transportul pe calea ferată a meseriașilor care-și găsesc de lucru în altă localitate decât aceea unde domiciliază. Cea mai mare parte a legii se ocupă însă cu organizarea asigurărilor sociale, contra boalei, accidentelor de muncă, invalidității din boală, și bătrâneții.

Dispozițiunile relative la : organizarea breslelor și corporațiilor, protecția muncii, contractele de muncă și asigurări, au fost însă în cea mai mare parte abrogate de legile post-belice, iar altele au căzut în desuetudine. Astfel că o lege nouă, menită în primul rând să unifice legislația meseriilor pe teritoriul țării, este un deziderat ce-și așteaptă continuu înfăptuirea.

Din punct de vedere al reglementării legale, România nu stă mai prejos decât alte state în ceea ce privește organizarea și încurajarea meseriilor; însă din punct de vedere al aplicării în practică, situația se schimbă fiindcă la noi rămân numai de ordin teoretic și nu se aplică decât într'o mică măsură.

Legea pentru alcătuirea tarifului vamal

Ne găsim astăzi sub regimul tarifului vamal de import din 30 Iulie 1929, tariful Madgearu, care efectiv este perfecționarea, la care s'a ajuns pe calea etapelor marcate de tarifele vamale Titulescu (1921), Brătianu (1924 și 1926), și tariful General Averescu (1927), a celor două tendințe urmărite cu continuitate de tehnica vamală de după războiu, și anume:

a) Adaptarea nomenclaturii și gradului de protecție vamală la noua structură a economiei naționale (armonizarea caracterului predominant agricol al țării cu interesele superioare ale industriei nouilor provincii;

b) Adaptarea taxelor vamale la variațiunile prețurilor reale ale mărfurilor și la variațiunile valutare ale monedei noastre, stabilizată în fine la cursul fixat de legea monetară din 7.II.1929 [1]).

In același timp tariful vamal din 1929, ca și celelalte patru anterioare lui, au trebuit de asemenea să se încadreze tendințelor și structurii economiei mondiale, derivate din ideologia autarhistă post-belică și care pe calea exagerațiunilor, au dus la demăsuratele sporiri ale taxelor vamale în comparație cu cele ante-belice.

Iată creșterea în procente a tarifelor vamale din 1929 față de 1913, în diverse țări: Franța 70%, Canada 85%, Statele-Unite 90%, Italia și Argentina 100%, Cehoslovacia 105%, Belgia, Olanda și Spania 130%, Australia 145%, Elveția 170% și India 360%.

Astăzi, toate statele, inclusiv Anglia liber schimbistă, și-au accentuat protecționismul, ridicând taxele vamale la cote mult superioare, atingând

---

[1]) A se vedea expunerea de motive la legea tarifului vamal de import din 1929, de o superioară valoare documentară.

exageraţia până la anormal şi constituind indiscutabil, pentru economia mondială a cărei structură astăzi este bazată pe *circulaţiune*, una din cauzele principale ale crizei ce o bântuie.

Conferinţa economică dela Geneva din Mai 1927 convocată pentru a propune remedierea acestei situaţiuni, fără a pleda în favoarea liberului schimb şi fără a propune desfiinţarea taxelor vamale, ceea ce din punct de vedere practic şi pentru timpurile ce se întrevăd acum nu este posibil, a recomandat cu toată insistenţa însă, o scădere a taxelor vamale atât de exagerate astăzi, care împiedică desvoltarea normală a vieţii economice internaţionale; de atunci, practica vamală a urmat însă contrar recomandaţiilor dela Geneva.

Tariful vamal are un caracter multiplu: fiscal, statistic, aplică o politică protecţionistă — atunci când nu sunt folosite în acelaşi scop *primele* —; la adăpostul lui, are loc astăzi marea descentralizare de linie seculară a industriei timpurilor moderne.

România actuală, nu se poate dispensa de el; suntem încă în condiţiuni de inferioritate faţă de industria străină: bani scumpi, randament mai redus al personalului, lipsa de unitate a produselor, comercializare insuficientă.

Dacă tariful vamal ne este absolut necesar, el nu va trebui însă exagerat. Va trebui ţinut la un astfel de nivel, ca politica noastră vamală să poată reintroduce spiritul de iniţiativă şi de raţionalizare în vieaţa întreprinderilor, care trăiau în ultimul timp sprijinite mai mult pe comenzile şi avantajele acordate de Stat.

Dacă astăzi toate ţările sunt protecţioniste, un Stat agricol cum este România, va trebui să fie cu atât mai mult, pentru a-şi asigura protecţia industriei ei în desvoltare [1]).

---

[1]) Le protectionnisme s'accorde surtout avec l'économie des peuples agricoles qui suffisent à leur consommation; le libre échangisme convient davantage aux nations industrielles achetant à l'extérieur les matières premières pour les exporter quand elles sont transformées. Une contrée libre des subsistances, une sortie facile des objets fabriqués, telles sont les données schématiques du problème. L'Angleterre l'a résolu pendant plus d'un siècle, mais maintenant qu'elle se trouve en concurrence avec d'autres peuples ayant perfectionné leur outillage, l'écarte qui se produit entre ses entrées et ses sorties ne lui est plus favorable.

Pendant qu'à Genève on continue à elaborer dans les nuages une union douanière européenne, à Londres, sous la pression des réalités on fait retour au protectionnisme.

Insă, frâna vamală nu poate avea decât interesul economiei totale; și acest interes este de a avea o industrie bine utilată din punct de vedere tehnic (mereu la punct cu perfecționările mijloacelor de producțiune), bine asigurată din punct de vedere al capitalului și creditului, bine activantă din punct de vedere social (mâna de lucru), să satisfacă cerințele apărării naționale și interesul consumatorului (să producă la prețuri ce ar putea suporta concurența prețurilor mondiale, evitând menținerea prețurilor artificial urcate în interior prin abuzul protecționismului vamal).

Fată de scăderea prețurilor materiilor prime, a salariilor și a celorlalte componente ale prețului de cost, este necesară, și chiar Uniunea Camerelor de comerț și industrie a cerut acest lucru: revizuirea tarifului vamal pentru a-l reajusta la nivelul actual al prețurilor. In flexiunea generală a curbelor tuturor factorilor economici din ultimul timp, curba protecțiunii vamale face divergență.

O reajustare a nivelului tarifului vamal, va asigura și consfinți de asemenea micșorarea decalajului dintre prețurile actuale industriale și cele agricole, acomodându-le astfel la posibilitățile reale ale consumatorului.

Sub anomaliile crizei actuale, debușeele externe ale Statelor rărindu-se, fiecare națiune se forțează prin toate mijloacele de a conserva piețele lor tradiționale, monopolizându-le în măsura posibilului prin propriile produse, înconjurându-le de ziduri chinezești cât mai înalte.

Dar toate națiunile au nevoie unele de altele. Economiile lor zise naționale nu sunt în realitate decât trunchiuri din acea unitate superioară și universală, care este *economia mondială*. A încerca de a detașa complet o economie națională de cea mondială, nu este de conceput; ea nu va mai putea fi o *economie* națională ci un organism neanimat, incapabil de a funcționa.

Legea asupra măsurilor higienice și de siguranță în industrie

După « Legea relativă la măsurile de siguranță pentru cazane, mașini, instalațiuni mecanice și electrice, precum și la măsurile higienice din stabilimentele industriale », din 12.II.1910, orice instalație nu va putea fi pusă în funcțiune sau exploatare, fără o autorizație prealabilă dată de Ministerul Industriei și Comerțului, prin direcțiunea industriei, în urma unei examinări și încercări a instalațiilor. Aceste instalații rămân în continuare supuse supravegherii și controlului, în ceea ce privește întreținerea, buna funcționare și higiena.

Se institue și o Comisiune permanentă, denumită « Comisiunea centrală de control industrial », care își dă avizul asupra diferitelor lucrări și contestații relativ la siguranță și higienă și asupra numirii delegaților.

Legea este completată de Regulamentul din 25.IX.1910, care determină condițiunile de siguranță ce trebue să îndeplinească cazanele, mașinile, instalațiile mecanice și electrice, recipienții precum și măsurile higienice de aplicat în stabilimentul sau atelierele industriale; de asemenea condițiunile pentru obținerea brevetului de mecanici fochiști.

Toate dispozițiunile relative la higiena industrială, au fost însă abrogate de legea sanitară din 1930.

Legea sanitară și de ocrotire

Dispozițiunile principale ale legii sanitare și de ocrotire din 14.VII. 1930, sunt următoarele:

— Pe lângă serviciul igienii industriale ce aparține de direcția sanitară, legea instituie « consilii de igienă și ocrotire » județene și municipale, organe deliberative și consultative, « singure în drept a autoriza din punct de vedere sanitar funcționarea tuturor întreprinderilor industriale și comerciale de orice natură. In aceste cazuri va participa la ședință și un reprezentant al Uniunii Generale a industriașilor din România, invitat de președinte ».

Consiliul de igienă și ocrotire, deleagă din sânul său o comisiune permanentă, care va avea să-și dea avizul asupra tuturor cererilor de autorizațiuni pentru deschideri de stabilimente industriale.

— In termen de un an dela promulgarea acestei legi, toate instalațiile industriale vor fi revăzute în așa mod, ca să se evite emisiunile de fum gros, întrucât tehnica modernă permite aceasta. In caz de neconfirmare, medicul igienist — care în inspecțiile ce este obligat a le face, va putea fi însoțit de inspectorul muncii, de inspectorul minier sau de inspectorul industrial în condițiile fixate de lege pentru inspecția muncii —, va da un avertisment și mai departe pe baza unui raport scris, medicul primar de județ sau medicul șef de municipiu va amenda cu 1000—20.000 lei; în caz de recidivă va putea interzice funcționarea cazanelor.

— In capitolul: salubritatea publică și controlul sanitar al industriilor, legea dispune că oricine va voi să deschidă, să mărească sau să mute un așezământ industrial de orice natură, sau să adapteze un local unei exploatări industriale, va trebui să aibă o « autorizație de funcționare »

care se va da de Consiliul de igienă și de ocrotire în termen de cel mult 15 zile dela cerere.

Regulamente speciale vor clasifica industriile insalubre și raportul lor cu vecinătățile, condițiile de igiena localului și lucrătorilor, formalitățile ce trebuesc îndeplinite pentru ca așezămintele industriale să ia ființă. Dispozițiunile legii se aplică și industriei miniere și industriei casnice, acolo unde se lucrează în contul unei întreprinderi industriale sau comerciale.

— Medicul industriei, acolo unde există, sau al asigurărilor sociale, va ține un registru sau fișier de starea sănătății lucrătorilor și funcționarilor fiecărei întreprinderi industriale.

Orice medic care va constata că un lucrător industrial prezintă simptome de intoxicație profesională va aduce cazul la cunoștința administrației locale și a patronului așezământului industrial; aceștia sau alții nu vor fi reprimiți decât pe baza unui certificat constatator al deplinei vindecări. Medicii contravenienți vor fi pedepsiți, iar patronii contravenienți vor fi amendați penal cu 10.000—50.000 lei.

Orice accident petrecut în timpul și prin faptul lucrului, urmat de o incapacitate de muncă sau de moarte, va fi anchetat de autoritatea polițienească locală, asistată de medicul industriei respective pentru stabilirea responsabilităților. Medicii sau patronii care vor tăinui accidentele care cauzează o incapacitate de muncă mai mare de 8 zile, vor fi supuși unei amende dela 1000—50.000 lei; în caz de recidivă cu amendă dublă.

— In ceea ce privește industria produselor și substanțelor medicamentoase; nimeni nu poate produce sau fabrica produse și substanțe medicamentoase, cosmetice și igienice, fără autorizare de funcționare, care se acordă de Ministerul Sănătății cu avizul comisiei chimice-farmaceutice, care va invita la ședință și un delegat al Uniunii generale a industriașilor.

— Fondul sanitar, județean și comunal. Pentru a satisface necesitățile materiale ale serviciului, fiecare comună și județ va afecta o subvențiune din buget, creându-se fondul special local al sănătății și ocrotirilor sociale. Acestui fond se vor îngloba și diferite legate, donațiuni, o cotă din venitul net al întreprinderilor comunale și județene, precum și toate amenzile pentru contravențiunile pronunțate în baza legii și regulamentelor sanitare, precum și toate taxele de autorizare, între altele taxele de 500—10.000 lei pentru autorizațiunile de funcționare a stabilimentelor comerciale și industriale supuse controlului sanitar.

III. Legislaţia proprietăţii industriale

Ca și proprietatea artistică și literară, proprietatea industrială face parte din proprietatea intelectuală; invenţiunile, crearea desemnurilor industriale sau a modelelor de utilitate, nefiind decât un produs al inteligenţei omenești. S'a recunoscut astfel încă de mult că alături de drepturile reale pe care orișice persoană le posedă asupra obiectelor materiale, mai sunt încă o serie de drepturi intelectuale, care deși poate pentru moment nu aduc înfăptuirea unui obiect determinat, dar care cu timpul sau chiar imediat, ca un corolar al gândirii creatoare a autorului, se materializează, făcând obiectul unei invenţiuni industriale sau a unui obiect util [1]).

Acela care găsește noui procedee sau produse în industrie sau modifică ceea ce este cunoscut, trebue să aibă un drept legitim asupra creaţiei sale, drept exclusiv de proprietate și care trebue să-i fie recunoscut și legiferat. Drepturile de proprietate ale inventatorilor, cunoscute sub numele de proprietate industrială, constă așa dar în acordarea drepturilor primitive asupra produselor, procedeurilor și modelelor imaginate sau găsite de ei.

La început, protecţiunea acordată de mai toate statele era exclusiv naţională, dar dela 1870 încoace a început o nouă mișcare în sensul de a acorda în materie de proprietate industrială, protecţiunea internaţională.

Este ceea ce s'a creat la Paris în 20.III.1883, prin Convenţiunea uniunii internaţionale pentru protecţiunea proprietăţii industriale, revăzută la Bruxelles în 14.XII.1900; Washington în 2.VI.1911 și Haga în 6.XI.1925 și la care a aderat și România.

Această Convenţiune, care trebue considerată ca o bază a edificiului dreptului internaţional, ca neștirbind întru nimic legislaţiile ţărilor aderente, a proclamat principiul asimilării străinilor naţionalilor, cu condiţiunea ca cei dintâi să se conformeze prescripţiunilor legislaţiei ţării în care cer protecţiunea.

Protecţiunea apărării proprietăţii industriale, are drept obiect brevetele de invenţiune, modelele de utilitate, desenele și modelele industriale, mărcile de fabrică și de comerţ, numele comercial și indicaţiunile de provenienţă sau certificate de origine, ca și represiunea concurenţei deloiale.

---

[1]) Ing. *R. Racovitză*, « Noţiuni asupra proprietăţii industriale ». Tip. Lupta. București, 1921.

Scopul legislațiilor internaționale este de a reglementa în mod uniform drepturile inventatorilor în toate țările lumii, așa după cum există asupra proprietății artistice și literare, deci o unificare graduală a tuturor legislațiilor naționale, ca etape către idealul obținerii unui brevet unic, internațional, care ar scuti pe inventator de a lua brevete distincte în toate țările.

Ocrotirea proprietății industriale în România a început, cum era și natural, odată cu începutul încurajării desvoltării industriei și comerțului nostru.

Primul pas pe această cale s'a făcut prin «*Legea asupra mărcilor de fabrici și de comerciu*» din 15.IV.1879. Sunt considerate ca mărci de fabrică sau de comerciu, în sensul art. 1 al legii, diferitele semne întrebuințate pentru a face să se deosebească productele unui industriaș; astfel sunt: numele sub o formă deosebită, denumirile, întipăririle (empreintes), timbrurile, sigilurile, reliefurile, vignetele, cifrele, copertele și altele asemenea.

Principiul legii este că marca de fabrică sau comerț, este facultativă; cu toate acestea, pentru produsele farmaceutice și cele alimentare care interesează mai de aproape igiena și salubritatea publică, guvernul va putea declara marca obligatorie.

Drepturile asupra mărcii, încetează însă deodată cu încetarea comerțului sau a fabricațiunii pentru care s'a adoptat.

Legea institue apoi o serie întreagă de penalități contra călcării și neobservării dispozițiunilor ei, dispunând și aplicațiunea art. 60 cod pen., delictelor prevăzute în articolele 12—16 din lege.

In fine, străinii care posedă în România stabilimente industriale sau comerciale, se bucură și ei de drepturile acordate de lege, dacă se conformează prescripțiunilor cuprinse într'însa; dispozițiunile ei au fost completate mai târziu prin convențiunile consulare încheiate de România.

In ceea ce privește *desemnele și modelele industriale*, ele n'au fost reglementate nici până astăzi. *Numele comercial* s'a bucurat de o mai mare protecțiune prin legea din 18 Martie 1884 asupra înregistrării firmelor, modificată de mai multe ori ulterior, iar un pas cu adevărat însemnat în legislația noastră în materie de proprietate industrială, s'a făcut prin «*Legea asupra brevetelor de invențiune*» din 17.I.1906, dându-se astfel inventatorilor, instrumentul legal pentru asigurarea proprietății invențiunilor și a posibilității de a se folosi de drepturile ce decurg din această proprietate.

Oricine a făcut o invenție sau a adus o perfecționare la o invenție deja stabilită, va obține drepturi exclusive și temporare de exploatare în România. Orice brevet, fie de invențiune, fie de perfecționare, fie de importațiune (obținut în România pentru o invenție brevetată în alte țări), se acordă însă fără nicio examinare prealabilă, fără nicio garanție de orice natură din partea statului, și fără prejudiciul drepturilor eventuale ale celor ce se vor crede jicniți. Statul nu garantează nici originalitatea, nici valoarea, nici realitatea invențiunii sau perfecționării, nici exactitatea descrierilor din brevet. Orice răspundere de orice natură, privește exclusiv pe posesorul brevetului.

Brevetele dau posesorilor dreptul exclusiv: 1) de a exploata în folosul lor brevetul și 2) de a urmări înaintea tribunalelor pe uzurpatori. Efectele brevetului: e liberat pe riscul, pericolul și cheltuelile persoanei care îl cere; al doilea, are efectul că nimeni n'are autorizație, fără voia proprietarului brevetului, de a fabrica și pune în comerț obiectul brevetat.

Durata brevetului este de 15 ani, și el își pierde valabilitatea numai: când n'au fost plătite taxele, când inventatorul renunță expres la brevet, când brevetul n'a fost exploatat patru ani dela data brevetului, când brevetul a mai fost proprietatea altuia, când descrierea anexată este intenționat necompletă.

IV. Legislația muncii

Munca sub toate raporturile: manuală, spirituală sau ca valoare capitalizată, constitue un element de propășire, de civilizație și de ridicare a societății din ziua de astăzi. Paralel cu generalizarea muncii, noțiunea de muncitor s'a extins și ea, cuprinzând nu numai lucrătorul calificat sau nu; în actuala accepțiune sunt muncitori toți acei cari își prestează munca, fizică sau intelectuală, pentru un salar.

Muncitorii constituesc azi o forță redutabilă; sub efectele sindicalizării și a asocierii lor profesionale, am asistat la o creștere continuă a valorii lor ca entitate ce și-a căpătat conștiința situației sociale și a intereselor ei speciale. Forței lor organizate se datorește și faptul de a se fi dat realitate principiilor de drept pur, care, considerând munca prestată ca un obiect vândut, egalează în fața consecințelor civile și penale, pe cel care vinde cu acel care cumpără munca.

Prin forța pe care le-a dat-o întotdeauna situația de a se găsi de obiceiu masați și datorită faptului că industriile sunt mai mult dinamice

decât conservatoare în politica socială, *muncitorii industriali* au reuşit să se impună, mai mult decât muncitorii altor ramuri, atenţiunii statului şi opiniei publice. Ei au fost pionerii şi apoi şi beneficiarii tuturor luptelor de emancipare din minoratul civil în care lipsa dreptului de asociere, cu toate consecinţele ei, îi ţintuise încă din primele timpuri ale industrialismului.

Industria a avut la început o influenţă gravă asupra integrităţii fizice şi a felului de vieaţă ale lucrătorilor prin munca lor în fabrici; dar de atunci, legislaţia socială pe de o parte şi educaţiunea şi propaganda umanitară pe de altă parte a înlăturat multe din abuzurile şi inconvenientele primelor timpuri.

Importanţa factorului uman în industria modernă a evoluat însă; el nu mai reţine astăzi atenţia numai dintr'un scop filantropic dar şi dintr'un scop pur economic, care a impus noui cerinţe şi o nouă structură mânei de lucru. Progresul tehnic a favorizat două tendinţe opuse; pe de o parte el a grupat un număr din ce în ce mai mare de lucrători în uzine şi şantiere şi a impus o cooperaţie mereu mai întinsă şi mai complexă, cerând o specializare din ce în ce mai mare, fie prin aptitudini personale speciale, fie prin uneltele şi maşinile perfecţionate ce erau chemaţi a conduce: lucrători calificaţi prin ei însuşi sau prin maşinile ce deservesc; iar pe de altă parte a îndepărtat într'o izolare tehnică şi morală mereu crescândă pe agenţii superiori de conducere, împinşi la îndeplinirea mai mult sau mai puţin automată a funcţiunii lor mecanizate.

Raporturile dintre cele două grupări era necesar a fi reglementate într'un cadru legal, de siguranţă, stabilitate şi libertate, ceea ce statele ca şi organizaţia internaţională a muncii n'au lipsit de a face, creând o legislaţie muncitorească care stă astăzi şi la noi la baza societăţii industriale româneşti.

Mâna de lucru românească. Este inteligentă, harnică şi ieftină. Randamentul ei este însă mai redus decât al muncitorimii din statele cu industrie veche şi mai desvoltată, din două cauze: una este lipsa de tradiţie pentru situaţia dela noi unde a doua şi a treia generaţie de muncitori nu se poate măsura cu tradiţiile seculare ale generaţiilor continui de muncitori industriali din ţările apusene; a doua cauză este puţina simpatie a muncitorului faţă de sistemul de lucru în acord sau cu premii.

Pentru a vedea importanţa mânei de lucru în producţie, comparativ cu participarea capitalului angajat în producţie, este suficient

să se compare *cuantumul salariilor* cu *amortismentul capitalului fix* (variabil între 5% și 15%, în mediu putând fi luat egal cu 7%) și *dobânda capitalului circulant* (de 5%). Astfel, pentru industria ce activează sub forma juridică a societăților anonime, amortismentul socotit la totalul investițiilor care s'au urcat la 24,2 miliarde lei, a fost de 1,7 miliarde, iar dobânda de 5% la totalul creditelor bancare (conturile efecte de plată și creditori, din bilanț) de 2,1 miliarde lei. Insumarea lor ne dă un total de 3,8 miliarde lei, față de 3,4 miliarde lei, totalul salariilor plătite în acelaș an [1]). Importanța mânei de lucru în industria modernă este deci încă destul de mare; ea se cifrează în mediu la 35%—40% din prețul de revenire.

Tocmai din acest motiv, interesul celui mai mare profit național cere ca mâna de lucru din industria noastră să fie românească. Incă din 1899, Ionel Brătianu, ca titular al unui departament de stat, spunea: « *Când dorim prosperitatea acestui colț de țară, nu ne este egal cui revine câștigul și avuția. Nu împărtășim acele vederi cosmopolite care, indiferent de rasă și de neam, își iau ca scop fericirea locuitorilor unei regiuni, oricari ar fi ei. Pentru ca belșugul să fie cum dorim noi, el trebue să revină în primul rând neamului nostru românesc* »; iar în 1911 declara tot astfel, că un stat nu poate prospera în mod real decât dacă poporul său participă în fapt la toate ramurile lui de activitate. Din acest punct de vedere, toate legile noastre pentru încurajarea industriei naționale, au prevăzut clauza procentului legal al personalului de cetățenie română, obligat a fi întrebuințat în industrii. *Pentru viitor va trebui ca toate avantajele acordate industriilor să fie proporționate în primul rând cu munca românească întrebuințată, adică ele să fie cu atât mai complete cu cât elementul românesc este întrebuințat în mai mare proporție.*

Politica socială românească va trebui astfel să satisfacă în primul rând *dezideratul protecțiunii muncii românești*. In al doilea rând, ea trebue să realizeze *armonia socială*, înlăturând lupta de clasă și dictatura proletară sau patronală, asigurând astfel echilibrul social pe care

---

[1]) Asociația națională a societăților pe acțiuni franceze, a făcut sub controlul Institutului de statistică al Universității din Paris, o anchetă aprofundată a participării fiscului, mânei de lucru și capitalului în activitatea acestor societăți. Concluzia finală a fost că din o sumă de 1.000 franci, se repartizează 670 mânei de lucru, 230 fiscului și 100 acționarilor. Statul care nu are niciun risc, percepe dublu cât acționarii, iar mâna de lucru de 7 ori mai mult.

statul și factorii economici au știut să-l impună după războiu prin legislațiunea muncitorească, care stă astăzi la baza relațiunilor dintre patroni și lucrători. Politica socială, va trebui în fine să ajungă la o seamă de realizări practice, pentru *îndrumarea, pregătirea* și *ocrotirea* muncii.

1. *Ocrotirea muncii* s'a rezumat la început în protecția legală a muncitorului isvorîtă din ideile de umanitate cât și din principiile de drept pur; ea nu s'a oprit însă aci. Mai întâi s'a extins prin lărgirea noțiunii de muncitor — manual și intelectual — apoi prin acțiunea organizațiilor profesionale și a statului însuși, care se găsea de astădată în fața unui corp ce-și da seama de valoarea lui și care-și căpătase conștiința situației lui sociale. Ocrotirea muncitorului de către stat și-a întins astfel înțelesul, cuprinzând în plus și ideia de *îndrumare*, care odată admisă, atrăgea corolarul ei de *pregătire;* amândouă au fost încredințate unui organism de stat anumit, Ministerul Muncii, creat în 1920, și care dela început a avut să rezolve două probleme, a căror existență de altfel îi grăbise înființarea: conflictele dintre capital și muncă, apoi unificarea regimurilor de ocrotire a muncii pe întreg cuprinsul țării.

2. *Indrumarea muncii* are astăzi o importanță epocală, care va trebui să stea la baza organizației noastre de stat. Românii s'au organizat până acum sub impulsul evenimentelor, iar nu după cerințele organice sociale și economice naționale. Am rămas străini ca tendințe și îndrumare, de sufletul activității industriale și comerciale a țării.

Școala noastră, desprinsă de realitățile economice specifice, furnizează elemente gata oricând a sta *alături* de curentul afacerilor: spectatori din pragul calității de funcționar, profesionist liber, consumator. . ., fără a se integra însă în fluidul acestor afaceri.

In conducerea industriilor și comerțului țării, românii de naționalitate au rămas în minoritate; toată lumea afacerilor este abandonată și astfel acaparată de minoritarii cetățeniei românești.

« Să ne preparăm oamenii », este cea mai grea problemă, dar trebue odată pentru totdeauna rezolvată. Generațiilor industriale să nu li se dea numai cultura tehnică, dar și cea economică, pentru a nu mai fi pregătiți, ca până acum, numai în probleme abstracte. Să insuflăm simțul concretului și viziunea clară a problemelor economice, care prin natura lor sunt întotdeauna concrete. Numai astfel vom putea porni pe calea *românizării noastre economice. Să desvoltăm o abilitate și o*

mai mare capacitate profesională, care singură face posibilă o mărire a randamentului activității productive; elementul om în producția țării noastre, este fundamental pentru viitorul României.

Problema este mai dificilă pentru conducători și impiegați, decât pentru *munca fongibilă*, deși problema uvrieră se referă mai mult la aceasta.

Este adevărat că pentru un conducător de industrie, calitățile lui sunt înăscute și că echilibrul, intuiția, curajul și simțul afacerilor, sunt daruri naturale. Dar nu e mai puțin adevărat că educația, instrucția și prepararea, nu sunt mai puțin importante pentru a desvolta și afina darurile naturale individuale și că «ambianța» poate ajuta această valorificare a calităților răslețite.

Astăzi mai ales, s'a ajuns la o serie de cunoștințe sistematice financiare, tehnice, de organizare și comerciale de ordin curent. Empirismul cedează locul în activitatea industrială, sistemei și științei. Situația pieței, prețurile, curentele traficului, condițiunile financiare, evoluția legislativă, progresele tehnice, previziunea conjuncturei, mișcările sociale, constituesc astăzi fenomene mai de grabă de dependența voinței individuale.

3. *Pregătirea profesională a muncii*, apare astfel ca cheie de boltă a problemei muncii românești. O nouă organizare școlară, va trebui să facă din *vocație*, acel ansamblu de aptitudini pentru o profesiune în vieața socială ori în cultură, elementul viu și salvator atât pentru individ cât și pentru societate, *pentru a da individului mulțumirea de a lucra în sensul puterilor și talentelor lui, iar societății avantajul de a fi servită, în diferitele ei domenii de vieață, de oameni cu aptitudini corespunzătoare.*

Realizările și efectele politicei sociale. Politica socială românească se înscrie cu realizări efective. Mai întâi o *legislație muncitorească* care a așezat pe baze sănătoase și moderne, într'un regim de legalitate, problemele muncii, sănătății și ocrotirilor sociale. Apoi *efectele* vădite ale aplicării ei: un echilibru stabil între capital și muncă, grație statului și elementului patronal ca și cumințeniei muncitorului român, care nu a putut fi scos dintr'o ordine socială ce-i asigură respectul libertății individuale, dreptul la muncă în baza unui salariu și ocrotirea legală când nu mai poate munci; calificarea profesională stabilită de legea meseriilor din 1912; scăderea lockouturilor și conflictelor de muncă ca număr și repercusiuni, datorită legii din 1920; fixarea repaosului

duminical și a duratei muncii lucrătorilor, femeilor și minorilor; reducerea și controlul imigrărilor și emigrărilor. In fine, *instituțiunile* create: învățământul muncitoresc (sunt astăzi în ființă, pe tot cuprinsul țării, un număr de 266 școli industriale cu un număr de peste 25.000 elevi și care au dat până în prezent peste 12.000 absolvenți, meniți să ridice nivelul culturii profesionale și generale a clasei meseriașilor români); orientarea profesională, biblioteci, sport, etc. (Institutul român pentru organizarea științifică a muncii: I.R.O.M., înființarea de biblioteci în centrele industriale, organizarea de reprezentații cinematografice pentru muncitori cu filme științifice și profesionale educative, organizarea sportului prin crearea terenurilor sportive); căminele de ucenici (datorită creării « Fondului căminelor », avem astăzi 32 asemenea cămine, plus altele 16 întreținute de autoritățile locale, instituții menite să asigure o frecuentare regulată a școlilor și să se înlăture vagabondajul ucenicilor; cantine muncitorești în București, Brașov, Constanța și Ploești; în fine coloniile de vară la mare și la munte); Camerele de muncă și judecătoriile de muncă, creația fostului ministru al muncii D. R. Ioanițescu (primele, menite a permite introducerea pe cale legală a intereselor morale și materiale ale salariaților, în cadrul intereselor generale, făcând inutile revendicările violente; menirea judecătoriilor de muncă fiind de a da muncitorilor judecătorii lor naturali, aplanând diferendele printr'o procedură mai rapidă și în spiritul armonizării intereselor patronale și muncitorești); oficiile de plasare (36 oficii de plasare în ființă, care au înregistrat în 1932, 112.315 oferte de lucru ale patronilor și 164.245 cereri ale salariaților, efectuând 96.436 plasări); în fine, asistența șomerilor.

Legislația muncii. Ca și în alte țări, dintre care unele cu reputația liberalismului celui mai desăvârșit, intervenționismul de stat a avut în România, o activitate salvatoare prin marile înfăptuiri sociale și de protecție a muncii. Chiar Anglia, această țară surprinzătoare, care pare că suferă întotdeauna o mare experiență pentru instrucția restului lumii, a admis intervenția statului, ori de câte ori sub formă de reglementări asupra muncii, locuințelor nesănătoase, etc., legea a putut preveni degradarea maselor muncitoare.

In România, pe calea unei legislații muncitorești, care astăzi este una din cele mai avansate, statul a intervenit: pentru armonizarea raporturilor dintre patroni și muncitori, pentru limitarea duratei muncii, pentru asigurarea condițiilor de igienă și de siguranță a muncitorilor,

și în fine, pentru garantarea contra riscurilor în caz de accidente, boală și bătrânețe [1]).

Imediat după războiu, reglementarea muncii s'a făcut pe un plan vast, având ca punct de plecare un capitol special din tratatul dela Versailles: « Partea XIII din Tratatul dela Versailles din 28 Iunie 1919 », menit să coordoneze legislația muncii tuturor statelor afiliate, prin instrumentul recomandărilor și convențiunilor internaționale. Așa cum găsim în preambulul acestei părți, ținându-se seama că « Societatea Națiunilor are de scop de a stabili pacea universală, și că o astfel de pace nu poate fi întemeiată decât pe baza justiției sociale ».

Ținând seamă că există condițiuni de muncă, care implică pentru un mare număr de persoane nedreptatea, mizeria și privațiunile, ceea ce dă naștere la o astfel de nemulțumire, încât pacea și armonia universală sunt puse în pericol, și ținând seamă, că este de nevoie urgentă de a se îmbunătăți aceste condițiuni: de exemplu, în ceea ce privește reglementarea orelor de lucru, fixarea duratei maxime a zilei și a săptămânii de muncă, recrutarea mânei de lucru, lupta în contra șomajului, garanția unui salariu asigurând condițiile unei existențe potrivite,

---

[1]) La noi în țară, primele măsuri de protecțiune muncitorească, au fost cele din legea sanitară din 1874, privind durata și felul muncii copiilor și femeilor precum și igiena industrială și prevenirea accidentelor. Dela această dată, întreaga serie de legi care au urmat, au contribuit la edificarea progresivă a monumentului legislativ ce reglementează munca românească de astăzi. Astfel, în ordine cronologică:

Legea pentru încurajarea industriei naționale din 1887, care proteja mâna de lucru indigenă.

Regulamentul din 24.IX.1894 privitor la industriile insalubre.

Legea minelor din 1895, care reglementa munca în mine.

Legea din 6.III.1897, completată mai târziu cu legea din 14.IV.1910, asupra repaosului duminical.

Legea Missir pentru organizarea meseriilor, din 1902, fixa condițiile de muncă ale minorilor și femeilor.

Legea din 22.II.1906 asupra muncii minorilor și femeilor în toate așezămintele industriale (Legea Lahovari).

Legea din 5.IV.1909 pentru înființarea Ministerului de Industrie, înființează prin articolul 4 un birou special pentru supravegherea generală a contractelor de muncă și aplicarea legilor pentru protejarea muncii.

Legea din 12.II.1910 asupra măsurilor de igienă și siguranță în fabrici.

Legea din 17.I.1912 pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești (Legea Nenițescu).

protecția lucrătorilor contra boalelor generale sau profesionale și accidentelor rezultând din muncă, protecția copiilor, adolescenților și a femeilor, pensiunile pentru bătrânețe și invaliditate, apărarea intereselor lucrătorilor ocupați în străinătate, afirmarea principiului libertății sindicale, organizarea învățământului profesional și tehnic și alte măsuri analoage.

Ținând în fine seama că neadoptarea de către o națiune oarecare a unui regim de muncă cu adevărat uman, pune piedecă silințelor celorlalte națiuni doritoare de a îmbunătăți soarta lucrătorilor în propriile lor țări, Inaltele Părți Contractante, au căutat să reglementeze cu o deosebită grije, problema muncii.

Pentru aceasta s'a instituit o organizare permanentă însărcinată de a lucra la realizarea programului arătat în preambul de mai sus, compusă din: *a)* Conferința generală a reprezentanților statelor membre, care ține sesiuni ori de câte ori va fi nevoie, și cel puțin odată pe an; și *b)* Biroul internațional al muncii, stabilit permanent la Geneva la sediul Societății Națiunilor, și pus sub direcțiunea unui Consiliu de administrație compus din 24 persoane: 12 reprezentând guvernele, 6 patronii și 6 lucrătorii.

In 1919, Consiliul Dirigent pune în aplicare pentru Ardeal, Decretul lege XII prin care se reglementează ziua de lucru de 8 ore și interzicerea lucrului minorilor sub 12 ani.

Legea Trancu-Iași din 5.IX.1920 pentru reglementarea conflictelor de muncă.

Legea asupra sindicatelor profesionale din 26.V.1921.

Legea pentru organizarea plasării, din 30.IX.1921.

Legea pentru reglementarea migrațiunilor, din 29.V.1925.

Legea pentru reglementarea repaosului duminical, din 18.VI.1925.

Legea căminurilor de ucenici din 21.III.1927.

Legea pentru înființarea și organizarea camerilor de muncă și a consiliului superior al muncii, din 14.IV.1927.

Legea pentru ocrotirea muncii minorilor și femeilor și durata muncii, din 13.IV.1928.

Legea asupra contractelor de muncă, din 5.IV.1929.

Legea pentru proteguirea muncii indigene, din 3.IV.1930.

Legea pentru organizarea muncii în porturi din 21.VII.1931.

Legea pentru înființarea consiliului superior al muncii, din 10.VIII.1931.

Legea pentru înființarea și organizarea camerilor de muncă, din 11.X.1932.

Legea pentru înființarea și organizarea jurisdicției muncii, din 15.II.1933.

Legea pentru unificarea asigurărilor sociale, din 8.IV.1933.

Legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi, din 16.VII.1934.

Un capitol special de legiferare, îl formează deci și la noi *ratificările convențiunilor internaționale*, primite în conferințele generale, România, prin faptul participării ei la Societatea Națiunilor, devenind implicit membră în aceste conferințe.

In legislația noastră națională, găsim dispozițiuni asupra reglementării muncii în primul rând în *Constituție* și *Codul Civil.*

Libertatea muncii și intervenția statului în raporturile factorilor de producție, pentru a preveni conflictele economice sau sociale și pentru a legifera asigurarea socială a muncitorilor în caz de boală și accidente, sunt de ordine constituțională (Art. 21 din Constituție). Tot astfel, codul nostru civil, reglmentează în Titlul VII, contractul de locațiune de lucrări, în art. 1410, 1412 și 1470—1490 cod. civ. Față de generalitatea și importanța de astăzi a muncii, în raport cu anul 1865 când a fost votat codul nostru civil, sau mai bine, în raport cu anul 1807 al Codului Napoleon, după care am întocmit fidel codicele nostru, dreptul comun era departe de a mai satisface, și dispozițiunile codului de comerț direct anacronice. A trebuit deci să se pășească la o legiferare cu totul specială în materie.

Munca forțată a caracterizat multe dintre epocile desvoltării producțiunii: în vechime cu ajutorul muncii forțate a sclavilor, în evul mediu cu aceea a servului, care era și el, dacă nu scalv, dar pe jumătate aservit. Tot în evul mediu, în organizațiile burgheziei: corporațiunile meșteșugarilor, munca ucenicului era aservită, acesta fiind obligat să presteze stăpânului, orice muncă în orice condițiuni. In țara românească, principiile de libertate și egalitate civilă, au fost uitate de asemenea de multe ori, și munca obligatorie impusă prin legile dela 16.III.1866 și 28.III.1872 în lucrările câmpului, stare de lucruri care a durat până la 1882 când s'a revenit la libertatea de muncă și ultima oară prin decretele legi din 26 Mai și 28 Noemvrie 1918.

Pentru a garanta această libertate de muncă, legiuitorul nostru prescrie în art. 1 din legea pentru reglementarea conflictelor de muncă din 1920, că: «se garantează oricui, în limitele legilor, dreptul de a munci după voie»; iar în art. 2 zice: oricine prin amenințări grave, ori violențe împiedecă ori silește pe cineva de a munci, se va pedepsi.

Toate încercările și experiența de până acum ne dovedesc că munca nu se poate exercita decât în libertate, și că cea mai productivă formă

de muncă este munca liberă [1]). Intr'adevăr, atât productivitatea proprietății individuale cât și productivitatea muncii se bazează pe interesul ce-l are omul, de a scoate cea mai mare cantitate de bunuri din proprietatea și din munca sa, pentru a trage cât mai mari profite. Atunci însă, când se aduce o împiedecare, munca lui nu mai e liberă și nici nu dispune de proprietatea lui; ea nu mai e productivă.

Libertatea muncii coasociază însă alte două drepturi: *libertatea de asociație* și *dreptul la grevă*, ce constituesc modalitățile prin care muncitorimea intelectuală și manuală își poate valorifica mai bine drepturile ei de bază.

Asociațiile profesionale, au caracterizat întregul veac de mijloc; ele erau însă mai ales asociațiuni de patroni, corporațiuni. Asociațiile de lucrători își găsesc începutul nu în corporații, ci în campionate. Pentru prima oară în Franța, corporațiile au fost desființate de Turgot în 1776; edictul său n'a fost însă înregistrat de parlament. Abia prin decretul din 14 Iunie 1791, cunoscut sub numele de legea Le Chápelier, au fost definitiv desființate. Patronii-capitaliști au găsit însă imediat o nouă modalitate de a se asocia, pentru asta neavând decât de a alege una din cele patru forme juridice de asociere, prescrise de codul de comerț: societatea în nume colectiv, în comandită simplă, în comandită pe acțiuni sau anonimă pe acțiuni.

Acei însă care ar fi avut cea mai mare nevoie să se asocieze ca să poată lupta cu forțe unite împotriva apăsării patronale; acei pe care-i viza numai indirect dispozițiunile decretului dela 1791, lucrătorii, aceștia tocmai erau împiedecați să se asocieze.

Munca și capitalul, sunt antagoniști, pentrucă fiecare vrea să ia cât mai mult din venitul creat de ele. Ori, tocmai fiindcă raporturile dintre ele fiind lăsate în seama libertății legale de contractare, s'a spus că această libertate de contractare a dus la starea de mizerie în care s'a sbătut muncitorul în tot decursul veacului al XIX-lea. Adevărul este însă că tocmai faptul că această libertate a fost încătușată, a dus la starea de lucruri cunoscută.

Când muncitorul, lipsit de orice mijloace materiale, pentru a-și întreține obligațiile de familie, nu putea să se gândească dacă trebue sau nu, dacă poate să primească condițiile nedrepte de lucru, ce-i impunea patronul; când el nu cunoștea condițiunile de muncă și când

---

[1]) *G. Taşcă.* «Probleme economice şi financiare», pag. 303 şi urm.

el apărea izolat în fața patronilor asociați, în aceste condițiuni contractul încheiat de el, era la fel cu al celui care ar contracta cu revolverul la tâmplă. Remediul nu putea fi decât revenirea la o libertate bine înțeleasă, pentru acest scop fiind necesar ca părțile contractante să fie puse în condițiuni de egalitate și acest lucru nu se poate face decât acordând și lucrătorului cel mai larg drept de asociație.

Mișcarea lucrătorilor pentru acordarea dreptului de a se constitui în *sindicate*, începe chiar dela începutul veacului al XIX-lea. Incă dela 21.VI.1824 Englitera abroga delictul de coaliție, proclamând libertatea asociațiunilor, iar pe Continent, în Franța, libertatea de asociație a fost votată abia prin legea Waldeck-Rousseau în 1884, iar în România la 26.V.1921.

Constituția noastră din 1866, în art. 27, prevedea că « Românii au dreptul de a se asocia, conformându-se legilor care reglementează exercițiul acestui drept ». Insă, cum legea care să reglementeze condițiile asociației n'a fost votată, sindicatele nu se puteau înființa, deși după 1905, mișcarea sindicală își face și la noi apariția creându-se asociațiuni mai mult de propagandă socialistă, decât cu scopuri profesionale.

Deși extralegale, erau totuși tolerate de guvern, considerate însă ca organisme neavând personalitate civilă. Mai mult, « Legea în contra sindicatelor, asociațiilor profesionale a funcționarilor statului, județelor, comunelor și stabilimentelor publice » din 20.XII.1909, punând în art. 1 principiul că funcționarii și muncitorii statului nu pot face parte din nicio asociațiune profesională, recunoaște prin aceasta chiar, că ceilalți muncitori se pot constitui în asociațiuni profesionale.

După războiu, mișcarea sindicală organizată de socialiști a atins apogeul în 1920, și care, în urmărirea scopurilor politice și revoluționare a terminat prin greva generală decretată la 21.X.1920; aceasta a hotărît guvernul să închidă pe capii mișcării și să dizolve sindicatele, dar totodată să pornească o puternică acțiune de reglementare a problemei noastre sociale.

La 30.IV.1920 se înființează Ministerul Muncii, iar în 26.V.1921 este promulgată « *Legea asupra sindicatelor profesionale* ».

Sindicatele profesionale au drept obiect studiul, apărarea și desvoltarea intereselor profesionale (art. 1 din legea din 26 Mai 1921), de unde obligațiunea de a exercita o profesiune pentru a putea face parte dintr'un sindicat.

Dreptul de a se constitui în sindicat se recunoaşte şi profesiunilor libere şi chiar şi lucrătorilor salariaţi al statului, judeţelor, comunelor şi altor servicii publice.

In ceea ce priveşte pe funcţionarii publici, chestiunea a fost amânată, la votarea statutului funcţionarilor publici. Legea pentru statutul funcţionarilor publici din 23.XI.1923, în art. 24 şi urm., permite asociaţiunile de funcţionari, pentru scopuri culturale, economice, sau slujirea intereselor profesionale. Condiţiile prescrise sunt însă atât de riguroase, încât nu pot fi considerate ca o libertate de asociere. Ele pot fi dizolvate printr'un simplu decret regal.

Odată admisă asocierea pentru apărarea drepturilor profesionale, trebuiau admise şi mijloacele prin care se realizează apărarea drepturilor, printre care cel mai eficace este *dreptul la grevă*. Ea s'a născut din necesităţi sociale, şi este un mijloc de constrângere exercitat de una din părţi asupra celeilalte, pentru a o sili să modifice condiţiile contractului. Ea intervine după încheierea contractului de muncă, după ce lucrătorii îşi fixaseră condiţiile de muncă şi după ce patronul le acceptase; greva este ruperea bruscă a contractului de muncă.

Dacă însă greva este un mijloc de constrângere, din însăşi norma acestui drept rezultă că ea trebue să îndeplinească următoarele condiţiuni esenţiale pentru a se putea exercita [1]): 1) să respecte libertatea celorlalţi; 2) greva să aibă un caracter profesional, să nu urmărească interese politice; 3) în fine, a treia condiţiune, care este tot de natura dreptului de grevă, este aceea care prevede că amploiaţii şi funcţionarii statului nu se pot pune în grevă.

In chip tacit, greva a fost recunoscută la noi încă din 1909: art. 1 din legea din 20.XII.1909 spunea: «funcţionarii, meseriaşii şi muncitorii de mai sus nu se pot pune în grevă». Aceasta va să zică că acei care nu sunt funcţionari sau muncitori la Stat, se pot pune în grevă. *Legea conflictelor de muncă din 1920, caută să preîntâmpine greva* prin art. 4: «nicio încetare colectivă de lucru, pentru cauze referitoare la condiţiile de muncă, fie din iniţiativa patronului, fie din iniţiativa salariaţilor, nu va putea avea loc în vreunul din stabilimentele industriale şi comerciale arătate mai jos, înainte de a se fi îndeplinit procedura de împăciuire», *şi interzice apoi greva nu numai a funcţionarilor, dar chiar şi a lucrătorilor din întreprinderile statului sau din cele de interes public.*

---

[1]) *G. Taşcă.* «Probleme economice şi financiare», pag. 328 şi urm.

Legiuitorul nostru n'a făcut aplicațiunea integrală a principiilor, căci dacă se admite asocierea pentru apărarea drepturilor profesionale, trebuesc admise și mijloacele prin care se realizează apărarea drepturilor, printre care cel mai eficace este greva.

Măsurile de ocrotire în favoarea lucrătorilor. Reaua stare a lucrătorului nu putea îngădui multă vreme statului, să lase neîngrădită libertatea convențiunilor dintre patroni și lucrători. După ce în Englitera, avem, în 1802 prima lege de protecție a muncii copiilor, camera franceză, alarmată de ancheta oficială a lui Villermé din 1836, după care copii intrați la vârsta de 6 ani, iar câteodată la 4 și 5 ani, în fabrici lucrau 12 până la 14 ore pe zi, vota și ea o lege prin care se interzicea angajarea în ateliere a copiilor mai mici de 8 ani.

La noi în țară, prima măsură de protecțiune muncitorească a fost aceea privitoare la *industriile insalubre*, luată prin regulamentul din 24.IX.1894, modificat în 1898, prin care se luau măsurile de igienă în industriile calificate ca insalubre, și se fixa numărul orelor de muncă la 6 pe zi pentru copii, și vârsta minimă de 12 ani pentru a putea fi primiți ca ucenici. Prin legea din 12.II.1910, s'a dat o nouă reglementare măsurilor de igienă și siguranță în fabrici.

Legea din 6.III.1897 fixează *repaosul duminical*, completată prin legea din 14.IV.1910, și înlocuită cu «Legea pentru reglementarea repaosului duminical și al sărbătorilor legale» din 18.VI.1925, azi în vigoare, prin care se acordă muncitorului un repaos continuu de 24 de ore în cursul unei săptămâni, în regulă generală Dumineca, iar acolo unde natura specială a muncii o cere, într'o altă zi a săptămânii, cu rotație între muncitori.

De abia la 22.II.1906 se votează *legea asupra muncii minorilor și a femeilor*, în toate așezămintele industriale. Astăzi este în vigoare «Legea pentru ocrotirea muncii minorilor și femeilor și durata muncii» din 1928, prin care se unifică și amplifică dispozițiile diferitelor legi și regulamente anterioare. Stabilește ce anume munci pot face copiii și femeile și cât timp anume, pentru a nu se depăși puterea lor fizică și a turbura funcționarea normală a familiei. In ce privește durata muncii, legea traduce în fapt ratificarea convenției internaționale dela Washington din 1919, care fixează durata muncii la 8 ore pe zi sau 48 ore pe săptămână.

«*Legea pentru organizarea plasării*» din 30.IX.1921 urmărește de asemenea ogranizarea mânei de lucru în așa fel ca trebuințele interne

să fie satisfăcute în primul rând de cererile de muncă indigenă, ocrotind această muncă prin înlăturarea speculei ce se practică de oficiile de plasare particulare în dauna atât a patronului cât și a salariatului. S'au creat oficii publice de plasare fără plată, care să funcționeze sub controlul Ministerului Muncii.

« *Legea pentru reglementarea migrațiunilor* » din 29.IV.1925, completată cu « *Legea pentru proteguirea muncii indigene* » din 3.IV.1930, protejează pe muncitorul indigen, obligând pe acei cari vin în țară în scop de a-și câștiga existența, să obțină o autorizare prealabilă dela Ministerul Muncii și odată intrat să obțină livretul de profesie revizuibil anual; de asemenea prescriu măsuri de prevedere pentru muncitorii cari emigrează, spre a-i pune la adăpost de speculația societăților de transporturi și a patronilor din țările în care emigrează.

Inainte de a trece la studiul a patru legi de primă importanță în politica noastră socială, și anume: legea pentru reglementarea conflictelor colective de muncă; legea asupra contractelor de muncă; legea asigurărilor sociale și legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi, vom menționa o categorie specială de legiuiri întocmite în vederea înființării unor anumite instituții de promovare a muncii: « *Legea pentru căminele de ucenici* » din 1928; « *Legea pentru înființarea Consiliului superior al muncii* » din 1931; « *Legea pentru înființarea și organizarea camerelor de muncă* », constituite de d-l *Trancu-Iași* în 1927 pentru a executa ordinul constituțional ce le prevedea, (pe baza reprezentării paritare a elementului patronal și salariat) și reorganizate de d-l *D. R. Ioanițescu* prin legea din 11.X.1932 (pe baza reprezentării exclusive a elementului salariat, plus meseriașii și micii industriași, reprezentați până atunci numai în camerele de comerț și industrie); în fine, « *Legea jurisdicției muncii* » din 1933.

« *Legea pentru reglementarea conflictelor colective de muncă* » din 5.IX.1920, legea *Trancu-Iași*, a fost propusă din nevoia urgentă de a pune capăt conflictului dintre patroni și salariați, printr'o mai bună justiție socială.

Legea pune principiul libertății muncii și prevede pedeapsa cu închisoare și amendă, contra celor cari « prin amenințări grave, imediate și directe, ori prin violențe de fapt, va împiedeca sau sili, ori va încerca să împiedece sau să silească pe cineva de a munci în timpul sau cu ocazia unei încetări colective de lucru ». Admite pe de altă parte în principiu încetarea colectivă de lucru, fie din inițiativa patronului, fie

din aceea a salariaţilor, însă numai cu condiţia expresă ca greva şi lockout-ul să aibă un scop pur profesional şi să se fi îndeplinit procedura de împăciuire: conciliere şi arbitrajul.

Tentativa de conciliere se face în prezenţa unui delegat al Ministerului Muncii, patron sau patroni şi delegaţia de muncitori având împuternicire scrisă din partea majorităţii salariaţilor în conflict (sau şi membri delegaţi ai sindicatului profesional, ce nu fac parte din întreprindere, cu condiţia ca cel puţin 1/3 din muncitorii în conflict să fie membri ai sindicatului).

Când s'a ajuns la un acord, acesta e obligator şi se încheie o adevărată convenţie colectivă de muncă. Dacă împăciuirea n'a reuşit, părţile pot, în mod facultativ deci, să defere litigiul unei comisii de arbitraj, sau să declare încetarea lucrului. Pentru anumite întreprinderi însă, limitativ enumerate de art. 16: întreprinderi şi instituţii de stat, judeţ, etc., a căror nefuncţionare pune în primejdie existenţa şi sănătatea populaţiei sau vieaţa socială şi economică a ţării, încetarea colectivă a lucrului este interzisă şi arbitrajul obligatoriu.

Articolul 5 din lege, defineşte greva: «prin încetarea colectivă de lucru, în sensul legii de faţă, se înţelege încetarea lucrului a cel puţin 1/3 din numărul total al salariaţilor stabilimentului industrial ori comercial, ori din numărul salariaţilor ocupaţi în una sau mai multe secţiuni din acel stabiliment».

Legea institue sancţiuni severe pentru toate contravenţiile la dispoziţiunile ei.

«*Legea asupra contractelor de muncă*» din 5.IV.1929, pune pentru prima oară munca în mod complet sub ocrotirea principiului de drept. A isvorît din necesitatea unificării diferitelor legi anterioare de pe cuprinsul ţării, pentru a crea o bază juridică condiţiilor existente în ateliere, uzine, birouri, pe care legislaţia existentă le rezolva incomplet, defectuos sau de loc (convenţia colectivă de muncă). Ca şi celelalte legi de ordin social, face parte dintr'o nouă disciplică juridică, domeniul nou al legislaţiei muncii, derogatorie la multe din principiile dreptului comun.

Ea se ocupă în primul rând de *contractul de ucenicie*: convenţia prin care patronul din industrie sau comerţ, dă ucenicului pregătire profesională, în schimbul muncii ce acesta e obligat să presteze în timpul şi condiţiile convenite.

In privinţa *contractului individual de muncă*, legea, pe lângă că-i stabileşte precis situaţia în drept a caracterelor lui fundamentale:

prestarea unei munci, remunerarea ei şi continuitatea raporturilor juridice, derogând dela dispoziţiile codului civil când acordă dreptul de a-l încheia femeii măritate şi minorului de 18 ani, dar introduce dispoziţiuni noui de mare importanţă cum sunt concediile de odihnă, protecţia salariului şi preavizul obligatoriu de 14 zile, în caz de denunţare a contractului.

Legea tratează de asemeni despre *contractul de echipă*, dar adevărata inovaţie a legii este *contractul colectiv de muncă*, prin care se permite salariatului a nu contracta izolat, ci reprezentat printr'o colectivitate din care face parte: « acordul scris privitor la condiţiile de muncă şi salarizare, încheiat de o parte de unul sau mai mulţi întreprinzători, de grupări sau asociaţii de ale acestora, şi, pe de altă parte, de asociaţiile profesionale sau grupările de salariaţi. El cuprinde neapărat drepturile şi obligaţiile reciproce, termenul contractului (6 luni până la 5 ani, sau pe termen nelimitat, denunţabil cu preaviz de minimum 20 zile), făcut în scris şi înregistrat pentru valabilitate la Camera de muncă în 15 zile.

Muncitorul este astfel mai ocrotit în privinţa condiţiilor de muncă şi salarizare; contractul colectiv prezintă avantaje şi pentru patron dând acestuia siguranţa pentru o prestare deplină şi continuă a muncii pe timp bine determinat.

« *Legea de unificare a asigurărilor sociale* » din 8.IV.1933. Problema asigurării se confundă cu însăşi problema socială: eterna luptă dintre idealul social (toată lumea muncitoare să fie asigurată, riscul să dispară) şi limitele sociale (date de bogăţia noastră, venitul mediu pe cap de muncitor).

Cu mult înainte de orice asigurare obligatorie, în epoca când ţara noastră era eminemante agricolă, asistenţa socială era îndeplinită de daniile caselor boiereşti, la anumite epoci ale anului, sau în caz de secetă sau molimă. Paralel cu vieaţa ţărănească, desvoltându-se şi o vieaţă meşteşugărească, breslele au avut un rol covârşitor, acela de a organiza asigurările într'un spirit de pietate creştinească, stabilind raporturi de adevărată înţelegere între patron şi salariat.

Incepând din anul 1873, numeroase proiecte au încercat legiferarea asigurărilor; însă de abia în anul 1912, ministrul Neniţescu, vine cu legea pentru organizarea meseriilor, creditului şi asigurărilor sociale, îmbrăţişând principiul obligativităţii, dreptul lucrătorilor la ajutoare. principiul riscului profesional, legea organizând asigurarea prin trei

mutualități distincte: asigurarea în caz de boală, maternitate și deces; asigurarea în caz de accidente de muncă și asigurarea pentru pensii de invaliditate și bătrânețe.

După războiu, am trăit sub trei regimuri de asigurare, până în anul 1933, când ministrul muncii de atunci, d-l *D. R. Ioanițescu* a venit cu legea de unificare a asigurărilor sociale, stabilind un regim comun de drepturi și îndatoriri cu o singură mutualitate și cotizație unică. Legea realizează astfel o însemnată economie, prin simplificarea administrației, pe care legiuitorul caută să o descentralizeze creând organe locale de administrație și conducere în strictă colaborare cu elementul patronal și salariat. La baza organizării, stă principiul autonomic, statul rezervându-și numai dreptul de control.

Legea reprezintă un mare progres față de cele anterioare, atât în ceea ce privește extinderea asigurărilor sociale la toate categoriile de salariați cât și în ce privește elasticitatea, care-i dă posibilitatea de noui adaptări. Are însă o mare lacună pe care însuși legiuitorul o recunoaște, anume suspendă asigurarea pensiei de bătrânețe, dispozițiune asupra căreia trebue să se revină neîntârziat prin lărgirea noțiunii de invaliditate, socotind bătrânețea ca o stare fizică de invaliditate permanentă.

In ceea ce privește *persoanele asigurate*, legea cuprinde în asigurările obligatorii salariații din întreprinderile industriale și comerciale, publice sau particulare, până la o limită de salarizare ce se stabilește de adunarea generală a Casei Centrale, fixată actualmente la 6 mii lei lunar, lucrătorii, ucenicii și practicanții nesalarizați, meseriașii-patroni și lucrătorii la domiciliu, fără limită de câștig, dar care au drept de vot la Camera de muncă. Pentru împlinirea obligațiunilor decurgând din ratificarea convenției dela Geneva din 1927 a fost introdusă în cadrul asigurărilor o clasă nouă de salariați, anume servitorii, dar, deși Conferința muncii din Geneva a recomandat încă din 1921 extinderea asigurărilor sociale la muncitorii agricoli, și deși factorii noștri politici sunt câștigați ideii de asigurare a muncitorilor agricoli, ea nu a fost totuși soluționată de actuala lege [1]).

Asigurarea pentru caz de boală, maternitate și deces. Toți cei cuprinși în sistemul de asigurări sociale au drept la îngrijire medicală pentru ei și familiile lor, din prima zi de boală sau accident până la vindecarea

---

[1]) Ing. *M. Botez-Kaukaz.* «Asigurările sociale în România». Buletinul A. G. I. R., Septembrie 1934, pag. 132.

completă; la ajutor bănesc egal cu ½ din salariul mediu asigurat cu începere din a opta zi de boală (pentru primele 7 zile îndemnizarea cade în sarcina patronului). Când rezultatul boalei este decesul, urmașii primesc ajutor de înmormântare egal cu 40—60 de ori salariul mijlociu asigurat.

Asigurarea pensiei de invaliditate din cauză de boală. Se acordă când în urma unei boale, asiguratul a rămas cu o incapacitate de lucru de 2/3, dreptul de pensie curgând numai după o cotizație de 200 săptămâni, cu un minimum de 16 săptămâni anual. Invalizii beneficiază de asistență medicală gratuită și ajutor de înmormântare. Printr'o inovație fericită a legii, pensia este reversibilă în măsură de 1/2 asupra soției sau 2/3 asupra copiilor.

Asigurarea pensiei de invaliditate din cauză de accident. Pentru invaliditate totală, pensia este de 2/3 din salariul asigurat și scade în proporție pentru invaliditate redusă. Pensiunile sunt reversibile în proporție de 20% asupra soției și de 20—40% asupra copiilor, neputând depăși 60% din quantumul primit de pensionar.

Este de apreciat lărgirea noțiunii de accident prin admiterea tuturor cazurilor, fără să se țină seama dacă s'a întâmplat în câmpul muncii sau în afara lui. In aceeași ordine de idei legea asimilează bolile profesionale cu accidentele de muncă.

Legea prevede măsuri de prevenire a accidentelor și de igienă a întreprinderilor, măsuri ce alcătuesc o condiție esențială pentru împuținarea nenorocirilor.

« *Legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi* », din 16.VII.1934, aduce o contribuție nouă la problema ocrotirii legale a personalului românesc utilizat în întreprinderi, față de concurența neoportună și dăunătoare intereselor noastre economice și naționale, pe care elementele străine o fac celor autohtone, abuzând de ospitalitatea proverbială, dar vinovată în condițiile economice de astăzi, a românilor.

Legea are un caracter mai mult principial, încât toată importanța va trebui dată dispozițiilor practice regulamentare și aplicării faptice hotărîte a legii, pentru ca această nouă reglementare legală să-și dea toată eficacitatea de care țara noastră are iminentă și imperioasă nevoie, și să nu rămână odată mai mult o literă moartă, care să constitue în loc de avantaje, o nouă ocazie de descurajare, desorientare și amărăciune pentru munca noastră manuală și intelectuală.

Intreprinderile de tot felul: industriale, comerciale și civile, sunt obligate prin lege să aibă personal român în proporție de cel puțin 80%

în fiecare din categoriile de personal ce utilizează, și cel puțin 50% din membrii consiliului de administrație, comitetului de direcție și censorilor.

Industriile care s'ar înființa după promulgarea acestei legi și care, fie prin importanța lor economică excepțională, fie prin specialitatea lor de fabricație, ar avea nevoie vremelnic de o proporție mai ridicată de personal străin, va putea obține, pe baza unui jurnal al consiliului de miniștri, un termen de doi ani dela înființare, înlăuntru căruia proporția personalului român să satisfacă prevederile legii.

Legea fixează următoarele categorii de personal: administrativ superior, tehnic superior, administrativ inferior, tehnic inferior, lucrători calificați și lucrătorii, pentru care regulamentul va stabili funcțiunile fiecărei categorii, pentru fiecare gen de întreprindere.

In interesul siguranței Statului, încadrarea întregului personal străin și român din întreprinderile care prin natura lor sunt în directă legătură cu apărarea națională, va trebui să fie autorizată de Ministerul Industriei și Comerțului, pe baza referatului unei comisiuni, compusă din câte un delegat al Președinției Consiliului de Miniștri, al Ministerului Industriei și Comerțului, al Ministerului Muncii, al Ministerului de Interne și al Marelui Stat Major al Armatei. Aceeași comisiune va avea și controlul încadrării personalului întreprinderilor Statului și oricăror servicii publice, având legătură directă cu apărarea națională.

Intreprinderile au de asemenea obligația de a ține în limba română registrul jurnal, cartea mare și inventarul și de a înainta la sfârșitul fiecărui an Ministerului Industriei și Comerțului un tablou care va cuprinde nominal întregul personal român și străin ce utilizează, pe categoriile fixate de lege, funcțiunile ce îndeplinește și remunerația ce primește.

Ministerul de Industrie și Comerț va interveni, în conformitate cu legea, pentru ameliorarea salarizării ce s'ar constata nepotrivită cu capacitatea și utilizarea elementelor românești angajate în întreprinderi.

Legea institue în fine sancțiuni severe contravenienților la dispozițiile ei, fără de care eficacitatea aplicării ei ar fi fost îndoelnică.

§ 3. *Finanțarea industriei*

Problema finanțării este esențială în activitatea oricărei industrii; ea are importanța pe care i-o dă rolul ei în asigurarea unuia din cei trei factori de producție, capitalul.

Sursele de bani de unde industria noastră își poate asigura nevoile ei de finanțare, sunt astăzi următoarele: *capitalul privat*, *Statul* și *Banca Națională*.

I. *Capitalul privat* contribue la finanțarea industriei sub un dublu aspect: sub aspectul capitalului și acela al creditului.

1. Sub aspectul *capitalului*, producția industrială își asigură resursele în principal, prin *mijloacele proprii* ale întreprinderilor, compuse din capitalul propriu adunat la înființare, diversele fonduri de rezervă și beneficiile obținute în cursul unui an de exploatare; ele sunt destinate în primul rând investițiunilor de lungă durată în teren, clădiri și mașini, exprimate prin obișnuitele amortismente. La noi, industriile sunt subcapitalizate; sunt foarte puține industriile care au fost alimentate cu capitaluri suficiente și sunt și mai puține cele care au fost supracapitalizate de anumite bănci; în general, aproape întotdeauna industria românească nu a avut capitaluri suficiente.

Unele bănci, după sistemul german, au luat participațiuni și le-au păstrat. Sub greutățile crizei de astăzi însă, legiuirile proectate în vederea reglementării legale a rolului și funcționării băncilor, au tendința de a le încadra acest rol la operații cu cauză pur comercială, pentru a le asigura astfel o cât mai mare lichiditate. Dacă această reglementare ar putea fi potrivită pentru timpul de criză de azi, ea n'ar fi în niciun caz indicată pentru timpurile normale, când industria ar fi lipsită de un instrument indispensabil; se cunoaște puternica organizare de concentrare a marilor bănci germane și strânsele lor legături cu lumea industrială, care datorește acestor bănci desvoltarea și supremația la care a ajuns.

Dacă avem în vedere bursa proastă de azi și puțina încredere pentru subscriere, iar în al doilea rând faptul că dacă în timpurile normale, din cauza micului capital național care căuta plasament în industrie, capitalul extern era necesar, astăzi avem cu atât mai mult nevoie de el. Și el va veni atunci când va găsi *siguranță* și *rentabilitate*. Economistul american, profesorul *Parker Willis*, după ce ne-a studiat în de aproape țara, spunea că: « România are nevoie înainte de toate de capitaluri, pentru a pune în valoare bogățiile sale, pentru a-și desvolta industria și pentru a deveni independentă din punctul de vedere al produselor fabricate, după cum ea este cu alimentele primordiale. Ea va reuși. Intârzieri de sigur vor exista, însă șansele de câștiguri sunt prea mari, pentru ca, capitalurile străine să nu vie în mare număr. Va veni un timp

când nu se va mai pune problema sosirii capitalurilor străine, ci aceea a opririi lor ».

Dar pe lângă capitalurile proprii, folosite în investițiuni (capitalurile fixe, adică capitalurile care trec în producție cu amortisment), întreprinderile de producție industrială mai au nevoie și de *capitaluri de exploatare* (Betriebskapital), așa numitul capital circulant (care trece în producție cu întreaga lui valoare) și care se obține pe calea *finanțării străine* [1]), adică a creditului.

2. Sub aspectul *creditului*, industria obține două feluri de capitaluri.

A) *Capitaluri pe termen lung*, de 5—25 de ani, pentru investițiuni sau pentru mărirea activului; ele sunt procurate pe următoarele trei căi:

a) *Imprumuturi sub formă de obligațiuni.* Foarte răspândite înainte de războiu, mai ales în Apus, emisiunea obligațiunilor industriale românești și plasarea lor pe piața internă sau externă, a fost întotdeauna cu totul neînsemnată, după cum se va vedea din analiza ce vom face imediat asupra finanțării industriei ce activează sub forma soicetăților anonime.

In timpurile de azi, mai ales, instrumentul acesta ar fi totuși preferabil, institutul care le-ar emite fiind ferit de pericolul retragerilor capitalurilor în momente de panică, prin faptul eșalonării restituirilor prin trageri la sorți, după norme prestabilite. Soluția rămâne însă în funcțiune de situația psihologică a deținătorilor de bani, atât de nestabilă și capricioasă.

Emisiunea obligațiunilor ar satisface și un superior interes economic, reușind a readuce în circulație, în cadrul funcțiunii lor normale, miliardele retrase de deponenți din bănci în timpul panicei anilor trecuți, care altfel rămân valori inerte și înghețate pentru circulațiune, sau evadează peste hotare. O emisiune continuă de obligațiuni ar evita și o prea mare extensiune a circulației financiare.

Asupra oportunității unei emisiuni actuale, institutul care le-ar emite, nu s'a pronunțat încă, chestiunea fiind delicată din cauza sarcinilor foarte mari pe care ea le presupune și anume garantarea cuponului și amortismentului. Pe de o parte dobânzile și amortismentul vor trebui să fie destul de mari pentru ca publicul să le accepte azi,

---

[1]) Finanțare străină nu în sensul de finanțare cu capitaluri din alte țări, ci finanțare *străină*, prin opoziție cu finanțarea prin mijloacele proprii ale întreprinderilor. A se vedea studiul d-lui *Victor Slăvescu*: « Finanțarea întreprinderilor economice », publicat în « Analele Economice și Statistice » din anul 1927.

iar pe de altă parte se poate întâmpla ca industriașii, în vremurile actuale să nu-și poate îndeplini obligațiunile. Un sprijin mult prea mare din partea statului în situația actuală de grevațiune, de asemeni nu este de întrevăzut.

Prin mijlocul acestor obligațiuni și scrisuri, care vor fi puse la dispozițiunea marelui public, băncilor și capitalurilor străine, instituțiunea care le-ar emite își va realiza resursele rambursabile pe timpuri mijlocii și lungi, echivalente cu duratele cu care la rândul ei acordă credite industriașilor. Mijloacele pentru procurarea resurselor, trebue să aibă la bază, pe de o parte puternice garanții ipotecare, gajuri sau altele luate dela industriași, pe de alta, ele trebue să fie sprijinite atât de primul Institut de emisiune, cât și de Stat însuși.

Emisiunea s'ar putea face în două ipoteze: 1) *Creditul industrial* ar emite aceste obligațiuni, urmând să găsească în străinătate și în țară bani ieftini și luându-și sarcina de a garanta cuponul și amortizarea cu garanții speciale.

O garanție de soliditate a hârtiei, o formează însuși faptul că în Societatea Națională de Credit Industrial, Statul și Banca Națională participă cu jumătate din capitalul ei. Statul garantează și astăzi plata regulată a cuponului, conform legii Creditului Industrial, nu însă și valoarea nominală a obligațiunilor. O garanție în plus ar putea fi oferită de industria însăși, sindicalizată pe cale contractuală pe ramuri de specialitate; pentru garantarea unui plasament sigur și la un curs ridicat, grupele de industrii ar lua pe seama lor o cantitate de obligațiuni la un curs anume fixat, acoperind solidar diferența între cursul obținut, fie de capitaliștii interni sau chiar de cei externi, și cursul fixat. Obligațiunile vor trebui lombardate la Banca Națională, conform statutelor, cu anumite procente sub cursul pieții, însă cu o cotă superioară celorlalte efecte; de asemenea la Casa de Depuneri. Banca Națională să-și constitue anumite fonduri de rezervă în aceste obligațiuni, iar Casa de Depuneri, disponibilul său. Ele vor fi primite drept garanții la casele publice și la licitațiuni și vor servi pentru plasamentele averilor minorilor, interzișilor și averilor dotale. Se vor bucura de toate privilegiile titlurilor de rentă ale statului și vor fi scutite pe cale legală de impozitul mobiliar și orice alte dări către stat, județe și comune, prezente și viitoare, ținând seama de faptul că pintr'o activare a unei ramuri de producțiune atât de importantă cum este industria, se formează alte resurse generatoare de venituri pentru stat sub diferite

forme și mult mai însemnate decât cele procurate prin impozitul mobiliar. 2) *Industria însăși*, grupată pe specialități, ar emite obligațiunile, industriașii garantând solidar plata anuităților, cupon și amortizare, alături însă de garanția statului.

Este ceea ce s'a făcut în 1931, prin « Legea pentru garantarea de către stat a obligațiunilor emise de societățile industriale românești », care autoriză Ministerul de Finanțe să acorde garanția Statului până la concurența sumei de două miliarde lei pentru obligațiunile ipotecare emise prin subscripție publică sau închisă, pe piața internă sau pe piețele străine, de către societățile industriale românești, furnizoare ale statului, care reprezintă industrii de bază și de o importanță deosebită pentru economia țării și pentru apărarea națională.

Prin garanția asumată de stat se înțelege obligația statului, reprezentat prin Ministerul de Finanțe, de a răspunde alături de societăți, ca debitori solidari și fără condiții, față de purtătorii obligațiunilor emise, de plata regulată a anuității; cupon și amortizare.

Dobânda maximă a obligațiunilor era fixată la 8,5% pe an; în plus obligațiunile erau scutite de orice impozite și taxe, prezente și viitoare, către stat, județe, comune sau alte instituțiuni și cu dreptul de a fi primite drept garanție la casele statului și instituțiunilor publice, în condițiunile în care sunt primite efectele statului.

Pentru a le acorda garanția, Ministerul de Finanțe cerea societăților interesate, garanția solidară a băncii sau instituțiunii de care era finanțată. Legea fixa un termen de maximum 20 de ani pentru amortizarea obligațiunilor prin trageri la sorți trimestriale.

După cum se vede, mijloacele obișnuite pentru a obține credite lungi, sunt destul de grele; ele au fost procurate totuși în anii din urmă pe o cale regretabil deturnată și anume prin abuzul debitorilor cari au folosit pentru investiții, creditele de rulment obținute pentru nevoile lor curente. Rezultatul a fost imobilizarea creditorilor, între alții și a Creditului Industrial și toată problema este azi de a consolida aceste credite în timpul cel mai scurt, prin capital sau obligațiuni.

In orice caz, se simte nevoia unei reguli pentru creditele de investițiuni și ar trebui să se cunoască întotdeauna nevoia cantitativă de credite a industriei românești, precum și calitatea creditelor cerute.

b) *Imprumuturi ipotecare cu amortismente.* Acestea sunt mai puțin importante ca primele, dat fiind că bunurile industriale sunt greu de realizat, și nu au avantajul obligațiunilor, dat de caracterul circulator

al valorilor mobiliare. Sunt folosite de industriile cu multe proprietăţi imobiliare, în deosebi construcţiuni de colonii muncitoreşti şi funcţionăreşti.

c) *Imprumuturi ipotecare pe termene fixe.* Şi mai puţin răspândite ca precedentele, împrumuturile ipotecare pe termene fixe sunt acordate de regulă de particularii interesaţi la întreprindere (acţionarii) şi uneori de corporaţiile publice (stat, judeţ, comună) pentru stimularea anumitor întreprinderi, alteori de întreprinderi mame faţă de întreprinderile fiice.

B) *Capitaluri pe termen scurt.* Sunt credite curente de producţie şi desfacere: creditele industriale pentru trebuinţele curente proprii industriei, caracterizate printr'o iscălitură mai puţin, necesare pentru materiile prime, finanţarea stocurilor, etc. şi creditele comerciale, ce servesc pentru desfacerea mărfurilor pe credit, şi care se obţin mai uşor, prin scontarea lor la bănci. Ele se procură pe următoarele patru căi [1]):

a) *Creditele furnizorilor.* Sunt credite de marfă sau materii prime pe termene scurte de 1—3 luni, adevărate relaţiuni de cont curent de mărfuri. Când nu poartă interese, ele sunt deja calculate în preţul vânzării. Deşi această finanţare îşi are importanţa ei apreciabilă, ea nu apare în bilanţuri ca atare, decât în rare împrejurări, de obiceiu fiind contopite în conturile « creditori » sau « efecte de plată », confundându-se cu finanţarea bancară.

b) *Avansurile clienţilor la efectuarea comenzilor,* cerute de întreprinderi ca să-şi poată face aprovizionările necesare, prin care îşi asigură în acelaşi timp şi preţul pentru întreaga cantitate de marfă de efectuat.

c) *Depuneri directe de capitaluri sub formă de depozite spre fructificare.* Sunt depuneri remise pe cale directă industriilor, de capitaliştii cari fac plasamente provizorii, şi pe care industriile le preferă pentru a evita controlul, întotdeauna exercitat sub o formă oarecare, al băncilor creditoare. Au totuşi inconvenientul de a putea fi retrase pe neaşteptate de creditorii cuprinşi de o eventuală neîncredere, de unde regula de a fi folosite ca fonduri de exploatare, în niciun caz de investiţii, în vederea unei uşoare mobilizări.

---

[1]) Pentru detalii tehnice, a se vedea Prof. Dr. *Victor Slăvescu*, «Finanţarea întreprinderilor economice», lucrare citată.

d) *Creditele bancare.* Reprezintă forma cea mai obişnuită de finanţare pe termen scurt. Băncile şi bancherii au furnizat întotdeauna industriilor, fie capitaluri, luând după sistemul german participaţiuni şi păstrându-le, fie credite scurte prin instrumentul cambiei scontabile, care însă în ultimul timp al crizei a fost din ce în ce mai puţin folosită. Creditele de investiţii, de lungă durată nu sunt găsite niciodată la bănci, opunându-se la aceasta nevoia lor de lichiditate. Pentru astfel de fonduri, ne-ar trebui *bănci de afaceri,* astăzi noi având numai bănci de depozite, la al căror pasiv exigibil la vedere, industria nu poate găsi fonduri, relaţiunile strânse dintre bănci şi industrii având consecinţa de a antrena băncile în trei serii de operaţiuni: 1) punerea în portofoliu a acţiunilor şi obligaţiunilor industriale; 2) plasarea acţiunilor şi obligaţiunilor industriale şi în fine 3) deschiderea de credite societăţilor industriale.

Creditele bancare se dau în general sub trei forme:

Credite de scont, folosite de întreprinderile care dispun de portofoliul debitorilor, cărora li s'a predat marfa pe credit. Sunt deci credite pe piaţă, scontabile la bănci, ale căror portofoliu poate fi luat de Banca Naţională. Scadenţa acestor poliţe nu coincide cu termenul creditului, care deşi pe termen scurt, poate fi pus la dispoziţie pe durată nelimitată, în locul unei poliţe expirate, introducând altele noui.

Creditele de cont curent debitor la o bancă, de regulă acordat fără termen, cu clauza expresă că banca creditoare are dreptul a-l denunţa, suspenda, limita, reduce sau anula, oricând va crede de cuviinţă după un preaviz anumit. Este utilizat în diferite forme, în diferite chipuri, cu diferite garanţii.

Credite de acceptaţie şi de garanţie, întrebuinţate de întreprinderile care având relaţiuni de afaceri cu străinătatea, au nevoie de acceptaţiuni şi garanţii pentru poliţele ce remit drept acoperire a valorii mărfurilor primite.

Din alt punct de vedere, capitalul privat poate fi: 1) *intern* şi 2) *extern.* Folosirea creditelor din străinătate este o necesitate; însă din cauza caracterului lor de precaritate, este nevoie ca băncile şi bancherii cari le folosesc, să aibă o supapă de siguranţă prin reescont la Banca Naţională pentru cazul când creditele externe ar fi retrase ca rezultat al unei panici eventuale.

O ţară tânără ca a noastră, care se găseşte în plină evoluţie spre completarea economiei ei agricole de până acum cu o economie

mixtă, jumătate agricolă jumătate industrială, are evident nevoie de importante capitaluri străine; capitalurile se formează tocmai printr'o mare activitate industrială în care România este de abia la început.

Față de capitalul străin, atitudinea Statului Român, cu mici excepțiuni, a fost întotdeauna unitară. O atitudine de largă bunăvoință, și înlesnire pentru *capitalul creator de colaborare* utilă și rodnică cu capitalurile proprii, considerat întotdeauna ca o binefacere pentru crearea de noui izvoare de bogăție, activându-ne economia națională și îmbogățindu-ne aparatul național de producție, și o atitudine de hotărîtă opunere în calea *capitalului colonial*, care vine stăpân, secătuește și pleacă, lăsând în urmă pustiul și mizeria, atât de periculos pentru orice țară tânără și încă nedesvoltată economicește [1]).

Iată cum la 1898, Ionel Brătianu preciza în Senat această politică de stat față de capitalurile străine: « Când dorim prosperitatea acestui colț de țară, nu ne este egal cui revine câștigul și avuția. Nu împărtășim acele credințe cosmopolite care, indiferent de rasă și de neam, își iau ca scop fericirea locuitorilor unei regiuni, *oricare ar fi ei*. Pentru ca belșugul să fie cum îl dorim noi, el trebue să revină, în primul rând neamului nostru românesc ».

De asemenea, în 1900 la Cameră, vorbind tot de capitalul străin declară că: « Statul are dreptul și datoria de a se preocupa în ce scop vin capitalurile străine; dacă vin pentru a pune în valoare munca și bogățiile naționale, asociindu-se cu dânsa și lăsând în schimb o valoare echivalentă, o valoare comparabilă cu aceea pe care o ia afluența lor, de sigur, în interesul statului, orice om de stat trebue să se gândească a încuraja venirea lor ».

Capitalurile străine au venit în România pe următoarele căi: A) *Imprumuturile guvernelor*: *a)* credite interguvernamentale sau *b)* emise pe piețele publice. B) *Imprumuturile orașelor și comunelor*. C) *Credite obținute de întreprinderile private: a)* credite în mărfuri; *b)* credite în cont curent și *c)* credite în obligațiuni ipotecare. D) *Participarea capitalurilor străine în întreprinderile române: a)* participări la capitalul social; *b)* participări în rezervele societăților și *c)* capitalurile sociale și rezervele filialelor românești ale societăților străine.

---

[1]) *Alexandru Topliceanu*. « Politica industrială ». Raport prezentat Cercului central de studii al Partidului Național-Liberal. București, 1933.

Iar formele sub care s'au învestit aceste capitaluri, sunt: I. *Imprumuturi pe termen scurt*: 1) prin bănci de primul ordin, româneşti sau străine; 2) prin credite directe acordate întreprinderilor româneşti; 3) prin subscrieri de bonuri de tezaur; 4) prin credite în devize străine. II. *Imprumuturi pe termeni mijlocii*, acordate mai ales sub forma creditelor pentru mărfuri sau maşinile vândute pe credit. III. *Imprumuturi pe termen lung şi participaţiuni*: 1) participări la crearea de întreprinderi în România în asociaţie cu capitalul românesc, sau sub formă de subscrieri de acţiuni la întreprinderile din ţară; 2) investiţiuni directe şi exclusive în societăţi, exploatări de mine, păduri, etc., şi 3) împrumuturi de stat, judeţ şi comună.

Imprumuturile pe termen scurt sunt periculoase din cauza caracterului lor de speculaţie şi fiindcă pot fi retrase oricând, mai ales în timp de criză, iar creditele pe termen mijlociu, pentru a nu fi periculoase trebue să fie consimţite pe 3—5 ani. In schimb capitalurile străine învestite pe termen lung sunt cele mai de preferat, mai ales cele care se asociază cu capitalul autohton, întru cât: asigură desvoltarea temeinică a întreprinderilor fără grija denunţării neoportune a creditelor; dau garanţia că munca şi interesele naţionale vor fi ocrotite; asigură un profit din plus valuta întreprinderilor capitaliştilor români şi administraţiilor publice; strâng solidaritatea intereselor străine cu cele naţionale, mai ales în caz de războiu; pregătesc, în fine, elemente de conducere dintre Români [1].

Colaborarea capitalurilor române şi străine, ne duce la constatarea că: 1) fără sprijinul capitalului străin, evoluţia economică a României n'ar fi fost atât de rapidă; ele au stimulat propriul nostru capital naţional, reuşind să transforme România dintr'o ţară agricolă, într'o ţară cu producţie mixtă şi apoi capitalistă; 2) capitalul românesc a dat şi el dovadă de o mare forţă de expansiune, atât în domeniul bancar cât şi în cel industrial, graţie în bună parte formulei «*prin noi înşine*», ideia forţă prin care după războiu mai ales, am reuşit în naţionalizarea industriilor şi consolidarea sistemului nostru de credit.

După cele stabilite de d-l *Constant Georgescu*, în problema împrumuturilor externe contractate de întreprinderile particulare, următoarele

---

[1]) A se vedea *Constant Georgescu*, profesor la Facultatea de drept din Bucureşti. « Problema capitalurilor străine în România »; conferinţă ţinută la Asociaţia Economiştilor la 16.I.1933.

principii se impune a fi observate: 1) să se dea preferință capitalurilor străine ce voiesc să se investească în România pe termen lung și în special a acelor capitaluri care se asociază cu capitalurile indigene private sau din întreprinderile statului, județelor sau comunelor; 2) pentru capitalurile străine ce urmăresc să se învestească în România în mod independent, trebue rezervate exploatările ce reclamă capitaluri importante pe care Românii nu le au la dispoziție sau nu pot să le riște, precum și întreprinderile care necesită cunoștințe tehnice speciale. Acestor capitaluri trebue să li se lase deplină libertate întru cât creează întreprinderi și exploatează bogății, care altfel ar fi rămas nevalorificate; 3) întreprinderile cu caracter de monopol și drepturile regaliene, având o rentabilitate certă, deci nesupuse la niciun risc, nu vor fi cedate; 4) plasarea capitalurilor străine va trebui înlesnită de preferință în obligațiuni, întru cât acestea nu implică convențiuni și obligațiuni colaterale ci numai simple operațiuni bancare din partea institutelor de credit străine; 5) în întreprinderile care interesează direct apărarea națională, participarea capitalurilor străine trebue exclusă.

Există o serie de *cauze pentru care capitalurile străine ezită să se plaseze în România*, cu tot nivelul ridicat al dobânzilor și al rentabilității întreprinderilor; ele sunt: 1) criza mondială și crahurile diferitelor bănci străine; 2) experiențele nereușite pe terenul social și economic din Rusia și teama de vecinătatea Rusiei; 3) regimul instabil al angajamentelor în România și nerespectarea drepturilor câștigate, mai ales din partea autorităților publice; 4) greutatea executării creanțelor contra statului; 5) discriminațiunea față de societățile naționale și cele străine, prevăzută de codul de comerț (art. 237, 241, 244 ,247 și 250 cod. com.) și codul fiscal (art. 22, 36, 60 și 64 din legea contribuțiunilor direct); 6) venalitatea administrațiilor publice; 7) nesiguranța depunerilor în bănci; 8) favorizarea debitorilor; 9) oferta de plasament pe termen scurt a capitalurilor străine în timp ce noi avem nevoie în primul rând de plasamente pe termen lung.

Măsurile pentru atragerea capitalurilor străine, ar fi acelea destinate a asigura cele două condițiuni de care depinde afluența oricăror capitaluri în căutare de plasament, la noi ca și oriunde: *siguranța* și *rentabilitatea*. In afară de o serie de factori care constituesc garanții necesare dar nu suficiente, precum întinderea țării și calitățile populației: cinste, asiduitate la muncă, inteligența și energia muncitorilor, cadru intelectual avansat, gustul păcii sociale, în plus sunt indispensalibe o serie

de condițiuni care stau în puterea noastră de a le avea; calm politic intern și o politică externă rezonabilă și pacifică; un regim de stabilitate a legilor și măsurilor administrative și economice pe baza unui program economic și financiar de lungă durată, pentru evitarea experiențelor cu rezultate problematice în politica economică; suprimarea legilor de prigonire a capitalurilor; egalizarea în drepturi a capitalurilor române și străine; risipirea impresiei că România ar putea cădea vreodată pradă comunismului; stabilitatea regimului fiscal și înlăturarea sistemului legilor cu efecte retroactive; o organizare bancară serioasă pentru garantarea absolută a depunerilor; neintervenționismul statului în convențiile dintre părți; înlăturarea risipei în vieața publică și privată; asigurarea liberei circulații a capitalurilor; acordarea unui minimum de avantaje capitalului străin de fundație, când acesta se asociază capitalului indigen; avantaje fiscale pentru societățile formate prin colaborarea capitalului extern cu cel indigen și reduceri de taxe pentru executarea debitorilor; simplificarea formelor procedurale pentru constituirea acestor societăți; egalitate la distribuirea beneficiilor; în fine, crearea unui institut al împrumuturilor externe.

Toate aceste dispozițiuni s'ar grefa cu succes pe condițiunile atât de prielnice ce există în România, pentru o activitate economică sigură și rentabilă: chiria banului ridicată; salarii joase; muncitori pricepuți care asimilează repede cunoștințele necesare; materii prime și generatori de energie în abondență; un câmp de activitate foarte întins pentru orice întreprindere economică. Intr'o țară ca a noastră, în care totul e de creat și intensificat, cererea de capital va fi întotdeauna mare, deci oferta avantajată.

Ca un principiu superior, va trebui însă ca *politica împrumuturilor externe să fie reglementată și chiar subordonată politicei care va trebui să ducă la formarea economiilor și a capitalurilor indigene.*

In materia creditului, atât la noi, cât și în alte țări, de un lucru trebue să se convingă însă beneficiarii creditului; creditele pe care le primesc, *să fie asigurate pe bază de garanții sigure și nediscutabile.* Iar pentru ca resursele procurate să aibă siguranța necesară, este nevoie de păstrarea unei condițiuni primordiale: *restituirea în condițiuni echivalente de durată* cu acelea are creditelor acordate industriilor. Cu alte cuvinte, dacă instituțiunea creată în scopul finanțării industriei, contractează față de terți angajamente, fie în țară fie în străinătate sub

răspunderea ei, aceleaşi angajamente trebue să le ţină şi industria faţă de dânsa. O asemenea condiţie nu se poate obţine decât prin acapararea de depozite remunerate, pe termene convenabil eşalonate şi prin emisiuni de obligaţiuni rambursabile la o epocă îndelungată. Implinirea acestei condiţiuni pune la adăpost şi instituţiunea şi industria.

O altă condiţiune de siguranţă este exigenţa unor garanţii speciale, deoarece trebue să se ţină seama de faptul că rambursarea creditelor va avea loc într'un timp îndelungat, în intervalul căruia industria poate să se modifice în sens defavorabil. Şi este justificabil, fiindcă aceste credite nu reprezintă un drept pentru oricine, ci o înlesnire pentru aceia cari sunt solvabili. Garanţiile reale pot consta în ipotecă, gajuri sau ambele împreună, în valori mobiliare solide, dar mai ales şi cu aceasta trebue să se obişnuiască industriaşii, în garanţii de bănci de primul ordin, cu atât mai mult cu cât o garanţie ipotecară în industrie nu are valoarea celei din agricultură; se închide fabrica, se pune custode, maşinile se distrug prin nefuncţionare şi nu o cumpără nimeni [1]).

Instituţiunile de credit, vor trebui să fie conduse în fine de principiul de a nu ajuta decât organismele industriale sănătoase.

Una din soluţiunile cele mai studiate pentru finanţarea industriei într'un cadru de mai aleasă siguranţă, este aceea propusă de d-l *M. Manoilescu* în 1931, într'un plan de raţionalizare financiară, care era menit a întregi raţionalizarea cadrului în care industria românească avea să se desvolte în viitor.

Planul de finanţare era întemeiat pe un sistem de credit în care am prezenta finanţei, în loc de o multitudine eterogenă de firme industriale individuale, un *organism industrial* creat printr'un proces de raţionalizare şi anume prin sindicalizarea pe mari ramuri de industrii similare. Am *obiectiviza* creditul cu alte cuvinte; dela creditul acordat unei *firme*, am trece la creditul acordat unei *producţii*. S'ar finanţa o ramură de industrie, aşa cum se face în Germania, Cehoslovacia şi alte ţări. Şi atunci la o sindicalizare comună s'ar cere o finanţare comună a băncilor noastre.

In acest sistem, condiţiile creditului s'ar raţionaliza: *a)* prin îmbunătăţirea creditului, acordat unui organism sindical cu importantul său caracter de solidaritate a intereselor unei întregi industrii (bonitatea

---

[1]) Ing. Inspector general *Gh. Popescu.* «Cum poate progresa o industrie». Bucureşti, 1931.

detailistului ca și a angrosistului crește prin sindicalizare); *b)* disciplinând piața creditelor scurte, evitând imobilizarea prea lungă a creditelor prin scurtarea lor grație mai marei lichidități a sindicatului; *c)* lucrând cu efectele de comerț din portofoliul de calitate al unei clientele mai aleasă, sindicatul; *d)* scoborînd nivelul dobânzilor, într'un cadru de mai mare siguranță, sindicalizarea fiind menită să ducă la două mari avantaje: mai întâi fixarea limitei inferioare a prețurilor, deci la un risc mai mic o dobândă mai mică, și în al doilea rând, asigurarea debușeurilor, deci o mai mare lichiditate prin micșorarea stocurilor și pe cale de consecință favorabilă, a cuantumului dobânzilor aferente capitalurilor imobilizate în ele; *e)* prin folosirea unui apreciabil efect extern; blocurile de industrii ar putea obține credite ieftine din străinătate pentru aceste organisme industriale.

II. A doua sursă de bani unde industria poate găsi fonduri, am spus că este statul. *Statul*, printr'o tendință din ce în ce mai accentuată a economiei dirijate, ia participațiuni în anumite întreprinderi industriale, care interesează în special apărarea națională.

III. In fine *Banca Națională*, fiind instituțiunea care în timpuri de criză apare ca singurul izvor de bani către care s'ar putea îndrepta nevoile ramurilor economice ale țării, are și în problema finanțării industriei, un rol de primul ordin.

Cu toate acestea, prin noua organizare a Băncii Naționale, singurele operații ce-i sunt admise de statute fiind numai scontul de portofoliu comercial și avansuri de fonduri, astăzi, industria nu posedă instrumentul de a putea scoate bani dela Banca Națională.

In afară de faptul că polița de 90 zile, din punctul de vedere al termenului, este instrumentul specific al afacerilor comerciale și deci atât de defectuos adaptabilă situației din România pentru nevoile agriculturii și industriei, și după ce chiar aceasta astăzi se obține cu atâta greutate, dar, cu toate acestea, industria nu poate ajunge la B. N. prin scontarea portofoliului ei industrial (cu o iscălitură mai puțin).

Prin formula « garanției pe gaj » încă nu se poate ajunge la B. N., Creditul Industrial, chiar dacă ia polița dela industriași, nu o poate valorifica la B. N., fiindcă polița nu are cauză comercială.

Deci pe *calea clasică*, industriașii nu pot ajunge la Banca Națională.

Față cu interesul superior industrial al țării și față de situația actuală a creditului, va trebui totuși ca B. N., să vie în ajutorul industriei naționale, ieșind puțin din strictul său rol monetar, după cum a făcut

și Banca Angliei, Banca Franței și alte Institute de emisiune și chiar Banca noastră Națională imediat după războiu, când față de situația grea economică în care se găsea țara, a venit în ajutorul industriei, acordând — deși cu toată prudența și garanțiile necesare —, credite ieftine și pe termene « reînoibile »; iar înainte de stabilizare a acordat industriei, așa numitele « *credite de excepție* ».

Chiar după statutele sale actuale B. N., poate să-și exercite influența într'o instituțiune în care creditele de lungă durată stau la baza convențiunilor: plasarea unei părți din rezervele sale proprii, adică din acelea care formează rezerve supra-abundente peste cele care se cer pentru îndeplinirea misiunii ei monetare, în *acțiunile, obligațiunile* sau *scrisurile* unei instituțiuni de credit industrial. Acest plasament departe de a prezenta vreun risc, va găsi din contra o bună remunerație [1]).

Dar va trebui mai mult; să se creeze *regimul legal* pentru ca B. N., să poată finanța fie un sindicat industrial, fie industria prin intermediul băncilor.

Aproape toate industriile au perioade de aprovizionare, de producție, de desfacere și deci întreg portofoliul rezultat din finanțarea materiilor prime, stocurilor, etc., este scontat la bănci. Băncile sau bancherii ce fac operații de finanțare a industriei, vor trebui însă să aibă la B. N., o supapă de siguranță, pe calea scontului.

O soluție bună, dar parțială, este soluția admiterii gajului industrial, cu atât mai mult cu cât B. N., admite și astăzi gajul, dar numai al mărfurilor consemnate în docuri și antrepozite. Trebue găsită o soluție în plus, fiindcă industria deși are mărfuri, nu le poate gaja, neavând instrumentul prin care să ajungă la B. N.

Pentru aceasta, sunt necesare două derogări dela statutele actuale: *a)* în loc ca B. N., să ceară un portofoliu cu trei semnături, numai portofoliu cu « cauză comercială », să accepte unul industrial, adică numai cu două semnături: industriașul și Creditul Industrial, iar a treia semnătură să fie înlocuită cu mențiunea pe poliță a « garanției cu marfa gajată ». In acest mod, Creditul Industrial ar putea sconta la B. N., portofoliul său industrial, bine ales în ce privește lichiditatea; *b)* în al doilea rând B. N., să nu rămână pe terenul strâmt al scontului pe trei luni; dacă industriașul nu-și poate vinde stocul de marfă în trei

---

[1]) Ing. Inspector General *Gh. Popescu*, « Cum poate progresa o industrie » l. c., pag. 27.

luni, polița scontată de B. N., să poată fi prelungită, deci să admită termene « reînoibile ».

Tocmai prin faptul că astăzi rolul băncilor de emisiune este covârșitor pentru economia națională a statelor și de care acestea nu se pot dispensa, în timpul crizei din 1931 s'a mers până a se recurge la o ficțiune prin crearea unei organizațiuni intermediare, bănci de acceptațiune — « Akzept und Garantiebank » în Germania și « National Credit Corporation » în Statele-Unite — cu rolul de a da un al treilea, gir acceptelor deținute de băncile făcând parte din institutele creiate, pentru a putea fi primite spre reescompt de institutele de emisiune.

INDUSTRIA ROMÂNEASCĂ DIN PUNCTUL DE VEDERE AL FINANȚĂRII

Luând în studiu numai întreprinderile industriale care activează sub forma societăților anonime pe acțiuni și care determină centrul de greutate al industriei românești, după « Statistica oficială a societăților pe acțiuni » *capitalurile proprii* și *capitalurile străine*, adică *capitalurile împrumutate* ale întreprinderilor industriale se înfățișează după cum arată tabloul Nr. 91.

Proporția între *capitalurile proprii și străine*, este deci următoarea:

	Capitaluri proprii	Capitaluri străine
1922	44,6%	55,4%
1925	45,8%	54,2%
1930	56,0%	44,0%
1931	59,0%	41,0%
1932	59,3%	40,7%

In inferioritate la început față de capitalul străin, capitalul propriu (finanțarea proprie) oscilează între 44% și 59%.

In ceea ce privește structura *capitalurilor străine* (finanțare străină), este de observat în primul rând *neînsemnătatea angajamentelor sub formă de obligațiuni* (mijloc de finanțare puțin încetățenit la noi) și din contra, de subliniat însemnătatea covârșitoare a *creditelor bancare* (prin posturile: efecte de plată și creditori), în acest post din urmă

putând fi eventual înglobat şi *creditul acordat de furnizorii* întreprinderilor industriale, cari pot fi întreprinderi comerciale sau industriale din ţară sau străinătate. Postul de *dividende neridicate* nu prezintă însemnătate.

TABLOUL Nr. 91. — CAPITALURILE PROPRII ŞI STRĂINE ALE SOCIETĂŢILOR ANONIME INDUSTRIALE

	Milioane lei				
	1922	1925	1930	1931	1932
A) *Capitaluri proprii*					
Capital social [1]	7.549	19.106	33.604	35.254	33.122
Fond de rezervă	397	1.276	2.634	2.858	3.567
Diverse fonduri [2]	734	4.808	19.322	21.914	20.275
Total fonduri proprii (finanţare proprie)	8.680	25.190	55.560	60.026	56.964
B) *Capitaluri străine (împrumutate)*					
Obligaţiuni	167	220	387	297	462
Diverşi creditori	9.995	28.041	40.881	38.818	36.488
Efecte de plată	461	1.633	2.275	2.696	1.985
Dividende neridicate	136	124	117	171	159
Total fonduri străine (finanţare străină)	10.759	30.018	43.660	41.982	39.094
Total general al fondurilor de lucru .	19.439	55.208	99.220	102.008	96.058

Mai rămâne să cercetăm postul *beneficiilor nete*, care joacă rol de capital propriu în timpul anului, până la închiderea bilanţurilor şi are caracter de angajament — finanţare străină — la această dată, întru cât se distribue în cea mai mare parte după adunările generale ale acţionarilor în afară de întreprindere, sub formă de dividende, tantieme, participări la beneficii, etc., cu excepţia *cotei părţi* ce merge la alimentarea

[1]) Pentru preciziunea matematică a cifrelor, ar trebui făcută scăderea sumelor ce reprezintă întotdeauna la data închiderii bilanţurilor, capitalul nesubscris şi nevărsat.

[2]) In acest cont, pe lângă obişnuitele fonduri speciale pentru dubioşi, diferenţe valutare, amortismente, sunt înglobate şi fondurile de pensiuni ale funcţionarilor, care de sigur nu pot fi socotite ca fonduri proprii ale întreprinderilor, ci ca angajamente ale acestora, deşi sunt trecute după statistica oficială, între capitalurile proprii.

rezervelor statuare sau diferitelor fonduri de prevedere, socotite drept capitaluri proprii.

Din beneficiile nete date de bilanţ, urmând a scădeea două posturi ce figurează în activul bilanţurilor şi anume « diverse cheltuieli » şi « pierderile » înregistrate de unele întreprinderi, ajungem la următoarele rezultate reale, de *beneficii curate* (în milioane lei):

	Beneficii nete	Diverse cheltueli	Pierderi	Total g-ral pierderi	Rezultat general
1922	1.819	176	143	319	1.500
1925	2.599	503	517	1.020	1.579
1930	2.381	204	1.951	2.155	226
1931	2.011	764	4.089	4.853	—2.842
1932	1.291	108	3.540	3.648	—2.357

După ce am văzut *structura de finanţare*, să cercetăm şi *structura averii acestor întreprinderi*, pentru a înţelege *politica de finanţare* urmată.

TABLOUL Nr. 92. — AVEREA DE INVESTIŢIE ŞI DE EXPLOATARE A SOCIETĂŢILOR ANONIME INDUSTRIALE

	Milioane lei				
	1922	1925	1930	1931	1932
A) *Averea de investiţie*					
Imobile	3.396	8.461	14.417	15.833	11.775
Instalaţii	3.147	14.109	38.103	39.875	40.728
Mobilier	70	531	509	909	392
Căi şi vehicule	383	475	1.129	1.007	1.151
Total A) . . .	6.996	23.576	54.158	57.624	54.046
B) *Averea de exploatare*					
Materii prime	626	1.515	1.956	2.063	1.341
Mărfuri	3.209	8.921	11.356	8.034	7.116
Materiale	1.674	3.698	3.857	3.678	2.631
Efecte de primit	34	406	1.102	766	286
Debitori	6.553	14.130	18.283	17.726	18.965
Efecte publice şi acţiuni	530	848	1.939	1.958	2.085
Participaţiuni	514	797	2.779	3.328	3.200
Casa în numerar	1.018	1.774	2.250	2.116	2.847
Total B). . . .	14.158	32.089	43.522	39.669	38.471
Total general A+B. . . .	21.154	55.665	97.680	97.293	92.517

Cele două categorii de avere se grupează în următoarea proporție:

	Avere de investiție	Avere de exploatare
1922	33,0%	67,0%
1925	42,3%	57,7%
1930	55,3%	44,7%
1931	59,0%	41,0%
1932	58,3%	41,7%

Averea de investiție sporește continuu de-a-lungul anilor ceea ce corespunde în bună parte creșterii apreciabile a capitalurilor sociale.

Comparând cifrele reprezentând *averea fixă* cu cele reprezentând *capitalurile proprii* (finanțare proprie), constatăm că *investițiunile sunt în întregime acoperite de mijloacele proprii*:

	Avere de investiție Milioane lei	Mijloacele proprii Milioane lei
1922	6.996	8.680
1925	23.576	25.190
1930	54.158	55.560
1931	57.624	60.026
1932	54.046	56.964

Prin urmare, luate în ansamblul lor, întreprinderile industriale din România se prezintă în situația favorabilă de a-și putea acoperi in-

TABLOUL Nr. 93. — MIJLOACELE DE LUCRU ȘI AVEREA SOCIETĂȚILOR ANONIME INDUSTRIALE

	Milioane lei				
	1922	1925	1930	1931	1932
A) *Mijloace de lucru*					
Proprii	8.680	25.190	55.560	60.026	56.964
Străine	10.759	30.018	43.660	41.982	39.094
Beneficiul net	1.500	1.579	226	−2.842	−2.357
Total . . .	20.939	56.789	99.446	99.166	93.701
B) *Averea întreprinderilor*					
Avere de investiție	6.996	23.576	54.158	57.624	54.046
Avere de exploatare	14.158	32.089	43.522	39.669	38.471
Total . . .	21.154	55.665	97.680	97.393	92.517

vestițiile făcute prin mijloace proprii. Totuși, și în țara noastră sunt multe întreprinderi ale căror fonduri proprii sunt inferioare investițiilor, completarea făcându-se prin finanțare străină (creditul bancar), căci după cum am văzut finanțarea prin obligațiuni nu are nicio importanță.

Comparând în fine *totalitatea mijloacelor de lucru* (inclusiv beneficiile curate) cu *totalitatea averilor întreprinderilor*, ajungem la cifrele comparative din tabloul 93.

SOCIETATEA NAȚIONALĂ DE CREDIT INDUSTRIAL

Din desvoltările de până acum, se poate vedea rolul important pe care Creditul Industrial este chemat a-l îndeplini în problema finanțării industriei românești.

Societatea Națională de Credit Industrial a fost creată prin legea din 19.VI.1923 și determinată de greaua situațiune financiară, care amenința industria noastră la acea dată.

Dela 1919 până la 1924, aparatul nostru bancar a susținut singur finanțarea întreprinderilor industriale, bine înțeles cu permanentul concurs al Băncii Naționale. A fost o vreme, în primii ani după războiu, când operațiunile de « *participare* », « *naționalizare* » și chiar « *creare* » erau foarte numeroase, prospectele de emisiune apărând unul după altul în ziare. Băncile se întreceau în a se interesa de tot felul de întreprinderi industriale, susținute fiind pe de o parte de *bursa de valori*, iar pe de altă parte de ușurința cu care se găseau capitalurile, din cauza excesivei abondențe de numerar, datorită inflației. Băncile nu s'au mulțumit însă numai cu participațiuni, ele au mai finanțat, într'o largă msăură, întreprinderile industriale « afiliate » și independente, opunându-se chiar la sporirea capitalului social al întreprinderilor, tocmai pentru a le putea finanța, căci dispuneau de foarte însemnate fonduri de lucru (depozite de tot felul) datorite inflației. Alături de aceste forme obișnuite de finanțare, băncile comerciale au mai ajutat industria și pe calea *creditelor de garanție*, mai ales față de furnizorii ei.

Industriile se găseau în situațiunea nesănătoasă după care propriile lor mijloace erau covârșite de împrumuturile acordate. De o asemenea rea situație suferea și industria și băncile; industria prin marile dobânzi ce trebuia să plătească, băncile prin imobilizarea disponibilităților și reaua întrebuințare a depozitelor.

Odată cu oprirea inflației monetare, în măsura în care prețurile interne se urcau mereu prin deprecierea internă a monedei noastre, nevoile de finanțare sporeau din ce în ce mai mult; dar cu tot concursul dat aparatului bancar de către Banca Națională, prin însemnate credite de scont de portofoliu, căci devenise mai liberă în mișcările ei odată cu încetarea apelului statului însuși, nevoile reale ale pieței erau din ce în ce mai greu satisfăcute. Băncile restrâng portofoliul de « participațiuni », lichidându-l de bună voie sau forțat și reduc pe cât pot finanțarea industrială, dând preferință plasamentului comercial, mult mai nobil și mai rentabil.

Multe din creațiunile de inflație se năruesc, antrenând pierderi însemnate de capital; altele sunt obligate să facă apel la capitaluri străine sub forma de depozite la vedere și pe termen scurt.

Toate aceste împrejurări critice, au grăbit înființarea « *Creditului Industrial* ». El are forma de societate anonimă particulară cu caracter mixt, prin colaborarea dintre acționari, Stat și Banca Națională. Ultimii doi participanți dețin jumătate din capitalul social, iar cealaltă jumătate este proprietatea acționarilor particulari, mai ales industriași, întreprinderi economice, etc.

Creditul Industrial, poate face cele mai întinse operațiuni de credit, însă obligator, numai cu industriașii și meseriașii, sau pentru contul lor. Operațiile Societății constau în principal în finanțarea industriei cu: *a)* Imprumuturi în cont curent, contra garanție ipotecară sau contra gaj comercial; *b)* Credite în cont curent contra garanție de bancă, pe credit personal sau pe gaj de acțiuni industriale, dar aceste deschideri de credit se fac numai în mod excepțional; *c)* Credite de reescont pentru portofoliul comercial aparținând industriașilor și reprezentând vânzarea produselor fabricate. Aceste credite sunt pe termen scurt, cu scadența de 60—90 zile; *d)* Orice fel de împrumuturi cooperatvelor industriale sau instituțiunilor care vor avea de scop să ajute sau să finanțeze sub orice formă industriile sau meseriile; *2)* De asemena, Creditul Industrial cercetează, îndrumează și ajută crearea de noui industrii, participând la înființarea acelora care sunt de interes general.

In realizarea scopului său, Societatea națională de credit industrial: 1) reesconteazā portofoliul său la Banca Națională; s) primește depuneri spre fructificare; 3) poate să contracteze orice fel de împrumuturi ar fi necesare emițând scrisuri de Credit Industrial, sau obligațiuni până la concurența împrumuturilor ipotecare acordate de societatea

însăși; 4) poate să ia asupră-și garantarea plății industriașilor în străinătate, atunci când legile valutare o permit și dacă plățile sunt făcute în scopul de a procura mașini, accesorii, materii prime, etc.

Activitatea Societății a început odată cu anul 1924 și a continuat de atunci fără întrerupere.

Fondurile proprii. Inființat cu un capital social de 200 milioane lei, Creditul Industrial și-a sporit capitalul în 1925 la 500 milioane lei, deplin vărsați. Dela înființare și până în 1934 inclusiv, fondurile de rezervă, care au consolidat continuu situațiunea societății, au sporit la 189 milioane lei, reprezentând un procent de 38,0% asupra capitalului vărsat.

Angajamentele. Alături de 689 milioane lei fonduri proprii, Creditul Industrial dispune de 1.561 milioane resurse străine; totalul resurselor utilizate este astfel de 2.250 milioane lei, plasând Societatea națională de credit industrial în fruntea organizațiunilor de credit din România.

Plasamentul. Totalul plasamentului la 31.XII.1934 era de 2.160,3 milioane lei, astfel compus:

Conturi curente ipotecare	1.368,4	mil. lei	
Conturi curente de gaj comercial	170,4	» »	
Conturi curente cu scrisori de garanție și credit personal	293,3	» »	1.832,1
Portofoliu de scont la marea industrie . .	154,2	mil. lei	
» » » » mica » . .	25,2	» »	179,8
Titluri diverse	50,0	mil. lei	
Efecte publice ale fond. statutare	47,6	» »	
Participațiuni industriale	50,8	» »	148,4
Total plasament			2.160,3

La 31.XII.1934, plasamentul industrial de 1.987 milioane lei, era asigurat cu garanții reale în sumă totală de peste 4 miliarde lei.

Dela 1.I.1924 la 31.XII.1934, s'au solicitat 1.822 credite în valoare de 11.401 milioane lei; s'au cercetat 1.535, din care s'au admis 579 credite în sumă totală de 5.563 milioane și s'au plasat efectiv în împrumuturi la data de mai sus 2.012 milioane lei.

Față de finanțarea totală a industriei românești, creditele acordate de Societate reprezintă 8—10%.

Repartizarea creditelor între diversele industrii, efectiv plasate până la 31.XII.1934, s'a făcut conform cifrelor tabloului următor:

TABLOUL Nr. 94. — PLASAMENTUL EFECTIV PÂNĂ LA 31.XII.1934, COMPARATIV CU 31.XII.1933

	1933	1934
	Milioane lei	
1. Industria mecano-metalurgică	434	310
2. » lemnului	89	85
3. » chimică	44	30
4. » alimentară	555	563
5. » textilă	220	216
6. » pielăriei	144	153
7. » ceramică	98	90
8. » arte grafice	98	67
9. » electrică	4	7
10. » petroliferă	91	164
11. » diverse	202	302
Total marea industrie	1.979	1.987
Mica industrie	45	25
Totalul plasamentului	2.024	2.012

« Societatea națională de credit industrial » a contribuit de asemenea la crearea, stimularea și consolidarea uno rindustrii indispensabile apărării naționale: Industria aeronautică română, Prima societate română de explosibile, Uzinele Copșa Mică și Cugir, Societatea națională de gaz metan și Societatea de radio-difuziune.

ÎNCHEIERE

Nu trebue desigur ca cineva să-și pună dela început și în mod absolut încrederea în rațiune sau într'o ideologie oricare ar fi ea, fără nicio cercetare, cum face dogmatismul; nici să-i negăm înainte orice eficacitate, cum face empirismul.

Parafrazând pe Platon, care pretindea ca înainte de a vorbi de un lucru, acesta să fie definit mai întâi, adică analizat spre a-i cunoaște posibilitățile, nefiind ceva mai periculos decât a critica ceea ce nu se cunoaște, putem păși acum, după ce printr'un efort de obiectivitate, am întocmit un studiu asupra construcțiilor noastre industriale, să cuprindem cu o privire de total, sinteza industrialismului românesc.

Crezând mai mult în logica faptelor și mai puțin în logica oamenilor, care s'a dovedit a valora și în cazul ideologiei industrofobe, mai mult o încercare de explicație posibilă a faptelor posibile, decât o explicație pozitivă a faptelor reale, am încercat în cursul studiului, să desolidarizăm economia românească de tot ceea ce era greșit în ordinea gândirii și acțiunii sectorului ei industrial, exprimând cu energie ceea ce am crezut că este de natură a se încadra imperativelor politicei noastre economice naționale, căreia și politica industrială trebue subordonată la rândul ei.

Industria este o formă impusă inderogabil de evoluția spre mai bine a societăților omenești, prin ceea ce am numit « legea efortului minim »; odată cu creșterea greutății specifice a industriei, producția unitară a « omului mediu » a fost considerabil mărită și odată cu ea potențialul economic al popoarelor. In acest sens, are un înțeles profund: geniul industrial scutind pe om de muncile penibile, îi permite să-și cultive facultățile morale și intelectuale; este cel mai remarcabil rezultat.

Când pe ruinele vieții statice și patriarhale de altădată, modernismul impune viteza ca obligație și spontaneitatea ca o condiție de

succes în concurența dintre indivizi și popoare, lupta contra unei realități care le domină pe toate: industrializarea statelor tinere, e sortită dela început să combată mori de vânt. Rezidă aci un imperativ fundamental al economiei noastre naționale. Indrumarea organizatorie tehnică de armonizare și completare a corpului nostru industrial și românizarea lui, este cel de al doilea imperativ, care va trebui așezat la baza politicei noastre industriale de viitor.

MIOARA

S. A. R. PENTRU INDUSTRIA TEXTILĂ
CAPITAL DEPLIN VĂRSAT LEI 25.000.000
BUCUREŞTI IV, ŞOS. IANCULUI 46

Ţesături de lână, bumbac, lână cu bumbac de calitate superioară

SECŢII DE:

Răsucit, Urzit, Ţesut, Pârlit, Pluşat, Albit, Vopsit, Apretat şi Imprimat

Uzinele de forţă şi lumină proprii

I. R. T. I.

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

PRODUCE:

Ţesături de mătase artificială şi de bumbac imprimate sau vopsite.

MEDIAŞ

UZINELE TEXTILE

S. TREBITSCH & Fiu S. A.

Fabrică tot felul de ţesături de mătase naturală, vegetală şi combinată, simple, brocate şi imprimate. Uzine proprii de ţesătorie, torcătorie, vopsitorie, apretură şi imprimerie. Cea mai veche şi importantă fabrică din Europa în ţară. Centrala fondată de peste 100 ani, posedând fabrici în ţările cele mai importante. Produce numai articole de prima calitate.

Fabrica: Calea Călăraşilor, 169—171. Telefon 3.41.90
Biroul de vânzare: Str. Carol, 68. Telefon 3.44.24.

ȚESĂTORIA MECANICĂ ȘI INDUSTRIA CASNICĂ

Henry Klinger

Sfântu-Gheorghe (Jud. Treiscaune)

Țesătorie de in, cânepă iută și bumbac
Instalațiuni de torcătorie, albitorie, vopsitorie, apretură, impregnare și confecțiuni

Fabrică de pânză ceruită
(mușamale, pegamoid ,etc.)

I Z B Â N D A

Fabrică de Lacuri, Vopsele, Uleiuri, Produse chimice

BUCUREȘTI, STRADA CRIUVENI, 10

Produce: Lacuri superioare pentru vagoane de cale ferată, trăsuri, automobile etc., lacuri pentru mobile interioare și de grădină, ceară pentru parchete, lacuri pentru dușumele, uleiuri pentru vopsit, săpun verde de potasiu, emailuri fine în toate culorile, etc.

PAUL ROSENSTEIN & MORITZ LITTMAN

BUCUREȘTI, STRADA LABIRINT, 24

Telefon 3-3474

Depozit en gros de: Produse chimice, acide, aniline, vopsele, lacuri, uleiuri vegetale și minerale, articole technice, preparate CONCO-american pentru izolări de fundații, terase, etc. Cei mai bine asortați în branșă.

Magazinul de detail IZBÂNDA, București, B-dul Maria Nr. 1

Telefon 3-5288

Fabrica de mătăsuri și țesături de lână

Popp & Bunescu

ȘOS. MIHAI BRAVU 166

produce zilnic: *Crepe de Chine, Crepe satin, Crepe marocain, Broché 150 cm. lat, Stofe de lână pentru doamne.*

Vânzarea numai în magazinele proprii: Str. Bărăției 2, Șepcari 4, Griviței 117